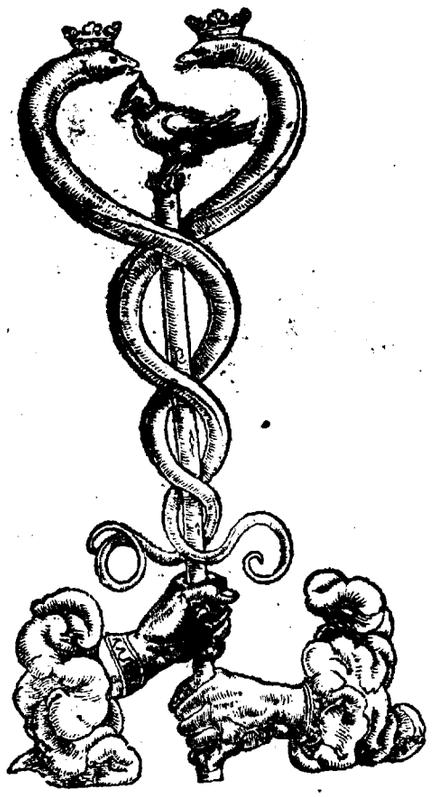

APVD INCLYTAM
BASILEAM
AN. M. D. XXIII.

EGESIPPI

HISTORIOGRAPHI INTER SCRIptores ecclesiasticos uetustissimi, de rebus à Iudæorũ principibus in obsidione fortiter gestis, deq; excidio Hierosolymorum, aliarumq; ciuitatũ adiacentium, libri quinq; diuo Ambrosio Mediolanensi episcopo interprete.

EIVSDEM Anacephaleosis fini operis adiecta est.

Apud sanctam Romanorum Coloniam,
Anno M. D. XXV.

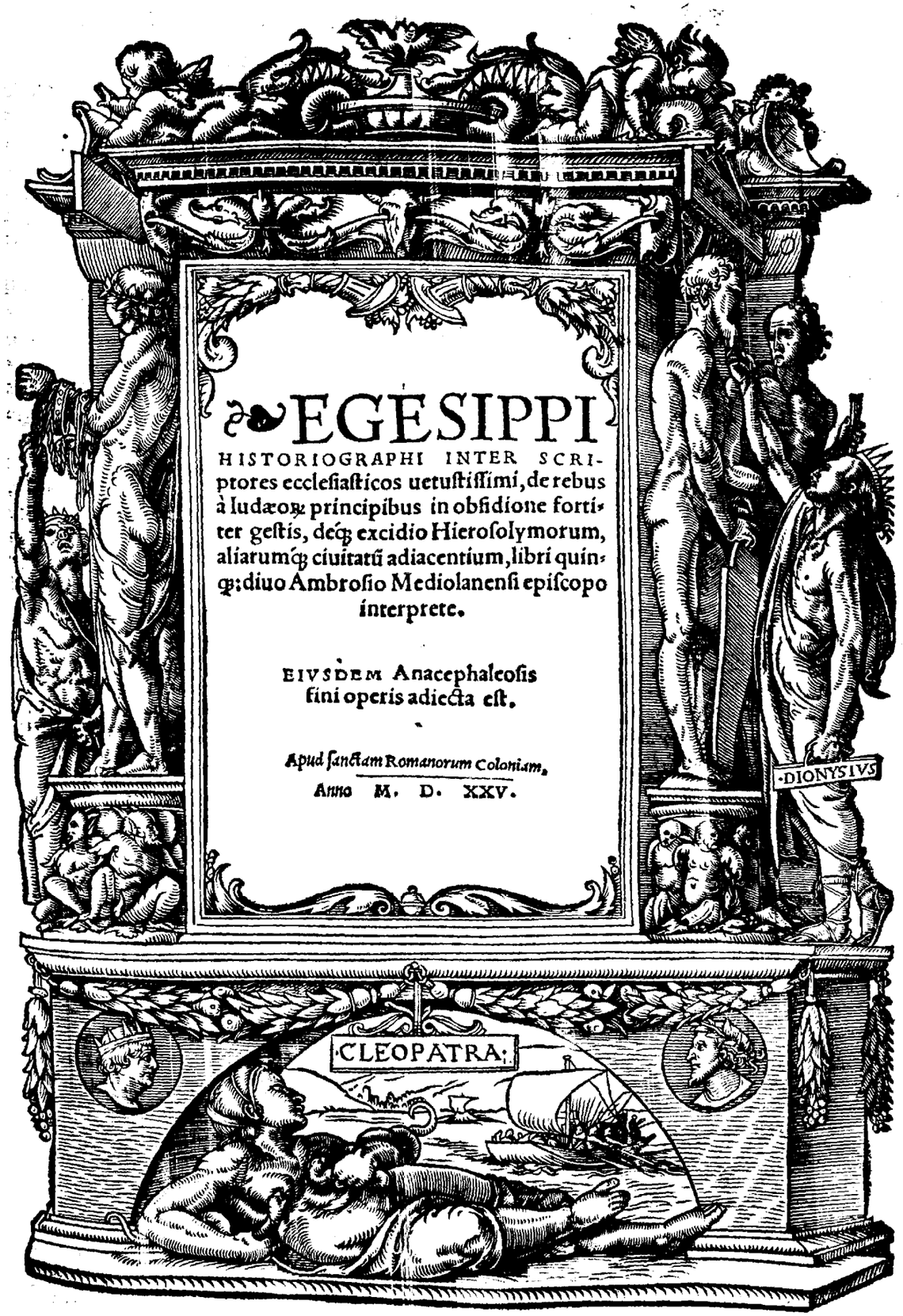

PHILIPPVS MELANCHTHON GODEFRI

DO HITTORPIO S.

PRæclare mihi de rebus mortaliũ mereri uidere mi Hittorpi, cũ optimos ſubinde autores, & uel ad religionem, uel ad alias uitæ partes utiliſſimos repurgas atq; recudis. Nam cũ his qui in urbibus olim, aut tabulam aliquam, aut mœniũ partem refecerant, coronas, aliaq; præmia decreuerit antiquitas, qd tibi debeť, qui ſumma fide diligentiaq; multos iam ſcriptores, è tenebris erutos, deterſo ſitu ac ſqualore, in lucem reduxiſtis? cũ nulla monumenta perinde uitam ornent, nulla mœnia, nulla propugnacula reſpu. fidelius communiant, q̃ literæ. Mihi profecto hoc ſeculũ, ſi, aut pulcherrimi laboris, quem in ueteribus autoribus reſtituendis nonnulli collocant, utilitatem non intelligit, aut liberaliſſime meretibus nullã habet gratiã, magis barbaq; uideť, q̃ fuere ulli unq̃ Scythæ. Ego ſanè ingens me beneficiũ accepiſſe cõfiteor, cũ Plinius tuus huc allatus eſt, doctiſſimi uiri Iohãnis Cæſarii induſtria, plurimis in locis emẽdatus atque illuſtratus. Nam cum Plinius uelut in compendium contraxerit uniuerſam naturæ ſcientiam, ille mihi unus liber ſemper uiſus eſt inſtar locupletis bibliothecæ eſſe. Dii ſeruent Cæſariũ, qui pulcherrimo quidem operi, ueq; undiq; & temporiq; iniuria, & chalcographorũ inſcitia deprauato, mederi conatus eſt: in magnis rebus uel uoluiſſe præclaq; ducunt, etiam ſi paq; ſucceſſerit. Hic aũt ut non omnia ſanarit Plinii uitia: interdũ enim ut Ouidius, inquit, docta plus ualet arte malũ. At plurima uulnera adeo feliciter curauit, ut nec cicatrix extet. Pauloante à Pliniana lectione abſterrebant honeſtaq; artiũ ſtudioſis & quemadmodum uiam dumis ac uepribus obſitam, qui iter faciũt, uitant, ita autorem laceq;, mẽdoſum, mutilatũ, nemo attingebat: uidebaturq; futuq; ut neglectus aliq̃n prorſus periret, aut à blattis arroſus, aut etiam à cauponũ genere in ſcõbros uerſus. Nunc ille tanq̃ diuĩo aliquo pharmaco, ſenio exuto repubeſcit: & bona ſpes eſt, cũ ſalebræ illæ, quæ lectores antea morabanť, complanatæ ſint, habituq; deinceps Pliniũ, & cultores, & lectores frequentiores. Id uero ad uniuerſam rem literariam conſeruandam tuendamq; plurimũ momenti attulerit. Quam multis eñ autoribus non Latinis tñ, ſed Græcis etiam uita reddita eſt Plinio reſtituto? Nam ut alios omittã, nec Ariſtotelis hiſtoria animãtiũ, nec Theophraſti ſcriptũ de plantis à nobis intelligi ſine Plinio pt. Multos hic in illis locos interpretať, ut Græci dicũt, παραφραſικῶς: multos eo uerboq; genere exprimit, & cũ uerbũ ex uerbo uertit, qd Græcæ lectiõi magnam lucem adfert. Proinde cũ & tuo ſumptu, & Cæſarii labore Pliniũ habeamus propemodũ ſartũ, tectũ, multũ utriq; noſtri ſeculi homines, multũ poſteritas debebit, q̃ uobis autoribus claſſicus ſcriptor literariæ ſupellectili acceſſit. Demoſthenem accepimus, cũ Athenis publica bibliotheca incendio conſumpta eſſet, ibiq; Thucydidis hiſtoriæ forte conditæ, unà periiſſent, memoriter repoſuiſſe integrũ illius ſcriptũ. Non minorẽ profecto ſeruati Plinii laudem Cæſarius ad poſteros afferet, quàm & propter renouatũ Thucydidẽ, Demoſthenes. Olim regũ erat munus, illuſtres autores ab interitu uindicare, & bibliothecas inſtruere. Nũc in tanto regũ ueterno, priuati quidam homines cupidi reipub. iuuandæ, hanc prouincíam ſibi ſumũt defendendæ & amplificandæ rei literariæ: quibus hóc plus gratiæ debeť, q̃ magno cũ periculo fortunaq; ſuaq;, & magna cũ inuidia depugnandũ illis eſt cum quodam hominũ genere, quod, impio prætextu religionis, ſumma ui literas opprimere contendit. Porrò inter humana omnia nullũ erat honeſtius ornamentũ religionis, q̃ literæ. Optarim aũt & eos autores publicari, qui ueterem hiſtoriam req; inter Chriſtianos geſtaq; continent. Quod ſi fieret, de pleriſq;, quæ hoc tempore in dubiũ uocanť, iudicari, ſtatuiq; commodius poſſet. Proinde q̃ Egeſippũ excudis ueterem ſcriptorem, & non impuq;, uehementer probo. Nam & exemplũ deletæ ludaicæ nationis dignum eſt, quod ſemper ob oculos noſtros uerſetur: unde magnitudinem ac uim iræ diuinæ aduerſus impios æſtimemus. Et quæ de Chriſtianæ religionis incunabilis ac propugnatione ſcribit, non erat committendum, ut interciderent. Nam qui nullam antiquitatis notitiam habent, hi mihi, nihilo certius uel de religione, uel de rebus aliis honeſtis iudicare poſſe uidentur, quàm illi, quos finxit Plato in ſpecu rerum ſimulacra tantum proculuidere, non intueri propè res ipſas. Vale, Vuittenbergæ, v, Caleñ, Martii,

INDEX OPERIS.

Aaron ſummus ſacerdos, ad filios ſuos ex uoluntate diuina, unctione legitima, ſacerdotij tranſmiſit prærogatiuam 29.a
Abilam Placidus, Romano imperio reſtituit 46.a
Abrahã reuerſus de Meſopotamia Chebron inhabitabat 61.b
Acciatici belli initium. 11.a 48.a
Acies armatæ, & currus, ante Hieroſolymitanæ urbis excidium in nubibus uiſa 69.a
Aegyptus inaſſueta imbribus regio 49.b
Aegyptus ſibijpſi imbreis ercat, & pluuiarum huberta teis parat 27.a
Aegyptus decies ſeptingẽta & .50. milia hoĩm, præter Alexandriæ incolas, aſcripta habet Ro. faſcibus 27.a
Aegyptius pſeudopropheta, triginta milibus Iudæorum aſſociatis ſibi, Hieroſolymam penetrabat 25.b
Africa altrix terrarũ orbis, ſubiecta Ro. ĩperio 70.a
Agrippa Ariſtobuli filius, Romã proficiſcitur, cõtra Herodẽ tetrarchã, apũd Tiberiũ iudicio cõtẽdere uolẽs. 24.a
Agrippa Caiũ Germanici filiũ, ĩ amicitiã ſibi aſciſcit. 24.a
Agrippa iuſſu Tiberij in uincula ductus, grauibus modis excruciatur 24.a
Agrippa inexpugnabili muro Hieroſoly. cingere uolens, morte præuentus, opus imperfectũ reliquit 25.a
Agrippa filius, in locum Agrippæ patris à Claudio Cæſare ſurrogatur 25.a
Agrip. rex in expugnatiõe Gamalæ ſaxo petitur 42.a
Agrippæ oratio ad populum Iudæorum 25.b
Agrippæ & Beronices ædes Hieroſoly. incẽſæ 28.a
Agrippa rex ad Othonẽ Romam contendit 47.b
Agrippina Claudij Cæſaris uxor, ipſo iure naturæ Romanii ĩperij ſucceſſorẽ, principatus exortẽ reddidit. 25.a
Aiacis uel Aim uicus 48.a
Alani gens fera, Scythiæ incolæ 71.a
Alanorum bellandi mos 71.a
Albini præfecti Iudææ auaritia 25.a
Alchimus in ſacerdotium ſubſtituitur, Onia principe ſacerdotum occiſo 29.a
Alexander Ariſtobulo fratri in regno ſuccedit 3.c
Alexander regnum adeptus fratrem interemit 3.a
Alex. aduerſus Lathyrũ Ptole. cõgreſſus, rex cõſtituitur. 3.a
Alexandri fuga de prælio quod contra Obedam regem Arabiæ geſſerat 3.a
Alex. quinquaginta milia Iudæorum interemit 3.a
Alexã. moritur duobus ſuperſtitibus liberis 3.b
Ale. moriẽs uxori ſuæ Alexãdriæ regnũ reliqt. 3.b. et 29.b
Alexã. uinculis Magni clapſus, bellum aſſumit 6.a
Alex. uictus aufugit, necatis ſuorum tribus militibus 6.a
Alexander pacem à Sabinis petens, caſtella quæ reparauerat, Romanis tradit 6.a
Alexã. triginta milibus ſuorum, circa Ithabirium montem cæſis, cum decem milibus aufugit 6.b
Alex. magici criminis accuſati corã Cæſare, defenſio. 14.b
Alexander eunuchorum corruptor 15.b
Alexandri ex Glaphira filij 18.a
Alexãdri incauti querela, cauſa mortis 17.a
Alex. Herodis filiũ. ſe quidã eſſe ſimulauit 24.a
Alexander cognomento Magnus, uſq; adoccanum uictoriam extendit 26.b
Alexandriæ urbis conditor & deſcriptio 49.b
Alexandriæ urbis portus difficilis acceſſu ibidem. b
Alexandri Magni uirtus 59.b
Alexãdra ſupra fœmĩci ſexus cõditionẽ prælia diſpõit. 4.a
Alexandra reliquis præſtans, phariſæis quaſi inferior obtemperabat 4.a
Alexãdræ cœpta celeri eius obitu deſtituuntur 4.a
Alexandræ magnanimitas 4.a
Alexandræ morbus. 4.a
Alexandræ uerſutum conſilium 13.b
Alexandra filium Hyrcanum in ſacerdotium paternum ſubſtituit 29.b
Alexandra moriens Hyrca. filium hæredem bonorum conſtituit 29.b
Alexander & Ariſtobulus Herodis filij cuſtodiæ dantur 17.b
Alex. & Ariſtobulus uincti ad Cæſarẽ mittũtur 17.b
Alex. & Ariſtobu. Herodis filij ſtrangulantur 18.a
Alex. & Philippus duces omnium prudentiſſimi inuictiſſimiq; habiti ſunt 26.b
Alex. Ariſto. ſubſtituitur, penes quẽ & regnum & ſacerdotium uſq; ad dies uitæ eius manſit 29.b
Allegationibus non muneribus informandus iudex 4.b
Amathus oppidum ubi 46.b
Amathus Syro ſermone, uapor aquarũ appellatur 46.b
Ananias ſacerdos occiditur 61.b
Ananus & Ioſephus Curione genitus, Hieroſolymitanæ urbis negocijs murisq; inſtaurãdis præficiũtur 23.b
Ananus ſex milia armatorum in porticibus templi Hieroſolymitani conſtituit 43.b
Anani principis ſacerdotum deſperatio 44.b
Annana uicus 3.b
Annibal multarum regionum uictor, & frequens Romanis triumphis militans, ex duce mercenarius, ex triumphatore factus eſt fugitiuus 26.b
Annibal ſemel uictus, ſeſe reparare nequiuit 26.b
Animus integer aduerſus corruptelam pecuniæ, laqueis auaritiæ non capitur 4.b
Antigonus clarus militiæ geſtis, ſcenophegiorum die domum reuertitur 2.b
Antigonus apud Ariſto. frẽm falſo delatus 2.b
Antig. regijs ſtipatoribus adorſus ĩprudẽs opprimitur. 2.b
Antigoni necci decretus locus ſtratonis turris 2.b
Antigoni cadauer ad Ariſtobuli fratris ſanguinem delatum clamorem emittit 3.a
Antigonus Ariſtobuli iunior filius à Pompeio Romam ducitur 3.a
Antigo. Cæſari occurrẽs Antipatrũ accuſat 7.a
Antig. Ptolemæũ improuiſo impetu iugulari cogit 10.b
Antigonus Ioſippum Herodis frẽm occidit 10.b
Antigonum Herodes obſidet 10.b
Antigonum obtruncat Antonius 11.a
Antiochus rex, Aegyptum ſuo imperio adiecit 1.b
Antio. rex Hebræorũ ritus, & miniſteria neglexit 1.b
Antiochus magna manu Hieroſolymam ueniens, Hyrcanum obſedit 2.a
Antiochus uictus à fratribus prælio. fuga ſeſe eripuit ne-
Antiochus, qui etiam Dionyſius appellatur (ci. 2.a
Demetrij frater. 3.b
Antiochus occiditur 3.b

Antiocho regi.300.auri talenta per Hyrcanum donata,ut Hierosolymitanam obsidionem relinqueret 2.a
Antiochia Syriæ metropolis 33.b
Antiochiæ descriptio & situs 33.b
Antiochia splẽdidissima Syriæ urbs 17.a
Antiochus Comageni filius Cæsarẽ hortatur ut Hierosolymitanæ urbis muros succidat 59.a
Antiochus patrem ad mortem cogit 71.b
Antipater Idumæus genere 4.b
Antipater rex uxore Arabica quatuor filios & unam filiam suscepit 6.b
Antipater aduersus Aristobulum prælio certaturus, Arabum regi filios suos,tanquam charitatis mutuæ pignora misit 6.b
Antipater uulneribus exceptis, egregium uirtutis suæ exhibuit testimonium 7.a
Antipater inter amicos à Cæsare receptus 7.a
Antipater Romanæ reipub.honoribus dignatus. 7.a
Antipatri oratio ad Cæsarem 7.a
Antipater totius Iudææ procurator factus 7.a
Antipater muros Iudæorũ ædificari poposcit 7.a
Antipater Dosidis priuatæ mulieris filius,in regno ortis, ab Herode præfertur 14.b
Antipater ab Herode,publice condito testamento,solus successor imperij designatur 14.b
Antipater regio cultu,præter diadema,Romæ à Cæsare fulcitur 14.b
Antipatri uitia 15.a
Antipater Samaritanus mirum in modum ab Herode excruciatur 19.a
Antipatri ex urbe Roma reditus 20.a
Antipatri oratio ad Herodẽ patrẽ,qua se expurgat 20.b
Antipater Cæsarẽ super patris testatur amore 2.a
Antipater se mortis periculo urgeri uidẽs,urum ex filijs imperij hæredem scripsit 22.a
Antipatri testamentum 22.a
Antipater paricidij conuictus,morti adiudicatur ab Herode 22.b
Antipater iussu Herodis occisus,in Hyrcania sepelitur 22.b
Antipas à patre Herode moriẽte tetrarchas Iudææ cõstituitur 22.b
Antonia castrum prius Baris nominatum 2.b.& 25.b
Antonius Cleopatræ amoribus totus deditus 8.b.et 11.a
Antonius Iudæorum decem milia,Ascalonem urbem diruere uolentium,necat 33.b
Antonia castrum expugnatum & incensum 28.a
Antonius cẽturio imprudẽs iaculo transfigitur 36.b
Antoniæ castri muri à Romanis occupantur 64.b
Antonia castrum iussu Titi funditus diruitur. 65.a
Apollinis templum,Cæsar cõdidit multisq; ornatibus 22.a
uenustauit 11.a
Arabes Herodis exercitum graui cæde fundunt 11.b
Arabum quinq; milia ab Herode cæsa 11.b
Arabum septẽ milia ab Herode cæsa 62.b
Arabes Iudæorum ad se uenientium uiscera incidunt, ut ex eis aurum corradant 3.b
Aretas ad regnandum à Damascenis expetitus 35.b
Aries machinamentum bellicũ unde nomen habeat.
Aristeus scriba occiditur 61.b
Aristobulus fratrum suorum, ætate prouectior, mente promptior 2.a
Aristobulus principatum sacerdotij ad regni potentiam uertit 2.a
Aristo.sibi primus diadema imponere usurpauit 2.a
Aristobulus matrem fratresq; uinctos arcta custodia detinet 2.a
Aristo.ob fratricidium in grauẽ morbum incidit 2.b
Aristobulus euulsis uisceribus sanguinem euomit 2.b
Aristobulus digno paricidij sui circũuenitur pretio 3.a
Aristobulus sibij psi uindictam fratricidij exoptat 3.a
Aristobuli finis & imperij & uitæ. 3.a
Aristobuli profacinorosis apud matrem interceſſto. 4.a
Aristobulus ægrotãte matre thesauros regios occupat.4.a
Aristobuli uxor & filij in castrum à matre recluduntur.
Aristobulus regno pulsus,Hierosolymam confugit (4.a 4.b
Aristobulus Scauro per Pompeium missο obsidione liberatur 4.b
Aristobulus collecta manu hostẽ insequitur 4.b
Aristo.6000.hostium apud Paparionẽ prælio sudit. 4.b
Aristobuli secessione commotus consul Romanus, arma in Iudæam conuertit 4.b
Aristobulus in Alexandrium castrum confugit 4.b
Aristobulus obstupefactus propter obsessionem Hierosolymitanæ urbis,nihil non offert,& pauca præstat. 5.a
Aristobulus cum filijs & socero à Pompeio Romam ducitur 3.b
Aristobuli reditus in Iudæam plurimum turbarum excitauerat 6.a
Aristobulus Alexandrium reparat 6.a
Aristobulus se contra Gabinium,derelictis munitionibus,bello parat 6.a
Aristobulus in castelli Machæruntis munimenta se recipit 6.b
Aristobulus cum filio Antigono à Romanis captus, ad Gabinium mittitur 6.b
Aristo.in uincula à senatu Romano detrusus 6.b
Aristobuli ex Beronices Salome liberi 18.b
Aristobulus Hyrcano succedẽs,regno sacerdotium adiunxit 19.b
Aristobulus à Pompeio captus cum filijs Romam dirigitur (29.b
Archelai oratio qua Alexandrum paricidij delatum, coram Herode expurgat. 29.b
Archelao reconciliationis inter Herodem & Alexandrum autori,quinquaginta talẽta & sedile gemmis insignitum regali munificẽtia conferuntur 16.b
Arche.ab Antipatro iam morituro rex instituitur 17.a
Archelao milites plaudentes fidem & benuolentiam spondent 22.b
Archelaus nouem milia Iudæorum celebritate paschali interficit 22.a
Archelaus pro pecudibus homines immolauit 23.b
Archelaus Idumæus genere 23.b
Archelaus rectoris muncre,nõ regis officio fungitur.23.b
Archelaus obscœnitatis morum,apud Cæsarem delatus,Viennam relegatur,opesq; eius thesauris Cæsaris associantur 24.a
Archelaus Mariamnem uxorem repudians, Glaphiram fratris uxorem sibi copulat 24.a
Archelai somniũ de nouem spicis à bobus deuoratis.24.a
Artabazes Parthorum rex Cleopatræ donatus 11.a
Artorius,qui & Agorius dictus est,à Lucio ad uitam seruatur 66.b
Asamonæi nacti potestatem præsidẽdi populo, Ionathã sacerdotem summum constituerunt 29.b
Asidæi in societatem Iudæorum asciti 1.b
Assyrij genus hominum ad auaritiam promptum 62.b
Ascalon urbs ampla & muris subnixa ualidis, septingenis & uiginti stadijs ab Hierosoly.distat. 33.b
Ascalonitæ duo milia quingentos Iudæorum straue runt. 72.b
Asphaltitis lacus medicabilis pleriscq;, Herodem sine ullo profectu ægrum tenebat 22.a
Asphaltitis lacus,cruore & cæsorum uisceribus,naturæ suæ speciem mutauit 46.a
Asphaltitis & Tiberiadis lacuum discrimen 46.b
Asphaltitis lacus qualitas 47.a
Asphaltitis lacus aquæ,bituminis plenæ. 47.a
Asphaltitis lacus longitudo & latitudo 47.a
Athenienses pro libertate totius Græciæ, patriam incendio tradiderunt 26.b
Audacia in bello murus est 52.b
Augustus mensis funestus Iudæis 68.b
Aulana ciuitas ubi 52.b
Auri talenta tria milia è Dauidis sepulchro eruta per Hyrcanum 2.a
Auri fames nihil sequendum putat, nisi quod ad præsens lucrosum sit 62.b
Auri trecenta talenta Antiochi regi per Hyrcanum donata,ut Hierosol.obsidionem relinqueret 2.a
Balsamum ubi nascatur 3.a
Balsamum quo modo gignatur 47.a
Baris castrum ab Antonio triumuiro Antonia dictum. 2.b
Barzafarmanes Persarum satrapa 9.a
Bellatum septem diebus sine intermissione à populo Iudaico, et Eleazaro principe latronum Hierosoly.28.a
Bellorum ciuilium rumor in exercitu Romano,de Vitellij imperio 49.a
Belli incentiuum,ignorantia principis 49.a
Belli dubius euentus 55.b
Bello ciuili nihil fœdius 57.a
Beronices & Agrippæ ædes incensæ 28.a
Besemelel urbis expugnatio 3.b
Besemelel urbe expugnata, incolarum octingenti in media ciuitate crucifiguntur 3.b
Bethesda & Cenopilis à Cestio Romanorum duce incenduntur 30.b
Betesmon Placidus Romano imperio restituit 46.a
Bituminis Asphaltitis lacus utilitas, & medica operatio. 47.a
Bituminis glebæ in Aspaltitos lacus aquis natantes 47.a
Butius uir notæ experientiæ,& ualidæ fortitudinis apud Iudæos 42.a
Britanniam Romana arma penetrauerunt 69.b
Britanniam Romano imperio Vespasianus acquisiuit.32.a
Britannia Romanorum uirtute in orbem redacta est.26.b
Cæsar Pompeium senatumq; Romanum ultra Ionium mare expulit 6.b
Cæsar ueneno interemptus negocium imperfectum reliquit 7.a
Cæsaris oratio qua Herodi respondet 12.a
Cæsari templum de albo marmore iuxta fontes Iordanis Herodes condidit 12.b
Cæsari colossus in medio templi constitutus ab Herode 12.b
Cæsaris consilium de Alexandro & Aristobulo Herodis filijs ad se missis 12.b
Cæsare defuncto Tiberium priuignum suum successorem Romano imperio reliquit 24.a
Cæsariæ urbis corditor Iudæus fuit 25.b
Cæsaris mortis opinio Pompei sautoribus ascribitur. 7.a
Cæsaria Iudææ regionis urbium maxima 38.b
Cæsariæ descriptio & situs 38.b
Caius Tiberij successor, grauissimas seditionis causas Iudæis dabat 25.a
Capernaum fons Genesaris regionis 41.a
Capartor & Ligarus uici Idumæi à Vespasiano maxi mastrage labefacti 46.b
Cassius in Syriam transeuntes Parthos insidijs excipit.6.b
Cassius in Iudæam irruit 6.b
Cassius Tarichæis deletis,triginta milia Iudæorum in seruitutem uendidit 6.b
Castoris Iudæi callidi stratagema 55.a
Castoris Iudæi mors 55.a
Cecinnæ Vitelliani exercitus ducis oratio ad suos milites 50.a
Cecinna solutus uinculis ad Vespasianum ab Antonio mittitur 50.b
Cedron uallis 53.a
Centurionis cuiusdam memorabile facinus 42.a
Cerealis dux Romani exercitus 48.b
Cerealis exercitui à Tito præficitur 66.a
Ceremoniarum Hierosolymitani templi rationes 54.a
Cestius dux exercitus Romani in partibus Syriæ 30.a
Cestius uicos Cæsariæ proximos incendit 30.a
Cestium Romani exercitus ducem stupor inuadit 30.b
Cestij educentis ab Hierosolymis exercitum nobile stratagema 31.b
Cometa ante euersionẽ Hierosolymitanæ urbis uisus. 68.b
Conscientia bona in bello plurimũ ualet 33.a
Consultius sua tutari quàm aliena suis adiungere. 4.a
Cor regis in manu dei 53.a
Custobarus & Saulus à Iudæis ad Cestium deficiunt. 31.a
Cyrenensium cum Carthaginensibus bellum 27.a
Chananæus quidam diues,Hierosolymam cõdidit 54.a
Chares fonitus ingentis terrore exanimatus. 42.b
Chebron uetusta & celebris urbs à Simone capitur. 48.a
Christi corpus templum uocatum. 52.b
Cleopatra Ptolemæi mater, fructum uictoriæ filio adimens in Aegyptum concedit, ut mortem imminentem euadat 3.a
Cleopatra in urbe Ptolemaide à Tigrane rege obsidione clauditur 4.a

Cleopatræ libido maxima 13.b
Cloelia Romana uirgo ruptis uinculis hostes euasit 69.b
Clytus sibij ipsi manum sinistram abscidit 33.a
Crassus Gabinij successor 6.b
Crassus ad Parthicum bellum profecturus, omne aurũ quod Hierosolymis in templo fuerat, abstulit 6.b
Crassus Euphraten transmissus exercitum amisit, & ipse extinctus est. 6.b
Crasso defuncto Parthi in Syriam transeunt 6.b
Creta centum urbibus nobilis, unum Romanum consulem uerita est 27.a
Crudelitas pacem conciliat. 3.b

DAmasceni infestis odijs Ptolemæum persequebantur 3.b
Damascus urbs à Ptolemæo frequentibus incursibus territa 4.a
Damasceni à Romanis opem postulant 4.b
Damasceni Iudæos in synagogis suis congregatos interfecerunt 31.a
Damasceni octo milia Iudæorum strauerunt 72.b
Daphnes nemus amœnissimum & celebre 41.b
Dathan & Abirom hiatus terræ uorauit 21.b
Dauid paricidam suum, quem seruare non potuit, uindicauit 21.b
Dauid primus uir Hebræus Chananæos Hierosolymitana urbe expulit 54.a
Dauidis pugna cum gigante 59.b
Demetrius in bello contra Alexandrum uictoria potitur 3.b
Depositum dei anima est in humano corpore 38.a
Difficile in prosperis inuidia carere 8.a
Discessio Alexandri à Demetrio uicti in montes 3.b
Diogenes delatus à Pharisæis occiditur 4.a
Diuitiarum cupiditas maxime uirtutem animi effœminat 62.b
Dosis Herodis uxor prima, Mariamne Alexandro Aristobuli genita, altera 8.b
Dora & Ioppe maritimæ urbes 12.b
Dolosus Gadarensium primas 45.b
Dosis Herodis uxor, de qua Antipatrum suscepit filium. 13.a
Domitianus Vespasiani germano genitus interrex constituitur 51.a
Drusion turris ab Herode ædificata. 12.b

EGesippo quatuor libri regnorum in morem historiæ conscripti 1.a
Egestas latrocinium suadet 21.a
Eleazarus Ionathæ frater iunior cæteris, pro religione mori non recusauit 1.b
Eleazarus princeps latronum apud Iudæam 25.a
Eleazarus per uiginti annos Iudæam depopulatus, tandem à Felice Iudæorum præside captus Romamq; ductus graues pœnas dedit 25.a
Eleazarus principis sacerdotis filius magnæ audaciæ uir 28.a
Eleazari mors, Iotapatam urbem ab excidio liberauit. 35.b
Eleazarus urbis Hierosolymitanæ tertius tyrannus 51.a
Eleazari principis sicariorum oratio ad populum 71.b
Elichus (à Iosepho felix uocatus) Phaselum Herodis fratrem pulsat, fratris mortem uindicaturus 8.b
Elichus Maßadam impositis præsidijs occupat 8.b
Eliseus Eliæ discipulus 46.b
Eliseus propheta corruptelæ aquarum fontis prope Hiericho remedium dedit 40.b
Epistolæ Salomes nomine Antipatri compositæ 21.b
Epistolæ Agmes, ad Antipatrum missæ, tenor 21.b
Euphrates nisi suis accolis accessibilis 27.a
Euricles Lacon genere, cupidus opum 17.a
Euricles adulationibus Herodis amicitiam uenatur 17.a
Ex sanguine Aaron solum principes sacerdotum fiebant. 29.a
Ezechias latro Syriam frequentibus incursionibus molestat. 8.a
Ezechias iugulatur. 8.a
Ezechiæ mortis dilatio. 54.b

FAbatus Romanæ militiæ moderator, & Cæsaris amicus 21.a
Fabius Maxi. cunctando uicit Annibalem 45.b
Fabius & Furio centuriones Romani, primi in templum Hierosolymitanũ insultum fecerunt 5.a
Fallio Antipatri frater præfuit Idumææ 4.b
Facinus insigne patris in filios & uxorem 10.b
Fame mori miserrimum 6.a
Fame laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam administrat 6.a
Fames dira Hierosolymis 58.b.& .60.a.& .63.a. & .67.a
Fames omnem affectum, & maxime uerecundiam excludit 58.b
Fragilis spes, quæ non ex propriæ uirtutis fiducia, sed ex aliena pendet miseria 11.b
Felix, alio nomine Elichus uocatus, Phaselum Herodis fratrem pulsat, fratris mortem uindicaturus 8.b
Felicis successor Festus plurimos latronum comprehensos, ultimo exitio dedit 25.b
Fidelis nemo qui suis infidus fuerit 5.b
Fides in conscribẽdis rebus gestis maxime necessaria. 28.b
Fides hosti etiam seruanda 62.b
Fide bella optime geruntur 62.b
Filiorum Abrahæ sepulchrum prope urbem Chebrõ. 48.a
Forensi prælio, internum apud Romanos successit 53.a
Fortitudo sine consilio temeritas 55.a
Florus Albini successor sæuissima cæde in populum Iudaicum desæuiebat. 25.b
Florus ob exasperatam plebem Iudaicam à se urbe Hierosolymitana extruditur 27.b
Florus à Romano rege regno suo redditur. 27.b

GAbaon urbs, ab Hierosolymis quinquaginta stadijs distans, à Romanis incenditur 30.a
Gabinius, à Pompeio ad Aristobulum missus pro pecunijs expetendis, urbe expellitur 5.a
Gabinius Alexandri tentamentis, quibus muros Hierosolymitanos reparare constituit, occurrit 8.a
Gabinius Scauri successor 6.a
Gabinius Iudæam in quinq; conuentus diuisit 6.a
Gabinius expeditionem in Parthos parat 6.a
Gabinius prælio Nabatheos subigit 6.b
Gabinius Mithridatem & Tigranem fugientes de Per side clàm dimittit 6.b
Gadaram quam Iudæi euerterant, Pompeius reformat. 5.b
Gadara à Tito & Vespasiano funditus euertitur 34.b
Gadara urbs à Vespasiano iussa est incendi 35.a
Gadarenses legatos ad Vespasianum mittunt, ut sibi auxilio ueniat 45.b
Gadarenses primorem urbis suæ, Dolosum nomine, interfecerunt. 45.b
Gadara urbs Romanis tradita 45.b
Gadir mons Samaritanis sacer 24.b
Galba Romano imperio præficitur 47.b
Galba septimo mense à die assumptæ potestatis Romano foro pœnas luit 47.b
Galilæam Herodes ab omni incursu latronum liberat. 10.b
Galilææ duæ, inferior & superior 34.a
Galilææ utriusq; situs & descriptio 34.a
Galilæa, minor Peræa regionæ, sed utilior 34.a
Galilææ utriusq; fertilitas 34.a
Galilæa omnis in potestatem Romanorum deducta. 43.a
Galliarum incolæ, populus natura ferox, & armis deditus 26.b
Galliarum descriptio 26.b
Gamala & Gaulon ab Alexandro euersæ 3.b
Gamalæ urbis descriptio et situs 41.b
Gamala urbs prius Camela uocitata 41.b
Gamalæ expugnatio & ruina 42.a
Gamalæ excidium 42.a
Glaphira Alexandri uxor superba mulier 42.a
Glaphiræ uisio postquam Archelao nupsisset 15.b
Grauius est sua quàm aliena incessere 24.a
Græci assentatores 33.a
Gemellus & Nimphidius Neroni obnoxij 17.a
Genesar lacus descriptio 47.b
Genesaris lacus pisces præstantiores cæteris 40.b
Genesaris regionis descriptio 41.a
Genesar regio huberrima 41.a
Genera tria calamitatum 41.a
Gentilium maxima cædes apud Scythopolitanos per fraudem illata 45.a
Geresa urbs à Vespasiano capitur 31.b
Germani immanes & insuperabiles 47.b
Germani aduentu Romanorum cognito, montes consedisse, & Rhenum exaruisse arbitrati sunt . 26.b & .69. b.
Giscalæ incolarum quieta ingenia 42.b
Giscala Titum apertis portis & Romanum exercitum excepit 42.b
Gorgon uir amabilis occiditur. 43.a

HEbræorum octomilia interempta 45.a
Herodes Antipatri filius, Galilææ præficitur. 3.a
Herodes Ezechiam latronem, multosq; prædonum correptos iugulari iubet 8.a
Herodes magno exercitu Hierosolymam petit, uindicaturus Hyrcani rebellionem 8.a
Herodes in Arabiam proficiscitur pro captiui fratris redemptione 9.b
Herodes à Cleopatra Alexandriam ueniens summo honore suscipitur 9.b
Herodes Romam ueniens, sibi suisq; in periculo positis, ab Antonio auxilium implorat 9.b
Herodi regnum senatusconsulto defertur 9.b
Herodes ab Antonio ad conuiuium inuitatur 9.b
Herodes è Galilæa latrones extirpat 10.a
Herodi balneum ingredienti, tres uiri distinctis mucronibus occurrere 10.b
Herodis religio circa sacramenta Iudæorum 10.b
Herodes bellum aduersus Arabas parat 11.a
Herodis oratio ad suos milites 11.a
Herodis oratio ad Cæsarem 12.a
Herodis coronatio à Cæsare 12.a
Herodi à Cæsare multa donantur 12.b
Herodes templum dei mirifice ornat 12.b
Herodes castrum Antoniam communit 12.b
Herodis liberalitas 12.b
Herodis iuramentum uxori factum 12.b
Herodes furens, uxorem propriam & Iosippum affinem occidi iubet 14.a
Herodes non solum animi, uerum & corporis ægritudine laborans uenatibus, corporis & mentis salubritatem recipit. 14.a
Herodis filij maternæ mortis ultores 14.a
Herodis filij Romæ Græcis iuxtà & Latinis eruditi literis 14.a
Herodis oratio ad populum 14.a
Herodes tres filios simul reges constituit 14.b
Herodi à Cæsare filij redditi 13.a
Herodis oratio ad filios suos 13.a
Herodis in Pheroram munificentia 15.b
Herodes Alexandrum uinculis alligatum custodijs sepsit 16.a
Herodes filios suos, de quibus arguebantur, scuere interrogat. 17.a
Herodes ad urbem Berithon iudicio celebrando contra filios suos properat 17.b
Herodis filios Saturninus morti condemnat 17.b
Herodis oratio plena mœstitudine & commiseratione de nepotibus 18.b
Herodis nouem uxores 18.b
Herodes defunctus Hierosolymam transfertur 19.a
Herodis uerba repellentis Antipatrum 20.a
Herodis examen circa Antipatrum filium 20.b
Herodis duritia aduersus Antipatrum 21.b
Herodianæ ægritudinis descriptio 22.a
Herodianæ crudelitatis mandatum non exequitur. 22.a.b.
Herodes militibus quinquagenas drachmas iubet dari, ne feralis ministerij executionẽ recusarent 22.b
Herodes sese suo gladio ferire cupit 22.b
Herodes anno tricesimo septimo imperij sui moritur. 22.b
Herodis testamenti recitatio 22.b
Herodis mors, magnifica funeris curatio, & in Herodio sepultura 22.b
Herodes Tiberiadem urbem in Tiberij honorem condidit 24.a
Herodes Antipas perfidiæ & crudelitatis suæ (quam Iohannem baptistam occidendo exercuerat) iustas

pœnas dedit 24.b
In Herodem defunctum libera uulgi iudicia 23.a
Herodes ab Agrippa accusatus coram Cæsare tetrarchia defungitur 25.b
Herodes in Hispaniam fugiens cum uxore, mœrore animi consumptus est 25.a
Herodes fratris uxorem Herodiadem, naturæ immemor, solicitat ut relicto fratre sibi nubat 29.a
Herodes uxorem ad Macherunta oppidum dirigit, ut Herodiadi pactionis fidem seruet 29.a
Hierosolymitani templi à Pompeio oppugnatio 5.a
Historiæ Egisippo scriptæ causa quæ 1.a
Hierosolymitanæ urbis oppugnatio à Romanis Cestio duce exercitus 30.b
Hierosolymitanæ urbis captiuitas cur sit delata 30.a
Hierosolyma caput Iudææ 34.b
Hierosolymitani excidij initium 43.a
Hierosolyma quasi sentina omnium sceleratorum 43.a
Hierosolymitanorum octo milia uno die cæsa 45.a
Hiericho urbis descriptio 46.b
Hierosolymitani Simonem latronum principem adoriuntur bello 48.a
Hierosolymitani omni genere uitiorum à suo duce exerciti 48.b
Hierosolymitanam urbem Chananæus quidam potens condidit 54.a
Hierosolyma prius Solyma uocitata 54.a
Hierosolyma ciuitas muro à Cæsare circuncingitur, ne alicui Iudæorum effugium patret 60.a
Hierosolymitanus ager per tredecim miliaria circumuallatus 63.a
Hierosolymitanam urbẽ Titus ingenti manu inuadit. 65.b
Hieroso. templi ianuæ argento opertæ succenduntur. 68.a
Hierosolymitanum templum decimo die Augusti mensis à Romanis incensum 68.b
Hierosolymitani templi structura mirum in modum à Tito laudata 68.b
Hierosoly. octauo die Gorpiei mensis concremata est. 71.a
Honor filiorum patris gloria 15.a
Hyrcanus sepulchrum Dauidis disrupit 2.a
Hyrcanus primus xenodochia instituisse fertur 2.a
Hyrcanus Medis bellum intulit 2.a
Hyrcanus Samariam munitionibus circundedit 2.a
Hyrcani mors 2.a
Hyrcani laus 2.a. & 19.b
Hyrcanus uxori negocia summæ rei commisit 2.a
Hyrcanus animi quadam præsciẽtia tenuit filios suos non diuturnos fore 2.a
Hyrcanus defuncto patre Alexandro, ad regnandi spem erigitur 4.a
Hyrcanus in matris hæreditatem succedit 4.a
Hyrcanus uiuente adhuc matre dignitate sacerdotij induitur 4.a
Hyrcano plurima bellatorum manus à rege adiuncta ut regno restitueretur 4.b
Hyrcano omnis belli fiducia in Arabiæ uiribus sita 4.b
Hyrcano sacerdotij principatus à Pompeio datur 5.b
Hyrcanus fame laborantibus Romanis alimoniam subministrat 6.a
Hyrcano aures dentibus abscinduntur 9.a
Hyrcanus dignus sacerdotio à Cæsare pronuntiatus. 7.a
Hyrcanus patre Simone defuncto in sacerdotij prærogatiuam demigrauit 29.b
Hyrcanus præses suorum ciuium à Pompeio statuitur 29.b
Hyrcano, Alexandræ matris mors & regnum & sacerdotium ademit 29.b
Hyrcano non idem uitæ finis, qui potestatis fuit 29.b
Hyrcanus truncatis auribus, ludibrium de se Barbaris præbuit 29.b
Hycani mors 24.b
Iacobus unus principum Idumæorum, homo callidus & uafer 46.a
Iacobus patriæ suæ proditionẽ Simoni obtulit 48.a
Iaphæ urbis ciues insolentes 36.a
Iaphæ urbs natura loci septa, & gemino circumuallata muro 36.a
Iechonias Babylonijs patriam suam obsidentibus se & sua in seruitutem dedit 61.b
IESVS ad Pilatum ducitur 28.b
IESVS excidiũ Hierosolymitani templi annuntiauit. 29.a
Iesus & Eleazarus sacerdotes, Idumæam tuendam receperunt 35.a
Iesus prædatoriæ manus princeps 39.b
Iesu Ananiæ filij continuus clamor 69.a
Iesu Ananiæ filij mors 69.a
Iesus unus sacerdotum Tito uasa ministeriorum offert 70.b
Iohannes summam reipublicæ seniori filio committendam esse uoluit 2.a
Iohannes baptista Herodem incestus arguens, necatur 25.a. & 29.a in carcere
Iohannes baptismum propter purificationem animi & corporis instituit 29.a 42.b
Iohannes Giscalæ indigena populi sui lues 42.b
Iohannis scelcratissimi hominis responsio ad Titum 29.b
Iohannes ab Giscala intempesta nocte discedens ad Hierosolymitanam urbem se confert 45.a
Iohannis principis seditiosorum dolus in templo patratus. 53.a 54.b
Iohannis ducis Idumæorum mors 58.a
Iohannes & Simon seditionum incentores
Iohannis principis seditiosorum responsio ad Titum 65.a
Iohannes seditionum princeps, fame tabidus, ieiunio confectus Cæsari se tradit 71.a
Iohannes ad triumphum Cæsaris reseruatur, perpetuis uinculis innodatus 71.a 1.b
Ionathas Iudæ Machabæo succedit 1.b
Ionathæ mors 1.b
Ionathas, cui & nomen Iohannes, paterni sacerdotij munere fungitur. 1.b
Ionathæ matrem, germanosq; uiuos, in muris præcipitandos locat Ptolemæus 1.b
Ionathæ mater non salutis auxilium, sed ultionis solatium obsecrabat 13.a
Ionathæ necis causa
Ionathas sese studio natandi oblectans in piscina necatur 13.b
Ionathas sacerdos à sicarijs Hierosolymis occiditur 25.a
Ionathas per septem annos functus sacerdotio, insidijs Tryphonis finem uitæ inuenit 13.a
Ionathas decimumseptimũ annum agens, sacerdos ab Herode creatur 29.b
Ionathas ab Herode interemptus 29.b
Ionathas Romanos ad singulare certamen prouocat. 66.a
Ioppe ab Herode capitur, ut suos ab obsidione liberaret. 10.a
Ioppe à Cestio Romani ducis exercitu occupatur 30.a
Ioppe directa à Cestij militibus exuritur 30.a
Ioppe situs & à fundamento excidium 39.a
Iordanis ortus ubi 12.b. & 41.a
Iordanis per Geneſaris lacum medio fluento transiens, in Asphaltite lacu conditur. 41.a
Iordanis cæsorum corporibus obstructus, sic quod proprios cursus dirigere non poterat 46.a
Iosedech sacerdotum princeps post egressum patrum de Aegypto, ritus ueteris solennitatis reformat 29.a
Iosephus historicus plus indagini rerum & sobrietati sermonum, quàm religioni & ueritati studuit. 1.a
Iosephus perfidiæ Iudæorum in ipso etiam sermone consors 1.a
Iosephi de Iesu crucifixo testimonium 28.b
Iosephus suis sermonibus de Christo non credebat 28.b
Iosephus Curione genitus & Ananus principes sacerdotum Hierosolymitanæ urbis negocijs, murisq; in staurandis præficiuntur 32.b
Iosephus Curione genitus disciplinæ militaris exercitatissimus 33.a
Iosephi circa Tiberiadem urbem stratagema 33.a
Iosephus bellum in totam Iudæam excitauit 34.b
Iosephus ex Gadara ad Tiberiadem transit 25.a
Iosephus ex Tiberiade ad Iotapatam proficiscitur. 25.a
Iosephi stratagema in urbe Iotapata 33.b
Iosephi stratagema contra arietis impetum 33.b
Iosephus lacu delitescit in captione Iotapatæ, anno imperij Neronis decimotertio 36.b
Iosephus diuinæ legis interpres 37.a
Iosephi oratio qua Iudæis respondet 37.a
Iosephi oratio ad Deum Optimum Maximum 38.a
Iosephus per Nicanorem ad Vespasianum ducitur 38.b
Iosepho pars maxima salutis Titus apud patrem fuit. 38.b
Iosephus uinculis soluitur fractis catenis 50.a
Iosephi oratio ad populum Iudaicum 55.a
Iosephi pater uinculis conclusus 62.a
Iosephus Iudæos ad deditionem hortando, graue uulnus accepit 62.a
Iosephi uerba ad Iohannem 63.a
Iosippus Antigoni se obsidentis copias prælio fudit 9.b
Iotapatam urbem Vespasianus obsidet 25.a
Iotapatæ urbis situs 35.a
Iotapatam urbem Vespasianus secundo expugnat 35.b
Iotapatæ urbis expugnatio & destructio 36.a
Idumæam Herodes oppugnatam recipit 10.a
Idumæi genus hominum mobile ad bellum à Iudæis rogantur 43.b
Idumæorum uiginti milia congregantur 43.b
Idumæorum irruptio 45.a
Idumæorum quinque milia Simonis partibus astipulantur 54.a
Idumæi deditionem à Tito rogant 70.b
Idumæi se Romano exercitu tradunt 70.b
Ignis inextinguibilis & iugis Iudæorum templo seruatur 28.a
Improborum uilis affectus 2.a
Imperium sine gratia uile, & plerunq; noxium 13.a
Imperij Romani nomen Augustum cur dicatur 36.a
In uictoria modus tenendus 3.b
Indorum mos in agone 72.a
Isidis sacerdotes necantur 24.b
Isidis simulacrum Tiberi demergitur 24.b
Insolentia maior ex potestate oritur 6.a
Iudæorum perfidiæ Iosephus consors 1.a
Iudæorum ærumnam Iosephus deplorat, causa ipsius non agnita 1.a
Iudæi sibi ipsis cladis autores fuere 1.a
Iudæi Romanorum amicitiam rogantes fidem non seruauerunt 1.a
Iudæorum spes omnis belli gerendi, in mœnibus non in uiribus erat 1.a
Iudæorum multi, dum bellum sabbato suscipere detrectarent, occisi sunt 1.b
Iudas Machabæus Matathiæ patri successit 1.b
Iudas Machabæus frequenter innumeras hostium copias paruo manu fudit 1.b
Iudæ Machabæi laus à re bellica, bonitate consilij, & integritate fidei 1.b
Iudæ Machabæi mors 1.b
Iudas Machabæus propriam mortem ulciscẽs moritur. 1.b
Iudas Essenus genere, futura annuntiasse fertur 2.b
Iudas Antigoni mortem prænuntiat 2.b
Iudæorum decem milia à Theodoro prælio fusa 3.a
Iudæorum familiaris pestis ut de epulari iudeis se ad arma excitent 3.a
Iudæorum quinquaginta milia Alexander interemit 3.a
Iudæi Demetrium regem sibi auxilio futurum, aduersus Alexandrum in bellum excitauerunt 3.a
Iudæorum sex milia à Demetrio defecerunt ad Alexandrum 3.b
Iudæi sacris religionis diebus ab omni opere uacant 5.a
Iudæi sabbato etiam si offeratur bellum, decernendum sibi ferro non existimant 5.a
Iudæis maxima cura ministeriorum suorum, in quibus cunq; etiam periculis fuissent 5.a
Iudæorum in expugnatione templi Hierosolymorum fusa duodecim milia 5.a
Iudæi expugnato templo Hierosolymitano nihil magis ingemuerant, quàm abscondita illa sua mysteria detecta & manifestata 5.a
Iudæa suis finibus à Pompeio circunscripta 5.a
Iudæa à Gabinio in quinq; conuentus diuisa 6.a
Iudæorum quinq; milia bello contra Gabinium cæsa 6.b

Iudæorum plurimi ab Alexandro ad Antipatrum reuocati 6.b
Iudæorum forte responsum 22.a
Iudæorum nouem milia in paschæ celebritate ab Archelao interfecti 23.b
Iudæorum regnum nulli, quàm qui generis Iudææ erat competebat 23.b
Iudæorum multi ab Eleazaro & factionis suæ socijs obtruncantur 28.b
Iudæi Syriorum urbes debellant 28.b
Iudæorum Cæsaream habitantium quinquaginta milia occisi 28.b
Iudæi crucifixo Iesu diuinorum arbitro, discipulos eius persequebantur 28.b
Iudæorum plerique, & gentilium plurimi, operibus ultra humanam potestatem à Iesu inuitati, in eum crediderunt 28.b
Iudæorum octo milia & quadraginta in Ioppe à Cestio occiduntur 30.a
Iudæi Hierosolyma à Cestio obsessi non feriabantur fortiter præliantes 30.a
Iudæorum in Romanos irruptio 31.a
Iudæorum decem milia in Damasco occiduntur 31.a
Iudæorum nouem milia ab Antonio duce Romani exercitus occiduntur 33.b
Iudææ regionis descriptio 34.b
Iudæorum Iaphæ habitantium strages 36.a
Iudæorum Samariam habitantium duo milia & duecenta à Cercali Romani exercitus duce occisi 36.b
Iudæorum oratio Iosepho mortem suadentium. 36.b
Iudæorum Ioppen inhabitantium 4500. occisi, quorum corpora despumauerat mare 34.a
Iudæorum odium in Iosephum 39.b
Iudæorum 6700. interempti 41.b
Iudæorum 6000. Neroni à Vespasiano missi 41.b
Iudæorum 3000. à Vespasiano uendita 41.b
Iudæorum Gamalam inhabitantium quatuor milia à Romanis interfecta 42.b
Iudæis sacra die tractare de pacis conditionibus prohibitum 43.a
Iudæorum nonaginta duo milia uno die occisi 46.a
Iudæorum decem milia cum Simone, & quinquaginta eorum duces 54.a
Iudæa asperis bellis et domesticis seditionibus exagitata. 51.a
Iudæi noua & inaudita supplicia perpessi 58.b
Iudæorum quingenti uno die patibulis affixi 58.a
Iudæi manibus amputatis in ciuitatem remittuntur 59.a
Iudæorum multi uiso cibo deficiebant 61.a
Iudæi aurum in famis angustia absumptum, ex inquinamentis alui recolligunt 62.b
Iudæorum duo milia ab Arabibus occisa ob spē auri. 62.b
Iudæis coria scutorum & ipsa calciamenta loco cibi erant 67.a
Iudæi præsagia euersionis suæ urbis non intellexerunt. 69.a
Iudæorum plurimi uenales, pauci emptores 70.b
Iudæorum decies centena milia occisi 71.a
Iudæorum nonaginta septem milia captiui abducti. 71.a
Iudæorum multi bestijs obiecti 71.a
Iudæi Massadam inhabitantes, se & uxores & liberos occiderunt 73.a
Iudex allegationibus non muneribus informandus 4.b
Iulius Cæsar in senatu graues pœnas dedit, Cassio & Bruto autoribus 8.b
Iuliadē Placidus Romano imperio restituit 46.a
Iuliani centurionis natione Bithyni fortitudo. 64.b
Iuliani centurionis mors 64.b
Iuliani centurionis corpus à Iudæis rapitur 64.b
Labor improbus post ægritudinem mortem gignit. 3.b
Lamentatio super Hierosolymitanam urbem 72.b
Lamentatio matris Iosephi 62.a
Lathyrus Ptolemæus aduersus Alexandrum regem uictoria potitur 5.a
Latrocinium immane Iudæorum & Syrorum in urbe Cæsarea 28.b
Latronum ingens congregatio loca quæq; proxima Cæsaream deuastauit 30.a
Latronum duo milia à Gallo occiduntur 30.a
Legatorum apud eos etiam qui humanitatem nesciunt inuiolata conditio 11.b
Leges inter arma maxime ualent 62.b
Leonidis Lacedæmonij dictum 63.b
Libera in defunctum Herodem uulgi iudicia 23.a
Libertas causa necis Iohanni baptistæ 29.a
Locus prope Hierosolymam in quo balsamum gignitur. 5.a
Locus contra Helenæ sepulchrum ubi 52.b
Locus Erios appellatus ubi 55.a
Longinus equestris ordinis uir, in medios hostes irruit 55.a
Longinus (qui & Longus nuncupatur) maluit proprio perire gladio, quàm contaminare probro Romanæ indolis fortitudinem 66.b
Lygarus & Capartor Idumæi uici, maxima strage à Vespasiano labefacti 46.b
Lysanias Ptolemæi filius, cognomento Memnous 9.a
Machabæorum res gestas propheticus sermo paucis absoluit 1.a
Machabæorum fides 52.a
Macherunta castellum Romani capiunt 6.b
Malachus Antipatrum è medio uenenо auferri curauit 8.b
Malachus multis confossus uulneribus trucidatur 8.b
Manaimus Iudæ Galilæi filius peritus sophista 28.a
Mariamne uxoris Herodis laus à sobrietate & prudentia 14.a
Mariamnes filiorum interitus 18.a
Maria fœmina locupletissima filium proprium coxit 67.a
Mariæ oratio ad filium 67.a
Marcus Torquati filius securi à patre iussus seriri. 40.b
Massada castellum à Iudæis occupatur 28.a
Massadam Sylla expugnat 71.b
Matathias sacerdos à sacrilegio temperauit 1.b
Matathias cum filijs suis usum patrium temerauit 1.b
Matathias belli sabbato adoriendi autor fuit 1.b
Matathias obseruando legem sabbato feriatus mori, maluit, quàm præliatus uiuere 61.a
Matthias & Iudas iuuentutis doctores 22.a
Matthias & Iudas Herode iubente uiui exuruntur 22.a
Matthias sacerdotum princeps Simonis ingressum obsecrat 49.a
Matthias à Simone cum tribus filijs occiditur 60.b
Matthias phibitus dare oscula morituris filijs 60.b
Matthiæ oratio, qua morituros filios cōsolatur 60.b
Matthiæ expostulatio aduersus Simonem 60.b
Matthias liberos ad mortem præire iubet exemplo Machabæorum 61.a
Materiæ diuersæ Hierosolymitani templi rationes 54.a
Medis ab Hyrcano bellum illatum. 2.a
Memphitæ sese societati Mithridatis adiunxere. 7.a
Metus acerba odia comprimit 53.a
Minoratio potestatis insolentiam reprimit 6.a
Miranda de Asphaltitis lacus aquis 47.a
Miserrimum omnium obsidione claudi. 1.a. & fame mori 6.a
Mithridates præter spem periculis belli euadit 7.a
Montium horrendorum descriptio 10.a
Montis excelsæ altitudinis descriptio 12.b
Montis supra Iordanem descriptio & situs 46.b
Montis ferrei descriptio & situs 46.b
Moses mortuus in monte Abarim 37.a
Mos quorundam hominum, ut hominem recens natum fletibus, mortuum gaudijs prosequantur 72.a
Mulier modesta, sagax, & prouida, nonunquam optimè regit, non tam armis quàm religione 4.a
Multitudo disciplinæ insolens sibi ipsi impedimento. 40.a
Mundus Paulinæ, sub Anubis prætextu, concumbit 24.b
Munitior qui sequitur quàm qui præcedit 30.a
Mutianus à Vespasiano ad Italiam dirigitur 50.a
Mutij Romani fortitudo. 70.a
Nabathei à Gabinio prælio subiguntur 6.b
Naboth propheta à suis lapidatus 65.b
Natura aquarum fontis quem Eliseus per immissionē salis benedicti sanctificauit 47.c
Naturæ lex omnibus eadem 56.a
Necessitas præliandi promptiores bello reddit milites. 35.a
Necem iniustam non nobilitas, sed innocentia facit 61.a
Nero Romano īperio præficitur à Claudio deficiēte. 25.a
Nero meditationi tragicorum carminum deditus 31.b
Neronis uitia Vespasiani armis apud exteras gentes abscondebātur
Nero aduersus Christianos insurgit 32.a
Nero Simonis magi delinimentis captus 32.a
Nero Simonem magum præsidem suæ salutis, uitæq; custodem, constituit 32.a
Nero Vespasianum militiæ quæ in Syria erat præfecit 32.a
Nero imperij sui anno decimotertio occiditur 32.a
Nero matri suæ non pepercit 47.b
Neronis fuga ex urbe Romana 47.b
Nero magano quod sibi parauerat, perijt 47.b
Nicolai oratio qua Antipatri uersutijs respondet 47.b
Nicolai oratio pro Archelao Herodis filio 21.b
Nicanor percussus moritur 23.b
Niger Paragites (alias pereites) occiditur 54.b
Nili irrigua spontaneos Aegypto imbres ministrat 45.a
Nilus nauigabilis ad terram Elephantinorum usq; 49.b
Obedas rex Arabum Alexandrum uicit 49.b
Obedientia militum effectum properat 3.a
Odium fraternum prima labes omnis mali 53.b
Obsidione claudi miserrimum omnium 2.a
Obsidio Sebastiæ urbis 1.a
Obodas Sylæus procurator Arabiæ Herodi inimicissimus 2.a
Officia diuina nunquam omittenda 15.b
Opes in præliorū apparatibus maxime necessariæ. 5.b
Olei natura cito calescere, & tardius calorem conceptum deponere 7.a
Oratio Antipatri ad Cæsarem 35.b
Oratio Herodis ad suos milites 7.a
Oratio Herodis ad Cæsarem 11.a
Oratio Herodis ad ciues 12.a
Oratio Herodis ad filios suos 14.b
Oratio Archelai, qua Alexandrum paricidij delatum apud Herodem expurgat 15.a
Oratio Antipatri ad Herodem patrem suum 16.b
Oratio Agrippæ ad populum Iudaicum, suadentis aduersus Romanos bellum non mouendum 20.b
Oratio Iudæorum Iosepho mortem suam suadentium. 25.b
Oratio Iosephi qua Iudæis respondet 36.b
Oratio Iosephi ad Deum Opt. Max. 37.a
Oratio Titi qua hortatur milites suos ad prælium 38.a
Oratio Titi ad commilitones suos 40.a
Oratio Vespasiani qua consolatur suos milites 40.b
Oratio principis sacerdotum ad Idumæos 42.a
Oratio Cæcinnæ coram centuriombus 44.a
Oratio autoris lamentationibus plena ad populum Iudaicum 50.a
Oratio Titi ad suos milites 51.b
Oratio Iosephi ad populum Iudaicum 53.b
Oratio Matthæi ad morituros suos filios 55.b
Oratio Titi ad suos milites, ut forti animo muros Hierosolymitanæ urbis aggrediantur 60.b
Oratio Titi ad seditionis principes 63.a
Oratio Eleazari principis sicariorum ad populum. 69.b
Othonis successu imperiali post Galbam potitur 71.b
Otho uoluntaria nece sese ludibrio eripuit 47.b
Ozias lepra perfusus quod sacerdotij munus sibi usurpauit. 48.b
Pacori Medorum regis uxor, ab Alanis capta, centum talentis redimitur 29.a
Parenti utriq; pari munere naturæ ius soluendum. 71.a
Panichis, alij Pannuchus, concubinæ nomen 14.a
Panium locus ubi 17.a
Parthici belli principium, sacrilegij dolor 12.b
Parthicum bellum inter Machabæorum duces, & Medorum gentem gestum, diuturnum uariaq; uictoria fuit 1.a
Parthi in Syriam transeunt defuncto Crasso 2.a
Parthi pluribus suorum fusis bellum deseruere 6.b
Pappi ducis exercitus caput discinditur 6.b
Paucis natura præesse dedit, pluribus obtemperare 10.b

Paulinæ Romanæ fœminæ spectatissimi generis ludibrium famosum 24.b
Pecunia metitur potentia & regnum 4.b
Pedanij fortitudo & audacia 66.a
Peræa regionis descriptio & situs 34.a
Peræa regio Galilæa maior, sed Galilæa utilior. 34.a
Peripetasma Hierosolymitani templi pretiosum & maximum 54.a
Pella urbs ab Alexandro euersa 3.b
Petra in finibus Arabiæ sita 4.b
Petrus & Paulus Christianorum doctores, Neronem uirtute suorum operum aduersum sibi fecerunt 32.a
Petrus adolescētem nobilem Ro. defunctum resuscitat. 32.b
Petri apostoli constantia 32.b
Petro Romam egressuro Christus occurrit 32.b
Petrus inuersis uestigijs crucifigitur 32.b
Petrus cruce, Paulus gladio Romæ necati sunt 32.b
Pilatus præses prouinciæ Iudææ Cæsaris imagines Hierosolymitanis ædibus primus inuexit 24.a
Pilatus Samaritanos necat afflicto defectionis à Romano imperio crimine 24.b
Pilatus Iudææ præfectus Christum crucifixit 24.b
Pilatus causa exitij Iudaicæ gentis & excidij Hierosolymitani 24.b
Pilatum Iudæi perurgebant ut Iesum morti adiudicaret. 28.b
Pitholaus cum mille uiris se Aristobulo associat 6.b
Pitholaus doli suspectus uenditur 6.b
Pisoni, aula regia, cæteráq; urbis Hierosolymitanæ cõmittuntur 5.a
Pompeius fugientem Aristobulum insequitur 5.a
Pompeius Iudæorum inspexit tabernaculum 5.a
Pompeius sacræ pecuniæ talenta duo milia inuenta seruari intacta præcepit 5.a
Pompei modestia circa sacras res 5.b
Pompeius benignitate magis quàm terrore uictos sibi associauit 5.b
Pompeius uictis Iudæis tributum imposuit, ducem statuit. 5.b
Pompeius Alexandrum Aristobuli filium iugulari iubet. (5.b 7.a
Pompeius Hierosolymitanam urbem occupauit 70.a
Pompeius Hierosolymitanæ urbis templum cepit 70.a
Porticus Solomonis ad fraudem à Iudæis paratur 66.b
Porticus Solomonis à Iudæis incensa, à Romanis exusta. 66.b
Porta aurea à Romanis succenditur 68.a
Porta ænea Hierosolymitanæ urbis per noctes aliquas sponte reserata 56.a
Potentioribus seruire crimen non est 56.a
Pudēs incautior in certamine à Ionatha occiditur 66.b
Pueri Iudæi reuerentia erga sacerdotes quos Titus occidi iusserat 69.b
Pharisæi quales sint 4.a
Phaselus, Herodes, Iosippus, Pheroras filij Antipatri 6.b
Phaselus filius Antipatri præsul Hierosolymitanus, & dux militiæ cõstituitur 8.a
Phanis agrestis uir, summus sacerdos constituitur 43.b
Pharum turris maxima in portu Alexandrino 49.b
Pharos insula 49.b
Pheroras Herodis frater tetrarches à Cæsare constituitur (15.b
Pheroras bello Parthico occisus. 15.b
Pheroras Salomen incessit, quod nuptias suas Obodæ Arabiæ procuratori spopondisset 15.b
Pheroram Herodes ab uxore propria diuellit 18.b
Pheroras maximo fletu celebriq; pompa fraternum funus curat 19.a
Pheroras ab Herodis uxore amatorijs poculis accipit. 19.a
Pheroræ uxor de fastigio ædificiorum se præcipitat 19.b
Phiala flumen in Trachonitide regione 41.a
Philippus Trachonitidis regionis hæres constituitur. 22.b
Philippus & Antipas Herodis filij tetrarchæ constituuntur à Cæsare 23.b
Philippus & Alexander Macedones, inuictissimi exercitus duces 26.b
Phinees custos gazophylacij comprehenditur 70.b
Placidi ducis Romani exercitus aduersus Iudæos uictoria 46.a
Precatio irrita si promissum non tenetur 3.a
Præsumptio nimia, incauta & sui negligens 11.b
Principum sacerdotum numerus ab egressu patrum ex Aegypto usq; ad ædificationem templi 19.a
Principatus summi sacerdotij usque ad mortem perseuerabat 19.a
Principum sacerdotum numerus à Solomone usque ad tempora captiuitatis 19.a
Principum sacerdotum numerus à regno Herodis usq; ad imperium 50.a 66.b
Priscus Ionatham interemit 22.a
Pro patria lege mori insigne immortalitatis est 24.a
Prouinciæ nomen unde ortum habeat 61.a
Prodigia Hierosoly. excidium præcedentia 64.b
Prudentia in bello plurimum ualet 1.b
Ptolemæus Ionathæ matrem germanosq; uiuos in muris præcipitandos locat 1.b
Ptolemæus Simonis ducis Iudæorum gener 1.b
Ptolemæus Iudæam incursionis immunem non dereliquit. (3.b
Ptolemæus frequentibus incursibus Damascū in colas territat 4.a
Ptolemæi filius ad urbem Ascalonem dirigitur 7.a
Ptolemæi filius sororem Alexan. Aristobuli filiam in coniugij societatem sibi accipit 7.a
Ptolemæi paricidium in filium proprium 7.a
Ptolemæus Aegypti rex ob non seruatam fidem grauissimis bellis premitur 22.b
Ptolemæus Herodis fidissimus amicus 47.a
Qualitas aquarum fontis ab Eliseo benedicti. 47.a
Qualitas aquarum Asphaltitis lacus 3.b
Quies insueta ægritudinem gignit 47.a
Quinq; urbes Iudææ diuina ultione incensæ 3.a
Regnandi cupido fratribus non parcit 5.a
Repentina conuersio ad pœnitentiam, morumq; inæqualitas suspecta habetur 11.b
Rerum humanarum status exiguis momentis nouatur. 11.b
Ridiculosa Alexandro à suis data responsio 3.a
Romanus exercitus in urbem Hierosolymam receptus. (5.a
Romanis fame laborantibus Hyrcanus alimoniam administrat 6.a
Romanorū magistratus optimis q̃busq; sorte cesserat. 6.b

Romani ultra oceanum uictoriam extēderunt 26.b
Romani ultra columnas Herculis imperium suum propagauerunt 26.b
Romanus orbis terrarum orbis appellatur 27.a
Romanorum. 515. à Iudæis prope Gabaõ occisi 30.a
Romanorum. 5000. à Iudæis extincti. 31.a
Romanorum stratagema cõtra commentum Iudæorũ. 35.b
Romanus miles muro Iotapatæ urbis succedens oleo perfunditur 35.b
Romanis uniuersa regna cessere, omnis terra in possessionem data est 56.a
Romani in templum irruentes à Iudæis graui prælio cohibentur ibidem
Romani à templo fugati intra Antoniam claudūtur. 64.b
Romanorum calamitas 66.b
Romani summis uocibus Titum imperatorem declarant. 69.b
Sabinus congregata militari manu Capitolium occupat. 50.b
Sabinus à Vitellio excruciatus necatur 50.b
Sabinus Syrus natione muros Hierosolymitanæ urbis ascendit 64.a
Sabinus telorum ictu obrutus, cadit 64.a
Sacerdotes infidati inter suas hostias immolantur 5.a
Sacerdotes amicti suis stolis inter cadaucra cæsorum humi iacebant 5.a
Sacerdotum extrema constantia suorum officiorum 5.b
Sacerdotē summum immutilato corpore eē oportet 9.a
Sacerdotes Isidis necantur 24.b
Sacerdotum principis oratio ad Idumæos 44.a
Sacrilegij dolor Parthici belli principium 1.b
Salome Antipatri filia 6.a
Salomes filij Antipatri oratio aduersus Archelaum 23.c
Samaritani seruitio dati capta eorum urbe & euersa 2.a
Samaritanos Pilatus sternit afflicto crimine defectionis à Romanis 24.b
Samariæ regionis descriptio & situs 34.a
Samariam Iudæi crediderunt terram promissam patribus suis 34.b
Saturninus Alexādrū & Aristobulū filios Herodis mortis condemnat 17.b
Saul se perimit 37.b
Saxonia inaccessa paludibus 56.a
Saxones hominum genus ualidissimum 56.a
Sebastia urbs ubi 2.a
Sebastiæ urbis obsidio 2.a
Sebaste urbs ab Herode ædificata & habitatoribus repleta 12.b
Seditio grauis in urbe Cæsaria Iudæorum & gentilium 25.b
Seditio grauis inter Iudæos & gentiles Alexandriæ orta 28.b
Seleucia ab Alexandro euersa 3.b
Seleucia Iudææ urbs Daphnis nemori proxima 41.b
Sephoritani pacem cum Vespasiano ineunt 34.a
Sephoritani finitimas regiones incursantes, latrocinia belli specie exercuerunt 34.b
Sextus Cæsar à Cecilio Basso dolo intremptus 8.b
Sicarij latronum genus Hierosolymis pullulabat 25.a
Sicarij uicina quæq; Hierosolymitanæ urbis depopulati sunt 43.b
Silon & Ventidius Romanæ militiæ duces 10.a
Simon Ionathæ successor 1.b & 29.b
Simon Ionathæ successor manu ualidior, quàm cauendarum fraudum perspicacior 1.b
Simon cum duobus filijs in conuiuio Ptolemæi circumuentus, neci traditur 1.b, & 29.b
Simonis Iudæi acerba passio 31.b
Simonis Iudæi egregia facinora 31.b
Simonis Iudæi oratio ad hostes 32.a
Simonem magum præsidem suæ salutis uitæq; custodem Nero constituit 31.b
Simonis magi iactantia, quod mortuos resuscitauerit. 32.b
Simon magus uolatum pollicetur congregato populo 32.b
Simon è superno aere decidens, fracto crure Aritiam concessit, atq; ibi moritur 32.b
Similitudo morum uoluntatum facit societatem 44.a
Simonis ducis Idumæorum minæ aduersus sacerdotum principes 44.b
Simon Gerasenus ciuis, latrocinijs assuefactus 48.a
Simonis uxor ab exercitu Iohannis capitur 48.b
Simoni uxor redditur 48.b
Simon Idumæam depopulatus 48.b
Simon urbem Hierosolymam ingressus, hostem se omnibus exhibuit 49.a
Simon Matthiam (à quo in urbem receptus erat) occidit 60.b
Simon se Romanis militibus offerens, ad Ruffum Terentium deducitur 71.a
Simon transmissus ad Cæsarem triumpho reseruatur. 71.a
Simon post triumphi pompam necci adiudicatur 71.a
Simulachrū Isidis Tiberi demergitur 24.a
Sodomitarum regio quondam huberrima splendidissimisq; urbibus distincta 47.a
Solomon Hierosolymitanū templum fundauit 54.a
Superbiæ malum 5.a
Sylla Faustus ortus Cornelio primus in Hierosolymitanū templum irrupit 5.a
Syria per Scaurum infestatur 4.b
Scaurus à Pompeio missus Aristobulum obsidione liberat. (4.b 6.a
Scelus est odisse fratrem 2.a
Scenophegia Iudæorum quæ sint 2.b
Scenæ species, non iudicij disciplina absentem condemnare
Scythopolitanorum seniores ad Vespasianum (18.a precatum ueniunt 39.b
Strages maxima ab Herode facta 10.b
Stratonis turris ubi 2.b. & 12.b
Stratonis turris locus Antigoni nece decretus 2.b
Stratonis turris postea Cæsaria appellata 5.b
Tarichæis bellum à Romanis infertur 39.b
Tempestas subito Hierosolymis orta 44.b
Terræmotu triginta ferè milia hominum consumpta. 11.a
Terebinthus maxima prope Chebron urbem à constitutione mundi 48.a
Testamenti Herodis recitatio à Ptolemæo 22.b

Tiberius Octauiano defuncto succedit in imperiũ. 24.a
Tiberiadem urbem Herodes in honorem Tiberij iuxta mare condidit. 24.a
Tiberio mortuo Caius succedit. 25.a
Tiberias urbs à Ioseppho capitur. 33.a
Tiberius Alexander præses Aegypti. 30.a
Tigranes fugiẽs de Perside, à Gabinio occulte dimittitur.
Timor diligẽtiam docet, & prospicere futuris admonet. (6.b 11.b
Titus & Vespasianus atrox bellum inceptarunt. 34.b
Titus Ioseppho maxima portio salutis apud patrẽ fuit. 38.b
Titi oratio ad milites hortans eos ad prælium 40.a
Titi strenuitas præliando aduersus Tarichæos. 40.b
Titi oratio ad commilitones 40.b
Titus mille equitibus ad Giscalã à patre dirigitur 42.b
Titi uerba ad incolas Giscalæ 42.b
Titus ad Galbam mittitur, ut de bello Iudæis inferẽdo interroget. 47.a
Titi reditus ad Iudæam. 52.b
Titus obsidioni sese parat. 52.b
Titus circũuẽtus ab hostibus ĩ magno uersatur piculo. 52.b
Titus militiæ decus saluti suæ præposuit. 53.a
Titi in hostem tertia progressio. 53.b
Titi oratio ad suos milites 53.b
Titi oratio ad milites, ut forti animo muros aggrediantur. 63.a
Titi oratio ad Iudæos interprete Ioseppho. 65.a
Titi uerba ad Iohannem seditionis principem. 65.b
Titi orõ, audita ĩmanitate Mariæ in propriũ filiũ. 67.b
Titus consensu omnium imperator declaratur. 69.b
Titi oratio ad seditionum principes 69.b
Titus ad Antiochiam contendit triumphans. 71.b
Tyranni ignoscere nesciunt. 7.a
Tyrannus & Iocundus equestris duces exercitus apud Herodem. 17.a
Tyro uir ueteris militiæ exercitus regij, excruciatur. 18.c
Tyro cum filio, atq; Tryphone Herodis tonsore, saxis ac fustibus interficiuntur 18.a
Tyronis oratio 18.a
Tyridates Armeniæ rex. 71.a
Thabirij montis descriptio. 43.a
Thabirius mons Romanis traditus. 43.a
Theodorus regias opes occupans, decẽ milia Iudæorum prælio fudit. 3.a
Theodorus octo milibus Hebræorũ à se peremptis, in Arabiam iter direxit. 3.a
Traianus ad Scythopolitanos mittitur, ut populi animos exploret. 39.b
Ventidius & Silon Romanæ militiæ duces. 10.a
Vespasiani laus 22.a. & 40.a
Vespasianus impacatas Gallias Germanorum tumultu composuit. 31.b
Vespasianus Britanniam Romano imperio addidit. 32.a
Vespasianus militiæ, quæ in Syria erat, à Nerone præficitur. 35.b
Vespasianus & Titus atrox & memorabile bellum inceptarunt. 34.b
Vespasianus Iotapatæ urbis aquæductus, ne in urbem intrarent, obstruxit. 35.b
Vespa. Iotapaten urbẽ secundo expugnat. 35.b
Vespa. in talo iaculo sagittæ uulneratur. 35.b
Vespa. sex milia Iudæorum in Isthmon misit. 41.b
Vespa. triginta milia Iudæorum uendidit. 41.b
Vespasiani oratio consolatoria ad suos milites. 42.a
Vespasianus moderatus & prouidus uir. 45.a
Vespasiani prudens responsum. 45.a
Vespasianus totam Iudæam deuastat. 48.b
Vespasianus proxima quæq; Hierosolymitanæ urbis castella & munitiones præsidio suorũ deuastat. 47.b
Vespasianus bellum contra Iudæos suspendit. 48.a
Vespasianus Romani imperij gubernacula inuitus suscipit. 48.a
Vespasiani imperium octo mẽsium et quinq; dierum. 50.b
Vespasiani cum filio reditus ad Alexandriam. 31.a
Vespasianus muros Hierosolymitanæ urbis duplici agmine aggreditur. 68.b
Vestium Hierosolymitani templi rationes. 54.a
Vici Cæsariæ proximi à Cestio incenduntur. 30.a
Vita nihil dulcius. 37.b
Vita præsens, carcer animæ nostræ. 72.a
Vitellius crapulæ notatus. 50.a & b
Vitellianus exercitus Cremonam confugit 50.b
Vitelliani exercitus triginta milia & ducenti cæsi 50.b
Vitellius Sabinum necat. 50.b
Vitellianorum militum uniuersalis cædes. 50.b
Vitellius in medio foro Romæ occiditur, uina simul & sanguinem fundens. 50.b
Vitellij edacitate Roma ferè defecerat 50.b
Virtus patiens, nec in aduersis frangitur. 40.a
Virtuti prouidentia comes. 55.a
Vitula immolanda ante aras edidit agnum 68.b
Voces auditæ à sacerdotibus in templo, ante Hierosolymitanæ urbis excidium. 69.a
Xenodochia Hyrcanus primum instituisse fertur. 2.a
Xerxem fugientem Athenienses persecuti sunt & fuga ucrunt. 26.b
Zabulon ab exercitu Cestij ducis, diripitur. 30.b
Zabulon iussu Cestij ducis incenditur. 30.a
Zacharias uir diues opum occiditur. 45.a
Zaræ regis filij & fratres se Tito tradiderunt. 70.b
Zeno Cotila Philadelphiæ rex. 2.b

FINIS.

Errata: quibus passim aliam atq; aliam (ut occurrerat) inseruimus lectionem, ne lectoris (quod fieret, si circa spatium textus apposita ubiq; foret) animus in diuersum trahatur, meditans huicne an alteri sit adhærẽdum. Quare si cui libitum fuerit, hic excerpat (facile enim erit) ascribatq; unamquãq; suo loco. Ad hæc, plura fortassis sese offerẽt intellectu difficilia, quæ non tam nobis quam autori nostri exẽplaris imputabuntur, quod nos ferè secuti sumus: quod non satis tutum sit ab ipso archetypo dissentire, & singula uelle corrigere, præsertim ubi græcus codex abfuerit. Capita libri quinti hoc modo distinguenda. Fo. 59 uer. 32. fa. 1. incipiẽdum est caput. 19. Erat in exer. &c. ibidẽ fo. 60. uer. 5. fa. 1. inchoandũ est caput. 21. Depulsis tamen. Fo. 2. fa. 2. uer. 15. & usur. ibidẽ uer. 19. paricidalis, ibidẽ. 22. indicij. 23. insinuari, ibidẽ. 40. fefellisset. Fo. 3. fa. 1. uer. 2. Quidam legunt, eo quod pfundo quodam disp. domini, libatũ pempto, sceles. pari. sangui. uideretur. Sõno exci. cau. quæsuit, cũ sile. ibidẽ. 32. uer. Amathunta. Ibidẽ fa. 2. uer. 18. spectabat. 37. uer. Aretas. Fo. 4. uer. 47. fa. 2. imperitare. Fo. 7. fa. 1. uer. 41. cepit, ibidẽ. 26. uer. pleriſq; ibi. fa. 2. ue. 12. pcusserat, ibidẽ uer. 14. questu. Fo. 9. fa. 2. uer. 12. pretiũ. Fo. 10. fa. 1. uer. 9. cepit. uer. 15. uictoriæ mora, ibidẽ. 39. declinantes, ibidẽ fa. 2. uer. 13. germano. Fo. 12. fa. 2. uer. 24. Panium. Fo. 13. fa. 1. uer. 29. obierat, sine interroga. ibidẽ uer. 51. amor uniuer. Fo. 14. fa. 1. uer. 6. mandaui, ibidẽ. 40. quidẽ legũt, uindict. m. Fo. 16. fa. 1. uer. 27. reos. Fo. 20. fa. 1. uer. 43. opportune, ibidẽ fa. 2. uer. 51. iacebat. Fo. 21. fa. 2. uer. 11. Abirom hiatus. Fo. 22. fa. 1. uer. 36. sparsim, ibidẽ uer. 39. Asphaltites, ibidẽ fa. 2. uer. 2. drachmas. Fo. 23. fa. 1. uer. 30. filius Antipater, ibidem uer. 51. seruare. Fo. 24. fa. 1. uer. 23. erubescere. Fo. 25. fa. 1. uer. 31. consulit principi, ibidẽ fa. 2. uer. 11. progressisq;. Fo. 26. fa. 1 supba. Fo. 30. fa. 2. uer. 1. uulnere uix euadere, potuit. Fo. 34. fa. 2. uer. ultio iure belli. Fo. 35. fa. 2. uer. 8. pulsat aries. uer. 32. ipse solus, forte legẽ, ibidẽ. 46. uterũ. Foli. 36. fa. 2. uer. 1. ratus erat, ibidẽ uer. 2. naturæ. Fol. 37. fa. 1. uer. 44. mors uero. Fol. 41. fa. 1. uer. 21. paret, ibid. fa. 2. uer. 38. augusto. Fo. 43. fa. 1. uer. 34. fuerat, oẽs: ibidẽ fa. 2. uer. 36. adhibẽtes. uer. 41. subtexit ad bel. incẽ. dicẽs no. pacis, bel. inuo. latere, insidias parauisse, Ananũ, Romanis urbẽ: ita legitur in quibusdã. Fo. 44. uer. 2. fa. 1. mendacijs, cau. ibidẽ uer. 20. destituite, ibidẽ fa. 2. uer. ultimo, desperatiõe solutus, cessit reb. Fo. 45. fa. 1. uer. 6. qdã, priusquam ad urbis siniũ, ibid. 45. uer. 40. Niger pereites. Fo. 46. fa. 2. uer. 33. falsus. Fo. 51. fa. 1. uer. 3. & ptãtibus, ibidẽ fa. 2. uer. 7. ad uict. uer. 9. repararẽt. Fo. 54. fa. 1. uer. 31. deambulatorium, ibidẽ uer. 44. offerret. Fo. 59. fa. 2. uer. 30. erat, liber postea: ibidẽ uer. 12. quidã, intẽtus in. ibi. 32. angebat. Fo. 60. fa. 2. uer. 32. carnifices. Fo. 61. fa. 1. uer. 20. cõsolationẽ. Fo. 62. fa. 1. uer. 28. de illo, ibidẽ. 33. liberantur, ibidẽ fa. 2. uer. 52. barbaricæ. Fo. 63. fa. 2. uer. 13. Romani. Fo. 65. fa. 1. uer. 2. aperiretur, ibidẽ. 21. suorum, hoc uidetur abundare, ibidẽ. 28. uer. Fide mea salua, hæc omnia &c. ibidẽ uer. ulti. interdicto matem inuitus. Fo. 66. fa. 1. uer. 43. noïe, ibidẽ fa. 2. uer. 45. maluit se so. Fol. 67. fa. 1. uer. 13. grandi. uer. 26. absorbuit. uer. 35. quod acce. Fo. 69. fa. 2. uer. 38. quidã, uiderint uos, deinde, effugeretis. Fo. 71. fa. 2. uer. 6. pergebant. Fo. 72. fa. 2. uer. 19. ubi decreuerunt, alij decertauerunt. Fo. 73. fa. 1. uer. 8. cogẽdæ, ibidem uer. 20. neq; si infirmio. quidam legunt.

VITA EGESIPPI EX DIVO HIERONYMO DE VIRIS ILLVSTRIBVS.

EGesippus uicinus apostolicorꝝ temporꝝ, & omnes a passione dñi usq; ad suam ætatem, ecclesiasticorum actuum texens historias, multaq; ad utilitatem legentium pertinentia, hinc inde congregans, quinq; libros compo suit, sermone simplici: ut quorum uitam sectabatur, dicendi quoq; expri meret characterem. Asserit se uenisse sub Aniceto Romam, qui decimus post Petrum episcopus fuit, & perseuerasse usq; ad Eleutherium eiusdem urbis episcopum, qui Aniceti quondam diaconus fuerat. Præterea aduersum idola disputans, ex quo primum errore creuissent, subtexit historiam: ex qua ostendit, qua floruerit ætate. Ait enim: Tumulos mortuis templaq; fecerunt, sicut usq; hodie uidemus: è quibus est & Antinous seruus Hadriani Cæsaris, cui & gymnicus agon exercetur apud Antinoum ciuitatẽ, quam ex eius nomine condidit, & statuit prophetas in templo. Antinoum autem in deliciis habuisse Cæsar Hadrianus scribitur.

EGESIPPI INTER SCRIPTORES ECCLESIASTICOS præcipui, in quinq; libros Hierosolymitanæ urbis excidii, Prologus.

QVatuor libros regnorꝝ, quos scriptura cõplexa ẽ sacra, & iam ipe stilo breui psecutus usq; ad captiuitatẽ ludæorũ, muriq; excidiũ, & Babylonis triũphos, historiæ in morẽ cõposui. Machabæorꝝ quoq; res gestas pphetic⁹ setmo paucis absoluit: reliquorũ usq; ad incendiũ tẽpli, & manubias Titi Cæsaris relator egregius historico stilo Iosephus, utinam tam religioni & ueritati attentus, quàm rerũ indagini & sermonum sobrietati. Consortem se eĩ perfidiæ ludæorum in ipo etiam sermone exhibuit, quem de eorũ supplicio manifestauit, & quorũ arma deseruit, eorũ tñ sacrilegia nõ dereliquit. Deplorauit flebiliter ærũnã, sed ipsius cãm ærũnæ nõ agnouit. Vnde nobis curæ fuit, nõ ingenii ope fretis, sed fidei intentiõe in historiam ludæorũ ultra scripturæ seriẽ sacræ paulisper introrsum pgere, ut tanq; in spinis rosam quærẽtes, inter sæua impiorũ facinora, quæ digno impietatis pretio soluta sunt, eruamus aliqua, uel de reuerentia sacræ legis, uel de sanctæ religiõis constitutiõisq; miraculo, quæ magis, licet hæredibus, uel in aduersis obtentui fuerint, uel honori in psperis. Simul (qđ est indiciũ domesticæ improbitatis) liqueat uniuersis qđ ipsi sibi ppriæ cladis autores fuere: Primũ, quod alia curantes Romanos in se cõuerterint, & ad cognitionem regni sui inuitauerint, quibus ignorari satius fuit. Rogauerũt amicitiam, fidẽ nõ seruaturi. Pacẽ uiolauerũt uirtute impares. Postremo bellũ intulerũt, qbus spes oĩs in mœnibus, nõ in uiribus erat, cũ sit maxime oĩm miserabile claudi obsidione. Quæ etiam si bene pcedit, sæpius augere q̃ minuere pericula solet. At ne quis uacuũ fide & supfluũ putet nos suscepisse negociũ: Ideo per principes ductũ Hebræorꝝ genus omne cõsideremus, ut liquido clareat, utrum à senioribus Iudæ, nusquam generatiõis eius successio claudicauerit: an uero offenderit in principum serie, sed manserit in eo, cui reposita manebant oĩa, & ipe erat spes gentium. Hinc ergo sumam exordium.

Iosephꝰ plꝰ indagini rei & sermonũ sobrietati, q̃ religioni & ueritati, attẽtus fuit.

Iudæi sibiipsis cladis autores fuere.

Miserrimũ oĩm, obsidione, claudi.

Caput .I.

Sacrilegij dolor belli Parthici principium.

BEllo Parthico, quod inter Machabæos duces, gẽtem q̃ Medoꝝ diuturnum ac frequens uariaq̃ uictoria fuit, incentiuum principium dedit sacrilegii dolor, quia rex Antiochus cui nomen illustris, Antiochi regis filius, ubi Aegyptum quoq̃ suo imperio adiunxit, in superbiã elatus, q̃ ei incerta bellorꝝ prospera uissent, ritus Hebræorꝝ negligi, ministeria quoq̃ eorum profanari iusserat, idq̃, postulãtibus plærisq̃ Iudæorꝝ, statuere ausus. Quod factum Matathias sacerdos perpeti nequiuit, nec solum ipse temperauit a sacrilegio, regaliq̃ edicto non obtemperauit, uerũ etiam immolantem simulacris hostias de populariꝫ bus suis nactus, gladio transuerberauit. Et congregata manu, atq̃ Asidæis in societatem ascitis, ipse cum filiis suis temerãtes usum patriũ, & iustitias legis, alios necauit, plærosq̃ expulit, belliq̃ sabbato adoriendi autor fuit, ne simili arte ipsi quoq̃ deciperentur, sicut iam plæriq̃ eorꝝ, dum sabbato bellum suscipere detrectant, irruentibus in sese hostibus, multi occubuere. Potentiam prosperi actus dederũt, & perseuerandi in uiro usq̃ ad extremum uitæ studium defensionis, & pietatis uigor. Sed cum sibi supremum diem adesse intelligeret, uocatis ciuibus atq̃ assistẽtibus liberis, hortatus est ut tuerent patriam templiq̃ religionem, ducemq̃ his Iudam Machabæum curæ atq̃ solicitudinis suæ successorẽ reliquit: Qui bello strenuus, consilio bonus, ac præ cæteris fide promptus, q̃ frequenter innumeras hostium copias parua manu fuderit, prosequi nõ est præsentis negocii. Quod tamẽ breui colligere dat: ſæpe prosperis usus successibus, excitauit in se magnam hostium multitudinem, qua circunfusus undiq̃ dum cedere pudoris existimat, refugientibus sociis in prælium ruit. Cæsisq̃ quos aduersus ierat, a latere circũuentus, sed tamẽ ultus propriam mortem, occiditur. Huic successit Ionathas nõ minus uirtutis similitudine par, q̃ naturæ germanitate: Qui post multa in bellicis rebus opera, in rebus sacris officia, quæ circa templi purificationem spectata ac probata sunt, prætentata per dolũ amicitiæ, fide intra urbẽ hostiũ clausus, nec longo pòst interuallo necatus est. Iohãnes etiam senior natu frater, & Eleazar iunior cæteris pro religione mortem nõ recusarũt. Post hos rei summam Simon recepit, ad quam nõ rudis, sed iam probatus fraternæ societatis triumphis appropinquauit. Vtinam & ipse tã perspicax ad fraudes cauendas, quã manu ualidus, bellandiq̃ artibus satis spectatus. Eteñ cum uirtutis ope Romanoꝝ ducibus regibusq̃ gentiũ amicitiam fœderauisset, Ptolemæi dolo generi sui rogatus ad conuiuium, inter mẽsas & pocula cum duobus filiis qui aderant circũuentus, atq̃ exutus armis impiæ neci traditꝰ. Sanè præuenit insidias Iohãnes ortus ex Simone, cui nomen Hyrcanus, & properauit ad ulcinæ urbis mœnia, ubi a populo propter egregia patris merita, odio quoq̃ hostilis sceleris expectabat. Vix deniq̃ urbem ingressus est & iam Ptolomæus aderat. Sed cum peraliam portã ingredi uellet, repulsus multitudini cedendum existimauit. Assumpsit illico Iohanes paterni sacerdotii munus, & ad cultum reꝝ diuinarꝝ profectus, statim pietatis obsequia curãq̃ seruandæ necessitudinis exequebatur, matrẽq̃ cupiẽs fratresq̃ periculo auferre. Congressuq̃ superior factus, iustæ passionis affectu superabat, quo minus castro potiret, in quo clausi attinebãtur. Nam Ptolomæus ubi se urgeri uidebat, matrem eius atq̃ germanos in muris locabat præcipitandos ilico, nisi Ionathas bello quod inferebat, desisteret. Vincebat iuuenis pietatis metu, qui uicebat fortitudinis assumptionem, & iracundiã excitatam in hostem reuocabat suoꝝ misericordia. Mater tamen parata ad tormenta, tendebat manus obsecrans non salutis auxilium, sed ultionis solatium. Verebat enim ne filius plus matri metueret, q̃ paternæ uindictæ impenderet. Sibi mortem illã loco immortalitatis fututam qua maritus uindicaret, & gener impius pro sceIudas Machabæꝰ Mathiæ patri successit.

Post Iudam Ionathas.

Post Ionathã Symon.

Symon cum duobus filijs in conuiuio Ptolemæi, neci traditur.

Post Symonẽ Ionathas qui & Iohãnes.

Ptolemæus Ionathæ matrem germanosq̃ uiuos in muris precipitandos locat.

Matathias sacerdos a sacrilegio temperat.

Matathias belli sabbato adoriendi autor fuit.

Antiochus hebræorũ ritus negligit.

lere immani pœnam exoluerit. Sed iuuenis plus intra seipsum q̃ in hostem præliabat. Nam quotiens patrẽ cogitabat accendebat. Rursum cum matrem uerberari atq̃ ad necem aptari uideret, molliebat: reuocabat impetum, referebat gradum, quia retrahebat passio iter obsidionis moras, feriatus ex lege superuenit annus qui erat septimus. Cessit pietas religioni, soluta obsidio est: sed eo magis Ptolemæi excitata immanitas, ut quorum obiectu pœnã euaserat, eos iugulari iuberet, qui continuo se ultioni exemit, ad Zenonem, cui nomen Cotilæ Philadelphiæ regem cõfugiens, ut eius ope sese tueretur. Nec Antiochus quieuit, qui Simoni patri Ionathæ ludibrio suos fuisse exercitus indignabatur: Cupiensq̃ adhuc assurgentes Ionathæ primitias extinguere, cum magna ueniens manu Hierosolymã, Hyrcanum obsedit. Repulit Hyrcanus auro, quem ferro nequibat, referatoq̃ (ut Iosephus auctor est) Dauid sepulchro, tria milia auri talenta eruptus abiret. Atq̃ ut facti inuidiã leuaret, ferẽ ea pecunia Hyrcanus instituisse primus est: Ex quibus trecenta annumerauit Antiocho, ut obsidionem relinqueret, & pretio em

COmposuerũt primo alia, quibus fidem Aristobulus nõ detulit, & obtrectatio nem molliuit charitatis gratia, inuidiæ tribuẽs dilationis amaritudinẽ. Ideo falsa ueris admiscuere: ut ex his quæ ad speciem ueri assumpserant, renitentẽ circumuenirent.

Caput .V.

Scenophegia quæ sint.

SCenophegia ludæorũ interim in terris ex lege celebrabant, dies uidelicet festus & plenus reuerẽtiæ quo sacrificium solẽne deferebatur. Eo die clarus militiæ gestis Antigonus domum reuertit, & accidit ut fratrem aduenies inæqualem offenderet, ilico ad templũ, quid enim præferret religioni, ut erat succinctus ornatu bellico & circũfusus comitatu pari, tendit: multus ibi pro fratris salute domini precator, & inde ad fratrem sedulus properat. Hinc calumnia componitur ex acerbo felle, & acerbiore patratur exitu.

Caput .VI.

Antigonus apud Aristobulum fratrẽ falso defertur.

COntinuo em̃ regem adeunt improbissimi homines & inuidiam excitãt, quod pompam armatorũ celebratiorem, q̃ priuatis mos est direxerit, ostentui uulgo futuram, ne quis conatibus eius obuiare auderet. Tanto apparatu non aliud nisi necem regis, ut usurpandi imperii potentiam affectatam. Haud difficile æger animus in ualido fessus corpore impulsus est, ut credibile duceret quod pro uero asserebat: maxime cum dies sacratus religioni, mendacii suspicionẽ excluderet, pompa excitaret inuidiam, insimitas metũ adderet, armatorumq̃ cohors fidem patrãdi sceleris impleret. Itaq̃ prius q̃ sibi probaretur tentamentum aliquod flagitii paricidialis, stipatores suos cum armis in

Hypogeum subterraneũ.

hypogeo locari obscuro, qui aduenientem Antigonum dolo necarent, nec expectarent imperium regis, sed ipsi extinguerent. Sanè mandato per nuntios præmisso ut inermis ueniret, eius iudicii qualitatem nupta Aristobulo in aduersum mutauit, ut per illos coniuratos sibi insinuare faceret, Antigono fratrem eius delectatum esse, armorũ decore quibus proxime accinctus affuerat, sed præ ægritudine intentius nõ considerasset: nunc petere omnem illum ornatũ bellicum, quem sibi composuit ad fratrem deferat, gratũ hoc regi futurũ si armatus adesset. Antigonus dolum non præuidit, dicto paruit

Baris, Antonia.

eo studiosius, quo magis placere regi parit & fratri desiderabat, decũbebat Aristobulus in castro cui nomen primo Baris, postea Antonia fuit uidelicet ab Antonio triumuiro, donata appellatione cum urbis dignitate. Eò postq̃ Antigonus appropinquauit, atq̃ accessit ad illum obscurũ transitum, conspicientes armatũ uenisse, regii stipatores adorti repente iuuenem præcepto satisfaciũt, atq̃ imprudentem opprimunt. Is locus Stratonis

Turris Stratonis.

turris appellabat, quo deceptũ uocabulo ludam, qui erat Essenus genere, opinio est fre

Iudas essenus futura annuntiasse fertur.

quens: quem siue probitate uitæ suæ, siue mystica obseruatione, sæpe quæ futura erãt annuntiasse historia uetus prodidit.

Caput .VII.

Antigonus occiditur.

IN, ut accepimus, cum uidisset Antigonum prætereuntem ut fratrem reuiseret, dicit ad eos, qui numero discipulorũ eius annectabantur: papæ nunc mihi bonũ est mori, quando mihi mortua ueritas est, uiuit Antigonus quẽ necesse est hodie interfici, locus autem eius neci decretus Stratonis turris, qui sexcentis hinc stadiis abest hora iã diei quarta. Tempore itaq̃ excludit prædestinatæ mortis fides, hæc ubi dixit, intentius ipse secum conferre cœpit quomodo eũ fefellisset opinio. Nec multo pòst indicium defert interfectum esse Antigonum in hypogeo ad Stratonis turrẽ, qui locus simili uocabulo æque ut ille qui erat in maritimis Cæsareæ nuncupari solebat. Quo facinore patrato

Iudas Antigoni mortẽ prænuntiat.

Aristobulus ob fratricidium in morbum incidit.

Aristobulus secum ipse reputans quid sceleris admiserit, in morbum ipse incidit. Erat in oculis paricidium, perturbatio in animo, nec alibi ullum interuallum dissimulationi dabat. Defigebat in imis uisceribus dolor, inuidia in miserationẽ uersa est: quod innocentem peremisset contra ius germanitatis, tanti sceleris immanitas mentẽ exulcerabat: non somnus oculis, nõ quies animo dabat. Serpebat cæco uulnus dolore, coquebãtur ægra præcordia, ac duræ solicitudines sauciabant inualidos artus, & crebro gemitu

Caput .VII.

Aristobulus sanguinem uomit.

IMpulsabant alta nimis suspiria. Itaq̃ immoderata mœstitudine eò ptorupit morbi uis, ut euulsis uisceribus sanguinem uomitu oris reiiceret: Quem puer aulicus regiis usibus præbens ministeriũ foras extulit, atq̃ imprudens facti quod casu potius q̃ industria gerebat, ad eum locum peruenit, in quo Antigonus fuerat extinctus, illic supra rorantes adhuc fraterni sangui

nis maculas, percussoris sanguinem effudit. Clamor subito factus & gemitus intuẽtiũ, eo quod profunda quadã dispositione domini libatus perempto scelestissimi paricidæ sanguis uideretur. Sono excitus causam quæsiuit cum fleret, elicuit studio quærẽdi & metu indignationis. Cuius accepto indicio suffusos oculos lachrymis, & quantum erat in eo uirtutis ingemiscens, haud inquit rependit meritis meis cõgrua uicissitudo. Neq̃ enim dei oculũ tã impii machinator sceleris præterire poterã. Matura flagitii ultio sub est, & iã digno cõuenior paricidii mei pretio. Vale corpus quousq̃ animã fratri matriq̃ condemnatam detines? Quid per partes eis libo meũ sanguinem? in me omnis (si qua est pietas) contorqueat manus spiculum, ac me omnes filii germaniq̃ ultores pietatis gladio transfigant. Mactet hostia paricidalis atq̃ immolet uiolatæ necessitudini, totum simul caro noxia sanguinẽ euomat. Non uiscerũ meorũ cruciatibus & lenta tabe dæmonium exaturet, quod me in tam nefarios ausus sæui facinoris impegit. His dictis finẽ impii ac uitæ edidit. Vixanno functus ptãte regia, ppt̃ quã paricidiũ nõ effugerat.

Antigoni cadauer ad Aristobuli fratris sãguinẽ clamorẽ emittit.

Exoptat si bi ipsi uindictam Aristobulus.

Caput .IX.

Alexander Aristobulo fratri succedit.

SOluit ilico mulier, atq̃ exuit uinculis fratres defuncti, regem constituit Alexandrum, cui & procera ætas, & moderatio suffragari æstimabat. Qui ut regnum adeptus est, fratrem quẽ aduerterat regni competitorẽ statim interemit. Reliquum, qui supererat ex fratribus uitæ ac saluti potius q̃ regno intentum, reseruauit, uacuũ negociorũ: cõtinuoq̃ (ut se habet inquietudo morũ) bello pacẽ mutauit. Cõgressuq̃ habito aduersus Lathyrũ Ptolemæũ, plurimos quidem hostiũ interfecit, sed ad Lathyrũ victoria defluxit. Cui tamen uictoriæ fructũ ademit Cleopatra mater, coacto in ægyptũ cõgni eius partes inuadere cupit, etiam Theodorũ in se cõuertit, quoniã potissima quæq̃ de eius possessiõibus sibi associauerat. Improuiso itaq̃ impetu Theodorus regias opes occupauit. x. milia quoq̃ ludæorũ prælio fudit, sed super plagã non fractus Alexãder, plura adhuc de hostiũ partibus suo imperio adiũxit, captarũq̃ urbiũ populos seruitio subegit. Hos bellandi successus domestica seditio interpolauit, & orta de cõiuiis usq̃ ad bellum cõtentio ꝓcessit. Familiari peste hmõi ludæorũ uiris, ut de epulari ludo sese in arma excitẽt, ac nisi peregrina auxilia regi p̃stò fuissent, seditio præualuerat. Sed aduentitia ægre manu licet cõpressa est, tamẽ octo milibus fermè Hebræorũ interẽptis, in laaditis iure uictoriæ adscripta. Vnde regressus in Amathũ, Theodoro tãtis eius successibus stupefacto, uacuũ defensoribus castellũ inueniẽs, sine mora expugnauit. Non usq̃ quaq̃ tamen ociosus Obedas rex Arabũ fuit, nec inulta diu regni sui passus dispendia. Nam insidiis oportune locatis, omnẽ exercitũ eius deleuit, cõclusum uallis ꝓfundo & multo camelorũ agmine attritũ. Euasit tñ Alexander & fugiẽs de prælio, Hierosolymitanæ urbis receptacula petit, inuisus suis qm̃ recruduerant odia erumnæ eius occasiõe, quia tantæ potẽtiæ metu premebant. Nec silẽtio tegebat animorũ discordia, aut uerbis tantũmodo exercebat, prælio nõ uno, sed plurimis decertatũ. Quibus extincta ferè .l. ludæorũ milia, quos Alexander interemit suis, q̃ hostibus pniciosior, & maiore uictor detrimento, qm̃ regni sui uires uincẽdo attriuerat. Vnde nec ipse quidẽ iam suis uictoriis delectabat, auersusq̃ a prælio arte tractabat sibi subditos, ut iam nõ armis ꝓmeret, sed uerbis urgeret, ac solis sermonibus offensionũ genera dissolueret. Nihil tñ proficiebat ad colligẽdam sibi gratiam, qm̃ fictis facinora præpõderabant, atq̃ ipsa repẽtina cõuersio ad pœnitẽtiam, mortũq̃ inæqualitas sæua passis suspecta habebat.

Alexãder .I. Iudæorũ milia interemit.

Repẽtina cõuersio ad pœnitentiã mortũq̃ inæqualitas suspecta habet

Ca. .X.

DEniq̃ cũ simulata eius placiditate se circũueniri arbitrarent, Demetriũ regem sibi auxilio futurũ aduersus Alexandrũ in bellũ excitauerũt: Pugna in manibus nec cõperendinata, quãuis uni aduersum duos exercitus numero inferiore certandũ foret. Mille em̃ comitatus equitibus, & sex milibus peditũ, quos mercede sibi associauerat. x. milia quoq̃ ludæorũ sibi conspirantiũ in bellũ accersens, iuxta urbem Sichimam occurrit hostibus, quibus tria milia equitũ erant, & peditũ. xl. milia. Tẽtatoq̃ utrinq̃ agmine, ubi neq̃ Demetrius pecunia cõductos desciscere a fide uidit, neq̃ Alexander de ludæis aliquos, q̃bus se Demetrius adiũxerat, deposuisse erga se odia cogno-

Iudæi Demetriũ regẽ sibi ascisciũt.

Demetrius victor.

uit,armis decernendũ exiſtimauerũt. Superior bello Demetrius factus,plurimo tamẽ ſuoꝝ ſanguine. Nãq; ab his qui è diuerſo mercede cõducti uenerant egregie bellatũ,ita ut uſq; ad mortem uirtute ac fide certauerint. Deſtitutũ itaq; ſeſe Alexander uidens cæ ſis ſuoꝝ cateruis,in mõtes cõceſſit. Sed præter utriuſq; ſpem ad alteꝝ eoꝝ ſpecies uicto rie peruenit,fructus alteri,ad alteꝝ partus, quia & Demetrius nudatus eſt diſceſſu Hea braeoꝝ,qui eundem ad ſocietatẽ rogauerant,& Alexandro ex ipſis.ví.milia ſeſe adiun xerant,more quodam hũani ingenii aſtipulantibus ad miſericordiam rebus aduerſis. Ceſſit itaq; Demetrius ei quem bello uicerat,uidens illũ affluẽtibus paulatim Hebræis iam pugnæ idoneũ,ſeſe cum paucis relictum. Cuius uictoria libertate aſſuetis damna tionis metũ mouebat. Redit Alexandro ſæuitia cum ſecuritate,regnũq; in ſuos,& uſus belli reformat. Quærẽti ab his quidnam faciẽs,animos ſibi plebis cõciliaret, reſpõſum eſt,ſi moreret. Vix eñ fore cum mortuo,tam grauia perpeſſi, in gratiam reuerterẽtur, ut odia aduerſus defunctũ deponerẽt. Quibus excitatus rebellandiq; aſſuetudine mul tis necatis,reliquos coegit in urbẽ,cui nomen Beſemelel. Cuius expugnatio acerbiorẽ ſolito peſtem inuexit,tam ſæuo crudelitatis ꝓceſſu,ut ex eo numero octingẽtos in me dia ciuitate crucifigeret. Quoꝝ in conſpectu coniuges eoꝝ filioſq; iugulari præcepit.

Deficiũt ſubditi a Demetrio ad Alexandrum.

Ridiculoſa Alexãdro a ſuis reſponſio.

Miſſelim Ioſeph.bel.iudi.i.ca.3.

Alexander octingentos in media ciuitate crucifixit.

Caput .XI.

HAec ſpectatat accũbens in medio cõcubinaꝝ, lætus inter eſcas & pocula, ſed magis ſanguine q̃ uino inebriatus, hoc ſolo facto amplius populum q̃ bello de terruit: ita,ut proxima nocte ludæoꝝ.viii.milia ultra ludæam diſcederent, qui bus fugæ finis mors Alexandri foret: tantiq; horror mali quietẽ regno attulit. Sed ubi a domeſticis feriatum prælijs, exorta eſt ei cauſa inquietudinis: Antiochi aduerſum Ara bas expeditio, quam ſibi terribilem & periculo futuram arbitrabat. Hic eſt Antiochus qui etiam Dionyſius appellat, Demetrii frater a Seleuco ultimus, cui tranſitum negare cupiens Alexander intet urbẽ Antipatridem,& Ioppes littora, foueis ingẽtibus ductis muroq; altiſſimo, turribus quoq; è ligno impoſitis: eluſit operam magno ſuoꝝ labore, nullo hoſtis impedimento. Siquidem negocio facili repletæ foueæ turresq; exuſtæ, ipſe quoq; Alexander fuga ſibi cõſuluit, eo tutior, quia nequaq̃ tanti exiſtimatus, ut eum ul ctor principis loco pſequi deberet. Nam ſecũdis partibus reſeruatũ, ut itineris obſtru cti iniuriam acceptam ulciſceret. Rectum autem in Arabas iter direxit, quoꝝ rex in lo ca prælio oportuna ſe ſe cõtulerat. Deinde ſubito cõuerſo equitatu, maxima ui ac multi tudine effuſas ac ſine ordine ruentes hoſtiũ turmas inuaſere. Certatũ acriter quoad An tiochus reſtitit (renitebat eñ) quãuis exercitus eius quaſi more pecoꝝ obtruncaretur. Vbi uero & ipſe cecidit (nam præ cæteris ſeſe offerre ſolebat periculis) auerſi oẽs, quoꝝ maxima pars incerto fugæ diſperſa extinguit, reliquis in uicum, cui annana nomen, co actis, atq; alimentoꝝ inopia conſumptis, uix pauciſſimi ex his tantæ cladi ſuperfuere.

Crudelitas pacem conciliat.

Antiochus q̃ et Dionyſi⁹.

Alexãder fuga ſibi conſuluit.

Antiochus occiditur.

Caput .XII.

HOc ſucceſſu Areta etiã a Damaſcenis ad regnãdũ expetitus, ut Cœles Syriæq; imperitaret quo Ptolemæũ excluderet, quẽ maxime infeſtis odiis perſequebã tur, nec ludæam immunẽ reliquit incurſionis, de qua uictor, licet ſupato Alexandro, ſecundũ utriuſq; tamen partis conuentũ diſceſſit ac reuertit in ſua. Alexander autem Pellam euertit & Geroſam petiit, iteꝝ de Theodori poſſeſſionibus aliquas ſibi ad iungere parans, eamq; ſibi bello uẽdicauit. Inde in Syriam ꝓgreſſus Gaulonem & Seleu ciam & Gamalam euertit, ultus ſuperioris belli cõtumeliam, ipſas quoq; Antiochi mu nitiones diruit. Quibus ex locis iter in ludæam cõuertit, ac præter ſpem cum gaudio to tius gentis ſuſcipit ꝓ mirabili ſucceſſu reꝝ geſtaꝝ: ubi parta bellandi quies exordiũ trio buit ægritudinis, atq; aliquantulũ quartanis febriũ uicibus affectus, leuato pauliſper in cõmodo, dum negocia repetit militaria, nec modũ ſeruat animo ualidior q̃ corpore, cõ minuit omnem ſuæ uigorẽ ſalutis, uiresq; abſumpſit, atq; ita mortuus eſt. Viginti itaq; & ſex annis uario reꝝ euentu, aduerſum innumeros belloꝝ tumultus regnũ tenuit, & duobus liberis ſuperſtitibus deceſſit, quos impares regni exiſtimãs gubernaculo, ſum mam rem uxoris ꝓpriæ delegauit ſolicitudini, qñ eam acceptiorẽ populo cognouit, atq; hoc apud uniuerſos inueniſſe gratiam, ꝙ etiam ipſa ab immanitate uiri ſemp alie

Quies inſuetа ęgritudinẽ gignit,& poſt ęgritudinẽ labor i probus morem.

Alexander moriť, duobus ſupſtitibus liberis.

Alexander uxori Alexãdræ regnum reliquit.

ſtam ſeſe faciendam exiſtimauerit, ut nõ ſolum refugeret flagitioꝝ conſortia, ſed etiam reſiſtẽdo eius iniquitatibus, totius in ſe plebis beneuolẽtiam circũuerteret. Nec impro uida uiri ſentẽtia fuit, nam regnandi ius mulier inoffenſe exercuit, ſine ullo fœminei ſe xus impedimento, & acquiſiuit moderandi gratiam ſacræ legis obſeruatione. Nam dũ attentior circa templũ cura exerceret, & dimiſſa miniſteria fraudis ſuccreuit imperii ui gor, nec tñ affectu infracta materno regni cupido. Siquidem ex duobus liberis electus unus ad ſpem regnandi nõ poteſtatẽ: Hyrcanus uocabulo natu ſenior, ingenio remiſſi or, Ariſtobulũ uero acriorẽ animo, expertẽ poteſtatis, emolliebat priuatũ hũilitate. Af ſuerunt ſe phariſæi mulieri genus hominũ ſecundũ legis doctrinam exercitatũ, ſecun dum qualitarẽ affectus callidũ, auidum negocioꝝ, pecuniæ appetens, qui captantes ela tam mulierculam, ſecundũ ſcientiam iuris diuini extollẽdo ſuam fecere, ut plæraq; etiã regni negocia ipſis cõmitteret, adhiberẽt quos uellent, quos uellent excluderẽt, atq; au lico exuerent miniſterio. Quid plura? ita ſeſe inſinuauere, ut cõmodoꝝ omniũ fructus ad eos peruenirẽt: ſumptus & moleſtiæ mulierẽ ſolam afficiebant. Nec mediocris mu lieri ſpũs, ut maxima quæq; auderet, atq; ſuper fœminei ſexus cõditionem prælia diſ ponneret. Siquidẽ & præſtantiſſimam de ſuis manũ parauit, & peregrini exercitus copi as coegit ingentes, ut non ſolũ domi tuta ad omnẽ regnandi ſecuritatem foret, uerum etiam exteris potẽtibus eſſet formidabilis. Ea tñ reliquis præſtabat omnibus, ſed phari ſæis quaſi inferior obtemperabat. Erat Diogenes in regno eius, qui de potentiſſimis Alexandri amicis familiaritati eius inhæſerat, eũ adorſi obtrũcauere, memorates ipſius conſilio octingẽtos illos in medio urbis ab Alexandro cruci ſuffixos, in cæteros quoq; facinoris autores quoſq;, ut pergeret ultio mandatũ. Necabant itaq; quos phariſæi põ cipiebant, nõ quos ſocietas ſceleris inuoluerat. Quo metu perterriti plæriq;, quibus hu iuſmodi pericula intendebant, & maxime præſtãtiores opibus aut dignitatibus ab Ari ſtobulo interceſſionẽ imploraꝝ, ut matrem ab executione præcepti ſeuerioris ad me liora inflecteret: Ille ſibi gratiam parare cupiẽs, nõ detrectauit. Mulier ægre licet, oran ti ramen filio conceſſit, ut contuitu honoꝝ quos geſſerant, qui in hmõi inuidiam arceſſe bant, ſupremæ necis ſententia mitigaret, atq; eos tm̃ quos obnoxios ſuſpectaret, & pa erandi flagitii incẽtores fuiſſe urbe egredi iuberet. Qui accepta uitæ ſecuritate p agros dilapſi ſunt.

Mulier moleſta, ſagax, & prouida, nõnũq; optime regit, nõ tam armis q̃ religione.

Hyrcan⁹ ad regnãdi ſpẽ eligitur.

Phariſęi q̃les ſint.

Diogenem phariſęi dela tum occiderunt.

Ariſtobulus ꝓ facinoroſis ad matrẽ intercedit.

Caput .XIII.

EOdem tempore cauſa accidit, ut Damaſcũ iuuentus dirigeretur, qm̃ Ptolemæus frequentibus incurſionibus incolas memoratæ urbis terrebat, cuius negocii ne ceſſitas occupauit de exercitu Alexandræ ualidam manum. Cleopatram quoq; Tigranes⁹ qui Armeniis imperitabat in urbe, cui nomen Ptolemais, obſidione clau ſerat, quem muneribus Alexandra mulcebat, ut a ſe auerteret. Quem Lucullus facta ir ruptione in terras Armenioꝝ infectis rebus redire coegit, conſultius ducentẽ ſua tuta ri, quàm aliena adiungere. Tantis itaq; negociis intenta Alexandra, in morbũ incidit. Quam occaſionẽ rapuit Ariſtobulus ad ſuas artes, & congregata manu conſpirantibus ſecum, quos feruor naturæ ad præruptа quæq; audendũ cupienti adiunxerat, theſauros occupat, eorũq; copiis inuitauit ad militiam uolũtarios, ac pretio cõponit, ut in omnia quæ uellet fidem ptæſtarent, atq; inſulas regis induit. Turbatus animo Hyrcanus matrẽ lachrymis conueniebat. At illa ſpirans ferocia, filios & uxorem Ariſtobuli in caſtrũ re cluſit, cui nomen primo Baris, poſtea Antonia appellatũ, de quo ſupra memorauimus. Cœpta Alexandræ celeri eius obitu deſtituunt. In hæreditatem omnẽ Hyrcanus ſuc ceſſit, qui uiuente adhuc matre dignitatẽ induerat ſacerdotii. Ariſtobulus uirtute & pietia præſtabat, res uſq; ad contentionẽ atq; in congreſſionẽ deducta: ubi conſertum, plæriq; relicto Hyrcano, illum alteꝝ bello meliorem ſecuti. Hyrcanus comitantibus ſe cum qui bello reliqui fuerant, confugit in Antoniam, repertiſq; filiis & uxore Ariſtobu li, per obſides ſalutem inuenit, quia ne quid aſpeꝝ in ſuos fieret, Ariſtobulus pacto con ſuluit: Conuentũ fratrũ hmõi fuit, ut regno Hyrcanus cederet, atq; ad Ariſtobulũ ius omne imperii tranſiret, nec tamen Hyrcanũ inhonoꝝ relinqueret, ſed regni exortẽ ho nore alio fungi ſineret, quem ipſe impartiuiſſet. Tranſactio hmõi etiam religione tẽpli ſacratam aſſeſſionẽ utriuſq; tenuit uoluntariam, inde cum gratia diſceſſum eſt, ac ſe in

Conſultius eſt ſua tutari q̃ aliena adiungere.

Hyrcan⁹ in matris hęre ditatẽ ſucce dit omnem.

uicem ſalutantes, Ariſtobulus in aulam regiã ſeſe recepit, Hyrcanus æquanimiter in do
mum Ariſtobuli conceſſit. Caput .XIIII.

SEd fuere, quos metus ac reꝝ mutatio inceſſerat, qui ſe ſtuduiſſe aduerſus Ariſto
bulũ recordarent, & præ cæteris Antipater, is erat Idumæus genere, mori bus
apud ſuos clarus, nõ tenuis pecuniæ, & ideo prævalidæ potentiæ, arte mira fa
ctus ad contemnendam pecuniam ꝓpter conciliandam gratiam. Qui Hyrcanum conſi
liis ſuis perterritũ, quod nullam ſalutis ſuæ ſpem tutam haberet: q̃ imperio deceſſiſſet,
niſi transfugio ſibi conſuleret, ubi ad ſuas artes inclinauit, inſinuat Aretæ regis foue
dum auxilio uiꝝ, qui circũuẽtus foret ut regno cederet, decoꝝ hoc fore regi ſi arbitret
fieret imperii reſtituẽdi, multoq̃ pulchrius ſi circũſcripto, cui primitiua regni cõpete
rẽt, do'o ſublata reformari iuberet, illum uerſutũ & callidnm, & ideo ſuſpectum uicie
nis: hũc mitem & quietũ qui pro ſummo beneficio acciperet, quicquid ſibi ab externo
tribuereꝫ, cui frater etiam regnandi ius ademiſſet. Præparatam itaq̃ Aretæ regis gratiã
Hyrcano annũcians fugiendi ſpem detulit, & uiam demonſtrauit, ut ſecũ peteret Petrã
in finibus Arabiæ ſitam, quo in loco regem adirent, qui precibus Antipatri doniſq̃
inflexus, plurimam bellatoꝝ manũ Hyrcano adiunxit: ut regno reſtitueretꝫ. Erant fere
peditum equitũq̃ quinquaginta milia, a quibus prima pulſus congreſſione Ariſtobu
Ariſtobulus Hieroſolymã cõfugit. lus Hieroſolymam confugit, ibiq̃ intutus aduerſus tantam hoſtiũ multitudinem, quæ
clauſum expugnauiſſet, niſi Scaurus ductor Romani exercitus alterius belli occaſione,
quod aduerſus Tigranem gerebat, ſoluiſſet obſidionẽ miſſus a Põpeio, cui recepti Mi
Scaurus miſſus a Põpeio obſidionem ſoluit. thridatis ultio grauis, belliq̃ in ſocerum transferendi ꝓpoſitũ exarſit, qua cauſa Syriã in
feſtari per Scaurũ præceperat, quũ ipſe Tigranem atq̃ Armeniam urgeret. Scauro ita
q̃ aduenienti Damaſcũ, quam Metellus et Lollius funditus euerterant, occurrẽre fratrũ
legati, ſibi quiq̃ Romanæ opis auxiliũ implorantes, & quãuis ſuperioribus eẽt uiribus
Ariſtobulus, præpõderauit tamen pecuniæ oblatione. Vendit ſumma prælialis certa
minis talentis trecentis, & iuſtitia poſtulati pretio penſat. Qua pecunia ſibi annumera
Ariſtobulus ꝓpõderauit oblatione pecuniæ. ta, denũciat Scaurus Hyrcano, regiq̃ Arabiæ diſcedere ab obſidione, aut ſi permanerẽt,
ſcirent ſibi aduerſum Pompeiũ & Romanos bello certandũ. Eo terrore obſidio ſoluta,
Aretas Philadelphiam petit, Scaurus Damaſcum reuertit. Ariſtobulus autem uix dum
idoneus ꝓpulſando periculo manũ collegit, hoſtem inſequit, & ad Paparionẽ (id uoca
bulũ loco) ſex milia hoſtiũ, ſimul & fratrẽ Antipatri Fallionem prælio fudit, Hyrcani
atq̃ Antipatri ſpes lapſa eſt, quibus fiducia omnis in Arabiæ uiribus erat.

Caput .XV.

Magnus Põpeius Syriã adit. SEd ubi Magnus Pompeius adire Syriam cœpit: & Damaſcum aduenit, a Roma
nis, quoꝝ auxiliis infracti de manibus uictoriam amiſere, opẽ poſtulant: Pompei
umq̃ adeunt tanquã iuſti arbitrum, & minime auaꝝ pecuniæ, allegatiõibus itaq̃
nõ muneribus (ut añ) niti cœpere: qm̃ integer animus aduerſus corruptelam pecuniæ,
laqueis auaritiæ non capiebatur, & gratuitò odiſſe poterat fraterno inſidiatũ honori: &
ideo his eum adorſi querelis, quibus & Ariſtobulo fieret inuidia, qd̃ indignus aliena in
uaſerit, & Hyrcano conciliaret gratia, cui uel merito uitæ, uel ætatis ſuffragio regnandi
ius cõpeteret: aſtipulãte præſertim matris autoritate, quæ & iudiciũ eligẽdi habuit, &
ius conferendi. Nec Ariſtobulus diu abfuit, q̃uis nihil in magno pectore quod ſuis arti
bus cõduceret, intueretur: Præſumebat tñ de Scauri redemptiõe, ſeſeq̃ eius iactabat ſo
cietate. Venit itaq̃ regio ornatu p̃ditus, & ꝓpè maiore, q̃ ſolebat, ſtipatus ambitu, ut q̃
de iuſtitia diffideret, ad quieſcendi præiudiciũ excluderet, ſpem obediendi negaret: ſed
diutius tolerare Rom̃. conſulis ſublimitatem nequiuit, cui moris erat regni exorti regi
bus imperitare. Itaq̃ ubi ad urbem uentũ eſt, cui nomen Diopolis, aliò cõceſſit Roma
næ dignitatis ſuperciliũ, dedignatus regni tumore. Qua receſſiõe Ariſtobuli, eſt nõ me
diocris datus offenſioni locus, uſq̃adeo cõmoto cõſule, ut ſtatim arma Romana in lu
Ariſtobulus in Alexandrium caſtrum confugit. dæam cõuerterentur. Cõiunctis Syriæ etiam pleriſq̃ auxiliaribus, quẽ ubi cõperit Ari
ſtobulus ad urbẽ Scythopolim, atq̃ inde Coreas appropinquare, unde erat Iudææ exor
diũ poſſeſſiõis, cõfugit in Alexãdriũ caſtrũ munitũ admodũ, & in mõte altiſſimo ſitũ.
Quo cognito, iubet eum Põpeius deſcendere: at ille tanq̃ herili præcepto obedire inde

coꝝ exiſtimans periculũ potius ſubeundũ, q̃ obtemperandum imperio animi immodi
cus arbitrabat. Sed referta populis Romana caſtra deſup ſpectãs, ſimul a ſuis monitus,
nõ laceſſendos quoꝝ in nomen ac poteſtatẽ totus ꝓpè orbis terraꝝ cõceſſerat: deſcen
dit, pluribusq̃ uſus quibus regnum ſibi iure delatũ aſtruere cõtenderat, uel generis de
bitum neceſſitudine, uel exercitus iudicio qui ſecutus ſit ualidiorẽ, deſeruerit ignauũ:
uel euentu prælii, uel pacti cõuentione ad munitionẽ reuertitur: rurſus cum Hyrcanus
cõſulem adiiſſet, uocatus ad iudicium Ariſtobulus ſeſe repteſentauit: Sed cum adhuc
cõperendinari cognitionem uideret, in caſtellũ regreſſus eſt. Medius em̃ inter ſpem &
timorem putabat, qd̃ imperiis eius obediendo ad ſui gratiam Põpeium inflecteret. Sed
ne ui adigeretur, iterum imperio cedere, in Alexandrium ſeſe recipiebat. Nec præteriit
Magnum regis uerſutia, iubet eum diſcedere munitiõibus: idq̃ facturũ, datis ad ſingu
los cuſtodes munitionum literis, ſeſe aſtringeret: iuſſis quidem paruit quæ nõ audebat
refellere. Protinus tñ Hieroſolymitanis mœnibus ſeſe abdidit, & bellum aduerſum Ro
manos parare cœpit. Pompeius quoq̃ fugientẽ inſequi, urgere clauſum, neq̃ parandis
belli uſibus tẽpus ullum dare, direxit Magni intentionem de Mithridate nuntius quod
morte bellũ finiſſet, urbis Hieríco in finitimis ſuis Põpeium tenebat, cũ rei memoratæ
indicia uenirent: locus ꝓpe urbẽ, in quo balſamũ gignitur, uirgultiſq̃ innaſcitur, quæ
acutis lapidibus incidunt pueri agricolarũ, perq̃ eas incíſiones diſtillat humor lachry
mis pulcher rorãtibus. Inde uir militiæ uetus cõpoſitis ordinibus, ad ueſperũ caſtra mo
uit, & primo diluculo Hieroſolymitanis mœnibus aſtitit, atq̃ improuiſus armatas acies
infundit. Caput .XVI.

Locus q̃ balſamũ gignit

OBſtupefactus Ariſtobulus diſpoſitiõis ſpecie, uirorũ robore, militum alacrita
te, ſpõre occurrit ueniam precatur, pecuniam, urbẽ, ſeq̃ offerens. Verbiſq̃ in
mollius ſupplíciter inflexis mitigauerat indignatiõnẽ cõſulis: ſed irrita preca
tione, quia effectus deerat ꝓmiſſionis: nõ ſolum negatis pecuniis, ſed etiam urbe excluſo
Gabinio qui oblatam petitũ uenerat, bellum ĩcubuit. Nanq̃ Magnus adhíbitis cuſtodi
bus Ariſtobulo, urbis mœnia ſpeculari cœpit, atq̃ explorare diligẽtius, quibus in locis
tentaret irruptionẽ: ſed quum & ualida murorũ circũſpectaret qd̃ expugnari nequi
rent, & templũ in urbe haud inferioribus circũdatum munitiõibus, ut geminũ eẽt in
greſſus periculũ: & a defenſoribus tẽpli, & ab his qui murorũ propugnacula tuerẽtur,
hæſit animo dubius, ſententiæq̃ incertus per aliquantulum tẽporis, cum ſubito intra ur
bem orta ſeditio, uolentibus Hyrcani ſociis urbe recipere Põpeiũ, renitentibus Ariſto
buli propugnatoribus: illi portas aperire Magno, iſti obſerare, bellumq̃ inferre, ne re
gem eriperent. Sed pluribus quos terror potentiæ Romanæ anxerat ceſſere inferiores,
atq̃ in templũ ſeſe recepere ſoluto põte, qui tranſitu peruio urbẽ ac templũ medius cõ
iunxerat. Receptus itaq̃ in urbẽ eſt exercitus Romanus, & ſuis manibus Iudæi ape
ruere portas: nõ multo póſt urbis ac templi expugnatoribus futuris. Completumq̃ eſt
illud Dauídicũ: Deus uenerunt gentes in hæreditatẽ tuam, polluerũt templũ ſanctũ tu
um. Sponte itaq̃ tradidere regalia ſua, ceſſere aulicis: Piſoni claro inter ſuos uiro & mi
litiæ ſtipendiis exercitato, id negocii cõmiſſum eſt: ut manu ualida aulam regiam cæte
raq̃ urbis tuenda exiſtimaret. Quod ab eo ſolícite curatũ, quaſi ad ea defendenda poti
us q̃ occupanda Romanũ exercitũ ductauerit. Ad templi aũt irruptionẽ, qm̃ pertinaci
ter reſiſtebatur, Iudæos Magnus parauit ſocios uidelicet Hyrcani, ut ſi fieri poſſet aliena
Romani myſteria non profanarent: ſimul ut ſuis manibus Iudæi foſſas replerent, impio
miniſterio & turpi obſequio ſeruierũt manus eorũ in cophino, mentes in ſacrilegio: ſed
nihil pficiebat cõgeſtio, cum reniterentur è muris Ariſtobuli fautores: & deſup afferrẽt
impedimeutũ, irritaq̃ Pompeio fuiſſent exordia: niſi incurrentibus ſacris religionis die
bus, q̃bus ab oñi uacare ope Iudæos uetus obſeruatio foret, íminere ſuos aggerẽdis ter
raꝝ tumulis impauiſſet: ſola em̃ cõſerẽdæ manus uſurpatiõe in cõſuetudinem uerſa: etiã
ſabbato, ſi tñ inferatur prælíũ, & ſalute extremũ petatur periculũ, decernendũ ſibi fer
to Iudæi exiſtimant: reliqua certamina religiõi ducũt. Iam uallũ excreuerat, iã machinæ
admotæ, repugnabant regii muroꝝ altitudine fortiores, nec intermixti prælíis ꝓpiore
Magni acceſſu inclinabãtur. Stupebat Põpeius acres uiroꝝ animos, muri decorẽ ac ma

Ariſtobulus obſtupefactus nihilnõ offert, ſed pauca pſtat. Gabinĩ a põpeio miſſus pro pecunia expetẽdis ex pulſus eſt ab Ariſtobulo.

Alĩ portã aperire, alĩ obſerare niũtuntur.

Cõpletũ eſt uaticinium Dauidicum. Piſoni aulã regia, cæteraq̃ urbis cõmiſſa ſunt.

gnitudinẽ,&nuſquam remiſſa officia ſacerdotũ in medio belli furore:tanq̃ ꝓfunda pax eſſet,nihil deerat ſacrificioꝝ ſolennitati,inter bellorꝝ iacula mortesq̃ cæſorꝝ fundebatur ſanguis hoſtiarꝝ. Victima altaribus imponebatur,ante aram poſiti feriebantur. Tertius iam menſis anceps adhuc certamẽ tenebat.Primus Sylla ortus Cornelio Fauſtus,&duo centuriones:quoꝝ uni nomen Furio,alteri Fabius erat,deiecta terra murorũ,templũ ir rupere ſingulis ſequentibus ſeſe cateruis,& circũdantes undiq̃ tẽpli interiora,quoſcũq̃ repererant gladiis tranſuerberabant,cædebantur fugientes,repugnantes alii obtruncabantur. Nullus parcendi modus:nec tñ ea ſæuitia bellantiũ obſequia uatũ impedita. Nudatis gladiis imminebat hoſtis,illi tñ ſine ulla ꝓturbatione ſoliti uicem muneris exequebanẽ. Nullũ intermiſſum ẽ officii genus. Quicquid ad purificatiõis ſolẽnitatẽ,quic qd ad cultus ſacri obſeruantiam ſpectare poterat,impletũ eſt(Tãta erat cura miniſterii) atq̃ utinam ꝓ ueritate deuotõis & fidei fuiſſet:maiora quoq̃ à ſuis orta pericula q̃ ſibi ab Hebræis inuicẽ inferebantur,atq̃ intus pugna uehementior,& à ſeditioſis ꝓpius & anceps periculũ;à frõte externus hoſtis,à tergo lateribusq̃ domeſticus urgebat.

Sylla ortus Cornelio,

Caput .XVII.

ITaq̃ cõcluſi undiq̃,alii ſe præcipitabant,alii patriæ incendiis exurebantur. Sacerdotes tñ uſq̃ ad ultimũ in ſuo munere ꝓfeuerabãt, hortantes ſe inuicẽ ne in poſterioribus ponerent officiũ religionis,quàm ſalutis præfidiũ:recte ſecũ agi ſi pietati impenderent,qd debereẽ neceſſitati, pulcherrimumq̃ ſi in patriæ ſinu ſepeliri liceret. Quid autem iuuaret uidere & ſupſtitem uiuere religioni? præclarꝝ potius opus mueri cõmori pio. Quod ſi quis periculi metu deſerat,ſacrilegium ẽ:ſi quis impleat,ſacrificiũ & pia paſſiõis uictoria. Infulati itaq̃ ſacerdotes inter ſuas hoſtias immolabantur,& amicti ſacerdotalibus ſtolis inter cadauera cæſorꝝ humi iacebant. Fuſa illic ludæorꝝ. XII. milia:Romanorꝝ pauci extincti,plures uulnerati ſunt. Nihil tñ grauius in illa miſeria ingemuerũt ludæi,quàm ꝙ illa abſcõdita añ ſanctificationũ myſteria retecta gẽtibus,ac manifeſtata ſunt:deniq̃ Pompeius curarũ iſtiuſmodi declinans ſupflua,dum triumpho potitus ambuſta ambiret:ſequẽtibus ſeſe ſuorũ plurimis,uidit tabernaculum ſcdm qd ſoli principi ſacerdotũ ſolenni acceſſu patebat,atq̃ intus inſpexit lucernam,& menſam & thymiamata,& tabulas teſtamẽti:ſuperq̃ eas Cherubin,multitudinem aromatũ diſperſam,& ſacræ pecuniæ talenta duo milia,in quibus quũ plurimũ auri eſſet,integer tñ ab omni cupiditate uel ipſa,uel ſi qua ſacrorũ uaſorũ inuenta ſunt,intacta ſeruari præcepit:& ſequenti poſt excidiũ die Teocorus iuſſit mundari templi interiora, & celebrare aſſueta ſacrificia:Hyrcano quoq̃ principatũ ſacerdotii dedit,prompta eius opa uſus in obſidionis neceſſitate:nam & ſi infidus ſuis,Romanis tñ fidelis,ut ſua patria expugnaretur.Sed puto neminẽ dici fidelẽ poſſe,qui ſuis fuerit infidus. Nõ ꝓfunctorie itaq̃ in ipõ prælio iuuit hoſtes ſuorũ,uel qd extra murũ populi multitudinẽ annitentẽ Ariſtobulo retraxit ab eius ſocietate:ad oñia tñ quibus uel præueniendi Ariſtobuli,ducẽdiq̃ eius autoritate,uel cõficiendo celeriter bello Põpeius egregius imperator fuit. Præclarum hoc addidit ut in uictoria modum teneret:deniq̃ benignitate ſibi magis,q̃ terrore quos uicerat,aſſociauit,autores tm̃modo belli ſecuri ꝓcuſſit:Tributũ quoq̃ uictis impoſuit,ſtatuit ducẽ,ludææ fines determinauit.Suis ergo finibus circũſcripta Iudæa eſt:reformauit etiam Gadaram,quam ludæi euerterant,rogatus à Demetrio,qui patriæ ſuæ hmõi gratiam à patrono popoſcerat: & in hac cauſa, & in plurimis apud Magnum ſuprà libertorũ modum uſq̃ ad inuidiam excellens:Ariſtobulum autẽ cum filiis & ſocero eius captiuos ſtatuit ſecum Romam deducere:ſed unus ex ſobole regia in itinere elapſus cuſtodibus,domum reuertitur,ei nomen Alexandro,& fratre prouectior & ſoror res duæ. Antigonus itaq̃ æuo iunior cum fœminei ſexus germanitate ad urbem deducitur,Pompeiusq̃ Ciliciam,deinde Romam petiit.

Infulati ſacerdotes iter hoſtias immolabantur.

Põpeius ſpexit tabernaculũ Iudæorum.

Hyrcano ſacerdotij principatus data a Pompeio.

Ariſtobulus captꝰ Romã ducitur.

Caput .XVIII.

AT in Syria Scaurus,cui ducis officio præerat receptis urbibus, quas Iudæi inuaſerãt ĩ mediterraneis Scythopoli,Ippone,Pella,Samaria, Iamnia,Mariſa,Azoto,Arethuſa:maritimis quoque Gaza,Ioppe,Dora, & ea quæ Stratonis turris olim uocabatur;poſtea aũt Cæſarea nũcupata ſub imperio Herodis,qui & ornatũ addidit,& nomen mutauit,aduerſum Arabas bellũ moliebatur,Iudæam inter Euphratẽ & Aegyptum:Syriam quoq̃ ſuis reformatam finibus iudicio coercens prædandiq̃ cupidine,qd potius reor,quàm ꝓferendi imperii gratia,ſummam regni Arabiæ Petram inuadere uolẽs,difficultate quidẽ locorũ impeditus irrũpere nequiuit:plura tñ uel ꝓpinqua urbi uel lõge poſita deuaſtauit, quibus in locis exercitũ eius morantẽ fames inceſſerat,ac penè incidiſſet facinus miſerabile, niſi ꝓ Antipatrũ laborantibus Romanis Hyrcanus alimoniam miniſtraſſet. Idẽq̃ de conſilio Scauri Aretam monuiſſet ſoluere bellũ pecunia:deniq̃ trecẽtis talentis Arabs hoſte ſe exuit, Scaurũ redemit, hoc regreſſionis eius pretiũ fuit:quæ res Hyrcano fidam cũ Romanis firmauit ſocietatẽ, & ꝓfunda pace ſecuritatẽ fouebat,qd in locis hoſtilibus exercitui Romano,opera eius ex indigentia graui,frumenti facietas facta auxiliumq̃ præſtò fuit.

Caput .XIX.

SEd ubi Alexander è uinculis Magni elapſus,primũ occulte & per aliquantũ tempus manũ ſibi idoneam cõgregans:deinde palàm percurſare cœpit Iudæam, exagitari Hyrcanus,& rebus ſuis diffidere Romanos cura urgere ne bellũ gliſcerẽt: quinetiam murũ præparare Hieroſolymis cõſtiturerat,quẽ Magnus deſtruxerat,ac pè aggreſſus fuerat opus,niſi Gabinius qui Scauro ſucceſſit, curatis ſtrenue cæteris,quibus terrorẽ ſui nominis ſparſetat,occurrendũ Alexandri tentamẽtis æſtimauiſſet. Nec Alexander refugiendũ arbitratus, ſed decernere prælio auſus cũ decẽ milibus peditũ: mille &quingentis equitibus etiam caſtella reparauit:Alexandriũ,Hyrcaniũ,Macherunta tam receptaculo ſibi(ſi res poſcoſciſſet)futura,uel hoſtibus impedimẽto, qm̃ & Arabia nõ ſatis fida Romanis ꝓxima erat: Gabinius quo citius occurreret Marcũ Antoniũ cũ parte exercitus præmiſit,ut iter hoſtiũ impediretur, donec ipſe cũ toto agmine aduenaretat. Antipater cum electis aduenies & Malichus & Pitholaus diuerſis ludæorũ ſubnixi cateruis,cum Antonio uires iunxere,quos ubi cõſertos Alexander uidit(nam iam & Gabinius aderat)flexit cõſiliũ,ut retrorſum cederet. Sed quũ iam nõ longè eſſet ab Hieroſolymis,coactus manũ cõſerere,uictus aufugit,necatis fermè tribus milibus ſuorum,cæteris captis aut dilapſis:uix Alexandro pauci ſuperfuere,potius ad fugæ ſocietatem,quàm ad rebellandi audaciam. Deniq̃ pacẽ à Gabinio petẽs,etiam caſtella ne quid ſuſpectum haberent,Romanis tradidit.Eo bello egregie Antonii uirtus emicuit, q̃is præclarꝝ ubiq̃ documentũ ſuæ dederit fortitudinis.Gabinius in quinq̃ cõuentus ludæam diuiſit,ut poteſtatem minueret,ex qua oriebaẽ potior reꝝ inſolentia. Hyrcano pro manſuetudine ingenii eius ſacerdotii honor manſit: totius aũt regionis eius conuentus non uni ſed in cõi Hieroſolymitanis à Gabinio cura impartita: itemq̃ cæteri cõuentus ſimili mõ attributi per Gadaram & Amathuntem & Hiericó Sefforitanosq̃,urbes ſiclicet potiores diuiſit,quo & ſingulorꝝ potentiæ nihil relinquereẽ, & functio regionum non uacillaret,quæ publicam expectaret ſolicitudinem . Quod & à Romanis ad releuandum rebellionis metũ,& à ludæis ad deponendã inuidiam cum gratia ſuſceptũ:qm̃ non ſub rege, ſed ſub optimatibus degeret Hebræorꝝ genus, ad Reipublicæ Romanæ ſimilitudinem,in qua non unus imperitaret, ſed per uices optimi quiq̃ quibus ſortito magiſtratus ceſſerat,adminiſtrabant regni quidam exortes,ſed regum arbitri, conſultũ prouide aduerſum inquietudinem gentis æſtimabatur.

Alexander bellũ aſſumpſit.

Gabinius Alexãdri tẽtamentis occurrit.

Antonij uirtus egregie emicuit.

Caput .XX.

SEd Ariſtobuli fuga reditusq̃ in ludæam plurimũ turbarꝝ excitauerat,pleriſq̃ refluentibus ad eum quos ueteris amicitiæ gratia ſolicitauerat , aut res ultimæ, quibus remediũ ex diſcordia publica quærebaẽ:ima ſummis miſcere cupientibus,atq̃ aliæ ſpes lapſæ forent.Regreſſus igitẽ Ariſtobulus munitiones ædificare,Alexandrium reparare cœperat,quo cõperto Gabinius Siſinnio & Antonio,Seruilioq̃ cum parte exercitus directis,cœptum opus impediuit, deſertis eñ munitiõibus Ariſtobulus ſe bello parauit,& quia maiore numero quàm uſu agmẽ trahebat,deonerauit inermis populi multitudinẽ,& ſola octo milia armatorꝝ coegit adiuncto quoq̃ Pitholao, qui uolũtarius ex Hieroſolymis cũ uiris mille aduenerat:deinde orto prælio(imminebant eñ Romani eius ceruicibus)aliquandiu quidẽ ſtrenue pugnatum, tamẽ præualuit uirtus

Ariſtobulus Alexandriũ reparare cœperat.

Turris Stratonis poſtea Cæſarea.

Romana,cæſa ludæoꝝ quinq; milia. Ariſtobulus cum mille uiris irrupit aciem, & in ca
ſtelli Macheruntis munimenta ſeſe recepit, duo milia aliò dilapſa, adorſi tñ caſtellum
Romani per biduũ fermè dilati: qm̃ de ultimo periculo Ariſtobulus totis uiribus decer
nebat. Sed nequaquam diutius ſuſtentare potuit, captus cum filio Antigono, quem pa
riter fugiens de uinculis ſecum abduxerat, ad Gabinium miſſi & ab eo ad Romam dire
cti ſunt. Senatus Ariſtobulo in cuſtodiam detruſo, filios eius ad Bythiniam dimiſit, qđ
Gabinium ferunt epiſtolis inſinuaſſe, id Ariſtobuli coniugi promiſſum, remunerandæ
ſedulitatis eius gratia ob traditas ſibi munitiones.

Caput .XXI.

HIs in Iudæa geſtis Gabinius audendũ aliquid ratus, in Parthos expeditionẽ pa
rauit, ſed ſuſpecta partiũ Ptolemæi regis reuocauerunt ꝓfectum. Nam ab Eu
phrate in Aegyptum Gabinius iter cõuertit, uſus neceſſariis ad oñia miniſte
riis Antipatri & Hyrcani. Sed Hyrcani per Antipatrũ qui pecunia, frumento, armis, au
xiliis quoq; exercitũ iuuaret, ac maxime congreſſiones circa Peluſium, niſi gnaris locoꝝ
& totius belli generis Iudæis oñia ꝓcurantibus Gabinium facile deterruiſſent. Sed rur
ſus morante exercitu, Alexander Ariſtobuli filius in Syriam ſeſe alteram uelut in uacu
am ꝓuinciam immergere moliebaţ: niſi rumoribus excitus Gabinius reditum matura
uiſſet, præmiſſoq; Antipatro reuocaſſet plurimos Iudæorũ ab Alexandri ſocietate, quo
rum multitudine fretus, parabat omnes quos in regione offenderat Romanos exitio da
re: deniq; dilapſis licet Iudæorũ pleriſq; per Antipatri cõuentionẽ, audaciã tñ nõ depo
ſuerat, prælioq; adorſus, in .xxx. milibus uiroꝝ circa Itabiriũ montẽ fuſis, cũ decẽ milia
bus aufugit, reliquorũ diſperſiõe bellũ cõfectũ. Gabinius cõpoſitis, ad arbitriũ Antipa
tri Reipub. Hieroſolymitanæ negociis: inde ꝓfectus Nabathæos plio ſubegit, Mithri
datemq; & Tigranem fugientes de Perſide occulte dimiſit, palàm tñ militibus intimauit
Succeſſit Gabinio Craſſo fuga lapſos. Succeſſit Gabinio Craſſus, & ꝓfecturus ad Parthicũ bellũ, oñe qđ erat Hie
roſolymis aurũ in templo abſtulit: & præterea duo milia talenta detrahi iuſſit, quæ Pom
peius intacta reliquerat, nec longum lætatus ubi tranſmiſit Euphratẽ, exercitum amiſit,
& ipſe extinctus eſt. Eo ſucceſſu Parthi lætiores tranſeundum in Syriam crediderunt,
quos ſtrenue inſidiis excepit Caſſius, & cõmiſſæ ſibi prouinciæ finibus repulit, non ſi
ne graui detrimento hoſtium, cum effuſæ ueniẽtes, qđ neminem ſibi obſiſtere auſurum
Craſſus in iudæã irruit. arbitrarent, locis præuentos auguſtioribus occupauiſſet. Deniq; fuſis ſuorum pluribus,
deletis trigĩta milia ludæoꝝ in ſeruitutẽ uẽdiderit. Pitholaũ quoq; ſuſpectum doli quo
partes Ariſtobuli fulciret, uendidit, iugulari iuſſit. Neq; expers conſilii eius Antipater
fuit, ut æmulum potentiæ quàmmaxime excluderet.

Caput .XXII.

Antipater ex uxore Arabica ꝙtuor filios & unã ſuſcepit fœminam: Phaſelus, Herodes, Ioſippus, Pheroras filij, Salome filia.

IS Antipater cognouit uxorem cui nomẽ Cypris, ſplendidiſſimo inter Arabiæ fœ
minas loco ortam, atq; ex ea ſuſcepit liberos quattuor ſexus uirilis, & unam fœmi
nam. Viris hmõi uocabula: Primus Phaſelus, ſequens Herodes uocati, tertius Ioſip
pus, quartus Pheroras, & Salome filia: Eaq; cauſa uir egregie factus ad emerendam mu
neribus, atq; amicitia ſocietatẽ potentiũ, gratiam præ cæteris ſibi regis Arabũ concilia
uerat, quia de locis Arabiæ uxoris acceptæ prætẽdebat neceſſitudinẽ. Deniq; aduerſus
Ariſtobulum decernere prælio parans filios ſuos, prædicto Arabum regi quaſi mutuæ
charitatis pignora direxit. Quos ille quaſi depoſitũ inuiolabile ſuſceptos, eo cultu quo
liberos domi habuit, & poſtea repetitos patri reddidit. Sed cũ Ariſtobulus bello ſupe
ratus in uinculis haberet, Alexander filius eius cum ſecundũ cõuentiones pacis quibus
eũ Caſſius ad Euphratem rediturus deuinxerat, prælio uacaret, quũ confinia Perſidis
haud ullo ſuſpecta Parthoꝝ tranſitu infeſtarent, & blandæ tranquillitatis ſpẽs in orien
Cæſar Pompeium ultra Ioniũ expulit mare. tis partibus humanas leuaret ſolicitudines, Cæſar tranſalpinis regionibus Galliaꝝ Italiæ
ſeſe infundens, Pompeiũ ſenatũq; ultra Ionium mare expulit. Italia excluſus Aemathiã
Magnus petit, eòq; diuerſis ex locis Romana iuſſit agmina ſequi, quod ibi bellum para
ret. Quibus intentus gerendis Ariſtobulũ, quem Romæ uinctũ reliquerat, eum Cæſar
qui inter urbem Romam atq; Pompeiũ medius erat, qm̃ de Flaminia in Appiam com

pendiariis tramitibus Magnum ſequebaţ, ut uel ipſum exciperet, uel intercipet eius ex
ercitum uinculis leuatũ, tributis etiam militaribus numeris in Syriam direxit, ut Iudæã
ſibi adiungeret, Pompeiũq; a tergo urgeret. Sed in exordio tentamentoꝝ ubi ad locum
Cæſar uenẽs iterẽpt⁹. peruenit, ueneno interemptus imperfectum negociũ reliquit. Opinio mortis eius Põ
peii fautoribus aſcribebaţ, ita luſæ ſunt diſpoſitiões Cæſaris, & deſtitutæ Ariſtobuli
cupiditates noua quadam mutationum uarietate, ut tutior fuerit exul inter hoſtes & in
uinculis captiuus, q̃ inter ſuos ciues dominus in cubiculo, rex in conuiuio. Quo com
Pompeius Alexãdrum Ariſtobuli filium iugulari iubet. perto Pompeius quod Ariſtobulus in Iudæa recidiua ſibi bella reparare rentauerat, etiã
filiũ eius Alexandrũ iugulari iuſſit, ſuſpectũ nimis ob partes Cæſarianas. Scipio Cnei
mandatis obediẽs ꝓ tribunali ſtatuit reum, ut ſpecies iudicii prætẽderet, accuſatoribus
quoq; adhibitis, atq; in eum qui Romanam rẽpublicam armis inquietaſſet, ſententia ꝓ
lata, ut pro iuris potius autoritate q̃ pro executione præcepti, more quo duces hoſtiũ
conuictus rebellionis, ſecuri pcuſſus æſtimaret. Ca. .XXIII.

Ptolemæus Aſcolonã in urbẽ dirigit. COgnita utriuſq; nece, Ptolemæus qui ſuſceperat Ariſtobuli germanos, & uxo
rem Alexandri Philippionam, filiũ ſuum in urbem Aſcalonam direxit memo
ratos fratres accerſituꝝ, ille adueniens ſuſcepit Antigonũ atq; eius ſorores, ut
ad patrem deduceret, uſu & cõſuetudine amoris ĩgniculus obrepſit adoleſcẽti ignoſcẽ
Tyranni ignoſcere ne ſciunt. do profecto, ſi ſcirent tyranni ignoſcere, atq; alteram de ſororibus accepit ſibi in coniu
gii ſocietatẽ. Non tulit hoc Ptolemæus pater, ſed occiſo filio nurũ ꝓpriam ſibi iunxit:
moꝝ egregius cenſor qui inexoratam in filio damnaret coniunctionẽ, ut ipſe ſe parici
De paricidio Ptolemæi in filiũ. dio & inceſto cõraminaret. Pompeio interfecto qui dum arma Cæſaris fugit, Spadoni
Aegyptio caput ſuum amputandũ præbuit, cõuerſa res: præbuit tamen ea patientia ca
put, qua tantoꝝ populoꝝ aliquotiens uictorem decebat, & ut in illa uicti ſorte exuliſq;
conditione conſpiciens reꝝ humanaꝝ ludibrium, & uarietatẽ, gladio ceruicẽ offerret,
ab eo cui regnum dederat ꝓ gratia mortẽ recepturus. Poſt cuius necem mutatio facta,
plæriſq; ex familiaribus Magni amicitiam Cæſaris expetentibus, præcipueq; Antipatro
incredibilem in modũ prædito ad omnes quoꝝ affectarẽt amicitiam. Omnibus eñ ne
De morte Pompei. ceſſariæ opes, & maxime in prælioꝝ apparatibus, ubi ex inimicis atq; aduerſariis ſæpe
nũero chariores efficiunt. Etem quia Ptolemæus ægypti rex fidem læſerat, ab ipſo cæ
ſare bellis grauiſſimis premebaţ. Ca. .XXIIII.

Pergamen⁹ Mithridates PErgamenus Mithridates cũ omni manu quam ſecũ deduxerat peluſiacis repul
ſus obſtaculis, in urbe Aſcalone reſederat. Deſperatoq; tranſitu & conatu irrito,
nec iam ſe cõmittere bello audebat, locis iniquioribus & ĩpar uiribus. Cui An
tipater Arabas primũ in auxiliũ aſciuit, deinde tria milia ludæoꝝ ualida manu & mu
nita armis ſecum perduxit. Cõmouit etiam Syriæ potentes in adiumentũ ipſius, Ptole
mæum qui habitabat in Libano & Iamblicum, & Ptolemæũ alteꝝ. Quoꝝ freti ſocieta
te etiam alii populi ad bellũ accenſi ſunt. Quibus adiũctis uiribus fretus Mithridates,
Peluſium acceſſit, & cum tranſitu prohiberet obſidionem adortus eſt. Quo loci Antipa
ter præclaꝝ militiæ documentũ dedit. Siquidem reſiſtentibus oppidanis, cũ ſumma ui
belli utrinq; decerneret, primus cum ſuis dirupta muroꝝ parte, in qua ipſe præliabatur
urbem irrupit, eamq; cœpit. Nec tamen hic finis laboris adiumẽtiq;, ſed etiam cum in
trorſum exercitus pergeret, & circa eam quæ appellaţ Oniæ regio Iudeæ, Aegyptii uel
lent reſiſtere quo intercluderẽt iter, rurſus Antipater nõ ſolum remouit prælium, ſed
etiam ad exercitũ iuuandum quæ neceſſaria forent uſui humanitatis, ab ipſis qui arma
contrà parauerant miniſtrari effecit. Vnde Memphitæ quoq; animos a prælio reuoca
Memphite ſeſe ſocierati Mithridatis adiunxere. uerũt, & ſe Mithridatis ſocietati uolẽtes dedidere. Qui prætergreſſus ſuſpectiora, cũ re
liquis Aegyptiis cõſerendũ ratus, liberioribus quidẽ locis, ſed ualidioribus uiris regio
nis ipſius, cuius incolatus Iudæoꝝ exercitus appellabaţ, ſtrenue decertauit, adeo ut præ
rupto ſeſe periculo daret, ac penè extinctus foret, niſi Antipater uidens totum, in quo
Mithridates erat, dextrum cornu a cohorte urgeri, ex alia quoq; parte includi flumine,
nec ullum effugiũ uiris irruiſſet a cornu ſiniſtro ſuper eos, qui Mithridatẽ cedentẽ per
ſequebaţ, quos eouſq; inſectatus eſt, donec omnis hoſtiũ populus extingueret. Eo præ
lio octoginta ſolos Antipater uiros de ſuis amiſit, ſupra octingẽtos Mithridates, ita ut

Mithridates Præt ſpem euaſit.

ipſe ꝓter ſpem euaſerit, atq; hoc uno momẽto clades ſecuta. Antipater multis uulneribus corpore exceptis, egregium uirtutis ſuæ teſtimonium apud Cæſarem inuenit: Mithridate præſertim nõ ſolum ſuæ abſolutionis interprete, ſed etiam fortitudinis prædicatore, quibus regibus egregie Cæſar delectatus, in honorem Antipatrum ut oportebat inter amicos recepit. Deinde ubi ea quæ in Aegypto forent conſtituenda diſpoſuit, atq; in Syriam ꝓceſſit, Romanæ eum reipublicæ honoribus affecit. Talentum quoq; cõtulit, cæteraq;, ut probato ſibi uiro, gratiæ ſuæ pignora impartiuit. Hyrcano etiam ſummum ſacerdotium de ſententia Antipatri uolens firmauit.

Antipatri multis exceptis uulneribus egregiũ uirtutis ſuæ exhibuit teſtimonium.

Caput .XXV.

Antigonus Cæſari occurrit atq; Antipatrũ acculat.

ANtigonus quoq; in Syria Cæſari occurrit, & quem, uel pattis deflere ærũnam cõuenerat, ueneno per amicos Põpeii interfecti, uel ſupplicium germani; quẽ Scipio ſumma crudelitate, tanq; reum ſecuri percuſſerit, inuidiæ magis q; doloris partes exequebat, ut Hyrcanum & Antipatrum incubare alienis, quæ ſibi & tribus ſuis per ſcelus erepta forent, quæſtu grauiſſimo coacerbaret extorrem ſe factum habitationis paternæ: terram in qua ſit natus negari ſibi, tamen ſuas iniurias tolerabilio res uideri, multo acetbiores illas, quibus tota gens populi Iudæoꝝ ab Hyrcano & Antipatro afficeret. Eoſq; de bene geſtis in Aegypto rebus uẽdicare gratiam, cũ illud Mithridatis iuuãdi munus, nõ ex inſita in Cæſarẽ beneuolentia ſedulitas ulla detulerit, ſed ex Pompeianæ conſcientia ſocietatis formido extorſerit, ut eſſet offenſionis obtentus.

Antipat ueſtẽ ſcidit atq; ita rñdit.

Aduerſus ea Antipater, non uerboꝝ referens uicẽ, ſed reꝝ aſſertorem ſcidit ueſtem, & nudus ueſtimentoꝝ, plenus uulneꝝ, diloricato amictu, offerens oculis circumſtantium ſpectatæ indicia uirtutis: En inquit maleuolentiæ meæ in Cæſarẽ teſtimonia, defendãt reum quæ tanq; animi lumina micant. Has ego cicatrices tibi Cæſar uoluntatis internæ obſides tribuo. Hæc ego fidei meæ depono pignora, & inſcriptos cordis apices gero. Si ciuibus non credit, hoſtes interrogentur, ꝓ quo uulnera illa ſuſceperim. Quid in me aliud, niſi fidem quam tibi deferrẽ perſequebant? At obiectat mihi Pompeii gratiam, fateor Cæſar, me non hominũ, ſed nomini Romano amicũ fuiſſe, idq; ſtuduiſſe egregie, ut ueſtræ reipublicæ mea officia impenderent. Militaui itaq; non uni ſed omnibus, fuerit mihi charus Põpeius, ſed antè mihi ille cœpit amicus eſſe, quã Cæſari eſſet inimicus. Tuus ille gener erat, & tu ſocer illius. Cũ eſſet in ptibus ludeæ, iuui ut impatorem Romanum, non tñ ea ꝓ illo, quæ ꝓ te excepi uulnera. Tibi impendi uades mortis, & ictus teloꝝ excepi hoſtilium. Quid miꝝ autem ſi captiuus uulneꝝ decus neſcit? & fugitiuus quid ſit fides ignorat? Quid aũt perpetuus hoſtis obiiciat mihi, niſi ueſtrã amicitiã? Mirum ſane uideẽ quod accuſatũ quenq; Romanos adeat Antigonus, quos bello ſoleat inceſſere, atq; apud eos exutũ ſe imperio queratẽ, cuius uſum ac negociũ nõ ad ſui potentiã, nec ad inſigne domeſticum, ſed ad laceſſenda arma Romana, & ulciſcẽda patris gerenicq; exercitia deſiderauerit. Ingratus ſalutis tribunal Romanũ nõ timeat, ſed etiam audeat ultrò inceſſere, cũ ſciat iſtic rebellionis ſuæ cõſortem pœnas luiſſe. Vbi Antipater finem dicẽdi fecit, Cæſar ꝓnuntiat dignũ magis ſacerdotio Hyrcanũ uideri: Antipatro aũt detulit ptãtis electionem. Tũ ille eundẽ arbitrũ honoris & moderatorẽ expetens, atq; in eo q honorem daret ponẽs menſurã honoris, aſtute ſatis & uerecũde decuſtulit, & incrementum potẽtiæ. Totius em̃ ludeæ ꝓcurator factus eſt Antipater, ſane

Antipatẽ poſcit muros Iudæoꝝ edificari.

poſcit ut muros ludeæ q bello diruti fuerant ædificaret. Tantũq; negociũ datæ fidei ſecurus, & poſtulauit & impetrauit. Eaq; ut moris erat Romanis impatoribus arbitrio Cæſaris in capitolio ſcripta ſunt, quæ inſignia honoris Antipatro cõferẽda Cæſar æſtimauiſſet, ut & ſuæ iuſtitiæ & meritoꝝ uiri poſteritatis quoq; cognitiõi indicia extarẽt. Proſecutus aũt Cæſarẽ Antipater ex Syria, in ludæã flexit iter. Et primo quẽ Põpeius deſtruxerat muꝝ in ueterẽ ſtatũ reformauit. Deinde tumultus repreſſit, conueniẽs ſinguloſ affectu parẽtis, nũc mollioribus monitis, nũc minis, ut quæ pacis eſſent potius q̃ belli ſequẽda arbitrarent, neue exaſparẽt animũ regis. Qui ſi inoffenſus maneret, ciuẽ præſtaret; ſi cõmoueret, tyrannũ exhiberet, & ſi mitis eſſet natura Hyrcanus, cauerẽt tñ ne eum contumelia exacerbarẽt, ſibi quoq; ſtudiũ eſſe ut in mediũ conſuleret, ꝓ ſolicitudine pia, non ꝓ ptãte. Sed ſi nouare aliqua tentarẽt, uindicãdi animũ ſibi non defuturũ,

Romanorũq; amicitiã potius q̃ dñationẽ expetirent. Cui em̃ dubiũ foret ex amicis in arma erupturos, ſi eũ cui regnũ ipſi firmauerãt, cognouiſſent regno exutũ? Simul quia lenitudine ingenii tardiorẽ Hyrcanũ nouerat ad exequẽdas publicorũ munerũ neceſſitates, filiis ſuis diuidendã tuẽdæ regionis curã putauit, quod ille ſpar tantæ moli imperioq; eẽt. Phaſelũ itaq; ſeniorẽ ex liberis præſulẽ Hieroſolymis & ducẽ militiæ cõſtituit, Herodẽ quoq; minorẽ natu atq; admodũ adoleſcentẽ pari honore Galileæ præfecit. Qui ubi poteſtatem adeptus eſt natura acrior ad obeũda negocia, ſtatim ingenio ſuo materiam inuenit.

Phaſelũ ducẽ militiæ conſtituit.

Herodẽ natu maiorem Galileæ ꝓfecit Antipat.

Caput .XXVI.

LAborabat em̃ Syria Ezechiæ latronis incurſiõibus. Quibus ille prædatoriæ manui princeps totã infeſtabat puinciã, atq; oĩbus locis infenſus erat. Quẽ correptũ iugulari iuſſit, multoſq; prædonũ interemit, quod ei maximã uirtutis gloriã pepit, & huberẽ apud Syros gratiã. Vñ in urbibus ac uicis canentiũ uocibus celebrabat, quaſi pacẽ & qetẽ publicam multo poſt tpe reformauiſſet. Excitabat hic ſermo ſedulò plebis rumore diuulgationẽ piã laudis fraternæ, ut Phaſelus quẽ iuniorẽ natu adæquare uirtute nõ poterat, adæquaret mẽtis benignitate, allectis in primoꝝ locũ beneuolentia præſtãtioribus, q ſe uera temperarent gratia. Vñ & maximus honor Antipatro, quaſi parẽti publico deferebat. Ipſe tñ nihil de beneuolẽtia ac fide mutauit, qua obſeruare Hyrcanũ ſolitus erat. Sed difficile eſt in ꝓſperis inuidia carere. Deniq; primum tacitus Hyrcanus ad iuuenũ laudes uellicabat, uehementius tñ, eum quæ præclare geſta in Herodis opibus ferebant, exaſpabant, quẽ ultra leges ludæoꝝ & priuati modum ꝓgreſſum uidebat, ut omnẽ ſibi cũ fratre ac patre uendicaret potentiã, regẽq; exuerent oĩ honore, cui nihil præter nomen reſediſſet, ꝙ uacuũ ptãris inanem ſpeciẽ præferret. Deniq; incõſulto eo plurimos neci datos, ac ſine mandatis regalibus interfectos, quos lex patrũ perire nõ fineret, unde oportere Herodẽ in cauſam uocari plæriq; aiebãt, ut rõnem daret q̃ gratia uiolauerit legẽ, quæ inauditos uetaret exitio dari debere: Aſſurgere Hyrcanũ, uel hinc expiri utrũ regẽ, an priuatũ ſeſe Herodes gerat. Qui uocatus in iudiciũ, niſi adeſſet manifeſtũ fore, quò tãta eius inſolẽtia aſpirauiſſet. His atq; hmõi regioꝝ ſatellitũ ſermonibus, Hyrcanus ꝓ inuidiã paulatim accẽdebat, q ꝓpiorẽ ignauiæ pudorẽ increpitabãt, ꝙ regaliũ negocioꝝ iure deceſſerit, transfuſa in Antipatrũ & filios eius ptãte, quos dños cõſtituerit licentia ſibi regnandi ĩminuta. Quibus excitus ſtatuit Herodẽ iudicio ſuo nõ defore purgatuꝝ, quæ aduerſum leges uſurpata obiectarent. Herodes tametſi in iudiciũ ſe uocatũ indignaret, tñ uel patris monitis, uel cõſilio placidiore aduentabat, ptæoccupatis Galileæ munitionibus: ſed tñ neq; inuidioſo agmine ut bellũ minari uideret, nec iteꝝ in tuto præſidio, ut ſalutem ꝓderet, fultus quoq; Sexti Cæſaris erat aſpirãte ſibi gratia, q metuens ne quid iuueni inſidiaꝝ irrogaret, præſcripſerat Hyrcano mandatis ſeueꝛioribus, ut a iudicii grauioris ꝑiculo tẽperandũ putaret. Vñ magis abſolutionẽ iudicii Sexto detulit q̃ uolũtati, quãuis Hyrcanus & ſi inſimulãtibus ceſſerat, ut eũ in cauſam uocaret, uolens tñ abſoluerit, qm̃ ſeruare Herodẽ q̃ ꝑſeq malebat. Sed ille iuuenili calore iniuriam dolẽs, abſolutiõis ingratus, prexit ad Sextum ꝓpoſito ſtudio, ut ſi iteꝝ uocaret, nõ obediret, dedit́q; obtrectãtibus infimulandi locũ: quãuis Hyrcanus nõ aſſurgeret ad ultionẽ, quũ uideret ſupiorẽ: Recordatiõe tñ iniuriæ (quæ tractãdo alit́) excitus Herodes, cõgregato exercitu petebat Hieroſolymam, ut ſolueret omnẽ Hyrcani ptãtẽ, ac penè effecerat, niſi a fratre infractus & patre, ĩpetus eius cõſenſiſſet, rogãtibus ut inſurrexiſſe ſatis putaret, & mutatiõe uindictæ modũ poneret, abſtineret tñ ab impatoris exitio, ſub quo nõ mediocrem aſſequutus foret gratiã, ut tantã poteſtatẽ adipiſceret: Læſum q̃dem uideri, ꝙ in iudiciũ uocatus ſit, ſed rurſus affectñ gratia, ꝙ abſolutus. Duꝝ nimis ſi iniuriam ꝓſequat, & ꝓ ſalute ingratus ſit. Dubiũ deinde ancipitẽq; eſſe belloꝝ euẽtũ, grauẽ quoq; inuidiæ ſarcinam, cũ impatori ſuo arma inferat, & ei q paterno affectu eum uouerit, ſæpius iuuerit, nequaq̃ læſerit, niſi cum malis cõſiliariis uſus umbrã ei excitauerit iniqtatis, qua ſe luſum arbitrareꝫ.

Sext⁹ Cæſar ſcripſit pro Alexandro.

Herodes magno exercitu Hieroſolymã petit uindicatur⁹ Hyrcani rebellionem.

Caput .XXVII.

HIs & talibus fregere iuuenilẽ impetũ, bellũq; inteſtinũ a ludæa remotũ, ſed Romanoꝝ interuẽtione trãsfuſum, atq; in eos uerſum. Siquidem a Cecilio Baſſo

Sextus Cæsar dolo interemptus est,& postea Iulius Cæsar triēnio & septē mēsibus po testate functus ppetua,quia priuati habitū supgressus fuerat,in senatu graues pœnas de dit,Cassio Brutoq; autotibus. Vñ cōgregatis urbibus,quū ultū iri filius Iulius adopti uus patris exitiū adiūcto sibi Antonio destinauisset,quia maximā belli partē missis au xiliis Herodes iuuisse æstimaret:totius Syriæ eidē regēdæ cōmissa est solicitudo. Quæ

res Antipatro causa letalis exitii fuit. Ca. XXVIII.

Malachus Antipatrū ueneno e me dio auferri curauit.

TImens em̄ Malachus Antipatri potentiā,quæ uirtute Herodis cumalabat, cor rupto uno de regalibus mīstris, Antipatro uenenū parauit. Quo potato post rēdo stabiliēdoq; Hyrcani impio uir strenuus. Tulit grauiter Herodes obitū patris,cō motoq; exercitu ultorē pollicebat,sed fraterno cōsilio reuocatus:ne bello intestino lu dæa inter Herodē & Malachū uexaret,parato ad repugnandū & maxime dissimulante Malacho,q; necis Antipatri cōscius foret,in aliud genus ultionis facile traductus est,ut satisfactione accepta,q; nulla fraude Malachi Antipater obisset, Hyrcanū ac Malachum Herodes ad cœnā uocaret,& de snīa Cassii qui etiam suis id negocii mandauerat ad ob eundam ultionē directis: parati cēturiones præpositiq; Romani exercitus ueniētibus

Malachus multis cōfos sus uulneri bꝰ trucidat. Hyrcano simul ac Malacho occurrere in littore,atq; euaginatis gladiis utrūq; eoꝝ circū stetere. Solū tñ Malachū multis uulneribus cōfossum ac laniatū,supremo exitio trucida uerūt. Cōsternatus eo terrore Hyrcanus,sensum amisit,atq; omni solutus uigore mem bris & corporis corruit. Paulisper tñ ubi sese recepit,interrogato Herode qs præcepisset Malachū occidi, ubi cognouit ex præpositis Cassii Romani impatoris iussu necatū, ili co rñdit:Cassius ergo & mihi & patriæ meæ saluti fuit,q; utriusq; insidiatorē peremit.

Elichus, qui alio nomine Felix a pud Ioseph. li. belli Iu. t. ca.10.& Antiqui.li.14. ca.20. Phaselū pulsat fratris uindicaturus mortem. Sed hoc siue p̄ metu dixerit,siue ita senserit Hyrcanus, haud liquido patet:neq; nostro diffiniri pōt iudicio. Insurrexerat Elichus qui fraterna necessitudine Malachi mortē cu peret ulcisci,sed quia Herodē lacessere nō audebat, fratrē ipsius Phaselū lacessendū ar bitrabat,Quo cognito,Herodes mouere se cupiēs,retentus est corpis infirmitate. Eli c'ius interea munitiones quasdā,& præcipue Massadā impositis præsidiis occupauerat. Sed ubi Herodi refusus salutis uigor est,recepta oīa ipsumq; Elichū de munitiōe Massa dæ Herodes obsecrantē dimisit. Interpellauerat eius potentiam Antigonus Aristobuli

Dosis Hero dis cōiunx. admīiculante sibi Ptolemæo socero, quos Herodes p̄lio fudit,& eiecto Antigono Hie rosolymā uictor reuertit. Magna gratia etiā recētis triūphi,& præcipue nouæ cōiūctio nis. Nā primo Dosis ei cōiunx adhæserat,ex qua Antipatrū susceptit filium,postea Mari amnem Alexandro Aristobuli filio genitā,secundis sibi nuptiis copulauerat,Hyrcano p̄xima,atq; ob ea regali prædita nobilitate. Nec tñ inuidiā euasit,q; regnū præreptū ire Hyrcano affectauerat. Nā ubi bello Macedonico Cæsar atq; Antonius Cassiū Brutūq; oppressere,uictoresq; alter in Italiam regredi maturauit,alter in Syriā p̄perandum cre didit,legationibus plurimis affluētibus cōuenere ad Antoniū ludæoꝝ quiq; potiores, atq; in Bithyniā p̄cessere,accusantes Herodē fratrēq; eius Phaselū, eo q; ipsi uiolenter

Antonius to tus Cleopatræ amoribꝰ deditus. inuasere reꝝ omniū potestatem,nomē solū Hyrcano ad speciē honoris dereliquissent. Sed præsentia Herodis præualuit & gratia, qui nō mediocri pecunia, sed & mūeribus opimis Antonii animū sibi deuinxerat. Vñ ne sermōe quidē ullopsttictus ab Antonio euacuauit inuidiā aduersum se directæ legatiōis. Itez centū ferè uiri ludæoꝝ Antio chiā aduscp;,nō minore spū accusatū p̄fecti,apud Daphnen offendere Antoniū iam to tū Cleopatræ amoris deditum, atq; eius libidini deseruientē,ibiq; arguere cœperūt in tolerabilē fratrū ptātē. Messala cōtrà refellebat assistēte Hyrcano, & insolentiā gētis re darguebat,quæ factiōe paucoꝝ excitata suos detrectaret,alienos quæreret,Hyrcaniq; in iuriā prætexeret,cū Hyrcanus q; ciuibus esset,accōmodū præoptauisset. Cognitis ita q; allegatiōibus partiū, interrogauit Hyrcanū Antonius,quos aptiores esse arbitraret. Cuius affectu secundū Herodē ac fratrē eius conueniēte,quū uolūtati suæ respōsa con gruerēt,delectatus admodū q; erat fratribus paternæ hospitalitatis copulatus necessitu dine,qñ eū cū Gabinio aduenientē in ludæam gratissime satis Antipater hospitio rece pit,multisq; percoluit officiis:Herodē & Phaselū tetrarchas ordīauit,totiusq; ludææ p curationē agere præcepit,Hinc quoq; multiplicatus est nūerus conquerentiū: nam &

si alios legatorum custodia receperat,alios affecerat contumelia,illi tamen postea legati ad Antonium in urbe Tyro degentem,facta Hierosolymis seditione pergere præcepti uoluntati ciuium non defuerunt. Et quāuis grauiter esset in reclamantes uindicatum, rursus tamen perstrepere ausi sunt: missus ab Antonio Tyriorum præses,qui corri Præses Tyriorum. peret insolentiæ reos,cum tam ipse q̄ etiam Herodes atq; Hyrcanus quærerent,ne sibi grauissima supplicia,patriæq; perturbationes, & causas bellorum gignerent, ubi nihil p̄fectum,sed irrationabili contētione misceri omnia cœpere: Direxit Antonius arma tos a quibus alii cæsi,alii grauiter saucii, ab Hyrcano tamē aut sepulturæ mortui aut me dicinæ,qui potuerant euadere gratiam adepti,geminæ humanitatis occasionem dede re,qua eius in ciues beneuolentia manifestaretur. Cæteri quoq; qui effugerant,ita urbē exagitando exasperauerunt Antonium,ut etiam in eos quos uinctos tenebat, suprema

supplicia mandaret. Caput .XXIX.

CEsserat acerbitati insolētia,sed decursu ferè biennii effuderat se Syriæ Partho rum exercitus Pacoro regis filio,& Barzafarmane Persarum satrapa,barbarum agmen ductātibus. Quibus stimulator accessit Lysanias Ptolemæi filius defun Lysanias Ptolemæi filius. cto patre, cui cognomentum Memneo fuit , exutus iam potestate per memoratum sa trapam,solicitauit Pacorū promissis mille argenti talentis,& quingentis mulieribus,ut Antigono regnum daret,Hyrcani solueret sacerdotium . Pacorus ministro regio partē equitatus dedit,& quoniam ipse rebellionibus intra Syriam detinebatur, ut in Iudæam transiret,atq; Antigono rem gereret,& studium eius iuuaret,sed hoc quoq; patum p cesserat:nisi confligētibus aduersum se Iudæis,Herode ac Phasselo,& contrà Antigono ducibus de sententia Antigoni propositum foret,ut Pacorum conciliatorem pacis reci perent.Quod Phaselus ingenii facilitate obnitente Herode,probatum in tempore mox sibi pernicioſum expertus,cognouit natura barbaros esse infideles:nam missus ad Bar zafarmanem quasi pacis executorem,& cum Hyrcano profectus occurrit satrapæ, astu te satis uelanti insidias specie benignitatis. Deniq; profecturis munera dabat, & quem admodum circumuenirent dispositionibus suis constituebat. Prosequebantur eos cu stodiæ magis causa q̄ socii periculorum. Deferebantur nuntii quod mille talentis Par thus redemptus foret ad exitium memoratorū. Ofellius quoq; fugam suadebat,quod à Saramalla Syrorum ditissimo, factionem eis paratam cognouerat: Sed nec sic quidem adductus est Phaselus,relicto Hyrcano sibi cōsulere. Verū adorsus est satrapam gra uioribus contumeliis quod pretio fidem proderet, pluriscp; pecuniam quā æquitatem duceret, amplius pro salute sese dare, quàm Antigonus pro regno annumeraret. Sed Persa fidem quam prodiderat periurio conciliare sibi nisus, & suspicionem omnem de pellere,haud multo post dolum patrauit. Nā eo profecto ad Pacorum quibus id negoci dederāt,Phaselum & Hyrcanum corripiunt execrationibus,quando aliud iam face re nequibant,ultum iri cupientes barbarorum periuria,& perfidiam proditionis. Nec minus Nini minister missus in Iudæam dolis prætenderat,ut caperet Herodem,sed il lum iam dudum suspectantem insidias barbarorum,grauis ad curandum cura exerce bat,sesecp; intra munitiōes tenebat. Nec simulatis a Pacoro mandatis,quibus de Phaselo eiusq; insolentia fratrem conueniret,muros egredi, & alloquiis hostium sese cōmitten dum putauit. Cognitoq; fratrem & Hyrcanum teneri,nocte in Idumæam suos præmi sit,atq; ipse cum seruulis insequentes barbaros fudit. Multisq; cæsis in Massadam sese properato contulit,grauiores tamen Parthis expertus Iudæos,qui fugiēti incubuerant, & suos quidem intra munitiones composuit, ultus sese de insequentibus. Ipse autem relictis præsidiis,quæ matri & fratribus iunioribus præsidio forent, in Arabicam Petrā contendit. Infudere se Persæ Hierosolymis,irruentes in fugientiū domos, uersa omnia in rapinas,bellum,tumultus:eoq; iniuria processit,ut regnum Antigono traderet. Pha selus quoq; & Hyrcanus in potestatem eius,ad subeunda quæ libitum foret configna rentur. Ille autem tenere sese diutius nequiuit,sed continuo in Hyrcanum facto impe tu,aures eius dentibus suis abscidit, nequando ulla rerum conuersione recursus ei pa teret ad sacerdotium:Summum enim sacerdotem immutilatum corpore quenquā esse oportet;nec licere per legem liquet, ut mutilato corpore quisquam summo fungatur

Hyrcani aures dentibus abscindūt.

munere ſacetdotii. Phaſelus aſcitæ ſibi mortis celeritate, contumeliã prævertit illiſo ca-
pite ſaxis, quæ forte occurrerant, dedignatus ſeruari ad ludibria, uel iuſſu alieno mori,
qui poſſet uinctis licet manibus & ferro negato exitum uitæ inuenire. Fuit tamen etiam
alius de eo ſermo huiuſmodi, quod ſaucio Antigonus medicum adhibuerit, quo uene-
na uulneri tanq̃ medicamentum infunderentur. Quilibet exitus horum principium ha-
buit ſpiritus ferocioris. Addidiſſe allegatur in ultimis ſuis cum iam exhalaret ſpiritum,
cognito quod Herodes uiueret, & fuga paratas inſidias euaſerit, cum gratia ſeſe obire;
quia ſuperſtitem relinqueret, qui ſibi ultionem inferret. Herodes autem properauit
in Arabiam, ſperans ſe accepturum pecuniam, qua ſola barbaricam inclinari poſſe cre-
deret auaritiam, ut fratris redimeret captiuitatem, ac ſi uel Arabem paternæ immemo-
rem dilectionis, uel referendis muneribus tenaciorem offendetet, æs mutuum poſceret
prætium redemptionis, pro quo oppigneraret redimendum filium, quem ad hos uſus
ſeptẽnem puerum ſecum deduxerat. Sed prævẽtũ eſt piæ ſtudium germanitatis mor-
te Phaſeli, & in uacuum Herodes tam ſedulo fraterni ſtudia muneris exequebatur. Pri
us tamen q̃ de morte fratris agnoſceret, Bocchum Arabiæ regẽ alienm reperit, quem
amicum credebat nam is fidem cum tempore mutauit, & iam appropinquantem Ara
biæ finibus Herodem uetuit intrare. Compoſito quod ſibi Parthorum nuntiis inſinua
tum foret, ne profugum ſuum in regnum Arabiæ recipiendum putaret, belliq; grauiſſi
mi cauſam ſibi gigneret. Quibus offenſus Herodes continuo retulit quæ iuſtæ cõmo-
tionis dolor prompſerat, atq; inde in Aegyptum conuertit. Mox tamen Bocchum pœ
nituit uiolatæ gratiæ miſſiſq; per quos reuocaretur Herodes prævertit. Cui ingreſſo re
giones quas Rhinocorii inhabitabãt, & de fratris ĩteritu, & de Hyrcani captiuitate, qui
ſub uinculis in Pathienẽ deductus eſt, ueris indiciis manifeſtatum, tantumq; mœroris
aſſumptum, quantum depoſitum ſolicitudinum, ut pro bello fugam pararet. Deniq;
Alexandriã ſummo ſtudio contendit, atq; ibi cum honore à Cleopatra ſuſceptus, quod
tanti nominis uirum ducem militiæ ſuis expetendum partibus arbitraretur: unde poſt
habitis reginæ petitionibus, Romam nauigauit, minores procellas hyemis ratus, per-
turbationesq; Italiæ cõpertas, q̃ quos in Cleopatræ mobilitate grauiores oĩbus naufra
giis fluctus perhorreſcebat: deniq; inexpectatis uentoꝝ flatibus profectus, circa Páphi
liam periculum incidit, ſed euaſit tamen, & mutato nauigio Brondusium prius, atq; in-
de Romam peruenit: Ibi paternæ amicitiæ prærogatiua adiit Antoniũ, deploratiſq; ſuã
is & domeſticaꝝ ærumnis neceſſitudinũ, quibus in obſidione poſitis Romã precatum
uenerat, Antoniũ flexit, aſſumpta ex tanta reꝝ conuerſiõe miſericordia, quia rex dudũ
potẽtiſſimus: & qui Romanæ reipub. ſæpius tulerat opem, repente ut naufragus, & re-
rum omnium egens, auxiliiq; inops ſuis in periculo poſitis ſuppliciter imploraret auxi
liũ, ſedẽ mutauerit: in quo & ſi Antonius hoſpitalitatis gratia, quæ ſibi cum patre eius
Antipatro fuerat, ꝓpenſe inclinareť, maximeq; quod Idumæa tetrarchen faciens regno
ꝓdeſtinatum reliquerat.

Sũmũ ſacerdotem ĩmutilato corpe eſſe oportet.

Quidã: ſpũs ferocioris addidiſſet. Allegať hñt &c.

Phaſelus ſaxis capite illiſo moriť cuꝰ gratia.

Quẽ hic Egeſippus Bocchũ, ſoſe. li. belli Iuda. 1. ca. 11. Malachũ uocat.

Herodes in Arabiã ꝓpe rat pro captiui fratris redẽptione.

Bocchus Herodi ingreſſum negat.

Herodes Romã ueniens Antonium adiit.

Herodi regnũ ſenatꝰ cõ ſulto deferť.

Caput XXX

CAeſar tamen beneuolentia naturali diffuſior, & toleratam in Aegypto Antipa-
tri militiam omnibus patris ſui Cæſaris prælĩis, & hoſpitalem coiunctionem
tanquam renouatis gratiæ pignoribus chariora habebat: ſuſpectabat tamẽ uer
ſutum ingenium regis, nõ æquo & bono, ſed negociorꝝ ſuorꝝ utilitatibus praue inten-
tum. Senatus adeũdi data copia apud quẽ Meſſala & Atratino aſtruẽtibus paterna bene
geſta, ipſius quoq; Herodis officia erga Romanã rempu. patrũ autoritate decretum eſt,
utile Romano impio regnũ Herodis uideri, quod aſtipulãte Antonio, bello aduerſus
Parthos gerendo adiungi Romanis memorati regis ſocietatẽ conduceret, dimiſſo ſena
tu, Cæſar atq; Antonius & Herodes pariter egreſſi curia, proſequẽtibus magiſtratuum
officiis deducunť. Primoq; die quo regnũ Herodi ſenatuſconſulto delatum foret, Anto
nius adornat conuiuiũ, regemq; inuitat. Eodẽ ferè tpe Ioſippus frater Herodis aquæ in
opia fugam in nocte cõpoſuerat, ſed tãta ſubito uis pluuiarꝝ terrã infudit, ut oẽs reple-
ret ductus aquarꝝ. Itaq; reuocato trãsfugio quod ad gẽtẽ Arabũ parabat, obſidẽtis An-
tigoni copias ptim inſidiis, ptim cõgreſſione, atq; apto ꝑlio fudit, ſed & ipſe plerũq; ad-
uerſo exitu ſeſe in caſtrũ recepit, Et iã Herodes ex Italia in urbẽ Syriæ Ptolemaidẽ im-
prouiſ-

Prouiſus aderat, properéq; egreſſus nauigio cum ingenti manu ciuium, & peregrinorꝝ
Antigonum petebat, occurrentibus ſibi Ventidio & Silone ducibus Romanæ militiæ,
quos Antonius deducendo Herodi adeſſe præceperat. Eos Gellius in hos uſus dire-
ctos ab Antonio licet abhorrens ſtudio, quod utrunq; eorum Antigonus pretio auer-
terat: ſpecie tamen de proximo conuenire ſuaſerat, ſiquidem in proximis urbibus repri
mendi belli Parthici tumultus Ventidius immorabaťur: Silon autem intra ludæam aper-
ta cum Antigono ſocietate pecuniam conficiebat: nec tamen Herodes auxilio egebat,
cui præter paucos Galilæorum uniuerſi adhæſerant, & quia propoſitum erat ut de Maſ
ſada ſuos quamprimum eriperet, obſidioni loppẽ in medio poſitam pugnando cœpit,
aduerſariorꝝ manu refertam: ne ad ulteriora progreſſus hoſtem à tergo relinqueret, et q̃
uis iter eius Antigonus impediré cuperet, tamen facili negocio Maſſadam recepit, ſuós
que exemit periculo. Deinde profectus Hieroſolymam cum oĩa feciſſet, ne pugnã
di haberet neceſſitatem, afferẽs ſe ꝑ ciuibus aduerſus rebellionem, non aduerſum ſuos
prælium recepiſſe: laceſſitus ab Antigoni fautoribus ſagittis, & leuioribus ſpiculis de
muro ſibi obſtrepentes fugere coẽgit. Nec ulla fuiſſet uictoriæ, mora ni dux Romani
agminis Silon ſubornaſſet milites, qui de inopia querelam expromerent, uaſtataq; oĩa
circa muros, difficultatemq; utẽſilium, & anguſtias alimentorum prætenderent: & iam
tempus adeſſet, quo ad Hyberna eos cõcedere oporteret, rupturos imperium minaren
tur, ni ſibi acquietum foret. Iamq; ſeditio conualuerat, niſi Herodes centurionibus pa-
riter ac militibus Romanis medium ſe offerens orauiſſet, ne deſererent eum quem Cæ-
ſar & Antonius, ſenatus quoq; tuendum ſibi commiſerant, quum præſertim nihil defu
turum uſibus polliceretť. Et completa oratione in regionem egreſſus, ſubito reꝝ omni
um abundantiam exercitui ſuppeditari fecit, ut nulla Siloni ſupereſſet cauſatio: & inde
erectis uniuerſorꝝ animis, cum duobus milibus peditũ & quingentis equitibus Idumæ
am recepit: quieto iã Romanorꝝ agmine, atq; in hybernis locato, dux facti Ioſippus leui
ori electus negocio, ne q̃d aduerſus Antigonũ maiore piculo uſurpãdũ arbitraretť: Ipſe
aũt ſuos ex Maſſada tranſlatos, cũ in Samaria prouiſis quæ munimento & uſui fore cre
deret, conſtituiſſet: glaciali hyeme & repletis niue locis oĩbus, præueniens aduentus ſu
i nũtiis Sephori priſco uocitatam nomine, quam Diocæſaream poſtea nũcupauerũt, ſi
ne ullo ingreſſus prælio reficiẽdis, quos hyemales pruinæ atq; aſperiora gelu itinera fati
gauerant, opportunam æſtimauit. Erat eñ illic & alimentorꝝ multa copia. Vbi refectis
cibo & ſtatiua intetpoſitiõe militibus, aduerſum latrones prælium adoriundũ putauit,
q̃ totam peurrẽtes regionẽ, nõ minore q̃ bellica incurſiõe locorꝝ incolas attriuere. Itaq;
primo partẽ quandã equitũ & peditũ in uicũ Arbelam ꝑmiſit, & ipſe cũ reliqua manu
poſt quadraginta dies affuit. Nec tñ exercitus ſpecie territi latrones, ſed cũ armis occur
rendum rati: præferebant diſciplinam bellicam, & latronum audaciam: cõflictu habito,
ceſſit cornu Herodis ſiniſtrum, ſed cito reparauit Herodes, & adhibitis adiumẽtis ſuos
ſtatuit, inſequẽtes perculit, atq; infregit impetus eorꝝ. Qui comĩus pugnantẽ Herodẽ
pati nequiuere, declinatesq; uſq; ad Iordanẽ ſecutus neci tradidit. Reliqui omnes ſupra
fluuiũ diſperſi, ut omni incurſionum metu Galilæa abſolueret: reſidentibus tñmodo
qui ſe latebris recõdentes ac uelut infodientes ſpeluncis, uictoria morabanť. Erant au
tem in prærupto montium concauis ſaxorꝝ lateribus inhorrentes ſpecus, inter ſe ſcru-
peas rupes, inuio undiq; & impoſſibili, niſi locorꝝ incolis, acceſſu. Qui tranſuerſariis ſe
mitis & anguſtis callibus, quibus ſolis adiri ſolerent periculi uſu, aduerſus periculũ de-
prehendendi tutiores forent. Cæci intus antrorum receſſus, quorum in fronte petra, uſ
q; ad profundas congregationes aquarum, uelut quodam continenti iugo prominens,
ſpem adeundi excluderet, lubrico undiq; ſitu, de ſupercilio mõtium cadentibus aquis,
& amniũ curſu fragoſo, ut præcipitium fluentorꝝ ruina & ſaxum imminens charraris
plus terroris daret. Deniq; aliq̃ndiu rex in ĩcerto hæſit, nõ reperiẽs quẽadmodũ natu-
ram uinceret. Poſtea uero huiuſmodi cõmẽto uſus, ut in modũ arcarꝝ machinato muni
mine ualidiſſimos quosq; includeret: in ipſa ſpelæorꝝ ora armatos, retinaculis q̃buſdam
depoſuit, qui facile inermes cædere, & cum oĩbus neceſſitudibus, & generatiõe inter
ficere cœperũt; at ſi qui reſiſtere auderẽt, eos iniecto igni exutere. Nullus pietati locus

Ventidius et Silon Romanæ militiæ duces.

Ioſippꝰ dux facti.

Deſcriptio horrendorũ montium.

Mirabilis enarratio.

Quinetiam uolens Herodes plerosq; eripere neci, atq; ad se confugiendi fiduciam dare auertit magis: ita ut nullus uoluntarius Herodi adiungeret, & si qui ui adigebant, mortem p̃ferrent captiuitati. Deniq; unus de senioribus, cui septẽ filii uxorq; adessent, quorum saluti cõsulere posset, oẽs eos tali occidit modo. Singulos quosq; p̃gredi iubẽs, Senior qdã filios una cũ uxore interimit tandẽq; seip̃m præcipitat

ipse in ingressu stetit, & p̃cedentẽ de filiis interficiebat. Despiciens Herodes tam triste facinus ac miserabile, paterna p̃strictus necessitudine, arcebat manu, & uerbis rogabat ut parceret liberis. Impunitatẽ pollicens: at ille haudquaq; ullis flexus uocibus, atq; insuper regi cõuiciatus, supra filios etiam uxorẽ peremit, p̃cipitatis ex alto cadaueribus filioq;, ad ultimũ semetipsum in p̃fundũ præcipitẽ dedit. Perterritus his Antigonus, qđ tam facile Herodes latronũ multitudinẽ, locoq;q; superauisset difficultatẽ: ipsius quidẽ præsentiam declinauit, sed conuertit se ad Ptolemæum, quem Herodes parti exercitus præfecerat, & uir ad furta belli peridoneus per eos, quibus mos erat turbare Galilæam, improuiso impetu Ptolemæũ iugulari coegit: Iosippũ quoq; fratrẽ Herodis, Getmano in Antigonus Ptolemæũ im̃,puiso impetu iugulari coegit, & Iosippũ Herodis germanũ deleuit.

aliis occupato, partibus impigre repugnantẽ cũ militibus Romanis, qui in adiumẽtum eius temere collecti aduenerant, deleuit. Nec tanto cõtentus triũpho, addidit etiam uictoriæ grauẽ in defunctũ cõtumeliam, ut abscisso capite relinqueret: p quo Pherora frater perẽpti, q̃nquaginta talenta obtulit, nec impetrauit. Qua uictoria rursus in Antigonum plurimoq; intra Galilæam studia cõuersa: renouataq; belli negocia, Antiochiá Herodes cõtenderat, illic amœno satis loco, quẽ Daphnen uocitant, requiescebat. Vbi accepto Germani necis nuntio, paulisper ingemens passioni mœrorẽ distulit, uindictam parauit. Non tulit Antigonus furentẽ dolore, sed intra munitiones sese recondit. Itarupit Herodes ut p̃sequeret tanti facinoris autores, & facile occurentia auertit agmina. Maxia strages ab Herode facta.

Erat multoq; nex plurima, obstructæ uiæ iacentiũ cadaueribus, ut itinera ipsa peremptoq; funeribus replerent. Peractum esset prælio omnibus fuga uersis, si Herodes Hierosolymam protinus dirigendũ iter æstimauisset. Abiecerat Antigonus hastas, ultimũ supplicium pertimescens: Confusi omnes metu, adeo, ut cum asperitate hyemis reuocatus à persequendo esset Herodes, & armis depositis balneum esset ingressus, uno comitatus seruuulo, occurrerũt ei tres uiri districtis mucronibus: deinde plures q̃ fugissent Herodi balneũ ingredi unti tres uiri districtis occurrunt mucronibus.

de prælio latibula quærẽtes, hi uiso rege turbati metu pertranfiere, atq; ad exitũ balnei festinauerunt, ut possent euadere, qui potuerant necem regis patrare, bellũq; absoluere. Deniq; nemo fuit qui fugiẽtes corriperet, unde cõiiciens Herodes quanta hostibus formido inesset, incubuit prælio: & Pappũ ipsum ducẽ aduersi agminis interfecit, atq; eius abscindi caput iussit, quod ab eo frater Iosippus regius interemptus foret.

Caput .XXXI.

ANtigonus interea qui fugam parauerat, distulit: quẽ morantem Herodes circunfuso exercitu obsedit: Incubuitq; ea parte quæ erat ante templũ, qua parte etiam Pompeius murũ irruperat. Tanta aũt iam uictoriæ regi præsumptio, ut etiam obsidione cœpta, ad accipiendam uxorẽ Alexandri filiam deflecteret, hymenæis classicũ mutans, & nuptias bello intermiscens, atq; ex occasione prælii cõiunctionis opportunitatem adeptus, à festis ad bellũ reuertit. Occurrit & Sosius missus ab Antonio in adiumentũ regium ita coniunctis uiribus: cum usu belli & disciplina militari Romanis præstarent, & regi studio placendi inniterent, uix quinto mense facta irruptio, Herodianis murũ ascendere ausis. Irruentibus aũt Romanoq; centurionibus oppidũ, innumeræ factæ cædes, uastata circa templũ omnia. Alii fugientes ad templũ, alii cõgregati intra domos obtruncabant, nulla miseratio senectutis, nulla infantiæ, aut muliebris infirmitatis. Obtulit se Antigonus, & immemor loci deiecit se ad pedes Sosii. At ille, quẽ tanta req; conuersio flectere debuit misericordiæ, conuiciatus iacentẽ, Antigoná uocauit, Antigonus deiicit se ad pedes Sosij.

nec tñ quasi mulieri pepercit, sed uinctum in carcerem detrusit. Fluctuare Herodes quõ Romanoq; manibus eriperet patriam, quõ templũ à gentilibus incoinquinatum reseruaret. Festinabant enim Romani spectare mysteria interiora, profanare sancta sanctoq;. Rex uero nunc prece, nunc minis remouere singulos, fuga deteriorem arbitratus uictoriam, si quid sacramentorum diuulgaretur. Instare ad prædam Romani, Herodes retrà captæ urbis prædam militibus deberi asserebat. Sed rex de proprio spopondit militi se pecuniam daturq;, atq; ita reliquũ patriæ qđ remanserat pecuniam redemit, ut promissum impleret. Humanissime milites suscepit, rationabiliter duces, ipsum quoq; regia liberalitate Sosiũ remuneratus est, nemo ingratus recessit. Sosius coronã deo obtulit, & p̃fectus secũ abduxit Antigonũ ad Antoniũ, quẽ ille, quasi degeneris animi uirq;, securi percussit.

Caput XXXII.

HErodes autem plurima etiam suis largitus, plurima Antonio amicisq; eius dona dedit: nec tamen redimere ab Antonio potuit securitatem sui. Iam em̃ Antonius Cleopatræ amori defœneratus inseruiebat, atq; addictus eius libidini famulabatur: sed uincere non poterat fœmineas auiditates, & maxime exercitatæ mulieris in cædibus p̃pinquoq;, q̃bus extinctis possessionẽ eoq; q̃si spoliũ suis iũxerat: eadẽ auaritia simul & crudelitate, si quos de Syria locupletiores fama acceperat, interficiebat: atq; addicto iam ad suas libidines Antonio, regnum quoq; Iudææ & Arabiæ, extinctis utriq; gẽti imperitantibus, auaritiæ suæ adiũgi posse arbitrabat. Sed q̃uis libidine ebrius, somno grauis, in hac tamẽ parte resipuit Antonius, ut tales uiros, & potentissimos reges, pro imperio petulantissimæ mulieris extinguere, detrectaret. Tamẽ ne immunes dimitteret, amicos eorum perculit, possessionis maximam partem ademit, eamq; p̃cipue quæ balsamum gigneret. Vrbes que omnes intra Eleutherum amnem sitas: Tyro tamen & Sidone exceptis Cleopatræ cupiditati adiudicauit: Quæ tali mercede à uiro delinita, usq; ad Euphraten prosecuta proficiscentem in Parthos Antoniũ, p̃ Iudæam reuertit: ubi donis muneribusq; maximis conciliare sibi reginæ animũ Herodes non prætermisit. Cui secundæ res superbiam augebant, ut muliebris impotentia supra modum sese extolleret. Siquidem non multo post ei Parthoq; rex Artabazes, Tigranis potentissimi regis filius dono est datus. Quem Antonius captiuum tenens, cum omni præda & spoliis Persicis triumpho debitum, quasi uile mancipiũ mulieri addixit: ut quo illustrior fuerat uictoria, eo turpior eẽt largitio, quæ regẽ tanto ludibrio dehonestaret. Nec tñ diutius potitus secũdis, qui uti illis nesciebat, insolentia muliebri Augustum in se excitauit. Itaq; bellum Acciacum magnis utrinq; parabatur motibus. Promptissime rex cum Antonio gestiebat bellum subire, quia & Iudæa ab hostili tumultu uacabat, & Hyrcani am à sorore Antigoni diu retentam receperat. Sed in hoc quoq; Herodes beatissimus, cui inuisum est periculis alienis sese miscere. Volens itaq; Cleopatra alienare animum eius à regibus atq; auertere, suadet uiro ut bellum aduersus Arabas gereret Herodes: quo si superior esset, Arabia reginæ cederet: si inferior, dominatus Cleopatræ in Iudæam extenderetur: Vter uicisset, alterum solueret. Quod consilium non ex dispositione, sed ex usu in Herodem inclinauit, qui simul ut prælium adorsus est, ualidior equitatu auertit hostẽ: in exitu multitudine hostiũ superat, & numero circũuenitur. Congregatis in Canatha uiribus aduersariorum, aduersum quos densare aciem uolens, elatis suorũ animis successu prioq;, eaq; causa in hostem irrũpentibus destituit, & maxime fraude Athemonis, quẽ Cleopatra ducẽ adiũxerat, nõ ut adiuuaret Herodẽ, sed ut in ipsa deseret necessitate. Deniq; destitutũ exercitum eius in locis saxosis, atq; inuiis adorsi Arabas graui cæde sternunt funduntq;, & fugatos usq; ad refugia secuti exitio dedere, affuit Herodes serius quidẽ, quàm necessitas expostulabat: sed tamen ultus ærumnam posterioribus prœliis, ita Arabas afflixit, ut unam illam uictoriam suam sæpius deplorarent. Accidit etiam motu terræ grauis animorũ defectio, quo pecorum plurimum, hominnm quoq; triginta ferè milia consumpta sunt. Militaris tamen omnis manus, eo p̃ sub dio habitabat, incolumis perseuerauit. Hinc qđq; erecti animi hostium, ut arbitrarentur quod defertam Iudæam facilius inuaderent, & perculsos talibus prodigiis affligerent. Vnde eos Herodes ad defensionem sui erigendos putauit, & maxime, quia legatos quos in Arabiam miserat, necatos dolo compertũ habebat. Hoc ergo trepidantes sermone adorsus est. Cum tot secũdis nostroq; prœliis, fractæ res hostiũ usq; ad ip̃ũ fuerint cõfessionẽ, qui uesano dolore perciti quasi uicti legatos nostros peremerũt: mirq; mihi uideẽ, qđ metus uos irrõnabilis ĩtantũ perculerit, ut fortuita elemẽtoq; notis iam uirtutũ successibus p̃feratis? Nulla congressio fuit, qua nõ statim Arabes cesserint, atq; in

Antoni? Antigonũ securi percussit.

Consiliũ Cleopatræ.

Anti. li. 15. ca. 4.

Belli Iud. li. 1. ca. 14.

Magnus terræ motus.

Oratio Herodis ad socios.

atq; in fugam conuerſi cedendum exiſtimauerint. Et ut ſe habent furta belli, fraude atq; inſidiis remedia captauerint, non ut ipſi uincerent: ſed ut noſtram differrent uictoriam. Pro quibus cum confidere oporteret, exagitatio ſucceſſit quaſi formidabilis belli, quia terra tremuit, cum ſoli innocui fuerunt qui prælia gererent. Aut ſi cõſiderare uelimus, quibus offecerit, Arabes potius æſtimabimus, quos in bellũ reduxit: ne ſe fugiendo ſub traherẽt fortioribus. Video eñ illos non armis, aut uiribus fretos, ſed pecoris noſtri diſpendio in acicm remeaſſe. Fragilis aũt ſpes quæ non ex ꝓpriæ uirtutis fiduția, ſed ex alia ena pendet miſeria, cum in terris nihil tam mutabile, q̃ uel ſecũdæ res uel aduerſæ. Exiguis eñ momentis ſtatus rerum humanar̃ nouant. Nec proſperitas diuturna, nec ærumna eſt pertinax. Itaq; nec miſer̃ eſſe, nec contrà perpetuum eſt: ſed alternæ frequẽter, & in iiſdem uariæ uices rerũ. Deniq; ex nobis exemplũ capeſſere licet. Conflictu ſuperiore potiores fuimus, ſed in proceſſu prælii fors mutata, ut uinceremur ab his quos uiceramus. Ergo & nobis ſperare ſuppetit, ꝙ uincant à nobis q̃ nos uicerant. Incauta eñ ſemper nimia præſumptio, & ſui negligens. Timor autem ꝓſpicere futuris admonet, & diligentiam docet. In ꝓſperis audacia obrepit, & inconſulta temeritas neſcit conſilium ducis expectare. Deniq; contra ſententiam meam ꝓgredientibus uobis Athemonis nequitia nocendi locũ reperit. Nunc mihi trepidatio ueſtra uadatur prærogatiuam uictoriam. Erigite igitur animos, & ueterem Iudæor̃ magnanimitatem attollite. Nec uos inſenſibilium cõmotiones perterreant, nec terrar̃ motus alterius ærumnæ indices arbitremini. Habent ſuam noxam paſſiones elementor̃: nec aliud timeatis q̃ qđ in ipſis offenſionibus eſt. Non enim ſigna periculor̃ ſunt in terræmotu, atq; animantium lue, ſed ipſa pericula. Nihil eſt ergo quod timeamus quaſi grauia paſſuri qui ꝓtulimus grauiſſima. Propitius iam poteſt eſſe, qui uindicauit: & mitior, quàm ſi non uindicaſſet. Quid ſeruatur poſt terræmotum ac peſtilentiam, niſi miſericordia? Quia ſoluimus duplicia peccata. Et tamen nos quod bello utile ſit, integrum habemus. Peſtilentia enim extra bellũ poſitos abſtulit: noſtra aũt uictoria id hoſtibus ademit, quod bello idoneũ legerant. Deinde nobis pecus mortuum, illis conſiliũ, qui legatos quos miſimus contra ius, faſq; iugulandos putauerunt. Præuaricati ſunt legem omnium hominum, ipſorum etiam Barbarorũ, quoniam apud ipſos quoq; qui neſciunt humanitatem inuiolabiles legati habentur: dum uindicta cœleſtis reformidatur, & tanti ſceleris ultor deus timetur. Hoc ergo admiſerũt aduerſarii noſtri, quod nec humanæ nec diuinæ leges inuiolatum relinquunt. Egrediamur ergo non pro finibus aut ſpoliis, ſed ꝓ diuina iniuria præliaturi. Incitet nos ad bellum non coniugii aut prolis charitas, ſed præſumpta protectio dei. Non arbitria noſtra, ſed diuini iuris eiſp̃ cepta exequamur ſacra, qđ & pro his uindictam repoſcamus quos inuiolabiles eſſe oportere religio iubet. Inter arma hoſtilia legatio ſola pacis ſequeſtra eſt: exuit hoſtem qui legatione fungit, quorum nunc ſanguis clamat ad deum, & uindictam repoſcit. Feſtinemus igitur ad prælium dum ultorem habemus deum cæſorum uindicem. Illi ꝓ nobis melius prælianț. Et circũfuſi angelor̃ legionibus in acie prætendunt. Talibus hortatus milites, in hoſtem ruit, omnẽ occaſionẽ bellandi requirens. Erant Arabes præſtantiores numero, ſed animis infirmiores: unde congreſſione habita, ceciderunt ferè eorũ quinq; milia. Reliqui ſeſe in munitionem recipientes, aquæ inopia fatigabanț, ut legatione miſſa pacem pretio depoſcerent. Sed cum ſe ꝓtrahi uiderent, & ſitis amplius aquis deficientibus accenderet, egredientes pleriq; ſeſe offerebant hoſtibus uoluntarii, ferro q̃ ſiti præoptantes perire. Quos uinctos ſeruabat Herodes, ne quid eſſet inſidiarum. Itaq; quatuor diebus quinq; fermè milia recepta ſunt, aliis ad bellũ prodeuntibus iterũ ad ſeptẽ milia uirorũ cæſa. Qua plaga humiliati Arabes à rege quanto uirtute inferiores tanto cõſilio præſtantiores. Quẽ aduerſarium habebant, quaſi defenſorem, & auxiliatorem ſibi ipſum expetiuerunt.

Fragiſ ſpes quæ nõ ex ꝓ prię uirtutis fiduția, ſed ex aliena pẽ det miſeria.

Notatu digniſſima.

Optima bel ligerãdi intẽ tio.

Ferrò q̃ ſiti ꝓoptant petire.

Caput .XXXIII.

SEd maior uictorem ſolicitudo perculit, ut qui ſibi alios ſubiecerat: non iam de finibus, ſed de toto regno periculum imminens phorreſceret, uicto Antonio quem fida ſibi amicitia copularat. Deniq; Auguſtus Cæſar Acciaci triumphator certaminis, necdum ſuperatum Antonium arbitrabatur, cum Herodes ſupereſſet uictoriæ.

Oratio Herodis ad Cæſarem.

Anxius itaq; rex cum Rhodum acceſſiſſe Cæſarem uero iudicio comperiſſet, nauigauit ad eum, ne fama terrenum iter eius præueerteret. Adueniensq; depoſito diademate, ſeſe obrulit priuato habitu, ſed mente regia. Deniq; nihil ueritati ſubtrahens conſtantiam tenuit, autoritatem reſeruauit. Ego, inquit, Auguſte fateor me fidelem fuiſſe Antonio ſocium, utpote qui ab eo regnum acceperim, cui me debitorem adhuc non abnuo, idq; armis probaſſem ſi Cleopatra non inuidiſſet, & Arabes non impediſſent. Ea neceſſitate arma aduerſum te non tuli: non quaſi amici deſertor, aut ꝑlii pauidus, ſed quaſi domi rebus gerendis occupatus. Ingratũ me tamen ſibi non ſenſit Antonius, & adiumenta exercitus, & frumenti innumerabiles copias abſens miſerim: Sed & tu Cæſar me non ingratum beneficiis eius qđ iudicauiſſes, ſi Acciaco bello interfuiſſem. Vide quàm nihil ſubtraham. Plus metuo apud te ingratus in hoſtem tuum, quàm in te hoſtis uideri. Iudicium mihi tuum grauius q̃ bellum eſt, apud quem non uirtutẽ meritа, ſed uitia periclitantur. Vnde & ego malo apud te de fide quàm de perfidia cauſas dicere. Vide Cæſar quàm integrum Antonium non dèſeruerim, uictũ non refugi. Vicisti Cæſar Antonium legionibus tuis maximis: uiciſti conſiliis tuis, uiciſti imperii Romani uiribus quod dereliquit: & quod negauit, & uere uictus eſt uirtutibus tuis, ſed magis moribus ſuis. Vicit eum Cleopatra uxor, uicit eum Aegyptius amor, uicit eum Conopea luxuries. Victus ẽ, quia maluit cũ Cleopatra uinci, quam ſine ea uincere: uicit eum mulier infeſtior ſuis, quam aduerſariis. Suaſeram mortem mulieris, ſi uellet ſibi cõſulere: promiſeram auxilia, quibus repararem afflictum: promiſeram uires quibus fugacem tuerer, meipſum belli conſortem obtuleram. Sed mentem eius obſtruxerant Cleopatræ cupiditates: uictus eſt, quia audire me noluit: uictus ſum & ego cum Antonio, minore tamen flagitio: quia illum Cleopatra uicit, me Antonius. Ille Barbaram, ego amicum non dereliqui. Cum illo poſui diadema, ſed ad te uenire timens amici fidelis gratia ſequeſtraui regni inſignia, ſed non abieci uirtutis cõſcientiam: ut uoles, iudica. Ego tñ quauis ſorte iudicii tui referam mecũ, qđ cuiuſmodi fuerim amicus, æſtimabiț.

Caput .XXXIIII.

REſpondit ad ea Cæſar: Salue, inquit, & nunc magis regno tuo utere, quia non inuidemus uirtutibus, ſed delectamur. Dignus eñ es pluribus imperare, qui ſic tueris amicitiam: & ut in aduerſis poſitum non abneges, & amicum tibi cõfiteri non erubeſcas. Sed adorere felicioribus adhærere & conſeruare fidem in proſperis, iam in aduerſis ſatis probaſti. Vicerit te Antonius, ſed non ego uictum putabam, quem amicitia parem fecit uictoribus. Propterea expeteris à nobis, quia nullus te belli euentus mutauit: quandoquidem non tu Antonium deſeruiſti, ſed te Antonius, qui Cleopatræ magis quàm tibi credidit. Inſipientia illius te nobis acquiſiuit, quia pernicioſiſſimam ſibi elegit, fidelem repudiauit. Nec mirum ſi Cleopatræ Antonius uictus adhæreat, à qua uictor captus eſt. Quid miraris ſi à te deſiſtere fecit Cleopatra Antonium, cum à me diſſociauerit, atq; ex conſorte imperii hoſtem fecerit? Ergo & quia tu nobiſcum repudiatus es, & ideo nobiſcum regna. Nec hoc quidem beneficio uacat, quod dũ nos bellis occupamur ciuilibus, tu indomitam Arabum gentem ſubiectam feciſti, quia Iudæorum hoſtes pro noſtris ducimus. Nobis enim arma inferunt qui uos laceſſunt. Nobis ergo militaſti, cum tibi uinceres; & ideo te remunerabimus, ut regnum tuum cõfirmetur noſtro munere: Interim nihil imminuiſſe non parua gratia eſt: adoriemur in reliquum ut non requiras Antonium. Neq; enim dignũ eſt, ut quem bello uicimus, non uincamus beneuolentia? Cum hæc dixiſſet Cæſar, impoſuit diadema capiti eius, ſed utilitatem adiungens muneri. Qua dignatione Cæſaris inuitatus Alexander, ex amicis Antonii, uir̃ cui Cæſar maxime indignareț: uolens abducere offenſioni, multa deplorabat prece, ſed indignatio nimia nullum ueniæ locum reliquit. Proficiſcẽtibus inde in Aegyptũ, ꝓſecutus Cæſaris iter ſuppeditatis oĩbus, quæ urbi, uel ipſi, uel exercitui uſui forẽt, maxima ſui grã imperatoris ſibi ſtudia cõciliauit Herodes: ꝑcipue qa in locis aridis ſuam amorẽ infudit oĩbus, ut plus uideret meruiſſe, q̃ accepiſſe. Minor quoq; regni ptãs ribus uſq; ad Peluſiũ regali prouiſione aquar̃ affluẽtia ſubminiſtrata, q̃bus officiis tm̃ q̃ humanitatis largitas æſtimareț. Vnde Cæſar ex ſententia rebus intra Aegyptum ge-

Reſponſio Cæſaris ad Herodem.

Cæsar Herodi multa donat.

stis Antonio & Cleopatra defunctis, nõ solum quæ adempta erant Herodi reddidit: uerũetiã p̃ter illa quæ Cleopatra auerterat Gadaram, Ioppen: Samariã quoq; ei concessit. Maritimas quoq; urbes, Gazam, Arithedanam, Ioppen, turrim Stratonis simul donauit: quadringentos quoq; stipatores ex Gallia, quibus septa incedebat Cleopatra, ad custodiam corporis regi concessit, multaq; alia. Sed his oñibus rex pluris habebat, quia a Cæsare super oñes, infra Agrippam tñ diligebat, ab Agrippa infra Cæsarem.

Caput .XXXV.

Herodes templũ exornat mirifice.

QVintodecimo itaq; sui regni anno ut beatitudini suæ rñderet, & gratiæ tanto rex secundæ successu leuatus, ad pietatẽ intendit, & ut se gratũ cœlestibus in se supra modũ fluentibus beneficiis demonstraret, templũ ornauit, omnẽ illum circa templũ loci ambitũ circũuallauit muro, geminatisq; spatiis inclusit immenso ædificandi sumptu, & exquisito decore: Indicio erant magnæ circa sacrariũ porticus, quas extruxit ex fundamẽtis, nec minor tuendi q̃ ornandi intentio. Siquidẽ castrũ aquiloni cõmuniuit subiacens, qd appellauit Antoniam propter Antonii gratiã, nullo inferius superiore palatio. Addidit etiam in ipa arce regiæ domus geminа habitacula, maximi ambitus & mirabilis pulchritudinis, quoꝝ gratiæ nihil conferendum arbitrareris. Vnũ eoꝝ Cæsariũ, alterq; Agrippiũ nũcupabat, ut in suis ædibus tanto amicoꝝ diuturna memoria celebraretur. Vrbem quoq; sebasten nõ solum ædificauit, sed etiam repleuit inhabitantibus. At ne singula persequar, haud ullum facile præteriit locum uetustarũ urbium, quẽ non reuocaret labentẽ, aut additis, quæ deesse uidebantur, ædificiis ornaret. Liberalitates quoq; suas usq; ad quinquennalia diffundẽs certamina: unde illud hominũ genus effusis diuitiis locupletauit. Templũ etiam Cæsari de marmore albo condidit ad fontes Iordanis, adeo immemor factus religionis ut homini templum sacraret, usumq; gentiũ in Iudæam induceret, loco nomen Parnyũ est:

Mons excelsæ altitudinis

Vbi mõs altitudinis excelsæ summo in sublime uertice exporrigitur: cuius in latere uum brosum aperitur antrũ, per qd graue olentis præcipitii pfundũ sæuam exhalat mẽphitim. Intus aquarũ congregatio, & sine ullo motu multa uis inerat, ut nulla æstimatio profundæ altitudinis non comprehenderetur. Foris autem circa ipsius antri radices fontes scaturiunt. Vnde ortũ illic Iordanis pleriq; æstimauere: nobis tñ quid ueritas habeat in posterioribus aperiendũ uidetur. Erat in maritimis ciuitas quæ Stratonis turris appellabatur, iam fessa bellis frequentibus, & uetustate ipa inclinata in ruinam. Opportunitate tñ & gratia loci præminens, quam renouauit lapide albo & uariis ornauit ædificiis, atq; in ea magnanimitatis suæ uirtutẽ, & elegantiam operis expressit. Inter duas eñ maritimas urbes Doram atq; Ioppen sita in medio: utraq; ex parte pstringitur immenso portuoso littore: ut oẽs quicunq; ex Aegypto Phœnicẽ prætermeare desiderant, in salo fluctuent, quia frequenter illic mare uentis excitatur, & maxime Libycis spiramine, cuius etiã moderatiore flatu fluctus attollit: deniq; illisus pcurrentibus saxis, & fracto repercussus impetu efferũ mare cadendo exasperat. Itaq; rex nullum impensis statuens modũ magnanimitate uicit naturam, portumq; maiorẽ Pyræo constituit, atq; in eo penetrata rupium uastitate stationes tutas cõposuit. Mensus quoq; spatium qd magnitudini portus conueniret saxa ingentia in mare iecit, quibus inesset plerisq; altitudo pedum quinquaginta, aliis etiam excelsior. Distinxit ipm maximis turribus portum, quarum unam Drusion uocauit, ut Drusi nomen qui de Cæsaris maioribus fuit insignibus sui operis intexeret. Gradus etiam breuiores locis interposuit frequentioribus, per quos sine gra ui labore nauigia subducerentur. Tribus etiam colossis ingentibus totam portus illius gratiam uenustauit. Iterum templũ Cæsaris editiori fundauit loco, & templi medio colossum constituit Augusti nomine, uelut simulacrũ ipsius, qd non minoris magnitudinis foret simulacro olympii Iouis aut Iunonis Argiuæ. Nescias pulchritudinẽ in rã tis difficultatibus, an ualiditatẽ operis ac munimentũ in tãto decore pstare amplius putes, qñquidem insolubile maneat opus, & mari, & uetustati. Accessit itaq; in eo opere multiplex gratia. Nam & urbs maxima accreuerat, puinciæ, & portus nauigantibus, & honor Cæsari, cuius ex nomine Cæsarea in hoc tempore uocatur.

Caput .XXXV.

Dosidẽ Herodes habuit uxorem de q̃ Antipatrũ suscepit filiũ

HAnc regis potentiam psperis affluentẽ successibus unius mulieris expetita societas inclinauit, mœstisq; infregit doloribus, ex quo aduersum ius fasq; cõiugũ, dignitate potius generis, q̃ charitate usu quodã regio metiendũ existimauit. Habuerat aũt in consortio, Dosidẽ noñe, Hierosolymitanã fœminã priuato sibi ante sociatã, quæ gratior eo esse debuerat, quo fuerat felix marito, cũ qua regale fuerat adeptus fastigiũ. Vexꝝ immemor gratiæ, piicit Dosidẽ, sociat Mariamnẽ Aristobuli neptẽ, Alexandri filiã. Itaq; dũ sequit nobilitatẽ, turbationẽ incidit, qua sibi domus ppria nõ conueniret, cui diuersaꝝ prouinciaꝝ multiplex obtẽperaret populus, ac ne oculi nouæ nuptæ odio nouercali domi posito eo, quẽ Dosis generauerat offenderet eiectus, nõ solũ paternis ædibus, sed tota quoq; urbe Antipater (id eñ inueni nomẽ) infaustis nuptiis locũ fecit, quas pater unici filii exilio cõcelebrauit, uixq; festoꝝ dieꝝ solẽnitatibus arcesebat: uidẽs mulier morigerari sibi maritũ, etiã pietatis cõuitio in superbiã cõuersa, addita est etiã causa qua iure eius animus inflãmaret: quia Hyrcanũ aũt suum uiri sui insidiis cõpererat extinctũ, falsò suspectũ ppter regni cupiditatẽ: Ipse est de quo supra memoraui mus, quẽ Barzafarmanes qui Persis ſperitabat, cũ occupasset Syriã captiuũ abduxerat, atq; in Parthia primo retentum, postea Iudæis postulãtibus q̃ supra Euphraten in habitabant miseratus fortẽ inclinatã pmiserat: atq; utinam ut cõcessus fuerat deprecantibus, ita etiam credidisset monẽtibus, ne more ingenii hũani ppinquoꝝ eũ potẽtia solicitaret, ut ad Herodẽ transitũ faceret, eam illi periculo futurã, q̃ nullos magis regni cupido seruandi q̃ pximos exagitaret, atq; à ppinquis caueret. Vexꝝ ille tædio peregrinationis, & suoꝝ desiderio transiuit Euphraten, in Iudæam reuertit. Quod altius in pectus Herodis, q̃ quisq̃ ratus erat descendit, non quò ille regnũ affectauerit, sed quia uiro regii generis, & diu exercitatæ priuilegio ptãtis, icertũ an ab eo abstinere se posset æstimabat. Laqueus igit mortis Hyrcano coniugiũ neptis fuit, cuius gratia pperauit ad Herodẽ: nescius, tutius apud hostẽ captiuos degere q̃ apud regẽ ppinquos. Nulla itaq; uel leui regnandi suspiciõe hoc solo interemptus est, q̃ ei cõpetere regnũ uidebat. Diligebat interea Mariamnẽ impenso amore, nec offensam uolebat: Cumulauerat mulieri gratiam numerosior partus. Nam quinq; ei generauerat filios, sed ex tribus maribus iunior Romæ obierat: dũ literis imbuit liberalibus. Reliqui duo ultra priuatoꝝ modũ regio cultu celebrabant. Suffragio erat iuuenibus matris nobilitas, & suus ortus in regno, q̃ imperante iam patre geniti forẽt, sed amor maxime Mariamnes, quo rex magis magisq; quotidie accẽdebat, ut cũ ipsi nulla uicissitudo amoris a cõiuge rependeret, caueret tñ ne in aliquo mulieris animũ mœstificaret. Aequa lance odiũ mulieris, & amor uiri aduersum se certabant. Iustius tñ Mariamne amantẽ se uiꝝ oderat, q̃ Herodes Mariamnem amabat nõ amantẽ. Suppetebat mulieri odiũ de flagitio, fiducia de amore: quia alterum dolore nepotis auersabat, altero per obsequiũ amãtis extollebat. Et ideo ne à conuictio quidẽ obiiciẽdoꝝ criminũ tẽperauit, q̃ auũ sibi Hyrcanũ, & fratrẽ Ionathã per sceleus eripuisset, cũ alter prosocer, alter affinis: ille ppter senectutis infirmũ seruari debuerit, hic saltẽ ppter ætatẽ adolescẽtulũ: facinus indignũ, cui septẽ & decẽ annoꝝ adolescẽti summũ cõmiserat sacerdotiũ, huic cõtinuo honorẽ cõtulit, & mortẽ intulit: nulla alia causa ut accepimus, nisi q̃ sacerdotali amictu indutus, ubi accessit primũ ad altaria sacrato & celebri die, subito populus illachrymauit, quod suspectũ adeo Herodi fuit, ut præ gaudio crederet populũ illachrymasse, atq; eo erga ephebũ pdidisset affectum suũ, lachrymas illas uoti indices, studiũ populi sui periculosum, q̃ intimis uisceribus significauit, q̃ studiũ erga cultũ adolescẽtis haberet, & nobilẽ illũ regiũ nepotẽ impotentis mulieris filiũ fratrẽ reginæ pteruioris, que regẽ uiꝝ dedignaret, pruptuꝝ ad impetrandũ, nisi maturius sublatus è medio foret, cui forma, cui decoris gratia suppeteret, ut iure præferẽdus oĩbus æstimaret. Proposuit itaq; adolescentẽ occidere, exagitabat eũ mater adolescẽtis, quæ & ad inuestigandũ acrior, & ad ulciscendũ uehemẽtior, nihil occultũ, nihilq; inultũ patiebat, eoq; reuocare sese ac reprimere deliberabat. Rursus exagitabat eũ cumulatior indies erga adolescentẽ amor, uniuersoꝝ & regni periculũ. Vñ prærupto furore excitatus, statuit quouis modo sibi consulere.

Caput .XXXVII.

Mittit adolescens nocturnis tẽporibus ad urbẽ Hiericho, atq; ibi solitus delectari studio natandi: à plurimis quasi in ludũ coeũtibus, dũ sine modo mergit, in piscina necat. Id tacitũ soror nõ tulit, sed affectu germanitatis per conuitiũ prodidit, atq; obiectauit marito, iussu eius sibi fratrẽ ereptũ. Destitutam se oĩbus, funestam sibi domũ cõiugis, qui primo sibi auũ ademerit, postea germanũ interemerit, miseram se exitio suis fuisse: imprecari dira uiro, socrui & regis sorori, cõmune omniũ flagitiũ ultorẽ deũ poscere, ne tantũ facinus impunitũ relinqueret. Ferebat ista Herodes quasi amore captus, & nutibus deditus: sed furebat ira mulieris, & ferre nõ poterat maledicta execrãtis, & indignãtis arrogantiã maxime, quia uictus * uernaculo eius Herodes, insurgere aduersus dilectã nequibat, & ideo quo magis excitari quasi amãs posset, scena adulterii cõtexit, atq; in mulierẽ istiusmodi crimẽ cõponit, q̃ imaginẽ suam Antonio in Aegyptũ destinauisset. Quãtæ istud intẽperãtiæ fuisse, ut absenti & prompto in libidines uiro, tũ p̃terea potenti qui ptãte p̃ iure uteret, formã suã uenalẽ offeret, ut pulchritudine illiceret, nouæ auctiõis cõmercio se mulierem prostituisse, uine amoris an odio mariti, cuius periculũ p̃ mercede adulterii postulauisset. Hoc itaq; commento mulier, apud Herodẽ Mariamne quo magis amabat, eo grauius appetebat, nec tũ ĩsimulatio ipsa, quãuis indignantiũ fœminarũ aliena ueri penitus fuit, matrẽ em̃ Alexandram furentẽ, q̃ alius filio suo Aristobulo in sacerdotio præferebat. Hoc em̃ nomine Ionatham filiũ suũ, quo auũ sibi regẽ fuisse in memoriam reduceret appellari malebat, ab Antonio per Musurgam quẽdam literarũ sequestrũ petiisse filio suo sacerdotium Fides uero p̃pior erat. Deinde aduenientẽ in ludæam Gellio Antonii amico, cognitum adolescentẽ miraculo fuisse p̃pter excellẽtissimi decoris gratiã: Nõ minus etiã Mariamnẽ cuius quo dignitas clatior, eo fama illustrior, & forte cõpertã more quodam ingenii hũani, quo uiri quoq; eo se ĩterioribus amicis chariores cupiãt declarare, si præsentibus quoq; necessitudinibus suis in se hospitalitatis societatẽ indulgeãt: ibi quoq; Alexãdræ datã cũ Sosio colloquẽdi copiã licet liberiori uiduæ, alia quoq; cognoscẽdi hospitis desse copia nõ potuerit, cũ p̃sertim hmõi & causas & personas reqreret. Deinde collato utrinq; cõsilio id se dedisse sniæ, ut utriusq; imagines Antonio dirigerent. Perstrictũ illum splẽdore imaginũ, & Sosii præcipue testĩonio, q nihil tale se unq̃ uidisse in terris asseueraret, & gratiã illis nõ hominũ, sed diuinã inesse lenocinantẽ, ut excitaret uiri mẽnime sobrias cupiditates scripsisse Herodi, ut Aristobulum ad se sine mora mitteret, de Mariãne q̃ sibi cõiuncta foret, p̃termisisse. Nõ coopire libidies suas, uel in his quæ nuptæ essent apud maritos soleret, cui sine piculo usus foret flagitiũ sine pudore, sed quo Cleopatræ caueret ĩdignationẽ, quæ utriusq; qdẽ sexus riuali offenderet, sed amplius si sociatã uiro mulierẽ deprehẽdisset, quia se decore sup oẽs excellere mulieres arbitrabat. Perlectis itaq; literis, Herodẽ excusauisse, q̃ sine seditiõe populi & p̃turbatiõe totius gẽtis, auellere a suis nobilẽ nõ posset adolescentẽ, atq; ut satisfaceret Alexãdræ, spõdisse Aristobulo sacerdotiũ: sed cũ morã fieri p̃missis uidisset, & arte se ludi putaret, Alexandram parauisse nauigiũ, ac in ipso apparatu fugæ cognito p Sabionem consilio reuocatam esse cũ filio. His motũ Herodẽ dissimulasse ad tẽpus iniuriam, & acceleraſſe Aristobulo sacerdotii collationẽ, ut honoris specie paratæ necis inuidiam uelaret: Quæ peracta ut diximus quasi fulmine ictus exagitatus est, simul & affectati adulterii afflicto à suis crimine, q̃ sciret Antonium promptũ ad libidines, & inuelatas, ex eo q̃ plurimũ poterat inflammantẽ in omne genus amatoriũ cupiditates. Cleopatræ quoq; inexpiabilem riualitatis præcipue dolorem atq; immanitatem, quæ plurimos uirorũ, quos ſegnius res circa uxorum reprimẽdam intemperantiam compererat, interemisset, imminere sibi periculum non solum amittendæ cõiugis, sed etiam subeundæ mortis perhorrescebat. Proposuit itaq; ipse contendere in Aegyptũ, ut Antonium uel Cleopatram quam maxime metuebat defiecteret. Euocatum alii ferũt. M. Antonii literis eò tetendisse, ut necati adolescentis causas præstaret. Profecturus tũ affini suo Iosippo, cui Salome germana regis in cõiugium cõuenerat, secreto aperit suspectam sibi necem p̃pter cõiugalis formæ appetentiam, quã missa sui decoris specie prodidisse mulier argueret, idq; quasi affini negocii cõmittere, ut si ipse ab Antonio extinctus foret, Mariamnem necaret,

Alias miraculo

ne merces flagitii supesset. Iosippus haudquaq̃ ut arbitror, studio p̃ditiõis, sed quo mulieris erga uirum sopiret querelas, q̃bus se afflictam diceret ardere odiis uiri mandatũ exprimit, atq; ad affectũ amãtis interp̃tatur, quod ne mortuus quidẽ patereť Herodes seiungi se ab uxoris societate. Sed mulier longe aliter q̃ Iosippus æstimauerat, ad argumentũ traxit implicatæ adhuc in se crudelitatis, cuius exercendæ post mortem quoq; suam executionẽ affini p̃prio maadauisset, infestũ illũ sibi iniuria qui suspiciões suas non argumento aliquo ueritatis examinaret: sed p̃ruptæ mortis exitio urgeret, nullũ odiis finem fore, quæ ultra ip̃m uitæ ac salutis defectum extenderent. Sed Iosippus domestici mali immemor, dum alienam coniugẽ uiro reconciliare expetit, suæ cõiugis aduersum se inflammauit suspiciones: quæ & colloquia uiri p̃prii cum Mariamne morasq; in aula regia haud pfunctorie ferendas arbitrabat. Deniq; ubi frater reuertit insimulatio nes non distulit, iniuriam addens suam regalibus contumeliis, qd sibi quoq; Mariamne ademisset maritum: sed Herodes præstrictus licet, tamẽ haudquaq̃ grauius primo commotus est, nec infensum se uxori præbuit, cum etiam ui amoris infractus quodam die mulieri iurare cœpit, quod tanto eam diligeret affectu, ut nunq̃ alterius mulieris flagraret cupiditate. Ita omnes ex animo abiecerit, ut uxori fidem seruaret. At illa: Satis, inquit, amorem erga me tuum mandatis quæ Iosippo dederas declarasti, præcipiẽs ut me occideret. Quõ potest amare qui occidere potest? Amens ilico rex ubi audiuit secretũ suum proditũ, cogitare cœpit nunquam proditus̃ fuisse Iosippũ, nisi captus amore mulieris mercedẽ proditionis stupro quæsisset, manifestatũ qd diu latebat in aperto crimẽ indubia corruptiõe: nõ frustra à excitatam sororem quæ domesticam iniuriam præ cæteris deprehendisset. Itaq; indignatiõe nimia furẽs animiq; impos exiliuit de lectulo fugiẽs corruptelæ turpis contagia, nec furentẽ capiebat aula: audiuit soror uociferantem, continuoq; rapiens tempus ad argumentũ insimulandi, & occasionẽ nocendi confirmauit indignãtis suspiciones: impulsus itaq; dolore iniuriæ insimulatione germanæ, iubet occidi utrunq;, nec multo post secuta est factor̃ pœnitentia: & ubi ira cecidit, amor succedit, & passio resuscitata est, tantusq; incanduit feruor cupiditatis, ut defunctam nõ crederet, atq; in excessu mentis positus quasi uiuentẽ alloquereť. Et sicut ad eam quæ uiuere iugali gratiæ. Vix deniq; multo edoctus interuallo tẽporis obiisse credidit, quam pro amore tanquam immortalis fœminam decoris mori non potuisse arbitrabat. Tantus erat affectus erga defunctam. Deniq; efferus, postea atq; in multor̃ necem præsentium odio fertur exasperatus, nec solum morbo animi laborasse: sed etiam graui corporis ægritudine, quã ex pestilẽtia quoq; aëris contractam aiebãt. Nã tractus cœli corruptior plurimis pestẽ creauit. Vnde cõsultis medicinæ peritis syluaq; secretis sese abdit, & refuso paulatim uigore, uenatibus salubritatẽ corpis, pariter ac mẽtis salubritatẽ recepit.

Herodes uxori iurat.

Tract⁹ cœli corruptior pestilentiam creat.

Caput .XXXVIII.

Hoc quoq; addebat miraculis suis quibus defunctæ suspiciebat gratiam, luisse se iniusti pœnas flagitii, & elementor̃ ægritudine expiatum interitum tanti decoris, excidio mundi populor̃ lue unius mortem: sorte tĩ impari uindicatam, cum fructus terra abnueret, fames augeret pestilentiam. Hunc Mariamne exitum tulit, sobrie uiro pudica: sed insolens formæ conscientia. Cui magnanimitas superfluebat, sedulitas deerat ut blandítias dedignareť mariti, secura qd nihil ab eo, qui supra modum diligeret, exitii perpeti posset, nec solum ad præsens ultionem reperit: sed etiam in reliquũ hæreditaria odia transmisit. Cui succesſere filii materni doloris executores, pio erga matrẽ quidẽ affectu, sed erga patrem impio: cũ utriq; parentum pari munere ius naturæ soluẽdũ foret. Nec exercitatos dolor reperit. Nã diu Romæ eruditi Latinis iuxtà & Græcis literis astutiam non mediocrem assumpserant, & absentes cõpererãt neẽ matris, plerisq; in odium patris impulsoribus asperabanť. Regressis quoq; ne cõspectus quidẽ paterni reuerẽtia sedulitatem infuderat: crescebat cũ ætate malitia. Accessit etiam ex coniugii societate præsumptio, quod alteri Salomes filia neptis Herodis, alteri Archelao genita, qui Cappadociæ regnũ tenebat, in ius copulæ nuptialis conuenerant, & nobilitas coniunctionis odio̱ dederat autoritatẽ. Offendebať igiť Herodes, ue

Vtriq; parẽti pari munere naturę ius soluẽdũ est.

tacito filioꝝ ingenio excitatiore, q̃ paterna pietas pati posset, quæ etiam uultu frequẽter læditur. Addebantur & stimuli ab his, qui ab insidiis filiorũ cauendum quasi solicíti crebrò denũtiabant, asserẽtes ꝙ ultrices materni exitii armarẽt manus, quibus pertritus antipatrũ Herodes Dosidis filiũ præferre fratribus, atq; ad sui gratiã huberiore affectu cœpit lacessere, ardere maioribus odiis aula regia & certamíe fratrum cõcuti: dum illi indignãtur, ꝙ priuatæ mulieris filius sibi in regno ortisp̃fetebat: ille uersutus adulandi quo se inferiorẽ materno latere cernebat, eo studiosius cõmendare sese patri, appetere germanos cõpositis insimulationibus non quiescebat, donec ipse per se ac per alios, quos sibi adiunxerat, excluderet ipsos ab affectu paterno. Deniq; regnandi his spẽ omnẽ ademit, ita ut publice cõdito testamẽto, solus imperii successor designaretur, missusq; ad Cæsarem Romã, præter insigne diadematis omni ornatu cultuq; regio fulciebatur. Inde in ludæam regressus, aucta erga se Cæsaris plurimorũq; illustrium uirorũ gratia, exigui ꝓpè tpis interuallo tantũ prævaluit, ut etiam matrem cõiugio patris redderet: geminisq; armis adulandi arte, & simulandi uersutia, ita gemanos urgere apud patrem cœpit, ut pater filiis necem pararet. Deniq; furens animi Romam petit attracto secum Alexandro, quem reum magici aduersum se criminis ante Cæsarem statuit. Ille le data sibi copia deplorandæ calamitatis ærumnarũq; omnium, cum uideret sibi suppetere tanti iudicis autoritatem, qui nec ab Herode traduci per gratiam posset, nec ab Antipatro circũueniri, nihil prætereundum ratus, flagitia patris quadam perstrinxit modestia, ut nec urgere tanq̃ accusator uideret, nec occulta esse sineret, cum plurimũ causam iuuaret, si se ob necis maternæ dolorem, paternis peti odiis demonstrauisset. In talibus enim iudiciis nihil tam magis liberos grauat, q̃ naturæ pietas & affectiõis autoritas. Quæ si aliquanto traducũtur flagitio p̃iudiciũ minuitur, prærogatiua excluditur: Vbi uero ad obiecta patris uentũ, ualidis refellens assertõibus alienum sceleris primo fratrẽ demonstrauit, qui suorum esset consors periculorum, quẽ innoxium in crimen uocarí ingemiscebat. Astipulabat puræ conscientiæ agendi ius & dicendi peritia, nihil sibi ac fratri relictum honoris, sublata omnia per scelus germani patrisq; facilitatem. Amarissime deplorabat necem sibi irrogari, quã pater eousq; expetit, ut crimen adiiciat, flagitiũ adiungat. Quibus dictis coegit in lachrymas uniuersos, atq; eò sortem deduxit iudicis, ut Cæsari accusatio non probaretur, pater reconciliationem amplecteretur. Id gratũ admodum & præcellentissimũ Romano principi, nõ solum regi inclyto regnũ donasse, sed etiam liberos reddidisse. Itaq; iusto defunctum examine, ut sic paterni iuris reuerentia inuiolata maneret, & tuta filiorum innocẽtia patri, ut dicebat, obtemperarent liberi. Ipse inoffensum naturæ affectum exhiberet filiis, cui uellet tamẽ regnũ relinqueret. Redit ex urbe Roma cũ patre, Alexãder iudicio magis q̃ suspicione absolutus. Vacare em̃ mentẽ Herodis ab odio filiorũ Antipater non patiebat: Ipse enim erat odioꝝ materia: premebat tamen studium suum cõtuitu recõcilationis, ne appetitæ germanitatis scenã proderet, infidias manifestaret. Vbi uentum est in Ciliciam, & nauigantes in Eleusiam applicauerunt: susceptt eos Archelaus opimo conuiuio, gratias agẽs Antipatro genero sua causa, ꝙ exemptum periculo recõciliatione etiam dignum æstimasset. Ipse etiam liberis per suos directis amicos rogauerat, ut genero defensionis adiumento forent, & discedenti obtulit. XXX. talenta hospitalitatis munere, ac Zephyrium aduq; regẽ pduxit. Regressus domum rex continuo populum aduocat, apud quem hoc modo disseruit.

Antipater regio fulcit cultu.

Caput .XXXIX.

Hic Herodes alloquit populum.

MOdo causa mihi Hebræi ciues & utilis & fructuosa fuit Romam petendi, profecto ut de filiis meis Cæsar iudicaret: ne solus ego qui irascebar cognoscerem, perrexi ad Cæsarem: ut qui mihi regnum reddiderat, de successore meo pronũtiaret. Adiecit beneficiis suis ut quod difficile erat, propè amissos filios patri repræsentaret, fratribus quod supra regnum est, concordiam redderet. Redeo igitur ditior quàm profectus sum, didici esse melior pater, quia didicerũt filii mei esse meliores liberi Cæsaris beneficio. Statuit enim ut ex meo arbitrio penderet filioꝝ successio, ne prærogatiua successionis superbiã gigneret. Ipse mihi successorẽ darem quẽ elegissem; eum scilicet qui meruisset, eũ aũt qui patrẽ amplius honorauisset. Imitabor Cæsarem

sarẽ, ille em̃ absoluẽdo iuniores filios meos, seniori filio pares fecit. Itaq; simul tres liberos hodie reges cõstituo: Illi ætas, istis nobilitas astipulat, nec numerus moueat, magnitudo regni & pluribus abundat. Arbiter primo sentẽtiæ meæ deus: deinde etiã uos accedite, quos Cæsar cõiunxit, constituit pater, uos honore congruo ꝓsequimini, ut ne ꝙ immoderatus neq; infimus honor sit: Aliud inflat, aliud exasperat. Quod cuiq; portionis suæ meritis suppetit, impartiat. Nõ em̃ tantũ quis delectat eum, quẽ supra mensuram honorat, q̃tum lædit eũ, cui debitum negat. Et plerũq; utercq; eoꝝ offenditur, ubi prælationis adulatio est. Sum certe omnibus pater. Honor filioꝝ haud dubie patris gloria est. Si tamẽ supra modũ qs liberos meos excolat, reus est mihi etiã pro liberis meis, qbus autor prolapsionis est: Nimius em̃ cultus audaciæ sumptus est. Nũquid iuideo liberis meis? Absit: sed malo eos minus cũ gratia posse, q̃plurimũ cum seditione. Quod enim superbiæ uel rapinæ est cito labitur: quod gratie diu tenet. Vnde curæ erit mihi ut sponsores cõcordiæ adiungã liberis meis parentes amicosq;, quoꝝ hortatu mutuæ dilectionis affectum induant. Nam cũ omnis sermo malus facile mentẽ audientis inficiat: tum maxime assidua colloquia, & diuturnus usus pestem animis infundere soleãt, quo contagio quodámodo in mores cohabitantiũ cito trãseat: & si trãquillitas moꝝ sit, tamẽ ut stagnum mite licet, uentis exagitantibus assurgere in æstus ualet: ita bona natura improbis monitoribus fluctuat. Arbitror itaq; ꝙ in me unusquisq; spem sui potissimã debet recondere, nõ em̃ quod accidit liberis meis, mihi deperit. Plus unusquisq; tribunoꝝ uel militũ reuereri debet patrẽ imperatoꝝ: Ego sum ego sum, qui mercedem uniuersis repẽdã pro his etiã quæ filiis meis detuleritis. Si recta aduertero studia factis remunerabor: maleuolẽtia pretium referet suum, ut apud eũ quoq; quẽ putauerit adulandum fructu excidat: Vos aũt boni filii cõsiderate primũ naturæ religionẽ, cuius gratia & bestias ligat, quæ etiã feras cogit in amorẽ necessitudinis: manet inter indomitas pecudes mutuus amor, & periculis propriis redimunt suos beluæ. Reuereminí etiã Cæsarẽ, qui uos ex inimícis amicos fecerit. Tertio meipsum qui rogare malo, cum possim iubere: manete fratres, nolite exuere quod generati estis. Do uobis uestem, & cultum imperialem, sed pretiosius est quod suadeo uestri amoris intemeratũ signaculũ. Si uos experiar, habebitis interim nõ regnũ, sed regni honorẽ. Si patrem dilexeritis, ius sequetur, mei tamẽ amorẽ ĩ uobis probate: omnibus, quibus delectare regnũ solet, ut principes potiemini. Onera imperii, & moles negocioꝝ me solũ, & si nolim manebũt. Et ideo uobis prodest mea uelle: qa ego quæ uestra sunt, & uolo, & mea arbitror. His dictis osculatus est filios, ut eos uno osculo charitatis inuicem sibi necteret. Quo facto conuentũ dimisit.

Honor filiorũ, patris gloria est.

Malꝰ sermo mentẽ audiẽtis inficit.

Maleuolentia suũ recipit pretiũ.

Imperium sine gratia uile & plerũq; noxium.

Caput .XL.

DIsceſſere plerique læti, qbus placebat cõcordia germanitatis: sed cũ fratribus reuertit dissensio, eoq; grauior quo dignitas potior, cui ãplius inuideret & nocendi suppeteret maior potestas. Dolebãt filii Mariamnes æquatum sibi priuatæ filium mulieris, qui regni nesciret prosapiam. Contrà Antipater distinctam sibi à fratribus regni spem dedignabatur, & inuidebat germanis quibus posteriora pro primis uix reseruarent: Sed hic sese tegebat, & uelabat odio prætendẽs gratiam, illis consilium omne ĩ sermone obuium etiã nõ quærẽtibus. Promptior lĩgua, & secretoꝝ prodiga, quicquid locuti forent apud Alexandrũ, continuo apud Antipatrũ erat, multa etiã quæ nõ dixerant simulabant. Pleraq; internũtius cũ incremẽto adiiciebat. Architectus omniũ quibus appeterent fratres Antipater erat: cuius uita nihil aliud erat, nisi quoddã uersutiaꝝ conciliabulum, scena improbitatis, argumentũ sceleꝝ, flagitioꝝ ministeriũ. Subiiciebat iudices, subornabat testes, simulabat defensionẽ, q̃si in theatro personã fratris circũferens, ut leuiora excuteret obiecta, grauioribus cederet, quo magis patrẽ falleret, & uehementius in fratres moueret, maximeq; acerbabat arte inuidiã paternæ neces paratæ, ut regnũ eriperet, quia regibus metus periculi suspectior: sed ne sine repulsore minus uerisimilia regi uiderentur, ipse primo tentabat refellere, deinde constringi se manifestis rerũ ĩdiciis uolebat uideri, ut perorata utrinq; causa, q̃si nihil iudicio defuisset amplius: pater tanq̃ in conuictos filios excitaretur, nulla enim res maiorem fidem

assertis dabat: q̄ quod Antipater fratrum defensor æstimabatur. Hac fraude plurimorū
captabat gratiam, ipsius quoq; patris in se mentem inclinabat. Quicquid quotidie fratri
bus minuebatur, de affectu paterno in ipsum transfundebatur. Abducebat amicos re-
gios, parentesq; & præcipue fratrem regis germanum Pheroram, & Salomen eius so-
rorem alienos à nepotibus fecerat, ut nō modo eos non defenderent, sed etiam appete
Glaphira Alexandri uxor. rent, atq; odissent. Accedebat odiorum materia uxor, Alexandri Glaphira, quæ mulie-
briter satis præsentium insolens extollere sese acceperat fastu superbo: eo quod omni-
bus præmineret prosapiæ claritudine. Itaque quasi dominam se omnibus qui in aula
erāt regia præferebat. patrem auumq; regem sibi, & præcipue Darium Hydaspem ma
terni generis apicem solita iactare, contumeliisq; ignobilitatis afficere Salomen regis
sororem, uel Dosidem coniugem: q illis dolori, sibi odio foret. Cæteras quoq; fœmi-
nas similiter exasperare, quæ regi ꝓpter decorem magis, q̄ propter nobilitatem generis
copulabantur. Plurimis etiam Herodes præter regium morem, etiam ludæorum usu
quasi quadam erroris licentia delectabatur, qui figuras maiorum uitiis suis obtentui du
cunt. Grauabatur ergo Alexander uxoris insolentia: Aristobulus quoq; iisdem qui
bus Glaphira sermonibus uxorem incessebat: deiecti illā status nec conferēdam regiæ
proli, imparē Glaphiræ sibiq; esse opprobrio, q frater regalis generis cōiugio potiret,
ipse priuatæ uxoris cōtubernio degenerasset, demens q cōturbaret cōuitio ꝓprias ne-
cessitates. Quibus pstricta cōtumeliis uxor Aristobuli, ad matrē oīa cū lachrymis perfe
rebat. Salome aūt cōperta per filiam regi Herodi ānuntiabat: at ille monere filios, q̄ p
dere cōmodius ratus, uocatos partim imperatorie terruit, partim affectu paterno horta
tus est, ut fratrē amarēt, neue ut hostes diffiderēt, ueniam tribuens superioribus, denū
tians correctionē futuris: at illi cōpositi sese insimulatiōibus peti pluribus deplora-
tes: orare simul & polliceri operibus ipsis, in reliquū propriæ fidem defensioni datu
ros: tantūmodo factū pater expectaret, nec temere auditis crederet: nō enim defuturos
delatores īprobos, q̄diu auditor credulus suppeditaret. His & talibus emollito patre,
q̄uis eo tempore īminentē depulerint metū, mœstitiā tamē coaceruarūt, q urgeri sese
à Pherora & Salome uidebant: quoq; alter patruus, altera soror patris, qbus defensioni
esse debuerāt, insidiabant. Accedebat em̄ formido grauis, quod plurimū poterāt apud
patrē. Nam accepto diademate ꝓpè uniuersam regni potētiam cū fratre suo Herodes
participauerat, nec mediocres utriq; cōtulerat opes, & maxime Pherore. Deniq; his an
nua talēta centū recōdebat, præter eam regionē quæ ultra Euphratē sita redditū copi
as multiplicabat. Tetrarches quoq; petitu Herodis á Cæsare fuerat cōstitutus, donatus
etiam regalis cōiugis necessitudine, quia sororē regiæ cōiugis in cōnubii sui sortē alci
uerat. Post cuius obitū desponsata sibi seniore regis filia, in gratiam successerat generi,
nisi amore captus ancillulæ regalis puellæ copulam declinauisset. Qua exasperatus He-
rodes cōtumelia, ei filiā tradidit, q postea Parthico bello occidit: Insimularū tamē apd
se Pheroram, q uenenis appetisset fratris salutem. Qua suspiciōe ne uiuēte q̄dem caru
erat uxore: plurimoq; primo, & ad postremū amicoq; eius quæstione exercita, uacuum
eius cuius arguebatur facinoris inuentum uolens absoluit, dans etiam fugæ ueniam, q
rapta quā dilīgebat ancilla, depositionis initæ, ut ad Parthos cōfugeret, familiariū suoq;
cōfessionibus modū detegebat. Respirauerat aliquantulū Alexander, dum Pherorasac
cusatus incessitur, & ipse incessit Salomē, quod spopondisset nuptias suas Obodæ Sy-
læo, qui erat regis Arabiæ ꝓcurator Herodi inimicissimus. Sed remisso utriq; crimine
tempestas domus in Alexandrum incubuit, atq; ipsum graui periculo iuoluit, furebat
em̄ sæua pestis, & ptocella totius aulæ Antipater. Oībusq; modis & cōuentu etiam p-
pinquoq; ingrauans fratrem, ita ut turbato mentis sobriæ statu, instare sibi Alexandrū
cum gladio pater magnis uocibus protestaretur. Venerat in mediū scena huiusmo
di, quod eunuchos tres, quorū unus pocula regi ministrare solitus foret, alius fercula
cœnæ inferre, tertius torum obseruare regium, nec unq̄ discedere, cū se Herodes lectu
lo cōposuisset, donis huberioribus illexisset Alexander, ad sui gratiā, & turpis flagitii so
cietatem. Quo ꝓdito suppliciis adacti spadones, obscœnæ ludibria libidinis manifesta-
runt, promissa etiam amatoria tegere nequeuntes, qbus sermonibus solicitati hmōi fo-
rēt, &

rēt, & qua stupri mercede retexuerunt, ut inuolutum dedecore paricidium crederetur
inesse sibi iuuētæ gratiam, formæ decorem, robur ætatis, contra inualidum Herodē, &
iam senecta grauē, qui capillum inficeret, ne ætatē ꝓderet, à quo cū uellet regnādi ius
in se transfunderet, p̄miaq; polliceri ingentia: & ideo eos in iuuene spem suam cōstitu
ere oportere, nō in decrepito sene, cui ipsa natura finē acceleraret. Quæ grauiter q̄dē
Herodem mouebāt: sed illud præ cæteris q cōspirare ei militarē manum, ducesq; ex-
ercitus, & cēturiōes spadonū indicio cōpertū haberet: deniq; ita exagitatus est, ut nul-
lum sæuitiæ genus prætermittendū putaret, nulli ctederet, omnes suspectos habetet.
Velociores erant pœnæ, q̄ interrogationes flagiriosæ, et iudiciū præueniebat reorū exi
tus. Rapiebanť passim ad supplicium, quos aliqua incessebat suspicio. Feruebant calū-
niæ: multi uolentes regi placere, deferebant reos: sed ilico etiam ipsi qui alios detulerāt
deferebanť, & cum reis suis ducebanť ad locum pœnæ. Ita efferauerat Herodes in uni-
uersos, ubi si aliqs eos superesset, suspectus foret. Aliter rex nō putās se eē securū, nisi de
ficeret genus humanum. Insimulatis irrecōsiliabilis, amicis incredulus, familiaribns su-
perbus, immitis reis, pauidus ad omnia, ut crebrò sedes mutaret, noctes sine somno du-
ceret. Qui omnibus exasperatus repētē Alexandrū alligatū uinculis sepsit custodiis, &
amicos eius in quæstiones uocauit: Qui negabāt, inter suppliciа moriebanť. Rursus ta
centes, quia nihil quod esset suspicionibus cōsentaneū confirebantur, usq; ad mortem Herodes Alexandrū uinculis alligatū custodi is sepsit.
supremam exulcerati, tamen aliqui ui tormentorum, & pœnaꝝ uicti acerbitate, propo
sitū adolescētibus afferebant, ut uenationi intentum occiderent patrem, & ad urbē Ro
mam sine mora pergerent, ut effugii pœna eluderetur. Quod & si nullo argumēto ful-
ciebatur, tamen ad solatium studii ferocis deriuabat pater, uolens uinculorū filii causas
iustas habere. Considerans itaq; Alexander obseratas aures patris ad omnem sui de
fensionem: nec ullo modo rem posse deduci, ut de innocentia sua præsumeret, qui tan-
tis calūniarum molibus appeteretur: simili arte nequissimis delatoribus occurrendum
putauit, ut fraudulentos & calūniæ machinatores dolis circūueniret, atq; in calumniá
teos uocaret, quorum se calumniis urgeri credidit. Scripsit igitur quatuor libellos, qui Hic rōcina-tur Archelaꝰ
bus cōmentum sceleris, quo paternam salutem appetierit confiteretur, atq; insidiarum
huiusmodi conscios pleroscq; eorū à quibus ipse appeteretur, exposuit: atq; iisdē inscri
psit libris, p̄cipue Pherorā & Salomē: q ea quoq; intē pesta nocte rupto adolescētis in
quo habitaret cubiculo, illexerit inuitū, & reluctanti extorserit, ut incestum patraret.
Transmisit ad regem libellos, uelut indices flagitiorum suorum, quibus potentissimos
quosq; inuoluerat regis comites atq; amicos. In tempore illo Archelaus in Iudæam
properatò aduenit: ut si quid posset genero ac filiæ opis auxiliiq; ferret. Sed prævidens
apud infestissimum patrem obstructos sibi aditus, legitimæ defensionis arte cōmotio-
nem eius repressit. Nam simul ut aulam ingressus regiam est, magna uoce cum iam au-
diretur, & uideretur ab Herode, uelut furens animi uociferari cœpit: uiuit ne adhuc il
le ueneficus gener meus, & carpit hanc lucem, ubi quæso est? Vbi paricidale illud repe
riam caput, ut manibus excerpam meis? Paricidio perire debet, qui paricidium uoluit
implere. Quid facturus est socero qui non pepercit patri? Quis demonstrabit eū? Eui-
scerabo primū scelestum, adiiciam filiam bono spōso, & si sceleris nō fuit cōscia, nō est
tñ aliena contagii, quæ paricidæ cōiugio potiebatur: Non agnosco filiā meā, quæ artes
non deprehendit mariti, quæ se non talem exhibuit socero nurum, ut subiectum fili-
um patri redderet: Ego illam non ad sceleris ministeriū iunxi, sed ad consortium matri
monii, ut cohætedem gratiæ præstarem, non criminis adiutricem. Te miror Herodes si
adhuc uiuit Alexander ille insidiator patris. Putabam iustas illum iam pœnas dedisse,
quem differri non oportebat. Quid enim diutius seruatur confessor, animi paricida ta
lis? Sed fortasse hoc quoque diuinæ fuerit prouidentiæ, ut amborum parentum iudi
cio condemnaretur, qui in te læsit utriusque pietatem. Non me negabo ultorem, qui
me ultionis exactæ prædicatorem parabam, sed ne filiam excipio, quam infaustis nu-
ptiis ipse despondi: te spōsorem secutus, nō em̄ ego illam mariti moribus, sed fidei tuæ
tradidi. Reddat causas q uadē suū dissimulauit, maritū suū dilexit. De utroq; nūc uo-
bis iudiciū est, si firmus executor tanti doloris es, accingere pater, sequestra pietatē, nō

optandū quidē officiū patribus,ſed nō diſſimulandū. Si te pietas mollit,īflectit natura, mutemus uices: ut ego in tuo filio,tu in meo pignore miſterii mutui ſimus executores. Huiuſmodi orationem circumfremens traduxit Herodem, atq; à furore animi paulatim intentionē eius emolliuit,ut quaſi cōpatienti,atq; unanimo ſeſe crederet,& daret ei libellos legendos,quos Alexander cōpoſuerat. At ille ſingula quæq; aduertens, ubi intellexit magis dolo re congeſta,q̄ fide ſuffulta,profundo conſilio minuere paulatim inuidiam tentamenti paricidalis,atq; obiectoꝝ cauſas in eos qui deſcripti fuerant,& maxime in Pheroram cœpit tranſfundere. Itaq; ubi aduertit regem à ſua ſententia non abhorrere: cōſiderandum,inquit,ne forte adoleſcens magis tantoꝝ improboꝝ inſidiis appetitus apud te ſit,q̄ tu ab adoleſcēte. Quid em̄ cauſæ erat,ut tuam appereret uitā cuiregni honorē cōceſſeras,regnandi ius reſeruabas,& ſpem ſucceſſionis? Quid em̄ appeteret quod habebat? aut quēadmodum tantis muneribus ingratus foret? Quid ue aliud ageret in tua nece niſi ut ſuū affectaret periculū? quod te uiuo metuere nō poſſet,defuncto timeret? ab his utiq; à quibus etiam ſub patre poſitus,propriæ ſalutis excidiū phoreſceret. Patet iſta ætas fallaciæ,facile decipit,& fraudulentoꝝ inſidiis circūuenitur,uix reſiſtit dolis ætas ſenilis: plerunq; tñ ſenum prudentia circūſcribentiū uerſutis inſidiis irretit. Ergo ſi maturior uſus ſæpe labefactatus eſt, quid miꝝ ſi ætas immaturior adeſſe nō potuit ſibi? cum inſidiantiū cæteruis perurgeret? Illos igit perturbatores regiæ domus eſſe,illos incitatores adoleſcentium,ſeminatores diſcordiaꝝ, qui in deſperationē ſalutis deduxerunt adoleſcentē, ut ſtomacho magis indulſerit,& ultioni potius quàm abſolutiōi intēdit. Quibus paulatim inflecti Herodes cœperat,& mollire indignationē circa Alexandrum. At uero in Pheroram cōmoueri uehementius,quod illis quatuor ſi redderet. Veꝝ ille innexum plurimis ſceleꝝ uinculis,quibus euidenter regi paraſſe inſidias conuinceret,atq; appetiſſe adoleſcentem, nullum habere ueniæ locū aiebat,niſi de poſita inficiandi uerſutia,quæ obiecta ſibi fuerāt,cōfiteri germano ſui amanti,atq; ab eo ſtudiis non defutuꝝ. Mutata itaq; ueſte,ſuffuſis lachrymis,ſpecie miſerabili fratris inhærens ueſtigiis,orare ueniam,improbitatē fateri,omnia de quibus argueret non abnuere , ſed recognoſcere dementiam ſibi cauſam fuiſſe tantæ prolapſionis, quod nimius in eo furor amore ſibi dilectæ mulieris exæſtuaſſet. Statuto itaq; Pherora ſuoꝝ flagitiorum accerſitore pariter ac teſte, tanquam pro mercede compoſiti, quod in uſus ſuos caderet argumenti: Herodem Archelaus deprecabatur, ut naturæ contēplatione molliret iram,fratriq; ignoſceret,ſupra uindictam cōſtituens ius naturæ. Nec miꝝ ſi in maximis regnis,tanquam in magnis corporibus ſæpe aliqua membra feruēant, quæ non incidenda,ſed mollioribus ſint curanda medicamentis. Sibi quoq; multo grauiores compoſitas à germano inſidias,ſed remiſiſſe ſe neceſſitudini qđ debebat dolori , ut quo magis peccnam leuaret ingrati,eo amplius cauſam grauaret. Cū hæc atq; hmōi alia ſubtexeret, mitigauit quidē Herodē,ut germano remitteret: ſed ipſe tanquam inexorabilis genetō manebat. Deniq; minitabat,q̄ diuelleret ab eo filiā,tātiſq; infremebat indignatiōis ſuæ motibus,ut ipſe Herodes ſatis expiatum filii aduerſum ſe facinus arbitraret, ultoremq; reno ſuaꝝ iniuriaꝝ rogaret,atq; ipe p reo ſuo apud ſocerū interueniret, quo de integro reuaret nuptias. Perſeuerabat Archelaus cui uellet Herodes alii nurū ſuam iungeret: p̄tet Alexandrum: cuius etiam cauſa uxor traduceret,atq; ea arte multo amplius impellebat Herodē,ut ille ſibi filiū redditū putaret,ſi coniugiū eius nō ſoluereť. Qđ ille uxorē impenſe diligeret,ex qua etiam filios ſuſcepiſſet,dulces auo,gratos parētibus, hoc munus reſtituti ſibi filii fore,quia nō mediocri ex pte bona uxor uiri ſui reprimeret errores, aut cōpenſaret officiis inuidiam flagitiorū. Quæ ſi ab eo diuelleret,nūllū remediū uitro ſuturū,quin p̄ceps ī oīe rueret nefas. Molliores em̄ fieri ſolere ſcelerū p̄ſumptiōes, quæ domeſticis affectibus reuocarent. Vix tandē Archelaus inflexus recōciliat ipſi genero, atq; eidē reconciliat patrem , Hoc conſilio eripuit generū neci, ut p̄ mercede acciperet

Expurgat Alexandrū Archelaus,

eius abſolutionē, dum cōdemnare ſe potius ſimulat, quàm interuenire. Pro quo ſi intercedendum putaſſet, haud dubie nihil impetraſſet. Addidit oportere eū Romā pergere, purgatum ab his quæ in eo pater ſuſpectauerat, quoniam omnia ipſe ſcripſiſſet Cæſari. Quod æque compoſitum reor, ut hoc genere Alexander cum ſe purgaſſet, Cæſari commendaretur, atq; Antipatri paratæ fratribus inſidiæ patescerent.

Inſtauratus conuiuium.

Caput .XLI.

HOc conſilio ſoluta factio & cōuerſio facta in lætitiam, inſtauratē conuiuiū inirē indicium reconciliationis, cuius autori Archelao ſeptuaginta talenta, & ſedile aureum gemmis inſignitum: electi quoque eunuchi regali conferuntur magnificentia, & cōcubina (cui Panichis nomen erat) dono datur atque accipitur. Similiter & ꝓpinqui monitu regis clariſſimis donis Archelaum munerabant, nec quiſquam familiarium eius exors muneris fuit, q̄bus oīmbus Herodes ꝓ uniuſcuiuſq; meritis plurima impartiebat. Profecutus eſt etiam cum potentibus ſuis uſq; ad urbem Syriæ ſplendidiſſimam Antiochiam nomine, in regnum ſuum regredientem. Euaſerat Alexander, niſi ſe immerſiſſet in ludæam uir Archelai artibus longe exercitator, Lacon genere, Euricles nomine, nimis cupidus opum: eaq; pro negocio contēptor, ubi maiora potiūdi ſpes refulgebat. Deniq; non contentus Laconicis facultatibus, in effuſiones regias animū intenderat, uenandiq; artifex Herodem antiquis , opimis adorſus muneribus, remunerationi ampliſſimæ locum parauit, longeq; huberiora q̄ obtulerat adeptus: tamē non ſatiabat, niſi cruentis atq; impiis factionibus gratiam ſibi regis emercaret. Itaq; more quodam uſuq; Græcis familiari regē adulando præcandiſq; omnibus, eius non ſolum quæ laudis aliena, ſed etiam inuoluta uitiis forēt, in intimam eius amicitiam breui peruenit, ut inter primos ſecretoꝝ arbitros eligeret: aſtipulante etiam patriæ prærogatiua, quod Spartiatas ludæi cognato ſibi genere copulatos pro fratribus habent. Is ubi regiæ domus uitia cognouit, ſuſpectum animū patris, fratrumq; inter ſe odia nouis artibus charum ſe omnibus ſimulans, quaſi fidus ſingulis habebatur: ſed pro ingenio regis, aut munerum merito ſua ſtudia formabat, ut adi unctior eſſet Antipatro, Alexandrum doliis atq; inſidiis circūueniret, familiari ſpecie utrunq; exaſperans: illū prærogatiua ætatis regno debitū, iſtū materni generis prædituū nobilitate iure ſuperiorē, neq; cum uiliſſimæ corruptelæ pignore æquale illi conſortiū. Quibus captus Alexander, utpote adoleſcentior qui delectareť his quæ dicerent ſibi, non ppenderet illa quæ rurſus de ſe apud Antipatrū componerent, effudit ſeſe mercenario Antipatri & proditori ſuo, aperuitq; mentem lubrico ingenio, affectuq; incauto, patrē ſibi autorē maloꝝ conquerēs, qui matrem ſibi eripuerit, regnū decolorauerit, qđ ſibi ab auo, ueteriſq; ꝓſapiæ inſulis debitū cupiat auertere, fraudari legitimos iure ſucceſſionis, ꝓferri ſpuriū ſtupri mercede: ſed non quietura iudicia dei, ut qui uxorē innocentē necauerat, non etiam ipe propere parato per coniugē imperio defraudareť. Quæ ſine mora Lacon ad Antipatrū deferebat, circūuento etiam Ariſtobulo, ut eiuſdē querimoniæ laqueis innecteret, & ꝓtio coacta regi inſinuabat, dicens ſilentio ſe premere nequiuiſſe tam immane facinus, & ꝓ hoſpitii munere gratiam ſe lucis repreſentare, quam ereptū ire filii pgerent, quos niſi ipſe ſimulatiōe cōſilii fidelioris reuocauiſſet, & iamdudū Alexandri gladio īterfectū patrē, regnumq; indignis hæredibus uacue factū. Neq; Alexandro religiōi eē paricidalē atrocitatē, q maximi ſceleris loco duceret, qđ adhuc aui matriſq; necē inultā haberet. Cōueniri ſe ac purgeri perēptoꝝ querelis, ut tā atrox flagitiū ulciſceret. Deberi ſibi inferias interfectoꝝ exigi: ſucceſſionemq; eorum non oportere contaminari, ut ab eo qui maiores eorum occiderat, regnum adipiſceretur, renouaturum ſe iudicia Cæſaris nō ſimili, ut ante reuerentia, ſed ut Cæſar ipe cognoſceret omnia ſecreta regis, quæſitas ſanguine opes, prouinciam labefactatam, repertuꝝ ſe ab inferis auum, matriſq; acerbiſſimam necem demonſtraturum, ut ſucceſſor alienus in regnum regium ſubrogaretur. Excitauerat regem Eurícles, Antipater tamen parui æſtimans unius ſuggeſtionem: alios quoque accuſatores fratribus ſubornabat, qui dicerent cum ducibus quondam equeſtris exercitus locundo & Tyranno ſermonem initum, compoſitas regi inſidias dolore deceſſionis, in ceruicibus periculum, niſi mature caueret , Denique non diſtulit Herodes, ilico

Liberato Alexandro Archilaus muneratur, Tyro.

In quibuſdā paſſim legit Archelaus, loco Antipa.

Herodes raptos filios seuere interrogat.

des,ilicoq; raptos seuere interrogat:sed nihil illi de qbus arguebant cõfessi reperiunt. Et quia impune tam grauia simulabantur apud eum qui criminum se uindicem pfiteretur,& negligentẽ calumniatq;,non deerant qui huiusmodi insidias machinarent,quas acceptiores forẽ patri crederent.Nam & epistola qlata est quasi ad castelli ppositum ab Alexandro,& Aristobulo data, ut occiso rege confugiendi sibi potestatem faceret:donec se armis aduersum se insectantes munirent, cæterisq; subsidiis defensionem pararent.Excruciatur castelli præpositus,& nihil fatetur.Nihilominus tamen haud ullis afsectati sceleris indiciis extantibus,quasi rei Alexander,& Aristobulus dantur custodiæ. Euricles quinquaginta donatus talẽtis autor salutis ac uitæ habetur.Dignum est neceũ filere,qui Euriclis tempore in ludæam transmissus erat fidissimus amicoq; Alexandri, quem rex quasi conscium tẽtamentorum illius,ius interrogandũ putauit:utrum ne cõ gruerent quæ Spartiates de adolescentibus nuntiauisset.Verũ ille nihil se de illis quicq; eiusmodi cognouisse,sacramento interposito fidẽ fecit:sed adolescentibus nihil pfuit. A se quæstionẽ depulit,ne minueret delationis inuidiam,& euacuaret Euriclis fraudulentiam,si seuerius interrogatus negaret.Quasi indignus igitur cui crederet ab Herode excludit.Bonus em̃ pater accusari filios libenter audiebat,non sinebat defendi: Delectabatur cum appeterent,offendebatur si purgarentur.Denicq; Spartiates ditatus regalibus præmiis:ubi tñ Achaiam attigit,calumniarũ pretium luit. Salome cũ purgare

Salome Sylæo Arabi nuptias pegit.

sese nequiret qd Sylæo Arabi pepegisset nuptias,ubi generi secretum pdidit,monẽtis ut consuleret sibi quo fratris commotionẽ euaderet,eo quod spe futuræ coniunctionis cõsilia regis Arabis annũtiare suspecta accerseret,delicti gratiam meruit,& omnẽ sæuitiæ regalis in adolescentes pcellã intorsit,quo ultimo atq; ineuitabili naufragio demersi pœnas dederunt.Vincuntur itaq;,& quod ipsis erat durius uinculis,à se fratres separantur:missisq; Volumnio militiæ magistro,atq; Olympio ex amicis regis uiro arguũt apud Cæsarem:at ille offensus,licet quia filiorum supplicia pater poscceret:negandum tñ patri non arbitratus potestatem in liberos suos dedit licentiam,sed consilium adiunxit:asserens melius consulturum,si proximorũ reges,eorumq; qui pessent puinciis concilium cõgregaretur,& iudicio cõi pcederet interrogatio: utrum ne aliquæ patri insidiæ paratæ à filiis forent:Et si conuincerẽtur intẽtati paricidii,ferirẽtur:Sin uero fugæ aut leuioris culpæ arguerẽtur,esset uindicta moderatior.Hac pmissa sibi Herodes,non paricidii potestate, sed iudicii conditione:etiam moderatiõis admonitus,ad urbẽ ilico Berithõ properat,quam iudicio celebrando Cæsar pscripserat.Conueniunt psules pro uinciarum scdm scripta ad se data à principe Romano Cæsare.Saturninus legatiq; cõsidunt,inter quos & procurator Volumnius. Deinde cognati amiciq; regis:Salome etiam & Pherora,& Syriæ primores.Archelaus solus excipit ex Cappadocia suspectæ in

Volumnius & Olympi⁹ mittũtur ad Cæsarem.

generẽ accersitus gratiæ,cũ accusatores adolescentiũ insidiatoresq; iudicium reposcerẽt. Sed quæ iudicii spẽs ubi rei adesse sibi nõ permittebantur,& absentes accusabãtur? Aduertebat em̃ Herodes, qm̃ si tm̃modo uiderentur, prona hominum conditione ad misericordiam ilico absoluerentur:maxime ubi naturalis esset gratiæ progatiua.Deinde si ulla copia defensionis Alexandro permitteretur , quod obiecta facile dissolueret, à patre insidiæ sibi paratæ,nulla probatio deferebatur , nulla indicia tentatorum: hærebat accusator quẽ nullus redarguebat. Destitutos undiq; congregabat in inuidiam cumeliarum ,iuriarum genera,quæ grauiora morte ab his qui cõsiderant æstimarẽtur. Sed nemo discutiebat,nemo examinare audebat,quod à patre arguebatur,à rege impe rabatur.Præiudicabat pietatis species,terrebat ius potestatis,interrogabat sententias curus uictoriæ:nescius quod in eiusmõi iudicio ærumnosior esset qui uinceret,q̃ illi q tam acerbe addicerentur.Saturninus condemnat adolescentes, quia aliud non licebat: Sed moderatur sententiam,cauendum asserens ne peremptis duobus ex tribus fratribus,tertio fratri ascriberetur mors duorum . Timide quidem, sed causam locutus est, quod ille esset fratribus autor periculi.Secuti sunt eum pauci ex pluribus. Volumnius autem funesta immurmurat,& post eum omnes uolente rege tali autore pẽsantes mortis sniam,diuerso quidẽ affectu,sed pari sorte expromũt,quibus hoc aut adulatio extorserat,

Saturniusq; dẽnat adolescentes.

serat,aut odium infuderat, ut aut regis affectaretur gratia , aut paricidæ crudelitas grauiore pœna afficeretur,qui in uictoria sua tam amaq; de se triumphum reportauisset. Nemo tñ quasi factum horruit,& quasi commotus pronuntiauit. Scenæ etenim species erat, nõ iudicii disciplina condemnare absentes,condemnare sine teste, sine indice,solo naturæ priuilegio, qd ad salutem magis q̃ ad periculũ deriuari soleret. Stupebat omnis Syria atq; omnis ludæa,& attonitis mentibus tantæ tragœdiæ finis expectabat.Quamuis etiã nota eẽt Herodis crudelitas:nemo tamẽ credere poterat, q; usq; ad paricidium perseueraret. At in illo effera uis animi,nec mari,nec terra cohibebat.Itaq; tãquam usu triumphantium,ut per diuersa filios traderet,Tyrum urbẽ inclytam petit, inde in Cæsaream transmittit, nauigio spectaculum miseq; paricidii circũferens,donec color ullus acerbissimæ necis filiis inueniret.Mouebatur omnis exercitus,sed meru indignationem premebat. Erat in exercitu regio ueteris militiæ uir Tyro noie,filiũ habẽs coniunctũ Alexandro, indulgentissimus pater,atq; ob ea pignori charus,quoniam popularis quædam pietatis est gratia, & maxime in suos lex dilectionis. Circa adolescentes quoq; filios regis studio propensior,q; ab his suus filius diligeretur. Qui supra modum concepta indignatione, turbatus animi uociferari cœpit: opprimi iustitiam,ueritatem excludi,aboleri religionem,confundi iura necessitudinũ, naturæ gratiã supfluere iniquitates.Ad postremum in os ipsius regis progrediens,ingerebat miserũ esse illum,qui ad uersum filios suos credẽdũ improbissimis arbitraretur; Pheroam & Salomẽ consilii arbitros regis.Quam fidẽ ab his referri posse,q; se condemnatos capitis à rege frequentissime recognoscebant,aut quid eos aliud agere,nisi consulere uindictæ,ut destitutus idoneis successoribus,ad unum inclinaret cæteris infirmiorẽ? Qui facile subduceretur,q; ipse regius exercitus odio persequuturus esset eum, cui mors soluta esset fratrum duorum.Neminem esse quẽ non innoxiæ ætatis tangeret misericordia.Plerosq; autem ducum indignationem suã non iam premere sed diuulgare: Quorum uocabula locutus, finem dicendi fecit.Quibus ilico cum Tyrone correptis,Tryphon ex ministris aulæ regiæ cui tondẽdi ars atq; usus suppeditaret, subito quadam animi uanitate indicium sui facit: cõpositum à Tyrone asserens,sibiq; psuasum,ut cum ex more barbam Herodi raderet,nouaculam gutteri eius imprimeret,quo pageret necẽ,idq; ei maximo emolumẽto fore,quod de muneribus Alexandri polliceretur.Statuit Tyro cũ filio,exercetur deinde simul quæstio.Negantibus illis,isto nihil amplius deferẽte,cũ deesset manifesta rerum fides, nullũ suppeteret argumentũ,nullũ indicium documenrorũ, Tyro iubetur uehemẽtioribus tormentis excruciari.Tunc miseratus filius supplicia patris,spon

domi erant in aduersum cedebant. Nam rex paulatim processu temporis erga nepotes
Hic deplorat Herodes mortem nepotum. suos Alexandro, & Aristobulo genitos molliebat, & facti pniam prætendebat, cum eorũ quoꝝ parentes occiderat misereret. Denicꝫ congregatis amicis, & ꝓximis suis, quadam die lachrymis suffusus ora dixit ad eos: Video mihi ætatẽ procedere, & sine lachrymis aspicere non possum paruulos hos infelicium germina patrũ, quibus ego sum autor doloris, ne peiore eos derelinquam conditione, q̃ parentes abstuli: Sed illos mihi quædam eripuit ærumna, hos mihi magis magisꝫ cõmendat natura, & misericordia: Altera quia nepotes, altera quia destituti parentibus sunt. Errauerũt in patrẽ filii, quid fecerũt auo nepotes? Satis infelix pater fui, auus eẽ debeo solicitior. Tẽtabo post me cõsulere nepotibus: utinã & in filiis mihi cõsuluissem, ueꝝ in illos cõis hostis atꝫ inimici obrepserit fraudulentia. Cauendum est quoꝫ ne hos illoꝝ inuoluant pericula, atꝫ uno uulnere simul filios amiserim, & nepotes pdiderim. Prouideamus his defensores qbus ademimus: desponsabo itaꝫ seniori ex filiis Alexandri tuam mi Pherora filiam, & te ei cõstituam patrẽ. Tuo aũt Antipater filio Aristobuli filiam, ut hoc modo fias pupillæ pater. Germanam quoꝫ eius accipiet Herodes meus, ex Mariamne Hyrcani susceptus filiam. Hæc, inquit, est mea snia, ut iuicẽ sibi cocunte copula iungant posteritatis meæ successiones, quo nemo suspectus alteri sit, & ipse tranquillioribus oculis uideam nepotes meos, quàm uidi eoꝝ parentes. Quibus dictis iunxit memoratoꝝ dexteras, & osculatus singulos illachrymauit. Quod Antipater lætantibus aliis ita grauiter accepit, ut statim dolorem suum etiam uultu pderet: haud mediocri constrictus solicitudine, qđ Alexandri filius Archelai regis & Pheroræ qui tetrarchiam tenebat: suffragia supperetere cerneret cæteris ualidiora. Aduertebat odia sui crescere, nepotibus aũt astipulari miseri cordiam. Nec poterat Aristobuli filiam recipere domo, ne sceleris indicium diuturnis eius aspectibus offenderet. Adire non audebat patrẽ, ne ad oẽs mobilẽ suspiciões exagi taret, si cõplacitarũ fœdera nuptiaꝝ soluenda existimaret. Subtiliter tñ præsumpsit ora re, ut cõsuleret ei pater, ne aduersus duoꝝ potentiũ opes regis, & tetrarchæ nudo regni nomine inualidus exponeretur. Foueret certe honorẽ quẽ confederandũ filio indicaret, ne species regni ad eũ, potestas ad illos peruenire. Neq; uero solos Alexandri atq; Aristobuli filios suspectos habebat, sed oẽs obstare sibi arbitrabatur: quicunq; ex diuersis Herodis cõiugibus cõpetere, uel taciti uidebantur regni successionẽ, quoꝝ frequẽs numerus erat: Nouẽ etẽ mulieres regali cõiugio potiebantur: ex his duæ tñ sine liberis erãt, cæteris soboles suppetebãt. Antipater Dosidẽ attollebat parentẽ: Herodes Mariamnẽ. Antipas & Archelaus Matehatis erant filii Samaritanæ, & filia Olympias quæ Iosippo iure cõnubii sociebatur. Cleopatra quoq; Hierosolymitana Herodẽ & Philippum genuerat Herodi; Pallas Phaselũ. Erant quoq; etiam aliæ regi filiæ Roxane & Salome: quaꝝ uni Phædra erat mater, Helpis alteri. Supererant etiã Alexãdri & Aristobuli germanæ sorores, quas Mariamne ex Herode susceperat, sicut supra memorauimus. Multiplicẽ itaq; generationẽ Herodis metuẽs Antipater, ægre licet atq; in primis tẽtamentis multũ rege cõmoto, qđ destitutis paterno auxilio nepotibus inuideret dispositas copularũ societates: ad postremũ tñ effecit ut sibi Aristobuli filia, atq; ex ipõ genitus sorore parẽtis sui filiæ coniungeretur, tñ adulatiõe ꝓualuit, ut pactas nuptias solueret. Cõtrà aũt Salome cũ uellet Sylæo nubere, ne suffragio quidẽ Libyæ quæ uxor erat Cæsaris potuit de fratre impetrare: sed inuita Alexandro cuidam ex amicis regis in nuptias conuenit. Subuersis itaq; dispositionibus regis, Antipater quasi is qui uoluerat sibi cõsuluisse exultabat animo, & superabat oẽs uersutia. Odiũ tñ nullo mõ cõprimere poterat: sed accẽdebat, qñ affectabat terrore sibi munimentũ parare. Conifixerat sibi coperariũ factionũ suaꝝ Pheroram patris germanũ, quẽ Herodes nõ multo post recusantẽ ab uxore ꝓpria diuellit, cui ob iniurias, quas ea mulier Dosidi cõiugi eius intulerat, infestior habebatur, domoq; expulit. Pheroras autem amplexatus iniuriam in partes suas cõcessit, qbus ut tetrarcha pfidebat: ea sanè mẽtis intentione ut ad Herodẽ uiuentẽ nunquam reuerteretur. Denicꝫ nec tũc quidẽ cũ eum ægritudine graui affectũ cõperiret, & frequẽter orantẽ ut ad sese ueniret, qđ ei quædam quasi moriturus cõmittẽda arbitraretur, uisitandũ existimauerit, Qua pculsus licet iniuria, rex ubi ꝑter spem incommodum

Iosephus anti. li. 17. cap. 2. & bel. iu. li. cap. 8. circiter medium longe aliter hæc nomina uxorũ Herodis explicat: Quare, si plura cupis, eũdem legito.

modum depulit: tñ fraterno affectu uenit ad eum, ubi ægrum comperit, & sedulò compatiebatur, & defunctum Hierosolymam transtulit, & magno fletu celebríq; pompa funus curauit. Nec tamen his indiciis sedulæ credulitatis conceptam exclusit opinionem, quod eum frater ueneno appetisset. Ita erat etiam in suos crudelis, nec difficilis fides rerum, ꝙ potuerit fratrem occidere qui filios interemisset.
Herodes defunctus Hierosolymam trãsfertur.

Caput .XLIII.

HVnc itaq; unus de interfectoribus Alexandri & Aristobuli improbitatis suæ fidem inuenit, à quo exordiũ sumens in Antipatrũ pœna transiuit sceleris automulatus Herodes, dũ solicitius quærit cognito, quia ab uxore de succis Arabiæ accepisset Pheroras poculũ, qđ amatoriũ putaret, idq; uenenũ fuisse qđ Sylæi studio traditum, & ilico in pestẽ cõuersum in plurimoꝝ quæstionẽ tetendit. Vnde quædam inter tormẽta de ancillulis exclamauit, ut deus oĩpotens in matrẽ Antipatri oĩa supplicia transferret, uniuersoꝝ arbitram flagitioꝝ, per ipsam occultos conuentus Antipatri ac Pheroræ die noctuq; exercitas potationes usq; ad temulentiam, ut à cõuiuio regis recipientibus sese, totis noctibus biberetur. Quod non ociosum nec coniurationis uacuum tentamentorum, remotis præsertim seruulis & ministris in re suspectabat, magnumq; uinculum cõnexionis & cõspirationis indiciũ tam diuturnæ moræ, quæ regibus suspectior in solitudinis secreto, & noctis silẽtio ibi cõpositum, ut Antipater Romam peteret, Pherodrũ & Aristobulũ, in ipsoꝝ necẽ sese Herodes cõuersurus foret, miseros se q putassent, qđ Herodes in illis paricidales cogitatiões odisset, q regni hæredes persequebat. Sublatos esse nõ potestatũ æmulos, sed consortes miseriaꝝ, in se periculũ omniũ & odia transisse, ne mulieꝝ qdẽ parcituꝝ sexui quo dilectæ sibi Mariãne, atq; ex ea genitæ nõ peperisset. Nullũ sibi aliud remediũ, nisi ut lõgius aliquò secederẽt quo tantæ bestiæ furore uel fuga eximerent. Adiiciebant crebræ apud patrẽ Antipatri conquestiones deplorãtis, ardere se iuidia regalis successiõis, cũ sæuitia regni sup ipm pcipue incubuerit: ut iã sustinere nõ queat ultimis deditus obsequis, & postremis urgeri piculis. Nec solũ regnãdi ius sibi perisse; sed uiuẽdi quoq; curricula cõuoluta tẽpoꝝ. Aetatẽ sibi matutinorẽ, incanuisse iam uerticẽ, contrà aũt iuuenescere patrẽ, frustra sperari eius hæreditatem, qui fortasse etiam superstes hæredi tamdiu reseruaret. Qđ aũt sit emolumentũ successionis futuꝝ lõgæuo hæredi: cui tam multiplex Alexandri atq; Aristobuli soboles, uelut quædam hydra renatis quæ amputata fuerant capitibus regerminaret? Ex testamẽto patris etiam iam ius cõe ereptum, ut data spe regnandi cuius ad tps uicarius foret, non aliquẽ ex suis filiis in suũ imperiũ sustineret: sed Herodi Mariamnes filio necesse habere regnũ refundere. Itaq; nõ ad fructũ sibi regni spem datam: sed ad periculũ, ut eẽt decessori suspectus, successori grauis. Postremo ipm regẽ lõga senectute inuidũ, & intentum cædibus suoꝝ, sui eẽ testamẽti executorẽ, ut nemo superesset qui posset succedere: ferri odio graui in filios, nec in fratrẽ minore qui sibi dederat centũ talẽta, ne cũ patruo suo sermonẽ haberet, & rñdente Pherora: in quo emꝫ eũ læsimus? Num etiam ipe successor sumꝫ retulisse Antipatrũ, nõnullas habere eũ causas offensiõis. Vtinã amissis oĩbus, liceret res offensionis seipm cõponere: Feram eẽ bestiam quæ ne mortibus quidẽ satiaret, nec posset perpeti ullam inter ꝓpinquos charitatẽ manere. Atq; utinam amissis oĩbus liceret ut nudi eum tmmodo uiuentes euaderemus, sed impossibile. Ideoq; sibi occulta ad tps colloquia. Necessariũ aũt fore tps quo uterent uirili mẽtis uigore, & cõsilii uiuacitate dexteræ quoq; uindicis ministerio: Hæc à mancipiis in supplicio positis rñdebant, & mancipio credebat Herodes: maxime quia de centũ talẽtis soli Antipatro dixerat, nec ullus sermonis eius affuerat interpres. Succẽsus itaq; indignatiõe, rapit ad supplicium pleroſq; & innoxios, ne quis de obnoxiis relinqueret. Accersit ad supplicia Antipater Samaritanus, eo quod esset Antipatri procurator, & diuersis excruciat modis.
Antipr Samaritan⁹ diuersis excruciat modis. Al's Theodoni.

Prodit quæstio, missum ex Aegypto uenenũ per Antiphili quẽdam cõtubernalem, idq; ab illo datũ Thendiõi amico Antipatri, per ipm Pheroræ redditũ, cui regis filius Antipater executionẽ cõmiserat: ut dũ ipe in urbe Roma degeret, pater eius Herodes extingue

tingueretur. Quo tempore nulla de absente paratæ necis suspicio foret: sed Pherora eũ in tempore uenenũ acceptum uxori propriæ cõmendauisset, recurrit altera iu uxorem Pheroræ ueneni inuidia. Iubet ilico rex Pheroræ uxorem uenire, uenenũ deferre. Egre ditur mulier quasi perlatura quod petebatur, & sese de fastigio præcipitat ædificio: quo gemini pondus criminis euitaret, atq; obitu præueniret indiciũ rei, & quæstionis acerbitatẽ. Sed quia maturabatur Antipatro feralis ultio paricidii, non supra uerticem ca pitis ruit quo casu facile extingueret: sed in aliam partẽ corporis decidit, ut mors pro telaretur, cõsopita erat tñ, atq; attonita mulier: quia ex alto deciderat loco. Iubet eã pau lisper recreari Herodes, donec ad se rediret, spõdet ueniam, si simpliciter aperiret gesto rum ordinẽ. Non de nihilo esse quod sese præcipitauerit, sed magni criminis conscium cõpendium supplicii quæsisse: Impunita sibi oĩa flagitia cõfitẽti fore: aut inficiãti acer uanda supplicia, ipsam quoq; sepulturam negandam. At illa ubi se tesumpsit paululũ, & cui, inquit, adhuc ego secretos seruabo silentia Pherora mortuo? Illi eñ debui fidẽ tacẽdi, p quo supplicia nõ recusarẽ si necessaria forẽt: Sed ille nũc liber à cruciatibus, et si ueniabilis erroris correptio ẽ, liber á culpa. Quid igit̃ inuoluere ueritatẽ mẽdaciis co gitem, ut Antipatro morem geram? Parcam ergo illi, nõ parcam mihi? Egregiam ergo mercedẽ debemus uiro, qui nos oẽs sceleribus suis in hæc supplicia deduxit. Audi rex, deo præsule, qui solus mihi ueritatis arbiter ẽ: proposui eñ nihil fallere, audi, inquã, sed prius repete quãdmodũ assederis lachrymans germano periclitanti, ut impleueris oĩa circa Pheroram munia pia germanitatis, quibus ille iflexus, ubi decessisti cõtinuo me ad sese uocauit, & ait: Non exiguũ ego mulier à fratris affectu & studio deerraui, qui ode ram sic amãtem mei, & uolebam occidere tam impatiẽtem doloris in periculis meis, fet re ille non potest fortuitũ, quod ego urgebam indebitũ: circũuentus sum fateor Antipa tri dolis, sed cogitationis eius ego p̃tium fero: tu quod habes ab eo uenenum relictum mihi cito perfer, & sub meis oculis effunde, ut uel adinferos nõ feram animũ paricidalẽ pœnituisse correctiõis sit, qd̃ criminosum ẽ p̃parauisse. Cito, inquã, mulier ut uel mor tem præueniam, qm̃ culpam nequiui. Tum ego detuli uenenũ & in conspectu eius ex inaniui, parum tamen ex eo reseruaui, mihi qui te metuerem ut esset remedium, si pro deretur paratum ad hos usus uenenũ: is dictis pyxidẽ cum eo quod receperat uenenip tulit: subiicitur quæstioni mater Antiphili & fratres ipsius. Confitenť ex Aegypto An tiphilũ detulisse pyxidem plenam ueneno, quod ille accepisset à fratre, qui Alexandriæ cõmoraretur sub medicinæ professione. Deprehenditur etiam Mariamnes filia põ tificis insidiarum conscia, quæ pararentur marito, idq; fratribus eius inter supplicia co fitentibus manifestatur. Vnde Herodes iunior maternæ audaciæ pretium luit, quem in regni successionem Antipatro substitutum, idem quem subrogauerat pater, de testa mento delendum putauit. Et hic quidem non mediocris error Herodis senioris, ut alo terius flagitio deprehenso alter mulctaretur: sed etiam Herodis iunioris non iniusta mul tatio: Nã diuinitus præcautum uidetur, ut licet nondũ facti sui merito, tamen ob præ tium futuræ improbitatis regno abdicaretur. Nam quis eũ regẽ perpeti potuisset, qui tetrarcha tam insolens fuit ut tolerari nequiret? Adiicitur etiam aliud ueneficii genus, quod Bathillus Antipatri libertus Pheroræ & eius uxori detulit, compositum ex succis serpentũ, et ueneno aspidũ: ut si primũ non conualuisset ad mortẽ Herodis, secundo uterentur.

Mulier de ædificiorum fastigio sese præcipitat.

Caput .XLIIII.

REperiuntur etiam literæ aduersus Archelaum & Philippũ fratres compositæ: Hi regis erãt filii qui Romæ instituebantur, quos Antipater ea uel maxime cau sa appetebat, quod uidebat nõ mediocri præditos sapientia, supra quos rex pa trium animum reclinabat: Deniq; euocauerat eos literis, ut maturius domũ regrederẽ tur. Obstare itaq; eos suis utilitatibus Antipater arbitrabatur, atq; incũbere suis artibus, ut spe adolescentium simulata, omnia factionis suæ studia obumbrarentur. Componit itaq; epistolas nomine uirorum potentium, quos Romæ positos in suam amicitiam il lexerat: aliis quoq; pretio extortum, ut scriberent, quod adolescentes infestis patrem odiis urgerent, & nimio questu mortem Alexandri & Aristobuli deplorarent. Et cum huiusmodi epistolas clamdestinis artibus per aulicos sceleris sui mĩstros, patri igereret, eadem

eadem uersutia, qua suprà simulabat fratrum intercessorem, ut prætento pietatis patro cinio, impietatis subtexeret paricidium. Quibus omnibus in mediũ deductis cũ quæ stionibus, patris uita, epistolis, mors fratrum appetita euidẽtissime panderetur: consiliũ diffinitur, de autore supplicii sumendum, qui posteriora prodidisset calumnia: quod germanos suos nõ quasi paricidas, sed quasi legitimæ successionis æmulos persequeret: non quo patrem defendetet, sed ne consortẽ regni haberet. Interea cum septem mẽ sium curricula inter documenta flagitiorũ, & reditum Antipatri concluderent̃, nulla in notuere Antipatro indicia rerum gestarum, tanta circa eũ uniuersorũ odia feruebãt. In certus igit̃ oĩm, scribit ex urbe Roma cõtinuo se adfore, summoq; se honore dimissum à Cæsare: quibus literis lectis, rescribit Herodes maturato eum contẽdere oportere, se curum affectus paterni, cui nõ solum nihil imminutũ per absentiam foret, uerũetiã tan ta accederet gratia, ut eius contuitu matris offensa minueretur. Nam iterum domo eam deprehensam, in artes filii consentire, consortio exutam regiæ liberalitatis conpẽdiis eliminauerat: cui se remissurum ĩdignationẽ scriptorũ specie manifestaret, metuens ne comperta matris expulsione, suspiciones suas Antipater ad cauendum exuscitaret. Ad ueniens itaq; Tarenti primũ de Pheroræ obitu cognouit, ibiq; luctũ magnũ exercuit, quod à quibusdam pietatis affectui datum, eo quod patrui mortem impatiẽter doleret. Ille aũt ministrum ausi paricidalis sibi sublatum ingemiscebat, nec solum non processis se sceleris apparatum, uerũetiam uenenum se dedisse terrori erat: ne quo modo ad co gnitionẽ regis peruenirẽt, & ille scenam criminis publicaret. Transit itaq; in portũ Cæ sareæ haudquaq̃ uacuus grauioris curæ ac solicitudinis, cum ei etiam mater non medi ocre præiudicium condemnatæ sobolis daret. Sed urgentibus amicis, qui patriæ cupi ditate postponenda omnia, quæ Antipatro conducent atbitrarentur: deniq; expectato eius ingenio, quo uel auersum patrẽ à sui gratia facile consiliis suis flectere solitus erat, hortanribus ut sese patri, & prædestinato sibi regno ocyus repræsentaret, q; nemo aude ret eo præsente contrà niti: sed occasio absentiæ eius sola arserit, ut auerti posse ab eo regis animus æstimaretur. Et ideo præueniendũ mature, ne demorando magis aut desiderantem offenderet, aut suspectum exacerbaret, cũ diffidẽtiã sui proderet. Cre didit itaq; magis uolenda q̃ necessaria suadẽtibus. Verum ubi portum ingressus est, ne q; quenq̃ sibi obuium circũspectauit, & quasi pestem aliquam sensit suam præsentiam declinari, in summa locorum frequentia maximã solitudinem, cũ occurrere nemo au deret: metuẽtibus aliis, aliis auersantibus, etenim id tp̃is & odia quo minus se tegerent, autoritatem acceperant, reputare secum scelera sua cœpit, & conscientiæ stimulis exagi tari, nullum fugæ locum, neq; euadendi subsidium sibi relictũ. Circumuentũ se uelut quibusdam retibus, & captum teneri, fidutiam oẽm assumpsit ex impudentia, ut dissi mulatis omnibus improuisum se patri offerret, in amplexũ rueret, pietatis officia præ tenderet. Verum ille extensis manibus ingerentẽ sese repellens & reclinans caput: ne paricidæ osculo cõtingeretur: exclamauit & hoc esse amẽtiæ paricidalis, ut amplexum petas cui inuisum te recognoscis, ut horrore tui afficias patrem, & contactu noxii cor poris uiuendi suauitatẽ extorqueas. Ne igitur contigeris, ne attaminaueris, quem sce lere petisti. Purga certe prius si potes, deprehensa dilue: iudicium non refugiã, nec au dientiam tibi negaripatiar, nec mihi ipse assumam cognitionẽ, nec argumentádi tibi oc casionem relinquam. Oportune adest Varus, apud quẽ defensionem tui præpara. Nec differendi locus crastina die, q̃uis dolis & fraudibus præditus, habes purgandi tui copi am. At ille obstupefactus tãtæ commotionis pauore, nihil est ausus referre, nec potuit: sed egressus foras fluctuabat animo, q; nihil omnino ex his quæ gesta erant & prodita, apud patrem compererat. Aduenientes autẽ ad eũ mater & uxor aperuerunt oĩa. Qui bus cognitis colligere sese ac præparare animo cœpit, q̃bus modis criminationi occur reret, confessionẽ extenuaret. Sequenti die congregantur omnes regis p̃pinqui & ami ci Antipatri, intersunt examini uniuersi, qui diuersa de Antipatro prodiderant induci præcipiuntur. Leguntur etiã epistolæ matris Antipatri, in quibus illa ad filium scripse rat, ut cognosceret proditam patri fuorũ scenam flagitiorum, nequaq̃ eum debere ad esse, nisi à Cæsare aliqua manus accerseretur, cuius se præsidio circumuallaret, neq; se iu

Examen cit ca Antipr̃m.

dicio cõmiteret, qui tantorũ confessionibus appetebat, sed armis muniret. His ad superiora additis, ingressus Antipater & sese ad uestigia deiiciens patris obsecrat, ne se p damnatũ haberet: confidere se si deferatur audientia, uacuũ criminis fore si pater uellet: Accusatio Herodis contra filiũ suũ Antipatrũ. iubet pater filere, atq; eum istiusmodi sermone præuenit: Quod nulli iusto ueniabilis nequitia Antipatri possit uideri satis certũ est, sed eo magis grauari me apud te Varear bitror. Vereor em̃, ne etiam me oderis, qui paricidas generaui filios, quibus non posset etiam parcere pater: licet hoc quoq; miserandus magis sim ita qd & tales amaui. Sed de illis taceo quos ipse exasperaui, & iustas aduersus huncallegationes eorũ respui. Nullas em̃ hi aduersum me habuerũt causas doloris, nisi quod his Antipater præferebatur, & consortii regalis prærogatiuã acceperat, qui natus regno non erat: putabam tamẽ ꝑ maiorẽ natu minoribus ad tutelam asciscerẽ. Sed hostẽ induxi qui inuideret nobilioribus, excitaret puerulos, infirmos circũueniret, ĩcautos ꝑderet. Lapsos nõ nego, sed eos excusari potius, q̃ urgeri oportuit. Antiparer hic mihi & illos abstulit, hic mihi & illos fieri insidiatores cõpulit. Dolui fateor, quod ii quibus regni spem dederam, q̃bus successionem reseruauerã, aduersum me improba machinarẽtur: sed nũc nõ patrẽ sed Antipatrum oderant. Perierũt itaq; ad dolorem patri: Antipatro ad fructũ. Quæris Vare quis eos occiderit? Cognosce cui mors eorũ ꝑfecerit. Vacua est domus, nouercæ filio patuit aula uni ad succedẽdum, quæ multos successores habebat. Nec expletus est mortem fratrum cruentus animus & mens impia. Postq̃ non habuit fratres quos odisset, parentes fratrem persequebatur. Reputo mecum qui huic munimentum hæreditatis parauit: ut sus sum et ipse diu uiuere decessionẽ fastidienti. Docui quid uellet, cui successionis cõpetitores ademeram, morantẽ nõ passus est: nec expectauit regnũ, nisi ut paricidio adisceretur. Reddidit mihi uicem, quia proiectum collegeram, & ꝑtuleram nobilioribus. Cui em̃ tantum ex illis, quantũ huic contuli? cui ipse uiuens potestatẽ cesseram, testamento apto hæredẽ designauerã, qd solet esse pniciosum regibus, ut aliqs se successurum nouerit. Quinquaginta in fructibus talenta concessi, trecenta Romam ꝑficiscenti dedi. Cõmẽdaui Cæsari quasi solũ filiũ: nihil mihi reseruaui, quod deberẽ paricidam timere: sed hoc eum magis ad paricidiũ armauit, q; se meis beneficiis superiorem uideret. Quid tantũ sceleris cõmiserunt fratres eius, quos ad mortẽ coegit? Aut quæ istiusmodi aduersum illos indicia detecta, qualia istius depheẽduntur? Sed interrumpere audet paricida, & dolis tentat ueritatẽ ĩuoluere? Caueas Vare admoneo, caueas simulatas eius lachrymas, & gemitus arte cõpositos, nec ullo expressos dolore. Hic est qui mihi pietatis affectum abstulit, cum afflicto metu cauendũ admoneret Alexandrum, cum illo mentes plurimorũ conuenire, asserens non temere cõmittẽdam uni uersis præsentiã meam. Simulabat se circũspectare omnia, usq; ad lectum deducere, discutere, atq; examinare singulos. Hic erat somni dispẽsator & mister securitatis, in quo ego solatium constituebam, atq; eius officiis leuabam de iterfectis dolorem: arbitrabar quod & illos mihi redderet, mœrorem auferret, pietatem obtenderet. Hic erat protector meus, cui credebam corporis senilis custodiam. Quomodo, uiuam nescio, quomodo tantum insidiatorem euaserim, quibus me circumuenerat delinimentis, q̃bus fraudibus uinctum tenebat, ut soli huic me crederem, quẽ solum caueri oportuit. Incredibile mihi est quod euasi, nec uiuere mihi uideor, sed somnium puto. Quis enim credet, aut illum tam ingratum futurum, cui in me potestatem omnem cõmiseram, aut me posse euadere, si Antipater nollet? Tutiorem tamen gratiam & factũ putabam. Sed quæ (malum) infelicitas me, aut aduersum me eos faciat insurgere, quos plus dilexerim? Deploro ærumnam domus meæ Vare, defleo solitudinem, ingemisco uim tanti doloris. Sed tamen tanta est acerbitas sceleris paricidalis, ut neminem mihi patior euadere, quicunq; fitierit sanguinem meum, si etiam in omnes filios meos affectati paricidii indicia promantur. Cum hæc diceret, indignatione pariter ac dolore intercepta uox est loquẽtis. Continuo Antipater eleuans caput, uelut ictus enim & saucius graui uulnere iacebat ante pedes patris, nec assurgere audebat, exclamans, ait: Tu quidem pater ut ira tus accusas, sed mihi nulla est maior defensio q̃ testimonium accusationis tuæ, qa fem per fui custos tuæ salutis, Defensionem igitur pro me uoto accusantis adhibuisti. Quo

Pernicioſus eſt regibus ut aliquis ſe ſucceſſurum nouerit.

modo enim paricida ego quem ipse tuum protectorem fateris? Aut quomodo circunspectus atq; astutus, quem commentatorem arguis paricidii? cum extremæ insipientiæ sit cogitasse, quod & apud homines execrabile sit, & apud deum inultum esse non possit? Vel fratrum exemplo doceri potui, nullum tanti sceleris effugium fore, quod sceleris istiusmodi, nec latebram inueniat, nec pœnam euadat: quandoquidẽ & illi pro tanta in te maleuolentia pœnas dederunt: at illos inuidia quædam ut dicis impulerit ad paricidium, quod me sibi præferri uidebant, quibus materni generis nobilitas animos dabat, ut regnum quasi ex materna successione sibi debitum uendicarent, & quasi à te ereptum reposcerent: Quid tale ego qui nesciui regnum nisi de te sperare, tuum iudicium quærere, tibi soli placere? Quid autem erat quod me aduersum tuam salutem audere aliquid impelleret? An regni cupido? sed regnabam: an odii suspicio? sed diligebar: an iniuriæ dolor? sed præferebar. Si illos sola formido prælationis meæ armauerit ad paricidinm ego absoluar: quia nesciunt prælati paricidium cogitare, sed odisse: Nisi forte aliquis ex te metus compulit. Verum ego, ut mihi uox tua testis est, nihil scibam nisi pro te timere. Quid enim mihi timerem qui minister eram tuæ securitatis & dispensator quietis? An uero inopia pecuniæ & egestas coëgit, quæ solet indigentibus suadere latrocinium? Sed dederas quod non solum inpræsens: sed etiam in omne tempus abundaret, & diuitem Romam miseras, ut regum reges pronuntiarẽt imperii apud se principatum esse non diuitiarum. Deniq; Fabatum illum Romanæ rei moderatorem, & intimum Cæsaris tibi cepi, & à Sylæo ingenti impulsus pecunia ut te impugnaret, ita commutaui, ut fieret tuus defensor, & solicitatoris sui proditor. Per quem pater alium insidiatores tuæ salutis detecti sunt? Quomodo igitur paricida ego qui custodem tui corporis Corinthum latentem deprehendi? insidiantem remoui, ad confessiones negantem deduxi? Potui paricidium non cogitare, & paricidii fructum habere si tacuissem. Sed mihi si bestiarum immanitas, si atrocium ferarum inesset furor, tamen tantis beneficiis tuis mansuescere potui, ut nullam opem nisi in tuæ salutis subsidio constituerem, ut pro omnibus tibi uel solam charitatem referrem, te meo corpore protegerem, te intimis si fieri posset uisceribus includerem. Prætuleras nobilioribus filiis materna stirpe minus nobilem, matrem quoq; regni exulem in regnum uocauerat, nec iam successorem me imperii, sed quasi consortem habebas. O miser ego cui tantum liberalitas tua bonorum effuderat, ut inuidia succederet. O stultissimus ego, qui te pater reliqui. Sic datus est inuidiæ locus, & potestas insidiantibus. Namq; dum ego pro tua salute diu demoror, meam prodidi: & tamen nihil habeo, quod mihi ascribam. Tu me pater abire iussisti, tibi ego peregrinabar pater: ne tuam senectutem Sylæus circumueniret, ne te uiuentem regno exueret, nec apud Cæsarem tuam salutem appeteret. Testis est mihi Roma pietatis, Cæsar quoq; præsul orbis terrarum, & censor uniuersorum atq; arbiter mei pectoris, qui me amantem patris appellare solitus erat. Testificare Cæsar quid ego de patre apud te loquebar, apud quem solum nocere potuissem: Testificare, inquam, mihi qui de aliis pronuntiaueres. Nec dissimulãdum paricidium sed inquirendum putasti. O si mihi aspiraret præsentia tua: sed absens es, & longe positus, & ego fine te à patre diiudicor. Ades tamen, & in literis tuis præsens es, tua scripta offero quæ solent paricidæ timere. Tuam epistolam porto quam solent promere qui cupiunt paricidium non latere. Suscipe pater literas Cæsaris, ipse te instruat qui dudum uindicauit. Susципe Cæsaris scripta, argumentis omnibus ualidiora. Quibus usus es dudum ad ultionem, utere nunc ad salutem. Hos ego apices defero innocentiæ meæ testes, illa dextera nunquam te fefellit, illa dextera Cæsaris diadema tibi imposuit, non ademit. Illa manus Cæsaris regnum tibi, quod abieceras representauit. Potuit meus Cæsar odisse, si fratrem similem deprehendisset: sed cognouit & pronuntiauit pietatis interpretẽ, qui nisi Romæ fuissem, Sylæus uicerat. Illi ego hodie adiudicor, illi pœnas miser pendo. Memento pater, quia non uoluntarius nauigaui. Videbam mihi iam parari foueas insidiatorum: malui tamen me potius pater quàm te periclitari. Nec tamen exhorresco saluris periculum, sed apud te pater doleo me quasi tuum hostem periclitari. Periclitor tamen, si apud te & Cæsaris testimonia periclitantur. His ergo utor

Reſponſio Antipatri ad uerſus accuſationem patris.

Egeſtas ſua det latrocinium.

Antipater Cæsarẽ ſuũ patris teſtatur amore.

indiciis meæ defensionis, Cæsarem non appello quasi audiendus, sed imploro quasi absoluendus: Quod si iudicium exercendum existimas, ecce me pater ad te ueni, post Cæsarē ad te festinaui à Cæsare. Vtinam quidem nusq̄ à te abiissem. Sed tu me pater nescientis periculis obiecisti iubēs pergere. Præstò sum pater: nec perfunctorie de leuioribus testibus, requirendam pro salute tua ueritatem æstimo. Nō præiudicent, qui possunt timere tormenta, nec qui pñt contemnere. Omnis homo mendax dixit scriptura. Ego defero incorruptibilia elementorum testimonia. Venio ad te p maria & per terras nusq̄ aliquid passus. Paricida debui non euadere si reus essem. Absoluat me pater: apud te cœlum quod non fulminauit, mare qđ non demersit: terra quæ nō absorbuit, per hæc ad te tutus uenio pater: quæ non solent euadere, etiam qui non sunt patrum genitalium paricidæ. Dathan & Abiron hyatus uorauit terræ: nec tamen genitalem appetierāt patrem. Absalom fugientem arboris suæ ramis terra suspendit, ne ad patrem perueniret, ad quem si peruenisset, euaserat. Ego ad te ueni, & adhuc periclitor. Dauid paricidā suum quia seruare non potuit, uindicauit: ego de inimicis & calumniatoribus uindicari non expeto, ut eos ad tormenta uocem: lucrentur illi pœnam calumniæ. Vnum rogo pater ne alienis credas tormentis, de meipso aduersum me require supplicia. Suspende reum tuum, in uiscera mea pergat interrogatio ueritatis, in corpus meum atq; in interiora penetralia descendant fidiculæ quæstionum, profluat sanguis qui solet paricidium clamare, ferantur ignes in artus noxios. Quid dubitas pater: si parcis, innocentem pronuntias, si à cruciatu temperas, absoluis crimine. Non est paricida, qui simplici morte dignus putatur. Aut si ut filio parcis, & ex te genitis membris compateris, non sunt mébra tua, quæ sunt ministeria credulitatis. Hæc ubi locutus est, magno fletu & gemitu lamentabili finem dicendi fecit, ululatuq; maximo Varsi & omnes ad miserationem inflexit: solus Herodes nullis mouebatur lachrymis, atq; ipse à fletu temperabat intractabilis ad ueniam, quæstioni imminens, uindictam expetens.

Omis homo mendax,

Dathan & Abiron absorpti,

Caput .XLV.

Nicolaꝰ Antipatri respōdet uersutijs

SVccessit orationi Antipatri Nicolaus regis mandato, qui astute eius responderet uersutiis, & inflexos à miseratione abduceret, referēdo in Antipatrum, fraternæ inuidiam necis, allegando quod si quos moueret misericordia, illorum misereri deceret, qui eius perempti fraudibus ultiōem requirerent: Si unum absoluerēt, omnis domus regia in periculum deduceretur: germani, affines, parentes, ipse rex cuius saluti non pepercisset. Itaq; cōuersus ad oratoꝛ uersutias, uelut * narratione miserationis, epilogo quodam excitabat ab inferis peremptorum animas, qui miserabili questurę plerent subsellia, insontes se oppetisse, subornatis grauibus testibus, cōpositis epistolis, fraudulentis sermonibus circūuenrum patrem, credidisse filio, quē non putaret de fratribus posse mētiri. Offert nūc supplicia sua, qui fratrū tormentis non credidisset, quos onustos uinculis obligauerit, ne cognitioni interessent, in absentes latam sentētiam cū lōge positi essent necatos, ne eorum pater misereret. Nullum itaq; reliquum futurum si iste euaderet, doctus uenena paricidalia suorum uisceribus infundere, mutare mētes hominum, qui eriam Pheroram semper amantissimum Herodis, in necem eius paricidio funesto exuscitauerit. Ad hæc cum plurima alia excitandæ commotionis gratia Nicolaus addidisset: ubi sermonē absoluit, interrogatus à Varo est Antipater si respōdere uellet: Nihil aliud retulit, nisi (deus testiset) quia nihil læsi. Tum Varus uenenum proferri, atq; id dari iussit uni de his qui iam rei mortis adiudicati essent. Quo epotato, statim mortuus est. De quo relatum ad Cæsarem est, & in uincula Antipater imperio patris inducitur: nec tamen ab insidiis uacuus erat. Nam tum maxime Salomes periculū dolis tentabat directis epistolis, quas Salomes nomine Antipatri composuerat, plenis in regem cōtumeliarum, atq; ad Agmen ancillam Iuliæ quæ uxor Cæsaris erat, per Antiphili seruulū perferri iusserat, quas Agmes sibi redditas regi transmitteret, ac penè in mulieris perniciem fraus cōualuerat, ni reperta esset epistola Agmes ad Antipatrū, quæ dolum prodidit scripta in hunc modum: Sicut uoluisti, patri tuo scripsi, & epistolas illas direxi; nec dubito regem in periculum sororis insurrecturum, Tu uicem restitue optato

optato effectu potitus. His literis deprehensis rex in suspicionē deductus, quod etiam Alexander pari arte compositis à fratre esset appetitus epistolis, & nimia commotione exasperatus, ægritudinem grauem contraxit. Quo se uidens urgeri periculo Antipater, unum ex filiis hæredem imperii scripsit, prælatum Archelao & Philippo seniori bus liberis, cum ipsos quoq; Antipater dolis atq; fallaciis suspectos patri fecerat. Cæsari legauit mille talenta, donis muneribusq; additis. In uxorem & filios, libertos atq; amicos quinquaginta contulit: nec Salomen sororem munerum suorum expertem reliquit. Procedebat in deterius ægritudo, atq; accessu temporis exasperabatur, quam imbecilla senectus suis incommoditatibus accerbabat quotidie. Siquidem non minus septuagenario grauatum annis corpus, crebro quoque mœrore animi afflictum gerebat, tot paricidiis uulneratus, quæ aut deprehendisse in filiis extremæ miseriæ erat, aut intulisse. Immedicabilis tamen ægritudinis feruor, quod superstes Antipater metuebatur. Contemprus quoq; indies uilior, quod imagines Cæsaris atq; animalium similitudines contra legem templo appositæ detrahebantur, autoribus maxime luda atq; Matthia iuuentutis doctoribus, qui cognitis & conspirantibus sibi uenisse tempus aiebant, quo uiolatæ legis iniuria uindicaret. Dare pœnas sacrilegum qui putaret fas esse quicquid potestati liceret, nec religione inclinatum, sed elatum superbia in penetralibus templi faciendi quod uellet, libidinem pro iure exercuisset. Et quanquam uis diuinam ultionem acceleraret: tamen pulchrum uideri, si etiam templi sacrati libertatem suam in defendendis paterni ritus obseruationibus approbarent: nec periculi metu quenquam re uocari oportere, cum & iam mori pro lege patria insigne immortalitatis sit. Primi que adorsi auream aquilam supra fastigium portæ affixam detrahere comprehensi, atque ad regem perducti: cum interogarentur cui obedientes tantum facinus adorsi forent, responderunt, legi paternæ. Iterum quærenti quo freti lætiores adessent, cum ad mortis uocarentur periculum, responderunt: Pietatis & deuotionis præmiis, quorum remuneratio pro ritu patrio mortem expetentibus persolueretur. Nec diutius ferre potuit responsionis constantiam, sed indignatione super ægritudinem facta, ut infirmitatem uinceret in conuentum populi processit, ibiq; tanquam sacrilegii reos ad plebem deferens accusare cœpit, quod maiora de factis talibus suspectarentur. Quæ etiam si non parcerentur, tamen cuncti sibi quisq; metuentes autorum qui comprehensi forent, luenda supplicia deprecabantur. Nec pergendum in cæteros, ne quæstio plures atq; alienos & innoxios perturbaret: rogatus itaq; in pñsentes snīam tulit, ut uiui exurerent: unde incōmoditas aucta & grauioris ægritudinis uis, diuersis totum corpus eius passionibus depascebatur. Febris erat uehemens, prurigo intolerabilis, continui ac fine ulla inter missione interiorum dolores uiscerum, colo medius uexabatur, hydrope grauabantur uestigia, absconditа corporis scatebant uermibus sparsi, mtotius corporis anhelitus grauis, & suspiria pernicioſa res, indicio erat quod iniusti paricidii & sacrilegæ damnationis pœna reposceretur. Non cedebat tamen animo, & uiuendi cupiditate passionibus reluctabatur. Petit trans Iordanem calores aquæ calidæ, sed nihil profuerant. Asphaltis lacus plerisque medicabilis sine ullo profectu ægrum tenebat. Vbi dum oleo pluri mo foueretur, laxato resolutus corpore morientium specie oculos inuertit, & uox defecerat, nec sensus manebant: sed excitatus strepitu conclamantium resumpsit, & ad sua regredi cupiens: ubi ad regionem loci qui appellabatur Hiericho aduenit, atro felle exagitatus, & ipsi quodammodo morti minitans immane facinus excogitauit: quo uelut inferiæ sibi populi mitterentur. Namque ex omni Iudæa congregari iamdudum præcipiens quosque nobiliores, ut ex singulis uicis in unum conuenirent: ubi imperio obtemperatum est, claudi eos intra hippodromum iussit, & accersita Salome atq; eius Alexa uiro, legatum sanguinis mandauit, asserens lætitiæ populis gentis Iudææ suam mortem futuram, & ideo commentum se quo præclarissime suum epitaphium celebraretur deposcere a suis, ut cum ultimū exhalasset spiritum, eos statim oēs qui clausi tenebant necari iuberēt: ita ut neminem futuꝛ ī uniuersa Iudæa atq; in oēi domo, cui mors eēt eius illachrymabilis, cū uniuersis domesticis luctus hæreditatē dereliquisset, qui dum suoꝛ deplorant necem, iusta regi uiderent pſoluere, atq; ita publicoꝛ lætitia

Lītæ Agmes ad Anupīm

Iudæi & Matthias iuuentutis doctores.

Pro patria lege mori insigne est immortalitatis

Aegritudo Herodianæ descriptio.

Asphaltites lacus medicabilis.

uotoꝝ, domeſticis doloribus impediret, ac ne forte ſceleſta imperia mandata executio deſtitueret, quinquagenas dragmas iuſſit militibus dari, ut tali ſceleris impoſita mercede, ferale miniſteriũ milites nõ recuſarẽt: cõpẽſaturi executõis horrorẽ remuneratiõis emolumento. Cedebat propè iam tantæ incommoditatis ſuppliciis, ſed expectabat funeſta reſponſa legationis, quæ retulit de Agme ſupplicium ſumptum ad Herodis querelam: Antipatrum quoq; conuictum paricidii morti adiudicatũ, tamẽ repulſo patria, & regno, pater fugæ poteſtatem tribuere ſi uellet Cæſar iuberet, ſententiam ſceleri ferentis, conſilium pietati relinquens: Soluerat natura paricidii neceſſitatem. Nam recreatus pauliſper permiſſa ſibi puniendi ut uellet poteſtate, dum de genere necis tractat, diſtentus doloribus propere diem mortis puenire deſiderauerat. Popoſcit itaq; malũ, paritérq; gladium, ut eo pomũ ſolitus incidere refectionis aliquid aſſumeret, & pauliſper ſeſe attollens, cubitoq; adnixus leuauit dexteram cupiens ſeſe ferire, ſed occurrit Achiabus, & impediuit ictum, luctuq; tota concrepuit domus, ut obiiſſe Herodes foris æſtimaretur. Exultauit Antipater ad ſonum planctus, & à cuſtodibus adhibitis poſtulauit, ut uinculis reſolueret: ſed præpoſitus ei muneri non ſolum abnuit, quod rogabat, ſed etiã regi annũtiauit. Exclamans ille inſultare adhuc ſibi uiuẽti, pcuſſores direxit qui Antipatrum interficerẽt, cæſumq; ſepeliri iuſſit in Hyrcania, atq; iterũ mutauit taſtamentum, regemq; Archelaum inſtituit ſeniorem ex fratribus: Antipæ tetrarchiam reliquit. Quinq; itaq; diebus Antipatro ſuperſtes defecit: triginta & ſeptem annis, ex quo à Romanis imperitare iuſſus, eſt regno potitus: ex quo autẽ Antigonũ ſuſtulit regni æmulum annos trigintaquatuor imperio exegit: utinam tam domeſtico uſu quàm publicis lætus ſucceſſibus. Nanq; ita foris ſecundæ ei res aſpirauerunt, ut priuatus in regnum aſciſceret, eoq; per multa uſus annoꝝ curricula, quod difficile ſaluo poteſtatis uſu deſereret, relinquens liberis imperii ſucceſſionem, quam ipſe à ſuis non acceperat. Sed intra domũ infeliciſſimus, quam acerbo ſuoꝝ ſanguine & luctu repleuit, nec tñ executione inuenit ultimæ crudelitatis, hoc uno Salome obliterante criminũ ſuoꝝ ludibria ſuperiora, q eos quos pcuti rex iuſſerat, oñes dimiſit, dicens regẽ pcepti feralis poſtea pœnituiſſe: reuocatiſq; mandatis ſuperioribus pcepiſſe ut ad ſua oẽs dimitterent.

Cupiuit Herodes ſeſe ſuo ferire gladio.

De nece Antipatri Herodis filij.

Herodes quinq; dieb⁹ Antipatro ſuperſtes defecit.

Caput .XLVI.

DEin poſtea facta in amphiteatro militum & reliqui populi congregatione, de obitu regis indicium factum, proceſſit Ptolemæus qui regis amicitiæ interfidiſſimos quoſq; uſq; in extremũ adhæſerat, & anulum deferens quem defuncti digito detraxit: collaudat regẽ, & populũ admonet tranqllitatis, aperitq; ei epiſtolam, qua pcatus fideliſſimos ſibi milites hortabat, ut ſucceſſori ſuo beneuolẽtiam exhiberent & gratiam. Et apertis etiam tabulis teſtamentũ recitatur, Philippus Thraconidis regionis & finitimoꝝ locoꝝ hæres nuncupatus, Tetrarches Antipas: rex Archelaus, ita tamen ut ad Cæſarem deferri anulum ſuum, atq; ei arbitrium & firmamentum omniũ diſpoſitionum ſuaꝝ reſeruarent. Actum demũ ratum eſſe teſtamentum ſuum ſi Cæſar probaſſet: reliqua ſecundum priora ſua teſtamenta cuſtodiri præcepit. Continuo acclamatio facta militum Archelao plaudentium, circumuallabat ilico ſtipatorum ambitu, promittunt beneuolentiam, ſpondent fidem. Poſt hæc competenter atque magnifice funus curatum, omni ambitu regalium diuitiaꝝ pmiſſo ad pompæ funebris celebritatem: lectus erat auro totus & gemmis inſignitus, ſtratum refulgẽs murice, corpus adopertum purpurea diploide, quam internectebat fibula lapidibus pretioſis coruſcans, diadema adhærebat uertici, ſupraq; corona aurea, ſceptrum in dextera, ut uiuentem putares. Præibat agmen Trachicum, Germaniq; & Galli ſtipatores regii militarem ſeruabant ordinem, pari modo ſuccincti armis, ac ſi in bellum prodirent: ſed ornatu ſolito, & cultu aſſueto, comitantibus pariter ducibus & centurionibus. Quingẽti etiam ſeruoꝝ & libertoꝝ regiæ domus aſpergebant aromata, ut ſuaui odore tota fraꝛ graret uia, lectum filii regis & propinquoꝝ uis maxima circũfundebat. Sepultus eſt in Herodio (ut ipſe mandauit) quod aberat ducentis ſtadiis ab eo loco in quo finem uitæ inuenit, magno obſequio, per tantum ſpatii deductus uniuerſoꝝ, ſed non omnium pari affe-

Ptolemæus Herodis fidiſſim⁹ amic⁹.

Milites Archelao plaudent.

Pompa funebris Herodis

Als quinquaginta.

Herodes ſepul⁹ in Herodio.

ri affectu: Metus enim officium, non uotum extorſerat, dolor intra ſe ſaltem liberam habebat ſententiam. Hunc finem habuit Herodes.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA. VRBIS HISTORIAE LIBER SECVNDVS.

Caput .I.

EPVLTO HERODE LIBERA, ut in defunctos ſolent, iudicia populi depromebatur: grauem fuiſſe illum & intolerabilem, iniuſta imperia in ciues exercuiſſe, tyrannum non regem ſuorum, paricidam domeſticum, expilatorem publicũ, nemini quicquam dereliquiſſe, tributis exhauſta omnia, locupletatos alienigenas, ludæos exinanitos, qui templo hoſtem induxerit, ſacrata omnia ſacrilegio contaminarit: beatos qui defeciſſent cum tormẽta uiuentibus non deeſſent: plura malorum ludææ, poſt depulſam captiuitatem, in paucis annis ſub Herodis imperio pertuliſſe, quàm in ipſa captiuitate ſub hoſte barbaro ſuſtinuerit, cum ſibi Babylonioꝝ reges imperitarent, ſub illis tolerabiliora exilia, q̃ ſub Herode domeſticum domiciliũ: ab illis ad ſua remiſſos, ab hoc fugatos: immitiorem Dario, Artaxerxe ſuperbiorem, Medis rapaciorẽ. Superaſſe finẽ maloꝝ, ut ſi ſibi exire liceret exilio, ibi diẽ clauderet: ſed acceſſiſſe ad ſeruitutis miſeriã Archelaũ ſpõtaneũ ſucceſſorẽ, q̃ & Herodẽ referret, & noua adderet: miſeꝝ hoc in regnis eẽ q dñs eligeret: miſerius q inuitis, imponeret. Solatiũ ſeruitutis uideri, ſi ipſi ſibi dñm eligant: eo q fiat benignior, ſi deferat imperium: ſuperbior, ſi uſurpet. Longe itaq; Archelaum Herode intolerabiliorem futuꝝ, cum iſte aſſumpſerit regnum, ille acceperit. Ea non ſolum crebrò in Iudæa conferebant: uerumetiam Romæ aſſiſtẽte Archelao, perorantibus accuſatoribus in os obiecta apud Cæſarem ſenatumq; ubi de regno Archelai confirmando abrogandoq; diu decertatum. Denicus eẽt cognitioni datus, Salomes filius Antipatri, illa quæ ſupra diximus, & multa alia dicendi ualidius proſequebat: mirari ſe q Archelaus quaſi petendum à Cæſare regnũ prætenderet, cum uſurpatione temeraria iamdudum intra Iudæam inconſulto Cæſare regẽ exercuiſſet. Quid eñ ſella aurea, allatumq; diadema, niſi regni forẽt inſignia? Quo ſpiritu præſumpſerit ſedere ſuper thronum regium? de ſublimi ſolio ſalutare plebem circunfuſam, ſtipantibus armis militaribus, more quodam & uſu imperatoꝝ promidia dema, quod Cæſaris iudicio reſeruari oportuerat: non ſolum poteſtate Romani imperii, ſed etiam pro iure teſtamenti? Herodem enim nec præripere potuiſſe Cæſari uel ſenatui, quod ipſe uel à ſenatu accepiſſet, uel à Cæſare recepiſſet, & ſuperiore teſtamento expreſſiſſe ſatis ꝑpriæ indicium uoluntatis, quo Antipam ſuccedere ſibi in regnum ſenſu integro ac perpenſo conſilio declarauerit, & poſtremo oñia Cæſaris iudicio referuaſſe, q̃uis ſoluto iam corpe anxius ſup̃mo periculo, nec ullius iam ſenſus aut cõſilii capax, dictauerit nõ quod arbitrabat, ſed quod inger ebat. Præceptorem igit imperii de ſeipſo ꝓnuntiaſſe, qd nõ mereret tuo Cæſar iudicio in regnum ſubſtitui. Nam ſi merito rum ſuoꝝ cõſcius foret, petere potius q̃ uſurpare maturauiſſet. Non petendo autẽ ſed uſurpando quæ in petitiõe cõſiſterẽt etiam in pecuniariis (negociis, nedum diuitiaꝝ. Denicq; Fabatũ illum Romanæ rei moderatorẽ & intimũ Cæſaris tibi cepi, & à Sylæo ingẽti ambitus pecunia, ut ĩpugnarẽt) præiudicare ſolere, ut ꝑ poſteri litigatores cadãt cauſa: hic uero nõ pecuniaꝝ quæſtũ in crimẽ uocari, ſed ĩperii Romani uiolatũ ius, reuerẽtiam, deſpectã, ſpretam ptãtẽ, indignũ æſtimatũ Romanæ curiæ ſenatũq; qui ſoleret regnũ dare atq; eripere, & cũ Cæſare uetuſtã cõferẽdi imperii ſeruaret ꝓgatiuã. Quid factuꝝ eẽ cũ regnare legitime cœpiſſet, q̃ ante regnũ inſolẽtiſſimus necaſſet plurimos: quia opẽ feſſis rebus & tributoꝝ alleuamentũ popoſcerant, remediũ poſtulantibus bel-

lum

Libera in defunctũ Herodẽ uulgi iudicia.

Aduerſus Archelaũ multa cõgerunt.

Alij codices Antipatrũ.

Hęc quæ parentheſi incluſa uides, ĩ ſcriptis codicibus nõ habentur

lum irrogatum, interfecta nouem milia ludæoꝝ in ipſa uenerabili apud ſuos paſchæ ce
lebritate, pro pecudibus homines immolatos, ſacratoꝝ qui ad templi feſta conuenerant
ſanguinem fuſum, ſpectaculum miſerabile ſi quis cæſoꝝ ſtragem recenſeat, Babylonios
reuertiſſe arbitrareť, quanto crudelius à ciue commiſſa, quæ in hoſte barbaro plena in-
manis ſæuitiæ atq; impietatis æſtimarenť? Hanc ſportulam ciuibus datam, hoc ſacrificio
Archelaum regni ſui primordio cõmendauiſſe. Debere miſereri Cæſarem, ſenatumq;
reliquiaꝝ ludææ, quæ quondam liberis fulta populis ſeruitutem optaret, ſi modo tole-
rabilem liceret perpeti ſub rege iuſto, longe illum abeſſe a iure imperitandi. Siquidem
apud ludæos nulli regnum cõpetere: niſi ei qui eſſet ex generatione ludæ, ſicut lex di-
ceret. At uero iſtum Idumæum genere, quem nulla proſapiæ regalis origo cõtingeret,
irrepſiſſe in honorẽ indebitũ. Siquidẽ cũ Antipater ſibi atq; Archelao fuerit auus, præ-
ſtans diuitiis; cæteriſq; artibus potens, & maxime Romanoꝝ amicitia, Cæſariq; ſenio-
ri bello ꝓbatus; cum poſſet ſibi regnum aſciſcere, nunq; tñ affectauerit, quinetiam defen
dere aliis maluerit q; ſibi parare, meritoq; illũ habitũ ut parentẽ optimũ, qui ludæam in
libertatẽ uindicauerit uulneribus ſuis, nec in ſeruitutẽ deduxerit Herodẽ Antonii teſti
monio, qui paternus ſibi hoſpes fuiſſet in regnũ aſpirauiſſe: ex illo ludæoꝝ res imminu
tas, egiſſe ut hoſtẽ, non ut rectorem. Cum igiť ipſe etiam adulter regni fuerit, quo mo-
do potuiſſe ab eo legitimũ regem creariť non deꝓcari tñ quo minus ſub regno ſint, ſe
potius ſub Romano agere, cuius ſibi gratiam iam inde a Machabæis partam, tantam per
uſurpationẽ regni poſtea degenerauerunt, ut multo inferiores ſint his aduerſum quos
Romanam petierũt ſocietatẽ. Deniq; orare ſeſe, ut eadẽ conditiõe ludæa, qua Syria præ
fidiale iudiciũ à uobis adipiſcať, quo deuotionis noſtræ detur experimẽtũ, utrum qui
ſeditioſi ac rebelles uocamur, poſſimus moderatis iudicibus obtemperare. Aduerſus ea
Nicolaus pro Archelao reſpondens, inquietiſſimam nationẽ inſolentiæ ſuæ aſſeruit pœ
Nicolaus ſu pradicta re-fellit. nas dediſſe, ne hinc potiſſimum Archelaus inuidia inexcuſabilis criminis accerſeretur,
ſi per ſeditionem pacẽ turbarent, atq; à Romanoꝝ ſocietate animis atq; armis diſcede-
rent: de teſtamenti aũt prælatiõe quis dubitaret, cũ & poſterius ꝑferri ſoleat ſupioribus,
& hoc multo ualidius cæteris uideri debeat, in quo Cæſari confirmandi regalis iudici
ſeruata ſit prærogatiua: quo cumulata potius q; imminuta Romani nominis reuerentia
ſit, ſi & à uobis Cæſar non præripiať regibus, qđ priuatis licet, ut eoꝝ ualeant teſtamen
ta, & quẽ potiſſimũ ſibi cupiant ſuccedere ultimo ſcribant ſtilo, atq; ab illis itẽꝝ ea uo-
bis honorificẽtia reſeruẽť, ut cõfirmatio iudicii à uobis petať, et is ſuccedat, quẽ ꝑ ele-
gerit, uos ꝓbaueritis. Quando igiť magis ſapuit Herodes cum tibi Cæſar ſeruauerit ꝓ-
rogatiuam, an qñ præteriit? Vbi Antipas ſubſtituiť, Cæſar ꝓteriť: Vbi Archelaus ſubs
rogať, Cæſar aſciſciť: ſine firmamento nulla res ſtabilis. Diuino itaq; iudicio ubi iuſtitia
deerat, uel ſimulationi, uel uoluntati firmamentũ defuit. Vbi aũt æquitas examini ſup-
petebat: robur quæſitum ut iudicium confirmareť. Conſidera igiť utrum fecerit iniu-
riam qui te elegit, aut ſi reſcindi debeat, quod te arbitro ſanciendũ reliquit reꝝ omniũ;
dño: cui iure etiam reges cedunt poteſtate. Qui em̃ ſciuit quẽ elegerit ad confirmãdũ;
ſciuit utiq; quẽ eligeret ad imperandũ, nec in ſucceſſore falli potuit, qui non eſt falſus in
Als improbandum. Archelaꝰ rectoris mune te fungiť nõ regis honore confirmatore. Nam qui arbitrum conſtituit te, cognouit utiq; talem ſucceſſorẽ ſibi con
ſtituendũ, qui tibi quẽ conſtitueres non diſpliceret. Auditis partibus Cæſar ſñam di-
ſtulit: deinde collato cũ ſenatu conſilio, Archelaum genti ꝓpoſuit, ut fungereť rectoris
munere, non regni honore. Spopõdit tñ & regnũ datuꝝ ſi ſe ita gereret, ut ꝓbaretur.
Iam em̃ tentamenta diſſenſionis Iſraẽlitici populi nuntiabanť. Tetrarchas duos conſti-
tuit Herodis filios, Philippum & Antipam: qui cum Archelao de regno certauerat,
Herodis ſorori cui nomen Salome delegatum ſeruauit: etiam alia ipſe adiunxit. Duæ
bus quoq; filiabus Herodis mille talenta quæ ſibi relicta erant diſpertienda arbitratus;
addidit etiam alia ſexcenta milia, & ea Pheroræ liberis ſociari cenſuit.

Caput .II.

INterea quidam ex iuuenibus ſimulãs ſe Alexandrũ, & ꝓpter miſericordiam ab his,
quibus necandi munus ab Herode patre mandatũ foret: ſubrogatis aliis in locũ ſu-
um cũ fratre ſe Ariſtobulo dimiſſum Miletũ petiit; & inde Romam, quo difficilius apud

us apud incognitos cognoſceret. Vbi facile ludæos ad reꝝ nouitatẽ promptiſſimos ex
citauerat: niſi comperto eo Cæſar ad ſe eum perduci ocyus per Geladum quẽdam, qui
Alexandrum plene nouerat præcepiſſet. Geladus ubi iuuenẽ uidit, ſimilitudine decep-
ptus hæſitauit. Sed reliqua perſpiciens indicia nõ cõuenire, quæ fiuit ubi erat Ariſtobu
lus: at ille in Cypro inſula degere aſſeruit, cauentẽ inſidias, eo q; cõiuncti inter ſe fratres
facilius extinguerent. Deinde ad Cæſarẽ deductus, aperuit ilico impunitate ꝓmiſſa fre
tum, ſe ſpecie ſimilitudinis qđ eſſet Alexander ſimulaſſe, ut innumerabilia munera qua-
ſi regis filius, à ludæis cõſequereť. Cæſar dolũ riſit, ſed & iꝑm immunẽ dimitti iubet,
& eos qui ultra priuatũ modũ quaſi regis filio detulerant, ſatis multatos eſſe ꝓnuncia-
uit, qđ ſuperfluis ſumptibus infinita diſpendia tolerauiſſent. Archelaus aũt ꝓfectus in
ludæam ꝓpter obſcœnitatẽ moꝝ & inſolentiam accuſatus apud Cæſarẽ, cognita inter Archelaus ꝓpť obſcœ-nitatẽ moꝝ & inſolẽtiã apud Cæſa-rẽ accuſatꝰ.
partes cauſa, Viennam relegať, opeſq; eius theſauris Cæſaris aſſociatæ: hoc merito pre
tium luit, qui nec à fratris ſui germani coniuge ſuas compreſſerat cupiditates. Nam ubi
Alexander obiit patris imperio neci traditus, Glaphira uxor eius Archelao rege Cappa
docum genita: quẽadmodũ ſupra memorauimus Libyes regi Tybe ſecundis eſt copula
ta nuptiis. Quo defuncto reuertit ad patrẽ: illic eam contẽplatus Archelaus, quod fratrẽ
mariti filioꝝ patruũ, haudquaq; pie refugiendũ arbitrareť, ita deperire cœpit, ut uxorẽ
deiiceret Mariamnẽ, & Glaphiram in locũ illius ſubſtitueret. Non multo poſt ubi mu
lier in ludæam rediit, uidit in ſomnis Alexandrũ, & complecti deſiderauit. At ille indi-
gnanti ſimilis à cõplexu refugus, uiſus ẽ dicere: Hæc ẽ Glaphira promiſſi fides? ſta amo
res erga te ſeruaſti meos? quoꝝ memorẽ te eſſe oportuit. Sed eſto adoleſcentula, ſecũdas
nuptias nõ refugeras, etiã ne tertias, etiam ne fratrẽ mariti appetere debueras. Ita te mea
delectauit iniuria, ut in meam domũ tertio nupta cõiugi remeare nõ erubeſceres. Sed
mihi curæ ne diutius maneat contumelia mea, contagioq; tua: nec longũ lætabiť fratrũ
inceſtus matrimonii. Exurrexit mulier & familiaribus narrauit ſomniũ, atq; ipſa biduo
poſt defuncta, fidẽ fecit, qđ hmõi cõiugia nec uiuoꝝ legibus ꝑpunita ſunt, nec mortuoꝝ
uoluntatibus.

Caput .III.

IPſe quoq; Archelaus uidit in ſomnis ſpicas nouẽ, plenas & magnas a bobus uorari. Sõnium Archelai de nouem ſpicis a bobus uoratis.
Cui quærẽti, rñdit interpres: Nouẽ ſpicis nouẽ annos ſignari, quibus ptãri uſus ſit
maxima & ampliſſima. Nono itaq; anno imperii ſui mutationẽ eidẽ fore, eo qd bo
ues qui arua aratro ſoleant interuertere, mutationẽ ſignẽt laborioſam, quæ deuoret atq;
abſorbeat merita ſuperiora. His itaq; cognitis quinto die uenit à Cæſare, qui eum ad iu
dicium Romam deduceret: In quo condẽnatus & actus in exiliũ etiam morte impleuit
ſomniũ ſuũ. Principatus gẽtis qui ad Archelaum ptinebat conuerſus eſt in nomẽ pro-
uinciæ, quo noſe Romani, cũ in ius ſuũ uincẽdi redigerẽt procul poſitas regiões, ꝓuin
cias appellauerunt. Manſerũt tamẽ tetrarchæ ut erant Philippus & Herodes mutato uo
cabulo: quia Antipas prius nuncupabať: Nam Salome moriẽs, loca quæ tenuerat, & po Vnde ortũ habuit nomẽ prouinciæ.
teſtatẽ ſuæ gentis Libyæ uxori Cæſaris dereliquerat. Is ſtatus erat ludææ, quando Cæ-
ſar defunctus eſt: relinquens Tiberiũ priuignum ſuum, Libyæ uxoris filiũ ex ſuperiore
genitũ coniuge ſucceſſorẽ Romani imperii: cuius in honorẽ Tiberiadẽ Herodes cõdi-
dit. Philippus quoq; Libyam urbẽ matris ſuæ uocabulo nũcupandam putauit. Et quia
ꝓpoſitũ nobis eſt aperire cauſas, quibus populus ludæoꝝ à Romano imperio deſciue-
rit, ſibiq; exitiũ accelerauerit, Pilatũ ꝓuinciæ ꝑfidẽ initiũ ruinæ dediſſe res indicat: qñ-
qdẽ Cæſaris imagies Hieroſolymitanis ædibus iferri primus oĩm nõ dubitauerit. Quo
motus populus cũ reſiſteret, atq; ille recipiẽdas imagies cẽſeret, plurimos in mortẽ coẽ
git. Dũ hæc ĩ ludæa gerunť, Agrippa Ariſtobuli filius Romã aduenit, cupiẽs aduerſus
Herodẽ tetrarchã apud Tiberiũ iudicio cõtẽdere: ſed deſpectus a Tiberio cũ Romæ de
geret, plurimos ſibi aſciuit ad amicitiã: & maxime Germanici filium Caiũ, quẽ ſiue pa-
terni noſis gratia amabilẽ populo, ſeu regii generis propinquitate proximũ imperio ra
tus, an quodã ꝓfagio ſtudioſius excolebat, q; uel ætatis, uel honoris eius rõ patiebať, ita
ut quodam die manus eleuans deꝓcareť, ut maturius Tiberio mortuo Caiũ uideret im
peratorẽ. Quo prodito per Euthicum libertum ſuum Agrippa iuſſu Tiberii in uincula
ducť, & grauibus modis excruciať, non ante dimiſſus quam Tiberius diem clauderet.

Cuius

Cuius tẽpora fœda ludibriis, capraq; ꝯ feceſſus, ignauia intolerabilis: nullũ tñ efficacis uiꝝ operis in necẽ eius excitauerũt, recẽtis ut arbitror Romani imperii reuerẽtia, ſiue terrore ſæuiſſimæ crudelitatis, quia plerunq; aſperitas quo grauior, eo tutior eſt.

Caput .IIII.

Ludibrium Paulinæ fœminæ famoſum.

EO imperitãte, famoſum ludibriũ Paulinæ ſpectatiſſimi generis fœminæ Romæ percelebratũ eſt. Quæ cũ egregiam caſtitatis famam apud oẽs haberet, eſſet etiã ſpectatiſſimi decoris & eminẽtis gratiæ, tentata Mundi equeſtris militiæ ducis interpellatiõibus, nec inflexa: uitio nimiæ ſuperſtitiõis, patuit errori: Mũdus nanq; ſubornatis Iſidis ſacerdotibus, qui uelut Anubis ad eam mandata perfetrẽt, ꝙ eam ad tẽplũ inuitaret, delectatũ ſe eius ſedulitate & pudicitia: noctẽ poſceret, habere ſe, qđ eidẽ ſecreto uellet cõmittere. Qđ illa accipiẽs læta, ad maritũ detulit deũ ſuis adeſſe uotis, ab eo ſuam poſci p̃ſentiam, negare ſe nõ poſſe obediẽtiam. Itaq; & ex ſua, & ex mariti ſnĩa pergit ad templũ Iſidis, noctẽ exigit, remotiſq; pcul arbitris, quaſi ſacri cognitionẽ myſteriorũ perceptura, ſeſe ſtratis cõpoſuit ſuis, æſtimans ꝙ ad eam deus ſuus in ſomnis ueniret, & per uiſionẽ ſeſe eidẽ demõſtraret. Vex ubi aliquid noctis pceſſit, quo facilius mulier plena ſomnii deciperet, Mundus aſſumpto uultu Anubis habituq; aduenit, ueſtimenta alleuat, in oſcula ruit. Expergefactæ mulieri Anubẽ ſe eẽ dicit, uultũ Anubis p̃tendit: illa deũ credidit, beatam ſe eẽ aſſerit, ꝙ eam dignatus ſit uiſitare dñs deus ſuus. Amplexũ petẽti nõ negat, refert tñ utrũ deus poſſit homini miſceri. Ille p̃mit exẽpla, ꝙ & Iouẽ ſummũ deoꝝ Alcmena ſuſceperit: & Leda eiuſdem cõcubitu potitita, et plurimæ aliæ quæ ediderint deos partu, de ſe quoq; ex illa deũ eſſe generandũ perſuadet, mulieri cõcubitu miſceẽ, redit ad maritũ lætior, dicẽs ꝙ mixta deo ſit mulier, & eius p̃miſſu deũ eẽt generatura. Fit ingẽs in ſtupro mulieris & mariti gaudiũ. Poſtea occurrit Mundus, & ait mulieri: Beata Paulina cõcubitu dei, magnus deus Anubis cuius tu accepiſti myſteria. Sed diſce te ſicut diis, ita & hoĩbus nõ negare, quibus dii tribuant qđ tu negaueras, quia nec formas ſuas dare nobis, nec nomĩa dedignanť. Ecce ad ſacra ſua deus Anubis uocauit & Mundũ, ut tibi iũgeret. Quid tibi p̃fuit duritia tua, niſi ut te .xx. milium quæ obtuleram defraudaret cõpendio? Imitare deos indulgentiores qui nobis ſine p̃tio tribuunt, qđ abs te magno p̃tio impetrari nequitum eſt. Quod ſi te humana offendunt uocabula, Anubẽ me uocari placuit, & noĩs huius gratia effectũ iuuit: Hoc perſtricta ſermone mulier, illuſam ſe intellexit, & dolẽs iniuriam pudicitiæ, confeſſa eſt fraudẽ marito. Ille nihil habẽs quod uxori indignareť, cui ipſe cubandi in tẽplo ptãtẽ permiſerat, & cõſcius cõiugalis caſtimoniæ, principi querelam detulit. Qui motus potẽtis uiri cõtumelia, atq; atrocis flagitii cõmento, ſacerdotes e tẽplo rapit, quæſtioni ſubiicit, confeſſos necat, ſimulacrũ Iſidis Tiberi demergit, Mundo fugiẽdi ptãs cõceſſa, eo ꝙ ui amoris & formæ ſuperatus gtatia, leuioribus cõmiſſoꝝ ſuoꝝ pretiis multatus æſtimaret.

Caput .V.

QVod igiť ludibriũ imperitante Tiberio acciderit, nõ putaui prætereundũ, ut ex eo deformitas colligať imperatoris. Sicut eñ boni principis uita, probitatis quædam præſcriptio, & per uniuerſos uiuẽdi forma eſt: ita imperatoris cõſultio, lex flagitioꝝ eſt. Ab eo miſſus Pilatus eſt in Iudæam uir improbus, atq; in exiguo ponẽs mendaciũ, circũuenit Samaritanos: ut montẽ cui nomẽ Gadir peterẽt, erat eñ illis ſacratus, eo quod uellet eoꝝ myſteria cognoſcere. Et aſcendẽs, populum p̃uenit equitatu, pedeſtriq; exercitu ſtrauit, affictoq; crimĩe, quod à Romanis diſcedere & cõciliabulũ ſibi quærere præparaſſent. Quid eñ nõ auderet, qui etiam Chriſtũ dñm ad ſalutẽ humani generis aduenientem, multis & diuinis operibus p̃fundentẽ in homines miſericordiæ ſuæ gratiam, nihilq; aliud docentẽ, niſi quo primũ deo, deinde imperatoribus faceret populos obediẽtes, cruci ſuffixerit? Demẽsq; qui miniſter eẽt ſacrilegi furoris, ut interficeret autorẽ ſalutis. Ex illo itaq; ludæoꝝ res perditæ, ex illo exitiũ gẽti tẽploq; maturatũ excidiũ. Nã ſi Herodes, q Iohãnẽ neci tradidit, p̃fidiæ & crudelitatis ſuæ p̃tiũ luit, deiectus regno, atq; exilio datus: q̃to magis p̃cipitibus furiis actũ intelligi dať eũ, q Chriſtũ occiderit? Quæ cauſa aũt fuerit mortis Iohãnis breuiter expediam: Philippũ & Herodẽ, qui prius Antipas dictus eſt, germanos fuiſſe ſupra oñdimus.

Mũdus Paulinæ ſub Anubis prætextu concubuit.

Deos hoĩbꝰ nuptos aſſerit.

Pilatꝰ uir improbus Chriſtum crucifixit.

Ex Pilato Iudæoꝝ gẽti exitium

Vxorẽ philippi Herodiadẽ, quã Herodes illicito ac nefando ſibi ſociauit iure matrimonii. Nõ tulit hoc Iohannes, & ait illi: Nõ tibi licet uxorẽ habere fratris tui. Tum ille cõmotus, in carcerem detruſit Iohannẽ. Nec multo poſt necauit uirum iuſtum, & conſtantem diuinæ legis executorem. Non ſolum eñ quaſi prædicator euangelii, fraterni cubilis inceſtum reprehendebat, uerũetiam quaſi legis executor, præuaricatorem legis condemnauit, qui fratris uxorem uiuẽtis eripuerat, præſertim habentẽ ſemẽ de germano ipſius. Hinc excitata ludæorũ ferè omnium in Herodẽ odia, & pœna accelerata: Cuius autor Herodias, uidens Agrippam plurimũ præualuiſſe apud Cæſarem, compulit eum Romam pergere, quo ſibi imperatoris gratiam cõciliaret, obiectans deſidiæ contumeliam, quod fugitans labores dum moratur domi, indignos ſibi patereť añferri. Nam cum Agrippa ex priuato rex factus ſit, quanto magis ipſi iamdudũ tetrachæ quo regnũ conferat Cæſarẽ nõ dubitaturũ. Itaq; mulieris opprobria nequaq̃ ſuſtinẽs, Romam pfectus, dum Caii amicitiam petit, ab Agrippa accuſatus etiam tetrarchiam amiſit, quam à Iulio Auguſto acceperat, & fugitans in Hiſpaniam unà cũ uxore Herodiade mœrore animi cõſumptus eſt. Mortuo quoq; Tiberio Caius ſucceſſit, qui dominũ ſe & deum uideri, atq; appellari uolens, cauſas dedit Iudæis grauiſſimæ ſeditionis, ac niſi properato fine imperiũ clauiſſet, Iudæorũ genti finẽ fecerat maturiorẽ. Nõ ſolum eñ ab illicitis nõ reuocabat ſuos, uerũetiam miſſis in Iudæam, ultima ſupplicia minitabatur, niſi oĩa aduerſum ius & fas religionis armis patrarẽt. Plurimũ eius potuit imperio Agrippa: ſed dũ uellet muro ambire maxĩo Hieroſolymã, ut Romanis fieret inexpugnabilis (præuidebat enim imminẽtem ruinam) morte præuentus, opus imperfectũ reliquit. Nec minorẽ potentiam exercuit impetitante Claudio: ipſius quoq; primitiis interfuit, cum Caio perẽpto, ipſe à militibus aſſumptus, in imperiũ reſiſtẽte ſibi ſenatu, regni tædio Agrippam legatũ direxit: quo interp̃te p̃miſſa moderatioris imperii fides, diffinita gratia, pax cõuenit: in locum Agrippæ patris Agrippa filius eius à Claudio Cæſare rex ſubrogatus eſt.

De cã mortis Iohannis Baptiſtæ

Agrippa filius in locũ Agrippæ pñs a Cæſare furrogatur.

Caput .VI.

IPſe quoq; Claudius exactis tribus & decem annis, cum deficeret Neronẽ Romano imperio principẽ dedit: captatus uxoris Agrippinæ peruaſionibus, quæ tantũ fraudibus ualuit, ut filiũ imperatoris Britannicũ deſignatũ ſucceſſorẽ ipſo iure naturæ principatus exortẽ redderet. Cuius artis mox pœnituit eam: quia dum ex ſe genito conſuluit, principi ſuũ negauit, ignara quod elatus imperio: nec matrẽ agnoſceret, atq; in exitiũ eius beneficii mercedẽ inuerteret: idem tamẽ Octauia Claudii filiam conIugio tenebat: præpoſtero ordine gener filio prælatus: quia mala reipu. præponderabant, cui debebať paricida ſacrilegus, inceſtus: ut in eo crimina nõ ulla bonæ artis meritа regnarẽt. Talí imperatore ſeu morũ eius intuitu atq; ignauiæ cõtemptu: ſiue quia ludæis ob grauia ſacrilegia, auerſo præſidio dei ſummi ultimũ excidiũ præparabať: erupit in ſeditiones graues, latrocinia, diſſenſiões eoꝝ inſolentia, quos per .XX. annos Eleazarus princeps latronũ grauiſſime depopulatus: aliquando tamẽ captus à Felice qui Iudææ præerat, Romam directus graues pœnas dedit: Nec ſic quidem graui cæſorũ numero infractus eſt populus Iudæam inhabitãtiũ: ſed in ipſis Hieroſolymis aliud latronum pullulauit genus, qui uocabanť ſicarii, nõ iam ſecretis abditi, nec tenebris noctur nis inſidiantes ſine aliquo præſidio commeantibus: ſed luce diei atq; in medio urbis & turbæ ſtipamine percutiebant, quoſcunq; propius acceſſerant: breues manu gladios gerentes, cõferto populo permixti, ubi adhærẽtẽ fixerant, cadebat ĩprudẽs cæco uulnere, ut querelam mors præueniret funus in promptu, ſed percuſſor latebat, & ſi quis cõmotus fuiſſet alieno uulnere, propior ſuo factus erat cæſorum portio. Ita uel periculi metu, uel diſſimulatione facinoris, ſicarius nõ deprehendebať. Tanta erat inſidiantũ uelocitas & celandi ars. Occiditur ſacerdos Ionathas: addebanť multi quotidie, grauiorq; metus uiuentiũ q̃ crimina interfectorũ. Quaſi ad pugnam, ſic quotidie unuſquiſq; progrediebatur: grauiore tamẽ cõditione, quia hoſtis præuidetur, ſicarius delitеſcebat, mors in oculis, in animis timor. Nemo ſe regreſſurũ credebat, nec amicis fides deferebatur, dũ ſicarius metueretur. Quo plerique perterriti inſontes quidẽ à flagitio latrocinandi, uel ſociorum cõtubernio, & ſi manu innoxii, conſilio tamẽ infirmiores deſertum petiere.

Claudius deficiẽs Neronẽ Rom. p̃ficit imperio.

Sed dum ſibi conſulunt, terrore fecerunt diſceſſiones: ex quo belli aduerſus Romanos ſuſpicio primo, deinde iuidia exarſit, quo metu prouinciæ rector miſſo equitatu, & peditri agmine maximá multitudinis ſtragem edidit.

Pſeudo propheta Aegyptius.

Caput .VII.

AEgyptius quoq; pſeudopropheta adueniens, & magicis imbutus artibus, dum iactat ſe prophetico ſpiritu cœleſtia annũtiare oracula, triginta ferè milia laudæorũ aſſociauit ſibi, eosq; ad montẽ Oliueti congregans, frequenti irruptione penetrabat Hieroſolymam: ita ut etiã Romanas incurſaret cuſtodias, quæ ne quid à populo moueretur, Hieroſolymis prætendebant. Vbi etiam hæc compreſſa eſt inſolentia, quaſi in ægro corpore alia pars grauius inflãmabatur. Plurimi em̃ palam diſcedẽdũ à Romanis, libertatem ſeruitio præferendam uociferabantur, progreſſiq; in agros quibus alimonia deerat, ui expetebatur.

Caput .VIII.

POſtremo in urbe Cæſarea grauis inter Iudæos & gẽtiles ſeditio inceſſit, uendicantibus ſibi Iudæis urbis totius quaſi ab Herode Iudæo conditæ poſſeſſionem, renitentibus gẽtilibus, q̃ conditor quidẽ Iudæus fuerit, ſed Cæſaris eã nomine declarauerit. Deniq; & templũ intra eam ſtruxerit, & ſtatuas appoſuerit, eoq; uideri gẽtilibus uſibus magis eã mancipatam, harũ contentionũ ſeditio in manus uerrit: quia ne q̃ primi Iudæorum ſuos ſeditioni deditos cõprimere poterant, & gentiles opprobrio ducebant, ſi Iudæi ſibi cedẽdum arbitrarentur, itaq; excitauerunt Felicem, ut dum utriuſq; partis geſtit comprimere multitudinem non acquieſcentem, præſertim armis quãdo aliter nequibat, conſulerctur. Cui ſucceſſit Feſtus, qui latronibus plurimis comprehenſis, haud exiguos ultimo exitio dedit. Albinus quoq; eadem à Romanis poteſtate ſibi credita, nullum nequitiæ genus prætermiſit, rapinarum improbus prædo, ut qui non dediſſet pecuniam, in uincula raperet, * q̃uis innoxius: qui dediſſet etiam reus abſolueretur: auaritia gignebat ſuperbiam, ut pauperioribus ſe tyrannum præberet, municipium ditioribus: idem tamen & ſi prætergreſſus nequitiam ſuperiorũ: ita à ſucceſſore Floro, quaſi deſes ac lentus in flagitiis, lõgo ſed proximo, interuallo præteritus ac delictus: ut comparatione deterioris integer æſtimaretur. Et qui primo queſti fuerũt ut afflicti, poſtea Feſtum quaſi bonum iudicẽ deſiderabant. Hic em̃ ſingulos exuerat Florus, urbes diripiebat, inquinatiſſimus in obſcœnitatibns, in fœuitia crudeliſſimus, armis omnia cõturbans, & prælia de præliis ſerens, qui nec obſecratus ignoſceret, nec exoratus parceret, in conſpectu Beronices, quæ ſoror Agrippæ regis ad templum religionis cauſa uenerat, acerbiſſima cæde in populum deſæuiebat, nec obſecranti deferendũ arbitratus, cum in ſeruientem religioni nudis pedibus aſtantem cerneret, & orantẽ faſtidio haberet: unde ad Agrippam regẽ & ipſa ſcripſit, & populus Iudæorum direxit precatum auxilia libertati. Cui egredičti ex Aegypto occurrerũt pleriq; ultra ſexagintа ſtadia Hieroſolymitanæ urbis obuiam p̃gredientes, & circũducti p̃ urbẽ cũ fidẽ querelarũ p̃baret, inſiſtere cœperũt ut legatos ad Neronẽ mitteret. Verũ ille dolore ut ciuiũ, & ipſe miſeratus, tẽtamẽta tñ belli aduerſum Romanos alta prudentia cernẽs moueri, ne & ſibi iuidia populoq; ultimũ gigneret periculũ, coacto in unũ populo, & loco qui templo p̃ximus & ponte diuiſus, Sixtus appellabat, buiuſmodi orationem habuit.

Felix.

Feſtus

Albinus.

Caput .IX.

Oratio Agrippæ ad populũ ſuadentis bellũ aduerſum Romanos moueri non debere.

ETſi in pleriſq; improuidus conſulendi moderandiq; impatiẽs, dolor grauibus aliquos faciat inæſtuare queremoniis, tñ ubi cõſilium ſumitur, ſequeſtratur affectus doloris: nam ſi p̃mptos ad ulciſcẽdas iniurias & ad inferẽdũ Romano bellũ imperio, uniuerſos ex hoc populo cõperiſſem, ac nõ melioris partis & tr̃aquillioris ſententiæ, quod pacis eſt præoptare, & q̃ quietis præferre, nec ad uos uenire auſus forẽ, nec conſiliũ dare. Supfluũ eſt em̃ ſuadere q̃d fieri oporteat, cum audientium aſſenſus in deteriora ſit. Sed quia aliis inexpertus bellicorum uſus malorum, aliis perfunctoria ſpes liberratis prædulcis ad expetendum, ſed plerumq; grauis ad adipiſcendum, multis enim dum libertas petitur, ſeruitus accumulatur, & frequẽter totum eripitur, quibus uel nomẽ libertatis remanſerat, alios quibus præſentia uilitate ſui diſplicẽt, rerum nouitas in uitat, ac ſi turbẽtur negocia lucrũ putatur. Ideo uobiſcũ cõſiliũ cõferẽdũ putaui, ne aut prudentioꝝ ſobrietas præripiatur, inſolentiorũ audacia, aut qui recte ſapere neſciunt, noſtro ſaltem admoniti ſermone cognoſcant, acquieſcendũ eſſe conſultioribus. Silentium igitur deferendum cenſeo, ut & nos quæ cõducere uobis arbitramur aperiamus, & ueſtrum nemo perturbetur, ſi aliqua præter ſuam uoluntatem audiat. Nemo em̃ poterit æſtimare quale ſit quod dicit̃, niſi audierit prius cuius ipſe futurus arbiter ſit: Probet aut reſpuat fruſtrà conturbat, ne audiat: licet enim & poſt conſultationem unicuique ſentire, quod ſentit: Et ſi diſceſſit, placet etiam monitus ſeruare inconſulta uoluntatis ſententiam. Sed dicet aliquis: Cur fruſtra audiri uelim ſi non acquieſcant qui audiunt. Quia ſi nolint acquieſcere cum audierint, portio mihi concionis, non omnis populus periclitabitur. Si aũt audire nolint, etiam cũ pars audiri cõturbat, uniuerſo populo eripiatur audiẽdi profectus. Itaq; apud eos mihi orietur ſermo, qui audire uoluerint, ſi uel ex parte aliqua mihi ſilentiũ non deferatur: intercipit̃ em̃ ſermo omnis, & quaſi totus decidit, ſi cõcionalis fragoris & i quieti ſtrepitus examinet̃ impedimẽto. Duo ſunt itaq; quibus reſpondẽdum arbitror: primo quæ in maximo ſunt querelarũ pondere. Quod pleriq; uociferantur de iniuriis præſidũ, & q̃d pleriq; periiſſe ſibi libertatem gemant. Quarũ propoſitionũ ſeparanda mihi cõplexio uidetur. Si em̃ præſides improbi, quid opus eſt libertatẽ attolere? ne uideamini nõ eoꝝ merito, ſed ſeruitutis faſtidio accuſare præſides, quaſi dominationis miniſtros. Aut ſi intolerabilis ſeruitus: ſupflua ergo de p̃ſidibus querimonia. Nam & ſi in illis moderatior ſit, nihilominus tamen turpis ſeruitus eſt. Cõſideremus ergo ne in utroq; eoꝝ nõ p̃functoria bellorũ materia ſit, quid enim ineptius q̃ de iniuriis queri, & bellũ ſubtexere, ac periculis mutare contumelias? Dum iudicem refugias, hoſtem inducas: cũ iudex iniquus plerũq; iuris i terpres ſit, hoſtis aũt etiam iuſtus ſemp̃ ſit appetitor ſalutis. Tẽperari ergo nõ exaſperari iudicem decet, hoſtẽ caueri, ne alterũ acerbes, alterum arceſſas: cum & ille diliniẽto mitior fiat, & iſte declinari debeat ne poſſit nocere. Cauẽdũ igit̃ de iudicibus, ne maior querela q̃ iniuria ſit. Grauior quoq; obiectionũ inuidia q̃ cõmiſſorum pretia. Sæpe etem̃ qui primo uerecundius deliquerint, accuſati inſolentiores ſunt, & qui occulte ante furati ſunt, poſtea palam latrocinãtur. Nihil itaq; tam exaſperat ſeruorẽ uulneris, q̃ ferendi impatientia. Deniq; impenſius in ipſis agreſtibus feris artiſſima uincula, ſi ſe excitent imprimuntur: ſi quieſcant, relaxantur: grauis quoq; febriũ uis tolerando minuitur, inquietudine augetur. Quod ſi norint ſibi conſulere agreſtia, ut naturæ obliuiſcantur, quo dolorem alleuent: quanto magis in hominibus frequẽs id docuit uſus, quod coꝝ qui læſi ſunt toleranda lædentibus fuerit uerecundia, ut ſine accuſatore correxerint, quod accuſati nõ emẽdaſſent. Sed eſto fuerit intolerabilis Romanorũ iudicũ inſolentia, quid igitur tolerabilius uniuerſos an unum perpeti? Quæ aũr iuſtitia cum unus læſerit, bellum inferre oĩbus? Nunquid omnes Romani iniuriæ autores? Nũquid ipſe Cæſar aut ſtudioſe electus eſt improbus qui ad uos mitteretur? Sed neq; ſpeculari poſſunt tranſmarina, oculoſq; ad orientẽ & occidentẽ intendere, ut illic uideant quæ hic gerũtur: ne q̃ audire facile, quod & ſi ſolicitudo exigat, lõginquitas negat probationũ difficultatẽ. Vnius igit̃ culpa diſſidiũ pariet orbis Romani, cũ etiam ſine querelis ueſtris propria correctio ſit nulla accuſationis iuidia, itineris nullo labore. Annuis em̃ uicibus Romani magiſtratus mutantur. Quo fit ut nec inſolens diu maneat, & moderatior cito ſuccedat. Nihil igit̃ oberit quieuiſſe cũ remediũ deferatur, etiam quieſcentibus. Cauſas belli aũt intexere pernicioſum, quia dura belli aduerſum oĩes conditio, aduerſum Romanos ultima. Quos ſi fugere uelis cũ ſuperare nequeas, orbis terrarꝝ tibi derelinquẽdus eſt. Sed libertatis cupiditatẽ prætenditis? Sera iſta deliberatio: prius certandum fuit ne amitteretis libertatẽ, q̃ ut amiſſam repoſceretis. Durus ſeruitutis uſus, & ideo aut à principio non fuit ſubeunda, aut ſuſcepta æquanimiter ferenda. Tunc decuit reſtitiſſe cum ad ſeruitiũ uocaremini. Illa iuſtior pugna. qui aũt ſemel ſe dederit in ſeruitutẽ & ſi poſtea ſubtrahere ſe uelit, nõ ille tanq̃ amator libertatis aſſeritur, ſed tanq̃ ſeruus cõtumax adiudicatur. Vbi erat iſta libertatis defenſio, cum Pompeius ueſtris ingrueret regionibus: urbem dominus intraret, ubi erant arma pro libertate? Cur depoſita ſunt à patribus noſtris? Et certe illi fortiores nobis fuere, uigebant animis, abundabant ſubſidiis, cu

piebant repugnare: ſed exiguam Romani exercitus nõ ſuſtinuere portionẽ, uicti ſunt: ſed reſeruati agnouerunt iugũ ſeruitutis, nec tolerarent pœnam captiuitatis. Quid re-
cuſatis hæredes, quid debetis iure ſucceſſionis? Aſtringunt uos negocia patrũ, quomo-
do obedientiam refugitis, tanto inferiores obedientibus: aut quid uobis reliqui erit,
qui in uos Cæſarẽ & omnẽ uirtutẽ Romanã mouetis? Quomõ poteſtis ſuſtinere eos
qui de omnibus triũpharunt, atq; ab omnibus ſibi militãtibus nũc adiuuãtur? Et Athe
nienſes quidẽ pro libertate totius Græciæ incendio patriam tradidetũt, exilio mutãtes
domos, ne ſibi Xerxes dominaretur, quem in terris nauigantẽ, in fluctibus gradientem,
cum eum nec maria caperent, nec terra ſuſtineret, q; Europæ totius ſpatia tranſitus eius
itineris includeret,, anguſtioribus terrarũ finibus, q̃ exercitus cõmeatu: ita perſequuti
ſunt fugientẽ, ut uix una naue fugitans, auxiliiq; indigens ſe ſubtraheret captiuitati, ue
rum ipſi illi uiri qui totam fregerũt Aſiam, propter exiguã Salaminam & imperitantem
fluctibus Xerxẽ ſubigentẽ maria, in eo ipſo quod ſibi ſubiectũ putabat elemento, glori
oſiſſime debellatũ fugarũt: nunc Romanis ſeruiunt, & principes totius Græciæ talog;
ĩperiis obtẽperãt: atq; illæ Athenæ quæ leges alĩs dabant, nũc alienis legibus famulanť.
Lacedæmonii quoq; poſt Thermopylas & Leonidæ defuncti triumphos, poſt Ageſilaũ
ſeruatorem Aſiæ, nũc amant dominos ſuos. Macedonia atq; Africa quæ per ſuos ualĩ-
diſſimos duces, totius orbis imperiũ in ſua iura & poſſeſſiones tranſtuderant, tranſlatã
à ſe potentiã nõ indignãtur, tantaq; rex mutatione cõtentæ, optant ꝓpitios dños quos
ad ſeruitutem petebant. Nec Philippi diuitiis Macedones, nec Alexandri excitãtur tri-
umphis, quos duces omniũ prudẽtiſſimos nõ ĩmerito inuictos arbitrabanť, quia alter
ſe contra Græciã tenuit, alter fugiens arma Romana uſq; ad regna Caſpia, & extrema
ſubactæ Perſidis, atq; Indorum ſecreta uictor peruenit, Magni nomen obtinuit quia ma
xĩmos omniũ nõ laceſſiuit. Quẽ licet ĩmatura mors triumpho Romanorũ ſubtraxerit,
ſeruit tamẽ & ipſe in poſteris ſuis, quibus orientis ſpolia, nõ ad fulcrum dominationis
quæſita, ſed ad pretiũ ſeruitutis, ut nobilitas famulantiũ ad uictoris opes puenirer. Ma-
Alexander Magnus. gna uirtus in Alexandro. Quid tamẽ mirũ. Ille uſq; ad Oceanum uictoriã exrendit, Ro
mani ultra Oceanũ. Teſtis eſt Britannia extra orbem poſita, ſed Romanorũ uirtute in
orbem redacta. Quos ætas ſuperior ignorauit, didicit Romanorũ uictoria. Seruiũt &
ipſi, qui quid eſſet ſeruitus ignorabant, ſoli ſibi nati & ſemp ſibi liberi, quia a ſuperiorũ
potentia, interfuſo Oceano ſecreti metuere nõ poterant, quos neſciebãt. Plus itaq; fuit
tranſiſſe ad Britannos, q̃ triumphaſſe de Britannis. Quid eñ facerẽt elementis iam Ro-
morum imperio ſubiectis? Docuit illos Oceanus ſeruitutis patientiam, poſtq̃ tranſfre-
Annibal. tantibus & ipſi Romanorũ nauigiis, inſuetam ſibi ſeruitutẽ agnouerant. Nam de Anni
bale quid retexam, qui tot regionũ uictor, Romanis & ipſe militauit triũphis, quibus al
pes aperuit, uiã ſtrauit, urbes ſubegit, quæ uictoribus acquirerẽtur. Et qui frequẽter ſu
perior, ſpem tamẽ uictoriæ uictis nunq̃ interclusit, ſemel uictus reparare ſeſe nequiuit.
Ceſſit ſponte uictoribus quos uictor nõ ſuſtinebat, abiectiſq; armis uictricibus, ad Pru
ſiam ſeſe contulit regẽ: ex duce mercenarius, ex triumphatore fugitiuus. Veniamus ad
Galliarum incolas populos natura feroces, & naturalibus muris ferociores, quos nõ cœ
menta parietum, ſed iuga Alpiũ ab ortu ſolis tuentur, ab occaſu Oceanus includit, à me
ridie prærupta Pyrenæi, à ſeptẽtrione Rheni fluenta, immanesq; Germani inſuperabi
les, & inacceſſibiles reddidiſſe ſe clauſtrorũ beneficiis æſtimabanť: Romanis tamen ſu-
Colũnę Her culis. pra nubes uiantibus, & ultra columnas Herculis imperiũ propagantibus, nihil inuium
fuit, tanta felicitate hoſtis, & qui latebat repertus & qui reſiſtebat uictus eſt: quoq; ipſo
uiſo aduẽtu cõſediſſe mõtes Germania credidit Rhenũ exaruiſſe, qui magnitudine cor
poris & cõtemptu mortis cæteris ualidiores, qui retinaculũ añ ſuũ Rhenũ putabãt: nũc
ſalutis defenſionẽ. Itaq; iam nõ copiis Germanoꝝ replenť, ſed Romanoꝝ Liburnis, quæ
perrantes tot uſq; ad mare bicornis amnis, quõdam liberas gentes ſeruitio premunt, ut
quæ ſibi añ totius orbis imperiũ ꝑſumpſerãt, nunc ſeruitutis ꝓpriæ mercedẽ exoluant.
Quid Illyriis erutũ uenis terraꝝ ſuaꝝ auꝝ ꝓfuit? qbus nõ abũdauit ad libertatis ꝑmiũ?
Quãto ꝓtioſius Romanoꝝ ferrũ cui ſeruit auꝝ Pãnonioꝝ? Dat itaq; Pãnonius auri tri-
butũ, & opes ſuas ad Romanũ ærariũ uolẽs trãſfert, ut ſit tutior in ſeruitute, nec incolã
ſuum

ſuum auro turbida Pactoli unda extulit in ſuperbiam, ſeruit libenter, qbus ſeruire im-
peria uidet: nec miratur Indus gemmã ſuam, aut Seres lanã ſuam. Ad uſum dominorũ
exercẽtur illa, nõ ꝓtio mercium, ſed functionũ munia: Perſaꝝ ſupbia audimus imperia,
ſed eorũ quoq; obſides uidimus, & cũ ipſi imperent plurimis nationibus, tñ offerunt li
beros ſuos & nobilitatẽ ſuam. Seruire Romanis gaudent pro fide pacis, ſimul ut ſeruiẽ-
do diſcant ſuis imperare, offerũt ueſtes, monilia, elephantos quoq; Romanis, unum
tributũ reges imponere. Attexamus Aegyptũ abũdantẽ opibus ſuis, nec indigentẽ plu
uiæ cœleſtis, quæ ſibi ipſa ĩbres generat, et pluuiarũ hubertates creat. Deniq; cũ ſit feruẽ-
tior oĩbus regionibus, ſola nõ queritť de ſiccitate, & q; nulli alii loco ſuppetit, alit irri-
guo ſuas meſſes. Nauigať in arenis, nauigať per ſata ubi pluuia neſcitur. Cuius tñ noua
gratia & naturalis fœcunditas Romanis militat, ut quatuor menſibus dños alat. Quid
ipſam urbẽ loquar cognomĩe regis fortiſſimi, quæ ſepta fluminis muro, neſcit obſidio
nẽ? q; uniuerſorũ amnium maximus, diffuſo per ſpatia terrarũ aluco, & obſidiõis ſub-
moueat impedimẽta, & in uehendis quæ neceſſaria ſunt ad uſum rerũ miſtret? Quæ ma
gis poterat ad rebellandũ, q̃ Aegyptus excitari, quæ decies ſeptingenta & qnquaginta
millia hoĩm, præter Alexãdriæ incolas populos Romanis faſcibus numerat aſcriptos?
Et cum habeat tantã multitudinẽ, mauult tñ Romani imperii tributis ſe exercere, q̃ ſuis
militare ſtipendiis. Non tranſiliã Cyrenenſes Lacedæmonioꝝ, qui quondã cũ Cartha-
ginenſibus de finibus atq; impio certarũt, finem certaminis mortẽ offerẽtes. Qua obla-
tione uicti, ſed ulti tamẽ iniuriã fratribus Phileneis uictoriã cõceſſere: nec Syrtes præ-
teribo terribiles, etiã ſolo auditu q; oĩa ad ſe trahãt, & appropinquãtia uadoſo mari hæ
reant, tertiã partẽ orbis totius ab Atlantico mari & colũnis Herculis uſq; ad mare ru-
brum, atq; Aethiopas definiri reꝝ periti aſſeruere. Quis tot gẽtiũ populos numero recẽ
ſeat, quibus fulta Carthago Scipionis dextram nõ tulit, maluitq; Romã duabus anni p
tibus aduerſum ſe paſcere, q̃ aliorũ opibus nixa aduerſum Romanos rebellare? Creta
quoq; cẽtũ urbibus nobilis, huberrima ꝑferẽs regna, circũfuſa undiq; mari, ex fluctibus
tanq̃ mœnibus ſolita hoſtẽ repellere, unũ conſularẽ uereť, & plurimi populi ex faſciũ
uirgulis metu ĩclinanť. Aſia põtus, Eniochi, Scythæ, Nomades, Tauríci, Scythæ, Mæ-
otiaq; regna, Boſphoraniq; oẽs Romano imperio ſubiiciũtur, & illud ante ĩnauigabile
pelagus. XL. naues ad pacẽ exercent. Nam de Armenia q̃d dicam, quæ nõ ſolum limitis
ſui ſeruat quietẽ, uerũetiã portarũ intenta cuſtodiæ diligenter explorat, ne pacem tur-
baturus aliquis irrepat. Omnes ergo Romanis ſeruire geſtiũt, uos ſoli dedignamini his
eẽ ſubiecti, qbus ſubiiciũtur uniuerſi? Quibus freti armis, quo ſupbi milite, ubi ẽ ſtolus
nauiũ ueſtrarum, qui obſideat freta, percurrat maria Romanoꝝ? In ipſorũ eñ nomen
eleméta etiã tranſierunt, in quos etiam tranſiuit orbis terraꝝ, qui Romano imperio clau
ditur & definitur: deniq; à pleriſq; orbis Romanus appellatur. Nam ſi uerũ quæramus,
ut ſuprà dixímus, terra ipſa infra Romanoꝝ imperium eſt, ſupra quã progreſſa, Roma
na uirtus ultra Oceanũ alterũ ſibi orbem quæſiuit, & in Britannia ſibi remota à cõfinio
terraꝝ nouã ſibi inuenit poſſeſſionẽ. Deniq; quibus ius nõ ſolũ ciuitatis Romanæ, ſed
etiam ipſius propè humanæ cõuerſationis negatur, illò dirigũtur ut illic habitent quaſi
mundi exules. Ceſſit Oceanus finibus ſuis, nouit Romanus interiora eius petere ſecre
ta, cum ipſis uobis erit bellum aduerſum quos, nec natura ſuũ ius poſſidet? Euphrates
ille inacceſſibilis ante niſi ſuis incolis, ex utraq; iam ripa Romanus eſt, & ſub ĩperio Ro
mano totum eſſe ſignificat orientẽ. Iſter in ſeptentrionalibus partibus inter ſæuas & in
numeras profluens gẽtes, obſides ſuſcipit, hoſtes coercet, meridiana plaga quouſq; ha
bitabilis eſſe poteſt, arat Romanis: atq; ipſis meſſem ſuã collígit in occaſu quodam ulti-
ma terrarum Gaditana ora, nouos ſuſcipit hoſpites, qui Romano imperio tributa ſua
deferant. Habet & ipſa quo dirigat merces ſuas, ubi ante ſolũ naufragium putabant, ibi
nunc mutuatur cõmercium. Cum ígitur Romanorum omnia ſint, unde uobis aduer
ſum Romanos præſidia quæritis? Ex qua uobis inhabitabili parte ſocios poſtulabitis?
Quicunq; enim in orbe terrarum ſunt, Romani ſunt. An ultra Euphraten ad Adia-
benos dirigetis legationem, ſed nec ipſis uacat ſua relinquere, nec Parthus ſinit peritã
ſibi pacem interpellari, ne ipſe in finitimis reus ſit rebellionis, ne illud bellum ſimile pu-

Aegyptus ſibi ipſa ĩbres generat

Alĩ domi nos alat.

Cyrenenſes.

Syrtes.

Creta.

Aſia.

Armenia

σόλ⊙

Orbis Ro-manꝰ appel latur orbis terrarum.

Euphrates inacceſſibi-lis.

Iſter.

tetis ac ſi aduerſum Arabas & Aegyptios uobis gerẽda ꝓlia ſint: Alia Romana arma, aliæ opes ex toto quæſitæ orbe, nec Hieroly ſomitana uobis bladiãt ꝓſidia mutor, ualidiorẽ Romani mur ruperũt: ſed de religõis auxilio ꝓſumitis, cũ orbẽ iam Romanũ leſu diſci puli repleuerint? Aut ſiue nutu dei putamus illã creſcere religionẽ, urbẽq; Romã ſupra oẽs regiões, pferre imperiũ ſuũ. Hæc noſtra nos iamdudũ religio deſeruit, quia nos deſeruimus fidẽ, & frequẽter interdicta mãdatis cœleſtibus tepetiuimus. Vnde in nos uenit Aegyptius? quẽadmodũ captiui facti ſumus Aſſyrior? Nõne ſcriptura dixit hæc euẽtura? Nõne ſcriptũ eſt ꝓfanãda oĩa tẽpli ſacramẽta? quæ iã ſæpius ꝓfanata uim ſuã atq; oẽm diuĩor myſterior grãm nõ repſentãt. Cõtaminatũ eſt tẽplũ humano ſangui ne, repleta ſunt puluĩaria cadaueribus, pfuſæ aræ Rom. cruore, pugnatũ ẽ ſabbato: ꝓuricatio facta eſt, dũ tẽplũ nõ ſua obſeruatiõe, & feriar ſolẽnitate, ſed cruẽto defendit ꝓlio. Et hoc utiq; iter fiet. Ergo quõ poſſimus tãq; aduerſum hoſtes, & religiõi aduerſari os diuinũ auxiliũ mereri? cũ ipſi ꝓuaricationẽ inferamus nr religiõi. Quod igit reme diũ, cũ et humanæ opes nõ ſuffragent, nec diuina nõ opituleť gratia? Alter hor aliquos inuitare ſolet ad bellũ, uobis utrũq; deeſt. Quid ergo ſupereſt niſi manifeſtũ excidiũ? quod ſi nõ declinatis dũ cauere licet, nihil aliud niſi uos ipſi ueſtrã patriã cõcremabitis, templũq; exuretis, coniuges quoq; & liberos dabitis neci, quibus autores eritis ſuꝑmæ amiſſiõis. Cũ malor omniũ incremẽtũ incõſolabile ſit, noſtræ culpæ aſcribi debẽt, quæ ſuſtinemus: accedit huc q; aliar urbiũ bella, ſuor incolar excidiis determinant, ueſtra rebellio totius erit excidiũ religiõis, quæ toto diffuſa orbe populos ubiq; diſſeminabit, & in oĩbus urbibus noſtri portio eſt. Veſtro igit ꝓlio Iudæi oẽs implicabunt: nec erit ulla regio noſtri expers cruoris: Aut ſi tales ſunt Romani ut Iudæos nõ perſequantur, nec bello laceſſiti, q̃ iniuſtũ eſt bellũ his inferri, quor humanitatẽ ſperatis. Bonũ eſt charitſimi, bonũ eſt dũ adhuc in portu nauis eſt, ꝓuidere tẽpeſtatẽ futurã, nec imminẽtibus quenq̃ ſeſe obiectare periculis, ne cũ in altũ ꝓceſſeris iam naufragiũ non poſſis cauere. Et plerũq; quidẽ repentina exurgit procella, & bellũ excipit: etiam ſi nõ inferat, ſed intereſt, laceſſere hoſtẽ an excipere, magis parcit nõ laceſſitus, & neceſſitas excuſat inſolẽtiam: ubi uero in ꝓruptũ quiſquã ſeſe immergit periculũ, onerat etiam opprobrio. Nõ is hoſtis eſt quẽ fuga poſſitis uitare. Quocũq; ibitis, ſequet periculũ: imo ubiq; hoſtem reperietis. Oẽs enim amici Romanor ſunt, & quicunq; ꝓter Romanor amicitiã eſt, hoſtis uniuerſor eſt. Subeat uos patriæ amor: ſi nõ pignor ueſtror, nõ coniugũ uos cõtemplatio reuocat, reuocet tẽpli cõtuitus ſacratiſſimi, parcite ſaltẽ religiõi, parcite ſaltem ſacratiſſimis ſacerdotibus, quibus iam nõ parcẽt Romani, neq; ipſi templo, quos pertiſſe pœnitet: quoniã iamdudũ uolunt oẽs gẽtes noſtram extinguere religionẽ, cui Pompeius cũ extinguere poſſet, pepercit. Ego nihil ꝓtermiſi, omnia monui, quæ ad ueſtram ſpectant ſalutẽ: hoc uobis ſuadeo, quod mihi eligo: uos cõſiderate quid uobis & mihi utile ſit, opto uobis & mihi pacẽ eſſe cũ populo Romano: ſi recuſatis, ipſi meã uobis eripitis ſocietatẽ, aut cõis erit gratia, aut ſine me periculũ. Hæc dicens illachryma uit, Beroniceq; ſoror eius. Nam & ipſa inſtitit ſuperioribus, & multũ eos Agrippa ſuis lachrymis inflexerat, ita ut dicerẽt Iudæi nõ Romanis rebellamus, ſed Floro qui bello digna cõmiſit, bellũ inferendũ arbitramur. Rñdit Agrippa, ſed hoc eſt Romanis bellũ inferre: facta ueſtra Romanor iniuriam petũt. Non Floro, ſed Romanis: nõ Floro, ſed Cæſari tributũ negat: Non Flori, ſed Romanor miles in caſtro eſt, quod appellat Antonia, a quo dirutis diuiſiſq; porticibus templũ ſeparaſtis, ut cuſtodia ſequeſtraret. Reſtituite ſtatutũ ſuperior tributũ: quod Cæſari debeť, Cæſari ſoluat, ne Florus hoc referat nõ ſe a uobis, ſed Cæſaris imperiũ repudiatum. Acquieuerat populus his dictis, ita ut cũ Agrippa in templũ aſcenderent, porticus ut fuerant inciperent ædificare, tributum cogerent. Denicꝑ breui miſſis in huiuſmodi muniis induſtriis executoribus, cõgregata ſunt talenta. xl. quæ deerant tributariæ ſolutioni. Cõpreſſus fuerat omnis belli tumultus: ſed adiungere his Agrippa uolẽs ut Floro obtẽperarẽt, donec ei a Cæſare ſucceſſor ueniret, ita plebẽ exaſperauit, ut ne ab eius quidẽ cõtumelia tẽperaret, ſed extruſum urbe nõnullis iactis lapidibus, incertũ an percuſſerint. Qua motu ſiniuria rex, autores eorũ comprehenſos ad Florum direxit, Ipſe autem in regnum ſuum conceſſit.

Caput .X.

EO diſcedẽte concitatores belli compoſitis inſidiis, Maſſada caſtellum occupauerunt, necatiſq; Romanor cuſtodibus, ſuos conſtituere. Eleazarus quoq; princeps ſacerdotũ filius, præruptæ uir audaciæ ſuaſit, ne cuius alienigẽnæ donũ uel ſacrificiũ reciperet: quæ tuba belli aduerſum Romanos fuit, uniuerſoſq; in tumultum excitauit. Vidẽtes itaq; potiſſimi quiq;, quod ea res præſumptæ cauſa foret diſſenſiõis, agebant cũ populo non ſolũ Cæſari bellũ irrogari, ſed uiolari etiam inſtituta religiõis, templiq; iminui reuerentiam: argui & cõdemnari patrũ traditiones, qui ex muneribus alienigenar templũ ornauerint, cui multo amplius acceſſerit diuitiar ex collatiõe gentiũ, doniſq; diuerſar & innumerabiliũ nationũ obliterari ſancta maior, ſacros ritus nouari. Quid futur de his quæ ante collata ſunt, ſi ſimili mõ conferri in poſter dona gentiũ prohibeant? Aut ſi ſolis Romanis ſit interdictum quod omnibus liceat, quod incentiũ belli futur? Poſtremũ impiũ, ſi apud Iudæos tm nec ſacrificare, nec inferre munera alienis permitteret. Conſiderare eos oportere, quia Cæſaris pax ſoluerer, quẽ hmõi motũ offenſione, haud dubie factur, ut eriperet Iudæis omnẽ uſum ſacrificior: ut nec pro ſe ſacrificarent, qui ſacrificiũ Cæſaris refutauiſſent, præueniendũ mature. Nam talia cõſulta ſi ad Flor, atq; inde haud dubie ad Cæſarem peruenirẽt, Iudæor genti peſtẽ factura: ſimul hæc aſtruere ſacerdotũ teſtimoniis deſiderantes, interrogabant ſi unquã à maioribus eſſet ſacrificiis gentiliũ renuntiatũ: id cũ minus liqueret, obſtrepebant ad ſeditionẽ parati, nec miniſtri quidẽ altaris audebant ſeſe tantæ diſcordantiũ inferere contentioni: unũ remediũ ſupereſſe uiſum eſt, ut Florus atq; Agrippa rex cũ militari manu adeſſent, ut ſaltẽ metu deſiſterent, qui cõſilio nequãq; reuocarent: ſed Florus qui augeri uellet ſeditionẽ, ne ullus Iudæis eſſet ueniæ locus, qui niſi inuoluti bello forent, urgẽdi rapinas eius, & grauiora cõmiſſa facultas omis extingueret, paſſus eſt creſcere belli furorẽ, nihilq; legatis reſponſi reddidit. Agrippa uero quẽ maxime ambiebat Scyli et Antipæ Cuſtobariq; propinquor ſuorum legationẽ, in cõmune bonum, ut & Iudæos Romanis ſeruaret, & Iudæis religionẽ, patriæ templũ, urbem ciuibus, ſibiq; imperii decus, regni tranquillitatẽ, miſit tria milia equitũ Dario & Philippo turmarũ ducibus, ut auxilio freti, bonarũ cõſultores partium promptius adniterent. Hinc fiducia bonis orta, improbis indignatio, bellũ adoleuit. Cũ hos cauſa iuſtior, quæ nihil tũ armorũ conflictus iuuaret: illos furor & multitudinis nũerus accẽderet, diuiſæ acies præliatorũ: principes ſacerdotũ & uulgi portio quæ pacẽ optabãt, cũ regiis equitibus partẽ ciuitatis ſuperiorẽ occupauere: illi alii in iferioribus ſiti, templũ & propinqua loca ſacris ſibi uendicabãt. Primo lapidibus, & ſaxis & iactu telorum utrinq; bellũ laceſſunt, decernunt ſagittis. Poſtea ut ſeſe forte obtulit præliãdi neceſſitas, cõſertæ manus, peritia uſuq; regii præſtabant, uolẽtes arcere acceſſu belli excitatores, ne templũ intaminarẽt. Cõtrà Eleazaro cũ ſuis etiam ſuperiorẽ urbẽ, quæ uocabat Sion inuadere ſtudiũ erat: ſeptẽ diebus ſine intermiſſione aliqua bellatũ eſt. Octauus ſolẽnitatis dies, quo ligna oẽs altaribus ſolebant imponere, ne qñ ignis deficeret, quẽ oportebat inextinguibilẽ perſeuerare, furorẽ addidit, ut oẽs à templo miniſtri excluderent. Audacius ſolito ſicariis ſeſe proripientibus ceſſere regii, nec in ſuperioribus partibus cõſiſtere auſi: incẽſæ ædes Agrippæ & Beronices, direptũ omne inſtrumentũ regiũ, ignis circũferebat: ut etiam chirographa debitorũ, quæ recõdita in tabulariis erant publicis, exurerent: quo fœneratoribus ſuis inopes inſolẽtius inſurgerent, omni nexu ſeſe abſolutos arbitrati: incẽdebant urbẽ manibus ſuis, exurebant nerui ciuitatis, expugnatũ eſt caſtrũ, cui nomẽ Antonia, cæſi oẽs, cuſtodes reperti, incẽſum poſtea. Maſſadã quoq; ꝓpiẽs ſeſe Manaimus, Iudæ Galilæi filius, acer & peritus ſophiſta, & turbãdis rebus exercitatus, armorũ inuaſit officinas, & iduit armis inermes. Regreſſuſq; in Hieroſolymã, ſtipatoribus tanq̃ regio more comitantibus, imane quantũ inſoleuerat, ut ſupgrediens uſum priuatũ, nec ab illicitis quidẽ, quæ liberi populi ferre nõ poſſent, temperãdũ arbitraret: inſurgẽtibus in eũ pluribus, qui fultũ regali induméto, tyrannũ & dñm incubuiſſe libertati ciuiũ increpitarent, gravioribus pœnas dedit, ut afflictus prius cruciatibus imoreret, nec tũ diſſidiũ remotũ: nã multo grauior motus inſurrexit. Denicꝑ Metilius cũ Romanis militibus orauit, ut ſibi diſce-

Maſſada caſtellum.

Ignis inextinguibilis.

Caſtrũ Antonia.

Metilius & Mutilius dicitur ſolus reſeruaſſe.

dere liceret, datáq; fide & interpositis sacris: ubi iuxta pactũ arma deposuere, cum sine metu abirẽt, ab Eleazaro & sociis factiõis multi obtrũcant. Nõ resistendũ aduersus uim, nec ꝑcandũ rati, sed tm̃modo uiolatã fidẽ & periuriũ perfidoꝝ uociferantes. Oms ita ꝙ interfecti: Metilius ipse ꝓfectus militũ rogando & obsecrãdo, simul pollicẽs usq; ad circumcisionẽ quoq; se ludæũ futuꝝ, solus reseruat. Ca. XI.

Nusq̃ ius nusq̃ religio.

ARdebat oms ludæa: Syria quoq; ꝓuincia oms in bellũ excitata. Deniq; Cæsarienses quoscũq; habebant ludæos interfecerũt: quo dolore excitati plurimas Syriæ urbes ludæi adorsi debellauerũt: nusq̃ ius, nusq̃ religio, nobilior erat qꝫ plura diripuerat quasi ꝑmia cõgerens fortitudinis. Erat spectaculũ miserabile, cũ inhumata corpora passim iacerẽt in urbibus: pueris cõmixti senes, mulieres quoq; nec ꝑ

Latrociniũ Iudæoꝝ & syrorum.

ter uerecundiã spectantiũ monumẽtis, quibus pudenda tegerent relictis: oms fœda & plena specie miserabili, quæ cum tetrũ horrorem excederẽt, grauis ac nefariæ crudelitatis, grauiora tñ adhuc sibi inuicem minitabant. Erat immane latrociniũ inter ludæos ac Syros, cũ spes nulla salutis eẽt, nisi ut iuicẽ se ꝓuenirẽt. Quæ em̃ ciuitas quæ nõ ludæos simul & Syros permixtos haberet? Dies in sanguine, noctes in formidine tranfigebant: nec odiis, nec auaritiæ modus ullus. Nam ꝓter sectaꝝ & cultus diuersitatẽ, quæ in malũ publicũ eruperat, ut è diuerso se perditos uellẽt, auaritia habẽdi & rapiendi cupidoa nimũ inuaserat, ut nulli, quẽ prædæ studio deputassent neci parcendũ existimarent. Quid de minore numero cæsoꝝ loquar? Nam præter Antiochenos & Sidonios & Apamenos, difficile quisquã populus inhabitans secũ Iudæos non persecutus est. Cerassem aũt & uolẽtes egredi, usq; ad fines ꝓprios ꝓsecuti sunt, utsine ulla fraude abirẽt. Alexandriæ uero orta inter gentiles & Iudæos cõtentione, dum Hebræi uindictam reposcerent, ac raptis facibus cõgregatũ in amphitheatro populũ gẽtiliũ minitarent exurere, alia curantẽ Alexandrũ, Tiberiũ ꝓfectũ loci in se cõuertere, ac primo quidẽ cõcordiam publicã reformare pacificis tẽtabat sermõibus. Vbi uero inuideri ab his quæ sedulò moneret aduertit, nec ullo odio mõ tolli posse tãtã seditionẽ iuadẽdi eos, militibus ptãtem dedit, qui circũfusos adorsi maximã p totã urbẽ stragẽ fecere: cum alios resistẽtes, fugientes alios in domibus suis latitantes necarent, neq; ulla subiaceret, uel paruoloꝝ miseri-

Cæsa sunt Iudæorum quinquaginta fere milia.

cordia, uel reuerẽtia senũ, uel mulieꝝ uerecundia. Cæsa itaq; ludæoꝝ quinquaginta sexè milia, natabant plateæ sanguine: repleta erant oms cadaueribus, crepitabant flammæ sæuo per urbẽ incendio, quæ ludæoꝝ domibus inuectæ uicina simul depascebant. Insexlix tñ Alexander tandẽ milites abstinere, & receptui canere iubet: uulgi tñ ira semel ꝓgressa in potestatem necandi, nequaquam mitigabatur.

Caput .XII.

Iesus diuinorum arbiter.

LVebant em̃ sceleꝝ suoꝝ supplicia, qui postq̃ dñm Iesum crucifixerant diuinoꝝ arbitrum, postea etiam discipulos persequebant. Pleriq; tñ ludæoꝝ, gentilium plurimi crediderũt in eũ, cũ ꝑceptis moralibus opibusq; ultra humanã ptãtẽ ꝓfluẽtibus inuitarent. Quibus ne mors quidẽ eius uel fidei, uel gratiæ finẽ imposuit, imo eã etiã cumulauit deuotionẽ. Intulerũt itaq; paricidales manus, atq; autorẽ uitæ interfe-

Iesus ducit ad Pilatum.

ciendũ ad Pilatũ deduxere, reluctantẽ cœperũt perurgere iudicẽ, in quo tñ nõ excusabat Pilatus, sed ludæoꝝ amentia coaceruabat, quia nec ille adiudicare debuit, quẽ reum

Pilatus reluctans nõ excusatur.

mime deprehẽderat, nec isti sacrilegiũ paricidio geminare, ut ab his q ad redimẽdos & saluandos eos sese obtulerat, obtruncaret, de quo ipsi ludæi quoq; testant, dicẽte Iosepho historiarum scriptore, ꝙ fuerit illo in tempore uir sapiens, si tñ oportet, inquit, uirum dici: mirabilium patratorẽ opeꝝ: qui apparuerit discipulis suis post triduũ mortis suæ

Citat Iosephi de Iesu crucifixo testimonium. Anit. lib. 18. ca. 6.

uiuẽs iteꝝ, scdm ꝓphetarum scripta: qui & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis ꝓphetauerũt: ex quo cœpit congregatio Christianorũ, & in oẽ hoim penetraret genus, nec ulla natio Romani orbis remãserit, quæ cultus eius expers relinqueret. Si nobis nõ credũt Iudæi, uel suis credãt: hoc dixit Iosephus, quẽ ipsi maximũ putãt: & tñ ita in eo ipso qd uerũ locutus ẽ, ita mẽte deuius fuit, ut nec sermõibus suis crederet, sed locutus ẽ ꝑpter historiæ suæ fidẽ, qa fallere nefas putabat: nõ credidit ꝓpter duritiã cordis et

Iosephus suis non credit sermonibus.

pfidiæ intẽtionẽ: nõ tñ ueritati ꝑiudicabat, ꝙ nõ credidit, sed plus addidit testimonio ꝙ nec ĩcredul⁹, et fuit⁹ negauit: In quo Chr̃i Iesu claruit potẽtia æterna, ꝙ esi etiã prĩcipes synagogæ quẽ ad mortẽ cõprehẽderant, deũ fatebant. Et uere quasi deus sine exceptiõe psonaꝝ, haud ulla mortis formidie locutus, excidiũ quoq; tẽpli futuꝝ annuntiauit: sed nõ eos tẽpli iniuria cõmouit, sed quia in flagitiis ab eo & sacrilegiis corripiebant, hinc ira exarsit ut interficerẽt eũ, quẽ nulla habuissent tẽpora. Nã cũ alii ꝑcando meruerint facere, quæ fecerũt, hic in ptãte habebat ut oms quæ fieri uellet imperaret. Occisus erat ante mortẽ Iesu, Baptista Iohãnes uir sanctus, qui nunq̃ in seculis salutis ueritatẽ posuerit. Deniq; ad oia quæ plena iustitiæ docebat, quibus ad cultũ dei inuitabat ludæos, etiam baptismũ ꝓpter purificationem animæ & corpis instituerat. Cuius causa necis libertas, qd perpeti nequiuit ab Herode fraterni uiolata cõnubii iura, germanoq; abductam cõiugẽ. Nam cũ idẽ Herodes Romã pergeret, hospitii causa fratris ingressus domũ, cui erat uxor Herodias, Aristobuli filia regis Agrippæ soror, ausus est eã naturæ immemor solicitare, ut relicto fratre sibi nuberet: cũ de urbe Roma reuertisset ex cõsensu mulieris inita incesti pactio est. Cuius indiciũ rei peruenit ad Aretæ regis filiã, in cõiugio adhuc Herodis manentẽ. Ea riualẽ indignata redeũti marito insinuauit, ut ad Macherũta oppidũ dirigeret, qd erat in cõfinio Petræi regis & Herodis, ille qui nihil suspicaret simul quia oẽm circa eandẽ imminuerat affectũ, quo facilius Herodiadi pactiõis fidem ꝓstaret, si ablegaret cõiugẽ, acquieuit eius suggestiõi. At illa ubi patrio regno appropinquauit, cognita patri Aretæ ꝓdidit, qui per insidias oẽm exercitũ Herodis bello lacessitũ deleuit, ꝓditione facta per eos qui ex Philippi tetrarchæ populo Herodi sese associauerant. Vnde Herodes Cæsari querelã detulit: sed uindictã imperatã à Cæsare indignatio dei sustulit. Nã in ipo apparatu belli, Cæsaris mors nũtiata, idq; à ludæis æstimatũ cõperimus et creditũ (autore Iosepho) aduersum se idoneo, qd nõ fraude hoim, sed dei cõmotione Herodes exercitum amiserit, & iuste quidẽ ꝓpter uindictam Iohannis Baptistæ uiri iusti q dixerat ei: Non licet tibi fratris uxorẽ habere: sed ita hæc cõtexi

Herodias

mus, quasi uel in suis ludæi legitima custodierit, apud quos interierat summi ius sacerdotii, aut auaritia interceptũ, aut potioꝝ insolẽtia, qui licere quod uellẽt, ius putabant. Nanq; a principio, Aaron summus sacerdos fuit, qui ad filios suos ex uoluntate dei unctione legitima transmisit sacerdotii ꝓrogatiuam, a quibus per ordinẽ successiõis cõstituti sunt, principatũ sacerdotii gerentes. Vnde patrio more cõualuit neminẽ fieri principẽ sacerdotũ, nisi qui esset ex sanguine Aaron; cui primo ius istiusmodi delatũ est sacerdotii. Alterius aũt generis uiro nec regi quidẽ liceret succedere. Deniq; Ozias, quia usurpauit sacerdotii munus, perfusus lepra temploq; eiectus, reliquam ætatẽ sine imperio exegit, & certe rex optimus fuit, sed usurpare ei nõ licuit officiũ religionis.

Aaron summus sacerdotum.

Ozias perfusus lepra qa sacerdotii munus sibi usurpauit

Caput .XIII.

FVerũt itaq; exquo egressi sunt ex Aegypto patres, usq; ad ædificationẽ tẽpli, qd Solomõ cõdidit, principes sacerdotũ. xiii. qui fiũt anni ducẽti. xii. qm̃ primo q erat princeps sacerdotũ usq; ad mortẽ perseuerabat, nec quisq̃ in locũ uiuentiũ subsstituebat. Postea etiam ea uiuentibus subrogabant. Ergo isti tredecim per successionem adepti sunt sacerdotiũ, quibus tẽporibus & aristocratia fuit, & monarchia, iudicũ & regũ potestas. Rursus a Solomõe usq; ad tẽpora captiuitatis, qñ in Syriam populus demigrauit urbe capta tẽploq; exusto, fuerũt sacerdotũ principes. xviii. per annos quadringẽtos. lx. et mẽses. vi. & dies. x. lxx. aũt annis post in captiuitate fuit populus. Postea Cyrus cũ dimitteret populũ patrũ de regiõe Assyrioꝝ, & tẽpli ædificandi potestatẽ daret, etiam sacerdotũ principẽ Iosedech qui simul abductus erat redire permisit, ut rictus ueteris solennitatis per assueti sacerdotis sciam reformaret. Ipse igit & posteri eius quindecim numero uiri, a reditu populi usq; ad Antiochum Eupatorẽ, officio functi sunt per ordinem successiõis, & principatũ sacerdotii repsentarũt annis. cccc. xiiii. Primus Antiochus quẽ suprà memorauimus et dux eius Lysias occiso Onia sacerdotũ principe, in locũ eius subsstituerũt Alchimũ in sacerdotiũ. Qui licet fuerit de Aarõ gñe, nõ tñ fuit de ipa domo. Vnde Ananias frater Oniæ pgens in Aegyptũ, petiit a Ptolemæo phylometore & Cleopatra cõiuge Phylometoris, qui ritus obseruatiõis ab Hierosolymita

LIBER .II. 19

næ solẽnitatis similitudine, in Alexãdrinæ urbis cultibus inserucrat, ut illic princeps sacerdotũ subrogaret, eo quod Alchimus legitimã nõ haberet sacerdotii successionem,

atq;

atq; idem tñ exacto triennio defunctus,nec ſucceſſorem habere meruit qui abrogauerat legitimæ ſucceſſiõis ſolennitatẽ:fuit itaq; ſeptem annis ciuitas ſine principe ſacerdotii. Vſq; ad hoc tps regreſſio patrum de terris Aſſyrioꝝ democratiam tenuit, eo ꝙ per regum iniquitates in captiuitatẽ ſe eſſe deductum,ludæoꝝ populus recognoſceret: Aſamonæi poſtea nacti ptãtem populo ꝓfidendi , Ionatham ſacerdotum principem conſtituere,q; per ſeptẽ annos functus ſuſcepto munere,p inſidias Triphonis finẽ uitæ inuenit,ĩ cuius locũ Simõ frater germanus tanq; iure hæreditario,p electionẽ tñ ſucceſſit, quẽ generi inſidiis inter epulas extinctũ accepimus,à quo ad filiũ eius Hyrcanũ,quẽ ſuga periculo exemerat ꝓgatiua ſacerdotii demigrauit.Hyrcano aũt Ariſtobulus q etiam regnũ memorato adiũxit muneri,ut utriuſq; eẽt particeps,& Ariſtobulo Alexãder ſubſtitutus eſt:Penes Alexãdrũ &regnũ & ſacerdotiũ uſq; ad dies uitæ eius manſit:ſub mũ per ſeptẽ ſcilicet et.xx.annos,ſed plerũq; dubio ſtatu.Ná &anceps inter ipm &Demetriũ uictoria fuit,& odiũ immane à ciuibus.Idẽ moriẽs Alexander q periculoſam fiiis ſuis cerneret odioꝝ ſuoꝝ hæreditatẽ, Alexandrá cõiugẽ ſuam exercitá uſu ĩperii,& cõmuniũ aſſuetudine cõſilioꝝ,gratiorẽ tñ populo,ꝙ & aduerſum uiri ſæuitiá periclitãtibus frequẽter ꝓſidio fuerit,& cõiugi tẽperamẽto,regali præeſſe uoluit gubernaculo: arbitram ſimul ſtatuẽs,cuiná potiſſimũ filioꝝ ſummũ ſacerdotiũ cõmitteret.Illa Hyrcanũ patri ſubſtituit in ſacerdotiũ,uel ꝓpter maioris ætatis ꝓgatiuã,uel ꝙ leniore q̃ frater ingenio,nullas ſuper regni negociis matri uideret moleſtias excitaturus. Ariſtobulo nihil publicoꝝ cõmiſit officioꝝ:Sed ille etiam uiuẽte matre,ægritudĩs tñ eius occaſiõe in remotis & munitioribus locis regẽ agebat:quo offenſa mater & Hyrcani querelis anxia uim morbi aluit,nec ultra nouẽ annos ꝓgreſſa imperii oĩm hæredẽ Hyrcanũ reliquit: nõ quo ſeruatuꝝ ꝓſumeret,ſed ne indignũ iuuaret,aũt uſurpatoris inſolẽtiam iudicio ꝓſperiore accenderet:ueꝝ Alexandræ mors etiã Hyrcano ſacerdotiũ regnũq; ademit. Nã bello uictus ad munitiora ſeſe cõtulit,retẽtisq; cõiuge & filiis Ariſtobuli,quos in caſtro inuenerat,amplexatus eſt mutare cõditionẽ, ut ad Ariſtobulũ ptãs oĩs tranſiret, & ſacerdotiũ,ipe priuatus in domũ Ariſtobuli cõcederet.Nec tñ diu cõtentus fuit aulá regiam priuatis mutaſſe ædibus.Nam excitatus ab Antipatro, primo in Arabiá cõtendit, uelut cõteſtatus pacti iniquitatẽ.Deinde ubi infirmũ ſibi aduerſum Romanos,quos in ſui ſocietatẽ per Scauꝝ Ariſtobulus illexerat,Arabi regis auxiliũ aduertit,Põpeio uenienti querimoniã detulit,qui eludentẽ Ariſtobulũ,anno iã tertio imperitãtẽ bello petiit,autoritate cepit, atq; añ uictoriã cuſtodiæ dedit,ſuperatoq; eius populo,& capta urbe captiuũ ipm cũ filiis Romá dirigi ꝓcipiẽs,Hyrcano ſacerdotii dignitatẽ refudit,atq; eum ꝓſidẽ ciuibus abſq; diademate tñ,regniq; inſulis ſtatuit.Largus quidẽ honoris,ſed cõſultor q etis,ne fraternæ inſolẽtiæ ſpũ pax turbaret:Ita Ariſtobulus captus licet,Hyrcanum tamen regno exuit, qui quatuor &. xx. annos poſtea maiore uſu q̃ noĩe in ptãte exegit:nec tñ is finis uitæ Hyrcano,qui ptãtis fuit.Ná reliquũ tps dedecori ceſſit,ut ſupra memorauimus:Siquidẽ ſuperatus põlio Parthis Euphratẽ tranſgredientibus,captus, &Antigono Ariſtobuli filio in ptãtẽ datus,trucatisq; auribus: nec ſic quidẽ ærũnæ miſerabilis impleuit acerbitatẽ.Ná poſt illã in Parthiã quoq; abductus exul,debilis,ſenex ludibriũ de ſe barbaris ꝓbuit,& cognito poſtea ꝙ Herodes imperitaret, cuius cõiugio Mariãne neptis ſua potiebat,in ludæã reuertit: Vbi primo ſumma honoris ſpecie ſuſceptus, quo inſidiaꝝ uelamẽ obtẽderet , haud multo poſt affecto crimine ꝙ ptãtẽ uellet repetere,interẽptus eſt. Nactus igit Herodes regnũ,qđ à Romanis ꝓ oppugnatæ, uel ꝓditæ príæ mercede acceperat,in locũ Antigoni qui triẽnio &tribus mẽſibus renuerat imperiũ,ſubſtituit ſucceſſores in ſacerdotiũ,nõ Aſamonæi gñis,quos clariores fuiſſe ꝓſapiæ accepimus,ſed ignobiles quoſq; quos aut libido aut caſus dediſſet:tñ fatigatis Alexandræ ꝓcibus ſocrus,uel inſimulatiõibus territus,Ionathã coniugis ſuæ frẽm ſeptẽdecẽq; annos agentẽ ſacerdotẽ creauit,quẽ mox ipe exitio dedit,ſuſpectum imperii,q; circa eũ ingentẽ populi totius gratiã indies uideret adoleſcere.Poſthabito itaq; Ananelo quẽ iam ex ignobilibus añ Ionathã in ſacerdotiũ ſurrogauerat ,reliquos ꝓ ordinẽ hmõi elegit,de quibus nihil ſuſpectũ haberet. Nam qđ in affine ppeti nõ potuerat,quãdmodũ nõ caueret in alienis ſimilia:In hmõi ordinatiõibus Archelaus ſecutus paternæ ſpeciem cõ

ciem conſuetudinis,anguſtioris animi tenuit ſentẽtiam: more quodam inſito mortalibus ut apud eos minus ſuſpecta ſit ignauia hebetioꝝ , q̃ gratia bonoꝝ , cum infirmus animus inſolentior ſit in rebus ſecundis, prudentior aũt nouerit uicem referrede bñficiis. Apud mortales minus ſuſpecta eſt gnauia hebetiorum q̃ gratie bonorum.

Igit à regno Herodis uſq; ad Romanũ imperium,quod Archelao deiecto, ludæam reliquis prouinciis aſſociauerat,atq; inde uſq; ad templi excidium & triumphũ Titi fuerunt ſacerdotũ principes uiginti & octo,per annos centũ &.lxx. Sanè apud pleroſq; eoꝝ dignitatis ſola functio,penes paucos etiam ius ptãtis fuit. Liquet igit in ſacerdotum principibus non perſeueraſſe legitimi generis ſucceſſionẽ: quia non oẽs ex Aaron neq; filiis eius,qui in eius ſubrogati locũ,formá præſcriptæ ſucceſſionis cæteris derelinquere. Itaq; cum auaritia aut perfidia ſuoꝝ corrupta eſſent maioꝝ inſtituta, uiolata iura religionis,cõuulſa æquitatis præſidia:nõ immerito eos diuina deſeruit opitulatio, coq; tanquam in uacuũ populum omni iniuriaꝝ genere proceſſum,ut ſeditiõibus domeſticis in ſeipſos manus uerterent:latrociniis grauibus afflictarent,teterrimos ſortirent iudices,ut improbis nequiores ſuccederẽt:denic Albinus deterrimus habebat ſuperiorum,ſed Floro ſucceſſore is inter bonos relatus,qui facem belli extulit, præliũ inter ludæos & Romanos accẽdit, quæ cã ſupremo tẽpli & urbis excidio fuit. Florus.

Ca. XIIII.

NAnq; Ceſtius ubi ardere ludæos cõperit belli furore,qui ſummã militiæ regẽdam in partibus Syriæ à Romanis ſuſceperat.xii.anno imperii Neronis mouit arma,ut militũ Romanoꝝ quibus erat cuſtodia cõmiſſa coercendæ inſolẽtiæ,& pacis tuendæ necem ulciſcerẽt. Congregatiſq; etiam ſocioꝝ auxiliis,ludæam ingreſſus,urbẽ cui nomen Zabulon,dilapſis metu incolis,plenam diuitiaꝝ,quas ad ſuperiora montiũ confugiẽtes dñi ſecum auferre nequiuerant,diripi ab exercitu paſſus. Ad miratus quoq; publicoꝝ opeꝝ pulchritudinẽ,incendi iuſſit: & quaſi hoc paꝝ ad uindictam foret,loppen præmiſſo exercitu,ne qs fuga ſeſe exitio ſubduceret,terra mariq; irrumpẽtibus qui deſtinati fuerant,occupauit:necatisq; octo milibus uiroꝝ & quadringentis fermè amplius,ubi præda rapinæ ceſſit, exuſta ciuitas eſt:uicina quoq; Cæſareæ depopulatus, diripuit inuẽta,uicos incendit. Cuius fregit impetũ Sephoris egredienti bus cunctis obuiam Ceſtio,ciuiũ fauore & gratia delinitus, immunẽ cladis urbem reliquit. Feruebat in his locis congregatio latronũ,ſed adueniente exercitu, in montes conceſſerant. Qui conferentẽ ſigna Gallũ præpoſitũ duodecimi ordinis adorſi fortiter exagitauerunt,ut ducẽtos fermè Romanoꝝ occiderent. Veꝝ ubi ſuperiora locoꝝ occupauere,neq; peditem comínus potuerunt latrones pati,& fugiẽtes ab equitibus facile circũuenti necanť. Cæſi itaq; ſupra duo milia,pauci fugati,qui in arduis montium potuerũt latere. Et oĩa latrocinio regiõe purgata, Gallus in Cæſaream reuertitur: Ceſtius cũ omni manu Antipatridẽ perrexit,quibus nõ mediocrẽ ludæi coaceruauerũt multitudinẽ. Sed priuſq; conſereret manũ,per diuerſa dilapſi, regionẽ & uicos direptioni & igni dereliquerũt. Lidda quoq; uacua incolaꝝ reperta,& incẽſa Gabaon quæ ab Hieroſolymis quinq̃ginta ſtadiis aberat,ubi Romanũ exercitũ accepit in conſpectu poſita, armauit ludæos:Qui poſthabita ſabbati celebritate(quod ueteri cultu & ſolẽni obſeruationi initiabant)tanto impetu in Romanos ꝓſiluere,ut oẽm exercitũ auerterẽt,niſi equites ſubueniſſent peditibus laborantibus. Cæſi Romanoꝝ quingẽti & quindecim uiri, ſed oẽs grauiter periclitati:de ludæis aũt duo & uiginti bello amiſſi. Quo loco emicuit uirtus Monobazi & Cedei,qui cognito ꝙ à ludæis in Romanas acies iſurgereť, à fronte aggreſſi repulere pleroſq;,& coẽgerunt in urbem redire. Lidda Gabaon.

Caput XV.

SImon quoq; aſcẽdẽtes Romanos propinqua urbis impedimẽtis exuit. Vnde & Ceſtius in regione ſeſe triduo tenuit. Qua mora circũfuſi hoſtes & in ſuperioribus ſiti,ingreſſus ſpeculabať uniuerſos, ne quis impune irrũperet. Qđ cõſideràs nõ ſine multa clade utriuſq; ptis tẽtari nequire,miſit ſuos rex Agrippa Lorcyũ & Phœbam q dicerẽt populo,ueniabile,quicquid ab eis eſſet aduerſum Romanos flagitii cõmiſſum,ſi mõ in reliquũ poſitis armis ſibi cõſulerent:æſtimans qđ uel uniuerſis ſuaderi crederet,ut põlio renuntiarẽt,uel partẽ cæteris auellendam. At contrà ſeditioſi metu ne eorum alterum procederet, legatos adorſi Phœbam interfecere,Lorcius autem exce Lorcyus uulneratur.

pro uul-

pto uulnere potuit. Vídens Ceſtius huiuſmodi in urbe contentiones, quibus alii in le-
gatos inſurgerent, alii Romanos urbe ſuſcipiendos ſuaderent, irrumpere conatus, uſq;
Hieroſolymam reſiſtentes repulit: & ipſe ad tertiũ ſtadiũ memoratæ urbis cum exerci-
tu appropinquauit, atq; illic exegit triduũ. Quarto die impetu facto, ingreſſus Bethel-
dam ilico incendit, & Cenopolim. Qui cõſcendens ad ſuperiora urbis refugientibus
in interiora ſeditioſis, ſi irrumpendũ in urbẽ putaſſet, haud dubie oñe bellum eẽt ſolu
tum. Deniq; pleroſq; Ananus Ionathæ filius collocauerat, ut inuitarẽt Romanos uoci-
bus ſuis, quaſi portas reſeraturi. Sed dum Ceſtius uel reuocaẽ a Priſco, uel pleriſq; cen-
turionibus qui corrupti a Floro bellũ adoleſcere cupiebant, uel paꝝ credit Ananus cũ
ſuis muro deiicieẽ. Quibus ad ſua refugientibus, locũ eoꝝ ſeditioſi occupauere, Roma-
niq; quinq; diebus tentantes diuerſos aditus, cum impoſſibilẽ ſibi cernerẽt irruptionẽ,
electis ualidioribus quibusq;, & ſagittariis, à ſeptentrionali latere templũ petebant, lu-
dæi quoq; nõ feriabanẽ præliantes fortiter, & repulſis crebrò hoſtibus elatiores. Ad po-
ſtremum tñ multitudine ſagittaꝝ uulnerati alii, alii percuſſi & territi, ceſſere: Romanis
muꝝ ſuffodere, & portam incendere templi adorſis. Magna ſeditioſos formido inceſſe
rat, & quædam mentiũ conſternatio: deniq; plurimi quaſi continuo perituræ urbis ex-
cidio ſe ſubtrahebant fuga, nec cõſiſtere auſi, dederant populo cõfidentiam, ut diſcedẽ
tibus eis quoꝝ circumallatus fuerat multitudine, tanq̃ iam liber, & quadam exutus im-
proboꝝ obſidione, circa portas ſeſe infunderet, quibus apertis Ceſtiũ reciperet, quaſi
nõ oppugnatum urbẽ, ſed defenſum ueniſſet: ſed ipm quoq; Ceſtiũ ſubito quidam in-
uaſit ſtupor, ut nec deſperationẽ improboꝝ, nec ſtudiũ plebis intueret. Qui ſi pauliſp
cœptis incubuiſſet, bellum depulerat, urbẽ ceperat. Sed aduerſa (quantũ intelligi dat)
ludæis uolũtas dei, imminentẽ belli exitũ cõperendinauit: donec cõplures, ac pene uni
uerſos ludaicæ gentis ruina inuolueret. Expectabaẽ (ut reor) ut oñe nefas ſcelerum
enormitasq; creſceret, & impietatis incremento ſupremoꝝ adæquaret menſuram flagi-
tioꝝ. Quid fuit illud q cum perurgere debuerat Ceſtius, ſubito exercitũ reuocauit, ſol
uitq; obſidionẽ? Quia repentina cõtra expectatũ cõmutatiõe reꝝ, fracti animi bonoꝝ,
& erecti latronũ ſumpſere fiduciam, atq; à fuga ad inſequendũ regreſſi, inuadũt poſte-
riora agminis, multoſq; illic cõfuſe ruentes equitũ & peditum obtrũcauere: Et iam in-
clinauerat dies: unde metuẽs Ceſtius noctis ꝓpinquitatem, & tenebraꝝ caliginem qui
bus amplius fiderent gnari locoꝝ, quo incertos regiõis undiq; urgerent, uallũ ante ur-
bem cõſtituit, ſequentiq; die cũ hoſtẽ relinqueret in ſeſe armauit, ut diſceſſiõis eius cau
ſam metũ arbitrarenẽ. Circũfuſi itaq; latrones à lateribus, a tergo, poſtremos cedere, in
cedentẽ iaculis exercitũ infeſtare, in cõfertos miſſa teloꝝ uis haud facile fruſtrari. Si qs
referire audebat, patere uulneri: ſi quis cõuertere ſeſe ad infeſtantẽ à ſuis relinqui, ab ho
ſte claudi. Munitior eñ ſemp eſt qui ſequiẽ q̃ qui p̃cedit: quia hic pectus tegit, ille hoſti
terga ſua detegit. Vehementer igiẽ Romani urgebanẽ tanq̃ obſeſſi, qui obſeſſum ue
nerant: nec iam ſuſtinere aut perpeti poterant, armoꝝ põdere ipſi graues, hoſtibus ue-
locioribus, quos neq; cõſequi facile erat, & metus ſummus ne acies interrumperet: inia
qua ergo certaminis cõditione nocere hoſti nequibant, cum ipſi grauiter afficerenẽ: hæ
rebat Ceſtius cõſilii incertus, cum per totũ iter ſuos cõteri uideret: Etiam pleriſq; affli-
ctis militiæ primoribus, ſubſtitit biduo q̃ſi feſſos repaturus. Sed cũ magis ac magis au-
geri numerũ hoſtiũ cernetet, & oĩa in circuitu referta aduerſariis, ſibiq; officere q̃ mora
reẽ, eo q̃ plures cõgregarenẽ. iii. die cõpẽdiũ quærẽs trãſitus facilioris, ĩpedimẽta agmi
nis amoueri p̃cepit, cæſa iumẽta, pleraq; uehicula cõminuta, aliaq; hmõi quæ oneri ma
gis q̃ uſui in periculis erant, cõſumpta, aut p̃cipitata, ut obſidionũ inſtrumẽta, aut gene
ra telorũ qbus rebus amplius cõterrebanẽ, ne aduerſum ſe hoſtẽ ſuis ſubſidiis armarẽt.
Qđ ubi animaduertere ludæi, fugam potius à Romanis q̃ bellũ parari, occupauere itine
tis anguſtiora, diffuſioribus locis minus inſtare, ꝓhibere à frõte, a lateribus coarctare,
urgere a tergo, cogere in p̃cipitiũ, ĩ qđ undiq; cõcluſi, aut lapſi deiiciebant: pleriq; obte
xere cœlũ iaculis, operire agmẽ ſagittis, nunquam remiſſo officio ſed ſola aduerſariorũ
pernicie: iam nec ipſi pedites ſubſiſtere poterant. Equitibus uero maius periculum, qui
per p̃rupta ſaxorũ ac lubrica labẽtibus equis deuoluebanẽ, nec ordinẽ ſeruare poterant

Munitior q̃ ſequiẽ q̃ qui p̃cedit.

anguſto impediti tramite: Ex altera parte rupes, ex altera parte præcipitia & fugæ locũ,
& defenſionis negabant. Iudæi contrà ſpe uictoriæ amplius accendebanẽ, imminebant
feſſis, inſtabant hærentibus, inſultabant deſperantibus, & propè omnes Romani exer-
citus deleſſent copias, niſi nox ſubueniſſet: cuius tenebris bellum impeditũ, quam Ro-
mani in proximo loco (cui Bethoron nomen) egerũt, ita ut Iudæi circũfuſi undiq; ſpe
culareñ locoꝝ exitus, ne Romani dilaberenẽ. Ceſtius aperto itinere diffidens, dolo fu
gam tentauit. Quadraginta itaq; elegit uiros, quibus euadendi deſperatio contemptum
mortis infuderat, eos conſtituit in munitionibus præcepto, ut tota nocte cum ſtrepitu
maximo officia prætendentiũ uallo circũſonarent, ne Iudæis proficiſcẽtis exercitus ap-
paratus, aliquibus ſolitis indiciis manifeſtareñ: quibus ſeſe ipſi quicunq; turbanẽ, pro-
dere ſolent: ſilentio aũt egrederenẽ uniuerſi, nihil ſuſpectantibus Iudæis: qui ſolennes
cuſtodiaꝝ ſtrepitus audirent, ex quibus omnes in loco manere Romanos arbitrarenẽ:
hac fraude eduxit exercitũ Ceſtius, & iam confecerat ſtadia triginta, uſus paucoꝝ in re
bus dubiis fide, qui perituri gratis præſtare ſociis pericula ſua, q̃ perdere malebant. Et
quidem nox dolum texerat, ſed dies prodidit. Nam ubi luce diffuſa res apertæ ſunt, &
omnis locus, in quo habitauerant Romani uacuus apparuit, impetu facto Iudæi in eos
primũ, quoꝝ ſimulatis officiis decepti fuerant, irruunt, leuiq; negocio deletis quadra-
ginta uiris, exercitum ſequunẽ, qui & nocte plurimũ ſpatii confecerant, & per diem p
perantius iter urgebant, ne noctis iam periculis inuoluerenẽ. Plena erat uia impedimen
toꝝ, quæ fugientes Romani derelinquebant: ne iniuſto quiſquam ſub faſce remorare-
tur: paſſim iacebãt uaſa utenſilia, uel etiam bello neceſſaria, arcubaliſtæ, arietes, cæteraq;
inſtrumenta in excitionẽ urbis adducta, quæ ſequentes Iudæi præteribãt, ne eſſent mo
ræ: reuertentes colligebant, ut his aduerſum eos uterenẽ, quoꝝ ſocii dimiſiſſent. Secuti
enim uſq; ad urbem Antipatridem, poſtea q̃ prætergreſſum oẽm offendere exercitum
Romanũ, & comprehendendi ſpes lapſa, retorquent ueſtigiũ: captantesq; ſpolia cæſo-
rum, cum triumpho & hymnis Hieroſolymam regrediunẽ. Quibus tantũ letitiæ ceſſe-
rat, ut paucis ſuoꝝ amiſſis, quinq; milia peditũ de exercitu Romano, & trecenti equi-
tes extinguerenẽ. Qđ geſtum eſt duodecimo anno imperii Neronis, ut ſuprà memora
cuimus.

Caput XVI.

SEd non omniũ ludæorum illa exultatio erat. Nam fuere qui ſe poſt illam nõ pu-
gnam Ceſtii ſed ærumnam, quaſi de ſupremo periculo nauigii mergentis eripe-
pere geſtirent, atq; enatare de ciuitatis naufragio, ac præ cæteris Cuſtobarus &
Saulus frater cum Philippo principe militiæ regis Agrippæ, hi fugientes ad Ceſtiũ ſeſe
cõtulere, petentes ut ad Neronem in Achaiam dirigerenẽ. Quod Ceſtius uolens acce-
pit, nec poſtulata abnuit, ut per ipſos Cæſar edoceretẽ, cauſam belli Florũ fuiſſe, ſibi uim
maximæ neceſſitatis bello incubuiſſe, ut inopinata conſpirantiũ multitudine exercitus
circũueniretẽ: quem magis conſilio ducis ereptum periculo, q̃ implicatũ linqueret. Ten
taſſe Ceſtium excitata in Florum odia ſedare, ſed nequiuiſſe. Itaq; incidiſſe bellum, non
intuliſſe. Hæc enim mandata erant ut cõmotione omni Cæſaris in Florum excitata, mi
nui circa ſe ſperaret Cæſaris offenſionẽ, quam malæ geſtæ rei conſciẽtia pertimeſcebat.

Ita aũt pleriq; perterriti ſunt Romani clade exercitus, ut Damaſceni metuẽtes ſuſpe-
ctæ ſocietatis contagia, propter habitationis conſortiũ, interficerent Iudæos in gymna
ſio congregatos, qui ſecum urbem incolebant, quod illi uel ſuſpicione, uel dolo iamdu
dũ procurauerant, ut à gẽtilibus cœtibus ſegregarenẽ, ne quid per noctem nouarẽt, ue
lut exitio ſoli paterent. Summo ſanè myſterio ſilentii, ut ne ad uxores quidẽ ſuas cona
tus iſtiuſmodi tractus mearet. Qm̃ ipſæ quoq; ex parte maxima Iudæoꝝ cultibus admi
ſcebantur.

Caput XVII.

ANguſto itaq; in loco omnes adorſi, peremerunt Iudæoꝝ decem milia. Quod
facile fuit, ut præuenti ab armatis inermes perirent. Et quidẽ eius immanitatis
exemplũ recens, Scythopoli etiam in maius ꝓceſſerat, quo incitatos Damaſce-
nos reor. Nam cum Iudæi finitima quæq; popularenẽ, uenerunt Scythopolim, atq; illic
inhabitantes Iudæos tentare adorſi, aduerſarios experti ſunt, quos ſibi fidos arbitraban-
tur: qm̃ more ingenii humani p̃ponderaẽ apud eos ſalutis cura neceſſitudini: in ſecũdis

igitur constituentes tribule collegium, præferunt inhabitátiũ societatẽ, tribulibus cla-
dem minãtur. Quod suspectũ gentilibus, quia promptioribus studiis odiorum in suos
executio prætẽdebatur: ne simulationis specie dolus adornaretur, atq; urbem incautio
ribus accolis noctu adorirent, prostratisq; omnibus gẽtibus apud ludæos sibi gratiam
reconciliarent: ac per hoc si uellent fidem suam circa gentiles probare, cum omni gene
ratione sua urbe excederent, uicinũq; peterent nemus. Quo facto per biduum quieue
rũt Scythopolitæ, ut portio ludæorum suspicionẽ deponeret, indueret securitatẽ. Ter
*Alij fides gẽs remouis set custodiæ &cætera. tia nocte cum iam præsumpta * fides gentilibus remouisset solicitudinẽ, incautis & dor
miẽtibus uis illata, decẽ & tribus milibus hoim necatis: quæcunq; etiam habuerunt di
repta sunt.

Caput XVIII.

Passio Simonis acerba

EXpositionem exigit Simonis acerba passio, uisu & auditu miseranda: sed nouie
tate rei memorabilis. Is erat in populo ludæorum, Saule haud iguobili genitus
patre, animi audacia præditus, & corporis fortitudine. Quarum utrãq; in exiti
um tribulium suorũ exercuit, qui plurimos ex populo aduentitio ludæorum crebro in
cursu peremit, ac si forte conspirati adessent, solus sustentaret aciem, & cõglobatos soli
tus auertere, totius erat nodus ac mora belli: & plerũq; desperatis rebus cõuersio. Exhi-
bebant hãc ciuibus aduersum suos Scythopolitani incolatus militiam: sed non diutius
cognato debita sanguini defuit uindicta. Namq; ubi fracta fides, & Scythopolitæ cir-
cũuentis qui ex cõposito se ad nemus contulerant, instare bello, atq; ingruere cœperũt:
Et iam filios ac parentes Simonis deleta multitudine cæterorũ, eminus licet missilibus
ac telis petebant, Videns Simon innumerabilem multitudinẽ facili negocio superio
rem, ut diutius tolerari nequiret, gladium extraxit, atq; in hostem conuersus clamabat
dicens, digna Scythopolitæ factis recipio meis, qui cognatorum necẽ quã uobis impẽ
derem beneuolẽtia testificatus sum, & fratrum sanguinem uobis obsidem dedi gratiæ,
quibus iustius perfidia tribueretur. Nunc dum alienigenis fidẽ defero, in domesticos
amisi: prodidi etiam liberos, parẽtesq; quos à uobis tamẽ necari nõ oportebat, si mer-
cedem sceleris æstimaretis. Moriar igit, sed iratus omnibus, nulli amicus, qui circũuene-
rim meos, & propriis manibus ultionẽ de me prius expetam, peremi socios religionis
& fidei cõsortes, recognosco sceleris mei debita. Soluam tanto dignũ sacrilegio parici-
dium, ut ea sit & pro flagitio pœna, & ad uirtutem gloria: ne quis se iactet alius meo
uulnere, in meipsum postea cõuertetur dextera mea: ut uideatur furoris esse quod mo-
rior, nõ imbecillitatis: ne quis insultet cadenti, * fit uindex paricidii clemẽtia, paricidiũ
sacrilegii. Hæc locutus, cõuertit obtutũ in liberos parentesq;, & indignãtibus oculis cã
Quidã habẽt sit iudex paricidij dementia. iam misericordia mixta iræ succederet, abreptum è medio patrem gladio tansuerberat,
post eum mater attrahitur, ne esset qui p nepotibus interueniret. Offert se p ordine uo
lens uxor, ne tanto deiecta cõiuge superuiueret. Occurrunt filii ne degeneres tanto pa
tre in ipsa morte iudicarẽtur. Festinabat ipe ictu celeri hostẽ perimere. Omni itaq; pem
pta familia stetit in medio funere suorum. Et tanq̃ triumphans domesticis passionibus,
quod neminẽ suorum alieno gladio uidit perire, eleuauit dexteram ut omnes uiderent,
ac formidabilem sibi cunctis subiiciẽs mortem, proprio uictor sese trãsfixit mucrone.
Memorabilis iuuenis ob egregiam fortitudinẽ corporis, & animi magnitudinẽ: sed q̃
fidem alienigenis potius q̃ suis detulit, tali dignus exiru fuit.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA-
NORVM HISTORIAE LIBER TERTIVS.

Caput .I.

EA postq̃ Neroni nuntiata sunt in Achaiæ partibus fito, qui tragi
corum carminũ meditatione contenderat, ut de pluribus scenis
cã coronã referret: nescias quo magis turpis, utrũ quod in scenã
imperator prodiret, an quod scenam suis flagitiis impleret, qui
turparet Orestẽ canẽdo, & paricidio representaret, grauis eum
inuasit metus. Nõ illa ludorum similia sed bellorũ suprema per
timescentẽ, ut aliquando à theatralinm uoluptatũ obscœnitate,
& paricidalis amẽtiæ furore resipisceret, atq; ad curas reipu, con

uersus intra se fremeret & desæuiret, quod incuria ducis potius, q̃ uirtute aduersarioꝝ
tantam cladem respub. Romana acceperit. Tentabat quidem simulare audaciam, sed re
darguebat timor, & quasi speciẽ magnanimitatis prætexere: ut supra etũnã negocioꝝ
mentem haberet: Sed distringebatur animi solicitudine, quẽ demẽdæ ignominiæ bel-
loq; conficiẽdo legeret ducem. Vrgebãt ludæam ultimæ labis futura excidia, ut Ne
ro regalem personam indueret, & prouidi consultoris uoce, salubrem exprimeret sen-
tentiam. Vespasianũ solum esse cui summa militiæ, oriẽtis in partibus iure cõmitteret,
uirum ab adolescentia militiæ triumphalis inueteratũ stipendiis, qui impacatas Gallias
germanorum tumultu & ferocia geminæ temeritatis in bellum relapsas, pace diuturna
composuerat. Britãniam quoq; inter undas adhuc latentẽ Romano imperio armis acq
siuerat: cuius triumphatæ opibus Roma ditior, Claudius cõsultior, Nero fortior æsti-
mabatur. Itaq; quarum gentiũ bella nõ uiderant, subiugataꝝ trophæa celebrauerãt. Sub
hoc duce iterum dico, Nero terribilis erat, Nero metuendus, potens foris, tutus domi:
æquatis inter se Vespasiani fide ac fortitudine. Quantus iste uir, cuius armis uitia Ne-
ronis apud exteras gentes abscondebantur, ut ludibriũ rerum humanarꝝ, & euitatæ im
puritatis opprobrium, triũphis quoq; illustraretur? Cum præliandũ itaq; in ultimis Ro
mani orbis esset confiniis Vespasianus ex omnibus eligebatur. Cum bellum depositũ
foret, Vespasianus præ ceteris sociebatur: ne uel publicus supereesset hostis, uel domesti
cus obreperet infidiator. Dignus qui stipendiis militis regnũ præueniret. Docebat fi-
dem, præferebat uirtutem. Inuitus misit hunc Nero qui sibi auferebat præsidiũ: sed ar
tabatur futuris scelerum suoꝝ pœnis, ut se tanto dissociatũ comitatu ducis, inermem re
linqueret. Nunq̃ ꝓfecto Galba aspirãdi ad imperium studia usurpasset, nisi Vespasianũ
absentem comperisset. Sed ꝓcurauit hoc deus, ut in Syriam dirigereẽ uir, qui & Iudæ-
orum insolentiam sup̃mo gentis excidio, captiuitatisq; dedecore labefactaret, & Nero
nem auxilio destitueret: licet nullius uirtus, statutis afferre possit cœlestibus impedimẽ
tum. Demens tamẽ Nero cum ludæorũ bello afflictam Romani exercitus ualidam ma
num cognouisset, aduersus Christianos insurrexit, ut ei debitus finis approqinquaret.

Caput .II.

Nero aduersus Christianos insurgit.

ERant tunc temporis Romæ Petrus & Paulus doctores Christianorũ, sublimes
operibus, clari magisterio, qui uirtute suorum opeꝝ, Neronem aduersum fece-
rant: captum magi Simonis delinimẽtis, qui sibi animũ eius cõciliauerat. Cui ad
iumentum uictoriæ, subiectiones gentiũ, uitæ longæuitatẽ, salutis custodiam feralibus Simõ magꝰ.
artibus pollicebatur, atq; ille credebat, qui uim rerum nesciret examinare. Deniq; sum-
mum apud eum tenebat amicitiæ locum: qñquidẽ etiã præsulem suæ salutis, uitæq; cu De Petro & Paulo
stodem arbitrabatur. Sed ubi Petrus eius uanitates & flagitia detexit, & species illũ re-
rum mẽtiri, nõ solidum aliquid aut uerum efficere demõstrauit, ludibrio habitus, & di
gnio est consumptus mœrore, Et q̃is in aliis terrarũ partibus Petri esset expertus potẽ
tiam, tamen præueniens Romam, ausus est iactare q̃ mortuos resuscitaret. Defunctus
erat id temporis Romæ adolescens nobilis; propinquus Cæsaris, cum uniuersorũ dolo
re. Admonuere pleriq; experiẽdum utrũ posset resuscitari. Celeberrimus in his operi
bus habebatur Petrus: sed apud gẽtiles nulla facti huiusmodi deferebatur fides. Dolor
exegit remedium, perrectum est ad Petrum. Fuere qui etiam Simonẽ accersendum pu-
tarent: uterq; affuerunt. Ait Petrus Simoni: qui se de sua iactaret potẽtia, priores sese p
tes dare: ut si posset, mortuũ resuscitaret: Si ille nõ resuscitaret, se nõ defuturũ ut Chri-
stus opem ferret defuncto, quo posset resurgere. Simon qui putaret apud urbem genti
lium plurimũ suas ualituras artes, conditionem ꝓposuit: ut si ipse resuscitasset mortuũ,
Petrus occideretur, qui magnã potẽtiam (sic eñ appellabatur) lacessendo iniurias irro
gauisset: sin uero præualuisset Petrus in Simonem, pari genere uindicaretur. Acquie-
uit Petrus: adorsus est Simon, accessit ad lectulum defuncti: incãtare atq; immurmurare
dira carmina, ut cœpit, uisus est caput agitare qui mortuus erat. Clamor ingens gentili
um quod iam uiueret, quod loqueretur cũ Simone. Ira & indignatio in Petrũ, q̃ ausus
esset conferre sese tantæ ptãti. Sanctus apostolus poposcit silentium, & dixit: Si uiuit
defunctus loquat: si resuscitatus est, surgat, ambulet, fabulet: Fantasma illud esse nõ ueri

tatem,quod uideatur caput mouiſſe. Deniq; ſeparetur,inquit,Simon à lectulo, & tunc ne id quidē oſtentui futurum. Abducitur Simon à lectulo,manet ſine ſpecie motus ali

Petrus & Simō mortuū exuſcitant.

cuius qui mortuus erat. Aſtitit Petrus longius,& intra ſe pauliſper orationi intentus cū magna uoce ait: Adoleſcens ſurge, ſanet te dominus Ieſus. Et ſtatim ſurrexit adoleſcēs & locutus eſt,& ambulauit,& cibum ſumpſit,& dedit eum Petrus matri ſuæ. Qui cum rogaretur ut ab eo nō diſcederet, ait: Non derelinquetur ab eo qui eū fecit reſurgere: cuius nos ſerui ſumus. Secura eſto mater de filio,non uerearis,habet cuſtodem ſuū. Et cum populus in Simonē inſurgeret ut lapidaretur, ait Petrus: Satis eſt ad pœnam eius

Simon lapidatur.

qd cognoſcit ſuas artes nihil ualere: uiuat,& Chriſti regnū creſcere uideat, uel iuitus. Torquebat magus apoſtoli gloria. Collegit ſeſe,atq; oēm excitans carminū ſuoꝝ potē tiam, congregat populum, offenſumq; ſe dicit à Galilæis, relicturum ſe urbem quam tu eri ſoleret. Diem ſtatuit, pollicetur uolatum, quo ſupernis ſedibus inueheretur: cui quā do uellet, cœlum pateret. Cōſcendit ſtatuto die montem Capitolinū, ac ſe de rupe de iiciens uolare cœpit. Mirari populus & uenerari: pleriq; dicentes dei eſſe potentiā nō

Simō uolitat

hominis, qui cum corpore uolitaret: nihil tale feciſſe Chriſtum. Tunc Petrus in medio ſtans ait: Ieſu domine: oſtēde ei uanas artes ſuas eſſe,ne hac ſpecie populus iſte qui credi turus eſt, decipiatur. Decidat dñe, ſic tamē, ut nihil ſe potuiſſe uiuens recognoſcat. Et ſtatim in uoce Petri implicatis remigiis alaꝝ, quas ſumpſerat corruit, nec exaſtatus eſt, ſed fracto debilitatoq; crure, Aritiam cōceſſit, atq; ibi mortuus eſt. Quo comperto decē ptum ſe Nero & deſtitutū, dolens tanti caſum amici, ſublatūq; ſibi uirū utilē & neceſſa rium reipub. indignatus, quærere cœpit cauſas quibus Petrū occideret. Et iam tēpus aderat quo ſancti uocarētur apoſtoli Petrus & Paulus. Deniq; dato ut cōprehenderet p

Magna Petri conſtātia

cepto, rogabat Petrus ut ſeſe aliò cōferret. Reſiſtebat ille dicēs, nequaq̄ ſe facturū, ut tan q̄ metu mortis territus cederet, bonū eſſe pro Chriſto pati, qui p oībus ſe morti obtu liſſet: non mortem illam, ſed immortalitatem futuram, tanq̄ indignum ut ipſe fugeret paſſionem ſui corporis, qui multos doctrina ſua compulerit ſe hoſtias pro Chriſto of ferre, deberi ſibi ſecūdum domini uocem, ut & ipſe in paſſione ſua Chriſto gloriam at q; honorem daret: hæc & alia Petrus obtexere, ſed plebs lachrymis querens ne ſe relin queret, et fluctuantē inter procellas gentilium deſtitueret: uictus fletibus Petrus, ceſſit: promiſit ſe urbem egreſſurum. Proxima nocte ſalutatis fratribus, & celebrata oratiōe,

Chr̄s occurrit Petro urbē egreſſuro

proficiſci ſolus cœpit. Vbi uentū eſt ad portam, uidet ſibi Chriſtum occurrere, & ado rans eum dixit: Domine quo uadis? Dicit ei Chriſtus: Iterum uenio crucifigi. Intelle xit Petrus de ſua dictum paſſione, quod in ea Chriſtus paſſurus uideretur, qui patie

Petrus iuer ſis ueſtigijs crucifigit̄.

tur in ſingulis: non utiq; corporis dolore, ſed quadam miſericordiæ compaſſione, aut gloriæ celebritate. Et conuerſus in urbem redit, captusq; à perſequutoribus cruci adiu dicatus, poſcit ut inuerſis ueſtigiis cruci affigeretur, quod indignus eſſet qui ſimili modo crucifigeretur, ut paſſus eſt dei filius. Quo impetrato: uel quia ita debebatur ut

Petr⁹ cruce Paulus gladio necati ſt.

Chriſtus prædixerat, uel quia perſequutor non inuitus indulget pœnarum incremen ta, & ipſe & Paulus, alter cruce, alter gladio necatus eſt.

Caput .III.

SEd ut ad propoſitum redeamus, turbatus graui nuntio Nero, rebus in Iudæa mi nus proſpere geſtis, Veſpaſianum exptum uirum belli, omni militiæ quæ in Sy ria erat, præfecit. Ille propere, neq; differēdi tēpus dabatur, miſſo Alexandriam filio Tito, ut inde militū qui prætēdebāt patrem aliquā deduceret, ipſe tranſmiſſo Hel leſpontiaco freto, pedes in Syriam cōtendit. Interea Iudæi rebus elati ſecundis, princi pes militiæ bello legūt. Diſtribuūt loca quibus q ſq; præeſſet, quæ munia ſinguli, quos ordines, quid muneris exequerētur, Ioſephum Curione gēnitū & Ananum principē ſacerdotū, Hieroſolymitanæ urbis negociis, & præcipue inſtaurādis muris præficiunt. Atdebat Eleazarus Simonis aliqd ſibi publicornm cōmitti munerū, Et licet omnē præ dam, quā de Romano exercitu ceperāt, ſub ptātem ſuā redegiſſet, ditē p̄ſertim atq; opi mā auaritia Ceſtii, atq; īmodicis rapinis coaceruatā, tñ parādæ magis ſibi potētiæ intē do & largiēdo efficit, ut rex oīm ſumma eius arbitrio cōmitteret, Idumæā quoq; Ieſus unus

unus de ſacerdotibus, & Eleazarus ſacerdotis filius militiæ p̄poſiti, tuēdam receperūt. Principi tamē totius Idumææ Nigro de ſummis rebus prærogatiuam oēm reſeruātes. Ioſepho Simonis Hiericho obuenit. Manaſſæ Peræa regio cōmiſſa trans Euphratē ſita: Cui ab eo inditum nomen, quod Euphrates ad eam partem pergentibus trāſmitteret. Iohannes Eſſæus, alius quoq; Iohānes Ananiæ filius, cæteriq; aduerſis attributi ptibus, quas ſua tuerentur ſolicitudine. Itaq; ſinguli cōmiſſa ſibi munia non deſerere, inſtruere muros, manum legere bellatoriam: ex quibus Ioſephus in Galilæam deſcendēs, muni re caſtella, inſtaurare ppugnacula, ualidiſſimos quoſq;, & bello promptiſſimos aſciſce re ſibi impigre curabat: prohibere latrocinia, prætendere quotidie in caſtris, militē Ro manæ militiæ more exercitare, diuidere ordines, diſtribuere cēturiones, plurimos præ ficere, quo facilius diſciplina ab omnibus exigeretur: ne quiſq̄ lateret, quicūq; propria munia dereliquiſſet: Inſtituebat etiā ut agnoſcerent excitationes tubaꝝ, & repreſſiones, ſequerentur ordinem, aciem dirigerent, clypeos intexerent, ut murali uice ſi forte ma gna hoſtium uis ingrueret, ſeſe aduerſum incurſantes defenſarent: ſubuenire laboranti bus, feſſis compati, pericula alioꝝ in ſe tranſfundere, nec ſolum belli artes ad inſtar Ro manæ docere militiæ, ſed etiam ante bellū qui amplius bellantes iuuarent denuntiare, ut miles cibū ſibi & arma portaret, uallo & foſſa ſeſe muniret, caſtriſq; ponendis præue niret hoſtem, obtemperaret præceptis, furto ac rapinis abſtinere aſueſceret, lucrum pro prium putaret, ſi nihil diſpendii ruralibus cultoribus irrogaret. Quid eñ diſtet ab ho ſtibus ſi ipſe hoſtili modo auferat? niſi q̄ grauius eſt ſua, q̄ aliena inceſſere: & ſocios, q̄ aduerſarios ſpoliare? Plurimū ualere in bello bonam conſcientiā, eo q̄ amplius de diui no auxilio præſumeret, q ſe nulli affinē crimini recognoſceret. Sed his rebus citius ſibi apud improbos expertus eſt nocuiſſe iuidiam, q̄ apud bonos profuiſſe gratiam. Nam cum ad .LX. milia peditū, pauciſſimos equitum congregauiſſet: eos uero qui bella mer cede tractarent, ad quatuor milia uiros, ſexcentos quoq; electos cuſtodes ſui corporis, tanta à Iudæis pertulit, ut plus ante bellum à ſuis, q̄ in ipſo bello à Romanis perhorre ſceret. Omitto quidē ſeditionis excitatum: quia latrocinio erepta reddere his, qui ami ne regem facerent infeſtiorem. Et tamen ille quo populi molliret impetū, ad conſtru ctionem potius muroꝝ, q̄ ad dominoꝝ indemnitatē ſeruatam pecuniam: Omniaq; illa aiebat, quæ erepta Ptolemæo forent, qui regiū aurū, ueſtes, cæteraq; munera portauiſ ſet, æſtimare debere thariceatas: apud eos em̄ res gerebatur, utrū id inſtaurationi ſuo rum murorū reſeruandū putarent, an diripiendum latronibus depromeretur. Indignū certe uideri ut eo pœnam exciperet, quia melius conſuluiſſet. Itaq; conuerſis illis in ſui gratiam, inuidiam ſimul & periculū euaſit. Iteꝝ cum gratiā regis Agrippæ Tiberias ſo cietatemq; depoſceret, ꝓripiens ſe Ioſephus de memorata urbe, Thariceatarū clauſit portas: ne quis nūtius ad urbem Tiberiadem pergeret, & deeſſe Ioſepho auxilia milita ria ſignificaret: Ipſe aūt cōgregauit de lacu nauigia piſcatoria, quæ in tempore potuit in ueſtigare, & Tiberiadem remigiis petiit. Sed ubi ad eū locū uenit, in quo cōſpicua qui dem in urbe poſitis foret ſpecies nauigioꝝ, deprehendi tamē nequiret, utrum eſſent ua cua præliatorū: iuſſit ea diſpergi per totum ſpacium lacus, ut maior numerus æſtimare tur: ne quiſq̄ uacua potius q̄ referta bellatoribus æſtimaret. Quo territi quod aduerſus tantam multitudinē infirmos ſeſe arbitrarentur, proiecerunt arma, portiſq; reſeratis, ef fuderunt ſe ſupplices Ioſepho, q ueluti dux agminis militaris propius acceſſerat. Quæ ſitū qua tandē uecſania diſceſſionē animis induiſſent, quibus autoribus īpulſi ſeſe aduer ſariis traditurī forent, & ſimul occurrentes ſibi iubebat gubernatoribus, ut Tarícheas deducerent, atq; illic trecentos fermè curiales pleroſq; in uincula de plebe rapit. Cly tum quoq; eius facinoris accerſitū principem, manibus amputatis pœnas luere iubet, at q; illo rogante, ut una ſaltē ſibi manus relinqueretur, præcepit Ioſephus ut ipſe ſibi quā uellet demeret. Tum ille arripiens dextera gladium, leuam abſcidit. Ita recepta Tiberias eſt. Sed etiam Sephoris tentata diſceſſione, Ioſephi tamen uiuacitate inter Iudæorum ut bes ſocias attinebatur, Tranquillioribus enim conſiliis ſua defendere, q̄ aliena incurſare malebat.

Caput .III.

Nota ordinē quē Ioſephꝰ poſuit.

Grauius eſt ſua q̄ aliena inceſſere.

Bona cōſcientia in bello ualet pluri mum.

Clytus ſibi ipſi leuā abſcidit.

Oñe æs qđ erat i Iudæa publicum

AT uero Perates Niger,& Babylonius Sylas,& Iohannes Eſſæus*omne qđ erat in Iudæa pubis ualidæ congregantes, Aſcalonẽ petũt, amplam quidẽ & muris ſubnixam ualidis urbem, ſed opis ſubſidiiſq; indigam, quæ ſeptingentis. xx. ſtadiis ab Hieroſolymitana urbe diſcernebaſ, & odiis ingentibus. Propterea Iudæi inimicam ſibi urbem diruere cupientes, collecta manu ſuolauere. Præerat urbi Antonius minore numero Romani exercitus, q̃ quo reſiſti poſſe Iudæis æſtimareſ. Sed uir acrioris ingenii, & exæquo prudens bellator: diffuſos & numero magis q̃ uirtute fidentes, eductis equitibus tranſire ad urbẽ finit: deinde incurſat progreſſos, fatigat ſequentes, cõfertos diſſipat, turbatos fugat, totoq; campo inſectatur palantes, alii uerſa uice urgenſ ad muros, intercluſa fugæ copia, alii diuerſa petunt, ſed circumuenti ab equitibus obtruncantur. Multi ſupra ſe ruunt, & ſe inuicem impetu ſuo ſternunt, itaq; uſq; ad ueſperum cæſi, amiſere ex ſuis decem milia uiroꝝ, Iohanne & Syla ducibus pariter extinctis. Pauci autem Romanoꝝ eo uulnerati prælio, nec tamen repreſſa eſt Iudæoꝝ temeritas, ſed incanduit: nam dolor audaciam accendit, & labes ulciſcendi cupidinem. Armantur itaq; maiore longe furore, necdum ſauciorum ſanatis uulneribus, & congregatis pluribus q̃ uice priore irruunt, ſed eos diſpoſitis inſidiis exceptos, prius q̃ in manus uenirent, clauſit circumfuſo equitatu Antonius: & circumuentos præcepit ſterni: cæſi iterum nouem milia, reliqui fugati. Niger ipſe elapſus in munimentum ſe contulit. Turris erat ſepta undiq; ualido ſaxo, quam Romani quia excidere non poterant, appoſitis ignibus circũdedere. Ea incenſa in ſpelæum quoddam de turre tranſgreſſus, hoſtem latuit, ignem euaſit: Romanisq; ſecuris quod ipſe ſimul incendio conſumptus foret, poſt tertium diem quærentibus ſuis corpus eius, ad ſepulturam uiuens & uigens reddiſ. Atq; ita cummagno gaudio Iudæis ſeruatus ab hoſte repreſentatur.

Caput .V.

Antiochia Metropolis Syriæ.

VEſpaſianus interea ſuperato Helleſponto, Bithyniam Ciliciamq; tranſmittens, ubi Syriam attigit, legiones, cæterasq; militares copias quas in ea repererit, Antiochiam deduxit. Vrbs ea Syriæ ſine retractatione prima, ideoq; metropolis habeſ: cõdita ab his qui Alexandro Magno bellanti adhæſere, conditoris ſui nũcupata uocabulo. Situs urbis protectus in immenſam longitudinem: in alto anguſtior, quia prærupto montis a leua arctatur, ut extendi ulterius metandæ urbis ſpatia nequirent. Neceſſitas locum ſignauit, quia per occulta & deuia irrumpentibus Parthis, mons celſior latibulum daret, ex quo ſe inopinato aduentu & promptiore impetu in imparatam Syriam effunderent: niſi ciuitas monti uelut clauſtrum obiaceret, exitusq; obſtrueret aduenientibus, ut ſi quis Barbaroꝝ aſcenderet, ſtatim è medio urbis ſinu proſpectaret. Deniq; cum ludi ſcenici in ea celebrarenſ urbe, ferunt quendam autorem mimoꝝ eleuatis oculis ad montem, Perſas uidiſſe aduenientes, & dixiſſe continuo: Aut ſomnũ uideo, aut magnum periculum: Ecce Perſæ. Ita mons urbi præeminet, ut nec theatri altitudo ad ſpiciendum, montem impedimento ſit. Fluuius eã medius interſecat, qui a ſolis ortu oriens non longe ab urbe in mare condiſ: quem de originis ſuæ tractu orientẽ ueteres appellauere, ut uulgo puteſ locis nomen dediſſe, cum inde acceperit. Cuius fluentis ipſo impetu, frigidioribus & Zephyris aſſiduo per ea locoꝝ ſpirantibus, tota ciuitas momentis ꝓpè omnibus refrigeraſ, ut orientis in partibus orientem abſcondat. Inetus dulces aquæ, foris finitimũ nemus intextum cupreſſis, crebris, fontes aquis huberes

Alij proprior

daphnẽ uocant, & nunq̃ deponat uiriditatẽ: frequens & lætior populus, ut pleraq; oriẽtis, facetiorq; ꝓpe omnibus, ſed ꝓpitior laſciuiæ. Vrbs tertio loco añ ex oñibus quæ in orbe Romano ſunt ciuitatibus æſtimata, nunc quarto poſt quam Conſtantinopolis excreuit ciuitas Bizantioꝝ, Perſaꝝ quondam caput nunc repulſoꝝ: prima eñ Roma, ſecunda Alexãdria, tertia Antiochia, quarta Cõſtãtinopolis. De ſitu urbis ſatis dictũ puto. Neq; eñ deſcribẽdis eius ædificiis ĩmorãdũ uideſ, cuius à tergo cũ oriẽtẽ dixerĩ, ſatis liquet a leua ad meridiẽ iacere, à frõte Europã occurrere, in dextra ſeptẽtriõales gẽtes degere, Caſpiaq; regna haberi, quæ añ ꝓmptiſſima ad ĩcurſandã Syriã erãt. Sed poſt quã Alexãder magnus Caſpiã portã Tauri mõtis ꝑrupto ĩpoſuit, atq; oẽ interioribus gẽtibus ĩterclauſit iter, memoratã urbẽ getã reddidit, niſi forte motus Perſicos ſuſpectãtẽ, In ea urbe Agrippa rex

pa rex cum oñi uirtute ſua expectabat Veſpaſianũ aduenientẽ, nec diutius eo morante comitatui adhæſit: cõiuncto itinere Ptolemaidẽ petere cœperũt. Ad eã urbẽ occurrere inhabitãtes Sephorim, pacẽ cũ Ceſentio Gallo iamdudũ initã, firmari à Veſpaſiano petẽtes. Quoꝝ laudata prudentia, & ſaluti propriæ cõſuluerint, nõ laceſſendo Romanos, atq; accepta fide & in amicitiam recepit eos: & additis peditum equeſtribusq; auxiliis, fouit ſecuritate, ne forte deſtitutionis cõmoti dolore, inſurgerent in eos belli excitatores: cum uelut clauſtrũ quoddam Iudææ, Sephoritanis ſeſe Romano imperio offerentibus reſolueret, ut in eam peruiũ iter hoſti pateret, quæ ad cuſtodiam totius gentis opportuno quodam in hoſtem obiectu occurreret. Erat enim præter opinionẽ loci munitioris etiam urbs Galilææ maxima, quæ res admonuit ut cum duæ ſint Galilææ, una ſuperior altera inferior connexæ & coniunctæ ſibi, alteram ab altera diſtinguamus. Sed ꝑius de utraq; dicendum.

De duabus Galilæis.

Caput VI.

VTriq; Galilææ Syria & Phœnice adhærent, diſterminantq; eam à ſolis occaſu Ptolemais territorii ſui finibus, & mons Carmelus, qui erat añ Galilæis, nũc uero Tyrioꝝ finibus aſſociatus, cui cõnectiſ Gabaa ciuitas, quæ quondam Iudæis cauſa grauis exitii fuit: ab oriente eam*Hyppenæ & Gadara ſuis finibus reſecant. Eadem añt & Gaulanitidi regioni & regno Agrippæ confinia, præſcripta ueteri æuo fuere: à meridiano latere Scythopolis & Samaria ſuis utraq; excipiunt regionibus, nec ultra fluenta Iordanis patiuntur extẽdi. Septentrionalia eius à dextro latere Tyrus claudit, omniſq; regio Tyriorum, cuius obiectu Galilææ ſpatia definiuntur. Ipſæ autem inter ſeſe hoc diſtinguuntur modo, ut quæ inferior Galilæa dicitur, ab urbe Tyberiade uſq; ad urbem cui nomen Zabulon, ſupra maritima Ptolemaidis extenta longitudine diffundaſ. Latitudo autem eius à uico Zaloth, qui eſt in campo maximo uſq; ad Berſaben haud dubie deducitur, Vnde etiam ſuperiori Galilææ aperitur exordium, quo ad uici Batathæ fines attingat. Ipſo autem uico etiam Tyriæ terræ fines determinanſ, longitudinis quoq; eius initium uicus eſt Thalla, finis eſt Rothala Iordani finitimus. Hinc intelligi datur, quantum ſe porrigant ſpatia Galilææ ſuperioris: cuius initium Iordanis eſt, uel eius confinia. Hac igitur ſuæ magnitudinis æſtimatione utraq; Galilæa diſtinguitur. Terra autem pinguis, herboſa, diuerſo culturæ genere nitens, diſtincta arboribus, ut quemuis alliciat ad ſui gratiam, & fugitantem labores ad ſtudia culturæ inuitet atq; excitet. Denique nulla illic uel exigua terræ portio uacat, frequentatur pleriſq; inhabitantibus: crebræ urbes, uici frequentes, multitudo hominum innumerabilis, ut exiguus uicus in ſuo tractu habeat uiginti milia inhabitantiũ. Circũfuſis quoq; natiõibus alienigenis utraque Galilæa circũdatur, & ideo genus hominum bellicoſum, à prima ætate exercitum præliaribus tentamentis abundans numero; audacia promptum, atque ad omnes belli artes paratum. Præſtat tamen magnitudine Peræa regio, quæ unde uocabulum acceperit, ſuprà diximus. Maior hæc, ſed utilior Galilæa, quia tota exercetur: nec ulla pars eius fructibus infœcunda eſt, ſed uniuerſa terra eius opima & ferax: Peræa autem diffuſior, ſed ex maiore parte deſerta ac rigida, quæ manſueſcere arando neſciat, nec aſpiores facilis ſuccos domare. Sed rurſus portio eius mollis ad cultũ, fertilis ad uſum, grata ad aſpectum, mitis ad exercitium, inſitiuis utilis pomis, omnia ferens, ut campos eius diſtinctæ in fronte prætexant arbores, in medio uenuſtent: & plerunq; à nimio ſole uel frigore defendant ſata: maximeq; olea ueſtitus ager, aut uitibus intextus, aut palmis inſignitus. Inenarrabile quanto decori ſit, cum uento impulſi palmarum ordines concrepant, & ſuauiores ſolito funduntur dactylorum odores. Nec mirum ſi omnis illic gratia uiriditatis eſt, ubi amœnis fluuiorum meatibus, ex ſuperiore decurrentium iugo montium, ſuperfuſus ager rigatur, & niueis fontibus ſcatens poſſideatur cum inuidia, deſideretur cum gratia. Longitudo eius à Macherunte uſque ad Pellam, id eſt, à latere meridiano uſque in ſeptentrionem. Latitudo autem à Philadelphia uſq; ad flumen Iordanem, hoc eſt, ab ortu ſolis urbe Arabiæ, protexitur. In occaſum añt uſq; ad Iordanẽ fluuium extendi manifeſtatur. Samaritana quoq; regio inter Iudæam atq; Galilæam media iacet, Incipiens à uico cui nomen Eleas, deficiens in terra Acrabathenoꝝ natura

Maior Peræa utilior Galilæa.

Alij Ioppen

Deſcriptio Galilææ.

Samaritanæ regionis deſcriptio.

consimili,nec ullo differens à Iudæa. Vtraq; enim montosa atq; campestris est, pro loco rum diuersitate,neq; tota campis diffunditur,neq; in locis omnibus montium rupibus scinditur,sed utriusq; qualitatis habet gratiam, ad exercitium culturæ solubilis terra,& mollior,eoq; frumẽtis utilis,&propè circa fertilitatẽ soli nulli secunda,maturitate certe fructuum prior omnibus. Nam cum adhuc alibi serantur frumenta,istic metũtur. Spe cies quoq; atq; ipsa frumenti natura haud usquam præstantior habetur. Aqua dulcis,de cora ad speciem,suauis ad potum,ut secũdum elementoꝝ gratiam, æstimauerint Iudæi eam promissam patribus terram fluentem lac & mel, cum spoponderit illis resurrectio nis prærogatiuam. Et utrunq; quidem diuina pietas contulerat, si fidem seruassent: sed infidelibus animis utrunq; ereptum: Hic iugo captiuitatis,illic uinculo peccati. Nemo rosa regio,& ideo diues pecoris,& abundans lactis. Deniq; nusquam sic lacte distenta pecus hubera gerit. Poma syluestria uel insitiua super omnium regionum copias. Re ferta autem utraq; uel Iudæa uel Samaria hominum multitudine, ut mihi uideant hinc illud interpretati Iudæi,quod scriptum est: quia nulla erat in his locis sterilis & infœcun da,cum hoc lex de meritoꝝ fœcunditate præscripserit,& uirtutum fertilitate. Principiũ Samariæ de Arabiæ finibus à uico,cui nomen Iordani,finis ad aquilonem uico borceo. Latitudo autem Iudææ à fluuio Iordane usq; Ioppen. Incipit enim à fontibus Iordanis, & à monte Lybano,& usq; ad Tiberiadis lacum dilatatur. A uico quoq; Artha initium longitudinis eius,quæ usq; ad uicum extenditur Iuliadẽ,in quo Iudæoꝝ paritet & Ty riorum communis habitatio. In medio autem Iudææ ciuitas Hierosolyma,quasi umbili cus regiõis totius,ut prudẽtibus placuit,nuncupat: abũdans regio mediterraneis copi is,nec fraudata maritimis,qa ꝓtendit usq; ad Ptolemaidẽ,& totũ illud mare ꝓtexit litto ribus suis. Multæ urbes, sed inter oẽs Hierosolyma eminet: ita ut quasi caput in corpe nõ obumbret sua membra,sed regat,atq; eis tuitioni sit,&pulchritudini. De Iudæa itaq; & finitimis regionibus, opportuno licet compendio, ea quæ significanda fuerant non prætermisimus.

Hierosoly-ma caput Iu dææ.

Caput .VII.

SEphoritani quoq; ob tributa & subsidia militaria regiones finitimas incursabant, autoritatem latrocinandi liberam,sibi belli specie uendicantes,quod imperio Ro mano à Iudæis inferebatur. Vnde Iosephus acceptæ acerbitatis iniuriam ulcisci gestiens,irruere in urbem Sephorim, sociato sibi plurimoꝝ numero contendit, ut eos aut reuocaret in societatẽ Iudææ,aut resistentes supremo(si posset)excidio labefactaret. Sed utriusq; conatus effectu excidit; quia nec dissuadere potuit Romanæ coniunctio nis electionem,nec urbem euertere,quam ipse talibus munimentis firmauerat,ut a Ro manis quoq; longe præstantioribus expugnari nequiret. Cecinit itaq; classicum,tentata irruptione sine ullo profectu,atq; in totam regionem bellum excitauit. Vastabãt oẽia, die noctuq; exurentes ædificia,diripientes patrimonia, perimentes quoscunq; bello ha biles comprehendissent,infirmos seruituti subiicientes. Repleta erat Galilæa omnis in cendio,sanguine,latrocinio,nullius immunis miseriæ,& deformi rerum omnium spe cie,cum si quid igni aut neci superfuisset,captiuitati reseruaretur. Cuius mali illa, quæ paulo ante acerbiora æstimata sunt, præferebantur.

Caput .VIII.

Tit⁹ Vespa sianusq; a trox & me morabile cę ptarũt bellũ

HAec prælusio quædam belli facta antequam Titus ueniret, qui simul ex Achaia Alexandriam transmisit, perductis militibus secundum mandatũ patris, ad ur bem occurrit Ptolemaidem,ibiq; connexis ordinibus quinto & decimo,additoetiam quintodecimo qui erant præcellentissimi,congregatoq; uel Romano,uel socio rum exercitu,atrox & memorabile bellum cœptarunt. Nam ubi primis initiis placido duci prospere gestis,secunda in aduersum cessere,profectus infensior Vespasianus cum filio de Ptolemaidis finibus, in Galilæam sese immersit: Cognitoq; quod pacem abnue rent,quibus obtulerat condemnandæ dissensionis copiam, si sibi consulendum puta rent,Gadaram funditus euertit,uacuam bellatoribus offendens, quod omnes ualidio res diffidentes infirmioribus munimentis,ad munitiora sese contulerant. Repertis itaq; non pepercit,sed omnes necari iussit,nulla ætatis contemplatione,nulla infirmita tis misericordia, quod non tam iure uelli, quàm Cestianæ pugnæ dolore, & effusis in Iudæos

Iudæos odiis exequebatur. Deniq; non solum urbem, sed etiam uicos & municipia exuri præcepit. Nec iniusta erat commotio: quia post tantam insolentiam emendandi error is facultatem dederat, nec est obtemperatum. Transierat ex ea urbe Iosephus in Tiberiadem priusquam Romanus exercitus appropinquaret: sed plus formidinis ex fuga,quàm fidutiæ dederat ex præsentia: hoc ipso enim territi sunt, quod bello aduersus Romanos gerendo imparem se Iosephus arbitrabatur. Neq; uero aliunde præsumpsit, nisi forte Iudæi studia belli deponerent. Ea erat illi potior sententia: Si bellum eligerent, malle se subeundo periculo fidem ciuibus,quàm declinando præstare proditorem. Nihil enim magis cauere,quàm ne commissum ipsum sibi honorem militiæ turparet. Itaq; scripsit ad urbem Hierosolymam bellum incubuisse, propereq; rescriberent pacem an prælium mallent,consulendum mature. Hæc strictim significauit, nihil propense in alteram partem,ne aut bellator meticulosus,aut pertinax rebellio iudicaret.

Caput .IX.

RVrsus de urbe Tiberiade Iotapatam petit,siue quod munitior cæteris esset,& propterea in eandem plurimi se contulissent bello promptiores: siue quod eò Vespasianus plerosque ex suis direxerat,qui munirent iter quod per montes difficile saxosumq; aspeꝝ peditibus, equitibus autem inuium atq; insuperabile foret. Denique diebus quatuor,ne angustiæ officerent,reserata sunt uiarum strata: compositum iter, quo facilius omnis exercitus transmitteretur. Quinto die transiuit eò Iosephus,deiectosq; Iudæorum animos erexit. Vespasiano quoq; ubi factum indicium, eò Iosephum commeasse,incentiuum celerandi itineris accessit,quod conficiendi belli cõpendium putaret,si dux & populus bello promptior interciperetur. Aduenit itaque cum exercitu,& primo die curandis cibo militibus,ne ex itinere fatigatos cura belli incesseret,tempus dedit. Sequenti die duplici acie uallauit urbem,& tertio equestri ordine. Quod uidentes Iudæi inclusos se,& obsessos undique,nec ullum refugii locum,ipa desperatione audaciam sumpsere. Nulla enim res promptiorem bello militem reddit, quàm necessitas præliandi,& præruptum periculum. Vrgebat Vespasianus iaculis, urgebat fagittis,missilibus quoq; plurimi Iudæorum ultra muros progressi, destinata feri endi arte uulnerabantur,manebant tamen impauidi. Tentabat omnia uirtus Romana, & maxime ubi infirmiora aduerterat murorum subsidia, illic maiore incumbebat manu: Pudor hos,illos armabat spes ultima, ferro sibi aperire uiam salutis desiderantes: Grauia tolerabant Iudæi,nec minora referebant tentamenta audaciæ. Peritia à Romanis cum uirtute,furor a Iudæis cum temeritate certabat. Fessis itaque tota die illis pro salute,istis pro triumpho dimicantibus,nox prælium soluit. Sequenti quoque die & tertio quartoq; consimiliter,& quinto prælïatum acriter: sed ut solet fieri in talibus prælis,plura uulnera quàm neces inferebantur,licet sæpe & excursus a Iudæis,& Romanis tentarentur eruptiones, quos in iram accendebat pudor, eo quod uictores Annibalis, & Antiochi omniumq; gentiũ Iudaicis prœliis immorabantur. Tanta erat Romanæ uirtutis constantia,ut nõ cito uincere pars uicti æstimaretur: sed aduersus naturam magis erant illis,q; in hostem certamina. Nam ciuitas præruptis undiq; ꝑpè erat intercluſa rupibus,non uallo & fossa,ut aliæ urbes, sed profundis erat circũuallata præcipitiis,quæ nec uisus hominum comprehenderet,nec usus inuestigaret, & horror solicitius intuentem magis magisq; inuolueret: tantum ab aquilone in montis defectu unus ad urbem accessus,arduo tamen ascensu suppetebat. Quem Iosephus muro intercluſit,propugnatoribus sepsit,ut inter murum inferiorem,& urbem superiorem periculosa eruptio fieret obsidentibus,& intuenti esset inæstimabilis cognitio superiorum. Ciuitas enim ipsa in montis supercilio sita,in circuitu finitimorum montium uelut quodam naturali uallo circumdabatur,septo genitali abscondita,ut nemo prius illic urbem esse intelligat, q; in urbem ipsam fuerit ingressus.

Necessitas ꝑliãdi promptiores bello reddit milites.

Caput .X.

VEspasianus cum uincere naturam nequiret, eam sibi ipse in adiumentum accersiuit,ut obsidione diuturna per inopiam cibi & potus cogeret obsessos ad deditionẽ: sed frumenti copia multo ante cõgesta, ꝑpulsabat periculum famis,

mis. Aquæ erat difficultas maxima, quia neq; ullus in urbe fons, & solēnis siccitas raris per ea locoꝝ imbribus, bibēdi subsidiū attenuauerat. Ductus omnes aquaꝝ obstruxerat ne in urbē mearēt. Augebat inopia auiditatē, repugnabat natura: Commentū Iosephus detulit, ut infusæ uestes muro suspenderent; quo paulatim rorantibus, aquis crederet illis non deesse ad potum, quod abundaret ad lauacrum uestimentorum.

Caput .XI.

DEiectus eo Vespasianus, rursus ad expugnandam urbem accendit, atq; omnē exercitū circà cōgregat: machinis murū quatit, pulsant aries: Nomē hoc speciēs dedit, eo q; ualidæ ac nodosæ arboris caput ferro uestit, & quod ut frons arietis ꝓtendit, quæ obductis laminis turgescit, & ꝓminet, è medio eius quasi cornu procedit ferri solidioris. Magnitudo arboris in modū mali nauālis, quā nō uentoꝝ ꝓcella, nō uelorū sinus flectant. Ea suspensa funibus ad superiora, atq; robusta arborū nexis, multorū manu ualide in murū impellebat. Deinde retrorsum ducta, atq; in stateræ modum sustentata retinaculis, maiore impetu destinabat, ut crebris ictibus fatigatum muri latus cederet, cauatumq; ui rupturis fenestram daret, qua Romanis hostibus uia in interiora urbis pateret. Primo igit ictu murus concussus est, contremuitq; omnis. Clamor ilico uniuersorū, quasi expugnata urbe trepidantiū, ne repercussus murus fatisceret. Sed Iosephus saccos paleis repletos, in eū dimitti locū ꝓcepit, in quē aries a Romanis intorquebat, ut laxo saccoꝝ sinu lusa plaga oīs arietis emolliret. Illisa em̄ solidis solida nocēt, solutioribus euacuāt. Denicq; facilius solidiora mollioribus cedūt, q̄ molliora solidioribus. Nam & aquæ alluuiōe scopuli soluunt, nec ruina rupis ullū est damnū aquarū, & iactis in freta molibus aqua suos usus reseruat: sed petra inter undas reseruare suos nescit. Arenam quoq; marmoris ruina non frangit, & marmor arenæ ruina cōminuit. Retulerunt tñ etiam Romani quo cōmenta refellerēt Iudæorū, contis falces ligantes q̄bus dimissos inciderēt saccos, quo uacuati paleis euitare arietis ictū nequirent. Reparato ita ꝙ impulsu machinæ, cum se Iudæi urgeri uiderent, unus ex his Eleazarus ingentis magnitudinis saxum eleuans, de muro sup arietē elisit tanta ui, ut cōminueret caput machinamenti. Exiliens quoq; in medium hostium rapuit illud, atq; in murum ferebat intrepidus in cōspectu aduersariorū, & patēs uulneri. Denicq; iaculis q̄nq; figit, sed nequaq̄ cōuersus ad uulnera, quō ipse saxi ruina hostē iuolueret intēdebat. Ascendit itaq; murum & uictor doloris tetit cōspicuus tantæ ꝓsumptiōis, ac sup arietē se saxumq; deiecit, & cū eo corruit. Victus quidem morte, sed uictor machinamenti, cum in se solus discesserit patriæ; in machinamenti autem communitione, totam urbem ab excidio seruauerit. Netyras quoq; & Philippus in medium se iecere agmen, ut auerterent quos petierant. Iosephus autem ignibus iactis ut machinamenta omnia exureret, breui consumpsit plurima, sed consumpta reparabantur.

Solida solidis illusa nocent

Caput .XII.

INstabat Vespasianus, urgebat ita ut in talo ferirē iaculo sagittæ: Turbati sunt Romani cum sanguinem ducis fluere cernerent. Exagitatus filius cucurrit ad patrem. Sed ille supra uim uulneris uirtutem gerens animi, prohibet trepidare filium, magisq; in prælium accendit milites, ut iniuriam ducis ulciscerentur. Ipse signifer reuocabat exercitum, & ad muros cogebat. Ipse in bellum cæteros adhortabatur, alii sagittis, alii telis, alii balistis hostem urgebant. Tanta autem erat huius tormenti uis, quo saxa in hostem iaciebātur, ut percussus unus ex sociis Iosephi, qui propter astaret, comminuto capite rueret, & occipitiū eius usq; ad tertium stadium excuteretur: mulier quoq; aluo grauis pcussa utero, supra dimidiū stadii de ītima sede secreti genitalis, excuteret īfantē. Ad postremum tamen, uictor cum muro Romanus miles succederet & in ipso aditu utrinq; ualida manu decertaretur, sicut erant conferti, oleo feruenti, Iosephus perfundi Romanos iubet, qd facile a uertice ad ima defluebat uestigia. Nec minor incendio flammæ candētis, olei feruor omnes artus depascebatur. Succedebant tamen alii: plerisq; eriam sudor ꝓfluus olei uī refrigerabat: Et q̄is huiusmodi olei natura sit, ut cito calescat, & serius conceptū deponat calorē, tñ uictoriæ studio abscondebant iniuriā. Ardebant animis ut nullum corporis sentirēt incendiū, nec tanti æstimabant pœnæ feruētis dolorem

Vespasian⁹ in talo uulneratur.

Natura olei. cito calescere

rem, quanti dispendiū gloriæ: si tanquam exortes triumphoꝝ desisterent bello, qui duces fuerant periculoꝝ. Vel sanguine itaq; suo restinguere incendiū olei certabant.

Caput XIII.

HAc mora obsidionis etiam Iaphæ urbis, quæ uicina erat populus insoleuerat, q̄ tamdiu decernebat. Vnde motus Vespasianus, Traianum qui præerat ordini quintodecimo ductoris officio direxit, cum mille equitibus & duobus millibus uiroꝝ militiæ pedestris. Qui sine retractatione profectus, uir acer & bellandi artibus præditus, conuenientem studiis suis euentū belli reperit. Nam cum esset ciuitas, & natura loci septa & gemino muro circūuallata, nō cōtentus tegere se populus eius munitionibus, occurrendū Romanis putauit: Sed paulisper resistere ausi, intra muꝝ exteriorem recipere sese uolētes, hostem pariter recepere. Nam cum ipsis festinantibus etiam Romani subintrauerunt, cōfugientibus quoq; ad muꝝ interiorē, clausæ portæ, ne rursus Romani pariter irrumperent. Ita auerso à se dei auxilio, Iudæi præliabant, quo antea uincere solebant, sed offenderant scelestis flagitiis, & ideo ab his pœna debita reposcebat, ut donarent eoꝝ supplicia natiōibus. Denicq; plures propè suis inter se bellis q̄ ab hostibus, obterebant. Exemplo est Iaphæ populus, qui Romanis portas aperuit, & sibi clausit. Nam ut primū murum Romani irrumperent, ipsi patefecerunt, ut secundū murum Iudæi non penetrarent, Iudæi clauserūt. Receptus itaq; hostis est, socius exclusus. Receptus ille, ne pcussor deesset: exclusus iste, ne penitus euaderet. Intra duos itaq; muros cædebant Iudæi, manu cominus, de muro eminus. Plericq; em̄ Romanæ militiæ uiri cōstricti angustiis muꝝ ascendebant, atq; inde in subiectos tela iaculabant. Itaq; Galilæ suis, q̄ hostibus infestiores: rogabant ut in interioris muri uestibulo reciperent, sed resistebant sui. Dimicabat in portæ limine, Iudæis inter se pugnantibus: Isti irruentē cuneum gladiis excipiebant, illi resistentes moriebant. Sæua imprecantes sibi inuicem, & minora se meritis suis perpeti supremis uocibus attestabant. Itaq; extincta sunt duo milia uiroꝝ omnium præliatoꝝ. Ratusq; Traianus uel secundum iam sibi repugnatuꝝ, uel facilem urbis expugnationē, ueteris uir disciplinæ summam uictoriam Vespasiano referuauit, misitq; ad eum postulans, ut filiū suū dirigeret Titū, qui finē prælio daret. Quo aduentante facta irruptio, cæsiq; multi mortales, nec sine labore ac periculo uictoria cessit Romanis. Quibus ingressis muꝝ interiorē, obiecerant se quicunq; erant bello idonei, & in angustiis positi, anceps bellum uictoribus effecere: pugnantibus desuper uirili ac muliebri sexu, ac sæpe etiam in suos saxa, atq; omnia quæ forte repererant telorum genera iaculantibus. Denicq; sex horis in ipso fine quasi ab exordio pugnatū. Ad postremū cæsis, qui cōstiterant pugnaturi tum in cæteros sine ordine, sine modo, sine misericordia. Senes cum adolescentibus iugulabant, mulieres cum paruulis reseruatæ, nō ad ueniam, sed ad seruitutē: masculi oēs interfecti, nisi quos pueritia, aut infantia defēdit: in prædam ducta sunt duo milia. cxxx. mancipia, domini cum seruulis æqua iam sorte conditionis, quos captiuitas pares fecerat.

Alij duodecē

Caput XIIII.

NEc Samaritæ immunes miseriarum fuere. Nam cum secundum consuetudinem suam ascendissent montem Garizim, qui erat illis consecratus, ubi adorare solebant: unde & in euangelio dicit Samaritana: Patres nostri adorauerunt in hoc monte. Et responsum est ei: Veniet hora quando neque in hoc monte, neque Hierosolymis adorabitis patrem. Debebatur enim ut cessaret superstitio, & uera religio succederet: Euacuaretur umbra, ueniret ueritas. Vt iam non in monte sicut Samaritani, non in Hierosolymis ter in anno, sicut Iudæi: sed in spiritu in omni loco eleuans puras manus, homo omnis adoraret deum, & in nomine IESV genu flecteret. Cum igitur, ut suprà diximus, in monte collecti secundum suos ritus manerent: belli autem minas prætenderet ipsa congregationis species, uel sensus eorum qui nec malis finitimis resipiscebant. Multo autem amplius prosperioribus Romanorum successibus pro inuidiam commouerentur, ac prope tumultum res essent: consultius æstimatum est eos præueniri, ne in maiorem pestem erumperent. Vocatóque præfecto ordinis quinti cum tribus milibus utriusque militiæ uiris, eò eum Vespasianus direxit, At ille ascende

Verus modus adorādi deum.

re mon

re montẽ primo exordio piculoſum ratus erat, eñ ſimul iuncta terrori multitudo populi, & præruptũ naturæ circũdedit exercitu montis confinia: & toto die deferri fecit
Cerealis p̃ſectus. cuſtodiam ne quis aquatum deſcenderet. Cum igit̃ tantam hoim multitudinẽ uexaret ſitis, quæ magis ac magis æſtu exardeſcebat, et plerisq; ſeruituti ſe uel etiã neci mallẽt
offerre, ne uel fame uel ſiti perirent. Cerealis, hoc eñ nomẽ p̃fecto, ex deſcedentibus
Viginti milia ducẽti uiri hñt alij. uniuerſos eſſe defatigatos æſtimans, cinxit montẽ, ac more militari pollicẽs ſalutẽ, ſi arma deponerent, recuſantesq; iuſſit feriri. Itaq; extincta ſunt illic milia. xi. ſexcenti uiri.

Caput .XV.

De captione Iotapatæ & deſtructiõe eius IOtapatæ quoq; quadrageſimo & octauo die facta ẽ irruptio primo diluculo: cũ adhuc multo ſuperioris diei feſſi labore requieſcerẽt, primus oĩm Titus cum Sabino ingreſſus, cæteris uiam præbuit. Cõprehenſisq; ſuperioribus locis, in anguſtiis plateæq; paſſim & ignari adhuc factæ irruptionis feriebant. Alii in ſuis ſtratis, alii expergefacti, alii uigilantes: ſed inedia ac ſomno ſoluti pœnas dabant. Adhuc tñ totam urbẽ ſublatebat maloꝝ. Sed ubi exercitus ingreſſus militari infremuit ululatu, ad ſolum ferè ſubeũdæ mortis affectũ ſurrexerũt. Et ſi q ſupiora petere tẽtauerãt repulſi cædebant, et quibus ulciſcẽdi uis ſuppetere poterat, ipa coartatio uĩdictã ademerat: et ſi q reſiſtere parabãt, irruẽtibus ſupra ſe aliis, bello abſcõdebant. Alii multo feſſi certamĩe dimiſſis manibus ſeſe offerebãt uulneri, ut uel morte tã feralibus maloꝝ ſuoꝝ ſpectaculis eriperent.
Antonius Centurio. Hac deceptus ſecuritate pereuntiũ centurio Antonius, rogatus à quodã qui ĩ ſpelæa cõfugerat, ut ei dextram daret, obſidem ueniæ & ſalutis ſequeſtram porrexit ilico, doli negligens, & uæ miſer nimium ſecurus triumphi: ſed ille incautum ſpiculo ferit, & ſtatim trãsfigit, ne ĩpleta eẽt incruẽta Romanis victoria. Illo die interfecti oẽs quicũq; inuẽti. Sequẽtibus aũt diebus etiã de hypogeis & cæteris defoſſis ſpecubus, p ducebant, uel ibidẽ extĩguebãt, exceptis puulis ac mulieribus. Cæſa per oẽs dies. xl. milia, qui numero comp̃hẽſa ſunt: in captiuitatẽ deducti. M. cc. euerſa & igni exuſta eſt ciuitas, & ca-
Anno ĩperij Neronis. 13. Ioſephus in lacu delitescit. ſtella eius oĩa, anno imperii Neronis. xiii. Ioſephus interea inter fauillas urbis in quodam lacu deliteſcebat, haud inſcius q; quaſi dux aduerſi agminis ſtudioſius requireret. Egreſſus die ſecundo, ubi ſepta aduertit oĩa, reuertit in lacũ. Tertio die mulier quædam repta, cognitas ſibi Ioſephi latebras, quærẽtibus demõſtrauit, ſed in lacũ pariter. xl. uiri, qui eò cõfugerãt, ſeſe tegebant. Qui ubi aduertebãt Ioſephũ, primo per Paulinum & Gallicanũ a Veſpaſiano ad ſpẽ ſalutis uocari, poſtea per Nicanorẽ, qui Ioſepho uetuſtis amicitiæ gratia copulabat, & ideo miſſus ut dexteram daret, promptius officiũ mandati muneris exequebatur: circũfuſi Ioſephum talibus adoriebantur ſermonibus.

Caput .XVI.

Oro q̃ Ioſepho ſocij ſui mortem ſua debant. NVnc maior Iudæi nominis tentatur ruina, nunc fauilla tetrior quæ ſepelirat & abſcondat ſplendidiſſimæ diſciplinam proſapiæ, atque omne decus ſubruat, qñ Ioſephus ad triumphũ captiuus reſeruari iubeat. Quid ſibi uolũt tam ſedula ſubito inuitamenta hoſtium? Quid dona ſalutis ſpontanea? Rogantibus uitam aliis, non pepercerunt. Ioſephus accerſitur: Ioſephus rogatur ut uiuat. Metuunt uidelicet ne pompam amittant triumphi, ne deſit quem ſpectet Roma captiuum, quem catenatũ Veſpaſianus ante currum ſuũ dirigat. Ad hæc igit̃ ludibria uis reſeruari? Et unde triumphabunt, ſi dux eoꝝ defuerit de quibus triumphabãt? Aut qui triũphus ſi amicitia datur uictis? Ne credas Ioſephe, uita tibi promittitur, ſed parant grauiora morte. Vincerunt te Romana arma, non capiat fraudulentia. Atrociora ſunt dona eoꝝ quàm ulla pœna: Illa eñ captiuitatem minantur, hæc libertatem reſeruant. Inflecteris Ioſephe, & animi quadam fractus mollitia uis eſſe patriæ ſuperſtes? Vbi eſt doctrina Moſi, qui ſe delibero cœleſti deleri petebat, ne plebi dñi ſuperuiueret? Vbi eſt Aaron qui inter uiuos ac mortuos medius ſtetit, ne mors uiuentem populum ſæuo cõtagio depaſceret? Vbi eſt regis Saulis & Ionathæ deuotus patriæ animus, & mors illa pro ciuibus ſuſcepta, & fortiter glorioſeq; expetita? filius patrem exemplo inuitauit, pater filium mortis propoſito non dereliquit. Qui cum poſſet uiuere, maluit ſe interfici, quàm ab hoſte triumphari. Hortabatur armigerum ſuũ dicens: Percute me ne ueniant incircũciſi iſti, & percutiant me & illudant me, quia armiger timuit, ipe ſe gladio tranſuerberauit. Dignus quem Dauid

Dauid ſpiritu pphetico uindicaret: quia ſe degener Amalechita de eius morte falsò iactauerat, & gloriam uiri qui ſe ipſum hoſti exemerat imminuendã putauit, ut à ſe interfectum mentiretur. Dignus etiam quẽ tantus laudaret propheta, dicẽs: Saul & Ionathas ſpecioſi & chariſſimi inſeparabiles in uita ſua, & in morte nõ ſunt ſeparati. Sup aquilas leuiores, ſuper leones potẽtiores: Ipſe quoq; Dauid cum populũ percuti ab angelo uideret, in ſe uoluit cœleſtem deriuari uindictam, ne pereũte populo reſeruaretur. Poſtremo ubi lex diuina, cuius interpres ſemp fuiſti: quæ pro hac breui uita petpetuã iuſtis promiſit immortalitatẽ? Vbi deus Hebræoꝝ, qui docet iuſtos mortis cõtemptũ habere? Refugere etiam debere terrenũ habitaculum, anhelare ad regionem paradiſi, ubi deus ipſe pias animas conſeruauit. Nunc demũ cupis Ioſephe uiuere, quãdo non oportet imò nec licet: imò quod maius eſt, nõ decet: & carpere deſideras lumen illud (auſim dicere) ſeruitutis, quod in aliena poteſtate eſt, ut id quãdo uoluerit Romanus eripiat: qñ uelit, carceris tenebris obducat: ut optes hinc fugere, nec liceat mori, & quo pudore ad eos ibis, quibus perſuaſiſti pro patria mori? Quam excuſationẽ habebis quod tamdiu reſederis? Expectant quid agas, dicẽt profecto: Quid moratur Ioſephus, qui præuenire debuit? cur tam ſero ſequit? cur diſcipulos ſuos quibus p libertate moriendum ſuaſit, imitari recuſat? Perferemus certe nos, quod ſeruire elegeris aſſertor libertatis, quod mancipium te Romanis addixeris, q captiui tatẽ libertati præpoſueris? Sed eſto, uelis uiuere, quomõ hoc impetrabis ab his, aduetſum quos toties p̃liatus es? Quomodo te intuebuntur, quibus oculis, quibus animis? Quomodo iratis dominis & ſi liceat uiuere uoles? Aut quis proditorem patriæ nõ credet fuiſſe, cui mercedẽ ſolutã proditionis uidebit? Vtrum mauis elige, horum alterũ ſit neceſſe eſt. Vita tua aut præmium p̃ditionis erit, aut ſeruitutis ſupplitiũ. His dictis intentarunt gladios, addentes: ſi acquieſcis mori, quaſi amici miniſteriũ præbemus: Si recuſas, qnaſi proditi ultionem exigimus.

Caput .XVII.

Reſpõſio Ioſephi. AD hæc Ioſepbus refert: Et quis uelit eſſe tantæ mortis ſupſtes? Quis eligat fieri hæres doloris? Quis aĩam ſuã nolit ex ipſo corpore mortis ſi liceat abſoluit? ſed nõ licet ſoluere, niſi ei qui ligauerit. Naturæ uinculo coniuncta eſt anima corpori. Quis autor naturæ niſi omnipotens deus? Quis hoc animæ & corpis noſtri, deo placitum contuberniũ interrũpere ac diſſociare audeat? Si quis impoſita manibus ſuis præcepto hærili uincula, ſine arbitrio domini ſui detrahat, nónne is grauí pulſaſſe iuria ſuum dominũ cõdemnabitur? Dei poſſeſſio ſumus, deo ſeruitium debemus, qua ſi ſerui expectemus imperia, quaſi uincti reſeruemus uincula, quaſi fideles bonũ depoſitum cuſtodiamus. Nõ recuſemus uitæ iſtius munus quod dedit nobis, nõ refugiamus donum cœleſte. Si hominis data reiicias, cõtumelioſus es: quanto magis ſeruare debemus, quod à deo noſtro accepimus? Ab ipõ itaq; accepimus quod ſumus, ipſius quoq; debẽt eſſe, ut q̃diu uelit, ſimus. Vtrũq; eñ ingrati eſt, & citius diſcedere q̃ uelit: & diutius uiuere q̃ uoluerit ipſe, qui uitam donauit. Nunquid ante feſtinauit exire Abraham? Nunquid ante aſcendit Abarim Moſes q̃ diceretur ei, aſcende in montẽ Abarim? Sed dictũ eſt aſcẽde, & aſcẽdit, & mortuus eſt, quaſi bonus ſeruulus. Expectauit dñi p̃ceptũ, Ipſe Iob qui dixit: Pereat dies illa in qua natus ſum: tñ in uulneribus & doloribus poſitus, uitæ huius uincula non diſrumpebat, ſed ut liberaret rogabat dicens: Vt quid datum eſt in amaritudine lumen, uita aũt in dororibus animæ? Laudabat itaq; mortem cũ diceret: Mors uiro requies: tamẽ nõ præripiebat, ſed poſtulabat ut ſcriptũ eſt: Concutior omnibus membris: & quia ſum impius, quare nõ ſum mortuus? Cur de uentre matris nõ in ſepulchrum decidi? Aut nũquid breue tempus uitæ meæ? Dimitte me requieſcere paululũ. Alius quoq; ſanctus dicit: Educ de cuſtodia aniã meã. Petit euadere: petit ex hoc corpore quaſi de quodam liberari carcere: nullus tñ ſanctoꝝ necẽ ſibiipſi uſurpat, nullus præripit. Si lucrum eſt mori, furtum eſt urſurpare ante expectatũ: Si bonum eſt uiuere, ſacrilegium eſt repudiare anteq̃ repoſcat. Sed glorioſum putatis in bello mori? Nec ego abnuo bonũ eſſe p patria, bonũ pro ciuibus in bello mori. Sed belli lege offero iugulũ, ſi hoſtis petat: ſi mucronẽ demergant Romani, quibus de nobis deus uictoriam dedit, quibus propter peccata noſtra nos adiudicauit. Nec mihi blandior q

Moſes mortuus in mõte Abarim.

parcendum ſpondeant. Vtinam fallant. Vel hoc lucrum ferant, ꝙ me ſic timuerunt ut fallerent, uel hanc ultionem referam quia frangunt fidem. Malo illorum latrocinio peri re q̃ meo. Latrocinium meum eſt, ſi mihi ipſe ītulero manum: ſi hoſtes beneficiū. Ergo illud cum beneficium dare poſſent interimendo, ſeruandum putauerūt quod in pote ſtate habebant, ut captū occiderēt latrocinati ſunt. Sed pollicemini mihi manus ueſtræ miniſterium, reuera percuſſor nobis defuit, ut noſtro ſcelere pereamus. Nolo meo, no lo ueſtro ſcelere perire, quod plus eſt q̃ meo, nolo mutuo. Hoc eſt enim unumquenq̃ noſtrum ſibi manus inferre, uicariæ necis mercedem ſoluere: ut iam nō ſolum pro ſuo quiſq̃, ſed etiam pro alterius ſanguine ſcelus debeat. Verum regis Saul exemplum pro mitur, cius certe qui aduerſus uoluntatem diuinam rex poſtulatus eſt, & offenſam me ruit dei. Vnde etiam cum uiueret ſucceſſorem accepit. Egregium exemplum uiri, cui defuit dei gratia, & tamen uoluit mori, quia iam non poterat uiuere. Voluit ramen & ipſe ut eum ſocius occideret: ſed ille ſcelus putauit, recuſauit miniſterium. Non igitur uſus conſilio, ſed deſtitutus miniſterio fecit, ut ipſe gladium in ſe conuerteret. Si timens fecit ne ſibi illuderetur, quid laudas quod timoris eſt? Si non timuit, cur primo aliud elegit? Ego nec illudentes Romanos timeo, nēc mentientes. Saul tantum ſe ſolus peremit, non Ionathas, non quiſq̃ alius in noſtris ſcripturis. Quid mirū ſi potuit ſe peri mere, qui potuit etiam filium occidere? Aaron inter uiuos ac mortuos ſtetit, & hoc uir tutis eſt, non temeritatis. Non em̃ morrem ſibi inrulit, ſed mortem non timuit. Qui eā corpore ſuo repulit, & ſerpenti in omni obſtaculo fuit. Non ego quidē Aaron, ſed ta men non degener ab eo, offero manus, feriant ut uolūt. Si poſſum eorum manus time re, dignus ſum qui manibus peream meis. Si pereunt illi aduerſario, cur ego non pere am mihi? Si quæritis cur pacere uelint, & in hoſte uirtutem mirantur: Tanta eſt enim uirtutis gratia, ut frequenter etiam hoſtem delectet. Noſtis etiam ipſi quanta intulerim exitia Romanis, quo modo uictores omnium gentium, Iotapatæ ignobilis urbis diutur na obſidione, ab Hieroſolymitanæ urbis excidio auerterim. Breui dāno totius belli ale am luſi. Didicerunt cæteri meo periculo pacem optare. Fortaſſis ad hoc reſeruamur, ut non deterreantur cæteri, ſed prouocent. Sed ſuaue aſſeritis mori pro libertate. Quis ne gat & illud? tamen dulce uiuere pro libertate. Nam cum amicitiam offert, libertatem p mittit. Quod ſi ſeruitutē inferat, tūc erit certe opportunior moriendi uoluntas, ſi opor tuerit mori: Nunc autem uitam offerunt, nolunt occidere. Timidus autē eſt & qui non uult mori, quando oportet, & qui uult quando non oportet. Quis enim ignorat fœmi neæ timiditatis eē, et muliebris formidis, ne moriare mori uelle? Deniq̃ pauidæ mulie res ubi aliquod imínere ſibi periculum cognouerint, ſolent ſe præcipitio dare. Angu ſti em̃ animi, molē formidinis & metū mortis ſuſtinere nequeūt. Vir aūt patiēs q̃ præ ſentia non timet, & futura cogitat, neſcit trepidare, ubi non eſt timor. Deniq̃ ſcriptum eſt, quia animæ effœminatorum eſurient, quæ cibum utiq̃ uirtutis non habentes eſuri unt: ideoq̃ ad mortem ante tempus feſtinant. Neq̃ enim repletus cibo gratiæ ſpiritalis, ſibiipſi manus irrogat: cum ſcriptum ſit: quia os imprudentis mortem inuocat. Et ite rum dicit ſcriptura: Et qui nō curat ſeipſum iu operibus ſuis, frater eſt eius qui ſeipſum exterminat. Condemnatur ergo qui ſeipſum percuſſerit. Quid enim tam contra legem naturæ? Quid etiam tam contra naturam omnium animantium? Quibuſlibet feris licet atq̃ agreſtibus, inſitum eſt ſe amare. Naturæ em̃ lex ualida eſt uelle uiuere, nec ſibi mor tem aſciſcere. Deniq̃ ferro in ſe armari, omnia genera animātium nec ſi uelint poſſunt. Informem leti laqueum homines inuenerunt, feræ neſciunt, Sed morſus ferarum arma ſunt, dentes eorum gladii. Quando tamen quiſq̃ audiuit, quod ſibi aliqua fera proprio morſu mēbrum ademerit? aduerſum alios fauciū ſuarū armis utunt, aduerſum ſe ſcur lis. Nobis quoq̃ quid tam dulce q̃ uita? Quid tam inimicū q̃ mors? Deniq̃ q uitā pro texerit, patronus eſt: qui mortē appetere tētauerit, inſidiator eſt. Quod ergo in aliis ex ecramur, ſi nos appetamus, ipſi nobis uolumus inferre, quod ab aliis pro pœna exigi mus, hoc ipſi nobis irrogamus pro gratia: & gubernatorem ſi cōmiſſam ſibi nauē ſaxo il lidat, perſequimur, nos in cōmiſſum nobis noſtri corporis gubernaculū ferro extingui mus, & uoluntario naufragio addicimus? Sed obiicitis mihi mortē maturam, cū in pote ſtatem

Vita nihil dulcius.

ſtatem hoſtiū fuero deductus. Quid ergo lucrifaciam, ſi quod ab hoſte metuo, hoc ipſe mihi inferam? cū poſſit accidere, ut quod ſuadetis mihi facere, nō faciat inimicus? Hu iuſmodi iſtud eſt, acſi uidens gubernator tempeſtatē futuram, tempeſtatis gratia decli nandæ nauē fluctibus immergat. An quia grauiora ſupplicia exacturus eſt aduerſarius, ideo præueniendū putatis? uel quia ſtrenuum arbitramini ut in nos ipſi ferro utamur? Sed id imbecillitatis ſuffugium eſt, nō uirtutis trophæum, captare lucrū ſuppliciorum. In hoc igitur inhæremus, ꝙ nec inſignia habeat fortitudinis, nec profectum utilitatis. Quid autem attexam uiolati depoſiti religionem? Deus omnipotēs theſaurum nobis optimū dedit, atq̃ incluſum in hoc uaſe fictili, & conſignatum cōmiſit nobis cuſtodien dum quoad ipſi placeat repoſcere. Nónne in utroq̃ crimen eſt, uel reiicere depoſitum non repoſcenti, qui dederit: uel repoſcenti negare? Si hominis depoſitum uiolare pœ na infamiæ eſt, quanto magis uiolare depoſitū dei? Depoſitum dei aīa eſt in hoc corpe, anima quæ mortis iſtius capax nō ſit. Non em̃ ullo mortis uinculo aſtringit atq̃ alliga tur, ſed uidetur mortē operari, cum ſoluitur corpore, atq̃ de cōmiſſo ſibi cōtubernio ſe iungitur. Cur igit ante repetitū depoſitū mortem irrogamus, & aīam quaſi inutilē no bis remittimus, atq̃ è domo nra excludimus, & corpus ſine decore & gratia ſui in terrā reſoluimus, cur exeundi hinc præceptum non expectamus? Miles teſſeram expectat, ſeruus imperium. Si quis horū ſine præcepto exierit: alter deſertor, alter fugitiuus eſt: Qui hominē fugit, pœnæ eſt obnoxius, quamuis improbū fugerit dominū: nos opti mum oīum fugientes, poſſumus non aſtringi impietatis flagitio? Num etiā illud præ terit noſtram opinionē, ꝙ appoſuit deus angelum in circuitu timētium eū. Eſt ergo q prohibeat niſi præceptum acceperit? Si nullū præceptum, nullū uiaticum? Et quomō perueniemus ſine uiatico? Quis nos recipiet in illum purū & ſecretum locū? Quis nos admittet ad illa ſanctaꝝ animaꝝ conſortia? Adam latebat quia præceptum dei præuari catus eſt: excluſus eſt de paradiſo, quia nō ſeruauit mandatū. Dicitur ei: Adam ubi es? Quaſi ei qui fugerit, quaſi ei cuius apud deum nō eſt præſentia. Nónne & mihi dicetur ubi es? qui præter præceptū ueniſti, quem ego naturalibus uinculis nō relaxaui? Tolli te eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & ſtridor dentiū & dolor. Hæc non ſolum moribus hominū, ſed etiam legibus interdicta accepimus: Nanq̃ alii inſepultos proiici iubent eos, qui in ſe ferrum deiecerunt. Dignum eſt em̃, ut qui patris impium non ex pectauerunt, priuent quaſi quodam matris gremio, terræ ſepulchro. Alii dexteram ma num abſcindunt defunctis, ut ſepareť à mēbris ſui corporis, qđ aduerſus corpus ſuum ueſano militauit furore. Sed hunc exitum ſacrilegi ferunt, aut proditores, uel percuſſo res parentum: qui uerum patrem non agnouerunt, nec ſeſe cognoſcunt. Ideo aut peni tus ſepeliri prohibentur, aut non toti ſepeliuntur. Animas quoq̃ eorum nō paradiſus recipit, ſed inferorum tenebræ, fæuaq̃ ſupplicia. Hæc mihi reputanti, quanq̃ omnia ere pta ſint: ſola tamē terrori ac fotmidini ſunt: nec mihi ipſi inferam quæ nec hoſtis pote rit inferre: & illa paradiſi eripiam, quæ Romanus adhuc non potuit eripere. Certe ac celerare potuit, non poterit auferre, quæ ſola impatienter deſidero. Non em̃ uitæ huius ulla cupiditas tenet, in qua nec apud ciues, nec apđ hoſtes cepi, quod delectaret. Iſti mi hi pacem negarunt: illi patriam eripuerunt. Inter tot mala, quid poteſt ſuauitatis in hac uita ſupereſſe? Tu modo omnipotēs parer, qui naturæ autor atq̃ arbiter es, honeſtum largire exitū, tu rumpe naturale hoc uinculum: redde aiam meam ſecretis ſuis. Extin ctus ſit populus, ereptū ius, libertas infracta: nō p̃uaricabor tamē legē tuā ut moriar in iuſſus. Expecto ut iubeas, expecto ut uolentē liberes. Multos habes tui executores, à te expecto imperiū, ab executore miniſteriū. Bonū eſt mori: ſed moriar ut Hebræus, nō ut latro, nō ut carnifex, nō ut hoſtis. Victus ſim licet bello, manebo tamē qđ natus ſum, ut Abrahæ patris hæreditatē nō deſeram. Non trāſibo in numerū hoſtiū, ut ipſe meus percuſſor ſim. Offerre me hoſti percutiendum ſine pietatis poſſum diſpendio: manus meas mihi in hoſtem conuertere ſine ſcelere non poſſum. An uero metus eſt, ne nō li ceat nobis ſecundum legem uiuere? Re uera nunc magna libertas eſt, quibus non licet ſecundum legem mori.

Pulchra cō paratio

Depoſitum dei aīa eſt in hoc corpore

Chriſtianiſſi ma ſnia hoīs Iudæi.

Pia oō ad deum.

Caput .XVIII.

HAec Ioſephus allegabat, quo euacuaret uolũtariæ mortis affectionem. Sed illi, qui ſemel ſeſe morti deuouerãt, quia uerbis reſiſtere nõ poterãt, gladiis quaſi ferituri ilico uiæ circũſtetere: niſi acquieſcendũ putaret. At ille circũdatus, alí um ducis reuocabat autoritate, & uirtutis cõſtãtia, aliũ ſeuero obtutu cõueniebat. Hu ius reuocabat dexteram, illius inflectebat iram, mulcebat cõſilii ſalubritate. Diuerſis mo dis unicuiq; irrationabilẽ extorquebat furorẽ. Etẽ q̃uis ultima ſors uicti dignitatem extorſerat, non penitus tñ aboleuerat reuerentiam. Paulatim itaq; deponebant manus, recondebant gladii, tñ intentio perſeuerabat. Cum uideret unũ à pluribus ſe obſeſſum teneri, ſiue caſu quodam, ſiue conſilio cõmentatus eſt, ut minueret numeꝝ repugnanti um. Cõmittamus, inquit, ſorti moriendi ordinẽ, ut ſe nemo ſubtrahat, cũ ſors cõueniat uniuerſos. Iſtiuſmodi cõditio ſit ſortis, ut is qui ſortẽ exierit, ab eo qui ſequit, interimat. Itaq; fore, ut ſors unũ quenq;, nõ propria uoluntas morti adiudicet. Stet igit unuſquiſq; ſub ſorte iudice, & exors ſceleris, & liber captiuitatis, ut non alieno arbitrio celeret, nec declinet ſuo, mortẽ futuram. Nemo recuſare poterit euentũ, quẽ uel caſus intulerit, uel uoluntas dei ſignauerit. Fidẽ fecit oblatio, & uniuerſoꝝ aſſenſus ſorti acquieuit. Quiſq; ſorte eſt deſignatus, paratam ſequẽti necẽ præbuit. Itaq; accidit, ut interemptis reliquis, Ioſephus cũ altero ſupereſſet neci. Manebat neceſſario, ut aut ſorte cõdemnaret, aut cer te ſi exitio ſupereſſet, ſanguine ſocii cõtaminandus foret. Suadet ut ſorti renũtiaret. Sic domeſticũ euaſit prælíũ, & per Nicanorẽ ad Veſpaſianũ deducit. Fit concurſus ad eius aduenientis ſpectaculũ, Romanis ferè oĩbus confluentibus, alii uidere deiectũ, deſi derabant, quem pauloante in ampliſſimo honore poſitũ, ſummæ rei præeſſe intuebant tur, alii certabant capto illudere, alii uices rerum humanarum tam uarias atque flexibi les mirabant. Pleriq; cõſultius ingemiſcebant, qui in alienis caſibus ſibi poſſe eadẽ accidere putabant. Titus præ cæteris mouebat, ingenita animi manſuetudine: illũ dudum gum, exulẽ ſpei, incertũ ſalutis. Tm̃ ualere momẽta in præliis, ut breui caſu diſpares ſui reddãt, cũ aut potẽtes deiiciunt, aut afflicti leuant. Itaq; pars melior eoꝝ ſcilicet qui ho nore potiebant, mitiora cõſilia dabãt: maxima tñ portio ſalutis apud patrẽ Ioſephum Titus fuit. Veſpaſianus eum aſſeruari præcepit, ne forte elaberet.

Ioſephus p. Nicanorẽ ad Veſpaſianũ deducitur.

Titus p cæteris mouebatur.

Titus fuit Ioſepho apud patrẽ maxima portio ſalutis

Caput .XIX.

INde paucis poſt diebus Ptolemaidem repetit, atq; inde Cæſaream contẽdit, urbẽ Iudææ maximam, ſed magis gẽtilibus refertam inhabitantibus: unde cũ plauſu & lætitia ſuſcepere exercitũ Romanũ, non ſolũ Romanæ ſocietatis exoptata ſibi gra tia, ſed inſito quoq; odio plebis Iudææ: cuius principẽ Ioſephũ oportere puniri maxi mis clamoribus uociferabant. Quam Veſpaſianus, ut uulgi iram ſine iudicio cõceptã, ſilentio diſſoluit. Et quia ad hyemandũ, & tps opportunũ, & ciuitas erat: duos ordines in Cæſarea cõſtituit, decimũ quoq; & quintũ ordinẽ ĩ urbe Scythopoli, ne Cæſarea to tius onere exercitus attereret. Ideoq; urbs memorata Dianæ Scythicæ conſecrata, tanq̃ à Scythis condita, & appellata ciuitas Scythaꝝ, ut Maſſylia Græcoꝝ: ſitus loci declarat in genitam duritiam cõditoris, patẽtia magis campoꝝ, q̃ cõducibilia habitatiõis uſui de legiſſe. * Nanq; aperto & aſpero hyemis, & feruẽti tpe æſtatis plus laboris habent quã delectationis: qm̃ & hyeme plus frigoris patent, & grauior in his locis æſtatis flagrantia eſt, in quibus ſolem totum recipiunt ſine ulla arui uirentis amœnitate. Itaq; campeſtris & maritima regio memoratæ urbis, etiam æſtu maris amplis uaporabat.

Deſcriptio Cæſareæ

Alia lectio, nãq; aspra et aſpa hyems & feruẽti tẽpore æſtatis

Caput .XX.

NEc tñ à negociis bellicis Veſpaſianus uacuus erat: Cognito etẽ diuerſis ex locis ad urbẽ Ioppen ſeſe contuliſſe plurimos: eamq; ſibi opportunam ad ex curſus piraticos, reparatis ædificiis, quæ à Ceſtio deſtructa fuerant inſtaura uiſſe: qm̃ uaſtata regione ſubſidiũ alimoniæ mari quærebat, diligẽter explorauit oĩa. At illi ſtatuẽtes hmõi nauigia, quæ uſui prædonũ accõmoda forẽt, ſpeculari cõmeantiũ tranſitus, uniuerſa, ppè Phœnicis atq; Aegypti cõmercia populabant, adeo ut crebræ pa datiõis terroribus oĩe illud mare clauderẽt, atq; indubii periculi metu nauigandi uſus interciperetur. Quo comperto, pedeſtris militiæ manum, & equitum pleroſq; perge re iubet

te iubet, & nocte Ioppen ingredi. Quod facile factu fuit, cum cuſtodia nulla ciuitati prætenderetur: qm̃ euerſæ urbis fama, nullas excitatura Romani curas ducis æſtimaba tur. Præſentes tamẽ erant, ſed nõ auſi reſiſtere, atq; ingreſſum negare Romanis aduenientibus, nauigiis aſcenſis ultra iactum progreſſi ſagittæ in mari pernoctauerunt. Res poſtulare uidetur, ſitum littoris eius, quo prætexitur Ioppe breuiter exponere, ut, quẽ admodũ ſine ullo præſío, prædictæ urbi ſecunda clades fuerit, liquido manifeſtetur. Im portu eſt natura ciuitas, cuius ab ora maris littus aſperum directúmque: ſed cornibus utrinque leuiter inflexum, in quibus profundæ rupes, ſaxaq; ingentia, quæ mari pro minent. Et cum de ímo maris ſurgant, in mare excurrũt tamẽ: unde etiam Andromedã illic fuiſſe cũ ceto obiectaretur, formæ locorum atq; ipſæ reꝝ ſpecies prodere uidẽtur, nõ mediocrem uetuſtis fabulis fidem accõmodantes. Cædentibus itaq; littus aduerſis Boreæ flatibus, immane, quantũ undæ attolluntur: quæ ſcopulis illiſæ fragorem ingẽ tem excitant, atq; in fluctus relapſæ, inquietũ illum maris ſinum reddunt, ut plus perí culi in portu, quàm in deſerto ſit. In eo igitur fluctuantibus ſcaphis, quas ex Ioppe urbe productas ſupra diximus, ad matutinũ flatus uehemens ingruit, quem Melãborium p ea locorum nauigantes uocant, ſtatíq; inter ſe undis impellentibus ſcaphas miſcuit atq; inuoluit: Aliàs ruptis anchoralibus egit in petram: aliis cũ in aduerſum mare uiolenter ſubrigerẽtur, ſaxoſi littoris periculũ, uel à Romanis clades occurrit, undaqué præcelſa mole ſupereminẽs oppreſſos demerſit. Confugiẽdi nullus erat locus, nec manẽdi ſpes, cum uentus de mari expelleret, Romani urbe excluderent. Grauis erat nauigiorum ſo nus, cum inter ſe colliderẽtur: Intollerabilis hominũ gemitus cũ frangerẽtur. Qui ubi uacillantibus alueis uidebant mare irrũpere, alii ſe præcipitabãt natãdi peritia: alii dũ in appropinquantes exiliunt ſcaphas, in mare lapſi, concurſu alueoꝝ proterebãtur. Ple riq; cũ ipſis in profundo fidebant myoparonibus, quos enatãdi fiducia deſtituerat, mi nore tamẽ cruciatu, quibus ars deerat, uel ſpes ulla tẽtamẽtorũ. Qui ſe circũfuderant lit tori nautis fugiẽtibus, idem & littoris periculum & à Romanis cladem, mors tranſfige bat. Cæterum natare adorſos, couulſa nauiũ fragmẽta crebris quatiebant ictibus, lateri buſq; illiſa miſeros artus fœde mulctabant, aut ſcopulis impulſos intet ipſa amplecten di littoris uota, mors ſequebatur: qualecunq; tamẽ habẽtes ſolatium in terris periiſſe. Miſeranda itaq; facies erat, cũ excuſſo infelicium cerebro cautes aſpergerent, ſanguine maderent littora. Cerneres infectũ cruoribus mare, repleta omnia cadaueribus. Et ſi q forte euaſerant, appropinquantes littori interficiebantur: æſtimãtibus Romanis q nõ ex locorũ aſperitate, uſuq; uentorũ, in illis locis deſæuiret procella, ſed diuina indigna tione præter ſolitũ cõſpirantibus uẽtis mare inuolueretur, ne Iudæi euaderent: & ideo metuẽtibus eis parcere, quibus deus nõ pepercíſſet. Fuere qui ſe ferro interficerẽt, tole rabilius rati ferro, q̃ naufragio perire. Alii qui contis protrudere uolentes, nauigia per forauerũt: nõnulli qui lapſos in mare, ſi forte orarent ut à nauigantibus eleuarẽtur, re mis repellerẽt, aut telo ferirẽt. Quod ideo non ptermiſi, quo clareat ab ipſis ſibi Iudæo rum populis, q̃ ab hoſte periculum maius fuiſſe, qui ſeipſos interimebant: quaſi exigua eſſent ad eorum exitium: ſi feſta ſimul omnia, cœlum, hoſtis, mare, rupes. Quatuor itaq; milia quingẽtaq; defunctorũ numerata corpora, quæ deſpuerat mare: ſine bello capta urbs, & exciſa à fundamẽtis. Sic in breui tẽpore ſecũdo Ioppẽ Romana manus diruit. Quod iure Veſpaſianus præcipiẽdum putauit, ne iterum illic piratica conderentur ha bitacula. Vnde & æquitatũ eò loci, illíc cũ peditibus paucioribus licet proficiſcens, reli quit, ut pedites in loco manerẽt, ne quid auderet prædonum manus aſſueta latrociniis: eqtes autẽ percurſarãt finitima regionis, uicoſq; & oppida, quo penitus oĩa (ne cõſpi rarẽt in aliquos auſus) diruerent.

De Ioppes ſitu & excidio.

Importuoſa eſt natu. alij.

Nec fugiẽdi erat ullus locus.

Ioppe a ſuis dametis exciſa.

Caput .XXI.

DVm hæc in Ioppe gerũtur, quamuis procul Hieroſolymitani degerent, nec ſic quidem à cõſortio cladis feriabantur. Auditis em̃ quæ geſta à Romanis fue rant in Iudæa, & maxime quia Ioſephũ interfectum cõpererant: primo quia de locis ad eos index nullus aduenerat, non credebant: deinde ducem tantum nõ teme te in manus hoſtium incidiſſe arbitrabantur. Et reuera nullus nũtius tãtæ cladis ſuper

fuerat,& hoc ipm ſupremi excidii fama,quia nullus iudex ſupererat, aſtruebat periſſe omnia,nihilq; reſediſſe,uel ad indicium rex gestæ: Manebat opinio quouis maior relatu, p ipſa incertos dum tenent filentia,credebant omnia quæ timebant: tantumq; aberat, quo uerius aliquid nuntiaret,ut etiam quæ gesta non fuerant,adiicerent. Nam Iosephum quoq; interfectum fama aſſeuerabat,idq; dolori maximo fuit uniuerſis. Sed ubi eum apud Romanos degere compertum, tanto odio perſequebantur, ut cuius primo mortem dolebant,eiuſdem uitam uel ignauiæ, uel proditionis indicem deteſtarentur. Hinc maior in Romanos commotio ut ſe de Iosepho ulciſcerentur. Et quo magis eorum res inclinabat,eo amplius in bellum accendebantur. Vbi finis eſſe debuerat,inde exordium malo: capeſſebat. Nam ſapientibus aduerſi exitus rex,ad cauendum magis documento ſunt,ne rurſus eadem accidant,quæ iam male ceſſerunt: Imprudentibus autem incentiuum miſeriar. Debuerat ergo Hieroſolymitanis cauſa ſobrietatis eſſe ſocio rum periculum;ſed quia noluerunt intelligere ut bene agerent,in exitium uertit.

Caput .XXII.

VEſpaſianus tamen ut & ipſa mora in melius conſulerent ſibi, & à labore exercitus pauliſper requieſceret, roganti ceſſit Agrippæ, ut in urbe regni eius Cæſarea Philippi uiginti ferè interponeret dies, ſimul ut ægra partium eius à commotionis & diſcordiæ furore reſipiſcerent, qui ſe interuentu regis ſuſcipi poſſe, ſi conuerterentur agnoſcere deberent, cum tam ſedula officiorum fœdera inter regem & Romanos interuenirent. Denique Tiberias proxima Cæſareæ remedium non abnuit,ſaniratem inuenit. Nam & ipſa graui morbo diſſidentis inter ſe plebis exæſtuabat. Vnde Veſpaſianus tres ordines ualidiores acciri, & Scythopolim petere, directo in negocio filio decernit. Ea erat decem urbium maxima uicina Tiberiadis. Inde appropinquare muris Valerianum cum quinquaginta equitibus iubet, qui pacifica ſuaderet, & ad fidem ſocietatis clauſos uocaret, ut congregati exercitus terror, auerſos percelleret, nuntius pacis uolentes inuitaret. Valerianus prope muros equo defiliit, eadem fecere etiam ii,qui ſimul propius acceſſerant. Quos pro numero ſpernendos arbitrati,leſus prædatoriæ manus princeps,cum ſuis qui pariter inceſſere auſi, repentina eruptione deturbant loco,cædentesq; ſimul quos deduxerant equos;inuolauere demétes qui non aduerterent,conſultius Valerianum ceſſiſſe inſolentiæ, quàm ſpolia de his qui pacem offerebant uſurpauiſſe. Deniq; ſeniores offenſi facinoris acerbitate,urbem relinquentes,ad Veſpaſianum precatum uenere: ne paucorum inſolentia uniuerſæ plebi aſcriberetur. Veſpaſianus ilico ad urbem Traianum direxit,ut exploraret ſi populus in ſidiatorum temeritatem auerſaretur. At ille conuenientia populi ſtudia ſeniorum precibus annuntians,fidem legationi accumulauit. Ita petentibus uenia data: maxime quia ſolicitum regem pro totius urbis ſtatu Veſpaſianus intuebatur. Cuius fide interpoſita, nihil tale auſuros poſtea delicti gratiam uolens ceſſit.

Caput .XXIII.

INde Taricheas ſolicito atque inſtructo agmine petit, eo quod plurimum ad ipſam urbem propter munitionem loci con fluxerat multitudinis: & quia muro eam uallauerat Iosephus, niſi quà pedeſtribus inuia Geneſari lacus fluctibus alluebatur: ideo nauigiis congregatis,anceps bellum fremebat. Si terrenum inclinaret aduerſum ſe prælium,ad naues confugerent: ſi nauali certamine cederent,urbem reuiſerent, murisq; ſeſe ambientibus defenſarent. Conſimilia utrobique præſidia, uel in urbe Tiberiade, uel Taricheis. Sed Taricheis perniciora ingenia: muris ualidior Tiberiadis. Sed & Taricheorum furor promptior,ut ſi neceſſe eſſet miſcerent omnia,naualia terrenis certamina,terrena claſſicis. Denique circumuallati aduerſa acie, cum maiora auderent uiribus,nec aduerſus diſpoſitionis Romanæ moderamina, ueterani quoq; exercitus uirtutem quicquam temeritas promoueret,priuſquam aliquid exitii ſubirent,uerſi in fugam, ad naues cõuolauere. Quibus confertis tanquam denſata acie præliabant, ac ſi in terris manu res gereretur. In campo etiam multitudo innumerabilis hoſtem præſtolabat. Eo cognito filium cum delectis equitibus Veſpaſianus direxit. Qui ubi ſe ingentibus circumfuſum copiis uidit, ad patrem quidem retulit maiorem eſſe hoſtium multitu

multitudinem,quàm opinio comprehenderat,ſed conuocatis quos ſecum deduxerat, bellandi incentiuum hmõi alloquio infudit.

Caput XXIIII.

Orõ Titi ad ſocios hortãs eos ad pliũ.

VIri,inquit,Romani,meminiſſe em ueſtri uos nominis et generis præliaturos decet,quo; manus nemo effugit qui in orbe Romano eſt. Vnde em hoc nomen uniuerſis terris niſi uincendo dediſtis? Meminiſſe etiam loci oportet in quo nunc ſitis,& aduerſum quos Romani bellum geratis. In extrema enim parte orbis terra; conſiſtimus. Tanta ergo terrarum ſpatia tranſeuntes,nihil alienum uidiſtis. Quid enim uobis alienũ quorum in poſſeſſiõe orbis terrarum eſt? Quicquid ubiq; eſt,ius uſtrum eſt: quicquid incolatus uniuerſorum tenet,poſſeſſio ueſtra eſt. Currebat is bene, qui ſtatuit ueſtros orbe toto currẽtes triumphos,quos non Haſdrubal Pœnus,nõ Pyrrhus Aeacides,nõ Brennus Capitolinis ueſtibulis incumbens,non Perſarum cateruæ, nõ Aegyptiæ phalanges ſtatuere potuerunt. Hos ſtatuit rebellis Iudæa ineruditam præferens bellandi temeritatem,rixæ quàm pugnæ aptior. Neq; enim eſt quod uereor,ſed plénũ uerecundiæ arbitror,qđ nos uincendo defatigamini. Illi autem quoties uincuntur audaciam ſumpſere,& laſſati uos rebus ſecundis: cum illi aduerſis duriores ſint. Attollite igitur animos Romani uiri,& aduerſus cateruas hoſtiũ freti patria uirtute exurgite. Neq; uos numerus moueat plebis Iudææ,cum illos tot ueſtræ uirtutis inſignia nõ deterreant, quæ longe numero ualidiora ſunt. Neq; enim ulla in Hebræis uel rei militaris ſcientia,uel præliandi peritia,uel moderandi gratia,nullus diſciplinæ uſus,nulla tolerandi patientia: Solum in prælium deferunt mortis contemptum,ſed nemo unquam moriendo uicit hoſtem,ſed perimendo. Illi neſciunt arma niſi in bello,nos in pace armis exercemur: ut in bello, caſus belli dubios non ſentiamus. Inſuetis enim euentus dubii, ueteranis ſolẽnis triumphus. Quid enim aliud agimus quotidie, niſi ut nobis uana nõ quam prælia ſint? Vnuſquiſq; domi quaſi in prælio exerceẽt,ut in prælio meditatio quædam certaminis ſit. Deniq; non erraverit quiſquam aſſerens quod meditatiões noſtræ, bella ſine ſanguine ſint,bella noſtra meditatiões ſint. Progredimur in bellum muniti undiq;,tegitur galea caput,lorica pectus,totumq; clypeo corpus: ubi feriat hoſtis Romanum militem reperire non poteſt,quem ferro ſeptum circũſpicit. Aliis talia arma onerari ſunt,nobis integumento,quia uſu leuantur. Aduerſum inermes igitur ac nudos prælium nobis eſt. An uero metuimus ne numero circũueniamur? Primum liber in prælis equitatus eſt,cedendo atq; inſequendo bellum proludit. Et quamuis maximas acies circũcurſat,et quibus libitum fuerit ſpatiis excedit. Deinde in ipſo pedeſtri certamine, non tam numerus plurium conficit pugnam quàm uirtus paucorum. Multitudo enim diſciplinæ inſolens,ipſa ſibi eſt impedimento: in proſperis ad uictoriam,in aduerſis ad fugam. Virtus uero patiens & ſecundis ualeſcit,nec uſque ad finem labitur in aduerſis. Accedit illud,quod aſſuetudo uictoriarum incentiuum nobis ſit præliandi. Nam & ſi illi pro patria,pro liberis dimicant,non ideo promptiores eos eſſe quàm nos oportet. Neq; em minus eſt,imò haud ſcio,an etiam amplius nobis q̃ pro noſtris decernere. Pro nobis præliamur: & cũ præliamur p gloria,ne minores ſimus eo q; ſumus. Quis ergo dubitet plus eſſe p gloria decernere q̃ pro ſalute? Nobis aũt bellum hoc pro exiſtimationis eſt periculo,ne ius partũ intercidat. Periclitamur etiam uictores gentiũ & principes orbis terra: Iudæis pares uideri,quos ex æquo nobis in aduerſarios conſtituimus, ſi nõ aliter niſi pari nũero congrediamur. Maiores nri magnas hoſtiũ copias parua manu frequẽter fuderunt. Et quid nobis conferũt quotidiana exercitia? quid diuturnus labor,ſi pares ad pliũ uenimus? Nuntiauimus quidẽ de nũero patri,quia nõ licebat aliud, ſed aduertat nos nõ de periculo metuiſſe,ſed reuerentiam belli arbitrio reſeruauiſſe. Licet plibare bellũ,tenere hoſtẽ,rapere uictoriam,dũ adiumẽta ueniũt: ne non tam ſuperatos aduerſarios cõmuni robore,q̃ ptectos nos uirtute ſua iactent q uenerint. Quo igitur ore in cõſpectum pris ueniemus,ſi bellũ incipere timuerimus? Quo pudore degener filius ſubibo oculos tanti uiri,q neſciat militẽ ſuũ niſi uictorẽ uidere? Quõ eius me militẽ ppabo & filiũ,cũ ille ſp triũphator;ego etiã meo qđ grauius ẽ,uictus iudicio,q

ceſſerim? quid uobis fiet condemnato duce, quem uobis pater ſecurus cõmiſerit? Sed malo de uirtute ducis uos, quàm de ignauia cauſas dicere. Proruamus igit̃ in aduerſarios, propereremus, proteramus hoſtem. Primus in periculũ excurram, uos ſequimini, ut depoſitum patris cuſtodiatis, & cõmiſſum patris reſeruetis. Ego autẽ non periculi ſocios exigo, ſed conſortes uictoriæ. Vos tñ cauete ne oblatam uobis palmam triumphi, aliis reſeruaſſe uideamini, uobis eripuiſſe. Certe ſi ſecus ceſſerit, malo me filium pater in uulneribus meis recognoſcat: ſi in militibus ſuis non recognoũerit. Ponamus tñ offendi patrem prælii aggreſſione. Quid igit̃ tolerabilius præripuiſſe uictoriam, an deſeruiſſe? In præripiendo properatio fortitudinis eſt, in deſerendo culpa ignauiæ. Condemnet certe uictores pater, reatum hmõi non reformido: malo reus eſſe triumphante republica, quàm læſa innoxius. Vtinam Manlii Torquati filium, uel in ſolo mihi liceat imitari periculo, quẽ ſecuri pater iuſſit feriri, ꝙ contra imperium patris exercitũ in hoſtem produxerat. Stabat hoſtibus cæſis adoleſcens, amictus adoreis triumphalibus, ſub carnifice mortis ſecurus: qm̃ beatiſſimũ putabat in uictoria mori. Quid enim illuſtrius quàm uitam triumpho claudere, nec ad incerta rerum ſeruari poſt certam uictoriam? O expetendum prudentibus crimen uictoriæ. Vtinam & nobis hoc obiiciat̃ ꝙ uicerimus. Certe illo exemplo ſolus ego periclitabor, uos triumphabitis. Et tñ nõ prohibuit nos pater pugnare: ſed iuſſit, quos ad pugnã direxit. Vnde magis indignatus arbitror ceſſiſſe nos ludæis, cum poſſemus uincere, quàm pugnauiſſe.

Manlij Torquati filius.

Caput .XXV.

HAec dicens, primus equum in hoſtem egit, & clamore magno ſequuti cæteri toto campo extendebant̃, quo etiam plures æſtimabant̃. Traianus quoq; cũ tre cẽtis equitibus miſſus à Veſpaſiano, iam progrediente Tito ſuperuenit. Nec diutius reſiſtere potuerunt ludæi, cum uirorũ contis, & fremitu equorũ perturbarent̃. Conuerſi itaq; in diuerſa alii, plericq; urbem petebant. Emicat Titus, & alius à tergo ſu gientes opprimit, alios cædit, palantes uniuerſos præuerſo itinere à muris repellit, & obuius recurrentibus fugam intercludit. Rurſus tamen dum alii ſternuntur, elapſi alii quibus urbs refugio erat: ſed illis quoq; acrius prælium. Nam qui de locis finitimis aſſluxerant, à principio pacem præferebant, ſed populus ſuperueniens inuitis bellandi ſtudia extorſerat. Inde intra urbem diſſenſio, & tumultus grauis, quo ſtrepitu excitus ſe conuertit ad milites Titus: Hoc, inquit, eſt tempus ſanctiſſimi commilitones, quod expetebam. Inter ſe hoſtes intra urbem tumultum ſerunt, foris cæduntur, intus digladiantur. Feſtinemus itaq; dum adhuc diffidẽt, ne forte periculi metu in gratiam redeant. Itaq; aſcendit equum quo deſilierat, muris proximus, & conuerſus ad lacum per fluctus aquarũ urbem petebat, primusq; in urbem irruit, & poſtea cæteri. Statim q; omnes qui interius erant diſperſi in fugam, alii proſternebantur, alii aſcendentes nauigia in lacum demergebantur, cæſi intus multi mortales. Sanè qui de agris erant, offerebant ſeſe Romanis alienos culpæ aſſerentes, quibus pio moderamine Titus parcendum putabat, ſolos urgens rebellionis autores. Miſit itaq; ad patrem equitem, qui nuntiaret euentum uictoriæ. Quo delectatus Veſpaſianus, & maxime filii triumpho, qui maximam portionem totius belli confecerat, quod aduerſus ludæam gerebatur, eò contendit, & iuſſit obſeruari urbem diligentius, ne quis elaberetur, eo quod uniuerſi pœnæ deberentur. Alio tñ die ꝓpter eos qui in ſcaphas ſeſe contulerant, rates fieri iuſſit, quæ ſine mora factæ, qm̃ & ſyluæ finitimæ, & operarii plerique accelerandi muneris facultatẽ dedere.

Caput .XXVI.

NAnq; lacus ipſius uelut quodam maris ambitu ſinus ampliſſimus, in lõgitudinem. cxl. extendit̃ ſtadia, latitudine. xl. diffundit̃, criſpãtibus aquis aurã de ſeipſo ſibi excitãs. Vnde & Geneſar dicit̃ Græco uocabulo, quaſi generãs ſibi aurã, aquæ dulcis, & ad potãdũ habilis. Siq dẽ nec paluſtris uliginis craſſũ aliq d aut turbidũ recipit, qa ab arenoſo undiq; littore circũuenit̃ et tẽperatior ẽ fluuialis aut fõtis rigore. Frigidior tñ placidæ paludis æquore, eo ipſo ꝙ nõ in ſtagni morẽ ſternit̃ aqua, ſed p

Deſcriptio loci Geneſar

molliot eſt ad uſum bibendi, & ſiquis naturali gratiæ ſtudium adiungere uelit, ut æſtiuis ſuſpẽſam, ad auras noctibus more incolarum potui patet, haud quaquam à niuis ritu diſtare arbitretur. Genera quoq; piſcium guſtu & ſpecie quàm in alio lacu præſtantiora. Res exigere uidetur, ut Iordanis ortũ, quem alibi promiſimus, aperiamus: Nam ſuperioris æui dubio, utrum de lacu Geneſar flumen, cui nomen Iordanis, exoriretur. Philippus tetrarches Trachonitidis regionis falſam opinionẽ redarguit, erroremq; abſoluit, mittens paleas in Phialam quas in Pannio fluuius ebulliuit. Vnde liquet nõ exordium eſſe Iordanis in Pannio, ſed fluentũ. Non enim ibi fons eius eſt, ut ab eo cæteroq; uſus fluminũ cœperit, ſed de Phiala eadem ſubterraneis deriuat̃ meatibus: ibi iterum quaſi fons ſcaturit, atq; emergens prodit̃. Eſt aũt Phiala in Trachonitide terra, centũ uiginti interiacentibus ſtadiis, uſq; ad urbẽ Cæſaream. Phialæ aũt nomen ſpẽs dedit, quaſi rotæ qualitatẽ exprimens, ꝙ ita iugiter plena eſt aquarũ, ut neq; ſuperfluant, nec ruſus aliqua deriuari minutione intelligant̃. Inferius itaq; menſura quadam labit̃ aqua, & ubi Panniũ eſt rurſus ebullit, ut paleis reſurgentibus manifeſtatũ eſt. Ita ibi Iordanis reſurreriſſe proditus eſt, ubi naſci à ſuperioris temporis uiris exiſtimabat̃. Nec tñ à principio eadem Pannii, niſi ſola naturalis gratia: ſed regalis Agrippæ munificẽtia ornatus loco huberior, ſplendidiorq; aditus, quo ſpelæum decore admirabili, per quod ſeſe attollit Iordanis, extructum uenuſtatumq; accepimus. Vnde non latenti iam, neq; abdito pcauos terræ meatus, ſed uiſibili per terras atq; aperto flumine incipiẽs, ſuperfundere ſe Semecho nitidem lacũ paludesq; eius interſecat. Inde quoq; curſus ſuos dirigens, centũ uiginti ſtadia, ſine ulla interfuſione progredit̃ uſq; ad urbem, cui Iulias nomen: poſtea lacum iſtum, qui Geneſar dicit̃, medio tranſit fluento, quibus ex locis plurima circũuagatus deſerta, Aſphaltite ſuſcipit̃ lacu, atq; in eum condit̃. Itaq; duos lacus uictor egreſſus, in tertio hæret. Prætendit aũt regio Geneſar, eiuſdem nominis lacũ, de quo & ipſa uocabulum aſſumpſit, mirabili naturæ gratia, & ſpecie pulchritudinis. Nam & ſponta neos fructus ſoli hubertas miniſtrat, & nemorũ ferax in uniuerſa genera ſponte ſe ſubrigit: arborum pomiferarũ & culturæ ſolertia imitata naturam, in quos uoluit uſus, opimæ fœcunditatis deflexit gratiam, ut nihil ſit illic quod natura negauerit, nihil qd culpet̃, ut omnium naſcentium cõueniat diuerſitati. Illic & quæ frigore alunt̃, ſeſe multipliciter effundunt, & quæ æſtu fouentur. Illic æſtiua hybernis mixta ſimul aſpicias, arctoas nuces, & dactylos, niſi locis feruentioribus generari neſcios. Quid ficus aut oleas loquar, quas cœli mollior alit tractus? Nec tamen æquantur illis ſuperioribus: Illi eñ principales Palæſtinæ, & quidem domeſtici fructus eoq; huberiores: hi ſuppares, & licet longo interuallo, ſed tamẽ proximis, dicas naturæ, & temporum iucundam contẽtionem. Illa quaſi mater fœcunda oñia creat, horum temperies quaſi bona nutrix, molli fœtu uniuerſa educat. Itaq; non ſolum, affatim generantur pomorum diuerſitates, ſed etiam conſeruantur, ut aliqua genera maxima parte anni non deficiant: reliqua omnia, tota anni ætate uſq; ad finem ſuperſint. Nam & uuæ & ficus, quæ ſunt in inſitiuis, regalis cuiuſdam gratiæ, decem mẽſibus ſine ullo defectu redundant, & reliqui fructus ramorum, quos uel uiolentia rura ſponte propria procreauerint, uel ingenerauerint induſtria humana, miniſterium ſuum niſi nouis ſuccedentibus, uſu quodam adminiſtrantium deferere non norunt. Ad hanc naturæ fertilitatem, & aëris temperiem accedit & fontis gratia, qui memoratam regionem genitali quadam irrigat infuſione, Capernaum nomen ei, quam Nili fluminis uenam haud ſuperfluò quidam æſtimauerunt. Non ſolum quia irriguis arua opima, uerumetiam quia huiuſmodi creat piſcem, ut coracinum putes, qui in Alexandrino lacu ex Nili infuſione reperitur. Locus quoq; de nomine lacus dictus. Prætenditur in longitudine triginta ſtadiis, in latitudine uiginti. Quoniam de natura loci diximus ad cõſummationem prælii regrediamur. Præparatis itaq; ratibus, ſecundũ præceptũ ſuum, manũ militarẽ impoſuit Veſpaſianus, qui inſectaretur eos, qui nauigioq; effugio peſtem euaſerant. Quid igit̃ facerent, non reperiebant. Nullus in terris ſalutis locus, circũfuſa hoſte oĩa, nulla ĩ aquis fugiẽdi ptãs: utpote lacu clauſo, & undiq; Romanis circũdato, Nulla etiã in exiguis myoparonibus reſiſtẽdi fiducia.

Deſcriptio Geneſar regionis

Iordanis ortus hic agit̃.

Phiala flumen

Quid

Quid ẽm pauci aduersus plurimos facerent? Ratibus appropinquantibus tardior quidem hax appulsus, & efficacior excursus nauigioꝝ, sed sine ullo sui uulnere soli clypeorum repercussis spiculis crepitus audiebant. Appropinquare nõ audebant Iudæi, nec impune quisquam scapha ꝓpius accesserat, cum de proximo facile uel teloꝝ figeret ictibus, uel ratibus demergeret. Et si quis enare uel emergere tentauisset, sagittæ iaculo infersus, miserabilẽ in fluctibus uitam deponebat. Nec diutius resistere potuerũt, cum diuerso genere minuerentur. Nanq; paulatim concurrentibus plurimis ratibus, ad littora cogebant Romani maximũ numerum nauigiorum. Illi uero coarctati aut in terram resiliebãt, ibiq; à Romanis interficiebant, aut cædebant ab iis, qui de ratibus urgebant, aut cõcursu ratiũ ꝓterebant, aut ipsi se in lacũ deiiciebãt, cũ in scaphas eoꝝ hostis insiliret. Cerneres mixtas sanguine aquas, plenum cadaueribus lacũ. Nulli ẽm parcebat quicunq; occurrerat. Grauis odor, teterrimus fœtor locoꝝ. Sex milia Iudæoꝝ cũ superioribus tñ & septingenti eo interempti prælio. Victor Vespasianus Taricheas reuertit, illic regionis populũ ab urbano discernere parabat, ut qui nõ fuerant autores seditionis reseruarent. Sed plurimoꝝ cõsilio, qui tantam supersse multitudinẽ, quæ posset recidiua ꝑlia resuscitare, paci aduersam, & inutilẽ locis arbitrarent (ubi ẽm cõsisterent patria excussi, quibus se alimoniis sustentarẽt exortes oĩm nisi rapto uiuerent) snĩam flexit, & spe parata uenia mortis præcepit, ut egrederent ea porta, quæ esset è regiõe Tiberiadis, atq; ad eam urbẽ contenderẽt. Facile crediderũt qd exoptabant. Cœperunt egredi, sed præoccupato itinere, cõmeãtia Iudæoꝝ oĩa clausere agmina, atq; in urbis stadiũ introduxere. Ingressus itaq; Vespasianus, spectata ætate uel robore omniũ, quos sibi statui præceperat, elegit sex milia iuuenũ ualidioꝝ, quos Neroni in Isthmon direxit. Senes autẽ & inualidos mille ducentos iussit necari, reliquoꝝ .xxx. milia, quadringentos uendidit. Vniuersos autem quicunq; de partibus regni Agrippæ reperti sunt regi donauit, quos æque rex accepto pretio in seruitutis obsequia transmisit. Præterea populus aliús Thraconitidis regionis et Gaulanitidis & Ioppeni & Gadaritæ tanq̃ belli excitatores, & perturbatores concordiæ deserentes ꝓpria, incursantes aliena, qui sumptis armis pacẽ uiolassent, iustas & debitas pro flagitioꝝ meritis pœnas dedere.

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITANAE VRBIS HISTORIAE LIBER QVARTVS.

Caput .I.

Descriptio ciuitatis Gamalę.

IN ctis Taricheis maxima ex parte, Romani Galilæis urbibus & finibus potiebant, nisi ꝙ Gaulanitidis regiõis urbs Gamala, cõtumacis populi alebat spũs, locis nixa asperioribus. Nanq; ea in mõte est sita, dextra leuaq; ꝓruptis circũcisa rupibus, ad summũ arctat, à frõte abscindit ꝓfundo hiatu, in posteriora aliquãtũ diffundit. Abea quoq; pte angustoq; difficilíq; accessu, ut caudæ simile iter iudices, ad ubẽ meantibus: à summo uertice collũ in ĩmẽsum extendẽs, ut arcẽ tanq̃ caput ꝓferat, atq; in sublimem erigat altitudinẽ: exilis à principio, & tanq̃ sinuatocliuosis anfractibus solo, atq; ĩ profundũ demerso. Dein quasi montẽ quendã ceruicis medio attollẽs, cætera ꝓrupta atq; inuia. Vnde pleriq; à superioribus Camalã uocitatã putãt, ꝙ formã Cameli ꝓferat, sed corrupto incolaꝝ usu Gamalæ nomẽ urbi ĩhæsisse. Iã si cõtexta ædificia spectes, susꝑsam urbẽ arbitrere, & maxĩe septẽtrionalẽ eius ptẽ pẽdere existimes, reflexa paulisꝑ meridiana. Addiderat quoq; huic urbi munitiões Iosephus, q̃bus freti et cõfluentis eò multitudinis numero, regis Agrippæ per septẽ mẽses obsidionẽ luserant. Nam & ipa & Sotanis & Seleucia regni eius portiões erant. Seleucia iuxta amœnissimũ illud & celebre ꝑ Syriã daphnes nemus, cypariss arboribus intextũ, scatẽs fontibus, q̃bus ꝓtermeãti fluuio loci, quẽ minorẽ Iordanẽ uocãt, nutrimẽta quædã lacteis huberibus infundit. Ea tamen ciuitas, & Soranis superior, Gaulanitidis portio, inferior Gamalis. Vnde & studiis dissonantibus illæ societatẽ Romanam elegerãt. Hæc rebellabat adeo pertinaciter, ut cum rex propior muris eos alloqui uellet, fundæ iaculo sauciaret. Cuius iniuria Romani accensi, uehementius incũbere obsidioni cœperunt: Conflictúq; promptissime à parte utraq;, qm̃ à Iudæis quoq; qui regem propriũ uiolauissent, utilia suadentem, sine ulla uenia se futuros æstimantibus, si uincerent, totis uiribus decernebatur. Agrippa itaq; saxo dextrum percussus cubitũ, bello excessit, Romani urbem irruperẽ. Cessit ẽm hostis missilibus, murus arietibus. Nam & illi qui machinas impediebant, nequaquam diutius resistere potuerunt: Et murus trino ariete conuulsus, peruium obsidentibus in obsessos iter præbuit. Sed ea res festinationis impatientia non mediocrẽ uictoribus cladem inuexit. Nanq; ubi sese infudere domicilíis: dum perscrutant, uel præceptum ire spolia contendunt, cedentia domoꝝ angusta ponderi nutantibus fundamentis, ruinam traxere: & proxima quæq; proximis illisa excidio erant. Multi Romanoꝝ illis inuoluti casibus, in uictoria pestem incidere. Pleriq; præiacentes se lapsis ædibus oc rupabant, alii lacero corpore, uix semineces seruabant. Pleroſq; puluis necabat, cædebãtur angustiis arctati, desuper quoq; mulieres & inualidi senes, & qui de iunioribus refugerant saxa in subditos deiiciebant, uel quæcunq; genera teloꝝ occurrerant. Caligo in fuderat omnia, prospectum eripuerat, mentẽ confuderat, ignorantia quoq; exitum non reperiebat. Vix itaq; subtrahentes se periculis urbis, excessere. Vespasianus interea dũ urget hostem, in interiora urbis concesserat, mediusq; inter agmina circũfusa, hostium bellum accendebat. Neq; ẽm hosti terga dare tñ conueniebat uiꝝ, neq; tutum putabat: In Syriam direxerat filium suum Titum, excitauit notæ uirtutis constantiam, & sese in arma colligens, consertis clypeis, cum paucis quos præsentes habebat, imperterritus stetit, quasi in quos sese excuteret considerans: cuius impetum formidantes Iudæi, minore ui insistere cœperunt, & metuentes sibi quisq;, laxare aciem. Ita Vespasianus hosti aduersus, paulatim gradum retulit, prælíantibus sibi magis simílis q̃ cedentibus. Illic cũ decẽ primis excidit Butius, multis antè bellis probatus, & apud Iudæos notæ uir experiẽtiæ & ualidæ fotitudinis. Centurio quoq; cũ decẽ aliis Syris rẽ egregiam fecit ac memorabilẽ. Nam in ipo tumultu, cũ Romanos urgeri cerneret, in abdita cuiusdã domus sese cõtulit, atq; ibi inter cœnandũ cũ Iudæi colloquerent, quæ Romanis machinati forẽt, nocte intẽpesta oẽs eos interfecit, & cũ militibus Romano sese exercitui repsentauit.

Vespasianus medius inter hostiũ agmina.

Butius militiæ ꝓbatus bellí.

Centurio rẽ memorabilẽ fecit.

Caput .II.

Cõsolatoria Vespasiani oratio

VEspasianus autem ubi mœstum exercitum aduertit, plurimoꝝ amissione, & maxime desserti ducis pudore, ꝙ eum solum intra urbem hostiũ reliquissent, cũ summa eos gratia cõsolabat, dicẽs: Si mei fors periculi, uerecũdiæ uobis ẽ, nec ego sic ad bellum processeram, ut declinarem pericula sed superarem: sin uero, quia & de nostris pleriq; interfecti, nequaquam mirandum: quando enim uictoria ulla sine sanguine est? Habent prælia suos euentus. Etsi spectata uirtus præminere soleat in bello, solet tamen aliquid licere casibus. Sed prudentis est in aduersis lapsum eorrigere, in prosperis moderationem tenere. Contrà autem rudis cuiusdam atq; ineruditi ingenii, secundos semper successus præsumere, quasi non aduersum uiros certamen sit: Infirmi autem lapsu aliquo summæ rei diffidere, cum exiguis momentis subito inclinent oĩa quæ in bello gerunt. Itaq; ille præstantissimus, quæ inter aduersa sobriis colluctat casibus, & supplantat superiorem: sęq; reparare, & corrigere proprias quærit prolapsiões. At uero incuriosior suis sæpe motibus cadit, & dum irruit incautus, impetu suo fusus procũbit. Qd si hoc sæpe accidit, ubi nuda uirtus, quãto magis in bello, ubi diuersi gñis cõserta decernũt agmina? nec unũ consiliũ, nec cõsors snĩa est. Locus aduersus, difficiles asperitates, iniqua in angusto decernẽdi cõditio, plurimis aduersum paucos; cũ & ipsa multitudo sibi oneri sit, & pauci in pluribus minus frustrent. Sed hæc ad momentũ sæpe obrepunt, quæ nõ ex uirtute ueniunt, sed casu accidũt. Vnde nihil est, angere qd uos debeat cõmilitones: quia nõ per infirmitatẽ aliquã manus uestræ, neq; per fortitudinẽ Iudæoꝝ uersæ res, sed difficultas locoꝝ nobis ad uictoriã impedimẽto fuit, illis ad diferẽdũ moræ, Neq; qcq̃ est, qd argui possit, nisi incõsultus ípetus atq; ícreditus. Etẽm dum ad

Agrippa saxo percussus.

dum ad ſuperiora urbis illos ſecutifuiſtis, atq; irruiſtis in domos eoꝝ, ipſi uos piculis im
plicauiſtis. Quoꝝ ſucceſſiſtis hoſpitia, ſuſcepiſtis pericula. Tenebatis urbẽ, quis uos coẽ
git introrſus pergere? Deſcendere ad uos hoſtis debuit, non uos intẽperantes ad uicto
riam, immemores uitæ ac ſalutis cõtendere. Reparate ergo animos, & de uirtutibus ue
ſtris non ſolum conſolationẽ, ſed etiam quod eſt amplius uindictam præſumite, me cer
te habebitis præuiũ pugnæ. Eſtote parati, armis, animis, pericula uos fortiores fecerint,
non timidiores; facile eſt iniuriam ſoluere, ſi uirtus ſe recognoſcat.

Caput .III.

HIs dictis accẽdit militũ fortitudinem, quibus reparantibus uallum, plericq; per
ruptra ſubtraxere ſe obſidioni. Nam iam & alimoniæ inopia inceſſebat, &
infracta muri ceſſura machinis arbitrabant. Vnus deinde fons intra urbem, &
ipſe muris pximus erat, quæ res eos in ſummo timore poſuit, ut frequentiſſimi dilaberẽ
tur. Qui uero permanendũ putarũt, pertinaciter præliabant. Interea Romani turrem
altiſſimam ſuffodiẽtes, ui maxima ſubruerunt. Quo caſu cõcuſſa ciuitas, perturbati oẽs
totius urbis pauentes ruinas. Vnde & Chares æger corpore, tanti terrore ſonitus exani
matus, mortẽ impleuit. Romani tñ patefacta urbe, ingreſſu abſtinuere, donec Titus in
greſſus eſt, qui dolore paterni periculi excitus, cum paucis in urbẽ irruit, & maximam
ludæis cladem inuexit. Tantum qui in ſuperioribus erant ſaxa uoluentes, acceſſu pro
hibebãt Romanos: Spicula torquebant, ſagittas iaculabant. A ludæis impulſa facile in
pronũ ſaxa deuoluebant, miſſilia perueniebant: deſcendebant ſagittæ non ſine eoꝝ pe
riculo, quos offenderant. Romanis aduerſum editiora montis iactus ineffícax, conatus
irritus, atq; ipſis periculoſus: cum ſubito orta uenti procella, ludæoꝝ retorquebat ſagit
tas, repellebat ſpicula. Quæ uero Romanus exercitus iaculabat in hoſtẽ, ferebat: ita ele
mentoꝝ ipſoꝝ repagulis, & uentoꝝ turbinibus oppreſſi, ſupremo excidio captæ urbis,
uniuerſi quicũq; illic reperti ſunt interiere. Quatuor tantũ milia à Romanis interfecta,
quinq; milia præcipitio periiſſe accepimus, nulli ætati uenia data.

Chares examinat⁹ ſonitus terrore.

Titus urbẽ ingreditur.

Caput .IIII.

GIſcala adhuc ſola de partibus Galilææ, in ſe hoſtem non conuerterat, qm̃ inco
larũ eius quietiora ingenia, utpote plebis agreſtis contenta ſuis fructibus, ni
hil belli conferebant, ſed multoꝝ coalitu, qui latrocinio uitam exercerent ſuã,
etiam mitioꝝ ſtudia prauis moribus corrumpebant. Erat præterea uir leuis Iohannes
nomine indigena, populi lues, dolis nulli uerſutoꝝ ſecũdus, improbitate parem neſci
ens, cui nunquam defuerat nocendi affectus, aliquãdiu tñ fuerat inopia exercẽdæ iniqui
tatis impedimentũ. Quid tñ definiam haud liquido ſcio, utrum eum indigẽtia texerit
an repreſſerit: doli callidus, fallendi artifex, doctus mendaciis fidem quærere, & credul
tatem compoſitis aſciſcere, qui fallaciam uirtutẽ putaret, & elegantiæ duceret, & charif
ſimos circũueniret: promptus ad conſpirandũ, uehemens ad audendũ, acer ad efficien
dum, conturbator in ocio, deſertor in periculo, aſſuetus latrociniis, bello inſolens, qui
cum perſequi nequiret, fereret tñ parandæ cauſas dominationis. Huic igit animus in
quietus, prompta audacia, quam proceſſus alebant, opesq; ad conſociandam perditorũ
manũ. Vnde cũ eius factione, memoratæ urbis populũ excitari ad bellum Veſpaſianus
comperiſſet, ne totũ exercitum defatigaret, filium Titum cum mille equitibus direxit:
quibus comitatus ad urbem appropinquauit. Sed ubi muros populo uidit refertos, mi
rari ſe ait, quod eoꝝ exemplũ ſequerent ad rebellandũ, quoꝝ excidio reſipiſcere debu
iſſent. Eſto tñ ut primo tentamenta habuerint aliquid præſumptionis, quid uniuerſo
rũ exitia ſpei ferrent? Veniabilis certe fuerit in principio ſpes libertatis. Inexorabilis tñ
eſt in ultimis & deſperatis rebus perſeuerantia. Nam qui nõ exemplo humanitatis, nõ
ſedulo uerboꝝ monitu flectunt, aduerſum eos non uerba, ſed arma neceſſaria ſunt. Mu
tis fiditis quaſi aduerſum Romanoꝝ uirtutem ullos protexerint. Quid aliud pñt clauſi
præferre, circũſepti prætendere, niſi q̃ in captiuitate audaces ſint? Nemini erat loquen
di poteſtas, occupauerat enim oẽm muroꝝ ambitum prædatoria manus: Cauebat Io
hannes ne quis colloquio familiari Romanos inuitaret. Itaq; ipſe p̃ripuit ſermonis rela
tionem dicens; libẽter ſe tractatum ſuſcipere de rebus cõmunibus, nec experiẽdi uſum

Iohãnes indigena pp̃ſi lues

Veſpaſian⁹ Titũ filiũ cũ mille equit⁹ dirigit

declinare, ſi forte ipſe utilia ſuadeat, aut his quæ referuntur acquieſcendum ſit: ſed pro
hiberi ſe lege patria, cum ſuperſit hedomadæ ſacræ dies tractare de pacis cõditionibus.
Siquidem ut mouere arma interdictum, ita etiam illicitum cõſulere de pace feriatis die
bus. Etenim de negocio uerbis ſaltem decernere, & illis ſacrilegium qui cogerentur,
nec illis inultum qui cogerent: Veniam ſe unius diei poſcere, dilationẽ tam exiguam ne
quaq̃ impediméto futuram: Neq; em̃ circũfuſo hoſte, effugium clauſis liberum, offerri
ſibi arbitria pacis, tam æquali optione formidinẽ obeſſe: urgeri ſe interim nõ oportere
ad pacis conſulta, quibus religioni eſſet contra legem patriam non præuaricari: cõueni
re aũt tam liberali pacis oblationi, ut qui præter ſpem ſponte offerat pacem, ne quis pe
riclitetur, euaſuris etiam leges ſuas reſeruet. Hæc ſine dolo Titus allegata arbitratus, re
ceptui cecinit: & reuocauit à muris quos ſecũ deduxerat. Ita Iohannes fugiẽdi adeptus
copiam, nocte intempeſta cũ pleriſq; abſceſſit. Sequebãt etiam mulieres proficiſcentẽ.
Sed quo ulterius progrediebantur uiri, eo plures mulieres uel paruuli relinquebãtur,
deſertæq; à ſuis ſpectabant pauidæ uiam fœminæ. Et cũ iam uiros proprios è cõſpectu
amitterẽt, hoſtem adeſſe arbitrabãtur, ad omnẽ tremẽtes ſonum. Si quis cõcurreret mi
ſere cõuerebantur ſeſe peti, ſibi catenas iniici trepidãtes, quaſi iam præſentes eſſent, qui
timebantur. Titus itaq; iuxta conuentum iam ſole infuſo, ad urbẽ cũ exercitu contẽdit,
aperiuntur portæ, egreditur populus cum exultatione, & Romanos cũ leticia ſuſcipit
& alacritate: abeſſe gaudens peſtilentẽ uirum, fugiſſe per noctẽ, ſibi liberam facultatem
datam: Orare ſe ueniam ne fraudi ſibi eſſet eius fuga, quẽ tenere ſine ſuo exitio nõ poſ
ſent. Ille dilatione uindictæ conſolatus, cõſummati negocii celeritate, ad cõprehenden
dum Iohannem è ueſtigio plurimos miſit, ſi forte eum cõſequerẽtur. Ipſe urbẽ ingreſ
ſus minis magis, q̃ ſupplicio affeciſſe cõtentus pacis pturbatores, remiſit omnibus ne qs
uel odio, uel domeſticis excitatus negociis, inoxios in inuidiam deduceret, & grauiſſi
mi criminis pulſaret atrocitate: cũ multo tolerabilius ſit id qd ĩcertũ eſt formidini parti
cipis cõſcientiæ derelinquere, quàm cõdemnare innoxium. Sæpe em̃ reũ corrigit me
tus, pœna autẽ innocentis ſine ullo remedio correctionis eſt. Iohãnes itaq; nõ eſt reptus
ab his quos direxerat Titus, ſed reperti q ſequebãtur eum, paruuli uel mulieres ad duo
milia ferè interfecti: tria milia autẽ infirmæ ætatis & ſexus, ubi ſatietas necandi facta, ca
ptiuitati adiudicati ſunt. Cuſtodiam militarem ciuitati impartiuit. Itaque Galilæa om
nis in poteſtatẽ Romanam deducta. Nam & Thabirius mõs, cuius altitudo triginta ſta
diorum, uertex autẽ ipſe campeſtris. XX. & tribus ſtadiis iacet. Penuria aquæ ab aliis de
fertus, ab aliis orata uenia Romanis traditus: licet uirtute quoq; & ĩduſtria Placidi, cui
id negocii à Veſpaſiano cõmiſſum fueraot, mnis cõuenarũ turba, dum cedentẽ ſeqũtur,
& arte reuocantẽ gradum, perurgeret, campi medio circũfuſa refugium amiſerit, peſtẽ
inuenerit.

Iohannes nocte ĩtẽpeſta abſceſſit.

Caput .V.

HActenus circũuagari licuerit, dum templi ſancti à maioribus conditi, & ſacræ
legis cõtagia refugientes, circa alias urbes ſtilũ occupamus: ſed tempus eſt iam
ut quæ Hieroſolymis geſta ſunt adoriamur, nõ ingenio freti, ſed ne patriæ legi
ueteriq; cultui, noſtri doloris uideamur negaſſe miniſterium: fuerit in illis licet umbra
non ueritas, ſed tamẽ umbra deſignat ueritatis ueſtigia. Habet enim picturæ liniamẽta
umbra, fulgorẽ non habet, nec ad ſummaã perfecta eſt manũ, ſed diligenter intuẽtibus
futura exprimit: & ideo minus delectat figura, plus illicit gratia. Vnde placuit rerũ arbi
tro abolere uetera, noua condere: ut ueritatẽ ſequerẽt, q̃ per anguſtias infidelitatis ima
gines nõ ſequebãtur.

Adorit ea q̃ Hieroſolymis geſta ſunt.

Caput .VI.

FVgiens (ut ſuprà diximus) de Galileæ partibus Iohannes, ad Hieroſolymitanã
urbem ſe cõtulit, & quaſi quædam peſtis, inficit animos cõpluriũ, qui ex diuer
ſis regionibus principes flagitioꝝ, eò quaſi in ſentinam confluxerãt. Hoc em̃ illi
urbi maioris cauſa excidii fuit, quia quod ſceleribus ſuis deferebant perditi, ut eò con
uenirent. Plericq; ubi uel tutiores ſe fore crederent, uel inſolẽtiores ad flagitia coacerban
da fidei deferre æſtimabant. Recipiebantur itaq; paſſim, quaſi pio tẽpli amore defẽſum
uenirent. Hæc ptima labes malorũ: Hinc oppreſſa eſt paucorũ manſuetudo per pluri
morum inſolentiam; hinc itum in cædes, cũ minus parceret alienus; hinc conſpiratum;

ut legis ſolennia negligerent, ſacerdotia à bonis ad improbos deriuarẽtur, ꝙ hominibus nõ ſolum à pio cultu, ſed ab ipſa legis cognitiõe peregrinis, quod ſanctũ eſſet ignorabatur. Vincti ſunt primo regali genere uiri, qui reſiſtebãt, quo cæteri metu cederẽt: deinde necati, & ut flagitium uelaretur, quos ſine iudicio peremerant, miſſis in carcerẽ ſicariis, eoſdem affícto crímine proditionis interemptos, emẽtiebantur. Pertracti itaq; uniuerſi metu, quod homines potẽtes atq; innoxii Antipas, Lebias, & Phoras tam facile oppreſſi forent, ꝙ nec iam audebãt reſiſtere. Hinc eò proceſſum, ut ignobiles atq; indignos ſubſtituerent ſacerdotũ principes: ut quibus nulla emerẽdi honoris gratia ſuffragabatur, contra meritũ ſuum adepti ſacerdotia, ad omne nefas cõferẽtiũ arbitrio ſubiicerentur: ſed cũ obuiarent ſacerdotales uiri, & maxime Ananus cæteris ſenior, ne per gratiam donaretur ſummi nominis prærogatiua, ſortitò creari principẽ ſacerdotum expetunt, in quo nihil gratiæ, ſed diuino iudicio cõmitti ſortis euentus æſtimaretur: & reuera prætẽdebant ueterem cõſuetudinem, qua ſubſtituẽdos in ſacerdotii príncipatum mos erat ad ſorrem uocari: euidenter autẽ ſolutionem legis operabantur. Cum em̃ lex ſacerdotalis ſucceſſionis uiros ad ſortem legeret, illi ad ſpeciem de ſacerdotalibus tribubus, unũ (Emachim nomine) præſentem ſtatuunt, & ſortem agi præcipiũt. Tunc Phanis quidam ſorte exiit filius Samuelis incanus uir, cui non modo per príncipes ſacerdotum ducta ſucceſſio nulla ſuppeditaret, ſed ne ulla quidẽ ſcientia muneris ſacerdotalis, eo quod ruri uacaret: & ideo quod eſſet princeps ſacerdotũ, incognitũ habebat. Denq; attracto ex agris, & reluctanti quaſi in ſcena alia perſona imponitur, induit̃ quoq; ſacratum ueteri more amictum ueſtiũ. Decetur in tempore quid eũ facere oporteret. Ita ſortis euentu expoſita eſt nequitia ſeditioſor̃, ut ad imperitum & agreſtem, tanti ſacerdotii functio deduceretur. Sed illis ludibrio erat circũſcriptio ueteris ſolẽnitatis, ſacerdotibus dolori: qui irrideri legem à perditis, flentes ingemiſcebant. Ipſi tamen freti pietatis autoritate, & bonorum indignatione cõgregant ſeſe, & ſuper pturbatores irruũt. At illi cum & cauſæ, & numero diffiderẽt, ad templũ quaſi in arcem confugiẽtes, uelut caſtrum quoddã ſibi conſtituerũt ad repellendam irruẽtis populi multitudinẽ: ac primo ante fores templi, atq; in ipſo ueſtibulo ſiti, aduerſum populum præliabãtur: ſi quis uulneratus fuerat, interiora templi petebat, illic ſanguinẽ ſuum fundẽs interno limini, & cruenta pauimentis ſauciosiora detergens hulcera, fibrasq; patẽtis uulneris, ueſtibus his, quas nõ liceret illis cõtingere fouebantur. Bellum erat intra urbẽ, bellũ intet ciues, bellũ ante templũ, ne hoc quidem reueriti latrones, cũ à populo inſtantius perurgerẽt, intra ipſum tẽplũ ſeſe receperũt, & clauſere ilico fores: Quo obiectu reuocatus eſt Ananus, ne uideretur bellũ tẽplo inferre, & ſacratas religione maiorũ perrumpere fores tẽpli, reflexit impetũ plebis, & ſex milia uirorũ in porticibus cõſtituit, qui muniri armis prætenderẽt ſolicitam adhibentis cuſtodiã. Paulatim tamẽ molliuit animũ ut paci cõſuleretur, eo ſtudio maxime, ne templũ ſanguis ciuiũ cõtaminaret: ſuaderet quoq; mittendam legationẽ, pacis ſequeſtram, ut bellũ inteſtinũ deponeretur. Aſciſcit Iohannes ad exequendã legationẽ ſuſpectæ fidei uir, & affectandæ potentiæ ſuccẽſus cupiditate: ſacramẽtum petit̃, non abnuit, ne damnũ periurii pateret̃, ſi negaſſet. Simulabat ſe plebi fauere, ut circũſcriberet. Quid plura? Pergit, de pace pauca p̃mittit, plura ſubtexit, ad belli incentiuũ: dicẽs noſe pacis, bellum inuolutũ, latere inſidias, Ananũ Romanis uẽbem tradere, quo ſolẽnitas ueterum diſſolueretur, legis abrogarẽtur p̃cepta, cõponens è diuerſo omnia: atq; inuidiã in principẽ ſacerdotũ referẽs eor̃, quæ ipſe meditaretur. Callide etiã quos ſciebat illorũ, qui cõcluſi erant eſſe præſules & factionis príncipes incitabat, parere mortis formidine, aſſerens ꝙ ipſis ſpecialiter Ananus exitiũ cõpoſuiſſet: ueniſſe ſe, ut fraudem manifeſtaret. Mature ſubſidia quærẽda, priuſq; ab eis pœna reposceretur. Quid plura? pacis medius bellũ accendit. Eleguntur qui Idumæos ad p̃liũ rogent: genus mobile, inquietũ, inſolẽs, promptũ ad diſcordias, rer̃ mutationibus lætũ, periculi improuidũ, præceps ad prælíũ. Itaq; ſine mora flexi ueniũt, cõgregantur. XX. milia uiror̃, utpote nullis intenta terrar̃ cultibus, ſed parata latrociniis. Nec latere potuit Ananũ aduentus Idumæor̃. Denicq; portã claudi iubet, ne cũ tumultu ingrederẽtur, ſed ſi fieri poſſet ueritatem cognoſcerent, bello renuntiarent.

Phanis agreſtis in ſacerdotem cõſtituitur.

Vndiq; bellum.

Reuocatur Ananus.

Aſciſcitur Iohãnes ſuſpectæ fidei uir

Caput .VII.

Ascendentes itaq; príncipes ſacerdotũ mur̃, Idumæos de turre alloquebãtur: maximo eſſe miraculo ſibi, quod tam cito irretiti mendaciis cauſas, quas nondum cognouerant, armis perſequerent̃; cũ oportuerit eos prius diſceptatores eſſe negocior̃, q̃ bellorum præliatores: & præ cæteris merita cognoſcere, q̃ arma ſumere: & arma aduerſum uiros ſui generis, ſui cultus, ſuæ ſolẽnitatis, nullis amplius irrogatum iniuriæ q̃ Idumæis, qui ad ſocietatẽ flagitiorũ tam grauiũ concitarentur. Quid em̃ aliud ab his niſi paricidiũ aduerſum ciues, ſacrilegium aduerſus templũ depoſceretur? Non ſolere diuerſa inter ſe ſtudia, diuerſosq; mores cõuenire. Similitudo em̃ mor̃, facit uoluntatũ ſocietatẽ, & cognata ſtudia ſibi nectit. Nequiſſimos homines qui latrocinio ſumptũ exercerent ſuum, arrogaſſe ſibi ut Idumæos ſibi ſocios accerſirẽt: tm̃ abhorrentes ab eor̃ propoſito à quibus rogarentur, ut illi patriæ ſuæ bellum intulerint, uos uero obſecrauerint, quaſi alienam urbẽ defenſum uenire. Nihil uobis cõmune innoxiis cum prædonibus: nihil cõmune ſobriis cum ſe inebriãtibus: Vtinãq; uini eſſet illa ebrietas, & nõ furoris. Qui ubi ſe flagitiis ingurgitarunt, diſſipãdo proprias ſucceſſiones, diripiunt aliena, & male parta nequius diſſipant, deterius effundunt. Nullus rapiendi finis, quia nullus abliguriendi modus. Vbi ſe uino infuderint, & impleuerint ebrietate, publicor̃ eructant crapulam negocior̃, ut noſtro rurſus ſanguine inebriẽtur, & ſanctæ illudant religioni, quæ uobis ſemper uenerationi atq; reuerentiæ affuit. Fugite igit̃ cœtus paricidales, & auſus ſacrilegos deſtuite, deferite latronũ cõciliabula. Vocati eſtis ad cõſortiũ ſceleris, uenitis ad remedium patriæ. Videmus ornatiſſimũ populum, quẽ uenire decuit publico rogatum conſilio, ut urbi ludæor̃ præſtãtiſſimæ (quæ totius gentis metropolis habeatur) aduerſum hoſtes auxilio foret. Sed & ſi nos defuimus petitiõi dum pacem ſperauimus, & fatigare uos ꝓpere uoluimus, qui excitatoribus belli pacem offerabamus: tamen uos quaſi diuino arbitrio ueneritis, conſulite in medium, & exhibete partis utriuſq; arbitros: Quærite unde cœperũt exordia tumultus, qui cecinerint quietæ urbi claſſicum, qui effuderint præſtantiſſimor̃ ciuium ſanguinẽ, quibus autoribus pœna exacta de indẽnatis ſit, qui nobis ante Romanos exitio fuerint, aduerſum illos bellum parabamus, & hos iam hoſtes patiebamur: quorum igit̃ cũ Romanis ſuſpecta gratia eor̃, qui Romanos uindicant, an eorũ qui Romanos repellũt? Grauiora hæc certe nobis, q̃ Romanorũ prælia: ab illis em̃ pro libertate morimur, ab iſtis quaſi p ſcelere iugulamur. Simulantur innoxii criminũ proditionis, & poſt mortem calumnia cõponitur: cum cognitio pœnã præuenire ſoleat, nõ pœna cognitionẽ. Quid em̃ prodeſt defuncto abſolui, cũ iudicio iam nihil debeat? Suſcepimus tamen etiam ſortem huiuſmodi, ut poſt necẽ de innocẽtia quæratur, & libẽter apud uos quoq; cauſam agimus noſtræ defunctorũq; integritatis, qui ſtatis armati p aduerſariis: ita nulla argumẽta calumniantibus ſuppetunt, ut apud uos quoq; grauiorẽ cauſam habeant, qui tam cito crediſtis: bonus em̃ iudex circũſeptum ſe eſſe mẽdaciis dolet, & eo eſt fallẽti infeſtior q̃ appetitior. Quod temere ſe impulſum, ut falſis crederet, ulciſcendum arbitrabatur. Igitur nobis integrũ examen ſeruate, & colligite ueritatem, nõ ex contexione uerborum, ſed ex ſerie negociorum. Primo omniũ, cur Romanis proderemus patriam, quos potuimus & nõ laceſſere, & forte oportuit fieri, ut nõ excitaremus uniuerſarũ uictores gentium: ſed hoc non eſt iam præſentiũ partium deliberare. Superioris fuit temporis eligere, quid ſequeremur: nũc oportet pro libertate occũbere. Præſtat em̃ pro patria mori. Cõmodius fuit ante bellum, pacem morti p̃ferre: Sed quia bellum in ceruicibus, multi iam ex fratribus capti: alii necati, aliis dolor ex mortuis, gemitus ex reuinctis: eligenda magis libera mors, q̃ uita captiuitatis. Suppetit tamẽ moriturís, falſi criminis abolere infamiam proditionis. Apud uos Idumæi cauſam agimus, prodantur cõſcii, deducantur in medium nuntiorũ interpretes: Si tenẽt, uindices ꝓdant: ſi nõ tenent, quid accuſant, & uanis inſimulant ſuſpicionibus, quas ipſi ſibi cõpoſuerint? nõ debẽt arguere, qđ non poſſunt probare. Sed quia accuſare non audent, diſſipare per uulgus deſiderãt: & ideo ad bellum proſiliunt, ne in iudicium uocentur. In bello em̃ contentus furor eſt, in pace ueritatis examinatio. Adſumus en primis ſupplíciis, nos ſpõtanei offerimus, ſi tamẽ ali

Similitudo morum.

Eligẽda magis libera mors q̃ uita captiuitatis

quis accusator prodeat: aut si in populum inuidia torquet, quærite diligentius quid cõ
silii fuerit in cœtu publico. Nónne ut bello instructa parantur agmina, aut pro liberta
te unusquisq; patriã iuuaret? Aduersum ipsos certe latrones quid deliberatũ fuerat, ni
si ut pax conueniret? Exasperauerat publicam indignationem dolor singulorum, inno
centum sanguis, mulierũ gemitus, paternorum statutorũ præuaricatio: increpuit gemi
tus uniuersorum, quia unusquisq; sibi similia pertimescebat. Ad indignissimos facere
dotia deferebantur, peti cœperũt uocibus: illi lapidibus plebem cædere, telis necare, ex
arsit publicus dolor: illi in templũ latronum sibi receptacula constituerũt. Itaq; pacis lo
cus reuerendus etiam gẽtibus, & domiciliũ sanctitatis factũ est prædonum conciliabu
lum, & quò ex omnibus terrarum partibus confluebatur, ad cultum festæ celebritatis, ibi
nũc stabula quædam ferarũ sunt, humano cruore madẽtia: licet nobis hæc quærere, uel
armatis sine lege belli. Tamẽ fuit plerunq; inter arma iudicium, & iustitia deposuit bel
li instrumẽta, compescuit turbas æquitatis sentẽtia. Potestis hæc arma ad defensionem
urbis conuertere, quæ sumpsistis ad euersionem: Licet etiã introire sine armis, audire, &
perconctari omnia: si quod remissum aduersum hostem reperitis, proditionem putate.
Quod si neq; uindices uos, neq; arbitros exhibere uultis, quid miramini, si portæ arma
tis non aperiuntur? Non iste aduersum cognatus, sed aduersus arma clausæ sunt. Bellũ
deponite, & portæ patebunt.

Caput .VIII.

HAec ubi sacerdotes locuti sunt, & maxime Iesus cæteris senior post Ananũ, tã
tum qui secundo loco fungebatur, indignãtibus Idumæis quod non continuo
urbe recepti forent: Simon unus de ducibns Idumæorũ, minime (inquit) si el
ues sæuiunt, & clausos tenẽt, qui nationi sociæ portas clausere, & non patiũtur consor
tes & principes suos ingredi, nobis de muro loquuntur, & quasi aduersarios muris re
pellunt, quos amicos habebant? Quis dubitet, q; parẽt suscipere Romanos, & fortè co
ronare portas quando illi ingredientur? quæ maior iniuria? Patere nẽpe omnibus ho
minibus ista ciuitas solet, causa cultus & obseruãtiæ: nobis solis intercluditur, quasi ho
stibus, soli abdicamur, soli repellimur. Simulãt se nostrum petere iudicium, quos ne li
mine quidem dignos urbis putarunt. Lateant quæ aduersum illos gesserunt, nostræ in
iuriæ testes & iudices sumus. Aduertimus quid clausi patiantur, quando nos arma iu
bemur deponere: & credibile esse potest, quod eorum expectetur sententia, quorũ su
specta est fides. Festinemus itaq; eripere clausos, quibus templũ carcer est factum, ne ser
uentur usq; ad aduentum exercitus Romani, & captiui tradantur Vespasiano. Aufera
mus à templo obsidionẽ, custodes deterrimos remoueamus, qui neminẽ uel ad purgan
dam aluum egredi sinunt. Si quis introferre cibum clausis desiderat, prohibetur: si quis
exire, ad mortem rapitur: crimen factum est cultus religionis.

Caput .IX.

HAec audiens cessit Iohannes, considerans auersa dei uoluntate frustra sese obni
ti: quando quidem domi foris q; hostilia streperent agmina, & gemina ex parte
ciuitas oppugnaretur. Fremebant Idumæi quod excluderentur. Machinaban
tur in templo siti, quomodo iungerentur Idumæis: hos angebat metus, ne Idumæi an
te effectum abirent: illis extorquebat pudor propositũ regrediendi. Et iam penè obre
pserat diffidẽtia, cum subito nocte orit procella intolerabilis, tẽpestas atra, fremũt uẽ
ti, cœlũ inhorrescit, uis imbriũ multa infunditur, terribiles choruscationes, tonitrua in
mania, terraq; mugitus, ut solui mũdus æstimaretur. Quis crederet plus nouasse istud
intra urbem positis, q̃ extra urbem degentibus? cum utiq; hi tectis muniti forent, illi ob
secti ad imbres: sed amplius terruit iniuriæ metus, q̃ ipsa iniuria. Deniq; illi q nulla ha
bebant refugia tectorũ, clypeis sese tegebant manentes in officio, nec dilabẽtes: isti cir
ca domos suas, quisq; dispersi locũ dederũt, ut ab his, qui intra templũ erant, portæ apl
rentur: Anceps tñ & diuersa populi sentẽtia: Alii deũ summũ indignanté Idumæis, tẽ
pestates mouisse arbitrabant, q; aduersum principes suos armati uenerant: Ananus & p
fundiora seniorũ ingenia, cõiectabant Idumæos iniuria sui amplius excitari in sociorũ
perniciem. Deniq; solicitior cæteris noctibus, Ananus illa nocte nõ fatigatione corpis,
sed animi magis desperatiõe ac resolutiõe cessit, rebus aduersum se fluctuãtibus, &

tantibus in excidiũ suum mũdi procellis: nec reuisendas putauit custodias, quasi daret
autoritatem delabendi quò cuiq; esset sentẽtia. Quam occasionẽ nacti qui in templũ re
fugerant, surgẽtes secuerunt uectes portarum. Cooperatus est illis fragor cœli, ut fera
rum sonus nõ audiretur, & tumultus egredientiũ. Deinde ueniẽtes ad murum, portã
quæ uicina erat Idumæoꝝ, cœtibus reserauere. Vltimus ille dies uniuerso populo fuit
set, si nõ ad templum, q̃ ad urbis signum dirigendũ putassent. Sed quia metuẽtes sibi q
intra templũ clausi tenebantur, ne cognito ingressu Idumæoꝝ, in ipsos circumfusæ ple
bis impetus fieret, ut uindictam morituri exposcerent, rogauerunt ut ipsi primitus cla
di eximerentur: tunc postea liberatis ipsis & coniũctis uiribus, in populũ effunderẽtur.
Deflexere ad eos qui legatos miserant oratum auxilia saluti, simul ut insperatæ merces
irruptionis autoribus eius, hoc munere potissimũ repẽderetur. Quod ubi processit ex
sententia, simul omnes à templo quasi quodam castro effusi, extenta acie quoscunq; re
perẽrãt dormientes, alios perterritos, alios totis cædebant uiis. Nihil proderãt preces,
nil lachrymæ, nil insignia honoris, nullorũ meritoꝝ gratia, omnes passim iugulabãtur.
Deniq; uidentes bestialem in persequẽtibus immanitatẽ, quod nulli parceretur, ipsi se
illaqueabant miserabiliore (ut mihi uidetur) exitu, q̃ si ab hoste perimetent: quia uo
luntaria mors immanitati ascribitur, informis laquei nodus etiã pbro datur. Sed quis
consilio locus, ubi tantus erat metus suppliciorũ, cũ metueret unusquisq; nõ mortem,
sed cruciatus ante mortẽ, quibus mors remedio foret? Redundabat undiq; sanguis, &
maxime circa templum, quia ibi congregati erant qui clausos custodiebant. Reperta ita
q; illo die cæsorum. VIII. milia quingenti uiri, Inde conuersi ad urbẽ, sicut gregem quẽ
dam pecorum, ita homines quoscunq; obuios habuere interimebant. Erat miserabile
spectaculũ intra urbem, omnibus antè reuerendam, bellũ geri, perniciem iniustã pau
peribus ac debilibus inferri. Sane iuuenes ac ualidiores in carcerem retrudebant, quos
factioni idoneos arbitrabantur: sed magna uirtute pleriq; omnia supplicia malebant sub
ire, quàm ut perditis sociarẽtur. Nec modus erat ullus, nec pudor: ita furebat rabies im
manitatis. Pòst ubi defuere uisi, processu tẽporis causas sibi simulare cœperũt perimẽdo
rum, quo ad iudicia reos ducerent, nõ ut requireretur iustitia, sed ut crudelitas excitare
tur.

Caput .X.

ERat in ciuitate Zacharias qui odisset improbos, nec se misceret flagitiosis, diues
opum, quarum illi abundantiam, uel ad dissoluẽdam factionẽ suam efficacẽ opi
nabantur, uel ad prædam sibi huberẽ: hunc proditionis crimine accersendũ pu
tarunt. At ille ab huiusmodi integer cõscientia, adesse sibi cœpit cum libertate, ut nõ so
lum diluere obiecta, uerũetiam reos ipsos maximorũ astrueret flagitiorũ, apud septua
ginta uiros dicebatur negociũ. Absoluunt omnes, quia nihil quod affine esset sceleri, p
ferebatur. Verum illi irruentes & ipsum pcipitant in profundum, & perturbãt iudices,
non solum cũ iniuria, sed etiam cũ periculo: ut eorum exemplo cæteri in reliquũ caue
rent, cõstantiam in iudicando aduersa eoꝝ uoluntate assumere. Rursus tamẽ ne quis ab
solueretur, ipsi irarũ suarum exequutores, quos libitum erat sine iudicio necabant. Cæ
sus Gorgon uir gratus & amabilis, Niger quoq; Paragites, qui inter propugnatores Iu
dææ ad tuendã rei summã fuerat electus, bellator uir, ut etiam uulnerũ cicatricibus uir
tutis insignia præferret, rapitur ad mortem: & cũ se extra urbẽ duci uideret, nõ iam pro
uita, sed pro sepultura cœpit rogare. Ac ne huius quidẽ tam miserabilis petitionis, re
sponsum accepit cõueniẽs, misericordi, æfingebantur calũniæ. Si quis se redimebat, in
nocens erat: qui nõ offerebat pecuniam, tanq̃ reus feriebatur.

Zacharias

Cæsus Gorgon uir gratus & amabilis.

Caput .XI.

DVm hæc Hierosolymis agũtur, Vespasianus interea partes alias gẽtis Iudææ
debellabat: Peruenit ad eum, quæ seditio esset Hierosolymis, quas domestícis
præliis neces sibiipsi irrogauissent, quæ supplicia ciuiũ exacta à ciuibus, horta
ri pleriq; ut eò pergeret, ne quid triũpho Romano & suæ gloriæ decerperetur. At ille
moderatus & prouidus uir, qui non id ex usu uulgi accõmodum existimaret, sed quod
altiore cõsilio rei summæ cõducere arbitraret, referre illa suadẽtibus cœpit: Non semp
præliis iuuari rempu, sed plerũq; etiam armis depositis laudẽ parari, & debitũ patriæ

Vespasianꝰ moderatꝰ & pudus uir.

solui. Quid interest quomodo uincat hostis, nostróne an suo ferro? nisi quod suo fine Romana inuidia prosternit. Non enim possunt de nobis queri, cum se ipsi consautiaue rint, simul q̄ iusta nobis bella mouerint, significant, quando nec ipsi sibi parcunt. Vindictam hanc de cœlo uideri, ut furore insaniat qui Romanos lacessiuerint. Sed si quis deos rogari aliquid gloriæ nostræ asserit, cognoscat præponderare sæpe remedium cum silentio, q̄ prælium cum periculo. Deniq; noster Maximus cunctando magis fregit Annibalem, q̄ præliando. Etli Scipiones subegerunt Africam, tamen communis belloꝝ cū multis uictoria: Maximo soli datum ꝙ cunctando restituerit rempubli. Plus itaq; est seruasse Romanum imperium, quàm propagasse. Aequemus tamen merita uirtutū. Non minora utiq; in ipso bello sapientiæ commenta sunt, quàm insignia fortitudinis. Pereant ergo suis armis, nihil laudis diminuit, & plurimū uictoriæ nostræ adiungit. Nesciunt suos seruare, quibus nos parcimus. Quid, ꝙ si imminere cœperimus, fortasse inter se resipiscant, atq; in gratiam redeant? Quod non uereor, sed aduersus uestram sententiam profero: aut si pmaneat seditio, uideant ipsi sese expugnasse, nihil Romanū egisse exercitū, manus nostræ ociosæ fuisse, uictoriam non uirtute nostra, sed hostili internitione inter se paratam. Itaq; hoc prudentius consilium, ut absentibus nobis sæuiant in exitium sui, ne quis putet eos nostris magis, quàm suis exercitos factionibus. Tunc melius approbinquabimus, ubi uictor supfuerit, qui nostro accedat triumpho. Certe ueniant ad nos qui fugiunt suos, inueniant apud nos salutem sibi, quos suoꝝ pestis exagitauerit.

Fabius Maximus cūctādo uicit Annibalem.

Caput .XII.

NEc fefellit opinio Vespasianum: nam qui poterant pretio se redimere, ut dimitterent, ad Romanos confugiebant. Repleta erant dilabentium strata uiaꝝ omnia, omnes semitæ, relaxabant diuites: pauperes interficiebant, quibus pecunia deerat ad redemptionem. Multi etiam extra urbem insidias & latrocinia pertimescebant, & maxime inopes, quibus comitatus deerat. Pari itaq; foris & domi ꝓposito sibi periculo: utroq; pnicioso. Plerisq; tñ patrii spe sepulchri, mors apud suos tolerabilior æstimabat.

Caput .XIII.

VBi strage maxima populoꝝ, metus in omnes sparsus, subditos factioni fecit uniuersos, non contentus communem cum principibus exercere factionis lo hannes potentiã, tyrannidē affectare occœpit, & parem indignabat destrue re. Itaq; aliosꝝ statuta, nihil nisi quod sibi libitum foret, ratum habere: paulatim sibi asciscere stipatores, artifex dolo quos uellet & fraude circumuenire, obligare pecunia, terrere potentia, quibus artibus plurimos sibi associauerat. Rursus non deerant qui uel periculoso studio seruitium detrectarent, cum præsertim dñatione assueti, tolerare seruitutem nequirent. Decernebant itaq; in una urbe tria genera exitialium calamitatum: tyrannides, bellum, seditio, quaꝝ unaquæq; non unam, sed plurimas urbes deleret. Ex tribus tamen leuius bellum erat, & iustus hostis tyranno, aut factione tolerabilior uidebatur. Accessit his quartum genus sicariorꝝ, qui occupatā tyrannicis motibus, aut seditionis multibus urbē uidentes, uicina omnia populabant, & asportabant omnia. Mulieres & paruulos qui laborem itineris, uel sexus uel ætatis infirmitate ppeti non poterant, necidabant. Septingenti itaq; numero pempti, conuectatum in castella frumenti. Irruebant agris, urbibus, templis, prædas agebant, necandoꝝ occasio non ptermittebat: agminis specie latrocinium excitabant plures, quàm usus habebat latrocinandi. Latrocinii sæuitia bellum aceruabant, sine uenia deditionis, aut susceptionis indulgentia.

Tria gña exitialium calamitatum,

Genus sicariorum.

Caput .XIIII.

ROgat itaq; Vespasianus ut ad remedium ueniat, à quo excidium metuebatur. Contendit Gadarā, ubi opulenti plurimi, qui patrimonii sui causa, magis magisq; latronum insidias & incursus pertimescebant, & ideo ad Vespasianū oculte miserant, ut ad se appropinquaret, quo ciuitas à latronibus erueret. Affuit exercitus Romanus, quem uidentes Gadarenses cōfugiendi uotum habebant: sed qua uia inexitiabile id sibi afforet, non reperiebant, ne in discedentes insurgeret factio, atq; uniuersos deleret. Non præterit tamen legatione Gadarensium inuitatum Vespasianum, eiusq; legationis conscium, utpote urbis primorem nomine Dolosum, quem capientes interemerunt, atq; ulti iniuriam, egressiq; urbem in abdita & munitiora sese contulerunt. Gadara Romanis tradita: cum ingenti plausu susceptus est Vespasianus. Is continuo ad persequendos, qui refugerant, Placidum direxit: ipse reuertit in Cæsaream.

Caput .XV.

PLacidus præmissis quingentis equitibus, fugientes insecutus, coēgit eos in uicū, qui proximus erat, concedere: in quo electoꝝ pube iuuenum reperta, audaciam sumpsere ut insurgerent in Romanos. Quæ res illis cladi fuit. Nam circunfusis equitibus, à uico excluſi, sine ullo cædebant impedimento. Et dum alii conferti sese recuperent, ante limina portaꝝ trucidabant. Cæsoꝝ cadaueribus aggregata moles, adæquauerat murorum altitudinem. Romani alios sagittis figebāt, alios sautiabant diuersis missilibus: ad postremū castellum expugnauere, ibiq; omnes, nisi quibus elabendi facultas fuit, interfecti. Alii fugientes, ingentem famam Romanæ uirtutis, suis sermonibus exaggerabant, maiora sibi quàm hominum uisa corpora, nullam resistēdi cuiquam aduersum inuictos fiduciam. Vnde perterriti omnes fugere ilico, nec solum uicina & finitima, sed etiam Hiericho urbs, quæ propter incolæ multitudinis agmina, spem cæterorū fouebat, reliquebatur. Placidus rebus ex sententia fluentibus, eos quoq; per equites insectatus, alios confertos, alios palantes sternit usq; ad flumen Iordanem: maximū quoq; numerum ad ripam fluminis reperit impeditum transitu: tunc forte prædictus amnis imbribus auctus, aut resolutis niuibus intumuerat. At illi, ubi Romanos adesse uiderūt, parant sese, & ad fluminis oram stipant. Necessitas intercluso fugæ subsidio, remedium in manus uertit, & impetu facto multi, supra pauciores equites arietantur: illi arte nota & ueteri militiæ more, inter equitantes dissecare hostium cuneum, dissoluere globos, fessos urgere, cedentes sequi cœpere: hinc alii ferro hostiū, alii suo, quod conferti, in unum atq; in se relisi incurrerant, interficiebantur. Alii in flumen ruebant, quod ipsa sui ruina, & alius alio impliciti demergebantur. Plericq; etiam æstimantes quod possent prætergredi, sese fluuio dabant. Quos paululum progressos sorbebat gurgitum uis, aut fluminis ictus abripiebat. Et siqui natandi usu super aquas processerant, ac fluentis subter labentibus se suspenderant, aut arborum ramis impediti qui fluuio deducebantur, aut ipsis caudicibus oppressi, animam ponebant in flumine. Sæpe etiam nandi indoctus, ubi natantem apprehendisset tenebat, ut ipse pariter euaderet, & astrictum brachiis defatigabat, donec uterq; mersus, alter alteri exitio foret. At siqui forte secundo amne decurrens euasurus æstimaretur, irruebat sagittis, ac subito resupinus, cessantibus brachioꝝ remigiis, interibat. Fuere etiam qui natare nescii, dum expertem doloris mortem requirunt, edito ripaꝝ toro, in fluuium se excuterent uoluntarii: Alii arenoso ingressi littore, merso uestigio deprimebantur: plericq; etiam saxorum teretium lubrico, aut uadosis offensi locis, instabili fluctuantes gradu fluentis sequentibus obruebantur. Cæsa ferro tredecim milia: innumerabilis autem multitudo fluuio consumpta, præda ingens de ouium gregibus, & camelorum atq; asinorum & boum parta: quæ licet strages hominum maxima fuerit, tum uero maior æstimabatur, quia non solum regio omnis, repleta erat cadaueribus humanis (cum dispersi ac palantes quibuscunq; in locis comprehensi fuerant, interimerentur) uerumetiam ut Iordanis ipse defunctorum corporibus obstructus, cursus proprios dirigere non posset. Asphaltites quoq; lacus cruore & uisceribus defunctorum mutaret naturæ suæ speciem, in quem omnia quæcunq; Iordanis attraxerat inuehebantur. Deniq; nonagintaduo milia, & ducenti illa die Iudæorum perisse æstimati, à quingentis tantummodo equitibus, & tribus milibus exercitus pedestris. Progressus quoq; ad ulteriora Placidus, Abilam, & Iuliadem, & Betesmon, & omnes uicos loci ipsius, usque ad Asphaltitem lacum Romano imperio restituit. Scaphis quoque imposuit milites, à quibus uniuersi, qui in lacum memoratum confugerant, extinguerentur.

Cæsa ferro tredecim milia

Nonagintaduo milia & ducenti Iudæorū una die periere.

Caput .XVI.

ITaq; & hæc omnia usq; ad Macheruntem recepta: Vespasianus tamen tempus præfixum opperiebat, quo metropolim totius Iudææ, exercitu Romano adoriretur: interea occupato rebus sibi creditis, motus ex Gallicanis partibus insinuantur, quod à

Nerone potentes quidam Romanæ militiæ uiri desciuissent. Quo comperto, cupiens intestina bella ac summæ rei, totiusq; Romani imperii periculum, confecto in oriente bello; tumultu, leuare: ut rerum secunda; nuntiis, motus omes Italiæ uel comprimeret, uel præueniret: ubi primũ sæua hyems temperata ueris principio, cum maiore parte exercitus de Cæsarea iter mouit. Excepit eum Antipatri nomine ciuitas appellata. Inde procedens exurebat uicos, necabat eos quos reperiebat alienos: ac maxime Idumæis uicina quæcunq; offenderat, depopulabat: q̃ inquietum genus hominum potius bellis, q̃ ocio uel quieti amicum foret. Duos quoq; Idumææ uicos *Lygarũ & Capartorẽ, eorumq; incolas comprehendens, maxima strage labefactauit. Siquidem supra decem milia uiro; peremit, mille captiuos abduxit, reliquum uulgus expulit, ut ibi constitueret manum suo;: quia montana loco; regionis eius latrociniis infestabant. Ipse cum exercitu Amathunta repetit, quæ de aquis calidis uocabulum sumpsit, quod aqua; uapor Syro sermone Amathus appellari fert. Thermæ ergo græce dicit, eo quod calidũ fontem habeat intra muros. Deinde per Samariam iuxta Neapolim in Hiericho contẽdit, ubi occurrit ei Traianus multam manum agens, ex his qui ultra Iordanem siti Perææ regionis populi, in ditionem Romanam uicti reuerterant. Nuntio itaq; aduenientis Romani exercitus, pleriq; ex urbe Hiericho, quod eam intutam uiderent, in montana Hierosolymitanæ regionis sese contulerant. Residentium turba omnis consumitur. Neq; enim difficile fuit urbem properato capi, quæ nec naturali fulta esset munimine, & à suis esset dilabentibus deserta ac destituta. Vrbs condita in campo, cui supereminet mons diffusior, & nudus gignentium. Nanq; secundum septentrionalem plagam, usq; ad Scythopolis urbis terram extendit, ex parte meridiana usq; ad regionem Sodomitanam, & Asphaltitis fines diffusus habet. Aegrum autem & ieiunum solum, & ideo desertum ab incolis, quod sine ullo usu esset cultoribus naturali sterilitate. Aduersus huic mons supta Iordanem, cuius exordium à Iuliade, & plaga septẽtrionali assurgit: ipse aũt prætendit in meridianum usq; ad Sobaros, Arabiæ Petreæ conterminos, ubi etiam mõs est, usu uetere;, ferreus nuncupatus. Inter hos duos montes campus iacet, quem propter magnitudinem, quod in multa spatia porrigat (ueteri usu) incolæ Magnum appellarunt, cuius longitudo triginta & ducento; stadio;, latitudo centum uiginti. Exordiũ à uico Gẽnabar, finis usq; ad Asphaltitẽ lacum. Iordanis eum medium intersecat campum, non solum inoffensa, sed etiam adiuncta gratia uiridantibus ripis fluminis alluuione, & succedentibus Asphaltite & Tiberiade unius fontis, & utroq; diuersæ qualitatis lacu. Nanq; alterius aquæ sapor falsus, & sterilis usus, Tiberiadis autem dulcis atq; genitalis. Sanè in diebus æstatis immodicus per spatia campi exæstuat uapor, unde & coalescẽte uitio nimiæ siccitatis, atq; humi arido corrupto, aër miserandas accolis conficit ægritudines. Arida sunt enim omnia præter oras fluminis. Deniq; in remotioribus ægrescit & fructus arbo;, siquidem & copia huberior, & fructus palma; opimior est, qui supra ripas Iordanis fluminis gignit, alius longe exilior.

In Ioseph libel. Iuda. 5. ca. 4. Begabri Caphartophrã legitur.

Amathus ab aquis calidis

Vrbis descriptio.

Mons ferreꝰ

Mons Magnus.

Asphaltitis & Tiberiadis discrimẽ.

Caput .XVII.

Iesus Naue.

Eliseus propheta aquarum dedit remedium.

Est etiam iuxta Hiericho urbem, fons abundans, atq; idem huberior ad potum, pinguior ad irrigandum, quem Iesus Naue natione Hebræus, manu ualidus primũ genti eripuit Chananæo;. Is ĩ principio corruptior habitus, ac sterilis adgenerandum, potantibus & usui pa; salubris. Vnde rogatus ab incolis Eliseus propheta, idemq; Eliæ discipulus, & tanto successor nequaq̃ indignus magistro, ut hospitalitatis suæ mercedem relinqueret, quos uisitauerat locis, & corruptelam aqua; leuaret: remedium dedit, sicut regnorum uetus scriptura edocet, præcipiens uas fictile cum sale deferri sibi, quod accipiens deiecit in fontem sal, & dixit: Sanaui aquas, & non erit in his moriens, neq; sterilis ab eis: & sanatæ sunt aquæ secundum uerbum, inquit, Elisei prophetæ. Ex illa itaq; benedicti salis infusione temperatæ aquæ, reseratáq; ora fontis, sanctificati sunt aqua; meatus, ut dulciores potus uena; scaturigo effunderet, & omis illa dulcesceret aqua; amaritudo, huberiores fructus terra daret. Generandæ quoq; fobolis opima successio, largam posteritatis copiam subministraret, nec deficeret genitalis aqua: cum diuina gratia pro iusto; fidelibus studiis, tanti prophetæ benedictionibus aspira

aspirauisset. Conuertit itaq; naturam aquarum ad preces prophetæ, cœlestis oraculi resultatio, continuoq; sterilitatem depulit, fœcunditatem infudit. Cœpere illic crebrescere generatiões hoĩm, fructus terrarum, succusq; aqua;, antè ieiunus & amarus interne care solitus fata, tristiaq; bibentium ora torquere, fertilitatem solo, potantibus suauitatem infundere, ut si breuiter culta contingat, plus profit, quàm ubi diutius irrigauerit. Est enim noua gratia, ut pfectus redundantior sit ubi usus minor, & ubi amplius quisquam usus fuerit, ibi minor fructus sit: eoq; plus cæteris fontibus rigat, quia uel exiguum eius abundat ad hubertatem. Deniq; campus eum circumiacet septuaginta stadiorum in longitudinem, uiginti in latitudinem patens. In eo mirabilem horto; gratiam cernas, uaria palma; genera, tantamq; dactylo; dulcedinem, ut mella defluere putes, haud cæteris inferiora. Sunt etiam illic præstantissimi apum fœtus: nec mirum, ubi tam diuersis inhalantes floribus, paradisi suaues fundunt odores. Illic opobalsamum gignit. Qđ ideo cũ adiectione significauimus, quia agricolæ cortice tenus uirgulas incidũt, eas in quibus balsama gignantur, ut per illas cauernas paulatim distillans humor se colligat. Cauernas autem Græco nomine ὀπὴ dicit. Illic cypreum, illic myrobalanum nasci ferunt, & alia istiusmodi, quæ in aliis locis haudquaquam reperiuntur. Aqua ut cætera fontiũ, illic tamen pstantior æstate frigida, hyeme tepens. Aër mollior, ut summa hyeme lineis incolæ exuuiis utantur indumentorum.

Balsama q̃mõ gignant

Caput .XVIII.

Asphaltitis qualitas.

NVnc Asphaltitis lacus qualitatẽ spectemus. Melius est eĩ in locorum ueteru descriptionibus, uel cætero; elemento; miraculo, quàm in Iudæo; seditionibus stilum occupare. Siquidem ista flagitia mentem exasperant, illa demulcent animum dum recensentur, & ad ueteris historiæ reuocant cognitionem. Nobis autem quibus incultius ingenium est, cordi est, patrum ex Aegypto regredientium, usq; in terram repromissionis repetere uestigia, ut si cui forte nostra in manus ueniant, non nostra legat, sed patrum relegat. Dulce est enim inter maiorum uersari habitacula, & ueterum dicta factaq; recensere memoria, atq; eorum inhærere gratiæ. Sed iam siue naturam, siue qualitatem aqua; exprimamus, ne noster quoq; in eo lacu proiiciat stilus, ex quo omnia quæcunq; mergenda putaueris, uiuentia tamen resilire opinio est: Et q̃uis uehementer allisa statim excuti: aqua ipsa amara & sterilis, nihil recipiens gene; uiuentium. Deniq; neq; pisces, neq; affluetas aquis, & lætas mergendi usu patit aues. Lucernam accensam ferunt aquis supernatare, sine ulla cõuersione extincto demergi lumine: & q̃is demersum arte quod uiuat, difficile in profundo hærere. Deniq; Vespasianum ferunt præcepisse nandi ignaros, reuinctis manibus in profundum deiici, eosq; omnes ilico supernatasse, quasi spiritu quodam uenti leuatos, & ad superiora ui magna repulsos resiliisse. Multa fabulosa de hoc lacu pleriq; æstimauerunt, quæ nobis inexpertis ueritatem rei promere nunquam consilium fuit. Mutare etiam ter in die colorem aquæ, & ad radios solis uarie refulgere: non placuit pro uero locare, cũ sit ipsius aquæ lacus obscurior cæteris aquis, & quasi adustæ præferens similitudinem. Certe si ad radium solis & ipsa resplendeat, nihil nouum & quasi pro miraculo promendum: cum hoc commune sit aquis omnibus. Vagari super aquas bituminis glebas certũ est atro liquore, quas scaphis appropinquantes colligunt, quibus id muneris est: hærere sibi fertur bitumen, ut ferro haudquaq̃ uel alia præacuta metalli specie recidatur. Sanguini sanè cedit mulierum, quo mẽstrua soluentes leuari feruntur. Cuius attactu uel urina (ut allegant quibus experiendi usus fuit) interrumpi prodit: utilis autem ad compagem nauium fertur, & corporibus hominum salubris admixta medicamentis. Longitudo lacus eius usq; ad Zoaras Arabiæ dirigitur, stadiis quingentis octoginta: latitudo stadiis centum quinquaginta, usq; ad uicina Sodomo;: qui quondam huberrimam regionẽ inhabitabant: habundantem fructibus, distinctam quoq; urbibus splendidissimis. Nunc autem ea loco; deserta, atq; exusta sunt incẽdio. Nam cum omĩa illis deus suo contulisset munere, arua frugũ feracia, & uineis cæterisq; fructuosis arboribus rus cõsitum: ingrati, nec præ oculis habentes potentiã dei summi, quasi non oĩa cerneret, oĩa prospectaret flagitia, nihilq; esset quod illum latere, aut præterire posset: ita intemperãtiæ suæ probris miscere

Mirãda hic narrãt de lacu asphaltite

Bitumĩs glebæ in aquis natantes.

Sodomorũ species

uniuer-

Quíq; urbes ex diuina ultione incẽsæ.

uniuerſa,ac polluere cœpere,quibus diuinam traxere offenſam,&pro ſceleꝝ pretio,de cœlo deſcendit ignis qui regionem illam exureret.Quinq; itaq; urbes incenſæ,quarum umbra quædam& ſpecies in fauillís uidẽt. Arſere terræ,ardent aquæ, in quibus cœleſtis ignis reliquiæ recognoſcuntur, atque adhuc manent. Spectes illíc ad ſpeciem poma uiridantia,formatos uaꝝ racemos,ut edendi generent ſpectantibus cupiditatem. Si carpas, fatiſcunt ac reſoluunt̃ in cinerem,fumũq; excitant,quaſi adhuc ardeant.Hæc ꝓpter ſupplicia impioꝝ de Sodomitano territorio cõperta,ſilentio obducere non oportuit.His em̃ decurſis,remunerationem piis fore dubitari non poteſt.

Caput .XIX.

VEſpaſianus itaq; proxima quæq; Hieroſolymitanæ urbis caſtella,uel urbium munimenta,diſtributo exercitus Romani uel ſociorum ſubſidio replebat,ut aduerſa ſibi omnia cognoſcerent,quæ ante conſpiratura ſecum ad bellum cõtra Romanos gerendum arbitrabantur. Nihilominus Lucio Annio Gereſam deſtinato, inſidiis urbem cepit: mille etiam iuuenes interfecit,quibus præuẽtis exempta eſt fuga. Captiui abducti plurimi,atq; uniuerſa eorum patrimonia à militibus inuaſa. Præcepto ducis poſſeſſiones quæ repertæ fuerant, exurebant̃, rapinæ exercebant̃ licentia. Vaſtabant Romani montana atq; campeſtria, quibus Hieroſolymitana ciuitas circufuſa bello undiq; ardebat. Nec feriati erant Hieroſolymitani à ſuoꝝ ſenſu periculoꝝ,quibus omẽs intercluſi erant exitus,ne quis fuga periculo eximeret. Intus malum inteſtinũ,foris clauſa omnia,neq; manendi uoluntas,neq; fugiendi erat copia.Etſi qui à Romanis ueniam transfugio ſperauerant,à ſuis egredi prohibebant̃.

Caput .XX.

Nero cæſus. 13. ĩperĳ ſui anno.

REgreſſus erat Veſpaſianus in urbem Cæſaream,ut inde collectis omnibus uiribus adoriretur Hieroſolymitanæ urbis obſidionem. Nuntiuſq; aduenit cæſum Neronem tertiodecimo exacto imperio ſui anno, cum iam de anno ſequenti octauum diem degeret. Dignus ea pœna,qui non ſolum fidem ſacrilegio: pietatem, paricidio: pudicitiam inceſto uiolauerat, ſed ipſam quoq; poteſtatem Romani imperii,cuius uel officia,uel negocia improbiſſimis libertorum commiſerat. Cum eũ ipſe nulli fidem ſeruaret,omnes ſuſpectos habebat: Et ideo nequiſſimis ſe Nimphidio & Gemellino præcipue credendum putauit,quos uilis conditio obnoxios fecerat. Sed & ipſi exemplum crudelitatis eius aliquando exhorruere. Et quia chariſſimos ſibi quoſque interemerat,cauendum in ſe rati, præuenire uoluerunt quod metuebant. Itaq; facta cum cæteris conſpiratione,paricidam deſerunt. Cui enim parciturus æſtimabatur, qui matri non pepercíſſet? Deſertus ergo ab omnibus ſuis, fugit ex urbe cum quatuor libertis ſuis. Et cum ſe urgeri imminentibus coniuratis,atq; agmine aduerſo uideret,in ſuburbanum rus clanculo conceſſit: diſcíſſus & dilaceratus ſentibus, dum formidat a quoquam uideri ne prodereť: deinde cum ſe circumſeptum intelligeret,ne graues pœnæ exigerentur, maganum quoddam ſibi de ligno parauit,& manibus compoſuit ſuis,quo ſe necaret. Et ad libertos conuerſus,qualis,inquit,artifex moritur? Itaq; acerbiſſimus paricida dignum meritis ſuis uitæ exitum tulit, ut qui matrem ac ſuos occiderat, nec ſibi parceret. Vere bonus necis ſuæ artifex, qui commentus eſt ut ſic periret, ne uel mors ſuo ſcelere uacaret.

Nero matri nõ pepercit.

Magano petit Nero

Caput .XXI.

FAma itaq; interfecti Neronis præuenerat more ingenii humani: cui ſatis eſt,ubi cupita acceperit, cætera non requirere,ſed ſtatim diſſipare,atque inexploratum in uulgus mittere quod delectauerit. Nec multo póſt tamen Galbam Romano imperio præeſſe ĩnotuit. Vnde ſuíam noui principis de bello Iudaꝝ ſciſcitari, Veſpaſiano cõſiliũ fuit,miſitq; Titũ filiũ,& regẽ Agrippam. Titus de Achaia reuertit,cõperto ꝙ etiam Galba ſeptimo menſe ac die aſſumptæ poteſtatis exutus ĩſignibus,pœnas luiſſet in medio urbis ſinu,id eſt,Romano foro:&Otho potiret rebus ſecũdis,ac ſucceſſu imperiali,Agrippa Romã cõtendit, ut apud nouũ principẽ locaret grãm: Tito pluris uiſa eſt paternæ pietatis reuerẽtia,q̃ principalis ptãtis,qđ incõſulto patre ſi prætẽderet, ne ipſi qđem principi placituꝝ putaret,Certe exercitus docuit,opportune eũ rediſſe ad patrem

Galba Romano præeſt imperio.

Otho rebus potitur.

patrem,rebus nouis & incertũ quò uergerent. Denĩq; etiam Veſpaſianus anxius de totius imperii Romani ac patriæ ſtatu,bellum ſuſpendit,atq; imperiũ tenuit ſuum. poſthabitis quæ in Iudæa gerebant̃,præ totius ſummæ cura &pia erga patriã ſolicitudine.

Caput .XXII.

SEd Iudæa non feriabat̃,quæ grauius bellũ inter ſuos q̃ aduerſum externos gerebat. Nam cum Iohannis factio eſſet intolerabilis,inſurrexit præterea Simon,inferior quidem moꝝ improbitate,ſed forma corporis magis fretus ad omne audendum nefas. Et latrociniis aſſuefactus,ad uſum & tentamentum flagitioꝝ. Ciuis erat Geraſenus robuſtus iuuenis,quem princeps ſacerdotum Ananus perculerat ꝓpter nequitiæ commenta,pulſumq; eo quem inhabitabat loco,in alias regiones concedere coẽgit. At ille cui nullus inter quietos & modeſtos locus, contulit ſeſe ad conſortia latronum, ipſis quoq; in principio ſuſpectus,ne eos factione circumueniret, facile poſtea moꝝ ſe infudit ſocietate. Populabat̃ cũ his ea quæ eẽnt finitima munitiõibus,ꝙ illi ulteriora petere non præſumebant, ſed quaſi in foueis latitantes inſidiabant̃ prætermeantibus ſine ullo excurſu,quaſi domeſtico latrocinio contenti. Id Simon animi immodicus tolerare diu nequiuit, breuiq; multorum quæſiuit manum, pollicens ſeruis libertatem, liberis præmia,perditis remunerationem. Ita confluentibus plurimis ad deprædandi licentiam,expugnare munitiones,occupare urbium populos auſus, terribilis omnibus erat, receptaculum ſibi in uico, cui nomen Aiacis muris, parauit. Iamq; uiginti milibus armatorum ſtipatus incedebat,cum ſubito metuentes Hieroſolymitani quotidianos eius proceſſus,& aduerſum ſe futuros rati ſi diutius adoleuiſſent,ſuccidendos putarunt,repentinoq; excurſu armati Simonem adoriuntur. Nec ille incautus atque imperatus inſidiis patuit, ſed excepit aduenientes, & pleroſq; fudit, alios coẽgit in urbem ſeſe recipere bello fugatos.

Simon

Geraſenus & uis.

Ioſeph. lib. 4. belli Iudaici ca. 7. hãc hiſtoriã ad longũ,ꝓſequit̃, ubiuicũ,quẽ hic Egeſippus Aiacis,ille Aim appellat.

Caput .XXIII.

IDumæis quoq; cõgreſſus æqualis receſſit,& quaſi uictus,quia non uícerat angebatur. Rurſus cum congrediendum foret commodius arbitratus dolo experiri,repertus unus ex principibus Idumæoꝝ,uafer & callidus ad huiuſmodi negocia uenit ad Simonem clanculo,& obtulit patriæ ſuæ proditionem,ut fidem daret, ꝙ uniuerſos Idumæos circumueniret, poſtulataq; mercede futuræ ſocietatis: quo potiſſimus & apud eum fidiſſimus foret,polliceꝛtur uniuerſorum proditionem conuiuio fœderata gratia, promiſſiſq; ingentibus Simonis firmata inter utrũq; eſt pactio. Vbi ad ſuos reuertit Iacobus, iactare primo paucioribus cœpit,exploratum proceſſiſſe uires aduerſariorum, uidiſſe ualidam manum,expertos belli uiros,multitudinem maximam,& bello inſuperabilem: Inferre paulatim ſermonem iſtiuſmodi principibus. Poſtremo infundere per numeros ipſum Simonem admodum ſtrenuum,qui regio more exercitum iſtituiſſet, & ordines ſeruaret,numeros diſtributos haberet,ductores idoneos præfeciſſet,conſulere ſibi Idumæos,oportere,ut talẽ uiꝝ amicũ potius q̃ hoſtem experirẽtur. Certe ſi in congreſſu ſuperiorem uiderent,cederent ſine periculo, cauerent prælium. Vbi pluriꝝ inclinata in ſententiam ſuam ſtudia cognouit,edocto Simone ut in aciem ꝓdiret, ſecurus futuræ diſperſionis Idumæoꝝ: ille non diſtulit, hic uelut anteſignanus cum ſuis,& quaſi ad prælíandum promptior: ubi ferentariis tentatum prælium uidit, priuſq; in manus ueniret̃ conuerſo equo fugæ dedit ſe: idem ſui fecere. Ita conuertit,diſperſitq; acies uniuerſas,& uictoriam Simoni ſine certamine belli tradidit. Simon uero potitus tantæ gentis triumpho,inſolentior in cæteros factus, Chebron uetuſtam urbem celebrẽ populis,opum diuitem, ante expectatum cepit,multamq; in ea ꝑdam reperit,diripuit fructus huberrimos. Ferẽ enim antiquiſſima non ſolum Paleſtinæ urbiũ ciuitas, ſed etiam oĩm quæ ſunt in Aegypto à uetuſtis condita: ut etiã Mẽphim quæ antiquiſſima habebat̃: poſteriorem pleriq; exiſtiment. Fuere etiam qui habitaſſe in ea patrẽ Abrahã dixerunt, poſtea q̃ de Meſopotamia Syriæ ꝓfectus Aegyptum petiit, filiosq; eius illic ſepulchrum habere pulcherrimo extructum marmore, & opere elegantiſſimo, ſeptimo à ciuitate ſtadio, Terebinthus illic magna arbor à conſtitutione mundi fuiſſe aſſeuerat̃.

Iacobus unꝰ ex principibꝰ Idumæorũ uafer & callidus.

Chebron urbs uetuſtæ & celebris.

Memphis.

Terebinthꝰ a cõſtitutiõe mundi

Nunc

Nunc tñ utrũ adhuc maneat incertum nobis eſt, inde ꝓgrediens uaſtabat territoria, ex pugnabat urbes, congregabat populos. XL. milibus armatoꝝ ſtipatus, exinanibat oſa, quocunq; uel quaſi amicus & ſocius acceſſerat. Quis enim locus tantoꝝ ſuppeteret ali mẽtis? Solo pedũ ueſtigio in modum pauimenti ꝓterebanť uniuerſa, in quibus tantus conſtiterat numerus præliatoꝝ. Nec ſolum quicunq; erat fructus auferebať, quaſi quis buſdam exeſus locuſtis, ſed etiam in poſteꝝ protrita humus fructus negabat. Terre bat Iohannem quod Simonis augebať potentia, & totius factionis ſocii quatiebanť. Vo lebant perditum, ſed bello non audebant laceſſere. Iteꝝ inſidias parant, & obſidentes itl nera, uxorem eius cũ omni comitatu muliebri, & paucis uiroꝝ ꝓſecutoribus rapiunt iactabant ſe quaſi omnẽ confeciſſent uictoriam, ac uelut ipm Simonem captũ tenerent, ſupplicatuꝝ ſibi arbitrabanť. At ille durus, immitis qui nullius affectu commoueretť, nis hil ſanctum charúmue haberet, inflammať quaſi accepta iniuria potius q̃ erepta gratia, multoq; ſæuior grauiorq; grauibus excruciabat, quos reperiebat, tormentis. Pleriſq; ma nus incidebat, quos ad hoſtem truncato corpore remittebat, ut eius annuntiarent cru delitatem, inſinuarent minari quod muros ſubuerteret, urbem excideret, niſi ſibi ocyꝰ us uxor propria reſtitueretur. Similiter manus & uiſcera truncaturum omnibus, qui intra urbem degerent, niſi mature conſuluiſſent. Ita perterriti facti, uxorem eius ad eum dirigunt: quo mitigatus furor eius, aliquantam requieſcendi copiam clauſis dedit, ut non urgeret obſidionem ciuilem.

Caput .XXIIII.

NEc ſolum Galba interfecto, ſed etiam Othone extincto Vitellii ducibus con gredientibus, quem Gallicanus exercitus creauerat imperatorẽ. Et primo qui dem certamine ſuperior Otho uiſus eſt: repetito poſt diem prælio, cum com periſſet Otho Valenti & Cecinnæ Vitellii comitibus uictoriam ceſſiſſe, plu rimos quoq; ſuoꝝ interfectos, Brixiæ poſitus, uoluntaria nece eripuit ſe ludibrio, duo bus diebus & tribus tm̃ menſibus reꝝ potitus. Victor itaq; Vitellius, cum eo qui utrin q; ſuperfuerat exercitu Romam contendit.

Caput .XXV.

Veſpaſianꝰ deuaſtat Idæam

Cerealis dux Roma exercitus.

Vitiis exercent enormibus.

VEſpaſianus tunc tẽporis profectus ex urbe Cæſarea uaſtabat Iudæam, monta na omia finitima et munitiones debellabat. Interficiebat reſiſtentes, ꝑcantibus impertiebat ueniam ſalutis. Fugabat aduerſarios, conſtituebat ſuos: Cerealis quoq; dux Romani exercitus cũ equitatu percurrebat oſa, extinguebat alios, alios ſubii ciebat. Captiuoꝝ cogebat agmina, omnia circa Hieroſolymam exurebanť, ne ullum lu dæis eſſet perfugium. Sic intercluſi añ obſidionem uniuerſi ludæis exitus. At illi non ſo lum non conſulebant ſibi, ſed etiam domeſtico inter ſe decernebant certamine: Iohãnes interior tyrannus, Simon extramuranus hoſtis: qui recepta uxore, pauliſper excurrens Idumæam depopulatus, ualidior redit, & Hieroſolymitanæ muros urbis armis circũſo nabat. Iohãnes intus poſitus, ſuos ad bellum uitiis exercebat data criminum autoritate. Feruebant ſtudia rapinaꝝ, probroꝝ cupiditates, luxuriæ effuſiões, unguentoꝝ odores, calamiſtris criſpabant capillos, ſtibio oculos depingebant, muliebrem amictum induc bant. Nec ſolum ornatus fœminaꝝ, ſed etiam muliebris mollitia affectabať, & illiciaq; libidinum paſſiones, uiri muliebria exercere, effeminare uocem, & fluxu corporis ſexũ diſſoluere, paſcere comam, uultum dealbare, pumicare genas, uellicare barbulam, & in hac diſſolutione ſæuitiam crudelitatis exercere intolerabilem. Deniq; fracto greſſu ince debant, & ſubito momentanei bellatores reconditos ſub conchyliatis chlamydibus glar dios occultantes, cum repente nudaſſent quæcunq; repererant diloricabant. Qui Simo nem euaſerat, à Iohanne interficiebať. Si ſe intra urbem recepiſſet, qui Iohannem fuge rat, captus à Simone añ muros immolabať. Erat diſſenſio grauis. Idumæi quærebant ty rannidem Iohannis extinguere: inuidebant eius potentiæ, & oderant eius crudelitatẽ. Congrediunť aduerſum ſatellites tyrannidis, auertunt eos, inſectanť eos uſq; ad aulam regiam, quam condiderat genere proxima regis Adiabeni, irruunt excluſis propugnato ribus, templumq; occupant, diripientes ſpolia tyrannidis, qm̃ illic Iohannes opum ſuaꝝ condiderat receptaculum. Grauis inceſſerat metus, ne per noctẽ Idumæi de templo ur bem in

bem introgreſſi, ferro plebem interimerent, incendio urbem delerent. Quo metu terri ti, de conſilii ſententia dum unum tyrannũ ferre nequeunt, alterum introduxere. Et Io hãnes fraude irrepſerat in tyrãnidẽ. Hic Simon rogatus quaſi remediũ ſalutis daret, do minatum inuexit ciuibus, urbi tyrãnũ. Miſſus eſt Matthias princeps ſacerdotũ, ut eius ingreſſum obſecraret. At ille ſuperbe ſatis dominari abnuit, & quaſi grauareť cõceſſit ambitus, ut ſe in urbem cũ omni ſua uirtute infunderet. Aperuere portas manibus ſuis, ut pernicioſiorem introducerent, cũ infirmiorẽ execrarẽtur. Itaq; Simon ex ſententia in greſſus, æque ſe hoſtem exhibebat uniuerſis: ut & illos qui uocauerant, & illos aduer ſum quos eius auxiliũ poſtulatum fuerat, cõmuni omnes odio perſequeretur. Vrgebat Iohannes fraudibus ſuis, fluctuabat ciuitas. Certamẽ erat inter Iohannẽ & Simonẽ, quis amplius ſuis noceret.

Matthias princeps ſacerdotum.

Caput .XXVI.

SVb ea tempeſtate cõualuit rumor ciuilium belloꝝ in exercitu Romano, de Gal bæ, & Othonis nece manifeſtatus, & imperio Vitellii, qui nequior ſuperioribus quaſi fex reſediſſet. Cõferre ſecum ueteris militiæ uiri cœpere, & indigne ferre, tã tum uſurpare prætorianas Romæ legiones, ut cũ iam bellorũ deſueuiſſent experiri pi cula, nomina ignorarent gentium, quæ bellũ mouerẽt: Ipſæ tamẽ ſtatuerẽt bellis impe ratorem: & in ſua manu rerũ Romanaꝝ legendum arbitrum cõſtituerunt: Deinde hui uſmodi exemplo in Gallia poſitos milites aſpirauiſſe, ut Vitellio imperium darẽt, incõ ſulto ſenatu & populo Romano, ſe iterea quaſi mercenarios haberi, qui aliena arbitria ſequerentur: primos ad periculum, ad honorẽ ultimos, tanto tempore bellum gerere, triumphis quotidie creſcentibus, & ab inferioribus dominos accipere, & ne eos quidẽ utiles, ſed uel ignauiſſimos quoſq;, uel uentri deditos & turpitudini: pergendũ obuiã & remouẽdam iniuriam. Eſſe ſibi uirũ ſtrenuũ Veſpaſianum, quẽ legi decuerit ab om nibus imperatorem, cui maturũ ad cõſulendum, ualidiorẽ iunioribus ad præliandum, properandũ maturius ne prius ab aliis eligeretur: & his cum quibus in militia cõſenue rit, triumphando eſſet deſpectui. Quando opportunius tempus, quo digna merces la boribus eius repẽderetť Vitellianam uoraginẽ priuatorum dedecus (nõ dicam impera rorum) nõ diutius hoc toleraturũ ſenatum, nõ populũ Romanum, ut opprobrium ui nolẽtorum diutius in culmine maneat imperii, cuius res Romana ad ſumptũ non ſup petat. Quis em̃ ferat tyrannũ regnare, cũ habeat in exercitu dignũ Ro. impii guberna torẽ? Quæ uero gentes luxui ſe ſubiiciãt, & uitiis dedãt, cũ belli incẽtiuũ ſit ignauia im peratoris, & cõtra firmitudo pacis, in hoſte uirtus, ſobrietas in reipublicæ moderatore? Quis nõ ſuſpiciat in Veſpaſiano adhuc priuato, regni decus, & Ro. ĩperii autoritatẽ, cui tot militares nũeri præſtó ſunt, & oĩs Romani exercitus, ualidior manus? Quid ex pectamus? An ut noſtris fultus uirtutibus aliis debeat ꝙ imperator eſt, & nos aliis ceda mus ꝙ in iure noſtræ poteſtatis eſt? Certe ſi honorare nolumus, nõ derogemus. Nec fa ciamus hanc iniuriã, ut noſtro iudicio repudietur quaſi indignus imperio, quo dignus habetur Vitellius. Poſtremo cũ in Italia ſint frater eius & filius Domitianus, uerẽdum profecto eſt, ne quis ſuis ornamẽto eſſe iamdudũ debuit & ſit periculo: aut ſi illi, ut arbi tramur, tyrannũ urgere cœperint, huic fraudi ſit, quod & frater & filius rebellauerint, & incipiamus reum ſpectare, quẽ uidere noluimus imperatorem. His ſecum milites uociferantes, adoriuntur Veſpaſianum, rogant ut Romani imperii ſuſcipiat gubernacu lum. Ille aũt abnuere ac ſe indignũ dicere, eſſe iam cõſtitutũ imperatorem, refugiendũ ciuile bellum: Illi inſtare promptius, ille reſiſtere perſeuerãtius. Poſtremo reluctantem armati circũſiſtunt gladiis mortẽ minantes, qui aduerterent ſibi crimen manere, & gra ue periculum ſi refugiſſet: ita ceſſit potius imprimẽtibus, q̃ recepit uoluntarius, quod ambire alii ſolent. Vrgebant milites, ſuadebant duces: curam prius q̃ honorem induit, feſtinauit in Aegpptũ, ſciebat em̃ maxias uires illic eẽ Romanæ reipublicæ, unde alimo nia miniſtraretur, ſubſidiũ ſibi quærẽdum, ſi uinceret: aut refragiũ Vitellio, ſi trahẽdũ diutius bellum putaret. Eſſe etiam illic duos ordines militariũ uirorũ, quos ſibi adiũge re properauit, ut urbs maxia, & plutimis naturæ munimẽtis circũdata, in ſuo potius iu re, q̃ in alieno maneret, ad utrunq; belli euentum ſatis utilis. Ideoq; de locorum ſitu, ac potiſſimum de ipſa urbe metropolitana, uel pacis dicendum rati.

Ignauia imperatoris eſt in cẽtiuũ belli.

Veſpaſianꝰ inuitus ſuſcipit gubernaculũ qđ ambire ſolẽt alij

Caput .XXVII.

De situ Alexandriæ,

VRbem Alexandriam cõdidit Alexander, cui ob uirtutẽ inditũ magni ducis cognomẽtum. Ea inter Aegyptum & mare quasi claustrum interiacet, ciuitas importuosa ut ferè pleraq; Aegypti, & ab externo difficilis accessu: cũ sit in remotioribus Asiæ partibus iacens. In Europa qua ipsa Aegypti aridis Lybiæ cõterminat: meridiana aũt eius superiora, quæ disterminãt ab Aethiopibus Sienen, & innauigabiles Nili fluminis cataractas. Ab oriẽte refundit mare rubrũ, Clitro tenus, qui locus extremis ultimus terris, peruiũ ad ludæos aperit iter nauigaturis. Septa igit ex una parte feruẽtibus incẽdiis solis, Indico inde atq; hinc Aegyptio mari, uno tantũ muro septentrionali innitit terræ, qđ ducit in Syriam. Cætera itercluſa undiq;, & naturæ subsidio uallata: diuiduũ tamẽ septẽtrionalis plagæ eidem munimẽtum, & gemino quodãmodo patens, quo uel peregrinæ ad eã per maria Aegyptũ deuehuntur copiæ, uel liberior ad terras usus diffundit. Terra iacet in infinitum modum. Nã inter Sienẽ & Pelusium lõgitudo uniuersa stadioꝝ duũ milium, si fides assertis adest, & ab Plinthine, usq; Pelusium stadiorũ itẽ trium milium sexcentorũ: inassueta imbribus regio, nec tamen pluuiarum indiga, cui Nili irrigua, spontaneos imbres ministrant. Vtrinque ei Nilus est, cœli hubertas, terræ fœcunditas, arua temperat, solũ opimat, nautis & agricolis iuxtà usui: hi nauigant, illi serunt, isti circũuehuntur per sua rura nauigiis, illi excolunt sine aratro serẽtes. Viantes sine carpento, distinctam cernas fluẽtis, & quasi quibusdã excelsam mœnibus, nauigiorum totis domicilia, terris uagantur quæ Nilo circumfluũt. Est em̃ nauigabilis usq; ad urbem (ut appellant) Elephãtinoꝝ: ulterius nauem procedere cataractæ, quas diximus, nõ sinũt: nõ defectu gurgitis sed totius fluminis præcipitiis, & ob quandam aquarum ruinam. Portus urbis, ut plericq; maritimorum locorũ aditus, difficilis accessu, & longe difficilior cæteris, quasi ad formam corporis humani, in capite ipso & in statione capacior, in faucibus angustior: qua meatum maris & nauium susci pit, quibus quædam spirandi subsidia portui subministrantur: ubi quis angustias atq; ora portus euaserit, tanq; reliqua corporis forma: lta diffusio maris longe lateq; distendi tur. In dextra uero portus, insula est breuis, & in ea turris maxima, quam Pharũ in cõmune Græci ac Latini, ex ipsius rei usu appellauerũt, eo quod longe uideatur à nauigãtibus, ut ad priusquam portũappropinquent, nocturno maxime tempore, terram finitimam sibi esse flammarum incendio cognoscant: ne decepti tenebris, in scopulos incidant, aut uestibuli limitem non queant cõprehendere. Sũt itaq; illic ministri, per quos subiectis facibus, cæterisq; lignorum struibus, adoletur ignis quasi terræ prænũtius, & index faucium portuẽsium, demõstrans ingrediendi angustias, undarum sinus, uestibuli anfractus, ne præstringatur tenuis carina caute, & in ipso ingressu offendat inter operatos fluctibus scopulos. Itaq; directum cursum paulatim inflecti oportet, ne cæcis illisa saxis ibi incurrat nauis periculũ, ubi speratur effugium periculorum: Angustior em̃ aditus in portũ, quia à dextra parte latere arctatur, à leua rupibus quibus obstructum est sinistrũ latus portus. Circa insulam quoq; instructæ ingentis magnitudinis moles deiiciuntur, ne assiduo assurgentis impetu maris insula, cedant fundamenta insulæ, atque ui nimia soluantur. Vnde fit ut illudentibus sese in partem insulæ fluctibus, & recurrentibus in aduersum inter scrupeas rupes, molesq; constructas, canalis ille medius semper sit inquietus, atq; exasperato transitu periculosus fiat nauigiis ingressus, amplitudo portus stadiorum .XXX. statio tuta, placiditas maxima quauis tempestate: quia memorati oris angustiis, atq; obiectu insulæ repellit à se undas maris, & fit intus tutissimus portus, compensatione quadam ingressus periculosi: quia per easdem portuensis oris angustias, totius portus defenditur sinus, & summouetur à tempestatibus, placidatur à frigoribus, per quos ingressus exasperantur: Nec immerito uel tutamẽ, uel magnitudo portus huiusmodi est, cũ in eum, quæ ad usum totius orbis proficiant, cõuectari necessarium sit. Nam & populi innumerabiles eorũdẽ locorũ, ad usum sui expetũt totius ut totum frumento alit atq; instruit necessariis mercibus orbem terrarum.

Aegyptus inassueta imbribus regio

Portꝰ descriptio.

Pharum turris maxima.

Caput .XXVIII.

Compo

COmpositis itaq; erga se rebus in Alexandria Vespasianus, & studiis omnium qui rem militarẽ gerebant, circa suum imperiũ conspirantibus, securus absentiæ, reditum in Syriam maturat: cõuento mandatis tamẽ Tiberio Alexandro, qui tunc Aegypto præsidebat, ut eius exercitus, q tum in superioribus ptibus erat, gratiam sibi consociaret, ipse quoq; necessitatem imperii Romani, quibus posset adiuuaret uiribus. Quæ sibi impositа forẽt, Tiberius per epistolam ꝓuincialibus & militibus insinuauit, idq; ab omnibus cũ lætitia susceptũ, fides promissa, effusus fauor. Vespasianum Cæsar suscipit: Inde Beritos, legationibus urbium cũ summo gaudio cõfluenti bus. Illic etiã Iosephus solui præceptus uinculis iussu imperatoris, adiuuit Titus ut frãgerentur potius, quàm soluerentur catenæ. Quod si frangerentur, ita esset quasi non fuisset ligatus. Placuit patri securim deferri, iussit frangi catenas, ut aduerterẽt ludæi sibi quoq; ueniam nõ negãdam, si cõuerterẽtur & pacem rogarẽt: simul quia non alieno eũ arbitrio iam reseruabat, cũ ad se rerum omniũ delata arbitria forent.

Tiberius Alexander Pfes Aegypti.

Iosephus uincula soluitur fractis potiꝰ q̃ solutis catenis.

Caput .XXIX.

VEntũ Antiochiam: ibi tractatu habito, unde oporteret ad Italiam transmittere: quia tuta in Aegypto, uel Alexandria omnia cõsiderauerat. Consultum celeritati. Dimittit itaq; Mutianũ cum parte multa equitũ, & exercitus pedestris, ut præueniret in Italiam aduentũ imperatoris. Is prolixæ nauigationis reuocatus fotmidine, per Cappadociã & Phrygiam iter direxit. Antoniũ quoq; præcepit præfectum tertio ordini militari, qui erat in Mysia, in imparatã se Italiã effundere, priusq; Vitelliani sese mouerent. Nam Vitellius quasi crapulatus, & somno demersus cõuiuii rẽgeri existimans nõ imperii, in tantis positus negociis dormiebat. Denicq; uix tãdem excitatus nuntio aduenientis Antonii, dirigit Cecinnam cũ exercitus parte, & periculi sui summam alieno arbitrio cõmittit, fretus Cecinnæ uiribus, q Othonis manum fuderat: ille circa urbem Cremonẽsium Antonio occurrit aduenienti, explorat omnia, cognoscit prævalidam manũ è diuerso affore, strenuã bellis, exercitatam triũphis: se contra nec uiribus æquis, nec numero pares posse decernere aduersum ualidiores: cõuocatis centurionibus, suadet bello desistere: q eẽnt numero inferiores, & gloria ĩperatoris præponderaret, satis in bello ualere famã ducis rem summam gerentis: Vespasianum in Gallica nis partibus, & Britanniarum uictoriis emicuisse: Vespasianũ orientalibus succinctum adoreis, magno uti sui nominis præiudicio, Vitellium aũt nihil aliud nisi uino solutum, & inter cõuiuia pridianas semper ructantẽ epulas, nihil aliud expectare, nisi ut cum hostis adueniret, ebrius pereat sine sensu doloris. Ex illo augeri militũ animos tanti gloria imperatoris, ex isto deiici per opprobria eius & turpitudines: cõsulendum ne prioris belli famam omitteret, licet uicerint Othonem Vitellio parem, aduersus eum nunc esse negocium, qui totũ orbem triumphis suis cinxerit: præueniẽdam gratia necessitatẽ, ut ciuẽ potius Vespasianum eligant, q̃ hostẽ experiantur. Miserum esse bello ciuili uincere, quãto miserius uinci, ut uideris hostis tuorũ? Victori patria manet, uicto perit: aut si manet ad sceleris iuidiã manebit, ut uideamur ciuibus intulisse bellũ ꝓ tyrãno. Qui em̃ uicitur nõ iã ciuis, sed tyrãnus est. Quid cõserimus noxias manus? Semel satis sit sceleri uicisse, ut pudeat cui uicerimus. Putauimus uel ĩperiũ sobriũ fore, uel reꝝ molibus expergefactũ, somno perpetuo renũtiare. Quid expectamus diutius? Pericula nostra ingrata sunt omnibus cõmilitonibus, omnibus populis iudicia nostra reprehẽsa, & cõdemnata propter electi flagitia. Qualis sit cõsiderate, qui etiã uictor repudiatus est. Cõsultandũ certe prius de belli euentu, & sic præliãdum: Si pericula præuenerint, frustra consules: ubi cõsiliũ placuerit, recte incipies, quod soliciti ducis esset: explorata sibi omnia, patuisse Vespasiani exercitum esse ualidiorẽ, fidem suam ꝓ Vitellio iamdudũ prosternata propter electi flagitia. Qualis sit cõsiderate, qui etiã uictor repudiatus est. Cõsultandũ certe prius de belli euentu, & sic præliãdum: Si pericula præuenerint, frustra consules: ubi cõsiliũ placuerit, recte incipies, quod soliciti ducis esset: explorata sibi omnia, patuisse Vespasiani exercitum esse ualidiorẽ, fidem suam ꝓ Vitellio iamdudũ probatam, quãdo præsumsit de belli euẽtu, uictoriam sequutã quãdo diffidit: in promptu esse quid sit futurum. Neq; uero mortẽ suam sibi esse formidini, sed exercitus Romani periculũ: & quod plus dolet, uiris partæ iam dispendiũ laudis, ut uideãtur uicti, qui solent uincere. Sibi certe cauendũ ne iudicet, & illud non fortituidinis, sed euentus fuisse qđ uicerit bello superiore, & istud ignauiæ quod uictus postea sit.

Cecinna.

Vitellius ebriꝰ pulatus.

Antonius.

Mutianus.

Miserũ est bello uincere.

Caput .XXX.

HIs atq; huiuſmodi ſermonibus adduxit in ſententiam ſuam milites, ut ſecum ad Antonium pergerent uoluntarii, atq; ei ſe traderent: ſed ut ſe habet uulgi maxime militaris mobilitas, compuncti ſunt pleriq; per noctem in cubilibus ſuis, deſerti ut Vitellii pœnitentia, ne ſi ſuperior fieret, nullus ſibi ueniæ locus ſupeſſet, qui imperatorem proprium dereliquiſſent. Et ſurgentes primo cum obuiis quibuſq; de cum omnibus conferre cœperunt, quomodo erratum emendarent. Euaginatisq; gladiis inſiluerunt ſuper Cecinnam, uolentes ultum ire iniuriam ſuæ prolationis. Sed ſeruenientibus centurionibus & chiliarchis, à nece quidem eius temperandum rati, uinctum tamen Vitellio dirigere parabant. Quo cognito, Antonius mouit eos quos ſecum deduxerat, & armis ſuper defectores irruit. At illi uiſo agmine partis aduerſæ, parauerunt ſe ad prælium, ſed pauliſper auſi reſiſtere: ubi ſe conuertere, ut Cremonam confugerent, cum equitibus Antonius occurrit, atq; omnes præuenit aditus: ne confugientes reciperent, clauſoſq; ante urbē interfecit. Cæſa illic multitudo maxima, reliquos in ipſam urbem perſecutus peremit. Direpta omnia, plurimi negociatores ex aliis locis aduenientes, plurimi incolæ prædæ cauſa necati dum ſua uendicant. Extincta triginta milia, & ducenti uiri qui aderant de exercitu Vitellii. Primuſq; (id enim Antonio cognomentū erat) quatuor milia quingentos de Myſiacis militibus amiſit: qm̄ deſperatiōe ſalutis ulciſci ſe uolentes Vitelliani, ubi circūuentos ſe uidere, haud incruētā & ipſis Antonianis uictoriā ceſſere. Solutus uinculis Cecinna, dirigit ad Veſpaſianū ab Antonio, ibiq; nō ſolum ſalutis ſecuritate, ſed etiam p̄mioꝝ ſolutiōe cōſolatus eſt maculā proditionis.

Caput .XXXI.

Domitianus

CVius uictoriæ nuntio, elatus Sabinus, uolēs & ipſe cōmendationem ſibi apud imperatorem parare, ſi præueniret aduenientem Antonium Vitellii, uel exitio, uel expulſione, aut ſi reſiſteret Vitellius, ſuperueniretq; Antonius, qui iamq; iamq; affuturus audiebat, congregat ſibi militarem manū, ex his ordinibus qui Romæ poſiti curabant munia uigiliarꝝ, occupat nocte & Capitolium: plurimi ad eum nobilium per diem confluxere, inter quos etiam Domitianus Veſpaſiani Germano editus, q̄ metuens ne in ſe, quaſi in Veſpaſiani nepotē, Vitelliana ultio deriuaret, inter duos poſitus Vitellios, propiorem adorit, minus ſolicitus de remotiore (Plus enim propiora terrent pericula) Indignatusq; immittit Germanos in Capitolium, qui præferoces immanitate gentis, ſimul numero ualidiores, circūuenerunt rebellatricem Sabini cateruam: interfecti propè omnes, Domitianus tñ cum pleriſq; nobilium, dum Germani ad ſuperiora Capitolii nituntur, & à Sabino eiusq; ſociis loci pelluntur, ſuffragio fugiendi locū reperit, aut forte, quia & ipſe malo publico reſeruabat tyrannus futurus, Sabinum Vitellius excruciatum necat, diripiunt omnia munera oblata Capitolio, templumq; incendit.

Caput .XXXII.

Sabinus necatur.

POſt diem Antonius adeſt, è diuerſo occurrit, trino circa urbis mœnia congreſſu habito, fuſi cæſiq; omnes Vitelliani: interea Vitellius epulabat, ne amitteret morituros prandium, & redundantioribus (ut in extremis ſolet) menſæ ſibi ultimæ dapibus referciebat. Obruebat ſe uini poculis frequentioribus, ut ſenſum amitteret futuri uel opprobrii, uel periculi: rapit è conuiuio, trahit per multitudinem, inſultat, morituro inferunt iniuriæ, quas ebrius non ſentiebat. In media perimit urbe, uinaſimul & ſanguinem fundens & eructans crapulam, qui ſi diutius uixiſſet, luxuriæ ſumptibus, & pretio menſarꝝ Romani imperii opes abliguriſſet. Denicq; octo menſibus & quinq; diebus imperitauit. Et iam Roma edacitate eius defecerat. Numerata ſunt alia cæſorum ſupra quinquaginta milia.

Caput .XXXIII.

SEquenti autem die Mutianus & Antonius cum exercitu pariter ingreſſi, uix finem necandi furentibus militibus impoſuere, eo qd præſumptores conſtituendi imperii Vitellianos p̄ſequebant, & explorabant priuatorꝝ domos, tāta perciti indignatione, ut cum de populo aliquos metu latentes inueſtigaſſent, prius quaſi Vitelliano ſ ferirent, quàm cognitio ueritatem manifeſtaret, ut ſæpius uincentium furor interemptis ſalutis, quo magis templo inhæſerant, eo maioribus periculis inuoluebant. Cerneres

Domitianum publicis Mutianus præfecit negociis, ne quid eius deeſſet rebus ſecundis. Nondum tamen Domitiano ſe penitus infuderat libido flagitiorꝝ, rudis erat adhuc uitiis, & tyro criminibus ut potentatibus. Veſpaſianus hyeme retentus, atque intercluſo uentis mari, cum filio Alexandriam rediit: illic uictoriæ nuntio plebiſq; Romanæ comperto in ſe fauore, profectionem maturandam conſtituit, ne quid abſente ſe nouaret: nec tamen incuratum ludææ bellum reliquit, quod filio, quaſi conſorti ſuorꝝ operꝝ ac ſucceſſori, committendum putauit: ut neq; Romanis ipſe deeſſet, neq; ludæis Veſpaſianus, quem filius repreſentaret. Executor igit paterni electus triumphi, cum ele cta manu dirigit. Titus pedes egredit. Nicopolim petiit: Abeſt ea ciuitas ab Alexandria uigintiquatuor ſtadiis: inde militibus claſſi nauium maiorꝝ impoſitis, Nilo decurrit uſque ad urbem Thoni. Vnde progreſſus habitauit in ciuitate, cui nomen Thamna. Secūda manſio uiātibus ciuitas Heraclea, tertia Peluſiū, duobus diebus ſtatiuorꝝ gratia Peluſii tranſactis, p̄ deſertū agēs iter, peruenit uſq; ad Caſii louis templū: ſucceſſit ei Oſtracine māſio, aqua locus indigens, tñ diligētia incolæ ſibi ſubſidiū cōparauerant, ut inſtituerent ductus aquarꝝ: Exceperunt etiam Rhinocoluri exercitum progredientem, non ſine grata refectione. Occurrit urbs Raphæa, quæ ciuitas Syriæ principium eſt, ex Aegypto commeantibus. Ventum eſt Gazam, ea erat quinta ciuitas aduenientibus. Inde in Aſcalonem, deinde Iamniam, ex qua tranſitum in Ioppen, peruentum in Cæſaream: ubi ne ceſſe erat pauliſper morari, congregare quoque militum manum, quæ adhuc in hybernis agebat, & iam hyemis aſperitas deficiebat.

Belli Iudaici lib. 3. ca. 14. apd Ioſephū eadem

EGESIPPI DE EXCIDIO HIEROSOLYMITA. VRBIS HISTORIAE LIBER QVINTVS.

Caput .I.

ANNO PRIMO DELATI IMPErii Veſpaſiano, bellis aſperis Iudæa & ſeditionibus domeſticis lacerabat, nec per hyemem inducias malorum egerat, quando ſolent bellorꝝ requieſcere ſæua: quinetiam tertius ei tyrannus Eleazarus acceſſerat, quaſi emēdaturus uitia ſuperiorꝝ, q̄ cōiurātibus ſecū luda, & Zenonis Simone & Ezechia non ignobili iuuene, quos plurimi alii comitabant, & occupatis templi interioribus & circuitu omni, ſupra fores in ueſtibuli ipſius fronte, arma conſtituere. Iohannes tamen conſpirantium numero præſtabat, & factionis multitudine, ſed loco inferior: quamuis nequaquam feriaret, ſed repugnaret ſuperioribus, grauabatur tamen quod ſupra uerticem haberet hoſtes. Simon uero, quem ſibi tyrannum populus introduxerat ſuperiora urbis, tenebat: inferiora q̄noq; populo ipſius replebātur. Trino prælio laborabat intra ſe ciuitas, nulla intermiſſio, nulla requies, nullæ induciæ, momentis omnibus dimicabat. Multi ruebant, innumeri iugulabant, manabat ſanguis, fœdabat uniuerſa, ipſa replebat templi limina, paſſim ruebant cadauera: ſagittis, alii: alii miſſilibus feriebantur. Inter illos medius erat Iohannes inferior Eleazaro, ſuperior Simone: quo ſuperabat ab Eleazaro, eo ipſo ſuperabat Simonem: medius em̄ inter utrunq; eum locum tenebat, ut quo plus grauaretur ab altero, & ipſe plus noceret alteri: inſtructior tamen cæteris, ſubſidiis machinarꝝ & genere telorum bellum æquabat: ita tamen, ut præter eos qui bellum mouerent, pleriq; etiam ſacerdotum interficerent: atq; inter ipſas, quas mactauerant, hoſtias immolarent: quamuis enim frequens ſuper uniuerſos rueret telorum ſeges, & ubiq; feruerent prælia, tamen ſacerdotes ſacrificandi miniſteriū ſolenniter obibant, nec feriabant commiſſo ſibi munere, & quo in interioribus erant templi, eo grauius perimebantur: quia tormento acta uehementiores ictus habebant. Pleriq; etiam qui de ultimo orbe precatum uenerant, ſperantes remedia

Eleazar⁹ tertius⁹ tyrannus.

extetnos cum ciuibus,ſacerdotes ſimul & profanos iacere, graues cum turpibus,luxuriosos cum abſtinentibus,confuſoq; omnium promiſcue ſanguine, & quaſi profluuio decurrente,interiores ipſos ſtagnare ſeceſſus templi:in circuitu omnia cruore tumeſcere,ut plerique dum inuicem propugnatores partium petunt,lubrico offenſi,quaſſati fuerore in ſanguine demergerẽtur:nec ſic tamen periculis territi abſtinebant prælio tyrannorum ſatellites:& quo maius periculum,eo amplius deſæuiebat tempeſtas furoris.Si iis grauius incubuerat exitium,alii quaſi victoriam uehementius inuitabantur, ut turbatos deferrent.Et Eleazaro quidem uel Simoni cedendi poteſtas erat,ut quaſi quibuſdam uel horarum ſe reparent inducijs:Iohannes uero ſemper in procinctu momentis omnibus in certamine:ſi ſuperiores quieuerant,urgebant inferiores ex parte Simonis:ſi hos perturbauerant,Eleazarus infeſtabat:nec ipſe tamen illos quietos eſſe patiebatur, ubi alios depulerat,in alios proſiliebat:peruigil in certamine,& ipſa impiger crudelitate,ubi parcebant telis,ignes iaculabantur,qui comprehenſis tectorum faſtigiis depaſcebantur domos,quæ refertæ frugibus cæterisq; ſubſidiis alimentorum,ad belli tolerantiam prolixioris,pariter exurebantur:maioraq; pabula incendio dabantur,ruebant ambuſta materiarum,deuoluebantur ſublimium ædificiorum culmina.Ita ſanguine,incendio,ruina,fame,totius urbis nerui ſuccidebantur. Nullus locus periculo uacabat,nullũ conſilio tempus reperiebatur,nulla ſpes conuerſionis,nulla fugiendi copia erat. Mœſta omnia,plena horroris,plena immanitatis,ubiq; luctus,ubiq; pauor,ubiq; clamor mulierum,eiulatus ſenũm,morientium gemitus,uiuentium deſperatio,ut miſerabiles eos diceres qui remanſerant: beatos qui obierant.

Caput .II.

Alloquit̃ autor ppl'm Iudaicum.

QVomodo decepta es ciuitas populis tuis, quibus quondam uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis,atq; in tẽ conuerſæ manus tuæ ſunt, quæ ſolebas ſine armis uincere,& ſine ullo prælio hoſtem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terræ hyatus, cœli fragores? Exurge nunc Moſes,& uide gentem tuam,& hæreditatem populi tibi crediti, perire manibus ſuis.Aſpice populum illum dei,cui puium gradienti mare patebat, cui eſuriẽti eſcas cœlum ſubminiſtrabat, ſine mari clauſum, ſine Pharaone obſeſſum,ſine terræ ſterilitate ieiunum.Exurge Aaron,qui aliquando cũ ꝓpter offenſam dei omnipotentis mors plurimos populi depaſceret,ſtetiſti inter uiuentes ac mortuos,& mors ſtetit,atq; obiectu corporis tui hæſit lues,nec tranſire potuit ad cõtagionem uiuentiũ. Suſcitare & tu Ieſu Naue,qui muros inexpugnabiles Hiericho ſacerdotibus tuba canentibus cõplanaſti,et uide populũ cui exteros ſubieciſti,nũc eundẽ ſubiectum opprimi.Suſcitare Dauid, exaſperantẽ ſpm̃ citharæ ſuauitate ſolitus excludere,& uide quemadmodũ dominet furor,atq; omnem ſuauitatem pſalmoꝝ tuoꝝ ex perditoꝝ ſenſibus abſoluerit,& queat ꝓ quo te ipm̃ morti offerebas.Suſcitare Eliſee,qui hoſtem introduxiſti in Samariam,& amicũ feciſti:per te in caſtris Syriæ quadrigaꝝ increpuit fragor , & uox equitũ & uox uirtutis:fugit hoſtis,euaſit obſidionẽ Iudæus.Vbi nunc iſta merita,ubi nũc iſtæ operatiões ſanctoꝝ? Nec miꝝ ſi amiſerũt ꝓphetaꝝ opa,qui negauerunt ꝓphetaꝝ arbitrũ:ideoq; in te Iudæa arma uertunt tua:& orões tuæ nihil tibi ꝓſunt,quia fides tua nihil operat:ideo aduerſum te factus eſt populus tuus, quia in te conuerſa eſt ꝓfidia tua: Quod remediũ quærit,ubi autor remedii non recõciliat? Quid putabas futuꝝ,cũ tuis manibus ſaluatorẽ tuũ crucifigeres? cũ tuis manibus uitã tuã extingueres? cũ tuis uocibus aduocatũ tuũ exterminares? tuis infeſtatiõibus auxiliatorẽ tuũ interficeres? Niſi ut in te quoq; tuas iniiceres manus,habes qđ petiſti,eripuiſti tibi ꝓſulem pacis,petiſti nec cari uitæ arbitrũ,cõcedi tibi Barrabam,qui propter ſeditionẽ factam in ciuitate,& homicidiũ miſſus fuerat in carcerẽ.Ideo ſalus abs te receſſit,pax abiit,quies deſtitit, data tibi ſeditio,datũ excidiũ:agnoſce tibi hodie Barrabam uiuere,Ieſum mortuũ.Ideo in te regnat ſeditio,pax ſepulta eſt,ut crudelius à tuis pereas,q̃ ſi ab alienis perires.Quid tm̃ tibi miſerabilis ciuitas,Romanus ſuis armis,quantũ populus tuus malo inuexit? Vt cũ Romanis pugnares tui fecerunt,pacẽ uolebant Romani,tu bellũ indixiſti,Quid cauſæ erat ut

Moſes

Aaron

Ieſus Naue

Dauid

Eliſeus

Barrabas

Ieſus

erat ut fortiores laceſſeres? Dux ſanè ꝙ cõtra legem ſacram templum gentilis intrauit: ſed iam non eras dei templũ,non eras dei ciuitas,nec eſſe poteras,quia eras mortuoꝝ ſepulchrũ,& præſertim tuoꝝ quos ipſa occideras,non quos ab hoſte amiſeras. Quõ em̃ uitæ eſſe domiciliũ poteras,quæ eras mortis habitaculum,diuerſoriũ ſceleꝝ,latronum ſpelæum? lacuerunt in te Ananus & Ieſus inſepulti ſacerdotũ principes,& illi dudum ſacerdotalibus amicti ſtolis:qui uenerationi etiam exteris fuerant, deformi iacuerunt cadauere,eſcæ uolatiliũ,& deuoratio canũ, mẽbra laceri,tota diſperſi urbe, ut deplorare ueteris ſanctitatis ſpecies uidereť,tantã ſacri noſis cõtumeliam,& ſpecioſi quondam muneris deformitatẽ:ſed ipſa tibi huius ſdignitatis exordiũ feciſti,quæ ſ medio ſinu tuo occidebas prophetas,quæ lapidabas ſanctos dñi. Ante tẽplũ iacuit Zacharias exanimis,iacuit inhumatus:hic ergo ſanguis illum lauat.Quæ cauſa aũt mortis Anano,niſi ꝙ increpauit populũ tuũ,ꝙ nõ inſurgeret pro tẽpli defenſione , quia expoſtulabat libertatem proditam,uirtutẽ deſertam,calcatas ueteꝝ ſacroꝝ reliquias,cõmaculata altaria:relinquẽdum afferebat populum uſu ſimulacroꝝ inſenſibiliũ,& ſtatuaꝝ de marmore,nihil iam ſentientẽ.Multa em̃ animalia referre ſolent,uel uindictæ uiciſſitudinẽ,ſentire iniuriam, incitari aculeo,declinare uerbera:q ergo nec excitať,nec declinare nouit,qđ noceat,ſimilis eſt nõ ſentientibus.Et reuera ubi ẽ libertas illa tua,cuius ſtudio quõdam nõ Aegyptiis,nõ Palæſtinis,nõ Aſſyriis,poſtea nõ Medis cedendũ æſtimauiſtis? Vbi eſt illa Machabæoꝝ fides,quæ quondam in paucis fudit Babylonios,Perſas fugauit,Demetriũ pepulit:ad poſtremũ in paruulis & mulieribus Antiochi arma,gladios,incendiaq; ſuperauit:& pro obſeruatiõe patriæ mori maluit,q̃ regis imperiis obtẽperare? Vbi eſt illa deuotio patrũ pulcherrima paſſionũ oĩm,qua ſe nõ ꝓ liberis, nõ pro cõiugibus magis,q̃ pro tẽplo dei morti offerebant? Ante & uirga Aaron ſacerdotalis floruit,reciſa de ſylueſtri radice:nunc & fides aret, & ſepulta eſt pietas, & abiit oĩs uirtutis æmulatio. Nec miꝝ ſi populus qui à deo receſſit,& improbũ contradictiõis ſpm̃ ſequit , in ſeipm̃ diuiſus eſt.Quõ em̃ pacẽ ſuam tenere poterat,q pacẽ dei repudiauit? Pax dei Chriſtus eſt,q fecit utraq; unũ.Merito ergo ex uno populo plures aduerſus ſe facti ſunt, quia noluerunt ſequi diuiſa cõſociantẽ Ieſum,ſed ſecuti ſunt cõiuncta diuidentẽ furoris ſpm̃.Soluebas igit Hieruſalẽ mercedẽ perfidiæ tuæ, cũ ipſa tuis manibus deſtrueres munimina tua,cũ tuis mucronibus foderes uiſcera tua:ita ut hoſtis miſereret, & tu occideres:ut ille parceret,& tu ſæuires.Videbat em̃ qđ deus aduerſum te pugnaret,& Romanoꝝ partibus fungeret,ut ipſa tibi inferres uoluntariam proditionẽ . Et ideo ſpectatores malebant eſſe Romani q̃ percuſſores,ne feruẽtibus tuis inter ſe uiſceribus, manũ admouere contagionis magis q̃ fortitudinis æſtimarent. Ad hæc nefandæ cædis ſupplicia,accedebat impiæ immanitas crudelitatis,ut ſepulturã oĩbus q nel in tẽplo necati fuerant,uel circa urbis plateas negarẽt,nec humare cuiq̃ uacabat,dũ bello inter ſe occuparent,feriendiq; magis q̃ humandi cura uniuerſos tenebat. Ita quodam furore occiderant pietatis officia,crudeſcebant impietatis miniſteria,nihilq; magis in tantis calamitatibus perierat, q̃ miſericordia,quæ ſola ſolet alleuare miſerias,ſolare ærũnas. Nam & hi qui amiſerant ſuos,nõ audebãt humare propter formidinem,cum grauis terror ingrueret, & à diuerſæ factionis principibus;& hi qui necauerant alienos,cauebant ne quis illos præriperet ad ſepulturam. Itaq; neceſſe erat omnes timere,ne quod alteri donare uellent, id ſibi ſumerent: uel quod peius eſt,quem parauerant aliis uſum ſepulchri,eum ipſi non impetrarent. In templo igit ipſo pro unguentis bene olentibus,pro Thymiateriis bene ſpirantibus,pro diuerſorum florum odoribus, grauis erat inſepultorum cadauerum fœtor,quos pluuia diſſoluerat,quos flamma combuſſerat, quos ſol calefecerat, oĩes artus cæſoꝝ ciuium diro odore fœtebant:hinc reſolutoꝝ putredo uiſcerum,inde exuſtoꝝ nidor,ſenſus omnes atq; ora complebant uiuentium, ut ipſi nõ multo poſt grauiore morbo cõſumerent,ac ſe ſupſtites ingemiſcerẽt,quo duriore pœna perirẽt:eoſq; ſeruatos,ut uiderent cum patria ſimul ſolui etiam leges naturæ,negari ius uiuentibus , pacem ciuibus, ſepulturam defunctis , humana pariter atque diuina maculari,ac polluí,permixta omnia , criminoſam eſſe miſericordiam, religionis loco haberi crudelitatem.Caſtrum in templo,bellum in limine, funus in altaribus;ea ſe ſpectare oculis,quæ prophetis de-

Ananus

Zacharias

Quarũdam aĩaliũ natura

Machabæorum fides

Fides aret, pietas ſepulta ẽ, & abiit oĩs uirtutis æmulatio

Leges naturæ ſoluuntur

nũtiantibus non credidiſſent,futura. Nõne de ipſis dixerat Dauid? Polluerũt templũ ſanctum tuum,poſuerunt morticina ſeruorũ tuorũ eſcam uolatilibus cœli: Effuderũt ſanguinem eorũ uelut aquam in circuitu Hieruſalem,& nõ erat qui ſepeliret:Simul eñ tunc & gẽtes uenerũt in hæreditatẽ dei quæ auferrẽt omnia, & templũ pollutũ eſt ſuorum funeribus,& inſepulta iacuerũt cadauera interfectorũ,ad eſcam auiũ beſtiarũq; uoracitatẽ, effuſus ſanguis ut ſtagnaret in templo, deeſſet qui ſepeliret: quia à uiuentibus in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc uiuerẽt furor trãſferebatur, Volebat aliquis defunctum humare ipſe extinguebatur: Et qui defunctũ occiderat, in ſepultorẽ tranſferebat iracundiam;ut illi ſepulturam negaret, hunc extinguebat: rurſus qui ſepultorem occiderat,maiorem crudelitatem circa defunctum exercebat,ut iam nihil debentem odio,nõ ſentiẽtem ſupplicia,ſpoliaret ſupremo naturæ debito. Quid illis aliud accidere poterat,qui diuina nõ recipiebant oracula? Irridebant prophetarũ annũciatiões, ſas omne calcabant,nõ credebant futura:quæ ut fierẽt ipſi acceleraverunt. Erat eñ ſermo uetus & frequens,tunc perituram urbem Hieruſalẽ,& ſancta eius exurenda, cũ ſeditio belli legem inceſſeret,& domeſticæ manus templũ dei cõtaminarẽt: ſed ne hoc quidẽ intellexerunt. Quotiens eñ exciſa domus dei,quotiens ſeditio,quotiens obſidio,quotiens bellũ,& nũq; illa urbs periit? niſi quãdo uerũ templũ dei, domeſticis manibus cruCiſti cor p⁹ tẽplũ uocatur. cifixerunt. Et quod illud templũ? Audiant:Soluite templũ hoc, & in triduo reſuſcitabo illud. Quid eñ aliud niſi ſacrilegiũ fuit, cũ impias manus extẽderent in autorem ſalutis,cũ lapidarent,cũ uerberarẽt,cũ corriperẽt,cum occiderent? Tunc uere ſancta eorum abſumpſit ignis diuinus: nam & exuſta à Babyloniis,reparata: poſtea (deſtructa à Pompeio)reſeruata iterum:ſed penitus exuſta,ubi leſus uenit & ſpiritus diuino calore ſoluta euanuerunt. Oportuit huberiore quadam deploratione præire nos funus qd

Exordia obſidionis Hieruſalem. dam paternæ ſolennitatis,& uelut exequias quaſdam proſequi,ac ſoluere iuxta maiorũ inſtituta;ſed ueniamus ad exordium obſidionis Hieruſalem.

Caput .III.

Reuerterat in Iudæam Titus: & paucis diebus interpoſitis ut replerentur ordines militarium numerorũ,de quibus lecta manus miſſa fuerat in Italiam,bellũ adolebat feſtinans comitari patrẽ,ne in pericula ſolũ dimitteret,aduerſus Vitelliana arma cõflicturum. Mouit itaq; iter magno decore exercitus,ſolicitudo ubiq; & parato agmine ſuſpectans inſidias,quia uirtute ſe ſuperiorẽ uidebat. Venit per Samariæ loca,ſuſcepit eũ Goſna,quæ ad Romanos iamdudũ cõceſſerat: uentũ in Aulanam, unde aberat Hieroſolyma ſtadiis. XXX. nihil amplius. Inde aſſumptis equitibus numero ſexTitus parat ſe obſidioni. centis perexit equitatũ ante urbem:exploratũ quoq; loci ſitum,munimẽtorum qualitatem, murorũ altitudinem,ſtudia plebis quæ ferebatur latronum armis premi, & factionum ſtipamine circũueniri:ut inuita acquieſceret obſidioni,quo minus uoluntatẽ ſuã erga Romanos proderet, ſi libertas daretur. Specioſe igit cũ paucis equitabat in aggere publico,qui ad muros urbis dirigebatur, nec quiſq; eſt uiſus progredi. Verũ ubi ad obeundum muros circuitũ flexit equũ in latus,cum cætera turba ducem ſequeret,eruLocus cõtra Helenæ ſepulchrum. pere ſubito pleriq; de loco qui appellabatur cõtra Helenæ ſepulchrũ,& exilientes occupauerunt iter,ut intercluderent maiori equitũ partem, quæ Titum ſe quebatur ipſe cũ paucis præterierat cõſultò inſidiantiũ, ut deſtitutus à cæteris facilius opprimeret: quia neq; ad ſuos regredi facile erat,propter inſtantẽ hoſtium multitudinẽ: neq; pgredi ulterius foſſa aut uallum ſinebant,cæteraq; locorũ impedimẽta quibus anceps periculũ in

ferebatur. Caput .IIII.

Circũcinct⁹ Titus in magno uerſat discrimine. Valens itaque Titus in uirtute ſua poſitũ ſibi remediũ ſalutis, nec aliter niſi ferro iter aperiẽdũ: Iam eñ alii reflexis equis diſceſſerant, dũ & ipſi ipſa toris filium ſecuturum ſperarent, conuertit equum, hortatuſq; que clamore cæteros, ut ſequerentur, & ſupra hoſtem irruit: impoſſibile hoc uidetur, quomodo potuerit euadere,niſi notum eſſet in bello plurimum audaciam poſſe, quæ uel ſola ſibiAudacia in bello murus eſt. murus eſt. Deinde quia aliiſponè ſequentibus, uile uulgus ſibi magis in periculo conſulendum putabat, quàm hoſtem perſequẽdum: at ſi qui manum extenderat, ut equũ teneret,feriebatur, Denique duo tantum ex Titi ſociis interfecti, cum reliquis imperatoris

peratoris filius ad ſuos reuertit:Neq; ſane dubitandum uidet,quod intecto capite,nudus cætera:utpote qui in excurſu proceſſerat,non ad bellum paratus,nec galeam,nec loricam induerat,eo nihil exceperit uulneris, cum maxime in ipſum tela iacerent, quodCor regis in manu dei ad excidium urbis illius uir tantus reſeruaret. Eſt profecto cor regis in manu dei. Itaq; ne creſceret audacia Iudæis euentu fraudis & doli,profectus ad urbem cũ exercitu poſt noctem redit, & de ſpecula quadam, unde ciuitas proſpectaret, & templi magnitudo ampliſſima,demonſtrat ſuis,cum qua urbe ſibi bellum foret, impigros & cautiores eſſe oportere,quod innumerabilis ſibi populus expugnandus foret,et fraudi paratus.Ordinat qui muris ordines appropiquarẽt, & quos adhuc feſſos nocturno itinere cognoMõs oliueti. uerat,quaſi ſuccenturiatos eminus locat. Paulatim procedit. Vbi uentum ad montem Oliueti,uallis ſub ipſo media inter eũ atq; urbẽ interiacebat,cui nomẽ Cedron:ubi cõCedron uall⁹ ſtitutum exercitum,de muris aſpicientes (nam ſex ſtadiis aberat) ſeditionis ad tempus ſtudia depoſuere,& externis hoſtibus aduenientibus,domeſtico fœdere ſequeſtrata ciuilium bellorũ certamina. Plerunq; enim etiam acerba odia metus comprimit. Deniq;Metus plerũq; acerba cõprimit odia. cohortati ſeſe inuicem factionum uiri, ut in unum conſpirantibus ſtudiis patriam defenſarent,ne eorũ diſcordia incruentam Romanis uictoriam daret,freti numero, hoſtẽ ſubito adoriendum putarunt,& improuiſa eruptiõe primos turbauere. Sed ubi ſe Romani ipſo uſu ueteri,& diuerſorũ generum præliis exercitati, confirmauere animis ordine ſuo nexi, cædere incurſantes cœperũt,ſcutis repellere,proturbare iactu telorum, haudquaq; tñ ſine communi exitio. Et propè iam incubuerant Iudæi, & nutabat acies Romana,niſi cognitis rebus aduenißet Titus,& occurrens aduerſariis,confirmans ſuos reparaſſet præliũ,& erexiſſet animos militum;increpans Romanas acies, confuſæ multitudini non ſine maximæ ignauiæ probro uictoriam cedere. Repulſiſq; Iudæis,qui etiam in ualle diuiſos inſectabant,ad ſuos ſe uictor recepit, ſecuruſq; ſuffragii,quod locis ſuperioris aduerſum inferiores ſi tentarent congredi,ſubſidia dabat,ad aliam partem ſe Romanus exercitus conuertit. Diſcedente Cæſare infundunt ſe de muris Iudæi,& ingẽti agmine ſuper hoſtem irruunt: ita ut innumeræ concurſu multitudinis milites fugerent,ac ſeſe ad montium conferrent ſuperiora,nudato latere,etiam cæteri qui prælium mallent fugere. Interea Cæſar in medio populi ſitus, orantibus pleriſq;, ne ſe periculis daret,atq; exercitu diſperſo ſummam periculi ſolus ſubiret: cum dñs eſſet orbis terrarũ (nõ enim ut antè uice militis pugnaret, ſed imperatoris,in cuius periculo pnicies eſſet uniuerſorũ) nõ acquieuit,ſed militiæ decus pponẽs ſaluti, apud quẽ glorioſa mors uitæ opprobrio pponderaret,aduerſum pectus hoſtibus refert,territisq; quos aduerſum ierat,in aliis ſeſe retorquet. Sola eñ ſpe ſui, & nimis notæ atq; alacris fortitudinis gloria,perturbat hoſtẽ. Cedebant itaq; quos acceſſerat,ſed ex aliis partibus Iudæi magis magisq; infundebant:ac penè cõcluſerant Titũ,niſi quia pleriq; militum uidẽtes in medio belli uerſari Cæſarẽ,cõclamauerunt cæteris ſignificantes,imperatoris filium periculis nõ relinquendum. Sic uniuerſos reuocauit pudor,atq; armauit metus, ne deſerti Cæſaris ignominia inurerent. Conuerſiq; in Iudæos,niſu oñi ac uirtute,incõditam multitudinem in ualle urgebant,nec difficile fuit aſcendẽtes relabi. Sic Titus fugientem numerum militarem,bis reuocauit à fuga,periculoq; pariter exuit & opprobrio, uirtute pariTit⁹ militiæ decus ſaluti præpoſuit. uſus, & ad poſtremũ pudore. Qui dum ignauiam declinat,uirtutem inuexit. Primum ne Cæſar relinqueret;poſt etiam ut hoſtis repelleret.

Caput .V.

Titus pene cõcluſuerat. Poſt hæc ubi forenſe prælium pauliſper quieuit,internum ſucceſſit. Nãq; paſchalis interuentu celebritatis,ſubornatis pleriſq; Iohannes, quaſi obſeruatiõis gratia templum cum adirent,& tanq; ſociis data ingrediendi copia,dolum patrauit. Ingreſſi enim ſpecie ciuili,ſed interius armati,reiectis exuuiis gladios attollũt loricato pectore,& præliari accincti munimine. Quo terrore perculſi,qui intra templũ inermes celebritati uacabant exilierunt, templumq; uacuum dereliquerunt. Eos illis ſecutis,& quos potuerunt comprehendere iugulantibus,alios ultra templi circuitum perſequẽtibus,irrumpendi Iohanni ſociiſq; eius occaſio data. Cæſi illic multi mortales,ita ut etiã qui nõ reſtiterant,affictis cauſis aliquibus iugularent; nec tranquillitas quietis proderat,Forenſi ſẽlio ſuccedit iterum. Dolus Iohãnis. nec ſilẽ

nec silentium tacitis, nec cedentibus patientia. Comprehensisq; interioribus templi, et iam Simonem inquietabat Iohannes in secundariũ locum, Eleazaro cæterisq; principibus factionis tertiæ sibi subrogatis.

Caput .VI.

Tit⁹ tertio in hostẽ ꝓgreditur.

TErtio quoq; Titus progredi in hostem, atq; exercitum ꝓducit. Adueniensq; offendit stipatam Iudæoꝝ ante urbem multitudinem, specie uolentium se Romanis tradere, sed quasi reformidantiũ. Suspicatus dolum, & maxime qm̃ proxime conspiratos inter se, & pertinaces uiderat: non arbitratus credibile subito mutatos, admonuit milites fraudẽ cauendam, nec temere nisi secundũ præceptũ suũ, conferto agmine muris appropinquandum: nec à tergo illi, qui urbem egressi fuerant, circũfunderent. Subito de ciuitate increpuit sonus, & quædam seditio dementer resultauit: alioꝝ egressionem uoluntariã simulantium, alioꝝ etiam resistentium, ꝙ illi aperiri sibi portas poscerent, hi clausas seruari iuberent: alii bellum, alii pacem optarent. Militũ uulgus ad subueniendum his, qui subueniri sibi de muris postulauissent proripit sese, egrediunt plericq; ꝓruptim sine ordine, sine ullo mõ, tanq; occursuri aduenientibus, atq; auxilium laturi, ut propiore remedio pluribus erumpendi confidentia tribueret, uel resistẽtibus metus, aut inter reluctantes erumpendi sibi copia. Quibus se à tergo circũfundere cœperunt qui foris stabant, urgere circũuẽtos: illi quasi ad muꝝ cõfugere, nihil suspectantes ab his, qui pacem prætenderẽt. Inde quoq; saxa & tela iniici, & subito ficta pax in prælium uersa est. Vnde conciti in hostes recurrunt, qui & si circũuenire tentauerant progressus militum Romanoꝝ, tamen metuebant & ipsi, ne ab omni exercitu circũuenirent. Itaq; dum uniuersos cauent: hos plurimis licet uulneribus impressis, & ipsi maiore ex parte sautii, ꝓpè de manibus amisere, quos iam captos putabant. Securi tamen usq; ad Helenæ sepulchrum, sicut moris est, insultantibus clypeis concrepabant, illudẽtes Romanis, ꝙ eos iam secundo insidiis circũuenissent.

Insultãtibus clypeis concrepare.

Caput .VII.

Orõ Titi ad suos.

CAesar commotior regredientes misceri cæteris uetat, & concionem aduocat, dicens: Magna cum sit uirtus Romana, præstans uniuersaꝝ gentium populis: maxime tamen ea præcellit dispositionis ordine, & præceptoꝝ obedientia: ea est enim disciplinæ militaris custodia: Nec miꝝ si Iudæi dolos intexant, fraudes struãt, qui se iudicent impares fortitudine. Sed ut inferioꝝ est niti insidiis, sic fortiorum cauere ne uirtuti illudat dolus. Mirari itaq; se, quod illi in desperatione sibi congruant: Romanis non conueniat in melioꝝ processu, eoq; fieri ut illis effectus fraudis in uado sit, nobis uirtutis conatus in ambiguo. Quod si ualidior esset fortitudo hostium q̃ fraus, superari minus flagitiosum. A paribus enim aut fortioribus uinci, opprobrio uacat. Cum uero nihil in nobis offendat, nisi sola pugnandi immoderatio, & ꝓpria quædam manuũ intemperantia, quid nequius potest esse q̃ præsente Cæsare disciplinam repudiari militiæ? Multum arbitror ipsas ingemiscere militiæ leges, tantæ dissolutionis flagitio: multũ imperatorem, cũ hæc compererit, qui semper audiri se à milite suo, quàm timeri ab hoste maluit. Obedientia enim militis effectum ꝓperat, metus hostium differt uictoriam. Quid iudicatuꝝ de filio patrem putatis, cuius tam uile imperiũ sit apud exercitum? Pronuntiat enim de duce, cuius præceptum dissoluit, nec dubium quod sæpius uindicatum sit in eos, qui contra imperium in hostem pugnauerint, quàm in eos qui secundum imperium ꝓgressi, uirtuti cesserint. Nam legibus egredienti ordinem, ꝓscripta mors est. Quid igit futuꝝ, ubi non unus sed passim exercitus relinquit ordinẽ suum, & statutũ ducis negligit? Cognoscite uos milites esse Romani imperii, plebis, se natus, apud quos sine præcepti autoritate, & uicisse crimen est. Huiusmodi oratiõe perterruit non solum præpositos militũ, sed etiam uniuersum exercitum. Nam cũ ipsos principes ordinũ acrius peteret, uidebat in omes uindicaturus. Circũfusi itaq; omes rogabant, ut paucoꝝ culpa, qui primi destiterant, uniuersis concederet. Et si non fuit ꝓpe rus ad delicti gratiam Cæsar, fuit tamen exorabilis ad indulgentiam. Concessit cũ summo pondere dicens, donare se omibus, satisq; in uniuersos uindicatũ inuectionis auctoritate, eo quod animaduersio in singulos usq; ad factũ ꝓcedere debeat, in multitudinem uerbotenus: illam usq; ad pœnam, istam usq; ad correptionem. Sæpe enim bonis exercitibus præliares lapsus, futuræ uirtutis causas dedisse.

Obedientia militis effectũ ꝓperat.

Caput .VIII.

POst hæc Titus in hostem iram cõuertit, & considerans inter tot ꝑcipitia, tot prærupta periculosam obsidionem: cum repentinis eruptionibus præuenti, nõ haberent milites quo referrent gradum, unde se in hostem proriperent: ubi machinas constituerent, iubet repleri ante urbem præcipitia: quæ cum fierent, nec sic quidem Iudæi exortes erant præsentium periculoꝝ. Afflictabant domestico prælio, cum Romani in replendis præcipitiis occuparent, nec exigua manus partis utriusq;, decem milia cum Simone erant, & quinquaginta eoꝝ duces: Idumæi quoq; ad quinq; milia Simonis partibus astipulabant, q̃bus præerat Iacobus & Simon iunior. Iohánes autem in interioribus templi (ea fraude qua suprà diximus) occupatis, sed milibus armatoꝝ stipatus, bellum accendebat. Adiuncta sunt ei etiam duo milia, cũ aliis quadringentis uiris: posteaq; coire cœpere, studiis concinentibus ad urbis defensionem, Eleazaro & Simone Arim, q̃bus & ante utebant, rectoribus. Quibus certantibus inter se, præda erat in medio populus eoꝝ qui uicerant, & quasi præmiũ certaminis, huc atq; illuc ꝓ euentu uario transferebat. Paulisper inter se cõuenerant more induciaꝝ, & ad primũ Romanoꝝ impetũ expergefacti, in ueterẽ morbum febris internæ ægris uisceribus recidebant: ubi remissior erat exterioꝝ morboꝝ accessio, foris erat plerũq; bellum, intus seditio, eo iam grauior, quia & ipsa seditio bello alebat, & bellum alebat. Duo de potentia certabant, populus inter utrunq;, non de seruitute anxius erat, sed ne ad dñm deteriorem perueniret.

Iohãnes ruãsum bellũ accendit.

Caput .IX.

VRbem Hierosolymam Chananæorum quidam potens condidit, qui patrio sermone uocatẽ rex iustus, quam primo Solymam nuncupauit: postea templum addidit, unde Hierosolyma dicta ciuitas est. Ea à principio suos incolas habuit de gẽte Chananæoꝝ. Dauid primus uir Hebræus Chananæos expulit, cõstituit suos, q in ea domũ sibi regiam fecit. Voluit & tẽplũ deo cõdere, sed prohibitus oraculo, Solomonẽ hæredẽ reliqt, qui templũ, qd ipse uoluerat, ædificaret. Solomõ itaq; tẽplũ fundauit, reliqui quoq; reges, ad ornatũ urbis addidere plurima. Inuidia ex magnificentia orta: inter oĩa tũ opera, templũ ꝑcellebat amplissimo ope, & fulgẽti marmore: ĩ quo erat deambulatoriũ, peripetasma ꝑtiosũ & maximũ, cocco & hyacintho byssoq; intextũ & purpura. Non ociosa materia tantæ diuersitatis. sed cuius species, * materiã rerũ latentiũ significaret, eo qd eius esset templũ, q cœlo & aëri, terræ & mari, quasi creator elementoꝝ dñaret, atq; oĩa solus regeret & gubernaret. Cocco em̃, igneũ cœlũ figurat, hyacintho aër: byssо, terra, qd in ea nascit: purpura mare, quæ cõchyliis maritimis inficit, ut duo ex colore, duo ex generatiõe colligas. Deniq; princeps sacerdotũ, hæc quatuor, indumẽto suo exprimere cõsueuerat, qñ maxima celebritas erat festoꝝ dieꝝ, quasi totũ mundũ indueret, pro populo supplicaturus, in eius figurã qui uẽturus erat princeps sacerdotũ Iesus, qui tolleret peccatũ mundi. Fœmora princeps sacerdotũ linteo interius operimẽto tegebat, eo qd præ cæteris in sacerdote fides mẽtis quærit, et corporis castimonia, quæ succingere debeat carnis intẽperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unũ interius, alteꝝ exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, qd secundũ appellabat, semel introibat tantũmodo princeps sacerdotũ, non sine sanguine quẽ offeret pro se, & pro populi delicto. Hoc significante spũ sancto, uentuꝝ Iesum, qui uere solus itraret iteriora diuinoꝝ penetralia sacramẽtoꝝ, & arcana substãtiæ cœlestis, quæ nosset oĩa. Solus quoq; patri sanguine suo totum mundũ reconciliaret, ut et cœlestiũ & tetrestrium misereret. Deniq; posteaq̃ uenit, pacificauit oĩa per sanguinẽ crucis suæ, quæ uel in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrem sicut incensum dirigat maximi sacerdotis oratio. Mensa, quod in ea passio Christi sit, & mysteria sacramentoꝝ: unde & Dauid dicit: Parasti in conspectu meo mensam. Cuius uelut duodecim panes, duodecim apostoli sint testes passionis eius, ac resurrectionis eius. Lucerna, quæ super candelabrũ ponitur, ante sub modio erat, id est, sub legis mensura, nunc est sub gratiæ plenitudine, hepta-

Conditor urbis Hierosolymitanæ

Dauid oraculo ꝓhibuit deo tẽplũ cõdere.

Solomõ templũ fũdauit

Mysteria

Rõnes tẽpli ac uestiũ.

Rõnes cerei-diarum

heptamycho frequens lumen effundẽs, eo quod ſpiritus ſanctus ſeptẽ maximarũ gratiarum uirtutibus dei templũ illuminaret. Trinitatis igit̃ cognitio in interioribus erat templi, quæ dicebantur ſancta ſanctorũ, ubi repoſita quondã uirga Aaron floruit, quod ſacerdotalis gratia in Chriſto amplius eſſet operatura poſt mortem, qua mũdum redemit. Ante templũ erant. XIIII. gradus, per quos Ezechiæ regis tempore umbra aſcenderat, ſignificans ei uitæ finem futurũ: ſed oraculo monitus orauit, & meruit mortis dilationẽ hoc indicio: q̃ iiſdem gradibus ſol refunderetur, qui ſignificaret tot numero annorum cõmeatum ei uitæ refuſum.

Ezechiæ mortis dilatio.

Caput .X.

Antonia caſtrum.

CVm igit̃ munita eſſet undiq̃ ciuitas plurimorũ regum operibus, & maxime Herodis, qui caſtrum (cui nomẽ Antoniæ) ad ſummi operis magnificẽtiam cõmuniuit, & ampliſſimo ornauit decore, circũibat Cæſar requirens, qua ex parte ſe poſſet facilius urbi infundere, inſpectoq̃ per totũ circuitum muri ambitu, æſtimauit in finitimo tumuli, quo ſepultus iacebat princeps ſacerdotũ Iohannes adoriẽdã obſidionem. Cui diligentius exploranti, adhærens unus ex amicis Nicanor ſtudioſius intendens muneri, ſagitta percuſſus cadit. Propius quippe acceſſerat, dum putat aliquẽ profectum fore pacis futuræ, ſi ſibi cõferendi ſermonis daret copia, qui potens ac ualidus ad tentandos audientiũ animos æſtimabatur. Cõmotus Cæſar, quod ei qui ſalutaria cõmoneret, improuiſo uulnere mortem irrogauiſſent, in prælium cogit agmina: bellumq̃ accenditur iactu telorũ diuerſo, miſſilibusq̃ maximis, admouentur arietes: quis feriuntur ualida murorum. Quo perturbati omnes, qui antè de dominationis inter ſe ſtudio certabant, in cõcordiam coeunt, dataq̃ impunitate ſuperiorũ, unũ corpus ſeſe fecere, & cõſpirati cogente periculo, urbem tuẽtur. Progreſſi quoq̃ tumulos, ignẽ ſuper machinas iaculabantur, ut deſtruerent aggeres, exurerent uineas, arietes incenderent, ac penè omnia machinarũ genera exuſſerant, niſi electi pleriq̃ militum & ſociorũ maxime ex partibus Alexandriæ urbis ſtrenue repugnauiſſent. Quibus tamẽ ualide reſiſtentibus, addidit Cæſar adiumẽtum equitum potentiorũ. Ipſe quoq̃ acriter pugnans ſternit. XII. aduerſi agminis propugnatores. Ita uis multitudinis reliquæ, exitium declinans in urbem reuertit, & ab incendio Romana opera defenſa. Cecidit eo prælio Iohannes ductor Idumæorũ, dum ante muros, cognito ſibi Romano militi ſermonẽ conſerit, ictus terga ſagittæ uulnere, cõtinuo labitur. Arabem ferunt peritiſſimum, de iaculatoribus eius obitus autorem, grauiq̃ mœrore affectos Idumæos, q̃ uirũ & manu prõptum amiſerant, & bonũ conſilio.

Nicanor.

Iohannes ductor Idumæorũ cecidit.

Caput .XI.

Tres turres ſubito corruunt.

SEquenti nocte accidit ut tres turres, quas Titus attolli iuſſerat ſupra aggerẽ, quo Iudæos uel ex æquo, uel ex ſuperiore ſpiculis figeret, ſubito nulla ui hoſtium ruerent. Quo ſonitu, Romanoq̃ exercitus omnis turbabatur, ea opinione q̃ ab hoſte deſtructos aggeres, ſucciſas turres arbitrarentur, quæ ruentes ingentẽ latè ſtragẽ dediſſent: ac penè admiſſum erat facinus miſerabile, ut uictores ĩcertis per noctem hoſtibus fuga cederent, niſi quod tenebræ ruinaq̃ ipſa, excito puluere proſpectum ademerant, ut quò fugerent ĩcertum haberẽt, Quærebat unuſquiſq̃ de proximo quid accidiſſet, nec cognoſcere ueri poterat fidem, quia ſimiliter ab omnibus eiuſmodi caſus ignorabatur, donec Cæſar rebus cõpertis, inſinuare præciperet id, quod acciderat caſus repentini, nõ ullius hoſtilis fuiſſe irruptionis. Sic ſedatus pauor, expugnandæ urbis ſubſidiũ omne in uiribus locatum. Nam cum altiſſima murorum eſſent, & pleraq̃ ferro aut æreo operta, atq̃ ipſa altitudine hoſtes à iaculis defenderentur, Romani admouere arietum machinas, quorum ictu frequẽti, muri ualida laxabantur: inniti leuioribus ſpiculis cœpere & ſagittis, ut propugnantes auerterẽt. Impedimẽta prohibentiũ detorquerẽt. Sic paulatim quatientibus murus cedebat: unde maiorẽ ipſum arietem exciſorẽ urbium ludæi appellauerunt. Soluta itaq̃ murorũ parte, dereliquere ludæi muri ipſius ꝓpugnacula, ſecuri quod duos alios muros interiores haberent, & cõceſſere ad murũ ſecũdum. Illis fugientibus, Romani ingrediẽtes per caua muri, portas aperuere: ſic intromiſſus omnis exercitus, penè diruit murum exteriorẽ, ne bellantibus eſſet impedimento: aut ſi res

Romani ꝑ caua muri ingrediuntur.

res aduerſæ forent, clauſtrum refugientibus Caput .XII.

Diuiſerunt ſibi loca Iohãnes & Simon cõiurati circa murũ ſecundum, Iohannes cũ ſuis in caſtro, cui nomẽ Antonia, præliabatur: ei propinqua erat porticus templi, quæ uergebat ad partem ſeptẽtrionis. Nam & ipſe locus (in quo caſtrum poſtea Antonii uocabulo conditum) duas interiacẽs porticus ſeptẽtrionalis, hoc eſt, Brios nũcupabatur. Simõ uero ad Iohannis ſepulchrũ uicem tuẽdæ urbis ſuſceperat: his pro ſalute, Romanis pro uictoria certamen erat. Quibus & ſi uirtus potentior ad cõgrediẽdum, locus tamẽ inferior ad obſidionem: cũ eos de muro grauaret prælium. Temeritas Iudæis inſolẽtior, fortitudo Romanis acrior erat: ĩminebãt partibus duces, eoq̃ maior oriebatur cõtentio, dum quiſq̃ ſuis ductoribus pericula ſua geſtit probare.

Iohannes & Simon cõiurati.

Locus Brios nũcupatus.

Simon ſuos urgebat terrore & formidine: Romanos Titus pudore ſui q̃ maxie cõueniebat: q̃ morte grauius arbitrantur, non exhibere pericula ſua Cæſari: cũ ipſe toties pro exercitu periculis offerre ſe nõ dubitauiſſet. Armabat eos uincẽdi cõſuetudo, & cedendi ignorantia: præcipueq̃ præſens uniuſcuiuſq̃ uirtutis arbiter Titus, à quo nõ remuneratio fortitudinis expectabatur, ſed ſupra omnia fructus ampliſſimi erat præmii, illo ſpectãte quicq̃ ſtrenue geſſiſſe, quod ei nõ diſpliceret. Eo incẽtiuo Lõginus equeſtris militiæ uir, excitus aduerſas ꝑ muris uidens Iudæoꝝ cateruas, tanq̃ indignatus qđ Romanos bello lacefferent, & ex equo prodire auderent, deſiliuit equo, atq̃ in medios ſe iniecit hoſtes: Et unũ more ipſo parantẽ occurrere telo percuſſit, ſimulq̃ eius uocem & animã rapit: Alteri ereptum de corpore pſtrato telum infigit, & ad ſuos uictor ſeſe recepit. De præeminẽtibus loquimur: cæterum multi imitatores utraq̃ ex parte, ſed diuerſo genere: Iudæis deſperatio audaciam dabat, Romanis gloriæ cupiditas uirtutẽ addebat. Par tamẽ imparibus animis mortis contemptus: Iudæis ſolatium putabat cũ hoſte cõmori. Titus feſtinabat conficere bellum, ſed ſine ſuorũ diſpendio, qui etiam ipſos hoſtes ſeruare ſi poſſet, q̃ perdere malebat. Nec aliud monebat militem, niſi cõſultò beldandum: eam ſolam eſſe ueram uirtutẽ, cui ſit comes prouidẽtia: nam ſine cõſilio fortitudinem temeritatẽ uideri, nec uſq̃ magis cauendũ quàm in uictoria. Perire em̃ cũ inferiore ſuperiorem, uicti triumphus eſt. Conſulendũ itaq̃ ne uideatur euẽtus fuiſſe, q̃ uicerit: ignauiæ q̃ conſortiũ periculi nõ euaſerit. Iubet itaq̃ arietẽ admoueri ad medium muri ſeptẽtrionalis.

Longinus equeſtris militiæ uir ĩ medios ſe irruit hoſtes.

Virtuti prouidentia comes.

Caput .XIII.

ERat ibi Caſtor callidus, & ad fraudem paratus, qui fugatis cæteris ꝑ iacula ſagittatioꝝ, cum aliis nouæ fraudis ſociis ptẽdebat. Is ubi appulſu arietis turrim euerti, murũ labere, ac facile ruiturum, ſi torməti ictus repeteretur, animaduertit, manus tendens rogabat Cæſarem uoce miſerabili, ut perituræ urbi iam parceret, nec ſupremo excidio labefactandam putaret. Cæſar æſtimauit q̃ ſeduló ueniam deprecaret, manus daturus ut deditio procederet, iubet tormẽtum ceſſare, iaculatores tẽperare à prælio. Caſtori dat loquendi copiã. Ille deſcenſum ſimulare, dein quaſi ſuadere ſuis: alii uelle, alii reniti, ſubitoq̃ uelut indignantes qui cogerentur, ſupra loricam, ſe percutientes cecidere. Miraculum ingens cũ fraus lateret, ſic tempus duxere: Inter quæ, unus è militibus Romanis iaculo ſagittæ narem Caſtoris percuſſit. Ille deplorare & cõqueri apud Cæſarem, poſcere ut iuberet aliquẽ ſibi dextram dare, ita ſe perfugio uſurũ. Cæſar loſepho mandat negocium: uerum ille qui caueret ludæorum inſidias, nihil ſyncerum in eo intelligere ſe reſpondit. Aeneas tamẽ propius muꝝ ſucceſſit, & ut aduenientem ſuſcideret occurrit. Cui Caſtor uociferans ut ſinum aperiret, aurũ exciperet, ſaxum dimiſit. Ille oculis uigilantibus lapidẽ præuidit, celeriq̃ corporis ſaltu, lapſum euaſit: alium tamẽ propè aſtantẽ ſaxi inuoluit ĩmanis ruina. Hoc Cæſar intuens, acrius incubuit ad murorum deiectionẽ, præcipiens maiore ui tormẽtũ impelli. Contrà ad exurendas machinas ignes iaciebantur. Sed ubi murus ſolutus eſt, Caſtor cũ ſuis quaſi in ignem ſe deiecit, dolo prætexens animi magnitudinẽ in contemptu mortis: cũ dolo turpi uitæ effugia captaret.

Caſtor callidus.

Caput .XIIII.

VNus iã murus, hoc eſt tertius ſupererat, ſubuerſis duobus: adhuc tamẽ Cæſar reſeruabat patientiam, qui aduerteret iam ſibi perire quicq̃d periſſet. Dũ parcit & prouocat ad deditionẽ, nõ expectato agmine, cum paucis irruens

ſupra murum ſecundum, congregata manu Iudæi in anguſtiis plurimos fauciauerunt: pleriq; etiam utrinq; mortui. Tunc Cæſar eminus ſagittis figebat reſiſtentes, inter confertos iacula nuſq; eludebantur, nullus ictus ſine uulnere. Sic remouere ſeſe Iudæi cœpere: & Titus ſuos recepit. Et fames iam urbē grauiter inceſſerat, Iudæi tamē pro uictoribus, quia ſe intra ſecūdū murum receperant, quaſi expulſis Romanis gloriabātur: ſed neq; lapſa reparare, nec lapſura defenſare poterant. Reſtiterunt tamē aliquantulum. Pugnatum triduo ad murū ſecundū. Quarto die uirtutē Romanam nō ſuſtinētes, refugere intra tertiū murū. Cæſar ab irruptione interim tēperari iubet, ſubuerti tamen præcepit ſecundū murū. Et quia ſupererat maxima belli portio, ſtatuit ut miles ſibi cōueheret alimēta, ne uictores ſopia urgeret, afficeret indigētia. Quatuor diebus ſibi miles frumēta cōuexit: ſimulq; idoneum uiſum eſt tempus, q̄ Iudæi, ſi ſibi cōſulerent, cōuertereētur. Et populus quidē malebat, ſed principes ſeditionis reputātes, quæ in plebem grauibus flagitiis perpetrauerūt: dum nullum ueniæ locum ſperarēt, perire cū omnibus ſe uius arbitrabātur, quàm ſi ſoli autores perirent. Quinto itaq; die, quia nihil à Iudæis pacificū deferebatur, gemino agmine Cæſar mœnia aggreditur: & duos aggeres attolli imperat, unum cōtra Antoniam, alterū contra murum, qui erat contra Iohannis ſepulchrum. Eò em̄ ſuperioris urbis excidia petebat: Illo aūt altero, ſi caſtrū expugnauiſſet, etiam templo facile potiretur. Quod niſi in ſuā poteſtatē deduceret, etiam urbē tenere nō poterat ſine periculo. Diuiſerat Titus exercitum in duos ordines. E diuerſo quoq; diſtribuerāt ſibi Iohānes & Simō officia defenſiōis: Antoniā defenſabat Iohānes, Simō cū armatis ſuis, & populo Idumæorum ad ſepulchrū Iohannis ſpeculabatur, atq; oēs obſidentiū conatus de ſuperiori loco, quibus poterat generibus, eludebat. Et iam excitatiores erant, malis edocti occurrere machinis obſidionis, pluraq; genera ſibi tormētorum & ipſi aſciuerant, quibus Romanorū opera deſtruerent, cœpta impedirēt. Quorum Cæſar aduertens præcipitē pertinaciam, admiſcere operibus ſermonem uoluit, ne forte deſperatione ueniæ peruicacius obniterent, ac ſpe p̄miſſorum poſſent deſiſtere. Suadere itaq; cœpit, ne ſe captæ urbis excidiis inuoluerent, permitterētq; eam ſuæ poteſtati, quæ armis iam teneretur, & circūuallata obſidione premeret ad excidium ſupremum, cedentibus ſe ueniā daturum: ſi modo uel ſibi uel patriæ cōſulerent, ne tota ciuitas diſtraheretur. Mandat quoq; Ioſepho, ut ipſe patrio ſermone ciues alloqueret, ut forte cōtribules ſuos, uel ipſe inflecteret, ut furori proprio renūtiarent. Qui licet effuſa ludæorum in ſe odia nouiſſet, tamē quantū à iactu ſagittæ longius poterat, remotus à muris, ita uero ut poſſet audiri, profutura ciuibus noto ſibi alloquio proſequebatur.

Hebræum ingenium.

Belli dubius euentus.

Diuerſis populis deus p uices potētiam dedit.

Caput .XV.

FVerat Hebræi humani ingenii cōtendere pertinaciter, anteq; res ad ſupremum ueniret: dū putatis uos loco & notæ regionis ſubſidiis fore ſuperiores, licet cōuenerit Romanos bello inſuperabiles, armis nō p̄uocari, à q̄bus ſæpe uicti ſunt, qui uos uicerant: ſed tamē habet hunc lapſum improuida mens hominū in rebus ſecundis, ſimul quia plerunq; belli dubius euentus: & ideo ſe unuſquiſq; forti cōmittit uirtute inferior. Poſtremo de muris ſperatis: Non putatis etiā uſq; ad templi p̄grediendum euerſionem. Parcite aris, parcite altaribus, parcite domicilio quondam cœleſti. Iam em̄ uos & deus ipſe deſeruit, quia uos pietatis cultum deſeruiſtis. In medio templi bellū p̄tulimus, circūfuſi ignes templū oberrant: ſed nō quales ſolebant, circūſiſtūt armati. Ad huc tamē puras à ſacrilegio manus habentes, uolunt Romani parcere, nec ſacros contaminare poſtes, nec ueteres abolere ritus, ſi uos ſinatis: quid expectatur ulterius? duo muri euerſi, tertius ſupereſt, & ipſe infirmior lapſis duobus. An præſidiū ſperatur diuinum, atq; auxilium de penetralibus? Sed qui nos defendebat ad hoſtem migrauit: quoniam quē nos colebamus, Romani uenerantur: nos offendimus. Quis autē ignorat cū illis eſſe deum, qui ſibi omnia ſubiecerunt? niſi quæ nimio æſtu aut gelu inuia ſunt. Et ideo extra Romanum imperiū, quia eadē extra uſum humanū. Diuerſis populis deum per uices dediſſe potentiam: Primo Aegyptiis, poſt Iudæis, Aſſyriis quoq; & Perſis auxiliatorē fuiſſe nullus negat: poſtea cōuerſum ad Romanos, cū his perſeuerare. Deniq; ceſſiſſe illis uniuerſa regna, omnē terrā in poſſeſſionem datam, Quis uobis cum uictoribus

bus uniuerſæ terræ, quibus ſecreta oceani & extrema Indiæ parent? Quid attexam Britannias interfuſo mari toto orbe diuiſas, & à Romanis in orbem terrarū redactas? Tremit hos Scotia, quæ terris nihil debet: tremit Saxonia inacceſſa paludibus, & inuiis ſepta regionibus. Quæ licet belli curā uideat augere, & ipſa frequēter acceſſit Romanis triumphis captiua, ualidiſſimū genus hominū perhibetur, præſtās cæteris: piraticis tñ myoparonibus nō uiribus nitit̄, fugæ potius q̄ bello parata. Sed refertis, mori præſtare, quàm libertatē amittere: Quando uobis iſta Iudæi ſucceſſit ſentētia? aut quādo apud Hebræos utilis ſit ſeruitus, libertati iutili nō prælata? Iacob ipſe patriarcha in Aegyptū deduxit Hebræos ne perirent fame. Deſcenderunt patriarchæ, ſimul. XII. filii eius præclara illa generis nr̄i exordia. Ibi Iudas ille nobilis Iudæoq; proſapia, qui nomē populo dedit. Ibi Ioſeph curru ſublimis, & equis ſubiicere ſe in poteſtatem maluit, ut aleret ſuos, quàm ad originis propriæ libertatē redire. Ibi Beniamin pia fraude germani retentus, conſenſit dolo: quia nō erat crimē ſeruire potentioribus. Ibi hæreditas eoq; cū uocaretur à Moſe, tamē hærere deſiderabat. Sic patribus ueſtris etiam dura ſeruitus non diſplicebat, ut periculis anteferretur. Seruiſtis ergo Aegyptiis, atq; utinam ſemel. Sed nō ſolum tunc ſeruiſtis, quando cœleſtis eſcæ pluuiis alimoniā ſeruitutis extremæ præferebatis: ſed etiam poſtea uicti atq; captiui deſcendiſtis in Aegyptum, cū Aſſyrios refugeretis. Seruiſtis etiā Aſſyriis per multa annorū curricula, & dulcis illa ſeruitus erat. Seruiſtis Macedonibus, Perſis, Seleucenſibus, Palæſtinis, ſolos Romanos uobis graues putatis, quibus & illi ſeruiunt quibus uos ſeruiebatis? Vtrum igit̄ odiū his debetis an gratiam, qui uos dominis ueſtris pares fecerunt? ultionem ueſtri hanc nō cōtumeliam puto, quia uos de his uindicauerūt, quibus ſubiecti eratis. Seruitio premitur Aſſyrius, qui Aſiæ toti īperitabat. Arat Aegyptius Romīs, ſerit de ſuo qđ ille metat. Macedonia quæ uſq; ad Indos, deuicta Perſide, imperiū diffuderat, agnoſcit dños quos ignorabat, & frustra ſe regibus ſuis Aeacidaq; nomē īpoſuiſſe reminiſcitur. Certe nō aliās ceſſiſſe, niſi ad Romanorū triumphum, quibus & ipſe Pyrrhus Achylleæ ſobolis, & proſapiā & uocabulum præferens, uictus armis: ita ſe promerēdæ pacis ſtudio ſubiecit, ut ueniam rogaret. Nam de Palæſtinis q̄d loquar? quos unius præſidis poteſtas coercet? Ingrati nunquid nō ueſtra nobilitas eſt cū Perſis ſeruire? hoc eſt em̄ ſeruire uobiſcū reges, regnūq; maximū habere ſocium ſubiectionis: ſed quæro quādo fueritis liberi, qui nunc ſeruitutem recuſatis? Quando ergo liberi fuiſtis? uel cū aliis dominaremini, qui ſub rege eratis? Habebatis regem deum, repudiaſtis regnum ipſius, ſub quo ſolo eratis liberi, uoluiſtis ſeruire hominibus. Cur patrum reuellitis teſtamēta? hæreditas & in patres contumax. Elegiſtis regē cui nomē Saul. Occiſo illo, Palæſtinus uobis populus imperitauit: ſucceſſit poſt tempora Dauid in totius populi regnū, mitior quidē domino, ſed dominus tamē, priuſq; requieſceret Dauid, genti tamē & ipſe regē impoſuit. A Solomone rurſus ſciſſum in duo regnū, & diuiſa per longam ſeriem dominationis hæreditas. Vt tranſiliam captiuitates, Cyrus pleroſq; terris ſuis ludæos, & ſacris ſuis reddidit. Sed patres ueſtri cū Perſarum præliis grauibus attererētur, quamuis nobiles Machabæorū triſphis elegerūt ſibi Romanā ſocietatē. Tenet ſcriptura diuina multaq; pacta legationū. Facti eſtis Romanorum amici, qui Perſarū ſeruī fuiſtis. Sed rurſus maluiſtis regem habere, q̄ ſacerdotum principem, cui populus obtemperaret, cū ſæuitia ueſtrorū regū eēt intolerabilis: defūcto Herode, pulſo Archelao, ſub Cæſare eſſe Romano poſtulauiſtis. Tradidiſtis uos Cæſari, cui ſeruiſtis omnes ad mutādū in melius ſeruitium. In cōmuni em̄ cōditione uniuerſorum ſeruire, quædam libertas eſt: qm̄ dignitate dominātium honeſtantur obſequia ſeruorum: Quanquam Romani ſeruitutem nō exigāt autores libertatis, quia nō ſolum immitem regem necarunt, ſed etiam ſuperbū nō paſſi ſunt, & ideo Auguſtum apud eos nomen eſt imperii, q̄ augeat ſuos, non q̄ alienos opprimat. Sed eſto. Sit utile uobis non obedire imperio Romano, uideamus ſi liberum, ſi nō exitiale. Vrgent Romanæ acies, urgent patriæ ruinæ, urget templi excidium: nō quod utile ſit, ſed quod poſſibile perpendite Nō em̄ uotorum ſpecies, ſed poſſibilitatis ratio pēſanda. Lex nempe naturæ eadē omnibus hominibus, uolatilibus, feris, beſtiis inſuſa, ut unuſquiſq; cedat potentiori; taurus, leoni; ceruus, urſo; leo, pardo; caprea, lupo; aquilæ, acci-

Saxones uaſtiſſimū hominū genus.

Potētioribꝰ ſeruire crimē nō eſt.

Imperij nomē Auguſtū

Lex naturæ oībus eadē inſuſa.

piter:accipitri,columbæ:ipſi tauro,iuuenci inferiores:arieti ouiũ, greges: hirco,caper: ne diuerſi generis eſſe uideatur aliqua diſtantia,uos potentioribus.Romani tamẽ nemi nem expellunt,uos expuliſtis: imò illi augent, ne quis etiam uictus de terris ſuis exeat. Antiocho partem regni ſeruauerũt. Et nunc Cæſar quid aliud laborat, niſi ut terra ue- ſtra nõ deſeratur,regio ueſtra non euacuetur, ciuitas nõ euertatur,templum non cõcre

Paucis præ- eſſe natura dedit pluri- bus obtẽpe- rare.

metur? Non omnibus uictoria datur. Paucis præeſſe natura dedit, pluribus obtempera re. Tauri armẽtis eminẽt,arietes gregibus.Peues paucos eminẽtia, peues plurimos mã ſuetudo:Et uos induite mãſuetudinem,ſuſcipite ſubiectionẽ,quam etiã feræ induunt.

Hæc cum diceret Ioſephus, conuiciabantur de muro. Maledicebant utilia ſuadenti, Pleriq; etiam iaculabantur ſagittas, ſi poſſent eum morte affligere. At ille, qui oratione non flectebat indomitos, ſcripturarum quoq; teſtimoniis conueniendos arbitrabatur: maxime quia dicebant deum templi ſui præſidio non defuturum.

Caput .XVI.

TEmerarii,nunccine demum uobis diuinum auxilium affuturum ſperatis,quã do permiſcuiſtis omnia bello ,altaria uiolaſtis , diruiſtis totius urbis muni- menta? Temerarii inquam,& ueſtrorum immemores auxiliorum , ſcuta & gladios paraſtis , & hoc aduerſum Romanos . Non talibus armis uincere ſolebatis. Quando enim in haſta & gladio fuit Hebræorum uictoria ? Recordamini unde orti, & à quibus ſitis profecti,quomodo patres ueſtri hoſtes ſuos uicerint. Temerarii,quem

Nõ in multi tudine popu li uictoria.

uobis adiutorem eripuiſtis, dum aliena ſubſidia depoſcitis ? Non in multitudine po- puli,ſed in timore dei pater Abraham penetrauit Aegyptum, & cum abductæ conius gis captiuam uideret pudicitiam, bello tamen abſtinuit, aſſumpſit piæ orationis arma, defenſorem adhibuit, qui dormiente eo uinceret, & expugnato hoſte intaminatam ſi bi coniugem repreſentaret . Redit Sara ſine armis, referens uiro triumphalem uictoria am. Dormiebat Abraham,& torquebatur Pharao. Metuebat Sara,& Pharao crimen ne gabat. Eiiciebat alienam, & damnato crimine honorabat caſtimoniam, quam ſpoliare deſiderauerat. Additur aurum, & argentum ad Saræ pudorem, ut condemnaret uo luntatem facinoris expertem. Rogabat patrem Abraham, ut pro ſua ad dominum fa milia deprecaretur. Erat enim infœcunda domus eius. Remeat Sara ditior ſaluo pu dore, reuertit Abraham ſanctior, qui coniugalis pudicitiæ remunerationem ſterilitatis remedio compenſauiſſet. Quid de filio eius Iſaac loquar ? Is quoque patrio fretus nu nimine, aduerſus finitimi potentis inſolentiam, non armatas produxit acies : & cer te habebat. CCCXVIII. uernaculorum ualidam manum, quæ reges quinque bello fu perauerat, ſpoliis exuerat, captiuum Loth Abrahæ patruo reſtituerat : Non gladium uagina exuit, ſed ſolam aduerſum inuidentes patientiam induit, ſimplicitatem retulit. Venerunt rogantes ,qui exterminandum denuntiarent , popoſcerant amicitiã qui fi nitimum nõ ferebãt. Contremiſco tanta patrum recẽſere mirabilia: Iacob ſanctus, Eſau fratre paricidium minitante patriam reliquit, parentes deſeruit, ſolius ſecum oratio nis ferens uiaticum, meritoq; in peregrinis locis cum fratris metueret inſidias,& hominum comitatu atq; auxilio egeret, inuenit angelorum conſilium perductus (ut ait) ad caſtra dei, colluctatus eſt domino:& ſicut dicit ſcriptura: prævaluit deo qui imparem ſe homi nibus arbitrabat. Quid aliud Moſes aduerſum regem Aegyptiorum exercitũq;, & dra cones eius niſi ſolam uirgam leuauit? potens uirga quæ cœlum tenebris obduxerit, ter ram imbribus inundauerit, ſiccauerit mare fluctibus: cinxerant Hebræos Aegyptii, ora bat Moſes & non dimicabat. Diuiſum eſt mare & populus intrauit, ſequebat Pharao. Moſes inter fluctus poſitus orabat, demerſus eſt cum ſuis Pharao, cãtabat Moſes. Quis hæc & talia conſiderans non admiretur,& non intelligat in oratione nobis meliora eſ- ſe arma q̃ in uirtute? Illa em̃ ſibi diuinum auxilium adhibet, hæc corporis. Didicit hæc arma, quæ non carnalia ſunt , ſed fortia deo Moſi diſcipulus, atq; idem ſucceſſor Ieſus Naue, qui imitator& ſuppar magiſtri Iordanis aquas conuertit retrorſum: idẽq; cũ in expugnabiles Hiericho urbis muros uideret, ſacerdotes tuba canere iuſſit, iubilare po- pulum, quo facto repente cecidere muri, atq; exuſta ciuitas eſt, & omnes necati ſunt. ni

ſi quos Rahab bonæ meretricis fides, à memoratæ urbis excidio defendit. Gedeõ quo q; trecentos uiros ad bellum elegit, eoſdemq; nõ arma præferre ſed myſteria præcepit, In manu leua hydrias aquæ plenas tenere, in dextra faces: qua ſpecie perculſi hoſtes fu gere ilico, atq; ad Hebræos uictoria peruenit. Intermiſſa erat ſacræ cura religionis Heli ſacerdotis negligentia, diuina imperia deſerebantur, irrogatũ ab Allophilis prælium, ui cti Hebræi, capta etiam arca dei eſt, & ſine armis reddita illis: quo indicio claruit, q; & ſi ne religione arma nõ uincant, & religionẽ ſine armis uincere. Ezechias rex, infuſo Aſſyri oꝝ populo gẽti Iudææ, uotis Rabſacis imperio Sennacherib regis, quæ in deũ iacerẽ tur conuitia, quæ populo q̃ ſup̃ma exitia denũtiarẽtur, ſatis cõperiſſet inſinuantibus, non uerba uerbis, nec arma armis referenda credidit: ſed exurgens cilicio ſe ut ſcuto in duit: pro galea, cinere caput texit: pro iaculis orationẽ intorſit. Aſcendit oratio, deſcẽ dit angelus, cæſa per noctem Aſſyriorum. CLXXXV. milia, cadauera numerauimus, p cuſſorem nõ uidimus. Præterierã de quinq; regibus, quos incõſulto domino bellũ ad orſos, per deſertũ meantes, aquæ inopia uehemẽter afflictare cœperat, ipſoſq; & equos eorum ſitis uexare. Neceſſitas p̃termiſſum officiũ reparari coegit . Erat em̃ rex Iſrael ne gligens circa dei cultum, admonitus tamẽ ab aliis, ut domini prophetam requireret: co gnouit Eliſeum ab iiſdem, in quibus degerent locis, nõ longe abeſſe, miſere oratum au xilium orationis, & remedia neceſſitati . Licet offenſus erat regi Iſrael, quia perfidus non credebat, p̃miſit tamen & hubertatem aquarũ, & uictoriæ celeritatem. Manare cœ pit aqua per deſertũ, & ſponte ſe ſine ullis imbribus infundere terris fluẽta. Surgentes aduerſarii, quos ſecuros uictoriæ ſomnus huberior laxata preſſerat ſolicitudine, ſubito uidere ſole fuſo rutilare aquas: fuerunt qui inter populos bellatum putarent, quoꝝ ſan guine terra maderet. Itaq; in prædam feſtinãtes paſſim ſine ordine, ſine modo currere, alius alium præuenire, ſic præcipites in medium progreſſi hoſtium uallati, interfectiq; ingentẽ ſuis ſtragem dedere: ita oratus propheta à patribus noſtris ſitim pariter, & me tum depulit, idemq; aduerſus famẽ auxilium tulit. Nam cũ obſideretur Samaria, atq; in ea clauſus maneret rex Iſrael, grauis eos urgebat fames, ut ne à nefandis quidẽ alimẽtis abſtineretur, cõuentus propheta tantæ miſeriæ deformitate, ſimulq; regis nũtio, qui pu taret prophetæ diſſimulatione famẽ adoleuiſſe, reſpondit: Sequẽti die, & hubertatem frumẽti, & uilitatem uidebis. Non credẽti nũtio dixit: ipſum quidẽ quia non crederet non uiſurũ, promiſſorũ tamẽ fidem nõ defuturã: ſubitoq; per noctem in caſtris Syriæ hinnitus equorum, curruũ fragor, quadrigarũ currẽtium fremitus, armorũ ſonitus, au ditu metum incuſſere uictoribus, q; in auxilium Hebræis multæ ac ualidæ gentes com meauiſſent, ac ſeſe imminẽti, ut arbitrabantur, piculo fuga eximere properauerũt. Nox cõſilium maturauit, terrorem auxit. Fugiẽtibus itaq; Aſſyriis, omnes quas inuaſerãt co pias, in caſtris die ſequenti reptæ. Abundantia uilitatem creauit, uilitas fidem impleuit, mors incredulí ipſi quidẽ fructum eripuit, publicũ tamẽ remediũ nõ impediuit. Li quet igitur plurimos patrum duces cũ minime præliarentur, uictoriam adeptos: Alios quoq; bello ſuperiores fuiſſe, quibus conſulẽtibus bellandi ius oraculo p̃miſſum foret. Deniq; uict' Amalech: ſed cũ Moſes manus eleuaret, uicit Ieſus Naue cũ ſolẽ ſtatueret. Vicit & Gedeon, cũ in aqua dimicaturos probaſſet. Samſon etiam cum adhuc intami natum crinẽ ſeruaret: uicit & Samuel, ſed cũ adiutorem lapidẽ figere ꝓpoſuiſſet. Tri umphauit Dauid cũ Bethſabeã (hoc eſt filiã Sabbari) ſuo cõiugio propheticis miniſte riis copulauiſſet: uicit etiam bello ciuili quod refugiebat illatum nõ inferebat. Nil em̃ bello ciuili fœdius, niſi ſolus q potuit inferre: uicit & Aſaph prælio: ſed poſteaq̃ de ſperãtibus ſuis, quod numero eẽnt inferiores dixit: nihil intereſſe pauci an plures ſint, cum deus paucos timẽtes ſe, pluribus faciat ualidiores. Bonus profecto fide: ſi uſq; ad fi nem perſeueraſſet: uicit & mulier armis, quæ fidẽ deo reſeruauit. At uero Saul uictus eſt, quia dei præceptũ nõ cuſtodiuit. Vulneratus Ioſias, quia contra imperiũ in hoſtem proceſſit: Sanctus cæterum, & ideo raptus, ne captiuitatẽ noſtris debitam peccatis ui deret. Clamauit Nechao: nõ ſum ad te miſſus ferens eius fidei teſtimoniũ, ſed iuoluit eum ſicut antè Amaſiam, conſortiũ degeneris ſocietatis . Deniq; & ab homine dei mo nitus erat, ut illos quos ad belli ſocietatẽ centum argenti talẽtis cõduxerat, dimitteret,

si uellet uincere. Cui dubitanti quod tantum pretii amissurus foret, respondit prophe
ta, quod haberet dominus plura, unde etiam argentum eidem restitueret: quo fretum
conductis renuntiasse auxiliis, uicisse cum paucioribus, ne ipsum quidem deo tantæ ui
ctoriæ mercedem soluisse: sed illico ipsis simulacris, quæ uictor cœperat, detulisse sacrifi
cia, quasi eoꝝ beneficio uicerit, quæ in prædam captiuitatis redegerat. Sedechias ipse in
cumbentibus iam patriæ ruinis, per Hieremiam conuentus prophetam, cum hostili ob
sidione premeret, ut urbem egredi non metueret, uictorem futuꝝ si cœlestibus imperi
is obtemperaret: aut captiuum si defendendum putasset, infidelitate semetipsum & su
os decepit. Abductus erat ab Assyriis populus ludæoꝝ in Babyloniam, reliqui ad Ae
gyptios transferre se, qui resederant, deliberabant. Mandauit dominus per Hieremiam
prophetam, & cæteros, ut unius gentis essent imperio contenti, ne geminata captiuitas
ærumnam augeret. Veꝝ illi posthabentes oracula dei, facti sunt duaꝝ captiui gentiũ,
qui unius gentis iugo exire impatienter desiderauerant. Itaq; in Aegypto exules perse
uerauerunt. At uero illi qui in Assyrios ducti sunt, expleto tempore captiuitatis, quod
pro peccatis populi dñs cõstituerat, postea Cyro imperante, remeandi facultatẽ adepti,
reuerterunt cũ gratia. Renouatum dei templum est, regum opibus Cyri & Darii cæte
rorumq; Persaꝝ muneribus: ipsi itaq; qui euerterant, reparandi sumptum dederunt, re
stituerunt etiã ius sacerdotum, cultumq; iuuerunt religionis. At uero nostri dum sacer
dotium inter se competunt, & apud Parthos ambiunt conferri sibi memoratum hono
rem, de religione mercaturam fecerunt. Quid de Babyloniis querimur? Nostros exsti
mus deteriores: Illi nobis reddiderunt omne ius religionis, illi sacerdotum creationẽ
restituerunt, & nostri cum Persis refudere. Illi sacerdotales infulas permiserunt nostræ
potestati, nostri eas Babyloniis uectigales fecerunt. Quid adiiciam cruentatum sacratiũ
sanguine, madere sacra limina, semiruta adhuc stare templi fastigia? Minor est circa nos
ira dei, quàm nostra contentio: illa nos captiuos fecit, ista sacrilegos: illa disseminauit iu
dæos, hæc sustulit. Conferte si uidet, quid interfit inter captiuitatem nostram, & sedi
tionem nostram. Captiuitas nostra, gentibus infudit nostræ religionis consortium. Se
ditio nostra, etiam ludæis ademit religionis gratiam. Quis autem Romanos in ludæam
introduxit nisi Hyrcani & Aristobuli contentio? Quis Sosium, nisi Herodes? Quis An
tonium, nisi Sosius? Quis Cæsarem implorauit sibi regem, nisi uos? Quis præter uos An
tipatrum regno expulit, & libertatem in Antipatro? Et tñ non reprehendo, neq; abnuo
Floꝝ in uos sceleste consuluisse. Sed querela Romanis deferenda fuit, non arma infe
renda. Spreuistis Neronem, sed Vespasianus successerat: qui benignus natura, benigni
or tamen etiam studio esse potuit, quia in ludæa imperium assumpserat: aut si non mo
uebat pietas, uirtus certe eius uos debuit adigere, ut uobis consuleretis. Sed quõ uobis
non parceret, qui pepercit Iosepho? Cui enim infestior quàm mihi eẽ debuit? Quis ma
iora aduersum Romanos munimenta extruxit? Quis studiosius pro patria decernendũ
putauit? Postquam uobis bellando complacita conditio est, belloꝝ quidẽ initia non pa
babam, sed suscepta non deserebã: testantẽ hoc lotapatæ urbis, quæ bellantem adhuc me
texerunt, fauillæ, bello non destituisse, me post eius ciuitatis ruinas delituisse quoad po
tui. In illo euersæ urbis sepulchro pertulisse famẽ, ne Romanis me traderẽ: quæ fisse ue
niendi ad uos effugia: sed deprehensum, non sponte egressum, maluisse perire cũ meis,
sed peperciſſe Cæsarem: optasse uobiscum potius periclitari, non qd probarẽ consiliũ,
sed quo eligerẽ periculi uobiscũ consortium. Gratias tñ deo, qd tanti sceleris non inci
di societatẽ, ne seditionum incẽtor existimarer: aut quia his misceri nequibam, paricidi
um qd manu declinare poterã, uel morte implerẽ. Certe ne sanctissimã matrẽ p me dila
cerari cernerẽ, meoꝝq; dispgi uiscera, quæ miserãda qdẽ, sed tñ tolerabilius ẽ ea pati, q̃
fecisse. Quid igit adhuc expectatis? An signa maioꝝ? Non ea nobis merita, non ea circa
dei cultũ officia. Non ea Romanoꝝ quæ Assyrioꝝ infidelitas, qui accepto p̃tio discessio
nis fidẽ fregere: nec recedendũ, sed acrius ingruendũ putarunt. Quinetiam ut exaccidẽ
tibus colligamus, diuinæ motũ sniæ, deum ludæis aduersari certũ est. Deniq; Siloa quæ
ante bellum ficca fuerat, & omnes extra urbem fontium uenæ, quæ diu fluere cessarunt,
ut aqua nostro deesset usui, nisi pretio quæsita; nũc in usus redeunt suos, & Tito se aduc
nienti

nienti refundunt. Scaturiunt huberes uenæ, atq; ita aquaꝝ redundantium oĩa replent,
ut non solũ exercitui large ad potum exhuberent, sed etiam equis bellatoribus ac iumen
tis pecoribusq; uniuersis, hortoꝝ quoq; irriguis non desit aquaꝝ abundantia, ut tanquã
adnitentibus elementis uictoriæ Romanæ, largiores credas fundi meatus. Recognosci
mus prodigia superiora, quæ etiam tunc nostræ urbis præuenerunt captiuitatem: cessa
uit aqua ludæis, refudit se hostibus, ne siti obsidio impediret. Nec miꝝ est si recessit à lu
dæis diuina gratia, quos tanta flagitia circumuallarunt. At uero bonus uir plenum
horroris refugit diuersorium, & domũ suam deserit: si quid in ea commissum sceleris
agnouerit, declinat indignæ habitationis consortia, execratur conuersantium iniquita
tes; & dubitamus de summo & immaculato deo, quod abhorreat tantoꝝ contagia flagi
tioꝝ: & funestoꝝ scelerum auersẽ atrocitatem, nec demoret in paricidaꝝ cõciliabulis,
qui Dathan & Abirom, quia Mosen & Aaron præripiendo sacerdotii munere lacessi
uerant, separari ab innoxiis præcepit, ne pios aut macula contaminaret de consortio no
xioꝝ, aut pœna inuolueret: sed quid ego diutius sermonibus immoror, cum plena hor
roris, & gemitus omnia circũfundant, templiq; excidium ꝓpere, qui istud oculi spe
ctare, qui sensus perpeti, quis tolerare potest animus? O saxis duriores, ferro rigidiores,
qui in tantis reꝝ humanaꝝ ꝓdigiis adhuc inter uos tanq̃ ad uirtutis æmulationem de
scelere certatis, & qđ ẽ grauius, uos ipsi patriã destruitis atq; eius augetis ruinas. Cõuer
timini aliqñ, resipiscite, iudicate, & uidete pulchritudinẽ pr̃iæ quã ꝓdidistis, quæ urbs,
qđ tẽplũ, quæ' sctõꝝ domicilia, sacroꝝq; penetralia, quæ ꝓphetaꝝ opa uestris manibus
euisceranter? In hæc quisq̃ flãmas ducit, & spargit ignes & incẽdia mĩstrat, nec ullo affectu
mouet: rupiũ si sentiret rigor resolueret. Certe & insensibilia plerunq; in maximis reꝝ
acerbitatibus sensus speciem metiunt, ut scopuli tremant, & madentes sanguine guttæ
fluant. Vos autem immobiles pseueratis, ut quid melius post hæc superſit, quid digni
us quod reseruetis. Postremo si ista non mouent, quia apud pios præstantiora sunt, ue
strarum saltem miseremini necessitudinum, ponite ante oculos filiorũ uestrorũ neces,
aut ferro, aut fame quæ sunt acerbiores, uxorum & filiarum seruitutem, quibus tuta li
bertas erit pacto deditionis, aut captiua seruitus urbis euersione. Consulite dum licet,
ne grauiora post mortem relinquatis, q̃ ante mortem feciſtis. Nec ego liber ab hmõi pe
riculo sum. Noui & ipe, quia cum uestris simul periclitat sanctissima mihi mater, & cha
ra uxor, haud ignobile genus, & quondam domus clara. Ac fortasse propter meos hæc
me suadere arbitramini: occidite eos, & accipite meum sanguinem mercedem, libenter
hanc soluam mercedem uestræ salutis, si post me sapere potestis.

Caput .XVII.

EA Iosephus cum lachrymis uociferatus, pleroſq; de populo inflexit, ut ad Ro
manos confugerent, uenditis quæ possidebant. Quos Titus quò quisq; cupie
bat, direxit: ut etiam cæteri prouocarentur Romanis se sine metu tradere. Con
fluebant itaq; reperta egrediendi copia, securi salutis, si ad Romanos conuenirent: nec
soliciti de seruitute, quibus liberras reseruaretur. Hi uero qui sequebant Iohannem ac Iohãnes et Si
Simonem arbitros & incentores seditionis, magis scelerum pœnas, q̃ aduersa belli re mõ ĩcẽtores
formidabant: ideoq; in tuta sibi refugia opinabant. Nec solum ipsi non audebant egre seditionis.
di, sed etiam insidias prætendebaut, ne cui liceret è populo urbem exire. Maioriq; cura
erat egressionem suorum, quàm Romanorum ingressus, cauere. Tenebant itaq; inuiti,
& si quis deprehensus foret, graues pœnas dabat. Suspicio tenuis, grauissimæ causa mor
tis. Non argumentis ueritas, sed supplíciis quærebatur. Si qui pecunioſi erant, affícto
crimine seditionis rapiebant ad necem: si qui inopes, quia non habebant quo se redime
rent, morti patebant.

Caput .XVIII.

ETiã grauis fames sæuire, atq; amplius seditio grassari cœperat furore ac uesania:
frumentũ non reperiebat, nullus panis in publico usu. Sicubi esse compertũ fu
erat, ilico domus expugnabat. Iugulabat ædiũ dñs, aut frumẽti conditor, quod
occultauisset. Rursus nõ reptis frugibus, quasi diligẽtius abscõditæ forẽt, tormẽta exer
cebant, Optabant pleriq; mortis compendiũ, cum eos aut fames afficeret, aut crudelitas

excruciaret. Denicꝙ qui ſeniores erant occidere dedignabañ, inuidentes beneficiũ mor
tis, quibus iam uehemẽtior carnifex fames, miſerabili macie uiſceribus exeſis nuda oſſa
tenuitate texerat. Spirabant ſemineces ſolo adhuc ſpũ, atq; ægra trahebant cadauera. Si-
cubi purgamenta holeꝝ, uel caſu lapſa, uel quaſi arida ꝓiecta aſpexerant, reliqua inuali-
di corpore ore lambebant iacentia humi. Aut ſicubi internata parietibus uiſa fuerat her
Oẽm affcm excludit fa- ba, rapientes ſucco infelici miſeram ſolantur famem. Qui ditiores erant, menſuram
mes & maxi- tritici toto cenſu emebant. Quid eñ ſeruarent non profuturꝝ? Qui pauperiores, uel or-
me uerecun- dei: ita ut nemo uendentem, uel ementem uideret. Hoc eñ omni grauius ſcelere punie
diam. bañ. Neq; uero coquendi panis uſus expectabañ, ne mors præueniret, aut mora ꝓdito-
rem arceſſeret. In occultis abditi, incoctum mandebant triticum, quibus ulla uel exigua
frumenti copia erat. Nulla menſa, nullum ſedile, nulla lux: ne quis interueniret, atq; im
prouiſos deprehẽderet. Si ſonus ullus, abſcondebañ cibi, ſuſpectæ ſolitudines, frequẽ
tiæ paricidales: iter ſuos triſte certamẽ. Oẽm eñ affectũ excludit fames & maxĩe uerecũ
diam. Eſurientibus enim pudor diſpendium uitæ, & detrimentum ſalutis eſt. Si quis
uir cui mulier eſſet, aut filii aut nepotes aliquid eſcæ haberet, uix fatebañ: ſimiliter & mu
Noua & in- lieres: At cui mitior animus, ubi appoſuiſſet alimoniam, de manibus eius extorquebañ.
audita ſup- Miſerabilis erat cibus, eſca lachrymabilis, rapiebãt parẽtibus filii, parẽtes filiis, & deiꝑis
plicia Iudæi faucibus cibus proferebañ. Pleriſq; alioꝝ uomitus eſca fuit. Nec marcentia ſumere ullus
Rpeſſi ſunt. horror, aut uerecundia adimere ſuis uitæ ultimæ ſtillicidia. Et hæc tam infelicis ſpecies
calamitatis metus erat, ne deprehenderetur. Clauſis itaq; foribus exercebañ, ne quis ſu-
peruenire qui de ore alieno cibum quæreret, & canum more uomitus alien os lingua
ſua lamberet. Sed ne hoc quidem impune: nam ubicunq; fores obſeratæ ſuſpecta fraus
alimenti abſconditi. Profiliebãt miniſtri ſeditionum, clauſa expugnabant, intolerabilia
& nouæ crudelitatis exigebant ſupplicia. Nec ab ipſis quidem pudendis corporis abſti
nebañ. Per ipa quoq; pœna tranſibat, quod in his grauior ſenſus pœnaꝝ ſit. Multi cum
iam percuſſores irrumpentes uiderent, paratos rapiebant cibos, ne uel ipſi defraudaren
tur ſupremo uiatico, uel certe futuram mortem ulciſcerenť; & quo grauior uidebañ cru
delitas, non eſuriebant ipſi qui rapiebant cibos eſurientibus. Rapinis enim ſibi aliorum
opes coaceruarant, & alienis conditis paſcebañ: cum ipſi qui congeſſerant eſurirent, ie
iunioq; contabeſcerent. Siqua materno affectu percita, miſerans uagitus infantiæ, ſuc-
cum ciboꝝ ore proprio uellet infundere, pii operis pœnas luebat, ſuſpenſoq; ad cerui-
cem, uel hærente ad mamillas pignore ſimul transfigebañ. Pleriq; etiam beneficiũ pu-
tantes mori, egrediebañ urbem, ut herbas uellerent, uel radices depaſcerenť, aut corti-
ces arboꝝ detraherent, ſi quid in his uiriditas ad cibi ſolamina ſumminiſtraret, quos in-
uenientes Romani necabant. At qui hoſtem euaſerat, in ipſo portæ ruebat limine fa-
me tabidus, & ore inualidus, quẽ iam & ipſa mandendi officia deſtituiſſent. Regreſſos
quoq; excipiebat feralior manus, quæ de gremiis miſeroꝝ ſummo quæſita periculo, ꝑ
acerbiſſimũ extorqueret nefas, nec partem reſeruaret pro mercede ſaltem periculi. Mo
riebañ itaq; maiore ſuoꝝ q̃ hoſtiũ impſſiõe. Ea enim quæ hoſtis indulſerat, ciuis eripie
bat: nec rapuiſſe tñ iſtiuſmodi cibum proderat, quippe non multo poſt uirenti corpore
turgeſcentibus mediis, intimoꝝ dolore uiſceꝝ quatiebañ: aut aluo ſoluti deficiebant
exhauſtis uiribus, ut uoti pœniteret, quod ad tempus ſolatio erat, poſt ſupplicio: dein
lacertis uiridibus cæterisq; ſerpentum generibus coctis exuuiis, peſtem addebant. Nam
equoꝝ cadauera ſi forte reperiſſent, iter ſe trahẽtes ꝓllo graui decernebãt: nec ab hoſte
quidem, quæ coacerbarenť exitia, feriabañ. Nam cum ſe de urbe plurimi, cum filiis ac
mulieribus egredientes in eam partem, quæ præruptorum ꝓfundo præcipitiorũ ſinua
uerat, contuliſſent, Romani uelut captiua ducerent mancipia, minoris præſertim ætatis
uelut ualidiorem ferirent, ne quis forte bellantibus obrepere auderet, ſpeculabañ, ut
ſi quis, cibi quærendi licentia dum rimañ radices agreſtium, ad ulteriora ſpatia ꝓdiret,
interciperet. Nec tñ circũfuſo licet hoſte, cohibere ſe poterant, quibus fames audaciam
dabat: cum paruos liberos macie cõſumi, & aperta fame ora fruſtra extẽdi, ferre nõ poſ-
ſet affectus parentum, quos ſocios ſibi aſciuerant ad periculum, ne pro ſe quaſi fugæ
ſuæ obſides, à ſeditionis autoribus occiderenť. Cogebat fames egredi, quibus bñficium
erat ferro

erat ferro perire ieiunii comparatiõe. Contrà Romani, quia contemptores mortis eos
arbitrabañ, urgebãt genera ſupplicioꝝ, uerberãtes prius, affligẽtes quoq; patibulo cru
cis quemcunq; offenderant, quo uel cæteroꝝ temeritas cruciatuum ſpecie à laceſſendi
inſolentia reuocareť. Miſeranda itaq; paſſio Tito uidebañ, tantarumq; acerbitas calami
tatum. Capiebañ innumeri, quingenti fermè ad diem cruciabantur, camposq; ante ur-
bem miſerabilis pompæ ordine prætexebant, ut de muris aſpicerenť. Miſerabañ Ro-
mani, non mouebantur Iudæi: compatiebañ hoſtes, ſocii non flectebañ: facilius apud
aduerſarios pietas, quàm apud ſocios reperiebañ. Tamen accendebañ pleriq; indigna-
tione, quod in tantis malis deteriores fiebant, diuerſis modis afflictos cerneres, uariaſq;
pœnaꝝ ſpecies, formas ſupplicioꝝ tam innumerabili multitudine, ut iam locus patibu
lis deeſſet, patibula corporibus. Furebat intus Simon, fremebat Iohannes, inſidiabantur
ſingulis per miniſtros ſuos: ſi quis fugere tentaret, tractus per humũ diſcerpebañ. Eoꝝ
quoq; qui abierant proximi cruciabañ, aut cruci affixa pleroꝝq; cadauera ſuis qui ela-
ꝑſi fuerant oſtentabañ. E' diuerſo etiam ipſi murum quadam patibuloꝝ ſegete præte-
xuerant, quaſi de aduerſariis triumphantes: ſi quos de ſuis ad Romanos uelle confuge-
re deprehendiſſent, ut cæteros tranſgrediendi metus inceſſeret. Nullus locus immunis
acerbitatis: foris captiuitas, intus fames, formido utrobiq;: minus tamen timebañ arma,
quàm tormenta, leuiuſq; erat confici tumultu potius hoſtico, quàm paricidio. Nec in-
termittebat tamen Cæſar inuitare factionũ principes ad ſpem deditionis. Nanq; ſtru-
ctis aggeribus denuntiabat, non longe abfuturꝝ operis effectũ: imminere urbi excidia,
conſulerent ſibi ut & ſalutem lucrarenť, & templum incendiis eriperet. Id quo facilius
crederent, amputatis pleriq; Iudæorum manibus dirigebañ, ne uoluntario transfugio
tranſiſſe ad Romanos æſtimarenť, & quaſi perfidis non deferrent fidem Iudæis, ipſi ne-
carent. At uero illi pro ammonitione ſedula, grauia retorquebant conuitia: funeſtiorem
ſibi humanitatem Cæſaris, q̃ crudelitatem uideri, ꝙ altera libertatem eriperet, altera uí-
tam auferret: malle ſe liberos mori, q̃ ſeruos uiuere, deuouiſſe animam ſuam templo. Im
mortalitatem futuram, ſi cum templo exuſtis aris, ac focis paternis immorerenť. Nihil
egiſſe Titum, eripuiſſe parua, dediſſe plura, ꝙ templo ſibi paradiſum ſuccedere, illoq;
ſe, qui pro templo dei pugnauerint transferendos, tm̃ ne oculis ſuis triumphos Roma-
nos uiderent, & captiua iugo colla ſubiicerent. Conſecrari paruulos ſuos, non interfici,
quoꝝ parentes cœleſtiũ propugnatores fuerint ſacramentoꝝ. Quo commotior Titus,
ut eos ſaltem eriperet, qui inuiti attinebañ, admoueri iuſſit machinas. Erat in exerci
tu Antiochi Comageni filius, qui uenerat ad belli ſocietatẽ, impiger ſanè iuuenis, & ma
nu promptus, ſed conſilio parum prouidus, qui moderationẽ Romani exercitus lentio
rẽ ratus, nec conſiderans muneris difficultatem, inſinuauit Cæſari, mirari ſe ꝙ cunctarẽ
tur Romani muꝝ ſuccidere. Riſit Titus, & ait: Commune eſt opus. Eo ſermone iuue-
nis ſeſe proripuit cum his, quos armatos Macedonicum in morem promptiores habe
bat ad bellandum. Nanq; & aliis ſubnixus aduenerat. Cohors tamen quæ appellabatur
Macedonum, & uiribus corporis, & proceritate ipſa præſtare cæteris æſtimabañ. Qui-
bus appropinquantibus, bellum adoleuit. Contrà de muro promptius decernentibus,
quos extrema urgebant pericula, & ſucceſſus præſentis certaminis animabat: cum inferi
ores, à ſuperioribus frequentius transfigerenť, ad ſuperiores non oñia peruenirent ſpi
cula, filius tamen regis iuuenta alacris, armis munitior, comitatu ſuccinctior, alios elu-
debat ictus, repellebat alios, quos etiam ut caueret ſuggerentibus ſociis, inſtruebatur:
& ideo integer à uulneribus perſeuerauit: ſed de Macedonum cohorte pleriq; (quo-
niam pudori putabant, etiam naturæ aut munimentis cedere) pertinacius præliantes,
uulnerantur. Itaque conatu irrito ceſſere ſuperioribus: docti etiam uiris Macedonibus
ſi uellent uincere, & alacritatem Alexandri ad præliandum eſſe neceſſariam, & uincen-
di euentum. Nanque ille cum obſideret urbem morantibus cæteris, & circa ſolennes
machinas immorante exercitu, appoſitis impiger ſcalis murum, aſcendit: fugatiſq; præ
ſentibus, qui de muro repugnabant, ſolus ſe in urbem deiecit. Nec erat temporis, ut ipe
ſibi ſine comite portas aperiret, cum urgerent pericula: ſed immodicus animus, ac
uictoriæ auidus, in hoſtem proſiliuit. Ceſſere agmina, ſed quantos poterat ſolus

proſter-

Quingẽti Iu dæoꝝ pati- bulo affixi ſũt

Tãta diffẽ rio inẽ Iudæ os ut faciliꝰ fuerit pietatẽ apũ aduerſa rios inuenire q̃ conciues.

Iudæi manꝰ bus amputa tis in ciuitatẽ remittunť.

Antioch⁹ Co mageni filiꝰ hortať Cæſa rem ad urbis muros ſucci dendum.

prosternerer? Deinde per diuersas urbis plateas circũfundebant hostes, si in unam par-
tem Alexander incũberet, aliis post se circũuallandi copiam daret. Retorquebat itaq; uic-
tor ingressum suum, ne à populo circũdaret. At illi conferti inter se, urgere cœperunt,
inhorrescere super eum telorũ uis maxima, resultabat galea tinnitu, clypeis fragore sa-
xorũ. Ac ni metuentes duci, irrupissent Macedones, uictor innumerabilium gentiũ in-
tra urbem exiguam fuerat oppressus. Fuit igit alacritatis quod murũ insiliuit, hostem deie-
cit, in urbẽ solus triũphali saltu sese proripuit, impetu suo fugauit populos: fuit tamẽ
etiam euentus, qui maxime duci necessarius est, quod tantis ingruentibus populis, tot
sagittarũ iaculis, tot ruẽtibus spiculis, nullus fuit lætali uulneri locus. Periculũ itaq; uir-
tus attulerat, mortem quoq; alacritas inuexerat, si euentus bellantem deseruisset: ingres-
si sunt Macedones prorupta porta, sic temeritas uictoriam inuenit, & euentus pericu-
lum in gloriam uertit. Noster quoq; cum pugnaret aduersum gigantes, inuectus in ho-
stem, à tergo percussorem habebat, sed librantem ictus suos comes regis Abisai puenit.
Vers. Alexandrum euentus seruauit, prophetam gratia.

Dauid pugna cũ gigãte. 2. reg. 21. itẽ antiqtatũ Ioseph. li. 7. ca. 12. describit.

Caput .XX.

CEdente itaq; Antiochi regis Comageni filio, & cognoscente non q̃ formidi-
nis, sed cautionis esset Romani exercitus perpensa moderatio, ut aggeribus et
uineis, arietibus quoq; & cæteris machinamentis murũ adorirent, extruebant
aggeres per numeros opere diuiso: præcipui quatuor insurrexerant, ex quibus unus è
regione munitionis (cui nomẽ Antonia) per mediam ductus erat piscinam, quam Stru-
thiam uocabant. Hũc aggerẽ quintus numerus triginta cubitorũ in altitudinẽ fecerat, iux-
ta Iohannis sepulchrum. Quibus è diuerso Iohannes princeps seditionum cuniculũ
suffodit, & Romanorũ opera suspendit: ignorantibus his quid latẽti cuniculo Iudæi ma-
chinati forent, quia fulturis tabularũ materia æque subiecta superiora cuniculorũ suspen-
derat, fraus omnis latebat. Itaq; ubi opportunitas uisa, ignem apposuere, qui adultus sul-
phure & pice, quibus illita erat materies, quæ fulturam cuniculo dabat, ligna omnia faci-
le cõsumpsit, incendiũ subiectorũ ruina secuta est. Itaq; Romanorũ opera subito lapsa,
sonitũ ingentẽ dedere. Puluere itaq; & fumo repleta oia, plurimũ tenebrarũ obduxerãt,
maiorẽq; terrorẽ induxerat latẽs cã. Deinde ubi cõsumptis alimẽtis cæteris, quibus pri-
mo optus erat liber, postea ignis erupit, dolũ pdidit, & Romanis adpsens q̃dem formi
do periculi diminuta, sed euacuati laboris graue successit tædiũ: simul quod insultabãt
Iudæi nõ mediocris augebat pudor: in reliquũ parandæ expugnatiõis spes refrixit. At

Testeus ĩ alis pticulim apd Iose. li. bel. Iu. 6. ca. 12. item loco Labenus, Adiadenus, & Agiras Egiras.

in parte alia biduo post, cũ iã murus ariete quateret, Teptheus de Galilæa, Magassalus,
& Iabenus, & Agiras direptis facibus in machinamẽta muralia pfiluerũt. Nihil his uiris
audacius, nihil terribilius eo bello ex urbe in hostẽ pcessit. In mediũ nanq; hostiũ pruẽ-
tes, nõ trepidauerunt, nõ retractauerunt, sed tanq̃ familiariũ suorũ consortiis immora
ti, non ante remeandũ putarunt, cũ undiq; in eos pila, sagittæ, spicula iacerent, q̃ subie-
ctis ignibus, adolerent obsidialium instrumẽta machinarũ. Cõcursus ingẽs Romani ex
ercitus, ut incendiũ restingueret: Iudæorũ quoq; clamor & studiũ, quo subtexerant im
pedimẽta, Romanis ne subueniret. Illi arietes properabant flãmis subducere, isti adhuc
spargebant incẽdia. Vnde comphensis oĩbus, quæ uri poterant, Romanos flãmæ cir-
cũuallauerant, nisi mature cõsuluissent. Instabãt em̃ acriter Iudæi, atq; hoc ipso, quod in
ea parte conatus irritos nõ habuerant, successus audaciã alebat. Deniq; nõ cõtenti iã mu
nimẽtis muralibus, ultra pgrediebant, atq; ipas Romanorũ incessebant custodias, & ad
castellũ, in quo ptendebãt Romani ultro euersum, perrexerãt. Et nisi Romani noĩs glo
ria, & militiæ uetus disciplina, quæ munia hmõi deserere grauioris pœnæ arceret formi
dine, furẽtibus repugnauisset: expugnatores urbiũ ipsi, propriis cesserãt munitiõibus.
Versa itaq; spẽs belli, & usus obsidiõis catapultis, & uelocioris gñis iaculis, sese defen-
sabãt Romani, ut Iudæos repellerẽt, quo ipsis ante gñe resistebãt. Inter quæ Titus adue-
nit, clamore excitus, & accersitus ad remediũ. Romanis cõtinuo uires additæ psente Cæ
sare, & pudor aluit audaciã: Clamãte Tito, graue Romani noĩs opprobriũ, si uersa uis
ce suos amitterẽt, qbus iam hostiũ muri, qui diruent, defecerãt, diffidẽtes Iudæos muni
tionibus, sola niti temeritate, starẽt tantummõ Romani, uictoriã nõ defuturã, Itaq; hor-
tando

tando pariter ac præliando Titus statuit suos, auertit Iudæos, qui non solum animis ad
mortẽ parati, sed ipso nisu corporis ingruebant, ut Romanos gradu mouerent. Nec me
diocre fuit periculum Cæsaris inter confusa omnia, cũ ab hoste socius non discerneret,
inter quæ Titus in medio uersabat: audax iuuenta, & gloriæ cupiditate ad præliandum
acrior, quo celerius uictoria consummaret, in secundis triũphi ponẽs curã salutis. De-
pulsis tñ hostibus anceps cõsiliũ: alii reformãdos aggeres, reparanda machinamẽta mu
ralia opinabant: alii absistendũ obsidionis periculis suggerebant, deesse reparandi ma-
teriẽ, cõe cũ multis periculum, muro claudendam urbẽ cõsultius arbitrabant, ut consi-
ceret fames defectis subsidiis alimentorũ. Præponderauit hmõi snia, ut clauderent, ne li
beros excursus haberent, quo amplius & desperatione fugiẽdi, & indigentia cibi consi
cerent. Diuisis itaq; per numeros portionibus, propere murus surrexit, quo per cir
cuitũ oẽm, incluſa est ciuitas. Distribuit officia suis Cæsar, ut noctibus quoq; custodiẽ
di uices non omitterent. Prima uigilia ipse obeundi singulos custodiarũ ordines munia
curabat: secdam uigiliam Alexandro deputauit: deniq; p ordinẽ tribunis (prout cuiusq;
erat solertia comperta) uices mandatæ. Castellis erat murus p interualla intextus, in his
manus militũ ptẽdebat, uigiles ex æquo sibi somnos, & tpa uigiliarũ sortiebant. Circũ-
ibant momentis oĩbus murũ, per spatia quisq; pscripta suo muneri, de castello in castel
lum per ordinem, & munera uices, nox frequentabat. Præcisa undiq; spes Iudæorũ, clau
sisq; se infuderat fames, atq; in ipsas populi medullas descẽderat. Personabant oĩa gemi
tibus deplorantiũ miserabilis mortis supplicia. Repleta erant uniuersa seminecum cada
uera: & si paululũ expectares, intra momentũ deficiebant, quos uiuentes repereras, Ipsi
quoq; qui adhuc spirabant, macie confecti imaginẽ mortis gerebant: Exhausti fame, &
tabe luridi, nec oculos qdem faciles attollere: quia nullum uigorẽ naturalis motus, con
sumpta ieiunio substantia, dabat. Figura sola hominis remanserat, usus interciderat. Si-
mulacra cerneres, officia desiderares. Arida cutis siccis hærebat ossibus. Si leuis motus ui
uentẽ proderet, fœtor redarguebat: exiles artus & color ita niger, ut umbram putares.
Nec humandi miseris officia suppeditabant, exhaustis primo oĩbus, & continuo mo-
rituris. Et si cui uires aliquas recentior cibus dabat, congestio cadaueru spem ademerat,
impossibilitatẽ incusserat. Pleriq; etiam condendis suorũ funeribus immoriebant, & in-
expleta supmi muneris officia, suo quoq; obitu derelinquebant. Ruebant super defun-
ctos, quos susceperant muniendos, ut ipse quoq; oneri accederet, cui leuando aduene-
rant, indigens eius ministerio quod alii deferebat. Nec erat ullus dolori locus in cõmu
ni omniũ calamitate, nisi qd autores tantæ miseriæ superuiuerent, nec tps querelæ libe
tis quidem iam uocibus, si loqui possent. Quid em̃ sibi iam morientes timerent? sed tñ
mutis iam sensibus aspicientes templũ, quasi inde ultio tam diri exitus deposceret. Aru
erant supremorũ munerũ lachrymæ, quia omnem affectum uis mali clauserat. Obrigue-
rat animus, oĩs sensus hærebat, pluſquã lachrymanda tolerantibus: deerat iam terra tu
mulis, defossis oĩbus intra urbẽ locis, quæ potuerunt dare usum sepulchri. Tentabãt
aliqui inter duos muros nouũ ostiũ, ueterẽq; urbis pcedere nocturno silentio: periculo
sa licet, pia tñ furta persuaserant. Itaq; pro uno plures insepulti iacebant, & quod uni de
ferre gestierant, pro bonorũ munere defraudabant: sed etiam ubi hostis deerat, fames
operabat. Sepultor plerunq; pueniebat sepeliendũ, & tumulo eo, quem alii parauerat,
includebat subito exanimis: & lapsus cũ defodit, uelut quodã studio opis sui, ius uindi
cabat. Et ubi terra deerat, tabulata innectebant, ut defunctorum cadauera loculis inclu-
derentur. Pleriq; eos sibiipsi parabant manibus suis, ne deficeret huiusmodi ministeria
um, atq; in his sese sæpe sponte condebant, suspecti ne mors præueniret, & sepultor de-
esset. Silebant omnia metu, inedia uocem ademerat, ciuitas plena mortis, & nullus eiu
latus in exequiis totius urbis: & cum sensus quidem doloris interierat, iniuria non desi-
stebat. Non deerant etiam in tantis malis, deteriores omnibus, uiolatores etiam sepulto
rum. Quid dicam, non horruisse cum illuderent mortuis, & gladios suos aciem in de-
functorũ cadaueribus prætentarent? Nonnulli etiam uiuentium adhuc urgẽdis corpori
bus experirent, si tela sibi acuta forẽt, & hic tamẽ usus plerisq; rogantibus denegabat, ut
miseros ad grauiora supplicia fames depasceretur, Nequaquam tamen ultio morituris

Ciuitas undiq; muro circũdata est a Cæsare, ne alicui pareret effugium

deerat:

derat: nam ꝙ uiui non potuerant, uindicabant se mortui, ultorem sui fœtorem creantes, quo se de latronibus ulciscerent. Qui grauiter sæuientes quærentesq; remediũ, speciem quandam pietatis induerant: etiam ipsi qui latrocinabant, ut eos de publico ærario sepeliri iuberent. Sed ubi nequitum occurrere, de muro defunctoꝝ reliquias in ꝓfunda præcipitia deiiciebant. Itaq; aspiciens Titus præruptos specus plenos cadaueꝝ, saniem de laceratis uisceribus innatantem, altè ingemuit, & manus ad cœlum eleuans testabat, haud quaquam illud sibi ascribendum, qui uoluisset ueniam dare, si deditio ꝓcederet, expectasse se ut pacem rogarent: paratum se ut incolumes seruaret, si bellum deposuissent. Iubet itaq; aggeres rursus iacere, etiam non propinquantibus syluis, quia succisa erant oĩa suburbana nemora syluaꝝ. Vehebant materiem milites, spe uictoriæ solantes laborem. Nec tñ frangebant animis principes seditionũ. Furebat Simon, nec tantoꝝ mortibus exaturatus cedebat, & quia inimici deesse cœperant, in socios conuertebat.

Caput .XXII.

Matthias, a quo in urbẽ receptus est Simon, occidit.

DEniq; nec Matthiam quidem, quo autore in urbem receptus est, excruciatum necauit, nullius apud se conuictum flagitii, sed insimulatum proditionis, & suspectum consilii, quod in usum plebis sedulò, & sine ulla fraude, tãquam familiari crediderat insinuandum. Id altè impressum aliquãdiu tenuit, nec iam se ut amico credidit, sed aluit indignationem, indicio dissimulato: ergo insimulatum apud se, quod cum Romanis studio congrueret, & conueniret, rapi cum filiis iubet. Accersit, nec defensionis ulla copia dat, ante examen adiudicat supplicio, nec eius soboles excipit, sed pœnæ adiungit. Orabat non uitæ usuram, sed mortis celeritatem, naturæ ordinem, ut prior occideret, ne filioꝝ neces spectaret, nec superstes esset funeribus liberoꝝ suorum, ipse continuo funus futurus: non impetrauit, quod ipa pietas exigebat, etiam si nõ rogaret: Hoc rogabat sibi reddi pro munere, quod ei urbem aperuisset: reus quidem patriæ, sed conciliator Simonis. Debuerit ille hanc pœnam ciuibus, debebat tamen ei Simon gratiam. Quo crudelior, qui nec amico pepercit, nec patrono receptionis suæ, pœnam relaxauit. Ducit ad supplicium cum tribus liberis: nam quartus fuga se exemerat. Statuit in conspectu Romani exercitus insultationis specie, ut supplicium eius uiderent, ad quos egredi desiderasset. Liberent te itaq; si possunt amici tui. Deducunt & filii, nec suprema liberis oscula dare, nec ultimo cõplexu filios suscipere permissus: non fraudatus tamen uocis paternæ libertate, miserabili filios alloquio ꝓsequebat. Ego filii

Matthias ꝓhibitus oscula dare, mox morituris filijs, uerbis de osculatur

uobis hostem induxi, ego carnifices adhibui, quando Simonem ingredi in urbem rogaui. Ille dies nobis mortis huius, ille paricidalis causa spectaculi. Merui fateor, nec culpam excuso: dum unum reprimere gestio, accersiui deteriorem. Ad auxilium Simon petitus, & ad paricidiũ patriæ conuersus: sedula consilia in crimen deduxi. Rei fuimus patriæ, qui defensorem quæsiuimus. Et recte quidem soluimus pœnam imprudentiæ, non tamen perfidiæ. Absoluit nos Simon ipe, dum perimit: qui pronuntiat non sibi ãme donatum, sed patriæ contuitu petitum, ut contra Iohannis sæuitiam auxilio futurus, quam primũ adesset, & Idumæos induceret. Putabamus, duobus inter se conferentibus, liberam plebem futuram. Quis mihi crederet, non tibi id meo studio detulisse, sed de malis hoc tolerabilius æstimauisse, nisi tu occideres? Sed quid ego sic loquor, quasi crimen excusem? Nihil sanè mea sententia grauius facere potui, quam quod te in ceruicibus nostris locaui. Sed in eo patriæ reus, non tibi fuerim. Debuerim ego ciuibus mortem, sed tu mihi gratiam. Debuerim patriæ pœnam ꝓditionis, quod te induxerim. Tibi quando esse proditor cœpi? Si fugiendum putassem, consulueram mihi, nõ uiolaueram patriæ necessitudinem. Quis enim hostem non defugit, & hostem internum? At te ciuem putauimus, sed hostem inuenimus. Ad auxilium petitus, quid repẽdisti? Quid ante pollicitus? & quo postea conuersus? ingressus eras ut hostem expelleres, non ut hostem exerceres: ut prohiberes ciuium neces, non ut latrocinareris: sed ut subuenires innocenti populo. Cur

Expostulatio Matthiæ contra Simonem.

in ipsum tua arma uertisti? Antè latrocinio appetebantur, tu bellum intulisti. Antè paciores ad mortem rapiebantur, tu stragem populoꝝ fecisti. Quis proditor patriæ, quis Romana arma plus iuuit, nisi qui extinxit patriæ propugnatores? Nisi qui eripuit tanꝝ

orum ciuium defensionem? Nisi qui ab hoste in socios detorsit mucronẽ? Hostis extra muros pacem offerebat, tu intra muros præliabare: Ille obsidionẽ uolebat soluere, tu expugnationem approperabas: Ille prohibebat incendia nostræ urbis, tu flãmas in ipsa tẽpli iaciebas fastigia: Ille nostrorũ contuitu sacramẽtorum inducias dabat, tu per ipsos sacrorum dies altaria dei supmo urbis excidio, sacerdotum quoq; sanguine restinguebas: Ille muros, tu templũ obsederas. Coacerbabo crimina mea. Ego patriæ manus intuli, ego tuũ furorem armaui, ego hæc uniuersa delirameto quodam senectutis exitia impressi. Agnosco demẽtis ætatis imprudentiam. Confessione leuemus pudorẽ, quoniã negando peccatum exuere nõ possumus. Duo præ cæteris excidium patriæ acceleraui mus: ego errore consilii, tu proposito paricidii. Pẽdo igitur, patria tibi debitas pœnas: & hoc ipso Simoni gratias ago, ꝙ cineribus tuis supstes non ero. Atq; utinam non liberis essem superstes. Sed ad sceleris tui Simon acerbitatẽ, filiorum necis spectator adsisto. Merui fateor, quia Iohannẽ pictum uidere nõ potui, & te armatum elegi. O præcipitem senectutem: imaginẽ timuimus, tyrannum expetiuimus. Ego fideiussor tuus, ego deprecator tuus legationẽ pertuli. Ego te dominũ rogaui, percussorem introduxi. Spectemus ergo quæ fecimus: Iohannis nos cera terruit, Simonis latrocinia delectauerunt. Acceleretur itaq; pompa funebris, ueniat carnifex, filios ante ora patris, patremq; obtruncet super filiorum cadauera. Hauriam miserabilis senex ictum carnificis, sup colla pignorum sæuam uibrantis securim. Quo spectaculo nihil funestius, nisi ille qui iubet: Crudelis, sceleste, facio quod præcipis: facio, sed inuitus. Habeo tamẽ consolationem tantæ calamitatis. Patior quicquid miserrimũ est, dum tu iusseris. Quicquid est immanissimũ subeo libenter, te arbitro. Implesti mensuram scelerũ sæuissimorum, liceat saltem affari liberos, extremum pignoribus uale dicere. Sit ultimus locus oculis, quæ nobis etiam cũ feris cõmunia sunt. Non prohibeatur miserabilis amplexus naturæ, quẽ etiam defunctis potest casus donare. Quod igitur ad pœnam præcepisti, ꝓficiet ad pietatem mihi. Cadam super funera mea, & insepulta adhuc, uelut quodam corporis mei cespite, tegam: ne discerpant uolucres, aut feræ deuorent. Lambã lingua patria sanguinem meorum pignorũ: & meum diluam, ne lambant bestiæ. Et fortasse addet hoc pietas, & miseratio naturæ ipsius: ut arctissimo amplexu moriens, liberos meos stringam: ne tu separare possis, quũ uelis. Certe si separabis corpora, animas tamẽ non separabis. Sed satis iam lachrymarũ uiaticum sumpsimus: Præite filii, & secuturo patri, uiam parate. Si potuero consequi, comitabor simul, & erit illic impedimẽto senectus, quo uiuentes iuuenes minus cõsequar. Ad mansionẽ præcedite, ut fessum patrem suscipiatis diuturno hospitio. Volui quidẽ præcedere ipse: & rogaui, sed nõ impetraui: tamẽ ꝙ innoxii estis, eo meliora uobis hospitia deferentur, q̃ si ipse accersitor Simonis præuenirem. Grauat me illa legatio, licet à ciuibus mandata, petente populo suspecta. Præcedite ergo filii mundiores, supernum iter carpentes uestigio. Et Machabæi matrem præuenerunt: sed illi ad præmiũ, uos ad supplicium. Spectauit tamen pia mater moriẽtes filios, & supra suorũ se uolutans sanguinem, uidit cõplectentes se inuicem fratres naturæ necessitudine: & suo letabatur triumpho, quẽ de tyranno consequebatur. Diuersa quidem patientium merita, sed eadem sæuitia utriusq; præcipiẽtis. Inuenit hoc Antiochus Persica immanitate. Apud ipsos em̃ nouorũ sunt cõmenta suppliciorũ. Tu executus es, ille tamẽ seruauit ultimam matrẽ ad persuasionem regiæ uoluntatis: tu seruari iussisti patrem ad cruciatũ paterni doloris. Cõsolamini uos filii charissimi, patimur nos qd passi sunt martyres. Simon statuit, quod persequutor barbarus iuenit, tyrannus præcepit. Proficiscamur igit uolentes. & fugiamus cõuentus latronum. Sanè cum in illam perpetuam domum discesserimus: si qui ad nos uenerint, qui requirant, qui agit ille quõdã dei populus, quid illis respõdebimus? Maxime si uobis, utpote iunioribus, interger æui Ionathas, mihi Saul, utpote pecatori occurrerit. Quid (inquam) dicemus, nisi populum illum luda nouellum dilectũ, quem mare fugit, cui sol stetit, cessit Iordanis: Populum (inquam) illum cui peruius fluctus fuit, aër fertilis, terra cœlestis: quæ non ut uestra hæc terra, speciem corruptionis induerit, sed resurrectiõis gratiam assumpserit; seruire nũc Idumæis, & subiectũ esse Simoni latronũ principi, nec seruitutẽ ipsam

Alĩ, Sit ultimus locus oculis &c.

Iubet Mat. liberos præire ad mortẽ exẽplo matris Machabæorum.

habere

habere ſecuram,nec periculum cum libertate. Quid ad hæc reſponſuros putamus, quí elegerunt bello perire, quàm libertati patriæ ſuperuiuere? Quid etiam Matathiam reſponſurum Machabæorum autorem,qui maluit obſeruãdo legem ſabbato feriatus mori,quàm præliatus uiuere? Si audierit quomodo Simon, non ſolum ſabbato cædes ciuium innumeras agitauerit, ſed ipſos ſacerdotes domini, neomeniis & omnibus ſanctis feſtæ celebritatis diebus iugulare coegerit? Quantum ingemiſcet lechonias cum audierit Simonem,qui ſeditiõibus primo urbem euerterit, cæde ciuium uiolauerit templi uetuſtam religionem,conuentum toties,ut ſui deditione urbem exueret,incendio*ma

Quidã,malle perire oia excidio &c.

le perire omnia,excidio urbem,templũ exuri,plebem totam interfici, ne occupatæ inclinet dominationis faſtigium? Quantum; inquam, dolebit lechonias, licet tempore malorum urgentium minus felix imperio, melior tamẽ filio? Pater enim ſibi minus felix eſſe quàm patriæ,licet miſerabiliter,pie tamẽ maluit. Itaq; ſe cum ſua proſapia, egreſſus urbem, Babyloniis obſidentibus in ſeruitium dedit,ne euerſam patriam,ne populum dei captiuum uideret. Filius autem ærumna pari,ſed affectu impari: dum ſibi metuit,& ſe in exilium,& urbem in excidium deduxit. Hic itaq; infelix patriæ,nec ſibi felix: qui & liberos ſuos & oculos amiſit: ille autem prudentior, qui captiuitatem ciuiũ ſua redemit captiuitate. Deniq; exitus docuit: iſte in regno ſenior, ille iunior in ſeruitio defecit,quamuis ei poſtea thronum regium Babylonius rex iuxta ſe conſtituerit,& conſilii detulerit prærogatiuam,miſeræ calamitatis ſolatia. Deniq; tolerabilior iã mea ſors

Crudelis eſt qui filios añ ora patris iugulat.

eſt,poſt liberam mortem mori,q̃ uiuere: ut ſcias quàm crudelis ſit,qui filios ante ora patris iugulet. Cuius etiam regalia munera deteriora ſunt, q̃ pietatis uulnera. Aut enim tam impia inferre primo nõ debuit, aut tam honorata poſtea ſubſtituere, quaſi quæuis dignitas redimi poſſit filiorum amiſſione,aut compenſari cædes ſobolis quouis uſu honoris: nulla profecto, nulla dignitas tantum dolorem alleuat. Nullus honor curat hoc uulnus, niſi ſola mors quæ ſenſum adimat, recordationem auferat. Feſtina ergo percuſſor,remorare tamẽ dum liberos uideo,dum priusquam moriantur aſpicio,ne quis ætatis forſitan immaturitate turbatus, mortem timeat,cũ ſæuiorem euadat tyrannum. Beneficium eſt filii morí, ne patriæ uideamus captiuitatem: tolerabiliora corporis q̃ mentis uulnera. Iam tolerabilius & ueſtras neces ſpecto, quas refugiebam, ne ſpectẽ neces in cõmune oĩm,ne uideam patriæ buſtum,& totam urbem ſepulchrum ſuorum. Beatior tamẽ qui mortuus fuerit, q̃ qui reſeruatus. Sũme deus,ne inter innoxiorũ greges ſternatur Simon cum liberis ſuis,ſpectet captiuus quæ intulit: imõ minime, inquit, nã quæ poteſt cogitare,poteſt ferre: nec tñ ea imprecor. Cõſideret q̃ graue nefas ſit, qd nõ põt uel uoto retorquere q patitur,q̃ acerba ultio, q̃ ſæua cõmiſſi ſceleris ĩmanitas, qd optat patriæ captiuus ſupſtes, qa peiora ſunt uitæ ludibria, quàm mortis ſupplicia. Sed iam finis uerboꝝ ſit. Feſtina carnifex dum cruentũ ſanguine filioꝝ gladium geris, pectẽ patrẽ, ut nullus refrigeret. Hoc ſolũ morituro medicamentũ eſt: hoc ſolo nõ ſentiẽ ictus mucronis, dolor uulneris. Percute ſub cõſpectu Romani exercitus, ſicut imperatum eſt, ut ſpectent uindicaturi. Miſereat hoſtis, qa ſocius nõ miſeretur: iudicẽr Romani, qa Simon occidit ſine iudicio: teſtes ſunt ipſi me nõ proditorẽ patriæ, ſed defenſorẽ fuiſſe: qui pugnantẽ uiderũt, nõ deſerentẽ. Liberis ego meis, ſi potuiſſem, hoſtẽ auertiſſem, nõ hoſtẽ accerſiſſem: atq; utinam nec Simonẽ accerſiſſem, nec finis ullus adhibitus tantæ crudelitati. Iacebant adhuc cũ patre inſepulti liberi: adiungitur & ſacrilegiũ ſpectaculo paricidali. Cædit Ananias ſacerdos, claro genere ortus, licet nemo clarior

Ananias ſacerdos occiditur.

ſit ſplẽdore generis, q̃ munere religiõis. Illo eñ affectatur nobilitas, hoc nõ deſideratur. Habebat ſibi uetus pſapia diuerſoꝝ faſces honoꝝ, habent & ſacerdotia ſuos faſces: qui eleuantur nõ humeris, ſed moribus: & attollũtur nõ uirgarum pceritate, ſed laboꝝ peſeuerantia, & fidei altitudine, pietatis faſtigio. Percuſſus eſt etiã ſcriba Ariſteus claræ & ipſe originis: & cum ipſis alii de plebe qndecim ptæminẽtes cæteris: licet iniuſtam necem, nõ nobilitas faciat, ſed innocẽtia. Præoccupant etiã uiri undecim, qui pariter cõſpirauerant, cõmoti ſcelerum eius atrocitate, & ſibi quiſq; metuẽtes, quæ in alios exercuiri uidebant, ꝙ infidelis etiã amicis foret, & ſpes ademptæ, populãteuniuerſos fame. Romanis iamiamq; irrupturis: turbato Simone ad opem defenſionis, bacchante ad officinam

nam crudelitatis, facilíq; illecebra proditionis, ꝙ Iudas unus ex ipſis turrim tuendã ſuſceperat. Is igit cum Romanos uocaret, traditurũ ſe pollicens turrim, faſtidientibus aliis ꝙ tam ſero proditio procederet, aliis dubitantibus, quia frequẽter promiſſa deditione dolum parauerãt, præuenit Simon, & de uniuerſis cõſpirationis ſociis, pœnam exegit: corpora quoq; eorum de muro præcipitata.

Caput .XXIII.

CLauſus tenebatur Ioſephi pater, nec ullus ad eum acceſſus patebat. Eo ſtudioſius Ioſephus ad deditionem inuitabat Iudæos, & incõſultius murũ ſucceſſerat, ut liberaret patríam cũ patre. Quo loci caput percuſſus, concidit: ac penè iactatis deſuper telis oppreſſus fuerat, ni præcepto Cæſaris miſſi forent, qui eũ protectũ clypeis eriperent neci. Comperto mater filii ſui uulnere, & inſultantiũ latronum cõſternata uocibus, mortis eius formidinem ſimul & fidẽ induit: miſerabiliter quoq; deplorare occepit: ad hos fructus fœcũditatis ſe reſeruatam, ut nec officio uiuẽtis filii potiretur, nec ſepeliret defunctum. Voti quidem ſui fuiſſe, ut ipſe potius matri ſepulturã daret: inter eius manus ſup̃mum exhalaret ſpiritum. Ille frigidos artus deficientis ſoueret, ille ultimos ore anhelitus legeret, ille oculos morientis clauderet, ille ſpirantia ad huc ora componeret. Sed quía uoto exciderat, ſolatium fuiſſe, ſi uel ipſa intereſſe potuiſſet filii morientis ſupremis. Miſerabili quidem ſorte, ſed tolerabili tamen, ut quem ſuperſtitem optauerat, eius uel funus teneret. Veruntamẽ uel de muro, inquit, ſpectare mihi mea funera liceat: & ſi contingere nõ licet, utinam quidem nemo arceret. Sed quem metuam tanto deſtituta filio? Quid pertimeſcã cui beneficium eſt morí? Vtinã in me tela ſua omnes contorqueant, omnes gladio me transfigant, quod uiuens nõ potui, ſaltem filii mei corpus ueſte mea protegam. Abundat unius ueſtimẽtum ad ſepulturam duorum, & fortaſſe quiſq; hoſtiũ miſerebitur: ut amictu filii matris oculos tegat, & oculos oculis, manus manibus, ori ora connectat. Proripiens itaq; ſe ad muros, cœlum ipſum miſerabili queſtu replebat. Inſultabãt ſui, flebant Romani: apud ſocios crudelitas, apud hoſtes miſericordia. Figite, inquit, me, ſi qua eſt pietas, ego genui quẽ peſequẽdum putatis. Ego ſelicia hubera dedí, me extinguite, ſi deillis uindictã quæritis.

Ioſephus ad deditionem hortãs Iudæos, graue uulnus accepit, qd cũ mater eius reſciuiſſet, miſerrime exclamauit.

Caput .XXIIII.

DVm illa deplorat, ecce ad uocem matris proceſſit Ioſephus, & deflere cœpit ꝙ euaſerit, cui dulce fuerat ante patriam mori, & pro patría dum ſalutaria ſuadet, procumbere. Sed iam nõ pro parentũ contẽdere ſalute, qui depoſiti æuo cum in carcere uitæ finẽ ſupremũ exigant: liberãter, ſi moriantur: ſed p ara, pro templo, pro ſemirutis adhuc urbis mœnibus trepidare. Obtuliſſe ſe uulneri, ne patriã euerti uideret. Qua excitati querela, pleriq; ad Romanos tranſeundũ rati: qua potuerũt uia, ſubtraxerunt ſeſe inſidiis latrocinãtium, & cuſtodiis prætendentium. Quibus quidem Titus miſericordiam promiſſam ſeruauit, ſed alia grauior ærumna accidit. Nanq; ubi data alimẽti copia, cœpit oneri eſſe cibus, qui prius uſui erat, deſuetisq; edendi officiis, miniſterium feriebatur. Nulla uis dentium ut cibũ manderent, nulla arteriarum ſubſtentia, panem arrodere nullo poterant modo. Si quid ſanè ſorbuiſſent mollioris alimoniæ, interclufis iam faucium meatibus, ſtrãgulabãtur. Obrigueranr interiora uiſcerum, obſtructi erant ductus ciborum. Aruerunt ſecoris uenæ, quæ cibos attrahunt. Perierat uſus, auiditas cumulabatur, uirtus defecerat, appetentia manebat. Ruebant ſupra cibos miſeri, & inualidos morſus, more infantium meditabantur. Pleriq; uiſis alimẽtis, ipſo gaudio deficiebant, atq; inter exoptatos ſibi cibos, moriebantur: ſolati miſeriam ꝙ uotum impleuerant. Sed erat pompa lachrymabilis, cũ plures à cibo ad periculum ſurgerent, q̃ ad ſalutem, ut & uictus noceret. Inflabãtur eñ inſolito cibo potius, q̃ reficiebantur, & quaſi quodam hydropiſis morbo, diſtenta cute pœnas dabant. Et ſi quibus ulla adhuc uirtus edendi, auiditas modum neſcia, quod ferre nõ poterant, ſupra menſuram ingerebat, repentino cibo farti dirumpebantur. Quid eñ graue nõ erat, quibus erat grauis & ſolus affectus, ut obeſſet uidiſſe, quod deſiderauerant? Incapaces eñ affectuũ per longam famẽ, oppreſſit etiam ſenſus naturæ: & ipſe gaudii motus grauauit. Nihil eñ mirum ſi exhauſtis, periculo cibus eſt, Deniq; poſt biduanũ ieiunium, ſi quod auidius

Multi Iudæorum uiſo cibo deficiebant.

ſumpſeris,ſtatim crudeſcit. Vnde pleriſq; moris eſt, ut ſuccũ lactis infirmis uiſceribus infundant,eoq; cum melle permixto temperent,humorum exaſperatam ieiuniis intẽperantiam,& defectionem corporis,uelut infantiam quandam,molliore cibo nutriant. Sic ergo nõnulli ludæorum,qui ad Romanos cõfugerant,poterant euadere quadam arte penſantes moderamina cibi:donec deſueta edẽdi caro,in ſuos rediret uſus. Nec hoc tamẽ profuit miſeris,ſed cauſa maioris exitii fuit. Nam cũ ex his pleriq; accepto cibo aluum purgarent,egeſſerant aliqui bimones aureos,quos abſorbuerant,cum adornarent fugam: ne deprehenſi, quia inſidiatores omnia perſcrutabantur,nõ ſolum diſpendio, ſed etiam periculo forent:Scelus eñ ducebatur,aurum quenq; præter latrones habere. Hoc itaq; poſtea ludæi,ſpecie miſerabili inter inquinamẽta alui aurum legebant. Comperit id quidam Aſſyrius,& ab uno in omnes opinio manauit. Quod genus hominum præceps ad auaritiam,& paratũ ad uerſutiam:nihil tam atrox ſit quod refugiat,nihil tã turpe,quod erubeſcat ſtudio pecuniæ. A Syris in Arabas diffuſa fama eſt, quibus & nõ minor auaritia,& feritas barbaricæ propior ĩmanitati,eo qd farti auro ludæi forent:diripiunt quoſcunq; offenderant aduenientes,contra fas,contra leges deditionis, contra promiſſum Cæſaris,q; occidi nõ licebat:incidunt adhuc uiuentes, cruentiſq; manibus euiſcerant uentris ſecreta. Aluum ſcrutantur, & inter eius manãtia purgamenta aurum requirunt,nõ minus turpiter,quàm illi quos adigebat fames:inſuper etiam ſæua crudelitate. Multa acerba eo commiſſa prælio:nihil hoc uno acerbius. Deniq; una nocte duo milia ferè uirorũ diſciſſa ſunt tali flagitio. Diuiſiſq; uiſceribus,quæſtus ſuos Syria numerabat:Arabia negociationis recẽſebat emolumẽta,quæ ſine transfretati maris periculis, nouo crudelitatis cõmento,in uſum lucri uerterant,& mercem putabant. Quod etiam nunc in huiuſmodi hominũ genere reperias,& nõnullis ſæpe Aegyptiorum,ut curandis funeribus negocientur,& officia humanitatis uendant mercaturæ cõpendiis. Miſera fames auri,nihil ſequendũ putat,niſi quod ad præſens lucroſum:nihil honeſtum,qd pecuniæ uacuum. Grauis iamdudũ, grauis inoleuit humanis affectibus quærẽdi cupido, & mercatura facta eſt uita hominũ: ueno & empto uiuitur. Serpſit itaq; uitiũ in innumeros,ut iam tolerabilior cõmutatio mercium ſit,quàm mox animorũq;. Infecit Syrorum auaritia etiam Romanũ exercitũ. Nihil eñ facilius in alterũ tranſit, quàm amor pecuniæ,& deſiderium habendi:præſertim finitimas opes, quibus uicinus abundauerat. Nec eſt ulla paſſio,quæ magis uirtutem animi effœminet, quàm cupiditas diuitiarum. Deniq; uerſutia laudi datur,paupertas probro habetur. Impediuit hoc uidictæ ſeueritatem,quia ĩnumeri reperti tanto furori obnoxii:ideoq; Titus,qui uallare circũſuſo exercitu Syros & Arabes propoſuerat,cõtemplatione multitudinis reuocauit ſententiam:ut ſuperioris delicti gratiam faceret,& ne poſtea cõmitteretur,pœnã denũtiaret, uerborumq; auſteritate grauiori ſuos argueret, q; auro ſuccincti & argento, pretioſiſq; telis nitentes,nec arma ſua erubeſcerẽt, ut tanto ſe dedecore dehoneſtarent. At uero Syros & Arabes increpare. q; immemores Romani nominis, dictu quoq; horrida excogitaſſent:ueniſſe eos ad belli ſocietatem, nõ ad exercitiũ flagitiorum. In exercitu Romano non ſolũ uirtutem corporis,ſed etiam mentis requiri:nec tantũmodo fortitudinem in hoſtem,ſed etiã diſciplinæ normã ſpectari:ne crudelis, ne impius, ne inſolens miles ſit:ſed ne prædæ potius quàm uictoriæ intẽtus. Ea grauia uideri militiæ flagitia,& uindicari atrociter. Inter arma quoq; leges ualere, fide melius bella geri, quæ ſeruetur etiã hoſtibus. Si ergo & armatis debetur, quanto magis precantibus? Proinde caueerent ab huiuſmodi flagitiis,ne & uictoriæ exortes,& ſalutis fierent: Neq; ſe diutius paſſurum ut eorum ſceleſta flagitia Romanis aſcriberẽtur,qui plus oneri,quàm uſui forent. Itaq; repreſſit aliquantũ non execuit auaritiam Syrorum, ut arbitrum fugerent,nõ ut præceptum foueret. Deniq; explorato prius,ſi forte Romani militis deeſſet præſentia, de miſerorum uiſceribus execrabile lucrũ pferebatur, nec tamẽ in oĩbus ſequebatur etiam pdæ euẽtus,ſed in paucis. Quo crudelior feritas:quia nõ ſolum propter opes, ſed etiam propter ſpem lucri plurimi extinguebanť:cũ latrones ipſi, & ſeniores piraræ,latroniſ bus à latrocinio temperent, ubi prædam nõ ſenſerint. Solius eñ babaricæ immanitatis eſt gratis nocere,Nam & ipſæ feræ ut interficiant, prædam ſequũtur. Foris itaq; pœnæ acerbæ

Iudæi aurũ abſumptum in famis angustia, in excremẽtis recolligunt.

Arabes incidũt uiuẽtiũ uiſcera ut ex ĩſis corradãt aurum.

Inter arma leges ualere plurimũ debẽt,ut etiam hoſtib⁹ ſeruanda fides ſit.

acerbæ,intus immanior Iohannes.

Caput .XXV.

Deniq; cum talia gererẽtur à Syris, etiam ſi aliqui reuocarentur,indicio cõperto,transfugere tamẽ alii nõ deſinebant. Inter quos Mãeus Lazari, qui afferebat per unam portam ſibi creditam centũ quindecim milia mortuorum elata, additis adhuc octingentis octoginta funeribus, exquo ipſe tuẽdi uicem huiuſmodi recepiſſet muneris:idq; ſolo eorum numero collectũ, qui mercede publica ſepulti forẽt, præter eos quos ſepelierant ſui. Quæ aũt ſepultura? niſi ut de muro cadauera deiiceretur. Poſt ipſum pleriq; nõ ignobiles uiri,confugiẽtes ad Titum, ſexcẽta milia defuncto rum fuiſſe,qui per portas elata numerata ſunt, cõmemorabant. Eorũ uero cadauerum, quæ propter infinitam pauperum multitudinem efferri nequiuerunt, atq; in maximis domibus diuerſorumq; opeq; ſpatiis conſtipata ſint, numerum fuiſſe inæſtimabilẽ. Et adhuc erat proceſſus malorum, quæ iam ſuperiorq; omniũ finem uicerant. Adhuc fæua obſidio,bellum graue:maioribus iam tamẽ ludæorum animis,q; uiribus. Super omnia uero fames tetrior, quæ inſidiaretur iumentis aluũ purgantibus, & uetuſta rimaret bouum ſtercora:ut quod uiſu erat horribile,hoc fieret eſca eſurientibus. Miſerabilis congeries inſepultorum corporũ, & circuitu longo terra ipſa tecta cadaueribus,repleta antemuros omnia,terribilis ſpecies,horror grauis,odor peſtilens: qui nec uictores,nec uictos diſcerneret. Vtriſq; ſimul noxius, & maiore Romanoq; impedimẽto, quibus neceſſe erat,iacẽtes reliquias cruẽtato proterere ueſtigio: terra ipſius inculta, ſuccifis omnibus,quæ ad uſum militis & machinarũ neceſſario cõueherentur. Per tredecim fermè in circuitu urbis miliaria longe lateq; uaſtata humus,& nudum gignẽtium ſolum. Omne illud pomerium,in quo antè nemora uiridãtia,horti inhalantes floribus, diuerſa pomaria,ſuburbana prædia gratam ſui ſpeciem dabant:ſi quis poſtea uidit hoſpes, ingemuit:incola nõ recognouit, & ad genitalem regreſſus locum,cũ præſens adeſſet,patriam quærebat.

Quidã uiri nobiles detulerũt ad Titum ſexcẽta milia mortuorũ p unam portã elata.

Caput .XXVI.

Eparatis itaq; aggeribus & uineis,cæteriſq; machinis obſidionis, renouatus eſt belli furor,& quaſi ad extremã operis manum utriq; ſtudiis conſpiratũ: Totius eñ periculo certaminis decernebatur: quia & Romanis ſoluenda obſidio foret, ſi aggeres & arietes incenderẽtur, quibus per inopiam ſyluarũ reparationis ſubſidia nõ ſuppetebãt:& ludæis excidium patriæ incũberet,ſi manu cederent,cũ quaſſata murorũ repetitis arietum ictibus reſoluerentur. Proceſſere itaq; ludæi cum facibus adeo feroces, ut tanquam ceſſuro ſibi Romano exercitu, incendia in machinas ſparge rent,obſidionẽ ſoluerent. Sed exhauſtæ iam uires fame, & res fractæ priores ſucceſſus negarunt,ſubſtantia defecerat,audacia manebat. Contrà Romanis maior pudor, ſi ab his qui extremũ fame ſpiritum traherent,uictoria de manibus diriperetur. Conſerto itaq; prælio,repulſi principes ſeditionis,ad murorum ſubſidia bello impares recurrerunt. Sed ubi dubia murorũ cæſura repetitis ictibus Iohannes haud incurioſus extremi ſubſidii circũſpexit, interiorẽ murũ, quaſi in .C. literã,duxit. Poſtero itaq; die conuulſa parte murali,fragor labentis ædificii, & clamor Romani exercitus ſimul increpuit,quaſi patrato excidio muri prolapſione. Sed ubi conclamatæ urbis inſultauit ſonus, uerſa uice rerum noui muri ſpecies,improuiſa Romanorũ gaudia reſtrinxit, ludæorum audacia ſucceſſit,quia periculũ differebatur. Tunc Cæſar exercitum adhortari cœpit,ut nouum illum murũ ſine ulla cunctatione adoriẽdum putarent,quẽ conſtructio recens in firmum,& facile ſolubilem proderet:auderent modo animis procedere fragmẽta muralia, aſcendendi facilitatẽ datura,ut præliantes Romani ludæis, de ſuperiori loco decernẽtibus adæquarẽť. Et quia cũctantes uidebat rei difficultate,ualidiſſimos quoſq; iuxta ſe cõgregans, in bellum accendebat tali oratione.

Caput .XXVII.

OMnium rerũ exitus plus negocii, quàm principia habere nulli incognitũ eſt fortiſſimi cõmilitones, quia cõſummatio ſuſcepti muneris maiorẽ quærit laborem:ſiquidẽ toto libera mari currit nauis,& ſi nõ ſemper à puppe uentorũ aſpirẽt flamina,gubernator tñ obliquat uelorũ ſinus,& ſine refragio ſcindiť fretũ. Sed ubi ad portũ uenitur,opportuna auratũ temperies neceſſaria eſt, & anguſto ingreſſus

Oratio Cæſaris qua nititur animare ſuos ad muros aggredendos.

nauium coërcetur limite. Maior itaq; periculi cura, ubi ſpes propinqua: ædificantibus quoq; plana exordia fundamẽtorum, ſed ardua celſorum opera faſtigiorum. Et plerũq; in ipſo operis claudendi fine, mercedis ſuæ munere defraudatur miſerãdus faber, aut culminis lapſu obrutus, aut inſtabili deceptus ueſtigio, ut ad inferiora decidat. De agricola quid dicam, cui procinctus laboriolior meſſis, quàm ſegetis: uindemiæ, quàm putationis: & adultis fructibus grauiora ſemper metuenda pericula? Nihil ergo nouũ, ſi adhuc nos in ipſo portu cõſummandi curſus periculũ manet: igitur p anguſtiora uirarum ſcandendum eſt ad Antoniam: quo deiectis inde aduerſariis, ſuperiorem occupãtes locum, ac ſupra uerticem locati hoſtium, ipſos quodammodo anhelitus eorum intercludamus. Sed difficile hoc nobis uidetur cõmilitones, quaſi uero ad ludum, non ad bellum cõuenimus: in quo aut uincendum, aut moriendum ſit uiris. Tunc ergo debueratis excuſare, quando ad prælium ueniebatis, ut uindicaretis cladẽ Romani exercitus, & maculatæ militiæ probrum dilueretis. Si Neronis tempore ulciſcendam iniuriã Romani nominis æſtimabatis, quid uos decet uelle Veſpaſiano imperatore? Laeumus ſuperioris imperii notam, ne noſtro adhæreat, quam Nero quidem remoturus per Veſpaſianũ æſtimabatur. Veſpaſianus per Titum in ſe transfuderit, niſi uicerimus: Exequẽda nobis tantummodo ſupplementa uictoriæ pater reliquit, quo fuſis incaſſum tantis laboribus, dedecores inultiq; referemus gradum, uictoriam derelinquẽtes: quaſi nõ leuius crimẽ ſit de militia decedere, quàm uictoriam deſerere: Illud eñ formidinis, hoc proditionis eſt. Sed periculoſum putatis in hoſtem deſcendere, & murum armis circũſonare: quaſi uero muliebria de nobis, & nõ uirilia opera ipſa natura expetat, quæ nobis ideo uitalẽ infudit ſpiritũ, ut eũ p gloria libẽter refundamus. Ad quæ igit, niſi ad maxima quæq; à duce ſuo bellator adhortãdus eſt? Nam uſitati operis adhortatio, nõ ſolũ conuẽtis, ſed etiam cõuenientibus affert pudorem, ut exigas qd ſpõte debetur: id eñ de ſe militẽ præſtare oportet. Et tamẽ quid immoderatum à uobis exigo? Nónne præſtat mori per uirtutem, q̃ uiuere ad ignominiam? In medias Romanorum acies frequẽter ludæus excurrit, ac ſeſe hoſtilibus cuneis impauidus ĩfundit, non ad ſpem uictoriæ, ſed ad indicĩũ fortitudinis, & oſtentationem gloriæ: Vos quibus terra & mari nemo impune adhuc reſtitit, quibus non eſt nouum uincere, & crimen non uiciſſe, cum tanta de cœlo habeatis uincendi ſuffragia, nec ſemel quidem proripuiſſe in hoſtem gradum nõ pudet? ſed armatos ociũ tenere, & in pcinctu poſitos, feriatis aĩs expectare ut fames pro nobis dimicet, atq; inedia potius ſua, q̃ noſtris fuſi gladiis, in opprobrium nobis erubeſcendos uertant triumphos? Non pudet, inquam, ſtrenui commilitones uniuerſarum uictores gentium, nihil de armis ſperare, nihil de uiribus, ſed de ſola obſidione, & opperiri quãdo hoſtis morbo conſeneſcat, atq; in ſuo moriatur lectulo? Et quæ poteſt eſſe fine bello uictoria? omnia ſunt repleta cadaueribus, & deformes exuuiæ iacẽt exangues reliquiæ defunctorũ, niſi quos ipſi inter ſe ſuis manibus trucidarueũt. Quid timemus eos quos fam fames, ignis, latrocinium, ſeditio extinxit? Quid deſtituimus diuina beneficia? Cuſus enim niſi dei nutu in ſua colliſi arma ſunt? Deſtituti quoque ſubſidiis alimẽtorum, nec ullus domeſtici finis furoris. Vereor ne iam, & religionũ uideamur rebelles, qui & noſtris, & ſuis religionibus infidos tandiu reſeruamus? Verum eſto, ſit atrox bellũ, & formidoloſum. Quid eñ uos belli demulceo facilitate? Sit uictoria incerta, certũ periculum. Nónne apud eos mihi ſermo eſt, qui humana prudentia nouerit, in periculis promptiorem eſſe omnium animantium fortitudinem, quàm in remiſſioribus contentionibus? Feræ ipſæ cum ſe circumuallatas armis uiderint, maiore in eos impetu ruunt, ut ui ſibi aperiant iter. Et atrociora ſerpens latibulis excuſſus, infundit uenena. Sũt etiam quæ natura innoxia, in periculis tamen ſuis ad nocendum fortiora ſunt. Habent cerui ſua arma, ſi quis ſe obuium ferat, & mortem cornibus repellunt. Habent & læſæ apiculæ ſuos morſus. Quid autem de uiris bellatoribus apud Romanos loquar? cum Leonides ille Lacedæmone genitus, præliaturus aduerſus innumerabilem Perſarum exercitum, dixerit: prandeamus in terris, apud inferos cœnaturi. Tantum ualuit apud Græcos hic ſermo, ut nõ ſolũ de trecẽtis illis Lacedæmoniis uiris (quibus ipſe præerat) ſe nemo ſubtraxit, præter unum tantum, quem ſuperſtitem poſtea nullus recepit: ſed etiam de

Aferis comparatio ſumpta.

iam de cæteris, qui ſimul ad bellandum pceſſerant, niſi quos Leonides tanto degeneres bello repudiauit. Quid de Romanoꝝ integris legionibus loquar? quos Cato Romanæ aſſertor facũdiæ, & ueritatis ſyncerus interpres, aſſeruit cũ exultatiõe ad bellũ pceſſiſſe: de quo ſe redituros non arbitrarent, uniuerſoſq; libenter pcubuiſſe, ne mutarent ſententiam. Beati, quoꝝ nemo ſuis hoſtiũ fuga uictoriam annuntiauit. De trecentis tamen Lacedæmoniis, uir unus ſubterfugit, & illi in anguſtiis præliabant, ne circumuenirent. De Romanis legionibus nullus uitæ elegit, ſed oñes mortis hæreditatem, quaꝝ uos poſteri eſtis: ſed contemptu periculoꝝ, quaſi glorioſa indoles uirtutis, pſapiam non abnuatis. Quis enim fortium uiroꝝ eſſe ſe mortalem non nouerit, oñibusq; poſitum finẽ uiuendi? Quanto igit melius patriæ impendere, qd patriæ debeas, & neceſſitatem commutare gloria? Nec anhelæ ſenectutis ſuſpiriis obnoxiam uitam deiicere, nec feruentis ægritudinis caſus reformidare, cum depoſitis æuo quotidiana faſtidia ſint. Illoꝝ autem qui languore marceſcunt, deficientibus uiribus pariter ac ſenſibus, ut multorum opinio habet, animæ ſimul cum corpore ſepulchro adiudicentur. At uero bellatoꝝ, & ſtrenuiſſimoꝝ uiroꝝ, qui ſe pro patria, pro liberis, pro religione morti deuouerint, animas de uinculis corporis huius ferro abſolutas: nulli dubium, quin purum illud æthereum elementum ſtellarum lumine refulgens, in cœleſtibus ſuſcipiat habitaculis, hoſpitio quodam ſupernæ quietis: in terris quoq; remanere inſigne aliquod, uel gratiæ uel iniuriæ, ut & languore cõmaceratos obliuio abſcondat: & aduerſum pectus in hoſtem ferentes, ſi mors conuenerit, ſequatur gloria. Ad hæc uos inuito præmia cõmilitones, ut in hoſtem pergamus, quem clauſum tenemus: & aſcendamus in murum per ruinam muri uallidioris, quæ nobis uelut quendam aggerem præſtat, & æquatur muro inferiori. Quiſquis uirtutis uexillum præferens, primus in murum aſcenderit, uel ſecundus, uel tertius, uel pluribus comes, haudquaq̃ mihi non donatus opimo abibit munere, & ſi nulla maior remuneratio, q̃ fortitudinis gloria, quæ plerunq; eſt tutior. Nam ubi primũ animis, & uiribus confidentiſſimus quis aſcendit, fugient qui reſiſtebant: aut ad inferiora ſe conferent, aut latibulis abſcondent: ita q̃ maximo nunc periculo ſit, in inferioribus quærimus, ſine labore magno ſequet, ut deiectis hoſtibus bellum conficiat.

Caput .XXVIII.

VIx ſermonem Titus clauſerat, & Sabinus ſe obtulit ex Syriæ uiris egregius bellator, ante Cæſarem conſiſtens, ait: obedire ſe imperiis, aſcenſioni paratum, ſi euentus ſibi adeſſet, ut Cæſari placeret: ſi deſtrueret ſecundis, nihil præter ſpẽ ſibi accidere, qui iudicio pprio delegiſſet pro Cæſare mori. His dictis leuam extendẽs, clypeum ſupra caput extulit, & dextera uibrans gladium, immane, quantũ in arma inſurrexerit: ut quiuis eũ non recognoſceret, quem pauloante exilis corporis ſpecie deſpicabilem putauerat, ſubito cum uideret pergere in aduerſum, & hoſtibus pariter & muris minantem ſeſe extendere, quaſi iam celſior in ſubiectos præliaret, & muꝝ quateret manu. Sequebant eum undecim uiri ſtudioſi ad imitandum, ſed impares ad conſequendum. Repugnabant de muro ludæi ſpiculis, ſaxis, ſagittis: & quod cuiuſq; manus inuenerat telum, in Sabinum deiiciebatur. At ille interritus, curſu concito inſiliit fragmentorum aggerem, & in ſummo locatus hoſtem auertit, dum proximus quiſq; formidat periculum. Sed dum ſe librat in murum attollens, & ſecurus uictoriæ in hoſtem intendit, lapſus in faciem cum maximo ſonitu ruit. Quo reuocati ludæi, cœperunt iacentem miſſilibus urgere; Ille genu nixus, & ſe protegens ſcuto, quamdiu potuit à uulnere defendit, nec immunem reliquit quem proximum reperit. Ad poſtremũ tamen * conſertus uulneribus, ſpiritũ prius quàm bellum depoſuit, nec deiectus gradu, nec muro excuſſus eſt, niſi mortuus: tribus quoque aliis necatis, octo ſemineces, licet à cæteris tamen exitio ſubtracti.

Sabinus primũ offert ſe Cæſaris monitiõi, uir exiguo admodũ corpe, animo magno

Sabiꝰ telorũ ictu obrutus cadit, quẽ uolẽtes cẽteri uidicare fortiter ad pugnã aggrediunt.

Caput .XXIX.

NEc tantũ nõ terrori reliquis mors Sabini, ſed incentiuo fuit. Nam Romani uiri, qui prætenderent uigiliarum munia compenſare cupientes operis effectu, q̃ Sabini ſtudio puenti forent, uiginti numero ineunt conſilium magnũ & memorabile: ut aduocato quinti ordinis ſignifero, & duobus equeſtris militiæ uiris,

* Alij, cõfectꝰ uulneribꝰ.

quos promptiores arbittabant, atq; uno tubicine, quinta hora noctis silentio, per aggeres sese fragmentoꝝ muraliū in superiora attollerent, cæsisq; custodibus, Antoniæ murum occuparent. Quo pacto, terribilior solito sonitus increpuit tubæ, et fessi labore ludæi, & somno soluti de improuiso perturbarent, quia oīa repleta hostibus crederent. Añ itaq; fugere cœperūt, q̄ ueri fides pateret. Neq; em̄ piculi sors, tenebrosæq; noctis caligo patiebat, ut quanti essent cognoscerent. Et Cæsar audito fragore tubæ, armari exercitum iubet: ipse cum electis primus in muꝝ ascendit, suis auxilio, hostibus impedimento. Illuxit dies, & iam Cæsar conspicuus è muro suos adhortabat: alii manibus suoꝝ in murum eleuabant, alii per cuniculum, quem Iohannes ad subuertendos Romanoꝝ aggeres defoderat, in urbem se deferebant. Versa in perniciem perfidis subsidia sua, exclusi undiq; in templum se conferunt. Eò quoq; uolentes Romani irruere, cohibent angustiis, armisq; repellunt. Fit in uestibulo graue p̄lium, nec iam spiculis aut sagittis, sed gladiis res cominus geritur, manus ad uulnera, gladius super gladium, ictus super ictum, percussor cæsoꝝ sanguine perfundebat, ut ipse potius percussus æstimaret. In ipso templo furor bellicus dominabatur. Natabant pauimenta sanguine, morientium gemitus, uincentium clamores sine ordine, & modo personabant: Romanos perficiendi certaminis spes accenderat, ludæis suprema patriæ excidia ademerant mortis formidinem. Hi summ ptu gloriæ uirtutem alebant, illi desperatione salutis, oīm̄ effundebant uirtutis uiaticū, nec reseruabant.

Romani uolētes irruere in tēplū, phibent a Iudæis atroci commisso p̄lio

Caput .XXX.

Iuliani centurionis fortitudo.

PVlcherrimū quoq; facinus adorsus est Iulianus centurio, uir armis maximus ex Bithynia profectus p̄uincia, sed Romanis assuefactus disciplinis bellisq; exercitus, & honoratæ militiæ clarus stipendiis. Qui cum Cæsarem p̄pter astaret, ubi aduersos uidit Romanos, quia ludæi erant numero p̄stantiores, & adhuc Romani paciores aderant, subito de Antonia se præripuit, & insequentes auertit: nec sunt ausi resistere, ipsa specie præcellentissimi uiri, & superba quadam ultra humanam formam uirtutis autoritate, ita ut ipse Cæsar miraret. *O uaria atq; incerta, uelut quædā belloꝝ alea quæ sicut iactu quodam, ita casu quodam potius, quam uirtute, plerūq; inopinatis iuditientibus, sufficiens nouos exitus. Nāq; & hic iactus sunt, non tesserarum quidem, sed sagittaꝝ, telorumq; plurium, lapidum quoq; quibus sæpe uictor sternit alieno uulnere. Et cum aliena spolia rapit, ipse dispoliat: uelut hic Iulianus, qui tergo imminebat hostium, dum alios perimit, & claustro coërcet, ipsa alacritate incautior, confixum clauis calciamentum gerens, usu militarium uiroꝝ: non considerauit polito lapide solum stratū, q̄d cauendum foret, sed quasi in campo præliaret securus, labit: & ingentē strage sua sonitum dedit. Nec potuit assurgere lubrico soli fusus, genu tamē se sustinēs regressum hostem repellebat, ut appropinquantes cæderet, iaculantes quantū posset, caueret. Sed ipsa fatigatus atq; oppressus multitudine, solus licet: quia nullus tanto se inscire periculo auderet, non despicabilis tī, neq; inultus impigre occubuit. Haud equidem, ut arbitror, tali dignus exitu fuit, ut tanta uirtus uiri sic deciperet. Sed plurimū in bello prudentia ualet, quæ cauta semper & perspicax incertoꝝ prouidet casus. Solus se de Antonia p̄ripuit, solus in hostilia arma ruit, solus se armis miscuit, solus in templum ludæos redire cōpulit. Vereor ne istud obfuerit magis, quia de tēplo fuerūt exterminādi deo infideles, ideo lapsus nō inuenit remediū: Spectabat Titus uincētē cum gaudio, periclitantem cum ingenti dolore, uolebat subuenire, sed longe aberat. Reuocabat à suis, quia in milite unius sors est, in imperatore uniuersoꝝ piculum: docebat exemplum quid cauendum potius, q̄ sequendum Cæsari foret. Deniq; sic consternati fuerūt socii, sic elati aduersarii, ut & corpus Iuliani in potestatē ueniret hostiū, quasi adhuc & defunctum timerent, si Romanis restitueret. Cæteri Iuliano cæso, facili negocio cessere. Nondum em̄ ascenderant numerosi, & ludæis occasio necis eius, uirtutem auxerat: promptissimis eo prælio, ad repellendos Romanos, Alexa & Gitteo Iohannis coniuratis, quæ factionis eius p̄pugnatores forent: ex Simonis quoq; parte Malchio & Iacobo Idumæorum duce egregiis bellatoribus: Arsimone quoq; & Iuda tertiæ factionis uiris pariter adnitentibus, qui coniuncta manu, pulsos Romanos intra Antoniam clausere.

Ominaria in quibusdā legitur.

Mos Iuliāi.

Caput XXXI.

Contra

CONtrà Titus non munimento sibi, sed impedimento angustias Antoniæ ratus, iubet dirui munitionem eius funditus, ut congressuris iter in hostem arripere tur. Compertoq; quod solennitas ludæis festorum dierum appropinquasset, præcepit interpretari Iosephum Hebræo sermōe, quæ ipse alloqueretur. Quæ, malum, ratio Iohanni suaderet ut Romanos lacesseret. Si uirtutis fiduciam gereret, eligeret alicui pugnæ locum, eò progtederetur, dummodo urbi parceret, templum non cōtaminaret, sacrificia festoꝝ dierum non impediret. Relinqueret quos idoneos sacrificioꝝ ministeriis æstimauisset, fortitudinis suæ documentum ubi uellet, præter urbem & templum, ederet, congressioni milites Cæsaris non defuturos: inuitum se cogi ad totius urbis euersionem: cuius reliquias seruare uellet, si pateretur Iohānes: imminere templo faces, non quo templum Romani festinarent exurere, sed è templo educere belli incitatores. Si uictos se crederent, manus darent: at si uictores futuros sperarent, non intra claustra se reciperēt, sed in cāpis defenderēt, quo tēplū lābētibus iam incēdiis eriperet, uacaret purificationibus. Ea interpretante ludæis Iosepho, cum silentio audita, tacitum uulgus probabat, sed metuebat sentētiam suam pandere: quibus respondet Iohannes, nullum præstabilius deo esse sacrficium, q̄ pro aris, pro focis, p̄ templo ponere animam, uiros deo sacratos: & ideo si necesse sit, libenter procumbere pro libertate, tamen sperare se, quod excidium perpeti non possit ciuitas dei. Titus ad hæc: Merito igitur puram deo seruatis urbem, & sanctum immaculatum, necando ciues, interficiendo innoxios, perimendo sacerdotes? Talibus flagitiis non placant diuina, sed offendunt. Abdicastis deum uestrum sacrificioꝝ suoꝝ cultibus. Si tibi aliquis negaret cibum Iohannes quæreres eum: deo uestro suæ hostiæ non immolant, non reddunt sua munera, iugulant homines, & adhuc putas deum auxiliari? Reuera sic gesta edocent, sic testificant cæsoꝝ congeries, & cumuli uestraꝝ calamitatum. Quis hæc uidens non ingemiscat? Nec reprehenderem p̄ pugnares pro patria, si nollem parcere, si nollem patriam uestram aut templum reseruare. Neq; em̄ digna Carthago, aut metuendus Hebræus Annibali, qui partem mediam orbis Romani subegerat, & tamen ipsa quoq; reparata Carthago, quæ usq; ad excidium sui, rebelles ciuium animos tulit fide mea salua. Hæc omnia tibi futura spondeo, ueniam tibi salutis polliceor, non p̄ mercede sceleris, sed pro redemptione urbis, ut à te redimā perituroꝝ culminum statum. Desinas moneo latrociniis tuis conturbare p̄positū pietatis Romanæ. Non formidabit Hierosolyma, ut diruat: quādo potior uiribus reseruata est Antiochia. Certe lechonias uester & Persis credidit, & urbem egressus, cōmisit se cū suis proximis barbarico furori, ne p̄pter se ciuitas euerteret. Celebrat à uobis eius memoria, sicut uestri asserunt: adest Iosephus assertor eius, celebritatisq; testis, qua honoratis uiꝝ qui p̄ patria se captiuitati obtulit. Seruauit eū & barbarus Persa, & ego tibi spondeo impunitatem. Certe & Iosephus arma Romanis aduersa intulit, crede p̄misso, cuius & exemplum præmisimus. Vadem tibi sponsionis nostræ Iosephum damus, imò iam dedimus, quem reseruauimus. Loquatur uobis sermone patrio, obliget se ritu quo soletis: non pudet nec uadem quærere, nec fideiussorem dare: ne euersionem exhibeam quiuolo parcere. Flere ad hæc Iosephus, rogare Iohannem, deplorare patriæ statum, obseruare sermone flebili, appellare ut ciuem, sed cæteris pertinaciorem: testare dei oīm̄ potentis gratiam, saluum fore cum suis, tm̄modo desisteret excitare militem Romanum ad urbis euersionem. Quem ubi flectere nequiuit, non mirum, inquit, Iohannes, si p̄ ueras usq; ad excidium patriæ, cum iam reliquerint eam præsidia diuina. Sed miꝝ quod perituram non credis, cum legeris propheticos libros, quibus excidia patriæ nobis annuntiata sunt: & reparata culmina, rursus à Romano diruenda exercitu. Quid enim aliud clamat Daniel? Non enim quod iam factum erat, sed quod post futurum prophetabat: quæ est abominatio desolationis, quam uociferatus est uenientibus Romanis fore, nisi ista quæ nunc imminet? quod est illud oraculum, quod à nostris sæpe commoratum est, à summo denuntiatum deo? Tunc scilicet perituram urbem funditus, cum ciuium manibus contribulis suus fuerit extinctus, nisi quod nunc impleri uidemus? & fortasse, quia iam defendi templum non placet, interdicto, maculatum sanguine purgari incendio placet.

Caput

Caput .XXXII.

COmpleuit ſermonem Ioſephus, ſed nullis Iohannes mouet fletibus, nec pro miſſis flectit. Vrgebat deus iamdudum perfidas mentes, exquo ſpio ſe parici dio commacularunt, Chriſtum Ieſum crucifigentes. Hic eſt ille, cuius mors lu dæoꝝ excidiū eſt: Natus ex Maria, qui ad ſuos uenit, & ſui eum non receperūt. Quan do enim ſuos non occiderunt Iudæi? Nónne filium Saul ſui occiderunt? Naboth pro pheta à ſuis utiq; lapidatus eſt. Iudæa fuit Gezabel, quæ iuſſit Iudæis; ſenioresq; præce ptum executi ſunt. Iudæus Achab, qui cauſa mortis eius factus eſt. Quanti alii à ciuibus ciues perempti, & tamē diu integra ciuitas manſit, & ſi diruta à Babyloniis poſt annos innumerabiles, ſed reparata poſtea. Hoc eſt ſupremū excidium, poſt quod irreparabile templū, quia auerterunt ſceleribus ſuis p̄ſulem templi, reparationis arbitrum.

Naboth ꝓpheta a ſuis lapidatur

Caput .XXXIII.

TAli affatu Cæſaris, & repetita oratione inflexa eſt aliquoꝝ ſententia, qui ſe ſub trahere potuerūt ut ad Romanos conuenirēt. Cæteros reuocauit periculi me tus, qui à latronibus intendebatur (Et forte quædam inclinatio mentium erat, ne plures eriperent futuræ euerſioni) quos Cæſar confugientes ad ſe, quia erant inter eos & uiri ſacerdotales cum filiis, & aliis ſplendidioris familiæ uiris, ſuſcepit bona gra tia, pollicēs ſecuritatē ſalutis, ius poſſeſſionū ſuaꝝ, atq; ad urbem, cui nomē Gofna, dire xit: ne quid offenſiōis oriret ritu diſpari & cultus diuerſitate. Quod ab his, qui in urbe poſiti repugnabant (ſeu quia huiuſmodi ſuſpicio inceſſerat, ſiue ullus compoſuerat do lo, ne plures dilaberent) in argumentum eſt deriuatum necis, ut extincti obiicerent. Eo comperto, reuocatos Titus iuſſit cum Ioſepho propius muros obire, ut à ſuis agno ſcerent. Illi cū lachrymis gemituq; magno, non ſua deflere, ſed patriæ templiq; excidia: rogare ciues, ut ſequerent Cæſaris fidem, eriperent templum parato incendio, nihil ſi bi aduerſus legem præceptum, nihil de libertate imminutum. Acquieſcerent, & ipſi ex perirent Romanoꝝ clemētiam, quoꝝ inſuperabilem uirtutem experti ſunt.

Caput .XXXIIII.

CVm talia miſerabiliter deplorarent, proturbant à ſuis, bellumq; accenditur, inſiliunt Iudæi, atq; in ipſa irrumpunt temeritate penetralia. Omnes receſſus, omnia ſecreta occupant, quæ inacceſſa uiris erant ſacroꝝ exortibus. Romani quoq; ſe prælio parant: temerant interdicta patrum belli neceſſitate, maiore tamen Ro manorum, quàm ſuoꝝ reuerentia. Gentiles enim cum formidine templum ſpectabant, Iudæi cum furore ac temeritate adibant, & madidas manus humano gerentes ſanguine, ipſa tractabant altaria. Titus adhuc in propoſito manens, alloquebat Iohannem, & inultum ſe deduci ad excidium urbis, & templi conteſtabat, dicens ad eum: Quid ſibi uolunt Iohannes impreſſi illi ante fores templi apices elementorum? Nónne ſignificant neminem, niſi ſacratum debere templo appropinquare? Quid illa ſepta pro templo? Nónne ut conſpectus arceant uniuerſorum liberos, foliſq; myſticis pateat ſecretoꝝ co gnitio: atq; his ſit liber aſpectus, quibus eſt legitimus ingreſſus? Proſpectus excluditis peregrinoꝝ & acceſſus cogitis. Scribitis, ut nullus ingrediat aduena, nullus peregrinus introeat, & peregrinum ſanguinem intra templum funditis, aduenaꝝq; ſimul & ciui um cruore ueſtra altaria cumulatis. Teſtificor ego non impreſſionis noſtræ eſſe, ſed ue ſtræ præuaricationis, quod uiolatis quæ ueſtra ſunt. Ego alienus non exigo, imò obte ſtor, ſi uelitis diſcedere, incolume templum futuꝝ: neminem Romanoꝝ hoſtiles irroga turum manus, nihil de ueſtris temerandum eſſe ſacrificiis. Seruabo templum uobis & proſelytis: cultus enim ſacroꝝ diuerſus, ſed operis communis uſus: Quod cultus fuit, à uobis receſſit: quod operis eſt, uictoribus remanſit.

Caput .XXXV.

Vbi ne Ioſephus q̄dem poterat ſuos mouere ad deditionem Cæſar cū ele cta manu in uadit urbem

VBi ne his quidem per Ioſephum inſinuatis reuocari Cæſar aduertit (factionis enim principes putabant diffidentiæ potius, quàm pietatis eſſe) tam frequen tem deſiſtendi conuentionem, ad prælium neceſſitate, inuitus reuertit, iubet adeſſe Romanos. Sed quia tantæ multitudini anguſtia impedimento erat. XXX. electis uiris, ſingula deputat bellatoꝝ milia, Non enim totum exercitum reciperent tam denſa ædificio

ædificiorum obſtacula. Ipſe quoq; ſimul deſcendere uolens, reuocabat à ſuis, ne in angu ſto nocturnis etiam plerunq; temporibus, quibus neceſſe erat inſidiantium fraudi oc currere, periculi aliquid in ſe excitaret: cum amplius proficeret, ſi ſpectator belli adeſſet, quo unuſquiſq; ptomptius ſibi decernendum arbitraretur, ſub oculis Cæſaris præliatu ro. Omnia enim quæ circa templum gererentur, uelut in theatro quodam, ex loco An toniæ deſuper uiſebantur. Inflexus ad eam ſententiam Cæſar, Cereali mandat negoci um, ut prætendentibus circa templum Iudæis, hora noctis nona ſuperueniret, cæteróſ que hortatur ſtudioſe ingruere certamini, ſe quoque dimicantum meritis non defutu rum, cum deſuper aut ignauiæ cuiuſq; teſtis, aut uirtutis arbiter pugnam examinaret. Cerealis præſcripto tempore impigre adeſt, ſed cuſtodes uigilantes reperit, prælium conſeritur. Siquidem & intra templum ſiti non dormiebant, & congredientibus qui ex cubiis obibant, facile ſe cæteri ad bellum pararant. Cōferto agmine, inſtabat Romanis: Iudæi dum clauſtris atq; anguſtiis nituntur, ne circumuenirentur percurſabant diuerſa: ut frequentius ſibi à ſuis eſſet periculum, dum in tenebris non cognoſcerentur, & ple runq; transfigerentur à ſociis, dum hoſtes putantur. Quis enim nocte diſcerneret ſocio an hoſti occurreret? cum interrogare ſerum eſſet, cauere utile, conſultum præuenire: & tolerabilior culpæ exitus errare in alieno uulnere, q̄ proprium eligere periculum, ubi hoſtis timet. Ancipiti itaq; ꝑ noctem periculo laborabant Iudæi, uel quod inferret ho ſtis, uel in quo ſocius erraret. Nec minore per diem pnicie afflictabant, nocte plus erat periculi à ſuis: per diem Romanus uehementior aderat, quem totius ſpectator certami nis Titus uel tacitus urgebat. In horam quintam pugnatum eſt acriter. Iudæis quoq; ſtre nue rebellantibus, ut neutra pars loco cederet.

Cereal is ꝑfe cit exercitui.

Caput .XXXVI.

DVm hæc inter ſe prælia gerunt, ſeptem dierum ſpatio depoſitis omnibus uſ que ad fundamenta terræ, quæ caſtro, cui Antoniæ nomen, Herodes immu niuerat, latior facta eſt uia, quæ ad templum ducebat: ut non ſolum percurſan di militibus eſſet facultas, ſed etiam in munimentis conſtituendis & coaceruandis agge ribus, quantum eſſet neceſſarium locorum, pateret, quo pulſarentur etiam templi faſti giorum ſumma: per quæ Romanis intentius immorantibus, cum intolerabilius fame urgerentur, Iudæi cœperūt inſidiari Romanorum ſumentis: ſi quis bellatorum equum pabulo laxauerat, aut mulum leuando oneri neceſſarium, rapto auertebant, nec ſolum ci bus eis diſpendio Romanorum, ſed etiam militiæ flagitio* petiebatur. Cuius incuriæ probrum, in exordio ſtatim præſcripto necis ſupplicio Cæſar remouit, fraudem tamen peruicacium non compeſcuit. Excluſi enim ab huiuſmodi rapinæ neceſſario eſurienti bus alimento, herbarum ſubſidia captantes, deſtruendum murum quem circa pomeri um Titus duxerat, excogitauerunt, ut uagandi & quærendi radices arborum, pabulo rumq; liberior fieret excurſus, quos ad cuiuſdam carceris uicem circuitus muri clauſe rat, nec erat iam quo famem leuarent. Obrepunt itaque, & excurſu repentino ad mon tem Oliueti ingruunt prætendentibus, nec illi commiſſo defuere muneri, & tubæ claſ ſico de cæteris caſtrorum aut turrium munimentis, alios accerſerunt ad prælii ſocieta tem. Conſeritur pugna, acrior in principio: dum pudor hos, illos fames urget ſæuo im perio ac neceſſario: ſed confluentibus Romanis repelluntur Iudæi, atque ad urbis ſuæ muros reflectuntur. Tunc unus è turba, Pedanius nomen, concito equo dextram extendit, & ſe paululum inclinans, unum de Iudæis fugientem ſuſpendit, captiuum Cæ ſari ferens, glorioſæq; uictoriæ uictor rapinæ: uelut lepuſculum, aquila, aut accipiter fu licam ante pedes Cæſaris uiuentem deiecit. Quo delectatus admodum Titus laudatum & honoratum eum dimiſit.

Parlebatur.

Pedanij fo titudo & au dacia.

Caput .XXXVII.

IAm circumfuſæ templi ardebant porticus, ubiq; luctus, ubiq; mors: foris bellum, intus ſupra bellum & incendium. Nec frangebantur animis Iudæi: putabant uindi candæ perire, quicquid ſine fraude gererent uel inſolentia. Qñ aliter iam neqbant, p uocabant Romanos ad excidii celeritatē. Ionathes q̄dem exiguus corpore, deſpectu di gnior iuxta Iohānis ſepulchrū laceſſebat Romanos, ut ſecū, q̄ uellet, manu decerneret.

Ionathes ꝓuocat & Ro manū ſibi ro mononiagiā

Aliis

Aliis deſpicientibus puſillitatem hominis, aliis faſtidientibus cum eo decertare, quem continuo captiuũ alii habituri forent, aliis cõſiderantibus periculoſo certamine rem ge ri cum uiris, qui in extremis ſalutis nou aliqua fortitudine, ſed ſola temeritate uindi ctam quærerent: nihil laudis futurum, ſi uinceretur excidio finitimus: & plurimũ de decoris, ſi quis lapſu aliquo communem uictoriam turparet. lactabat ſe iſolentiſſimus, & metum obiiciebat uictoribus: conuitia ferens quod non ſuis uiribus, ſed alienis auxi liis Romani inniterent; nec ludæos bello hoſtium, ſed domeſticis afflictos ſeditioni-

Pudẽs incautior in certamine ſuccubuit.

bus. Erat in numero militum Romanoꝝ Pudens nomine, qui præſtrictus inanibus contumeliis, dum inconſulte pudori conſulit, ſalutem neglexit, atq; ipſa indignatione incautior uulneri patuit, fuſuſq; in terram incuſſit ſociis uerecundiam: inſultatiõis quo q; cauſam Ionathæ ſimul & mortis reliquit. Nanq; is ſucceſſu lætus certaminis, & pom pam attollens triumphi: dum tripudiat atq; exultat, concuſſoq; clypeo ſimul & gla dio proludit, excitauit in ſua uulnera centurionem Priſcum, qui ſuperba & tumida ia

Priſcus Ionathẽ interimit

ctantem non tulit, atq; incautum uictoria penetrauit ictu ſagittæ. Quo ſtratus Ionathes, docuit in prælio neminem irrationabiliter inſultare oportere: ubi uictoris & uicti con ditio incerta, donec bellum claudatur.

Caput XXXVIII.

AT in urbe interiore, cum hoſtem intra muros cernerent altiſſimis eminentem aggeribus, uniuerſiſq; imminẽtem mœnibus, & tanquam uulnus in corpore, ita periculum introrſum pergere reformidarent, intercidunt porticum ſeptẽ trionalem ex ea parte, qua adhærebat Antoniæ, ne per ipſam hoſtis in templi ſuperiora aſcenderet, uel in inferioribus ſitos ſuperior urgeret: & proxima quæq; demetunt, ne populantibus incendiis templo finitima, etiam templum ipſum ignis depaſceret, atque interciſa igni exurunt: ita quod ab hoſte metuebãt, priores cœperunt. Solomonis quo q; porticum ad fraudem pararunt, ut culminum interiora replerent pice ac bitumine, quæ infra fornicem ſummi laterent faſtigii, ſimulatoq; quod eam uellent defendere. & frequentes hoſtes inceſſerent: ſolicitant Romanos, atq; in ſeſe excitant. Illi admotis ſca lis ſumma porticus petunt, ludæi loco paulatim cedere, quo plures Romani aſcende rent. Hi certatim irrepere, tamẽ prudentiores ſuſpecti dolum cauere: ſed uulgus inten tum uictoriæ præfeſtinare, ubi res fraude carere uiſa plurimis, quaſi inter retia locatis, admouetur ignis fornicibus interioribus, atq; additis pice & bitumine, atq; cæteris incẽ dii nutrimentis, in totam diffunditur porticum. Circumuallabant flammæ uictores Ro manos, ut nec reſiſtendi facultas ſuppeteret, nec fugiendi copia: quod facerent, non repe riebant. Spectabat Titus ſuos periclitantes, indignans quidem quod iniuſſi aſcẽderant: ſed miſerans quod uictores perirent. Pleriq; ſe præcipitio dabant: ſed ubi incendium euaſerant, fractis cruribus, colliſi corpore moriebant: miſerius erat, ſi debiles ſuperui uerent. Volebat ſubuenire Cæſar nec poterat, hortabat tamẽ proximos, clamabat ut au xilio ſuis eſſent. Has uoces, hunc dolorem Cæſaris pro ſupremo illi habebant ſolatio. Hoc erat morituris uiaticum, hoc ſe uelut ſublimi ſolantes ſepulchro, ad mortem fe ſtinabant, q; in uiſceribus Cæſaris reconderent: nec uita eoꝝ periret, quoꝝ uiueret glo ria, qui morerent p Cæſare, relinquentes ſui hæreditatem triumphũ. Iraq; alii circũue niebant ignibus, alii ꝓueniebant: nec longe hoſtis, qui flammas fugientẽ feriret.

Caput .XXXIX.

Lõginus alꝰ Lõgus maluit, ꝓprio pe rire gladio q̃ cõtaminare fortitudinẽ Ro. indolis. Artorius qui & Argorius decidẽs, excipit, ſeruatq; a Lucio, qui oppꝫſſus pon dere cõtinuo moritur.

LOnginus tñ egregiæ uirtutis uir, cum prouocaretur à ludæis ut ſeſe his cõmit teret, ꝓmiſſa ſalutis ſecuritate maluit träsfigere gladio, q̃ maculare probro Ro manæ indolis fortitudinem. Artorius autẽ ſatis aſtute uoce magna clamauit Lu cium, dicens: Hæres mihi eris, ſi me decidentem exceperis. At ille miſerandus occurrit ruenti, atq; in ſe morituri necem transfudit. Vere bellicum teſtamentum, non atramen to ſcriptum, ſed ſanguine: nec in charta, ſed in mucrone. Quod hæredem promiſit, ma gnum planè ingenium, ut inueniret uoluntarium mortis uicarium. Incenſa eſt itaque porticus uſq; ad turrem, quam Iohannes cum bellum aduerſus Simonem gereret, ædi ficauerat ſuper portas regiæ domus, quam Ezechias ſibi rex ad habitandum condidit, reliquam eius partem ipſi diruerant ludæi. Sequenti quoq; die à Romanis quoque exuſta eſt

uſta eſt omnis porticus ſeptentrionalis, uſq; ad orientalem. Nam cũ ſuis ipſi manus inii cerẽt ædificiis, docuerunt Romanos illis nõ parcere. Nuda erat iam templi facies, & fæ ua hominũ fames; inſidiabantur ſibi inuicem, quis cui raperet cibũ: & ubi alimẽti ſuſpi cio, ibi bellum, inter domeſticos pugnabatur pro cibo. Necabantur chariſſimi, diſcutie bantur defuncti, ne quis intra amictus eorũ cibus lateret. Simulare aliqui mortuos æſti mabantur, ne uiuentes aliquid habere alimẽti ſuſpectarẽtur. Sed ne uiuentes quidem, aut uitæ fungi munere, aut mortem ſimulare poterant. Verũ aperto ore, ſicut rabidi ca nes, aurarũ captantes ſpiramina, huc atq; illuc circũferebantur inopia duce. Sæpe etiam quaſi ebrii in eadem domicilia regrediebantur, ut iterũ quæ uacua reliquerant, perſcru tarentur. Et cũ alia famis ſolatia nõ reperirẽt, detrahebant coria ſcutis, ut cibo eſſent ſibi, quæ præſidio non eſſent. Mandebant calciamẽtum: nec pudor erat ſolutũ pedibus ſuſ cipere ore, & lingua lambere. Vetuſtæ quoq; paleæ quæ olim proiectæ fuerãt, nõ medi ocri ſtudio requirebantur: & ſi quis repererat, grande pretio mutuabat.

Coria ſcutorũ atq; ipſa calciamẽta ludæis loco cibi erant.

Caput .XL.

QVid adoriar dicere factum Mariæ, quod cuiuſuis barbari atq; impii mens per horreſcat? Ea erat de locupletibus fœminis regionis Pereæ, quæ trãs Iordanẽ ſiacet, belli horrore oborto, cũ cæteris ſe in Hieroſolymitanam urbem cõtule rat, q; eſſet tutior: eò quoq; ſuas deuexerat opes, quas principes factionũ certatim inuaſere. Alimẽtoꝝ etiã ſi quid pretio quæſiuerat, de manibus eruebatur. Ex agitabatur à perfidis, dira imprecabat, uolebat mori ſed percuſſorẽ nõ inueniebat. Ma lebant inſultare diutius, affligere grauius, quàm cito perdere. Putabant quamdiu uiue ret prædam fore. Defecerant iam omnia: & deliciis aſueta, aſperiora palearũ, uel corio rum dura nõ emolliebat. Sæua fames intimis ſe infudit medullis, exaſperauit humeros, mentẽ exagitauit. Habebat mulier infantulũ quẽ genuerat. Vagitu eius excita, cũ ſe & paruulũ cõmacerari uideret, tantis uicta immanitatibus, atq; impar tam atroci calamita ti affectum amiſit: & pietatis genitalis uſu obliterato, dolorem obſorbuit, furorem aſ ſumpſit. Conuerſa itaq; ad paruulũ iam matrem oblita, & furens animi ſic ait: Quid ti bi faciam paruule, quid faciã tibi? Sæua te circũſtant omnia, bellum, fames, incendia, la trones, ruinæ, cui te moritura credam, aut uitæ tantillum relinquam? Sperabam q; ſi adoleuiſſes me paſceres matrẽ, aut ſepelires defunctam. Certe ſi ꝓuenires obitu, q; ego te pretioſo tumulo meis manibus includerẽ. Quid agam miſera? uiuẽ di tibi ac mihi nul lum ſubſidium uideo. Omnia erepta nobis, cui te reſeruabo? aut certe quo cõdam ſepul chro? ne canibus alitibusue, uel feris præda ſis? Omnia, inquam, erepta nobis. Potes tñ dulcis meus, & ſic matrem paſcere, idoneæ ad cibum manus tuæ. O ſuauia mihi uiſce ra tua, artus iucundi, priuſq; uos penitus conſumat fames reddite matri q; accepiſtis: re di fili in illud naturale ſecretum, in quo domicilio ſumpſiſti ſpiritum, in eo tibi tumu lus defuncto paratur. Ipſa cõplectar quẽ genui, ipſa exoſculabor: & quod impatientia amoris habet, habeat uis neceſſitatis, ut ipſa deuorẽ meos artus, nõ ſimulatis ſed impreſ ſis morſibus. Ergo eſto cibus mihi, furor latronibus, & uitæ fabula, quæ ſola deeſt cala mitatibus noſtris: Quid faceres fili, ſi & tu filium haberes? fecimus qd̃ pietatis fuit, faci amus quod fames ſuadet. Tua tamẽ cauſa melior, & quædam pietatis ſpecies, quia tole rabilius eſt, q; matri dederis cibũ uiſceribus tuis, q̃ q; te mater, aut occidere poteſt aut deuorare. Hæc dicens, auerſo uultu gladium demerſit, & in fruſta filium ſecans igni im poſuit, partem comedit, partem operuit, ne quis ſuperueniret: ſed nidor incenſi perue nit ad principes ſeditionis: cõtinuoq; odorem ſequuti, introierũt mulieris hoſpitium, minantes necẽ q; auſa eſſet ieiunantibus ipſis edere, atq; exortes eos facere cibi, quẽ re periſſet. At illa partem, inquit, ueſtram uobis ſeruaui, nõ fui auara nec inhumana: noli te indignari, habetis quod & uos edatis, de meis uobis uiſceribus cibũ paraui. Confedi te ocyus, mẽſam apponam, mirari habetis, & miniſterium meũ indicare, q; talẽ nullius iueneritis mulieris affectũ, quæ uos nec dulcis filii fraudaret gratia. Hæc dicens, ſimul redoperuit ambuſta mẽbra, & epulanda obtulit cũ adhortatione huiuſmodi ſermonis: hoc eſt prandium meum, hæc ueſtra portio, uidete diligentius, ne uos fraudauerim. Ec ce pueri manus una, ecce pes eius unus, ecce dimidium reliqui corporis, & ne alienum

Maria quædã matrona locupletiſſima, ꝓprium filiũ coxit, & ſibi unã alterã ſeditioſis ſeruauit partem.

putetis filius est meus,ne alterius opus arbitremĩ ego feci, ego diligẽter diuisi mihi qđ manducarem,uobis quod reseruarem. Nunquam mihi fuisti dulcior fili, tibi debeo ꝙ adhuc uiuo. Tua suauitas animam tenuit meam, & produxit matri miseræ diem mortis. Subuenisti in fame,tu munus supremum senectæ, percussoꝝ repressor. Venerunt necaturi,conuiuæ facti sunt:habebunt ipsi quod tibi debeant,cum epulas meas sumpserint. Sed quid refertis gradum,quid horrescitis animo,cur non epulamini quod mater feci? Possunt & uos delectare,quæ matrem exaturarunt. Non esurio iam,postq̃ me filius meus pauit,abunde exatiata sum,famem nescio: Gustate & uidete, quia suauis filius meus. Nolite fieri molliores matre,infirmiores muliere. Aut si uos in meo uulnere misericordes,& non susciptis hostiam meam,atꝙ auersamini holocaustum meũ,ego consummabo sacrificium meum,manducabo quod reliquum est. Videte ne uobis opprobrio sit,quod fortior uobis mulier reperta sit,quæ absumeret epulas uirorum. Ego quidem tales parauí epulas,sed uos sic epulari matrem fecistis; & me tenebat passio, sed uicit necessitas.

Caput .XLI.

Cæsar audiens īmanitatẽ Mariæ in filiũ in uerba hæc prupit execranda.

REpleuit continuo totam urbem tanti sceleris nefas,& unusquisq̃ tanquam ante oculos positum, paricidalis conuiuii ministerium perhorrescebat. Cœperunt & ipsi incentores seditionis examinare post hæc,quos raperent cibos,ne similes escas inuenirent,& uelut imprudentes sumerent. Cœperunt uniuersi timere,ne diu uiuerẽt & mori uellent. Peruenit etiam ad Romanos huius facti immanitas. Nam pleriq̃ hoc horrore perterriti,ad hostem fugerunt. Quo comperto Cæsar execratus infelicis terræ contagium,manus ad cœlum eleuans,talia protestabatur: Ad bellum quidem uenimus,sed non cum hominibus dimicamus,aduersus omnem rabiem beluarum ac feraꝝ,quid sensibiliũ loquor? aduersus omnem rupium immanitatem decernimus. Diligunt feræ fœtus suos,quos etiam in fame nutriunt, & quæ alienis corporibus pascuntur,à consimilia feraꝝ abstinent cadaueribus. Hoc ultra omnem acerbitatem est,ut mẽbra quæ genuit mater uoraret. Mundus ego ab hoc contagio,tibi me absoluo quæcũq̃ in cœlo pãs es: Scis scis pfecto,qa intimo affectu pacem frequenter obtuli,& ꝙ nõ pudet dicere uictor rogaui: qa ꝓcere etiã ipsis tãtoꝝ flagitioꝝ ꝓdigioꝝq̃ autoribus uolui, parcere populo,urbem seruare: sed qd facerẽ repugnantibus, sed qd facerem aduersus suos furentibus? positis plerunq̃ armis,qa illi à suoꝝ cædibus non desinebant: in bellũ reuerti,ut liberarem obsessos,non perderem: ipsi nos de muris hortati sæpe sunt dimicare,ne grauius à suis perirent. Quales sunt ciues qbus hostis remedio est? Audieram egredem intolerabilẽ huius esse populi ferocitatẽ, q incredibilibus se opinionibus in omnẽ excitat insolentiam. De cœlo se genus ducere,ibi primũ induisse corporis formam,cœli se fuisse ícolas,descẽdisse ad cultus terraꝝ,de terris ad cœlũ redire,transisse p maria sicco pede,fugisse ante se fluctus maris,conuersa Iordanis fluenta,in suum fontem recucurrisse,stetisse solem ut hi hostes suos uincerent,ne nox impediret: raptos in cœlum igneis curribus suos,præliatos pro se cœli potestates,& absentibus his uniuersas hostium fusas copias,dormientibus partam uictoriam. Hæc compereram,sed putabam ꝙ diuina circa se iactarent beneficia nõ usqquaq̃ audaciam extenderent, ut se nec à Romanis uinci posse arbitrarẽtur. Agnosco itaq̃ cum his nobis esse prælium, q se insuperabiles credant,cum se iactitent diluuii superstites,hæredes fluminum,terrarum hospites, uiatores æquoreos, ascensores æthereos, quibus unda murus est, aër uia,cœlum habitatio, cedunt flammæ,nec uincula tenent. Sitientibus petra soluit,ac sese fundit in potus. Esurientibus cœlum aperitur,cibus mittitur,carne uolatilium castra implent,& panem angelorum manducat homo. Stringuntur liquentia,amara dulcescunt,sol statuit,tenebræ illuminant. Postremo quid amplius potest esse,quando hic audacia deesse potest? Qui ut,aiunt,mortui uiuunt,& sepulti resuscitant. Aduersus diuina quoq̃ conspirasse homines opinio frequens, & pœna indicio est. Ardent hodie quoq̃ terræ ꝓpter incolas impietatem: plerosq̃ etiam ex istis hiatus soli absorbuit. Quamdiu igit in his locis mo rabimur? ubi & terraꝝ ruina est,uidimus & mare mortuũ,uidimus etiam mortua terraꝝ nascentia,humũ aridam,uirentiũ fructuũ umbras inanes,foris gratiam, intus fauillam.

Quis dubitare potest,quin apud inferos uersemur,apud quos etiam elementa moriuntur? Ipsa quinetiã quæ post mortẽ uiuere solet,apud quos naturæ pietas mortua, & superstes defunctis religio? Quis eñ parentes nõ etiam mortuos diligat? Quis etiam amissos filios non amet,& loco pignorum teneat? Manet affectus,& si pignus obierit, perseuerat nomẽ naturæ, gratia non intercidit. Apud hos uero nec uiuentem mater recognoscit filium,nec appellantem audit, nec uagientis miseretur: & propter unius horæ execrabilem cibũ,paricidales iniecit pignori manus. Sed quid quasi nouũ arguo, cum paricidio fraterno generis sui numerent exordia? cum ipsius Abrahæ,quem appellant patrem, & disciplinæ autorem,ac sui principẽ cultus: in eo maxime fidem prædicẽt,ꝙ nec filio parcendum putauerit, eumq̃ sicut hostiam aris admouerit, atꝙ holocaustum offerre nõ dubitauerit. Non cõdemno deuotionem,sed quæro pietatem: Alium quoꝙ è suis uouisse,aiunt,uictorem,ut quicquid sibi primũ occurrisset domum reuertenti, ĩmolaret deo suo: & cum rediret occurrisse filiam,atꝙ illum iniecisse filiæ manus, multaq̃ alia huiusmodi exẽpla. Qualis ista gens,quæ religioni tribuat hominis necẽ, & sacrificium putet esse paricidium? Quis deus possit hoc exigere, aut qualis sacerdos qui hoc possit deferre? Deniq̃ ueterem illũ quasi prudentiorem nõ feciſſe aiunt,sed uoluisse istum quasi cõsultiorem perseueraſſe. Habeant suos ritus duritatum homines, apud quos disciplina est filios occidere. Infelix ciuitas ĩ qua talis officina, tale mysterium est. Operiant eam ruinæ suæ, atq̃ abscondant inuidi ipsi contagionẽ, ne sol uideat,ne stellarum globus spectet, ne maculentur aurarũ spiramina, purgatorius quoq̃ ille exuret ignis. Thyesteas dapes fabulam putabamus, flagitium uidemus, ueritatẽ cernimus atrociorem tragœdiis. Ibi eñ firmior sexus & partus alienus, hic mulier cui partus proprius fuerit cibus. Ibi aliena fraus,hic propria uoluntas. Ille doluit,hæc insultauit digna talibus uiris esca, qui pertinaciter bellando mulieres suas ad tale perduxerũt cõuiuium. Equidem eos tantis malorũ afflictos acerbitatibus iam furere arbitror, amẽtesq̃ factos qui hæc nõ sentiant. Quare maturius bellum cõficiamus,quia emendari nõ queũt: ingruamus instantius ut fugiamus regionum istarum morientes aquas,terras ruentes.

.Caput .XLII.

HIs dictis admoueri templo arietes iubet,sed nihil ualidi ictus proficiebant. Pleriq̃ tamẽ territi de ipsis seditionum principibus cõfugẽre ad Cæsarem, quos Titus tanq̃ necessitate compulsos,nõ quasi promissum secutos dubitauit suscipere,sed fides tempauit iracũdiam. Non eo loci tamẽ habuit, quo perfugas superiores, intentiusq̃ urgere suos cœpit, ut uniuersi hostium discederent perculsi metu: Sed ubi parietes inoffensos ab ictu arietum mole sua uiderunt manere,aluerunt audaciam: ingenio tamẽ Cæsar præueniẽs,ianuas argento opertas succendi iussit, quibus igne admoto argentum defluere cœpit: deinde paulatim etiam lignũ ardere: Sic in porticum interiorem aditus patescere. Sed miseratus Cæsar,ne finitimis interioris uestibuli porticibus comprehensis templũ exureretur,ad consiliũ uocauit duces exercitus, dicens: non cum insensibilibus sibi certamẽ esse,nec bellum cum ædificiis,quæ uictoribus proficerent,si inexusta reseruarẽtur: duces tamẽ asserebant ualitudinem parietũ & munitionẽ templi,ludæis in reliquum quoq̃ incentiuo futura,qbus esset grata insolẽtia radices rebellionis eruendas funditus, ne iterum temeritas recrudesceret. Distulit tamen Cæsar consilii tractatum in posterum diem, uerũ ludæi se infundẽdos putarunt: sed Romani consertis clypeis q̃uis pauciores,primum impetũ sustinuere. Nutabat tamẽ acies concursu innumerabilis multitudinis. Vnde Cæsar cum equitibus properè affuit, protens facile quos reperisset,atq̃ hostile agmen reflexit eo fretus,quia iam pateret uestibulorum portio. Maiore suorũ manu sequente die dispositum in hostem irrũpere, templũ succẽdere. Quod factum eripuisset urbem incendio, nisi leua mens populi flammas in se hostium prouocasset. Iubet eñ Cæsar restingui ignium globos,ne irrupturis impedimento forent. Quod uidentes ludæi dum insidiantur uolentibus incendia templi restinguere,cæsis aliquibus hostem accẽderant: unus de Romanis semiustam nactus materiem quæ de fastigio deciderat, adulto igne portæ admouit, quæ aurea nuncupabatur,ꝙ auro uestitas haberet fores, Liquefactus ilico flammis, auri rigor lignũ nudauit,

Ianuas templi auro incrustatas incendi iubet Cæsar.

qđ uelut intecto latere patuit incẽdio. Exustis itaq; ualuis, in interiora se teẽpli penetra lia inseruit ignis. lamq; portæ eius uestibula lucebant. Turbati omnes q se templi muni mine defensabant, trepidare ilico, & quædam iam inclinatio mẽtium erat, illũ diem esse templo excidialem, quia ipso die quõdam Babyloniis ingruẽtibns fuerat incẽsum, qa erat decimus dies ✱loma mẽsis, quem iamdudum inter funestos annumerabant. In supi ora quoq; se aurarum spiramine ignis attollens, uictoribus lætitiam, uictis tanta labe do lorem dignum infudit. Clamor quoq; uniuersorum exortus, nec multo post nũtius ho stilis excidium Cæsari manifestum reddidit: qui se proripiens quanta poterat uoce, re stingui ignes iubebat. Sed neq; per tumultum audiendi facultas erat, neq; parcendi uo luntas, cum Romani milites uindictæ studio feruerent, notaq; pietas Cæsaris, inobediẽ tiæ metum suis demeret, nulli fraudi suis futurum, cum etiam hostibus ignoscereť. Nu tu tamen & manu Titus reuocabat quos poterat, mandabat aliquibus inhiberent im petus militum. Sed ira duce adolebat incendium, hostem urgebant desperatione salu tis, iam sui prodigum, & totũ se expendẽtem periculis. Vulgus maxime ignobile ferie batur ubicunq; occurrerat, quia nullis munitum armis, nec repellendo uulneri, nec re torquendo idoneum erat, Caput .XLIII.

Decimo die mẽsis Augu sti, q erat Iu dæis fatal'tẽ plũ succẽsus est.

FAtigatus itaq; clamoribus Cæsar gradum retulit, cũ flamma adhuc conclauia tẽ pli depascebatur. Quibus deustis in ipsam ædem se furens intulit. Qua specie plerisq; exanimati; alii se in ipsos misere ignes, quorum oculi ferre nõ poterant, ut superstites templo reseruarentur. Rursus cucurrit Titus, cupiens cuiusmodi ædes esset circũspectare. Cuius gratia motus, præcellentiorem omniũ templorum fuis se operibus fatebatur. Mirabatur saxorum magnitudinem, metalli nitorem, uenustatem operis, gratiam pulchritudinis. Nec immerito tantã fuisse loci celebritatem pronuntia bat, ut eo ex locis omnibus cõueniretur, quia tantum non nisi summi dei crederetur es se domicilium. Adiungebat honos fidem religionis, quo etiam barbarorũ gentes tem plum illud uenerebantur: & inferebãt munera prædones religionis, quæ tamẽ tunc di ripiebant sui, & disperdebant latrones, irruentes in omnia quæ depositа uiduarum fue rant, uel pupillorum, tanq; de uictoribus uindicarentur, si quid ex præda Romanis mi nueretur. Templum quoq; ardere cõspicientes, ipsi incendebant cætera, ne quod excid dio templi superstes esset ædificium: religioni deputantes, si omnia cũ templo perirẽt. Nec adhuc tamẽ Iudæi perfidiã deponebant, quæ causa maioris excidii fuit. Nam cum animi multorum inflecterentur, ut se, fracto agmine, Romanis traderent, pseudopro pheta quidam iactare cœpit in excessu mentis suæ, templo diuina præsidia non defutu ra, uocare populum ad se uelut quodam oraculo, adhuc se in templo suo manere: ilico repulsurum hostium cuneos, flammarũ incendia. Sic miseri dum infeliciter falsis circũ uentionibus credunt, dedecores atq; inulti sicut pecora trucidabanť. Qui si uoluissent credere, euidentia imminentis signa excidii habebant: quibus ueluti claris uocibus ad monebantur, finem sibi affore. Caput .XLIIII.

Cæsar oĩbus locis tẽpli cir cũspectatis, laudauit mi rũ in modũ structuram.

NAm per annũ fermè supra templum ipsum cometes, passim ignis gladii quan dam præferens similitudinem, denuntiabat quoq; ferro & igni gentis & re gni urbisq; ipsius uastitatẽ futuram. Quid eñ similitudo gladii, nisi bellum? Quid ignis nisi incendium denũtiaret? Visus est aũt priusq; populus à Romanis sese dis sociaret, ipsis aũt pascæ diebus Xătici mẽsis. viii. die, & persingulas noctes hora circiter nona, tẽplũ & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, p dimidiũ fermè horæ quo tidie manẽs: qđ uulgo interpretabat, cumulãdæ gẽtis indiciũ uideri, eoq; impulsi sunt tanq; tempus afforet libertatis recipiẽdæ. Prudẽtiores cõtrà opinabanť, q id genus stel læ bellũ soleat denũtiare, nec quisq; arbitreť aliena nos à cultu nostro, & disciplina locu tos. Primũ, qa nõ qđ nobis uideať astruimus, sed qd accididerit, quæúe opiniones tunc tpis fuerint, q d prudẽtes senserint, q d iprudẽtes. Neq; cũ de secta Iudæoꝝ aliq d dictũ est: ita scriptũ uideať à nobis, quasi in ueritate cultus eorũ, nõ quasi in umbra, & figura põmissos cõtexeremus, ut sequerẽtur pfectiora. Nã de signis stellarũ etiã ĩ euãgelio do cemur, qa erũt signa in sole & luna & stellis. Vitulæ quoq; partu asseruerũt: cũ ĩmolan da astaret altaribus, in medio templi agnũ editũ, in ipsis sacrorum (quæ supà memora uimus)

Cometes añ euersionẽ ur bis fere uiisus Annũ fuit.

Vitula ĩmo landa añ a- ras edidit a- gnum.

uimus celebritatibus. Orientalem quoq; portam interiorem solido ære grauem, quæ so leret ad uesperam uiginti uirorum multo claudi labore, obseratam uectibus ferreis per aliquot noctes sponte reseratam, & uix postea à custodibus clausam. Id quoq; arbitra bantur pleriq; futurorum signum bonorũ, quibus ingressuris porta aperiretur. Consul tiores autẽ, aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quæcũq; intus forent, ab ho stibus diriperentur: exiret cultus, introiret uastitas, euacuaretur celebritas, sacrificiũ de struererur. Quod etiam anteq; crucifixissent Christum Iesum liquido significatum le ctio docet. Post multos quoq; dies, figura quædam apparuit inæstimabilis magnitudi nis, quam plurimi circũspexere, ficut libri Iudæorum manifestarũt: & ante solis occa sum subito uisi in nubibus currus, & acies armatæ, qbus totius Iudææ regionisq; eius urbes incurrarenť. In ipsa autem pentecostes solennitate, q ingredientes sacerdotes in templi interiora nocturno tempore, ut sacrificia assueta celebrarent, primo motũ quen dam sensisse se prodiderunt, & sonũ editum, postea etiam audisse repẽtina uoce clama tum: Transeamus hinc. Iesus quoq; Ananiæ filius rurícula uir, ante annos quatuor, quàm bellum Iudæorum populus adoriretť, in summa pace urbis & abundantia, cũ sce nophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templũ ascendens cœpit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox à quatuor uentis, uox super Hierosolymam, & super templũ, uox super sponsos & sponsas, uox sup omnẽ populũ: hoc noctibus & diebus uociferabatur. Quo moti primores loci, corripuerunt eũ, terribile uocis eius indicium perhorrescentes, & plurimis eum suppliciis affecere, quo saltem afflictus dolore, desi neret terribilia & plena pdigiis denũtiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus aut gra uioribus interminationibs territus, usum aut uocẽ mutauit, eadẽ denũtiatiõis & perse uerantia cõtexione sermonũ, nulla obsecrationis interpolatione in iisdem manebat, in iuriæ negligens, affectu immobilis. Quod nequaq; perfunctoriũ rati, sed in excessu mẽ tis, ut erat, exprimi: detulerũt ad locis iudicem, qui tunc temporis à Romanis per id lo corum, publica agitabat negocia. Is rimandæ ueritatis gratia, sæuissimis eum pœnis ex ulcerauit: quo magis perseueraret, eo uehemẽtius corripi flagellis hominẽ iubens, ut si qua secretiora, futuri tumultus comperisset, indicia manifestaret. At ille neq; fleuit neq; Veh Hierosolymis. Neq; interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadẽ diceret, respõ sum reddidit: sed tantũmodo lamẽtationem illam patriæ, questu miserabili prosequeba tur. Defessus itaq; Albinus, hoc eñ nomẽ uiro, dimisit eũ, tanq; demẽti furore, quid di ceret nõ sentientem. At ille neq; sermonẽ ullum cum quoq; habebat, nec aliud loqui p reliquum tempus auditus est: sed hoc tanq; lugubre atq; funereũ cãticũ canens, diebus ac noctibus iugiter resultabat: Væ Hierosolymis. Neq; uerberanti cõuitiabãtur, neq; ei bum impertienti gratias agebat. Vna erat ad omnes, eademq; plena funebris ululatus re sponsio, & maxime sacrificiorũ celebritatibus. Per septem itaq; annos, & quinq; mẽses, eadem uerborũ series, idem uocis sonus mansit. Itaq; indefessus tanto tpe, ubi obsidio cœpit, eadem illa uociferari destitit, quasi cessare oporteret denuntiari, cũ adessent quæ fuerant denuntiata. Sed ubi flamma cœpit pariteť urbem & templum inuoluere, circũ iens murum, clamare iterũ cœpit: Væ ciuitati, populo, & templo. Et ad postremũ ad didit: Væ etiã mihi: & fundibulo ictus in eadem uoce amisit spiritum. Vrbem quoq; ipsam cum templo, uetustis literis scriptũ erat, tunc perituram, cũ tetragonum templũ factum fuisset. Itaq; siue obliti, siue obstupefacti ingruentiũ malorũ necessitate: ubi oc cupata est Antonia tetragonũ circuitũ templi fecerunt. Inter quæ illud ptæcellẽtissimũ quod in literis æque uetustis, quas sacras uocabant, manebat impressum, quod secun dum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorum imperium assumeret in orbẽ terrarum. Quæ res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatẽ, sed etiam re gnum pollicerentur. Id alii ad Vespasianum referendum putarunt, prudẽtiores ad do minum Iesum, qui eorum in terris secundum carnem genitus ex Maria regnum suum per uniuersa terrarum spatia diffudit. Tantis itaq; rebus aduenientibus, non potuerũt capere quod diuinitus decernebatur.

Porta ænea urbis per alĩ quot noctes spõte ꝓpria reserata.

Currus & a cies armatæ in nubibus uisæ.

Voces audi tæ a sacerdo tibus in tem plo: Transe amus hinc.

Cuiusdam agricolæ cõ tinuus cla mor.

Iudæi occæ cati præsagi a deletionis nõ intellexe runt.

Caput .XLV.

m ili Fugiẽ

Romani ĩcẽ sotẽplo fugatisq; seditiosis impatoré Titũ ſũmis uocibus declarant

FVgientibus itaq; autoribus ſeditionum, cum templum exureretur, Romani poſuerunt ſigna intra circuitum templi ipſius, & contra portam orientalem ſacrificauerunt, imperatorem Titum ſummis prædicantes uocibus. Interea puer quidam eò loci, ubi etiam ſacerdotes erant, quos & inopia aquæ, & æſtus finitimi incendii cõmacerabat ſiti, rogauit unum de cuſtodibus Romanis dexteram ſibi dare, potum oferre. Porrexit ilicò, ætatem pariter miſeratus ac neceſſitatem, bibit puerulus: & quia ſedulo innoxiæ creditum fuerat ætati, rapuit aquæ uas, & curſu ſeſe proripuit, ut etiam ſacerdotibus bibendi copiam miniſtraret. Voluit ſequi miles, ſed non potuit comprehendere. Ille periculo ſuo ſacerdotum ſitim leuauit. Bona fraus quæ neminem læderet, ſubueniret neceſſitati. Deniq; miles ipſe miratus eſt magis affectum pueri, quàm dolum deteſtatus, quod in illa ætate atq; excidio totius urbis, & communi periculo quid deberet reuerentiæ ſacerdotibus, quod potuit miniſterium non inexpreſſum reliquit. Nec multo poſt ſacerdotes confecti fame & ſiti, uitam rogarunt. Quos Titus iuſſit occidi, degeneris animi eſſe reſpondẽs, ut templo & muneri cuperent ſuperuiuere.

De reuerẽtia pueri erga ſacerdotes, q̃s Cæſar occidi iuſſit.

Caput .XLVI.

Sermo Titi ad ſeditioſos q̃ multis modis totũ pene orbem ſubiectũ Romano imperio, oſtendit.

IOhanni autem & Simoni, & cæteris principibus ſeditionum rogantibus, ut pauliſper ceſſare iacula telorum, & ſtrepitum iuberet, dicendiq; ſibi poteſtatem daret, ab indulgentia non abhorreret. Facto ſilentio ita reſponſum edidit: Serum nequiſſimi tempus ad miſericordiam, cum iam quid reſeruetur, nihil relictum ſit. Offerebam uobis, & deſpexiſtis: & diffidentiam putaſtis, non indulgentiam. At ego inoxia ædificia ueſtro ſcelere perire ingemiſcebam, uulgus ignobile cogi ad mortem dolebam: parcere uolebam, uos non ſinebatis: ſuſpendebam prælia, uos irruebatis: pacem offerebam, uos non recepiſtis. Alloquebar frequenter, crebrò conueniebam. Non pudet dicere, inſolẽtiores uos feci rogando. Quid putabatis, quod Romanæ acies uobis cederent, & multitudine circũueniretis uictorem, uictorẽ oĩm exercituũ? Quota portio urbis pugnauit, quia uniuerſum, nec regio ueſtra ſuſtinere poterat, nec ſinebat neceſſitas. Maior enim cura tuendi nobis orbis, quàm propugnandi. Quocunque eamus nihil eſt nouum, nihil eſt alienum, quibus omnis terra poſſeſſio eſt. Latrocinium hoc, quaſi neuum in corpore diu diſſimulandum putauimus, aliquando commoti auferendum credidimus, ne fulgorem imperii Romani ueſtra inobedientia & quædam interpolaret caligo: Senſiſtis Romanam uirtutem non bellando, ſed moriendo. Neq; enim in campo ueſtra uidimus agmina, ſed in muro, cum uobis nec clauſtra prodeſſent ad tutamẽtum ſalutis. Quis eũ murus reſiſteret, quibus oceanus non reſtitit? Aut quæ ciuitas noſtræ obſidioni inexpugnabilis foret ſepta p̃ſidio muroꝝ, cũ Britannias quoq; Romana arma penetrauerint, muro fremẽtis circũuallatas elementi? Subſtratus eſt nobis ille p̃ruptus aquæ mons, Patres ueſtros, ut ludaicæ fabulæ ferunt, rubri maris unda muri ſpecie tranſeuntes, circumuallauerit: Romana fortitudo murum oceani perfregit. Non inuideo uobis aliena beneficia. Vidit uos mare & fugerit, ut clauſi ab hoſte fugeritis, quia perrumpere hoſtem non poteratis, nec ſuſtinere. Nõbis fuga oceani damno fuiſſet, ſi fugiſſet. Geſſimus antè bellum cum fluctibus, inſanum mare ante ſuperauimus, q̃ ad hoſtem peruenimus. Excepit nos Britannia, iam uictores elementoꝝ. Quibus illi fidebant, nos ſubegimus, ut ad triumphi cumulũ ipſe oceanus accederet. Sed forte de uirtute corporis præſumebatis. Nunquid uos Germanis fortiores, quos ſeptos Alpium muro, fortitudo Romana in ſeruitutem deduxit? Nec illa ſimilia Tauri montis accliuis collibus, aut Canopeis agminibus Aegyptiorum, cum quibus uobis bellandi uſus eſt. Supra nubes aſcendimus, & de nube deſcendentes populos uicimus, aëriũ cunctis aperuimus iter, æquoreum uobis non inuidemus: dummodo illud triumphantium fuerit, hoc fugientium. Romanæ itaq; uirtuti concederunt montes, amnes exaruerunt, amiſſo curſu quem natura direxerat, & inflexo quò uictores iubebãt. Conuerſus ſit Iordanis ueſter, ut dicitis, atq; in fontem reuerterit, ut uobis iter panderet, non eo Cloëlia Romana uirgo eguit, quæ ruptis uinculis hoſtem euaſit, & fluuio decurrens Romanis ſe intulit caſtris. Nec incendia ueſtra miramur, de quibus Hebræos pueros euaſiſſe, maximos edere cantus ſo-

Cloelia Romana uirgo.

letis. Mutius noſter nullo cogente manum admouit ignibus, nec remouit donec uictor incendii, miraculum hoſtibus ſuæ infunderet fortitudinis, quæ flammas non ſenſerit. Deniq; pacem rogarunt, qui triumphum ſperabant. An uero cœleſtia illa uos extulere pabula, & eſca pluuiarum aduerſus uirtutem Romanam? Sed conſiderare decuit altricem ipſam orbis terrarum Africam, eſſe ſubiectam Romanæ fortitudini. Nobis ſeruit quæ omnes alit: in noſtra poteſtate eſt fames omnium, & uictus uniuerſoꝝ. Quod natura omnibus dedit, uirtus Romana ius ſuum fecit. Ipſum Annibalem perculit, in exiliumq; coegit, quem non capiebat orbis terrarum. Anguſtior ciuibus Africa fuit. Non idoneæ ad demorandum uiſæ Hiſpaniæ, arcta uianti Gallia, indigna Italia amicitiæ fœdere, & ſocietatis cõſortio, lactetis liceat, quod flumina militauerint uobis, cœleſtes poteſtates pugnauerint: Nos Annibalem inequitãtem fluminibus uicimus, atq; intonantem undis. Ipſius tempeſtatibus quatiebatur mundus. Et ille muros noſtros armis pulſabat. Neq; uero neceſſarium fuit, ut hoſtes noſtri, ſicut Aſſyrii ueſtri dormiẽtes extinguerentur, ſed præliantes. Non enim in ſomnis uictoria quæritur, ſed in prælio: non uirtutis adorea eſt, ubi fortuita gratia. Hoſtes noſtri non aquarum rutilo decepti, renitentium ad ſolis exortũ in manus noſtras inconſultius inciderunt, dum fuſi ſanguinis ſpecie nos extinctos putauerunt: ſed ſcientes & ad bellum parati, campos terrarum corporibus ſuis texere, ac proprio ſanguine repleuerunt. Quæ uos fortitudo in tanta poſuit inſolentia? Non uidebatis eos ſeruire nobis, qui uobis imperitarunt? Aegyptus quæ uos affligere ſolebat, nobis annuum pendet tributũ, & uiam præbet uſq; ad Indicos tractus, extra orbem terrarum egredi, atq; alterum orbem quærere: maris ſecreta, ſolis oceaniq; ultima, & alterius orbis incolas noſtro imperio adiungere. Quid Antiochi regnum, qui uos grauibus ſupplicíis affecit? Ius quoq; ipſum ereptum religionis, nos ipſi uobis refudimus glorioſius arbitrantes imperare regibus, quàm regnum tollere. Ipſa auferre Antiochia ſedes dominorum ueſtroꝝ, non ſtudioſe ſuos repudiauit, & nos dominos elegit. Vos ipſi nónne ad nos confugiſtis, ut illos dominos fugeretis? Nónne ipſi uos ſuſcepimus, & aduerſum illos defendimus? Seruiuimus uobis ut ueſtris legibus uiueretis: dedimus poteſtatem ueſtris inſeruire cultibus. Sacra ueſtra ſcire noluimus, ſed honora uimus. Poſtea rebellandum putaſtis. Pompeius templum cepit, ſed non diruit: urbem occupauit, ſed integra omnia reſeruauit donaria. Pro quibus ô grati ſocii hanc uicem nobis rependiſtis, ut tertio rebellaretis. Fuerit Nero deſpiciendus, ſed non in uno Romana uirtus expendebatur: ſed habebat militem Veſpaſianum, qui iam ad pacem reuocauerat Gallias: tam fortis in prælio, ut per illum & Nero uinceret, per illum Nero eſſet hoſtibus formidabilis: tam fidelis domino principi, ut ſolus imperium non quæreret, quod ſolus merebatur. Sed Ceſtius læſerat: querelam deferri decuit, non arma irrogari. Miſſus pater Veſpaſianus, qui improuiſus potuit in imparatos ſe effundere: Galilæam circumibat, longinqua exurebat, ut uos deponeretis inſolentiam, ueniam poſtulare tis. Oſtendit uirtutem, & cum uniuerſos clauſos teneret, Aegyptum petiit, ut inducias reſipiſcendi daret. Inſolentiores uos noſtra abſentia fecit, quia nos occupatos putaſtis. Sed nunquam ita occupati ſumus, ut abſentes ſimus orbi terrarum. Nam & abſentes aſſumus, & longe poſitis propius aſſiſtimus. Nanq; ut anima in corpore omnia membra uiuificat ſua, ſic Romana prouidentia omnibus imperii ſui partibus adeſt, & totum orbem Romanum, tanquam præſens gubernat. Nam ſi ſingulis animis illa uis diuina regẽdi corporis uirtutem dedit, quanto magis Romano uigore, quo quaſi unum totius imperii noſtri corpus animat, tuendi eius uitalẽ quandam ſubſtantiam ſubminiſtrauit? Suſpenſum itaq; bellũ uos reparaſtis. Profecturus itaq; pater ad urbẽ Romã, à tyrannis recipiendam, me à ſua diuiſit ſocietate, ne uobis ſuæ pietatis executor deeſſet. Veni ad belli ſpecie terrentis, affectu rogantis. Quoties à mœnibus ueſtris uocaui exercitũ? Quoties poſtea à penetralibus templi retraxi? Quoties reſtinxi incẽdia? Quoties monui? Sed nunq̃ audiſtis. Nunc me demũ rogatis, quaſi iam quicq̃ ſuperſit quale conſumptũ eſt, etiã à cæde, incendio, direptione exemi militẽ. Quid deſideratis? q̃d adhuc ſtatis armati? quaſi daturi leges, non accepturi? Si deditionẽ petitis, deponite arma: iam non metuenda uictoribus, ſed ſuperba uictis, & plena inſolentiæ: ut armati rogetis quaſi de fide nr̃a

Mutij romani animus.

Põpeius tẽplum cepit. Ingrati quidam.

Peruicax seditiosoꝝ rñsio, qua Titꝰ commotior reddit, ꝰ seuere obiurgat.

dubitandum uobis sit, aut adhuc uirtutem lacessitis bellum minantes? Populus extinctus est, templum ardet, urbem tenemus. Quid reliqui speratis, nisi ut uita uobis donet? Proinde ponite arma quasi uicti, uiuere uobis donabo, & si non meremini, quia noluistis quæ uestra sunt, uobis conseruare. Tunc illi petere cœperunt, ut sibi obstrictis sacramento, ne unq̃ se Romanis traderent, egrediendi per muꝝ potestatem daret, quo cum suis familiis in desertum pergerent, urbem Romanis cedentes. Eo commotior Titus, etiam' ne, inquit, conditiones nobis imperatis? Quin potius defensate patriam, adestote templo, omni uirtute insurgite, seruate sacramentum mortis, quando uitæ repudiastis. Et simul iubet insurgere Romanos in necem hostium. Plurimi cœpere grauiore uictoꝝ indignatione labefactari: tradiderunt se tamen Zaræ regis filii, & fratres eius, & plurimi cum ipsis de plebe. Nec Titus, q̃uis excitatus ad iracundiam, propositum suum soluit contuitu regalis fastigii, sed recepit confugientes: solius tamen pietatis (quod maximũ est) lucrum fecit. Nam prædam omnem domus regiæ, seditionis autores diripuere, ut nihil ex ea ad Romanos perueniret.

Caput .XLVII.

Simul autẽ, ut facto impetu, in aulam irruere: duos de Romanis militibus inuadentes, unum pedestris militiæ uiꝝ trucidauerunt: eques uero poposcit se ad Simonem duci, allegans se habere, quæ memorato insinuaret principi seditionum. Sed perductus ad eum, cum uana quædam attexeret, perimi iussus: dum percussor morat, clausis iam fasciola oculis, sese pripuit ad Romanos. Qui cõminus præliantes suscepere fugientem, perductumq̃ ad sese Titus quasi indignũ uideri morte, qui ab hoste uiuus potuerit capi, exutum armis iussit dimitti: reseruans ei quod per hostis ignauiam nõ amiserat, & auferens militiæ sacramentũ, quod captus pdidit, fugitiuus dehonestauit: Id illi maiori supplicio fuit, apud uiros enim grauiora militiæ pbra, q̃ mortis uulnera sunt.

Oẽs uiæ plenæ cadaueribus

Repulsi tamen ilicò ludæi, ad superiora urbis se contulere, relicta templi, & urbis defensione. Strages magna in eos qui resederunt exercebat, femínecibus aut cadaueribus repletæ uiæ. Iussit Cæsar etiam ad superiora admoueri machinas: quod uidentes Idumæi elegerunt uiros quos ad Titum mitterent, qui deditionem rogarent. Eo cognito, Simon præuenit, & electos quidem petendæ deditionis uiros intercepit. Sed Idumæi non multo post, q̃uis destituti adiumento principum, cum sustinere diutius uim nequirent, tradiderunt se exercitui Romano. Ita primum fames, & ad postremũ desperatio resistendi deditionem patrauit. Nec Romani multa cæde iam fessi abnuebant uitæ indulgentiam, & studio captiua mancipia uendendi promptiores erant ad reseruandam salutem.

Plurimi Iudæoꝝ uenales, pauci emptores

Plurimi uenales, sed pauci emptores: quia Romani habere in seruitutem Iudæos dedignabantur, nec Iudæi supererant, qui redimerent suos, cum se euasisse unusquisque uel inopem gratularetur. Passim itaque se tradebant remoto metu, quoniam latrones abierant, Romani ignoscebant.

Iesus offert Titouasa ministeriorum

Caput .XLVIII.

Denicꝝ & Iesus unus ex sacerdotibus, Thebuti filius se dedidit, & uasa sacerdotalium ministeriorꝝ, lucernas duas, mensas, cratheras, phialas, & oñia uasa aurea: sed & peripetasmata, & indumenta principũ sacerdotii, cum lapidibus,

Phinees custos gazophilacij cõprehendit

accepta fide salutis, uolens tradidit. Cõprehensus etiam Phinees custos gazophilacii demonstrauit sacerdotum purpuram multam, & coccum, & alia complura, quæ ad usum reseruabant. Cum quibus cinnamomũ & casiam & aromata plurima, & thymiamata, uasa quoq; sacramentoꝝ multa: etiam ipse tradidit & uestem sacratam, sed coactus metu, unde & ueniabile apud suos flagitiũ fuit: tñ & si uoluntas defuit, deesse uirtus non debuit: Licet plerunq; seuerius iudicemus, q̃ precauere possimus, si ipsi in tali uersemur necessitate: refugere tñ debemus furti ministerium, & indicium proditionis.

Caput .XLIX.

Iamq; insurrexerant aggeres, & ferire cœperant arietes muꝝ superiorẽ septima die mensis, quẽ Gorpieñ. nũcupant: uentum ad supremũ. Conturbati & perterriti ipsi factionũ principes, qui in extremis insultabant periculis, genibus singuloꝝ aduolebant, opem orantes, Cernere erat, q̃ miserabilis illa mutatio foret ex illo terribili ac superbo

perbo fastigio, in hanc humilem & plebeiam deiectionem; in lachrymas, fletus, pauorem. Necdum cesserat murus urbis superioris, iam illi percursabant singulos, nihil superesse præsidii ingemiscentes, hostem ingressum arbitrabantur. Plericq; tanq̃ iam de superioribus pugnãtes, Romanos uidere sibi uidebant: quod metuebant animo, oculis præfigurabant, & mentis pauor fiebat imago uisus. Denicq; pro certo iam hostem ceruicibus suis incumbere credentes, quibus adhuc tres turres Mariamne, & Phaselus, & Equestris supererant, cæteris ualidiores: deseruerunt superiora confugientes ad hypogea, uel retrusos specus. Iohannes tamen non multo post fame tabidus, & confectus ieiunio, tradidit se Cæsari: qui reseruatus ad triumphum, sed perpetuis uinculis innodatus, usq; ad mortem trahens, magis spiritum uitæ, quàm ullam uoluptatem uiuendi expertus, secutim euasit. Simon autem latuit etiam intra exustæ urbis ruinas in hypogeis, se cũ paucis recondens fidelioribus. Iam Cæsar discesserat cremata urbe, æstimans etiam Simonẽ aut igni exustum, aut ruina oppressum, aut à quocunq; homine interemptum. Verum ille quamdiu cibus suppeditauit, indefossis specubus defodiebat introrsum. Sed ubi & cibus defecit, & nullus euadendi exitus patuit, subito ad superiora crepsit, indutus ueste candida, & purpureo desuper uestimento, ut terrorem quendam incuteret aspicientibus. Qui primo stupentibus militibus Romanis mandat, ut ad ducem suum deducerent. Erat in eo loco Rufus Terentius, quem Titus loco præfectum militiæ dereliquerat. Quo aduenìente interrogatus quis esset: primo alia, post Simonem confessus est. Inde transmissus ad Cæsarem, & ipse ad triumphum reseruatus. Sed quia crudelia exercuerat in ciues, nec se Cæsari tradiderat, post triumphi pompam neci adiudicatus. Octaua die Gorpiei mensis concremata est ciuitas: Cæsa per omne tempus obsidiõis innumera milia, decies centena milia: C X. myriades ut plericq; asserunt. Iudæorum tamen omnium, sed non eiusdem regionis omnium & loci: quia eò undicq; conuenerunt tempore paschalis festiuitatis. Captiui abducti ad nonagintaseptem milia, latrones propè omnes perempti statim: qui ualidiores erant, per triumphum ducti, postea bestiis obiecti, cæterisq; supplicìis dati per singulas fermè urbes, quà iter agebat Titus, ut per uniuersos rebellionum supplicio metum spargeret.

Tres turres urbis Hieros.

Decies cẽtena milia Iudæoꝝ (ut plericq; centũ & decẽ myriades) occisa

Caput .L.

Per idem tempus Alani, gens fera & diu ignota nostris, quod interiorum locorum difficultate & claustro portæ ferreæ, quam magnus Alexander prærupti montis imposuit iugo, cum cæteris feris, & indomitis introrsum gentibus, cohibebãtur: Incolebant Scythicum, Tanaim finitimaq; eius & Mæotidos paludes, uelut quodam clausi carcere memorati ingenio regis, ut suas terras exercerent, alienas non incursarent. Sed siue ob sterilitatem locorum, quod auari uotis agricolæ, sperata culturæ non responderet fœcunditas, siue prædandi cupiditati regem Hyrcanoꝝ, qui locis præerat, solicitarunt, pretio' ne an dissensione incertum, ut reserata porta eruptionis sibi copiam daret: quo impetrato infudere se genti Medorum, & impetratis breui uelocibus equis, & alis pariter ad dexteram nexis, in quos per uices cum foret libitum, desilirent, totam propè regionem percursauere: ut primo perturbarent omnia, maiorisq; multitudinis speciem darent, aduersus quam nullus fugæ locus uacaret. Deinde circumuentis omnibus, quantam uellent, strage edita, prædam abducerent. Erat enim regio populis frequens, & pecoris abundans, quæ nullo resistente facile patuit direpti oni. Siquidẽ ipse Pacorus Medorum rex, in abstrusa loca se contulit saluti potius, quàm regno consulens, ita ut uxor eius ac liberi ac concubinæ captæ ab Alanis, centum talentis postea redimerentur. Nec Tyridates Armeniæ rex, immunis fuit periculi, sed alieno malo cautior, pestem præuidit: & uiriliter uoluit occurrere, ut à finibus suis hostem auerteret. Dum præliatur tamen iaculo incertus, in potestatem hostium uiuus concesserat, ni præacuto gladio, nodum informem uelociter intercidisset. Nam insolentia quadam propriæ fortitudinis, & in cæteros despectu superbo, simul ut familiarem sibi eminus decernendi consuetudínem, refugiendiq; facultatem fraude tali prætexerent, laqueos iacere, atq; hostem innectere, ars Alanis bellandiq; mos est.

Alanoꝝ gẽs fera Scythiæ

Caput .LI.

Pacorꝰ Medoꝝ rex

Fugit ita

FVgit itaq; Tyridates, cui euasisse satis fuit. Regnũ autem suum depopulandum reliquit. Nam quasi accepta iniuria, quod congredi ausus foret uehementius Armeniam, q̃ Mediæ regnum deuastauerunt. Opimis itaq; utriusq; regnis spoliis, ad ppria recursum fecere. Quoꝝ comperta incursione, Titus Antiochiam contendit: sensim tamen, ut triumphatorem decebat, causamq; dissimulans, per singulas urbes pompam celebrat uictoriæ. Perimebant in arena ludæi quacunq; pergebnat, ac dilacerati à bestiis pendebant merita rebellionis. Antiochiæ quoq; eos uetustis odiis gentilis populus insectabat: eo quod reges Persarꝝ, quæ de Hierosolymitana urbe donaria iure uictoriæ uindicauerant, synagogis contulerant. Antiochenis de suo quoq; alia largiti. Itaq; cõgestæ opes, inuidiã facile mouere. Nã ut illa nũc omittamus, quæ aduersum Machabæos gesserint sacerdotii cõpetitores, & quantæ cladi ciuiũ fuerit ambitio, sicut suprà memorauimus. Antiochus postea ignobili genere ortus, sed moribus perditus affecto crimine, quod ludæi urbem Antiochiam incendio exurere conspirauissent, patrem proprium qui esset de ludæorꝝ primoribus, & plerosq; alios insimulatos gentilis impetu multitudinis, ad mortẽ coëgit. Nec eo paricidio multoꝝq; cæde exaturatus quieuit: sed postea quoq; nactus facultatem, qd fortuitu incendio acciderat eiusdem urbis porticus, & tetragonum plateam, maximamq; partem ædificiorum cremari, fraude prædictæ coniurationis; iterum ludæos urgere cœpit, atq; incessere, ac propè uniuersoꝝ strage fecisset, nisi aduenienti Tito reseruata cognitio foret metu, ne Cæsar usurpato primoꝝ supplicio commoueret. Ea res ludæis saluti fuit.

Tit9 ad Antiochiam cõtẽdit triũphãs singulis inciuitatibus.

Caput .LII.

MAssadæ quoq; plurimi se ludæorꝝ freti loci munimine congregauere, cuius expugnandi negocium Titus indignũ arbitratus qd imperatorẽ teneret, Sylle mãdauit, cui summã in iisdẽ locis militiæ Romanæ, cauẽdiq; ne quid itẽq; rebelliõis oriret, cõmiserat. Ipse Alexandriã contẽdit, & inde nauigio Romã trãsmisit. Sylla gnauiter insistẽs iniũcto sibi muneri, Massadæ murꝝ ariete dissoluit. Illi interiorẽ ligno cõposuere, eo qd ad hmõi ictus machinamentorꝝ, muralis materies facile nõ cederet. Sed Romani mutato bellandi genere, ignẽ iccere, qui & facile ligno inhæsit, & sine ulla adoleuit mora. Magnus itaq; adultus incendio flammæ ferebat fragor, qui primũ Boreæ spiramine à munitionis partibus repellebat, & Romanorꝝ magis uineas exurebat. Deinde exorto Noti spiramine, in castellũ sese retorsit, ita ut cõflagraret omis ille libat. Deinde exorto Noti spiramine, in castellũ sese retorsit, ita ut cõflagraret omis ille larẽt. Sed ne quis elaberet, intextis castellũ custodiis circumuallauerunt.

Massadã, in qd multi Iudæorꝝ ppter corpis salutẽ cõfugerant, Syllæ Titus expugnãdã committit

Caput .LIII.

DEsperatis itaq; rebus Eleazarus autor turbarum, uidens nil præsidii superesse, hunc exorsus est sermonem, quem nos quasi epilogum quendam claudendo operi deplorabilem, more rhetorico non prætermisimus. Quid agimus Abrahamitæ uiri, genus regale, sacerdotalis gratiæ, uirtute insuperabiles? Non enim ex euentu uictoriæ, quæ frequenter incerta est, sed ex propositi constantia, uirtus expectat. Vnde coniicere liquet quia hostem subiicere sortis est, non mutare mentem uirtutis esse. Iure igit insuperabiles uos dixerim, si nullus adhuc uos mortis uicerit metus. Sed non ita uos pater instituit Abraham; sed qui in filio unico docuit, non mortem eius, sed immortalitatem futuram, si pro religione immolaret. Quid Iosiam prædicem, quo nemo fuit melior interpres religionis, contemptor mortis, assertor libertatis? Nanq; is in illo sugestu regali locatus, cui liceret differre mortem, tamẽ quia uidebat ppter peccata grauia captiuitatẽ plebis Israël futurã, bello se alieno miscuit, uitã refugit. Clamabat Nechao: Non aduersus te missus sum, sed aduersus regem Israël: ille tamẽ non prius recessit, q̃ letale sagittæ ictũ subiret. Quo fusus uulnere, indicio nobis est, utrũ in bello meritũ, an casus ꝓponderet. Victus est Iosias priorꝝ instaurator sacrorꝝ, uicit Nechao oĩm sceleratissimus: sed ille uictus, nũc cũ angelis est, hic uictor in suppliciis. Quis eĩ nescit, nõ in hac uita repositã esse mercedẽ homibus, sed post huius absolutionem certaminis? Hic enim currimus, ut illic ad palmam pueniamus; hic certamen, illic præmium est. Non ergo illa

Sermo principispisicariorũ Eleazari ad populum

hic longæuæ ætatis gratia est. Deniq; Abel cito occidit, Cain superuixit: ita mors innocentiæ fuit, & uitæ ærumna. Ex illo in eandem sortem successissimus, ut uiuere miserrimũ fieret, mori beatum. Quid est enim uita, nisi carcer animæ, ꝙ intra hoc ergastulum claditur, & carnali adhæret consortio? Cuius infirmitatibus quatit, labore affligit, ira conteritur, accenditur cupiditatibus, uexatur furore, nec se facile attollere potest humi nexa, concreta puluere, stricta uinculo, neruis irretita. Non mediocris tamen potestas ut corpus uiuificet, atq; infundat insensibili materiæ sensus uigorem, & in hoc inuisibiliter singulis anima sua conferat, totumq; hominem regat, atq; ultra mortalem ꝙuehat fragilitatem, ut cognitionem capiat cœlestium secretorꝝ, ut mentem intendat futuris. Itaq; ad imaginẽ similitudinemq; sui principis non uidet, cũ sit in corpe fita, sed nec corpalibus oculis cernit: nec ingressus eius, aut exitus eius ullo aspectu deprehendit: instar quoddã diuini muneris repsentans: Cum ingredit, uitam infundit: cum excedit corpore, mortem operat. Vbi anima, ibi uita: ubi ea defuerit, ibi mors est. Quicquid inuiserit, exuscitat: quicqd reliquerit, statim soluit, & continuo marcescit: infusione animæ, mortuus resurgit: discessiõe, uiuus exanimat. Quis ergo dubitet, ꝙ ei inesse uideat immortalitatis operatio, cui * uirtus sit mortem auertere? Ea tamen sibi oneri est, q̃uis aliis ad usum redundet. Et ꝙ corpori donat, sibi detrahit. Grauat enim & quasi in terram inclinatur cum isto mortali corpore. Itaq; uita corporis, mors est animæ: & rursus corporis mors, animæ libertas uidet: dum eĩ sumus in isto corpore, seruit anima nostra. Ah miseram qdem seruitutem, quæ de paradiso exulat, & à suo principe peregrinat. Vbi autem fuerit istius carnis absoluta uinculis, in illum puꝝ, & splendidum superioremq; reuolat locum, atq; adest dño deo suo, sanctoꝝq; habitaculis fruit, & beatoꝝ gaudet consortiis: ꝙ nullam iam habeat cum mortuo societatem, & contubernium cadaueribus derelictit, aspiret ei cœlestis gratia, nec ulla eam curaꝝ humanarum solicitet exagitatio. Indicio nobis est quies, quantam anima per obitũ corporis resumat gratiam: sopito eĩ corpore, & quasi mortuis eius cupiditatibus, atq; uniuersis motibus cum sanctis sæpius conuersamur: recipimus, quos amisimus: ut nobis & absentes adsint, & mortui uiuant, & oĩs quiescat dolor. Appropinquemus & confabulemur deo, cognoscamus futura. Affectis requies, seruis libertas sit. Quod igit dormientes somniamus, hoc defuncti adipiscimur. Et quod in somno imago, in morte ueritatis passio est, & libertatis gratia. Vnde nonnullis gentibus mos est, ut ortus hominum fletibus, occasus gaudiis ꝓsequant: quod illos ad ærumnam generatos doleant, hos ad beatitudinẽ rediisse gratulent: illoꝝ animas ad seruitutẽ uenisse ingemiscant, istoꝝ ad libertatem remissas gaudeant. Indoꝝq; quoq; sapiẽtes ferunt, cũ moriẽdi affectum induerint, protestari quod discedere uelint, neq; ullũ obstrepere. Deinde ubi apparatus mortis pcessit, insilire lætos ardentẽ pyram, & astantibus uale dicere: dolere mulieres, quasi subsidio destitutas, uel liberos paruulos quod derelinquant: bñdicere alios, nec inuidere qd ad meliores ad splẽdidiora loca, puriora q; festinent consortia. Quid igit de uobis aliud opinari possum, cum etiam barbaris gentibus libertatem sequendi mos sit? Iamdudũ itaq; uos optime mihi cognitos, & institutis patris respondere paratos, qd neq; Romanis, neq; cuiq̃ genti, nisi soli deo seruiendum putetis: q solus iustus, & uerus omniũ dñs sit. Dies aduenit, q probare operibus uoluntatem exigat, nec dehonestare ueteris indolis claritudinem, ut in libertate geniti, dominationi uos hominum subiiciatis: præsertim cũ licuerit uobis ante seruire sine periculo, nunc aũt necesse sit dura supplicia suscipere cum seruitute: si Romanoꝝ imperio seruituros nos offeramus, quos primi omniũ bello lacessiuimus, & ultimi adhuc armis tenemus, imperatori non dedimus manus pacem offerenti, Syllæ dabimus acerbitatẽ minanti? O miseri ad quam spem istius uitæ nos reseruauimus? Esto hostis ignoscat, qd pderit cũ offensa dei clara sit? ignes ab hoste in nos uersi, mutata uẽtoꝝ flamma, flammæ retortæ, ut nostra subsidia deurerent. Quis poterit aduersante deo uiuere? nullus ueniæ locus, sed manifestũ imperiũ mortis uolũtariæ. Quid eĩ nox interuenit, nisi ut nos hostis non ꝑueniret, aut deusto murali subsidio continuò irrumperet: sed ut nobis exercendæ mutuæ necis tempus reseruaret: liceretq; cum liberis nostris, & necessitudinibus mori; ne uideremus anhelos senes, anusq; à Romanis pertrahi, charissimas

Vita ſi ſens carcer aĩæ ẽ.

Vſus.

Mos quorũ dã hoĩm est, ut hoiem natũ fletibus, mortuũ gaudiis, ꝓsequãt

Indi quid in agone

coniu

coniuges ad uictoris libidinem rapi? Commoriamur patriæ, ne simus superstites tanti dedecoris opprobrio. Quò igitur fugiemus à facie dei, quò ibimus infenso nobis cœli domino? Si cadant super nos montes, & concauis specubus abscondant, quomodo tamen poterimus declinare indignationem tantæ potestatis? Quò enim progrediemur, ubi nõ sit deus cum ubiq; ipse sit? An mediocria exempla sunt, quibus doceamur quod iamdudum genti nostræ pro peccatis nostris infestus sit, qui ante præsidebat? Quis hoc dubitet cum uideat, quod in nos conuersæ manus nostræ sint: pluresq; seditio domesti ca, quàm bellum extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipsi sibi hoc uendicant, qui sciunt quod omnes ferè nostris potius armis, quàm alienis perierimus. Quæ em̃ Romana arma uiderunt Cæsaream inhabitantes Iudæi? quoꝝ feriato die sabbati, interfolennes nostrorum sacrorum cultus, multitudo gentilium Cæsarien sium repentino quodam impetu, & misso desuper furore succensa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam urbem exinaniret. Nónne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; gentiles in iisdem urbibus siti, & incolatus gratia sibi prius nexi, postea inter se armis collider en̄t, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ constitueretur? Nam quid de Scythopoli loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præuenirent, ne quid aduersus nostros, exemplo cæteraꝝ urbium, machinarentur? Itaq; quos par fuit, coniunctis aduersum alienigenas uiribus, bello decernere, hæc è contrario aduersum se Iudæi decreuerunt, ut pars eoꝝ aduersus cognatos, & proximos suos præliaretur. Deinde ipsi pro pretio laboris, & impensi sanguinis, à gentilibus perimerentur, quod prohibuerunt ipsi fieri gentibus. Damasceni nulla existente causa, octo milia Iudæoꝝ strauerunt. In urbe quoq;, cui Ptolemais nomen, cæsa duo milia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos, & gentium populos, exquo magnus Alexander usus est studio Iudæorum ad Aegyptios subiiciẽdos: unde condita urbe ex æquo Iudæis, & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuersæ, ne eoꝝ cultus permisceretur: qui purificationes suas sine ulla uoluptate bant contagione seruare. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petitum. Nihil tamen ex tanti regis temeratum liquet fuisse beneficiis, sed postea à gentilibus exorto tumultu, cum Iudæoꝝ necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur. Iniuria motum Iudæoꝝ populum, aduersum autores iniuriæ insurrexisse, & cum pertinacius se de ciuibus ultum iri uellent, inductũ exercitum Romanum, qui sexaginta Iudæorum milia intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis, in unius ciuitatis ruina deplorandum nobis sit? Vbi est maxima ciuitas Hierusalem, ubi decora Sion, ubi templum mirabile, ubi secundum illud tabernaculum, sanctitatis sacrariũ: quo semel in anno solus princeps sacerdotũ solebat intrare, nõ sine sanguine quem pro se offerret, & populi delicto? Profanatum gentibus, habitant in reliquiis urbis, qui eam destruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus, acceptabilis deo, gratiæ sedes? Pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes marmore, culmina tua pretioso splendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argento renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant, & qui ad te ex totius orbis terrarum partibus conueniebant: ut non dubium sit, totum in te mundum periisse. Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta, facta est habitatio tua deserta, nec ẽ qui in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenquam uiuere libet, & non uixisse pœnitet? Duri oculi qui hæc uidere possunt, immites animi q. uelle possunt, qd tantis superfint doloribus: nõ quod defecerint clades, sed quod iam nulla requies. Quo enim circũferamus oculos, aut quid decernere delectet? urbs tota sepulchrum mortuorum est, solæ spectãtibus occurrunt fauillæ, uiæ uacuæ uiuẽtium, repletæ cadaueribus. Miseri seniores cinerulenta canicie. & scisso amictu supra reliquias mortuorum sedẽt, nuda tegentes ossa, quo defendant à uolatilibus ac bestiis. Mulieres paucæ incolumes, quas miles impius ad turpitudinem, non ad uitam seruauerit. Quis hæc uidens, & de comperendinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlum leuare oculos? Quis sic immemor patriæ, hostis suorum, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tam semiuiri, sit mollis spiritus? quis ita meticulosus, quẽ non pudeat his reseruatum? Vtinam quidem olim de-

Damasceni octo milia Iudæoꝝ strauerunt.

Ascalonitæ duo milia gentos

olim defuncti essemus, aut si uita superesset, oculorum lumen periisset, priusq; sanctam urbem dirutam hostium manibus intueremur, templũq; hoc à maioribus nostris sacratum deo, tam impie flammis cremari, aut sacerdotes in tẽplo cõspiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, q; his superuiximus malis, ut uideamur nõ uitæ studio distulisse mortem, sed uirtutis intentione. Circũuallauit hostis omne munimẽtum, nil superest nisi aut nos, aut cõiuges nostræ. Iam sibi filios nostros in auctione cõstituũt, certantq; inter se quis cuius abducat uxorem: utrum p dignitatum meritis personarũue ordinibus distribuendæ sint, an sortitus subire cogẽdi miserabiles. Nobis quoq; parant prodigia, pœnarum tormenta exquisitissima, nõ solum ardẽtes flammæ aut diuersæ neces uictricis ictu securis: duro quidẽ post uincula, post carcerem, post iugũ supplicio, sed tolerabiliore uiris si ludibrio uacet, sed etiã auulsi artus uiuentibus, & præcipue trũcatæ manus. Nec immerito, quia defuerunt suo muneri, cum possent sibi subuenire. Subeũdi quoq; morsus ferarum ad uictorum spectaculũ, quod diuersis iam celebratur arenis urbium: uel exemplo nobis debet esse pudendũ, uel uisu miserabile, ut reseruemur aut bestiis, aut fratribus præliaturi. Quid ergo moramur? iam non est liberum nobis quod metuimus euadere. Si liberos interficere nolumus per misericordiam, aut nosmetipsos per uirtutem, necesse erit ut per germanos, aut propinquos nostros interficiamur per flagitium: hoc suadet affectus, illud uictores exigunt. Si nolumus exequi ministerium pietatis, cogemur subire pompæ paricidalis ludibrium. Adoriamur ergo, quod profit liberis cõiugibusq; nostris: Si ifirmiores sumus, auferamus eos cruciatibus futuris: si fortiores sumus, uincamus compassiones parentum, affectus necessitudinum: & in hoc uincamus hostem, cũ prædam tollimus: Hoc uirtus exigit, hoc suadet pudor. Nõ time re mortem uirtus est. Etem̃ ad mortẽ omnes nascimur, & ad mortem generamus liberos, quorum mors naturæ assignatur, captiuitas probro dat. Ergo quos nõ potuimus periculo eripere, eripiamus ludibrio. Miseremini igit patres liberorum, mariti cõiugũ, omnes paruulorum, misereamur quod est præcipuũ nostri, dũ est miserandi potestas: ut de nr̃o misereamur, ne ad dedecus uideamur, & nati, & reseruati. Quis em̃ possit peti patres ante ora filioꝝ, filios in cõspectu parẽtũ interfici? Trahi canicie fessos senes, uel ad necẽ, uel quod peius est ad seruitutẽ, mulieres sparsis crinibus duci sub cõspectu cõiugũ, & uiolenter ad opprobriũ trahi? Audire uocem paruuli uagientis uocantis patrem, ut auxilio sit petẽti, cũ iam frustra audias reuinctas manus, & captiuæ ceruicis iugo subditos. Ergo dũ adhuc liberæ manus sunt, dũ ferrũ strĩgimus, aggrediamur opus, quod uictor hostis miretur. Mulieres nostræ sup̃mũ cõiugalis munus dilectionis, quasi dotale recipiãt patrimoniũ. Has illi claues refũdimus noui sanguis testimonio, ut sint nostræ hæredes libertatis. Hoc ip̃æ hortan̄t: certe merẽtur, quæ uolũt: cogẽdæ quæ refugiũt: nec paruuli ferrũ pauebũt, qd per ætatẽ nesciũt, qd suscipere à parentibus piis debẽt, ut uere fiãt liberi. Nobis quoq; qd erit p̃stantius? Si exuramus prius castellũ, frumẽta tũ reseruemus, ne putẽt nos fame potius coactos, q̃ studio uirtutis inuitatos, mutuæ necis arripuisse mĩsteriũ. Donemus illas escas refertas sanguĩe, & si eas flãmæ exurserint, nidor ipse frugũ incẽsaꝝ indicio erit periisse obsidentibus, qd obsessis abũdauerit. Post hæc unusq;sq; offerat se uulneri, & moriturus patriam tegat, supremoq; amplexu obeat. Fiat nobis patria libertatis sepulchrum, quæ fuit dignitatis domiciliũ: hic tumulus funera nostra decet, ut septo uirtutis tegamur. Tali accensi ore, cæteri gladios strictos tenebant, oscula dabant cõiugibus, amplexu suscipiebant liberos, illachrymantes & simul festinantes, ut hostis præueniretur. Hæc uobis, inquiunt, amoris pignora damus supremæ p̃mia necessitatis, & compresso uiriliter affectu passionẽ excluserunt, cædem implebant: impauidæ mulieres se offerebãt uulneri pro conseruatione pudicitiæ, mentẽq; suorũ ip̃æ induerãt uiroꝝ. Cæsis itaq; necessitudinibus, pignoribus quo q; delegere strenuos, q̃ supplemẽta cædis exequirẽtur. Ita fusi oẽs, nõgenti sexaginta cũ paruulis ac mulieribus: una mulier sola supfuit, quæ filios. v. in aquæductu abscõdit dũ cæteri supremis intendunt necessitatibus: ea Romanis diluculo aduenientibus, ad uocẽ excita index negocii fuit. Opes aũt eorum, appositus ab ipsis prius ignis consumpsit.

Iudæi ꝓpr̃as occidunt uxores, sed liberos mandant ꝑ alios.

Finis

EGESIPPI DE EXCIDIO

VRBIS HIEROSOLYMITANAE ANACEPHALE OSIS, ID EST, OMNIVM PENE QVAE IN SVPERIORIBVS DICTA SVNT LI BRIS, REPETITIO.

ANno quadrageſimoſecũdo poſt paſſionem domi ni, imperii uero Veſpaſiani primo bellis aſperis lu dæa, & ſeditionibus domeſticis lacerabat. Ipſa quo q eorũ ciuitas Hieruſalem inteſtino prælio labora bat. Nulla intermiſſio, nulla requies, nullæ iduciæ, momẽtis omnibus dimicabatur. Multi ruebant, in numeri iugulabantur. Sanguis fœdabat uniuerſa, ipſaq; replebat templi limina, paſſim ruebant cada uera: ſagittis alii, alii miſſilibus feriebantur. Nullus locus periculo uacabat, nullũ tẽpus cõſilii reperie batur. Nulla ſpes conuerſionis, nulla fugiendi co pia erat, mœſta omnia & plena horroris, & imma nitatis: ubiq; luctus, pauor, ubiq; clamor mulierũ, eiulatus ſenum, morientiũ gemitus, uiuentiũ deſperatio: ut miſerabiles eos diceres, qui remanſerant, beatos qui obibant. Quomodo decepta es populis tuis, quibus uidebaris beata? Quomodo expugnata es tuis armis, atq; in te cõuerſæ ſunt manus tuæ, quæ ſole bas ſine armis uincere, & ſine ullo prælio hoſtem ferire, cum pro te angeli dimicarent, & militarent tibi fluctus maris, terræ hiatus, cœli fragores? Exurge nunc Moſes, & uide gentem tuam, & hæreditatẽ populi tibi crediti, perire manibus ſuis. Aſpice populum illum dei, cui gradienti peruiũ mare patebat, cui eſuriẽti eſcas cœlum ſubminiſtrabat, ſi ne mari clauſum, ſine Pharaone obſeſſum, ſine terrarum ſterilitate ieiunũ. Exurge Aa ron, qui aliquando propter offenſam dei, cum mors plurimos depaſceretur, populi, ſte tiſti inter uiuẽtes ac mortuos, & mors ſtetit, atq; obiectu corpis tui hæſit lues, nec tranſi re potuit ad contagionem uiuẽtium. Suſcitare & tu Ieſu Naue, qui muros inexpugna biles Hierícho, tubis canẽtibus complanaſti, & uide populũ, cui exteros ſubiecíſti, nũc eundem ſubiectum, opprimi. Suſcitare Dauid, exaſperantem ſpiritum citharæ ſuauis tate ſolitus excludere, & uide quemadmodum dominabat furor, atq; omnem ſuauita tem pſalmorum tuorum ex perditorum ſenſibus abluerit, & unuſquiſq; de principio bus populum uniuerſum ad mortem afferat, ut libertatem extorquat, pro quo tei pſum morti offerebas. Suſcitare Eliſee, qui hoſtem introduxiſti in Samariam & ami cum feciſti. Per te in caſtris Syriæ quadrigarum increpuit fragor, & uox equitũ & uirtu tis. Fugit hoſtis, euaſit obſidionem Iudæus. Vbi nunc iſta merita, & ubi nunc iſtæ ope rationes ſanctorum? Nec mirum ſi amiſerunt prophetarum opera, qui negauerunt pro phetarum arbitrum. Ideo in te Iudæa arma conuertuntur, orationes tuæ nihil tibi pro ſunt, quia fides tua nihil operatur. Ideo aduerſum te factus eſt populus tuus, quia in te conuerſa eſt perfidia tua. Quod remedium quæritur, ubi autor remedii non concilia tur? Quid putabas futurum, cum tuis manibus uitam tuam extingueres, cum tuis uoci bus aduocatum tuum exterminares, niſi ut in te quoq; iniiceres manus? Habes quod pe tiſti. Eripuiſti tibi præſulem pacis, petiſti necari uitæ tuæ arbitrum, concedi tibi Barra bam: qui propter ſeditionem factam in ciuitate, & homicidium miſſus fuerat in carce rem. Ideo ſalus abs te receſſit, pax abiit, quies deſtitit, data eſt tibi ſeditio, datum excidi um, agnoſce tibi hodie Barrabam uiuere, & Ieſum mortuum. Ideo in te regnat ſeditio, pax ſepulta eſt, ut crudelius à tuis pereas, & prius q̃ ſi ab alienis perires. Quid tantũ mi ſerabilis ciuitas, Romanus ſuis armis, quantũ populus tuus malorũ inuenit? ut Romani pugnarent, tui fecerũt: pacem uolebant Romani, tu bellũ indixiſti. Quid cauſæ erat ut fortiores laceſſeres? Durũ ſane q̃ cõtra legẽ ſacram, templũ gentilis intrauit, ſed iam nõ erat dei tẽplũ. Nõ eras dei ciuitas, nec eſſe poteras, quæ eras mortuoꝝ ſepulchrũ: pſere tim

tim tuorum, quos ipſa occideras, nõ quos ab hoſte amiſeras. Quomodo em̃ poteras uita eſſe domiciliũ, quæ eras mortis habitaculum, diuerſoriũ ſcelerũ, latronum ſpelæũ lacuerunt in te Ananus & Iohannes inſepulti ſacerdotũ principes, & illi dudum ſacer dotalibus induti ſtolis, qui ueneratione etiam exteris fuerant, deformes iacuerũt. Cada uera eorũ eſca uolatilium, & deuoratio canum facta ſunt, mẽbris lacerati, & tota diſper ſi urbe, ut deplorare ueteris ſanctitatis ſpecies uideretur tantam ſacri nominis cõtumeli am, & ſpecioſi quõdam muneris deformitatem. Sed ipſa tibi huius indiguitatis exordiũ feciſti, quæ in medio ſinu tuo occidebas prophetas, quæ lapidabas ſanctos domini: An te templũ Zacharias iacuit exanimis, iacuit ĩhumatus: Ergo ſanguis tuus illũ lauat. Quæ cauſa autem mortis fuit Anano, niſi q̃ increpuit populum tuum, quia nõ reſurgeret p templi defenſione, quia expoſtulabat libertatẽ perditam, uirtutẽ deſertam, calcatas uete rum ſacrorũ reliquias, cõmaculata altaria? Relinquẽdum aſſerebat populũ uſu ſimula cro; inſenſibiliũ, & ſtatuarum more nihil iam ſentientem, cõmaculatũ. Muta iam ani malia referre ſolent, uel uiciſſitudinem uindictæ, ſentire iniuriam, incitari aculeo, decli nare uerbera. Qui ergo nec excitatur, nec declinare nouit quod noceat, ſimilis eſt nõ ſen tientibus. Et reuera ubi illa libertas tua, cuius ſtudio quõdam nõ Aegyptiis, nõ Palæſti nis, nõ Aſſyriis, poſtea nõ Medis cedendum exiſtimauiſti? ubi eſt illa Machabæoꝝ fides, quæ quõdam in paucis fudit Babylonios? Perſas fugauit? Demetriũ perculit? Ad po ſtremum in paruulis ac mulieribus Antiochi arma, gladios, incendia q̃ ſuperauit; & p obſeruatione patriæ mori maluit, q̃ regiis imperiis obtemperare. Vbi eſt illa deuotio patrum, pulcherrima paſſionũ omniũ, q̃ ſe non pro liberis, nõ pro cõiugibus magis, q̃ pro templo dei morti offerebant? Antea & uirga ſacerdotalis floruit, reciſa de ſylueſtri radice: nunc & fides aret, & ſepulta eſt pietas, & abiit omnis uirtutis æmulatio. Nec mi rum ſi populus, qui à deo receſſit, & improbũ cõtradictionis ſpiritũ ſequit, in ſeipſum diuiſus eſt? Quomodo em̃ pacem ſuam tenere poterat qui pacẽ dei repudiauit? Pax dei Chriſtus eſt, qui fecit utraq; unũ. Merito ergo ex uno populo, plures aduerſum ſe facti ſunt, quia noluerunt ſequi diuiſa ſociantem Ieſum, ſed ſecuti ſunt cõiuncta diuidẽtem furoris ſpiritum. Soluebas igitur Hieruſalem mercedẽ perfidiæ tuæ, cum ipſa tuis ma nibus deſtrueres munimẽta tua, cum tuis mucronibus foderes uiſcera tua, ita, ut hoſtis miſereretur: ut ille pceret, & tu ſæuires. Videbat em̃ q̃ deus aduerſum te pugnaret, & Ro manorum fungeretur partibus, ut ipſa tibi inferres uoluntariam proditionem: ideo ſpe ctatores malebant eſſe Romani, q̃ percuſſores, ne furẽtibus tuis inter ſe uiſceribus, ma num admouere contagionis magis, quàm fortitudinis æſtimarent. Ad hæc nefandæ cæ dis ſupplicia accedebat impia immanitas crudelitatis, ut ſepulturã omnibus, qui uel in templo necati fuerant, uel circa urbis plateas, negarẽt: nec humare cuiquam uacabat, dũ bellis inter ſe occuparẽtur, feriendíq; magis q̃ humandi cura uniuerſos tenebat. Ita quo dam furore occiderant pietatis officia, crudeſcebant impietatis miniſteria, nihilq; magis in tãtis calamitatibus pierat, q̃ miſericordia, quæ ſola ſolet alleuare miſerias, ſolari ærũ nas. Nanq; & hi qui amiſerant ſuos, nõ audebant humare propter formidinẽ, cum gra uis terror ingrueret à diuerſæ factionis principibus: & hi qui necauerant, alienos caue bant, ne quis illos præriperet ad ſepulturam. Itaq; neceſſe erat omnes timere, ne qđ alte ri donare uellent, id ſibi ſumerent: uel qđ peius eſt, quẽ parauerant uſum ſepulchri, eũ ipſi nõ impetrarent. In templo igitur ipſi pro unguentis bene olentibus, pro thymiate riis bene ſpirantibus, pro diuerſorũ florũ odoribus, grauis erat inſepultorũ cadauerũ fœtor, quæ pluuia diſſoluerat, quæ flamma ambuſſerat, quæ ſol calefecerat. Omnes ar tus cæſorũ ciuiũ diro odore fœtebant. Hinc reſolutorũ putredo uiſcerũ, inde exuſto rũ nidor ſenſus omnes, atq; ora cõplebant uiuẽtiũ, ut ipſi nõ multo poſt grauiore mor bo cõſumerent, ac ſe ſupſtites ingemiſcerẽt, q̃ duriore pœna perirent, eoq; ſeruatos, ut uiderẽt cum patria ſolũ etiã negari: ius naturæ à uiuẽtibus, pacẽ ciuibus, ſepulturã de functis, humana pariter atq; diuina maculari ac pollui, pmixta oſa. Criminoſam eſſe mi ſericordiam, religionis loco haberi crudelitatẽ, caſtrũ in templo, bellũ in limine, funus in altaribus: ea ſpectare oculis, quæ pphetis denũtiantibus nõ credidiſſent futura. Nam de his dixerat Dauid; Polluerũt templum ſanctũ tuum, poſuerũt mortalia ſeruorum Morticina.

tuorum escas uolatilibus cœli: Effuderunt sanguinem eorũ sicut aquam in circuitu Hi
erusalem, & nõ erat qui sepeliret. Simul em̃ tunc & gentes uenerunt in hæreditatẽ dei,
quæ auferrent omnia, & templũ pollutum est suorũ funeribus, & insepulta iacuerunt
cadauera interfectorum ad escam auiũ, bestiarumq; uoracitatem effusus sanguis, ut si
gnaret deesse qui sepeliret: quia uiuentium in mortuos, à mortuis in eos qui adhuc ui
uerent, furor transferebatur. Volebat aliquis defunctũ humare, ipse extinguebatur: Et
qui defunctum occiderat, in sepultorem transferebat iracundiam, ut illi sepulturam ne
garet: hunc extinguebat rursus, qui sepultorem occiderat, maiorẽ crudelitatem circa de
functum exercebat, ut iam nihil debẽtem odio, nõ sentiẽtem supplicia, spoliaret supre
mo naturæ debito. Quid illis accidere aliud poterat, qui diuina nõ recipiebãt oracula?
irridebant prophetarum annũtiationes, fas omne calcabant, futuraq; ut fierent ipsi acce
lerauerunt. Erat em̃ sermo uetus & frequẽs tunc perituram Hierusalẽ, & sancta eius ex
urenda, cum seditio belli legem incesseret, & domesticæ manus templum dei cõrami
narent. Nec hoc quidem intellexerunt. Quoties em̃ excisa domus dei? quoties seditio?
quoties bellum? & nunq; illa urbs periit, nisi cum dominũ uere templum dei domesti
cis manibus crucifixerũt. Propter quod & illud audiant: Soluite templũ hoc, & in tri
bus diebus resuscitabo illud. Quid enim aliud nisi sacrilegium fuit? cum impias manus
extenderent in autorẽ salutis, cum lapidarent eum, cũ uerberarẽt, cũ corriperẽt, cũ occi
derent? Tunc uere sancta eorũ absumpsit ignis diuinus. Nam exusta à Babyloniis re
parata est. Postea destructa à Pompeio, reformata iterum. Sed penitus exusta ubi IE
SVS uenit, & spiritus diuinus soluta euanuerunt. Oportuit huberiore quadam deplo
ratione præire nos funus quoddam paternæ solennitatis, & uelut quasdam exequias p
sequi, ac soluere iuxta maiorum instituta. Sed ueniamus ad summam euersionis Hieru
salem, & ad deiectionem Iudæorum. Merito siquidem deiiciendi & uiles habendi fue
rant, qui uniuersis pretiis chariorem IESVM, triginta denariorum pretio à discipulo
comparauerant: non ut eum haberent tanquam dominum, sed ut de terra uiuentium
tollerent uelut iniquum. Quare iure de hæreditate sua, uiliores paleis in omnem terrã
uentilati sunt à gentibus, quas formidauerant, ne sibi locum & gentem tollerent. Et qui
triginta denariis IESVM comparauerant ad perdendum, iuste postea triginta capita su
orum uiderunt uendi uno denario ad illudendum. Quia igitur penè omnes Iudæi in
necem domini nostri IESV CHRISTI unanimiter consenserunt, imminente uindicta
penè omnes à totis regionibus ad azymorum diem festum congregati, bello subito cir
cunfusi sunt: ut primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde ci
tius fames. Quod autem caperet multitudinem hominum tantam ciuitas, certum erat
ex his qui sub Cestio fuerant. Enumeratis enim tunc uiris ciuitatis à Floro, Neroni si
gnificare cupiente, contemnenti nationem à pontificibus petierat, ut si quõ possent,
multitudinem numerarent. Illi autem cum dies festus adesset, qui pascha uocatur, quan
do à nona quidem hora usq; ad undecimam hostias cædunt, per singula aũt quasi con
tubernia, non pauciorum q̃ decem hominum fiunt, solum em̃ epulari non licet, multi
em̃ uicini conueniunt: hostiarum quidem ducenta, & quinquaginta sex milia, & quin
gentas numerauerũt. Fiunt autem ut denos epulatores, per singulas imputemus uicies
centena, aut septingenta milia, sancti omnes & puri. Nec em̃ leprosis aut uitiliginosis,
aut semine fluentibus, quos gyneticos uocant: nec mulieribus menstruo cruore pollu
tis, neq; aliis inquinatis participari sacrificia permittebantur. Sed nec alienigenis quidẽ
nisi qui religionis causa uenissent. Magna uero hæc multitudo ab extraneis congregaba
tur. Tunc tamen ueluti in carcerem tota gens fato concluſa est, & farta hominibus ciui
tas, bello obsidebatur. Itaq; omnem superat humanam, & diuinitus emissam pestem nu
merus peremptorum, quos partim palam occiderunt, partim ceperunt Romani. Ri
mantes enim cloacas, & sepulchra eruentes quos offendissent occidebant. Inuenti sunt
autem ibi plus quàm duo milia, quorum alii manu sua, plures autem mutuis se uulne
ribus interfecerũt, cum fames alios corripuisset. Luebant em̃ scelerum suorũ supplicia,
qui postq̃ Iesum crucifixerũt diuinorũ arbitrũ, postea etiã discipulos eius persequebã
tur: pleriq; tñ Iudæorũ, gẽtilium plurimi crediderũt in eum, cũ præceptis moralibus
operibus

operibusq; ultra humanam possibilitatem profluẽtibus, inuitarẽtur, quibus nec mors
quidẽ eius uel fidei, uel gratiæ finem imposuit: imò etiam cõmaculauit deuotionẽ. In
tulerunt itaq; paricidales manus, atq; autorem uitæ interficiendũ ad Pilatum deduxe
re: reluctantemq; cœperunt perurgere iudicem, in quo tamẽ nõ excusatur Pilatus, sed
Iudæorum amẽtia coacerbatur. Quia nec ille adiudicare debuit, quẽ reum minime de
prehenderat, nec isti sacrilegium paricidio geminare: ut ab his, qui ad redimẽdos & sa
nãdos eos sese obtulerat, damnatetur. Quamuis em̃ idem Pilatus manus lauerit dicens:
Mundus ego sum à sanguine iusti huius uos uideritis: nequaq̃ tamẽ minus extitit reus,
qui gloriam dominicæ agnoscens resurrectionis, prædicare inuitus studuit, sed credere
perfidus contempsit, sicut testatur eiusdem epistola, Cæsari in hunc modũ directa: Põ
tius Pilatus Claudio Salutem. Nuper accidit, & quod ipse probaui, Iudæos per inuidi
am se suosq; posteros crudeli cõdemnatione punisse. Denicq; cum promissum haberẽt
patres eorum, q̃ illis deus eorũ mitteret de cœlo sanctum suum, qui eorũ rex merito di
ceretur, & hũc se promiserit per uirginem missurũ ad terras: istum itaq; me præside in
Iudæam deus Hebræorum cum misisset, & uidissent eũ cæcos illuminasse, leprosos mũ
dasse, paraliticos curasse, dæmones ab hominibus fugasse, mortuos etiam suscitasse, im
perasse uentis, ambulasse siccis pedibus super undas maris, & multa alia fecisse: cum oĩs
populus Iudæorum, eũ dei filium esse diceret, inuidiam contra eum passi sunt princi
pes Iudæorum, & tenuerunt eũ, mihiq; tradiderunt, & alia pro aliis mihi de eo mẽtien
tes dixerunt, asserentes istum magum esse, & cõtra legem eorum agere. Ego autẽ credi
di ita esse, & flagellatum tradidi illum arbitrio eorũ. Illi autem crucifixerunt eũ, & sepul
to custodes adhibuerunt. Ille autẽ militibus meis custodientibus, die tertio resurrexit:
intantum autẽ exarsit nequitia Iudæorum, ut darent pecuniam custodibus, & dicerent
dicite, quia discipuli eius corpus ipsius rapuerunt. Sed cũ accepissent pecuniam, quod
factum fuerat, tacere nõ potuerunt. Nam & illũ surrexisse testati sunt se uidisse, & se à
Iudæis pecuniam accepisse. Hæc ideo ingessi, ne quis aliter mẽtiatur, & æstimet creden
dum mendaciis Iudæorum. De quo ipsi perfidi testantur, dicente Iosepho historiarum
scriptore, q̃ fuerit illo tempore uir sapiens (si tamẽ oportet inquit uirum dici) mirabi
lium creatorem operũ, qui apparuerit discipulis suis post triduo mortis suæ uiuens, se
cundũ prophetarum scripta: qui & hæc & alia innumerabilia de eo plena miraculis p
phetauerunt. Ex quo cœpit cõgregatio Christianorũ, & in omne hominum penetra
uit genus. Nec ulla natio Romani orbis remansit, quæ cultus eius expers relinqueret:
si nobis nõ credunt Iudæi uel suis credant: hoc dixit Iosephus, quẽ ipsi & maximũ pu
tant. Et tamẽ ita in eo, quod uerum locutus est, propter historiæ fidem, quia fauere ne
fas putabat, & nõ credidit propter duritiam cordis, & perfdiæ intentionẽ: non tamen
ueritati piudicat, quia nõ credidit, sed plus addidit testimonio, quia nec in credulus, &
inuitus negauit: In quo Christi Iesu claruit æterna potentia, quod eum etiam principes
synagogæ, quẽ ad mortem cõprehenderant, deum fatebantur. Et uere quasi deus sine
exceptione personarum, aut ulla mortis formidine locutus: excidium quoq; tẽpli futu
rum annuntiauit, sed non eos templi iniuria cõmouit. Sed quia ab eo in flagitiis, & sacri
legiis corripiebantur, hinc ira exarsit, ut interficerent eũ, quem nulla habuissent tempo
ra. Nam cũ alii prædicando meruerint facere, quæ fecerunt: hic in potestate habebat, ut
omnia quæ fieri uellet, impetraret. Octauo igit̃ die septẽbris mensis concremata est ciui
tas, cæsa per omne tẽpus numero decies cẽtena milia. CX. myriades, ut pleriq; asserũt:
Iudæorum tamẽ omnium, sed non omniũ eiusdem regionis aut loci, quia eò undiq; cõ
uenerant tempore paschalis solẽnitatis: captiui abducti nonagintaseptem milia. Deniq;
tanta captiuorũ præ multitudine uilitas fuit, ut. XXX. à Romanis uno numismate sub co
rona uenderentur. Peracta igit̃ obsidione, iussit Cæsar Titus funditus euertere ciuitatẽ
ac templũ, ut adimpleret uerbũ dñi Iesu prædicẽtis: Amen dico uobis, nõ derelinque
tur lapis super lapidem quin destruat̃: talis quidem finis Hierosolymorum obsidionis
fuit. Eandem uero urbem Hierosolymam Chananæorũ quidam potens condidit, qui
patrio sermone uocaretur rex iustus, quam primo Solymam nũcupauit, postea templũ
addidit: unde Hierosolyma dicta ciuitas est, A principio suos incolas habuit de gente

Chananæorum. Dauid primus uir Hebræus Chananæos expulit, cõstituit suos, qui in ea sibi domum regiam fecit. Voluit & templũ deo condere, sed prohibitus oraculo Solomonem hæredem reliquit: qui templũ, quod ipse uouerat, ædificaret. Solomon itaq; templum fundauit. Reliqui quoq; reges ad ornatũ urbis addidere plurima, inuidia ex magnificentia orta est. Inter omnia tamẽ opera, templum præcellebat amplissimo opere & fulgenti marmore, peripetasma pretiosum & maximũ, cocco & hyacintho bissoq; intextum, ex purpura nõ ociosa, materia tantæ diuersitatis, sed cuius species rerũ latentium mysteria signaret: eo q; eius esset templum, qui cœlo & aeri, terræ & mari, quasi creator elemẽtorum domimaret, atq; omnia solus regeret & gubernaret. Cocco em̃ igneum cœlum figuratur: hyacintho, aer: bisso, terra: mare purpura, quæ conchiliis maritimis inficitur: ut duo ex colore, duo ex generatione colligas. Deniq; princeps sacerdotum hæc quatuor, indumento suo exprimere consueuerat, quando maxima celebritas erat festorum dierum: quasi totũ mundum indueret, p populo supplicaturus, in eius figura qui uenturus erat princeps sacerdotum Iesus, ut tolleret peccatũ mundi. Fœmora princeps sacerdotum linteo interius operimẽto tegebat, eo q; præ cæteris in sacerdote fides mentis quæritur, & corporis castimonia, quæ succingere debeat carnis intemperantiam. Duo erant tabernacula sacra, unũ interius, aliud exterius: in hoc semper introibant sacerdotes: in illud interius, qđ sanctũ appellabatur, semel introibat princeps sacerdotum, nõ sine sanguine, quẽ offerret pro se & pro populi ignoratia atq; delicto. Hoc significante spiritu sancto uenturũ Iesum, qui uere solus intraret in interiora diuinorum penetralia sacramẽtorum, & arcana substantiæ cœlestis: qui nosset omnia solus, patrem quoq; sanguine suo toto mundo reconciliaret, ut & cœlestium & terrestrium misereretur. Deniq; posteaq̃ uenit, pacificauit omnia per sanguinẽ crucis suæ, quæ in cœlo uel in terra sunt. Intus thymiaterium, intus mensa, intus lucerna. Thymiaterium, quod ita ad deum patrẽ, sicut incensum, dirigatur maxime sacerdotalis oratio. Mensa, q; in ea passio Christi sit, & mysteria sacramẽtorum. Vnde Dauid dicit: Parasti in cõspectu meo mensam, cuius ueluti duodecim panes. XII. apostoli testes sunt passionis eius ac resurrectionis. Lucerna quæ super candelabrũ ponitur, ante sub modio erat id est legis mensura: nunc est in gratiæ plenitudine, heptamycho frequens lumen effundens, eo quod spiritus sanctus septem maximarũ gratiarum uirtutibus dei templum illuminet. Trinitatis igit̃ cognitio in interioribus erat templi, quæ dicebant̃ sancta sanctorum, ubi reposita quõdam uirga Aaron floruit: q; gratia sacerdotalis in Christo amplius esset operatura post mortem, qua mundũ redemit. Iudæi ergo si uoluissent credere, euidentia imminẽtis excidii signa habebant, quibus uelut claris uocibus admonebãtur, finem sibi affore. Nam per annũ fermè supra templum ipsum, cometes arsit gladii quadam pendẽtis similitudine, denuntians quoq; ferro & igni, gentis & regni urbisq; ipsius uastitatem futuram. Quid em̃ similitudo gladii nisi bellum, quid ignis nisi incendium denũtiaret? Visus aũt est priusq̃ populus à Romanis sese dissociaret, ip̃is pascæ diebus undecimi mensis octauo die, per singulas noctes hora circiter nona, templum & ara eius ita lumine refulgebat, quasi dies esset, per mediam fermè horam quotidie manens: quod uulgus interpretabatur cumulandæ gentis indiciũ uideri: eoq; impulsi sunt tanq̃ tempus afforet libertatis recipiendæ. Prudentiores contrà opinabant̃, q; hoc genus stellæ bellum soleat denũtiare. Ne quisq̃ arbitraretur nos aliena à cultu nostro & disciplina locutos: primum, non quid nobis uideatur astruimus, sed quid acciderit, quæ uie opiniones tunc temporis fuerint, quid prudentes senserint, quid imprudentes: neq; cum de secta Iudæorũ quid dictum est, ita scriptum uideatur à nobis, quasi in ueritate cultus eorũ nõ quasi in umbra, & figura præmissum cõtexuerimus, ut sequeremur perfectiora. Nam de signis stellarum etiam in euãgelio docemur, quia erunt signa in sole & luna & in stellis. Vitulæ quoq; asseruerunt partu, cũ immolanda astaret altaribus in medio tẽpli agnam editam, in ipsis sacrorũ, quæ suprà memorauimus, celebritatibus. Orientalem quoq; portam interiorem solido ære grauẽ, quæ soleret ad uesperam uigiliarum claudi labore, obseratis uectibus ferreis per aliquot noctes sponte reserata, & uix postea à custodibus clausam, Id quoq; arbitrabantur plerique futurorum signum bonorũ

bonorum, quibus ingressuris porta aperiretur. Consultiores autem aiebant custodiam templi resolutam uideri, ut quæcunq; intus forent ab hostibus diriperentur, exiret cultus interior, & uastitate euacuaretur, celebritas sacrificiorũ destrueretur, quod etiam & antequam crucifgerent CHRISTVM IESVM liquido significatum lectio docet. Post multos quoq; dies figura quædã apparuit inæstimabilis magnitudinis, quam plurimi circumspexere (sicut libri Iudæorum manifestarunt) & ante solis occasum subito uisi in nubibus currus, & acies armatæ: quibus totius Iudææ regionisq; eius urbes incursarentur: ipsa autẽ pentecostes solennitate ingredientes sacerdotes in templi interiora, nocturno tempore ut sacrificia assueta celebrarent, & motum primo quendam sensisse se prodiderunt, & sonitum editum: postea etiam audisse repentina uoce clamatum: Transeamus hinc. Iesus quoq; Ananiæ filius ruricola uir, ante quatuor annos, q̃ bellũ Iudæorum populus adoriretur, in summa pace urbis & abundantia cum scenophegia sacrificiis solennibus celebrarentur, templum ascendens cœpit clamare: Vox ab oriente, uox ab occidente, uox à quatuor uentis, uox super Hierosolymam, super templum, uox super sponsos & sponsas, uox super omnem populum. Hoc noctibus & diebus uociferabatur. Commoti primores loci corripuerunt eum, terribile uocis eius indicium perhorrentes, & plurimis eum supplicíis affecere, quo saltem afflictus dolore desineret terribilia, & plena prodigiis denuntiare. At ille nec metu ullo, nec uerberibus, aut grauioribus interminationibus territus, usum aut uocem mutauit, sed in eadem denuntiationis perseuerantia, in eodem contextu sermonum, sine ulla obsecrationis interpolatione manebat, iniuriæ negligens, affectu immobils. Quod nequaquam perfunctorium rati, sed in excessu mentis, ut erat, exprimi, detulerunt ad loci iudicem, qui tunc temporis à Romanis per id loci publica agitabat negocia. Is rimãdæ ueritatis gr̃a, sæuissimis eum pœnis exulcerauit. Cum magis perseueraret, eo uehementius corripi flagellis hominem iubet, ut si qua secretiora futuri tumultus indicia comperisset, manifestaret. At ille neq; fleuit, neq; rogauit, sed ad singula uerbera, non suum sed patriæ excidium flebiliter deplorabat, dicens: uæ Hierosolymis. Neq; interrogatus quis esset, uel unde, uel cur eadem diceret, responsum reddidit: sed tantummodo lamentationem illam patriæ questu miserabili prosequebatur. Defessus itaque Albinus, hoc enim nomen uiro, dimisit eum tanquam dementi furore, quid diceret non sentientem. At ille neq; seramonem ullum cum quoquam habebat, neq; aliud loqui per reliquum tempus auditus est, sed hoc tanquam lugubre atq; funereum canticum canens, diebus & noctibus iugiter resultabat: neq; cibũ impertienti gratias agebat, una erat ad omnes eadem̃q; plena funebris ululatus responsio, & maxime sacrificiorũ celebritatibus. Per septem itaq; annos, & quinq; menses eadem uerborũ series idem uocis sonus. Manfit itaq; indefessus tanto tempore: ubi obsidio cœpit eadem ille uociferari destitit, quasi cessari oporteret denuntiationem, cum adessent quæ fuerant denuntiata. Sed ubi cœpit flamma urbem pariter & templum inuoluere, circumiens murum clamare cœpit iterum, uæ ciuitati & populo & templo. Et ad postremum addidit, uæ etiam mihi, & fundibulari ictu in eadem uoce emisit spiritum. Vrbem etiam cum templo, uetustis etiam literis scriptum erat, tunc perituram, cum tetragonum templum factum fuisset. Itaq; siue oblíti, siue obstupefacti ingruentium malorũ necessitate: ubi occupata est Antonia, tetragonum in circuitu templi fecerunt. Interq; illud præcellentissimũ, quod in literis æque uetustis (quas sacras uocabant) manebat impressum, quod secũdum illud tempus futurus esset uir, qui de regione eorũ imperium assumeret in orbem terrarũ. Quæ res eos in tanto furore posuit, ut sibi non solum libertatem, sed etiam regnum pollicerent̃. Id alii ad Vespasianũ referendum putarunt, prudentiores ad dominum Iesum, qui secundũ carnẽ genitus ex Maria, regnũ suũ per uniuersum mundum diffudit. Tãtis itaq; rebus manẽtibus, non potuerũt cauere, qđ diuinitus decernebat̃. Manifestam em̃ dei in se cognoscentes iram, ad consolatiõis alicuius remediũ pertingere renuerũt, tanta sceleris obnubilatio mẽtiũ oculos obduxerat. Desperatis siquidẽ & eorũ rebus, autor turbarũ Eleazarus, inter cætera diffidentiæ uerba, abiectionis suæ à deo sic conquestus est: O miseri ad quam spem istius uitæ nos reseruamus? Esto hostis ignoscat, qd p̃derit cũ dei offensa clara sit? ignes

ab hoste in nos uersi, mutata uentorum flamma, flammæ retortæ, ut noſtra ſubſidia de-
merentur? Quis poterit aduerſante deo uiuere? Nullus ueniæ locus, ſed manifeſtum
uoluntariæ mortis imperium. Quid enim nox interuenit, niſi ut nos hoſtis non præue-
niret? nec deuſto murali præſidio continuò irrumperet? Sed ut nobis exercendæ mu-
tuæ necis tempus reſeruaretur, liceretq; cum liberis noſtris & neceſſitudinibus mori,
ne uideremus anhelos ſenes, anusq; à Romanis pertrahi, chariſſimas coniuges ad uicto-
ris libidinem rapi. Commoriamur patriæ, ne ſimus ſuperſtites tanti dedecoris oppro-
brio. Quò igitur fugiemus à facie dei, aut quo ibimus infenſo nobis cœli domino? Si ca-
dant ſuper nos montes, & concauis ſpecubus abſcondant, quomodo tamen poterimus
declinare indignationem tantæ poteſtatis? quo enim progrediemur ubi non ſit deus,
cum ipſe ubiq; ſit? An mediocria exempla ſunt quibus doceamur, quod iamdudum gẽ
ti noſtræ pro peccatis noſtris infeſtus ſit qui ante præfidebat? Quis hoc dubitet, cum ui
deat quod in nos conuerſæ manus noſtræ ſint, pluresq; ſeditio domeſtica quàm bellum
extinxerit? Non donabo Romanis quod uicerint, nec ipſi ſibi hoc uendicant, qui ſciunt
quod omnes ferè noſtris potius armis, quàm alienis perierimus: quíq; Romana arma
uiderunt Cæſaream inhabitantes Iudæi, quorum feriato die ſabbati inter ſolennes no-
ſtrorum ſacrorum cultus, multitudo gentilium Cæſarienſium repentino quodam im-
petu, & miſſo deſuper furore ſuccenſa, uiginti milia deleuit, omnes fugauit, ut totam ur-
bem exinaniret. Nónne Syriam totam quidem impleuit dementia, ut Iudæi atq; genti-
les in iiſdem urbibus iſti, & incolatus gratia ſibi prius nexi, poſtea inter ſe armis collide
rent, quo Romanis uadum futuræ uictoriæ conſtitueretur? Nam quid de Scythopoli
loquar, quo Iudæi primo contenderant, ut gentilem populum præuenirẽt, ne quid ad-
uerſus noſtros exemplo cæterarum urbium machinaretur? Itaq; quos par fuit coniun-
ctos aduerſum alienígenas uiribus bello decernere, hæc è contrario aduerſum ſe Iudæi
decertauerunt, ut pars eorum aduerſus cognatos & proximos ſuos præliaretur. Dein-
de ipſi pro pretio laboris, & impenſi ſanguinis à gentilibus perimerentur, quod pro-
hibuerunt fieri ipſi gentibus. Damaſceni nulla exiſtente cauſa, octo milia Iudæorũ ſtra-
uerunt. Aſcalonitæ duo milia quingentos. In urbe quoque cui Ptolemais nomen, cæſa
duo milia. Alexandriæ uero uetus erat odium inter Iudæos & gẽtium populos, ex quo
magnus Alexander uſus eſt ſtudio Iudæorum ad Aegyptios ſubiiciendos: unde condi-
ta urbe ex æquo Iudæis & Aegyptiis attributa priuilegia, & habitationes diuerſæ, ne eo
rum cultus permiſceretur: qui purificationes ſuas ſine ulla uolebant contagione ſerua-
re. Hinc frequentes inter eos conflictus fuere, exorta iurgia, iudicium petitum. Nihil ta-
men ex tanti regis temeratum liquet fuiſſe beneficiis, ſed poſtea à gentilibus exorto tu-
multu, cum Iudæorum necati aliqui, alii ad pœnam detinerentur: iniuria motum Iudæ-
orum populum aduerſum autores iniuriæ inſurrexiſſe: & cum pertinacius ſe de ciui-
bus ultum iri nellent, inductum exercitum Romanum, qui ſexaginta Iudæorum milia
intra urbem fuderit. Verum quid in leuioribus moror, cum excidium totius urbis in
unius ciuitatis ruina deplorandum nobis ſit? Vbi eſt maxima ciuitas Hieruſalẽ? ubi de-
cora Sion? ubi templum mirabile? ubi ſecundum illud tabernaculum, ſanctitatis, ſacrari
um? quo ſemel in anno ſolus princeps ſacerdotum ſolebat intrare non ſine ſanguine,
quem pro ſe offerret & populi delicto? Profanatum gentibus, habitant in reliquiis ur-
bis, qui eam deſtruxerunt. Vbi, inquam, es ciuitas referta populis, uenerabilis regibus,
acceptabilis deo, gratiæ ſedes? pauimenta tua de marmore, parietes tui fulgentes mar-
more, culmina tua pretioſo ſplendebant marmore, portæ tuæ micantes auro, aliæ argen
to renitentes. Omnes interfecti, & qui te iugiter inhabitabant & qui ad te & totius or-
bis terrarum partibus conueniebant, ut non dubium ſit totum in te mundum periiſſe.
Nudata omnia, à culminibus cremata, à fundamentis diruta: facta eſt habitatio tua deſer
ta, nec eſt q in tabernaculis inhabitet, & adhuc quenq; uiuere libet, & non uixiſſe pœni
tet? Duri oculi, qui hæc uidere poſſunt: immites animi qui uel poſſunt quod tantis ſup-
ſint doloribus, non quod defecerit clades, ſed quod iam nulla requies. Quò enim circũ-
feramus oculos, aut quid decernere delectet? urbs tota ſepulchrum mortuorum eſt, ſo-
læ ſpectantibus occurrunt fauillæ, uiæ uacuæ uiuentium, repletæ cadaueribus. Miſeri ſe-
uiores ci

Vide ſupra ca. 53. alibi le ctione f. 72. ſa. 2. uer. 9.

niores cinerulenta canicie, & ſciſſo amicto ſupra reliquias mortuorum ſedent, nuda te-
gentes oſſa, quo defendant à uolatilibus ac beſtiis. Mulieres paucæ incolumes, quas mi
les impius ad turpitudinem non ad uitam ſeruauerit. Quis hæc uidens & de comperẽ
dinatione uiuendi cogitans, audeat ad cœlũ leuare oculos? Quis ſic immemor patriæ,
hoſtis ſuos, pietatis alienus, expers dulcedinis, cuius tã ſemiuiri ſit mollis ſpũs? Quis ita
meticuloſus, quẽ non pudeat his reſeruatũ? Vtinam qdem olim defuncti eſſemus, aut
ſi uita ſupereſſet, oculos lumen periiſſet, priuſq; ſanctam urbem dirutam hoſtiũ mani-
bus intueremur, templũq; hoc à maioribus noſtris ſacratũ deo, tam impie flãmis crema
ri, aut ſacerdotes in templo conſpiceremus iacere interfectos. Emendemus ergo, p his
ſupuiximus malis, ut uideamur nõ uitæ ſtudio diſtuliſſe mortẽ, ſed uirtutis intentione.
Circũuallauit hoſtis oñe munimentũ: níl ſupereſt niſi aut nos, aut coniuges noſtræ: iã
ſibi filios noſtros in auctione conſtituũt, certantq; inter ſe, qs cuius abducat uxorẽ: utrũ
p dignitatũ meritis pſonaꝝ ue ordinibus diſtribuendæ ſint, an ſortitus ſubire cogendi
miſerabiles: nobis quoq; parant pdigia pœnaꝝ, tormenta exquiſitiſſima: non ſolũ ardẽ
tes flãmæ, aut diuerſæ neces uictricis ictu ſecuris: duro qdem poſt uincula, poſt carcerẽ,
poſt iugum ſupplicio, ſed tolerabiliore uiris, ſi ludibrio uacet, ſed etiam auulſi artus ui-
uentibus, & præcipue truncatæ manus. Nec immerito, quia defuerũt ſuo muneri, cum
poſſent ſibi ſubuenire. Subeundi quoq; morſus feraꝝ ad uictoꝝ ſpectaculũ, qd diuerſis
iam celebrat arenis utbiũ: uel exemplo nobis debet eſſe pudendũ, uel uiſu miſerabile, ut
reſeruemur aut beſtiis, aut fratribus præliaturi. Et id genus plena diffidentiæ & deſpe-
rationis. Alia multa ex quibus oñibus, cum Iudæi ſibi manifeſte iratũ ex reꝝ euentibus
deũ cognouiſſent, non ſicut deũ glorificauerũt, aut gratias egerũt, ſed euanuerũt in co
gitatiõibus ſuis, & obſcuratũ eſt inſipiens cor eoꝝ, & eum qui ad oues tñ domus Iſraël
perditas uenerat, oderunt: odientes crucifixerunt, & gloriã reſurrectionis euacuare mo
liti ſunt. Nam ſi cognouiſſent, rei adeo nequaq; extitiſſent. Vnde ipſe de eis dñs: Si non
ueniſſem, & locutus eis fuiſſem, peccatũ non haberent. Nunc aũt & uiderunt, & oderũt
& me & patrem meũ. Cognouerunt ſiquidem ex parte, quõ & dæmones, dicentes: ſci-
mus q̃ ſis filius dei: uidẽtes mirabília, & audientes mirabiliora, ſed non cognouerũt rei
ueritatẽ: qa duricordes detrectauerũt credere. Si eñ credentes uere cognouiſſent, nunq;
dñm gloriæ (ut ait Paulus) crucifixiſſent. Hinc ꝓpheta: Cognouit bos poſſeſſorem ſu-
um, & aſinus præſepe dñi ſui, Iſraël aũt me non cognouit. Quid per bouem, niſi prædi-
cator ſanctus quiſq; intelligit, in ſemine uerbi dei illaborans? quid per aſinũ, niſi brutus
gentium populus deſignat? qui audiens paſtoris cuiuſlibet prædicationẽ mox ad præſe
pe dñi cucurrit, ut pabulo uerbi dei adhæreret. Bene aũt poſt quadraginta, & duos ui-
ſitationis ſuæ annos, Iſraël à terra repromiſſionis exterminatur, quia poſt quadraginta
egreſſionis ab Aegypto annos, in eam introductus perhibet: in quibus duas decalogi la
pideas ſecundo ſuſcepit tabulas, per quas præfigurat biennium, ad euerſionis numeꝝ
deſtinatum: in qbus etiam maxime notanda eſt ænei ſerpentis exaltatio, cuius reſpectu
quiſq; moribundus uitæ reſtituebat. Sicut eñ illo temporis ſpatio, & manna paſti ſunt,
& per mediatorem Moſen, legem tabulis deſcriptam lapideis acceperunt, & qui in arti
culo mortis ſerpentem non reſpexerunt exaltatũ, perierunt; ſic intra hoc euerſionis tps,
ueꝝ manna (unde dictum fuerat, Ego ſum panis uiuus, qui de cœlo & cætera) haurite
ſalubriter renuentes, uerumq; mediatorem Chriſtum Ieſum, de quo præcinebat: Pro-
phetam uobis ſuſcitabit dñs deus ueſter de fratribus ueſtris tanquã meipſum audietis,
quem ſi quis non audierit, exterminabit de populo ſuo: Eiusq; legalia in ſeipſo uera pe
tra deſcripta ſequi diſſimulantes, exaltatum in cruce, & à mortuis ſurrexiſſe, ſub articu-
lo miſerrimæ euerſionis credere reſpuentes, à terra repromiſſionis exterminati, perie-
runt: ut populus ille qui ſedebat in tenebris, & habitabat in regione umbræ mortis, lu-
cem æternam uidens reſurrectiõis, in eam cum plenitudine ſua introeat, & ſic reliquiæ
Iſraël ſaluæ fiant, quatenus ex duobus parietibus, una conſerat in reſurrectione eccleſia
ſuper illum lapidem angularem, qui faciet utraq; unum, dominum noſtrum Chriſtum
Ieſum, qui uiuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

FINIS.

Tabula prima Cõ cordantiarꝝ. Egeſippi de excidio Hieroſolymi.

Lib.	Cap.
1	1
1	2
1	3
1	4
1	5
1	6
1	7
1	8
1	9
1	10
1	11
1	12
1	13
1	14
1	15
1	16
1	17
1	18
1	19
1	20
1	21
1	22
1	23
1	24
1	25
1	26
1	27
1	28
1	29
1	30
1	31
1	32
1	33
1	34
1	35
1	36
1	37
1	38
1	39
1	40
1	41
1	42
1	43
1	44
1	45
1	46

Tabula prima Cõ cordantiarum. Ioſephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
1	1
1	2 2
1	3 3
1	4
1	4
1	5 5
1	6 7
1	8 8
1	9
1	10
1	11
1	11
1	11
1	12 12
1	13 13
1	14 15
1	16
1	16 17
1	16
1	17
1	17
1	17
1	17
1	18
1	19 20
1	20
1	20
1	20
1	21 21
1	22
1	23 24
1	24
1	25
1	26
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27
1	27

Tabula prima Cõ cordantiarum. Ioſephi in Antiqui. lib. de bello Iuda.

Lib.	Cap.
12	6 7
12	8
13	1
13	13
13	14
13	15
13	17
13	18
13	19
13	20
13	21
13	23
14	1
14	2 3 4
14	4 5 6 7
14	8
14	8 9
14	10
14	11 12
14	13
14	14 15
14	16
14	16
14	17 18
14	18 19 20
14	20
14	21 22
14	23
14	24 25
14	26 27
15	4 5
15	6
15	7
15	8
15	9 10 18
15	3
15	2 3
16	1 8 9
15	9
16	13
16	17 19 20
17	1 2 3 4
17	5
17	5 6 7
17	8 9 10
17	11 12

Tabula tertia Con cordantiarum. Egeſippi de excidio Hieroſolymi.

Lib.	Cap.
3	1
3	2
3	3
3	4
3	5
3	6
3	7
3	8
3	9
3	10
3	11
3	12
3	13
3	14
3	15
3	16
3	17
3	18
3	19
3	20
3	21
3	22
3	23
3	24
3	25
3	26

Tabula tertia Con cordantiarꝝ. Ioſephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
5	1
0	0
5	1
5	1
5	2
5	3
3	4
3	5 7 8 9
5	10
5	11
3	12 13
3	14 16
3	18
3	19
3	20 21
3	21
3	22
3	23
3	24
3	25
3	26 27
3	27
3	28
3	28 29
3	30
3	30
3	31 32

Tabula .II. Egeſippi de excidio Hieroſolymi.

Lib.	Cap.
2	1
2	2
2	3
2	4
2	5
2	5
2	6
2	7
2	8
2	9
2	10
2	11
2	12
2	13
2	14
2	15
2	16
2	17
2	18

Tabula .II. Ioſephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
2	1
2	2
2	3
0	0
2	3 4
2	4 5
2	9 10
2	11
2	11 12 14 15
2	17
2	18 19 20
2	21 24 25
0	0
0	0
2	26
2	26
2	27
2	28
2	28

Tabula .II. Ioſephi in Antiquſ. lib. de bello Iudaï.

Lib.	Cap.
17	16
17	17 18
18	7 8 9
18	10 14
18	15 16
19	12
20	15 19
20	17
20	18 19 20
0	0
20	22
8	0
0	0
20	22

Hucuſq; Ioſeph⁹ in Anti. li. A duodeci. em uſq; ad. 20. p- ſeqꝫ paſſim hiſto. excidij Hieroſoly.

Tabula quarta Cõ cordantiarꝝ. Egeſippi de excidio Hieroſolymita.

Lib.	Cap.
4	1
4	2
4	3
4	4
4	5
4	6 7
4	8
4	9
4	10
4	11
4	12
4	13
4	14
4	15
4	16
4	17
4	18
4	19
4	20
4	21
4	22
4	23
4	24
4	25
2	25
4	27
4	28
4	29
4	30
4	31
4	32
4	33

Tabula quarta Cõ cordantiarꝝ. Ioſephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
4	1 2
4	3
4	5 6
4	7 4
0	4
4	8 9
4	9
4	10
4	11
5	1
5	2
5	3
5	4 5
5	6
5	7
5	8
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	15
5	15
5	14
5	15 16
5	17
5	18
5	18
5	19
5	19
5	19
5	20
5	21
5	22
5	23
5	24
5	25
5	26 27
5	27
5	28
5	28 29
5	30
5	30
5	31 32

Tabula ꝗnta Con cordantiarꝝ. Egeſippi de excidio Hieroſolymi.

Lib.	Cap.
5	1 2
5	2
5	3
5	4
5	5
5	6
5	7
5	8
5	9
5	10
5	11
5	12
5	13
5	14
5	15
5	16
5	17
5	18
5	19
5	20
5	21 21
5	22 22
5	23
5	24
5	25
5	26
5	27
5	28
5	29
5	30
5	31
5	32
5	33
5	34
5	34
5	35
5	35
5	37
5	38
5	39
5	40
5	41
5	42
5	43
5	44
5	44
5	45
5	46
5	47
5	48
5	49
5	50
5	51
5	52
5	53

Tabula ꝗnta Con cordantiarꝝ. Ioſephi de bello Iudaico.

Lib.	Cap.
6	1 2
0	0
6	3
6	4
6	5
6	6 7
6	7
6	8 10
6	8 9
6	10
6	11 12
6	12 13 14
6	15
6	16
6	17
6	18
6	19
6	20
6	21
6	22 23 24
6	25 26
6	0
6	27
6	27
6	28
7	1
7	2
7	2
7	3
7	4
7	5
7	6
7	7
7	8
7	9
7	10
7	11 12
7	13
7	0
7	14 15
7	16
7	17
7	18
7	19
7	20 22
7	23
7	24 25 29
7	42
7	35
7	43 44
7	45
7	45

Excuſum Coloniæ per Euchatium Ceruicornum, impenſa & ære M. Godefridi Hittorpii, menſe Martio.